

Пераклад Кодэкса адобраны
экспертным саветам
па пытаннях перакладу
заканадаўчых актаў
на беларускую мову
(праатакол ад 26.03.2020 № 1)

ГРАМАДЗЯНСКІ КОДЭКС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
7 снежня 1998 г. № 218-3

*Прыняты Палатай прадстаўнікоў 28 кастрычніка 1998 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 19 лістапада 1998 года*

Змяненні і дапаўненні:

- Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 ліпеня 2000 г. № 415-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2000 г., № 69, 2/190);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 мая 2001 г. № 7-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2001 г., № 46, 2/750);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2002 г. № 79-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 7, 2/828);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 мая 2002 г. № 104-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 62, 2/853);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 чэрвеня 2002 г. № 113-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 75, 2/862);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2002 г. № 128-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 84, 2/877);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 лістапада 2002 г. № 148-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2002 г., № 128, 2/897);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 16 снежня 2002 г. № 159-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 1, 2/908);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2003 г. № 183-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 8, 2/932);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 чэрвеня 2003 г. № 211-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 74, 2/960);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2004 г. № 267-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2004 г., № 4, 2/1016);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 жніўня 2004 г. № 316-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2004 г., № 137, 2/1065);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 мая 2005 г. № 9-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 73, 2/1106);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 19 ліпеня 2005 г. № 44-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 122, 2/1141);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 22 снежня 2005 г. № 76-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 6, 2/1173);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2006 г. № 99-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 18, 2/1196);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 16 мая 2006 г. № 115-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 78, 2/1212);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 чэрвеня 2006 г. № 136-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 106, 2/1234);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 чэрвеня 2006 г. № 137-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 107, 2/1235);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 19 ліпеня 2006 г. № 150-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 114, 2/1247);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 ліпеня 2006 г. № 160-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 122, 2/1257);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 ліпеня 2006 г. № 162-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 122, 2/1259);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 снежня 2006 г. № 193-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 4, 2/1290);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 мая 2007 г. № 212-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 118, 2/1309);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 мая 2007 г. № 233-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 132, 2/1330);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 жніўня 2007 г. № 278-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 199, 2/1375);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2007 г. № 300-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 305, 2/1397);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2007 г. № 301-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 305, 2/1398);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 чэрвеня 2008 г. № 347-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 157, 2/1444);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 ліпеня 2008 г. № 366-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 170, 2/1463);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 28 снежня 2009 г. № 96-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 6, 2/1648);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 28 снежня 2009 г. № 97-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 6, 2/1650);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2010 г. № 167-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 183, 2/1719);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 16 ліпеня 2010 г. № 172-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 184, 2/1724);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 студзеня 2011 г. № 241-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 8, 2/1793);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 мая 2011 г. № 262-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 60, 2/1813);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 ліпеня 2011 г. № 285-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 78, 2/1837);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 ліпеня 2012 г. № 388-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 17.07.2012, 2/1940);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 ліпеня 2012 г. № 389-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 14.07.2012, 2/1941);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 ліпеня 2012 г. № 424-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 26.07.2012, 2/1976);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 ліпеня 2012 г. № 419-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.07.2012, 2/1971);

Кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 28 жніўня 2012 г. № 428-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 01.09.2012, 2/1980);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2013 г. № 16-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 10.01.2013, 2/2014);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 12 ліпеня 2013 г. № 59-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 23.07.2013, 2/2057);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 лістапада 2013 г. № 71-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 19.11.2013, 2/2069);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2013 г. № 96-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 02.01.2014, 2/2094);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2014 г. № 108-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 11.01.2014, 2/2106);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2014 г. № 128-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.01.2014, 2/2126);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2014 г. № 191-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 22.07.2014, 2/2189);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2014 г. № 226-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 09.01.2015, 2/2224);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2015 г. № 231-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 10.01.2015, 2/2229);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2015 г. № 305-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 23.07.2015, 2/2303);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2015 г. № 308-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 25.07.2015, 2/2306);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 29 кастрычніка 2015 г. № 313-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 03.11.2015, 2/2311);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 2015 г. № 343-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 01.01.2016, 2/2343);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2016 г. № 352-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 14.01.2016, 2/2350);
Кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 20 ліпеня 2016 г. № 413-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 02.08.2016, 2/2412);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 кастрычніка 2016 г. № 439-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 15.11.2016, 2/2437);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2017 г. № 14-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 12.01.2017, 2/2452);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2018 г. № 135-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 31.07.2018, 2/2573) – унесены змяненні і дапаўненні, якія ўступілі ў сілу 23 ліпеня 2018 г., 1 жніўня 2018 г., 1 лістапада 2018 г. і 1 лютага 2019 г., за выключэннем змяненняў і дапаўненняў, якія ўступаць у сілу 1 жніўня 2020 г.;
Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 снежня 2018 г. № 151-3 (Нацыянальны прававы інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 27.12.2018, 2/2589)

ЗМЕСТ

РАЗДЗЕЛ I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ПАДРАЗДЗЕЛ 1. АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1. Грамадзянскае заканадаўства

ГЛАВА 2. Узнікненне грамадзянскіх правоў і абавязкаў, ажыццяўленне і абарона грамадзянскіх правоў

ПАДРАЗДЗЕЛ 2. АСОБЫ

ГЛАВА 3. Грамадзяне (фізічныя асобы)

ГЛАВА 4. Юрыдычныя асобы

§ 1. Асноўныя палажэнні

§ 2. Гаспадарчыя суполкі і таварыствы

1. Агульныя палажэнні

2. Поўная суполка

3. Камандытная суполка

4. Таварыства з абмежаванай адказнасцю

5. Таварыства з дадатковай адказнасцю
6. Акцыянернае таварыства
7. Даччыныя і залежныя таварыствы
§ 3. Вытворчыя кааператывы
§ 4. Унітарныя прадпрыемствы
§ 4¹. Сялянскія (фермерскія) гаспадаркі
§ 5. Некамерцыйныя арганізацыі
§ 6. Дзяржаўныя аб'яднанні
ГЛАВА 5. Уздел Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак у адносінах, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам
ПАДРАЗДЗЕЛ 3. АБ'ЕКТЫ ГРАМАДЗЯНСКІХ ПРАВОЎ
ГЛАВА 6. Агульныя палажэнні
ГЛАВА 7. Каштоўныя паперы
ГЛАВА 8. Нематэрыяльныя даброты і іх абарона
ПАДРАЗДЗЕЛ 4. ЗДЗЕЛКІ І ПРАДСТАЎНІЦТВА
ГЛАВА 9. Здзелкі
§ 1. Паняцце, віды і формы здзелак
§ 2. Неправадзейнасць здзелак
ГЛАВА 10. Прадстаўніцтва. Даверанасць
ПАДРАЗДЗЕЛ 5. ТЭРМІНЫ. ІСКАВАЯ ДАЎНАСЦЬ
ГЛАВА 11. Вылічэнне тэрмінаў
ГЛАВА 12. Іскавая даўнасць
РАЗДЗЕЛ II. ПРАВА ЎЛАСНАСЦІ І ІНШЫЯ РЭЧАВЫЯ ПРАВЫ
ГЛАВА 13. Агульныя палажэнні
ГЛАВА 14. Набыццё права ўласнасці
ГЛАВА 15. Спыненне права ўласнасці
ГЛАВА 16. Агульная ўласнасць
ГЛАВА 17. Рэчавыя правы на нерухомаму маёмасць
ГЛАВА 18. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на жылыя памяшканні
ГЛАВА 19. Права гаспадарчага распараджэння, права аператыўнага кіравання
ГЛАВА 20. Абарона права ўласнасці і іншых рэчавых правоў
РАЗДЗЕЛ III. АГУЛЬНАЯ ЧАСТКА АБАВЯЗАЦЕЛЬНАГА ПРАВА
ПАДРАЗДЗЕЛ 1. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАХ
ГЛАВА 21. Паняцце і бакі абавязацельстваў
ГЛАВА 22. Выкананне абавязацельстваў
ГЛАВА 23. Забеспячэнне выканання абавязацельстваў
§ 1. Агульныя палажэнні
§ 2. Няўстойка
§ 3. Заклад
§ 4. Трыманне
§ 5. Паручальніцтва
§ 6. Гарантыя
§ 7. Задатак
ГЛАВА 24. Перамена асоб у абавязацельстве
§ 1. Пераход правоў крэдытора да іншай асобы
§ 2. Перавод доўгу
ГЛАВА 25. Адказнасць за парушэнне абавязацельстваў
ГЛАВА 26. Спыненне абавязацельстваў
ПАДРАЗДЗЕЛ 2. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ ДАГАВОРЫ
ГЛАВА 27. Паняцце і ўмовы дагавора
ГЛАВА 28. Заключэнне дагавора
ГЛАВА 29. Змяненне і скасаванне дагавора

РАЗДЗЕЛ IV. АСОБНЫЯ ВІДЫ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

ГЛАВА 30. Купля-продаж

- § 1. Агульныя палажэнні аб куплі-продажы
- § 2. Рознічная купля-продаж
- § 3. Пастаўка тавараў
- § 4. Пастаўка тавараў для дзяржаўных патрэб
- § 5. Кантрактацыя
- § 6. Энергазабеспячэнне
- § 7. Продаж нерухомасці
- § 8. Продаж прадпрыемства

ГЛАВА 31. Мена

ГЛАВА 32. Дарэнне

ГЛАВА 33. Рэнта і пажыццёвае ўтрыманне з забеспячэннем

- § 1. Агульныя палажэнні аб рэнце і пажыццёвым утрыманні з забеспячэннем
- § 2. Пастаянная рэнта
- § 3. Пажыццёвая рэнта
- § 4. Пажыццёвае ўтрыманне з забеспячэннем

ГЛАВА 34. Арэнда

- § 1. Агульныя палажэнні аб арэндзе
- § 2. Пракат
- § 3. Арэнда транспартных сродкаў
 1. Арэнда транспартнага сродку з прадастаўленнем паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі (арэнда транспартнага сродку з экіпажам)
 2. Арэнда транспартнага сродку без прадастаўлення паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі (арэнда транспартнага сродку без экіпажа)
- § 4. Арэнда капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў), ізаляваных памяшканняў або машына-месцаў
- § 5. Арэнда прадпрыемства
- § 6. Фінансавая арэнда (лізінг)

ГЛАВА 35. Наём жыллага памяшкання

ГЛАВА 36. Безаплатнае карыстанне

ГЛАВА 37. Падрад

- § 1. Агульныя палажэнні аб падрадзе
- § 2. Бытавы падрад
- § 3. Будаўнічы падрад
- § 4. Падрад на выкананне праектных і вышукальных работ
- § 5. Выключаны

ГЛАВА 38. Выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ

ГЛАВА 39. Аплатнае аказанне паслуг

ГЛАВА 40. Перавозка

ГЛАВА 41. Транспартная экспедыцыя

ГЛАВА 42. Пазыка і крэдыт

ГЛАВА 43. Фінансаванне пад уступку грашовага патрабавання (факторынг)

ГЛАВА 44. Банкаўскі ўклад (дэпазіт)

ГЛАВА 45. Бягучы (разліковы) банкаўскі рахунак

ГЛАВА 46. Разлікі

ГЛАВА 47. Захоўванне

- § 1. Агульныя палажэнні аб захоўванні
- § 2. Захоўванне на таварным складзе
- § 3. Спецыяльныя віды захоўвання

ГЛАВА 48. Страхаванне

ГЛАВА 49. Даручэнне
ГЛАВА 50. Дзеянні на чужы інтарэс без даручэння
ГЛАВА 51. Камісія
ГЛАВА 52. Давернае кіраванне маёмасцю
ГЛАВА 53. Комплексная прадпрымальніцкая ліцэнзія (франчайзінг)
ГЛАВА 54. Простая суполка
ГЛАВА 55. Публічнае абяцанне ўзнагароды
ГЛАВА 56. Публічны конкурс
ГЛАВА 57. Правядзенне гульняў і закладаў
ГЛАВА 58. Абавязацельствы ў выніку прычынення шкоды
§ 1. Агульныя палажэнні аб пакрыцці шкоды
§ 2. Пакрыццё шкоды, прычыненай жыццю або здароўю грамадзяніна
§ 3. Пакрыццё шкоды, прычыненай у выніку недахопаў тавару, работы або паслугі
§ 4. Кампенсацыя маральнай шкоды
ГЛАВА 59. Абавязацельствы з прычыны беспадстаўнага абагачэння
РАЗДЗЕЛ V. ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЯ ЎЛАСНАСЦЬ
ГЛАВА 60. Агульныя палажэнні
ГЛАВА 61. Аўтарскае права і сумежныя правы
ГЛАВА 62. Агульныя палажэнні аб праве прамысловай уласнасці
ГЛАВА 63. Права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор
ГЛАВА 64. Правы на сарты раслін і пароды жывёл
ГЛАВА 65. Права на тапалогію інтэгральнай мікрасхемы
ГЛАВА 66. Права на абарону сакрэту вытворчасці (ноу-хау) ад незаконнага выкарыстання
ГЛАВА 67. Сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг
§ 1. Фірменнае найменне
§ 2. Таварны знак і знак абслугоўвання
§ 3. Геаграфічнае ўказанне
ГЛАВА 68. Нядобрасумленая канкурэнцыя
РАЗДЗЕЛ VI. СПАДЧЫННАЕ ПРАВА
ГЛАВА 69. Агульныя палажэнні аб успадкаванні
ГЛАВА 70. Успадкаванне паводле тастамента
ГЛАВА 71. Успадкаванне паводле закона
ГЛАВА 72. Набыццё спадчыны
ГЛАВА 73. Асаблівасці ўспадкавання асобных відаў маёмасці
РАЗДЗЕЛ VII. МІЖНАРОДНАЕ ПРЫВАТНАЕ ПРАВА
ГЛАВА 74. Агульныя палажэнні
ГЛАВА 75. Калізійныя нормы
§ 1. Асобы
§ 2. Права, якое падлягае прымяненню да асабістых немаёмасных правоў
§ 3. Здзелкі, прадстаўніцтва, іскавая даўнасць
§ 4. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы
§ 5. Дагаворныя абавязацельствы
§ 6. Пазадагаворныя абавязацельствы
§ 7. Інтэлектуальная ўласнасць
§ 8. Спадчыннае права
РАЗДЗЕЛ VIII. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

РАЗДЕЛ I АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ПАДРАЗДЕЛ 1 АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1 ГРАМАДЗЯНСКАЕ ЗАКАНАДАЎСТВА

Артыкул 1. Адносіны, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам

1. Грамадзянскае заканадаўства вызначае прававое становішча ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, падставы ўзнікнення і парадак ажыццяўлення права ўласнасці і іншых рэчавых правоў, правоў на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці, рэгулюе адносіны паміж асобамі, якія ажыццяўляюць прадпрымальніцкую дзейнасць, або з іх удзелам, дагаворныя і іншыя абавязацельствы, а таксама іншыя маёмасныя і звязаныя з імі асабістыя немаёмасныя адносіны.

Прадпрымальніцкая дзейнасць – гэта самастойная дзейнасць юрыдычных і фізічных асоб, якая ажыццяўляецца імі ў грамадзянскім абароце ад свайго імені, на сваю рызыку і пад сваю маёмасную адказнасць і накіравана на сістэматычнае атрыманне прыбытку ад карыстання маёмасцю, продажу рэчаў, вырабленых, перапрацаваных або набытых указанымі асобамі для продажу, а таксама ад выканання работ або аказання паслуг, калі гэтыя работы або паслугі прызначаюцца для рэалізацыі іншым асобам і не выкарыстоўваюцца для ўласнага спажывання.

Рамесная дзейнасць – гэта дзейнасць фізічных асоб па вырабе і рэалізацыі тавараў, выкананні работ, аказанні паслуг з прымяненнем ручной працы і інструменту, у тым ліку электрычнага, якая ажыццяўляецца самастойна, без прыцягнення іншых фізічных асоб па працоўных і (або) грамадзянска-прававых дагаворах і накіравана на задавальненне бытавых патрэб грамадзян.

Да прадпрымальніцкай дзейнасці не адносяцца:

рамесная дзейнасць;

дзейнасць па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму;

дзейнасць грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія ажыццяўляюць вядзенне прыватных падсобных гаспадарак, па вытворчасці, перапрацоўцы і рэалізацыі вырабленай імі сельскагаспадарчай прадукцыі;

адвакацкая дзейнасць;

натарыяльная дзейнасць натарыусаў;

дзейнасць трацейскіх суддзяў;

дзейнасць медыятараў;

дзейнасць, якая ажыццяўляецца ў межах часовых навуковых калектываў;

дзейнасць фізічных асоб па выкарыстанні ўласных каштоўных папер і банкаўскіх рахункаў у якасці сродку выплаты або з мэтай захавання грашовых сродкаў і атрымання даходу;

наступныя віды дзейнасці, якія ажыццяўляюцца фізічнымі асобамі самастойна без прыцягнення іншых фізічных асоб паводле працоўных і (або) грамадзянска-прававых дагавораў:

рэалізацыя замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, якія часова знаходзяцца і часова пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, на гандлёвых месцах на рынках і (або) у іншых устаноўленых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі месцах не больш за пяць дзён у каляндарным месяцы твораў жывапісу, графікі, скульптуры, вырабаў народных мастацкіх рамёстваў, прадукцыі раслінаводства і пчалярства (далей – разавая рэалізацыя);

рэалізацыя фізічнымі асобамі, за выключэннем асоб, указаных у абзацы дванаццатым гэтай часткі, на гандлёвых месцах на рынках і (або) у іншых устаноўленых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі месцах вырабленых гэтымі фізічнымі асобамі хлебабулачных і кандытарскіх вырабаў, гатовай кулінарнай прадукцыі, а таксама створаных імі твораў жывапісу, графікі, скульптуры, вырабаў народных мастацкіх рамёстваў; прадукцыі кветкаводства, дэкаратыўных раслін, іх насення і расады, жывёл (за выключэннем кацянят і шчанят); лекавых раслін, ягад, грыбоў, арэхаў, іншай дзікарослай прадукцыі; прадукцыі, указанай у частцы першай пункта 1¹ артыкула 294 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь, пры наяўнасці дакументаў, прадугледжаных часткамі другой і трэцяй пункта 1¹ артыкула 294 Падатковага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

аказанне паслуг па вырошчванні сельскагаспадарчай прадукцыі;

прадастаўленне паслуг па драбненні зерня;

выпас жывёлы;

рэпетытарства (кансультацыйныя паслугі па асобных вучэбных прадметах (прадметах), вучэбных дысцыплінах (дысцыплінах), адукацыйных галінах, тэмах, у тым ліку дапамога ў падрыхтоўцы да цэнтралізаванага тэсціравання);

чыстка і ўборка жылых памяшканняў;

догляд дарослых і дзяцей, мыццё і прасаванне пасцельнай бялізны і іншых рэчаў у хатніх гаспадарках грамадзян, выгул свойскіх жывёл і іх догляд, закупка прадуктаў, мыццё посуду і гатаванне ежы ў хатніх гаспадарках грамадзян, унясенне платы са сродкаў асобы, якая абслугоўваецца, за карыстанне жылым памяшканнем і жыллёва-камунальнымі паслугі, кашэнне травы на газонах, ўборка азялененай тэрыторыі ад лісця, скошанай травы і смецця;

майнінг, набыццё, адчужэнне лічбавых знакаў (токенаў);

музычна-забаўляльнае абслугоўванне вяселляў, юбілеяў і іншых урачыстых мерапрыемстваў;

дзеясць акцёраў, танцораў, музыкантаў, выканаўцаў размоўнага жанру, якія выступаюць індывідуальна;

прадастаўленне паслуг тамадой;

фотаздымка, выраб фатаграфій; відэаздымка падзей;

дзеясць, звязаная з віншаваннем з днём нараджэння, Новым годам і іншымі святамі незалежна ад месца іх правядзення;

рэалізацыя кацянят і шчанят пры ўмове ўтрымання свойскіх жывёл (ката, сабакі);

паслугі па ўтрыманні, доглядзе і дрэсіроўцы свойскіх жывёл, акрамя сельскагаспадарчых жывёл;

дзеясць па капіраванні, падрыхтоўцы дакументаў і іншая спецыялізаваная офісная дзейнасць;

дзеясць па пісьмовым і вусным перакладзе;

прадастаўленне паслуг, якія аказваюцца пры дапамозе аўтаматаў для вымярэння вагі, росту;

рамонт швейных, трыкатажных вырабаў і галаўных убораў, акрамя рамонту дываноў і дывановых вырабаў;

прадастаўленне жылых памяшканняў, садовых домікаў, дач (акрамя прадастаўлення жылых памяшканняў, садовых домікаў, дач для кароткатэрміновага пражывання ў адпаведнасці з абзацам трыццаць трэцім гэтай часткі);

прадастаўленне фізічнымі асобамі, за выключэннем замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія часова знаходзяцца і часова пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, жылых памяшканняў, садовых домікаў, дач, якія належаць ім на праве ўласнасці, іншым фізічным асобам для кароткатэрміновага пражывання;

віды дзейнасці, якія ажыццяўляюцца фізічнымі асобамі, за выключэннем замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія часова знаходзяцца і часова пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, па заказах грамадзян, якія набываюць або выкарыстоўваюць тавары

(работы, паслугі) выключна для асабістых, бытавых, сямейных і іншых патрэб, не звязаных з ажыццяўленнем прадпрымальніцкай дзейнасці:

выкананне работ, аказанне паслуг па дызайне інтэр'ераў, графічным дызайне, афармленні (упрыгожванні) аўтамабіляў, унутранай прасторы капітальных пабудов (будынкаў, збудаванняў), памяшканняў, іншых месцаў, а таксама мадэляванне прадметаў афармлення інтэр'ера, тэкстыльных вырабаў, мэблі, адзення і абутку, прадметаў асабістага карыстання і бытавых вырабаў;

рамонт гадзіннікаў, абутку;

рамонт і аднаўленне, уключаючы перацяжку, хатняй мэблі з матэрыялаў заказчыка; зборка мэблі;

настройка музычных інструментаў;

распілоўка і колка дроў, пагрузка і разгрузка грузаў;

выраб адзення (у тым ліку галаўных убораў) і абутку з матэрыялаў заказчыка;

тынкавальныя, малярныя, шкляныя работы, работы па ўкладцы пакрыццяў падлогі і абліцоўцы сцен, абклейванне сцен шпалерамі, кладка (рамонт) печаў і камінаў;

аказанне паслуг па распрацоўцы вэб-сайтаў, усталяванні (наладцы) камп'ютараў і праграмнага забеспячэння, аднаўленні камп'ютараў пасля збою, рамонт, тэхнічнае абслугоўванне камп'ютараў і перыферыйнага абсталявання, навучанне рабоце на персанальным камп'ютары;

цырульніцкія і касметычныя паслугі, а таксама паслугі па манікюры і педыкюры.

Сямейныя, працоўныя, зямельныя адносіны, адносіны па выкарыстанні іншых прыродных рэсурсаў і ахове навакольнага асяроддзя, якія адпавядаюць прыметам, указаным у частках першай і другой гэтага пункта, рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, калі заканадаўствам аб шлюбе і сям'і, аб працы і занятасці насельніцтва, аб ахове і выкарыстанні зямель і іншым спецыяльным заканадаўствам не прадугледжана іншае.

2. Адносіны, звязаныя з ажыццяўленнем і абаронай неадчужальных правоў і свабод чалавека і іншых нематэрыяльных даброт (асабістыя немаёмасныя адносіны, не звязаныя з маёмаснымі), рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, паколькі іншае не вынікае з сутнасці гэтых адносін.

3. Удзельнікамі адносін, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, з'яўляюцца грамадзяне Рэспублікі Беларусь (далей – грамадзяне), юрыдычныя асобы Рэспублікі Беларусь (далей – юрыдычныя асобы), Рэспубліка Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі Рэспублікі Беларусь (далей – адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі).

Правілы, устаноўленыя грамадзянскім заканадаўствам, прымяняюцца да адносін з удзелам замежных грамадзян, асоб без грамадзянства, замежных і міжнародных юрыдычных асоб (арганізацый, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі), замежных дзяржаў, іх адміністрацыйна-тэрытарыяльных (дзяржаўна-тэрытарыяльных) утварэнняў, якія з'яўляюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам гэтых дзяржаў удзельнікамі грамадзянскіх адносін, калі іншае не вызначана Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, іншымі заканадаўчымі актамі і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

4. Да маёмасных адносін, заснаваных на ўстаноўленым заканадаўствам адміністрацыйным падпарадкаванні аднаго боку другому, уключаючы падатковыя і бюджэтныя адносіны, грамадзянскае заканадаўства не прымяняецца, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 2. Асноўныя пачаткі грамадзянскага заканадаўства

Пад асноўнымі пачаткамі грамадзянскага заканадаўства разумеюць сістэму прынцыпаў, якія вызначаюць і рэгламентуюць грамадзянскія адносіны.

Грамадзянскае заканадаўства грунтуецца на наступных прынцыпах:

усе ўдзельнікі грамадзянскіх адносін, у тым ліку дзяржава, яе органы і службовыя асобы, дзейнічаюць у межах Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і прынятых у адпаведнасці з ёй актаў заканадаўства (прынцып вяршэнства права);

накіраванне і каардынацыя дзяржаўнай і прыватнай эканамічнай дзейнасці забяспечваюцца дзяржавай з сацыяльнымі мэтамі (прынцып сацыяльнай накіраванасці рэгулявання эканамічнай дзейнасці);

ажыццяўленне грамадзянскіх правоў не павінна супярэчыць грамадскай карысці і бяспецы, наносіць шкоду навакольнаму асяроддзю, гісторыка-культурным каштоўнасцям, уціскаць правы і інтарэсы іншых асоб, што абараняюцца законам (прынцып прыярытэту грамадскіх інтарэсаў);

суб'екты грамадзянскага права ўдзельнічаюць у грамадзянскіх адносінах на роўных, роўныя перад законам, не могуць карыстацца перавагамі і прывілеямі, якія супярэчаць закону, і маюць права без усякай дыскрымінацыі на роўную абарону правоў і законных інтарэсаў (прынцып роўнасці ўдзельнікаў грамадзянскіх адносін);

права ўласнасці, набытай законным спосабам, ахоўваецца законам і абараняецца дзяржавай, яе недатыкальнасць гарантуецца, а прымусовае адчужэнне дапускаецца толькі па матывах грамадскай неабходнасці пры захаванні ўмоў і парадку, вызначаных законам, са своечасовым і поўным кампенсаваннем вартасці адчужанай маёмасці або згодна з пастановай суда (прынцып недатыкальнасці ўласнасці);

грамадзяне і юрыдычныя асобы свабодныя ў заключэнні дагавора. Прымус да заключэння дагавора не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі абавязак заключыць дагавор прадугледжаны заканадаўствам або добраахвотна прынятым абавязацельствам (прынцып свабоды дагавора);

добрасумленнасць і разумнасць удзельнікаў грамадзянскіх праваадносін маецца на ўвазе, паколькі не ўстаноўлена іншае (прынцып добрасумленнасці і разумнасці ўдзельнікаў грамадзянскіх праваадносін);

умяшанне ў прыватныя справы не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі такое ўмяшанне ажыццяўляецца на падставе прававых норм у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маральнасці, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб (прынцып недапушчальнасці адвольнага ўмяшання ў прыватныя справы);

грамадзяне і юрыдычныя асобы маюць права ажыццяўляць абарону грамадзянскіх правоў у судзе і іншымі спосабамі, прадугледжанымі заканадаўствам, а таксама самаабарону грамадзянскіх правоў з захаваннем меж, вызначаных у адпаведнасці з грамадзянска-прававымі нормамаі (прынцып бесперашкоднага ажыццяўлення грамадзянскіх правоў, забеспячэння аднаўлення парушаных правоў, іх судовай абароны);

іншых прынцыпах, замацаваных у Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, іншых актах заканадаўства, а таксама прынцыпах, якія вынікаюць са зместу і сэнсу грамадзянска-прававых норм.

Удзельнікі грамадзянскіх праваадносін набываюць і ажыццяўляюць свае грамадзянскія правы сваёй воляй і ў сваіх інтарэсах. Яны свабодныя ва ўстанаўленні сваіх правоў і абавязкаў на аснове дагавора і ў вызначэнні любых умоў дагавора, якія не супярэчаць заканадаўству.

Артыкул 3. Грамадзянскае заканадаўства

1. Грамадзянскае заканадаўства – сістэма нарматыўных прававых актаў, якая ўключае ў сябе тыя, што ўтрымліваюць нормы грамадзянскага права:

заканадаўчыя акты (Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, гэты Кодэкс і законы Рэспублікі Беларусь, дэкрэты і ўказы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь);

распараджэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;

пастановы Урада Рэспублікі Беларусь, выдадзеныя ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамаі;

акты Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь і Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, выдадзеныя ў межах іх кампетэнцыі па рэгуляванні грамадзянскіх адносін, устаноўленай Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і прынятымі ў адпаведнасці з ёй іншымі заканадаўчымі актамі;

акты міністэрстваў, іншых рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, мясцовых органаў кіравання і самакіравання, выдадзеныя ў выпадках і межах, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, распараджэннямі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і пастановамі Урада Рэспублікі Беларусь.

2. У выпадку разыходжання акта заканадаўства з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзейнічае Канстытуцыя.

У выпадку разыходжання дэкрэта або ўказа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з гэтым Кодэксам або іншым законам гэты Кодэкс або іншы закон маюць вяршэнства толькі тады, калі паўнамоцтвы на выданне дэкрэта або ўказа былі прадастаўлены законам.

Нормы грамадзянскага права, якія ўтрымліваюцца ў іншых законах, павінны адпавядаць гэтаму Кодэксу. У выпадку разыходжання ўказаных актаў з гэтым Кодэксам дзейнічае апошні.

У выпадку калізій (разыходжання) іншых актаў грамадзянскага заканадаўства прымяняюцца правілы, устаноўленыя заканадаўствам Рэспублікі Беларусь аб нарматыўных прававых актах.

Артыкул 4. Дзеянне грамадзянскага заканадаўства ў часе

Калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй і прынятымі ў адпаведнасці з ёй іншымі заканадаўчымі актамі, акты грамадзянскага заканадаўства не маюць зваротнай сілы і прымяняюцца да адносін, якія ўзніклі:

пасля ўвядзення іх у дзеянне;

да ўвядзення іх у дзеянне ў частцы правоў і абавязкаў, якія ўзніклі пасля ўвядзення іх у дзеянне.

Адносіны бакоў паводле дагавора, заключанага да ўвядзення ў дзеянне акта грамадзянскага заканадаўства, рэгулююцца ў адпаведнасці з артыкулам 392 гэтага Кодэкса.

Артыкул 5. Прымяненне грамадзянскага заканадаўства па аналогіі

1. У выпадках, калі прадугледжаныя артыкулам 1 гэтага Кодэкса адносіны прама не ўрэгуляваны актамі заканадаўства або пагадненнем бакоў, да такіх адносін, паколькі гэта не супярэчыць іх сутнасці, прымяняецца норма грамадзянскага заканадаўства, якая рэгулюе падобныя адносіны (аналогія закона).

2. Пры немагчымасці выкарыстання ва ўказаных выпадках аналогіі закона правы і абавязкі бакоў вызначаюцца зыходзячы з асноўных пачаткаў і сэнсу грамадзянскага заканадаўства (аналогія права).

3. Не дапускаецца прымяненне па аналогіі норм, якія абмяжоўваюць грамадзянскія правы і ўстанаўліваюць адказнасць.

Артыкул 6. Грамадзянскае заканадаўства і нормы міжнароднага права

Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім грамадзянскага заканадаўства.

Нормы грамадзянскага права, якія ўтрымліваюцца ў міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь, што ўступілі ў сілу, з'яўляюцца часткай дзеючага на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь грамадзянскага заканадаўства, падлягаюць непасрэднаму прымяненню, акрамя выпадкаў, калі з міжнароднага дагавора вынікае, што для прымянення такіх норм патрабуецца выданне ўнутрыдзяржаўнага акта, і маюць сілу таго прававога акта,

якім выказана згода Рэспублікі Беларусь на абавязковасць для яе адпаведнага міжнароднага дагавора.

Нормы грамадзянскага права, якія ўтрымліваюцца ў міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь, што не ўступілі ў сілу, могуць прымяняцца Рэспублікай Беларусь часова ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 2

УЗНІКНЕННЕ ГРАМАДЗЯНСКІХ ПРАВОЎ І АБАВЯЗКАЎ, АЖЫЦЦЯЎЛЕННЕ І АБАРОНА ГРАМАДЗЯНСКІХ ПРАВОЎ

Артыкул 7. Падставы ўзнікнення грамадзянскіх правоў і абавязкаў

1. Грамадзянскія правы і абавязкі ўзнікаюць з падстаў, прадугледжаных заканадаўствам, а таксама з дзеянняў грамадзян і юрыдычных асоб, якія хоць і не прадугледжаны ім, але ў выніку асноўных пачаткаў і сэнсу грамадзянскага заканадаўства спараджаюць грамадзянскія правы і абавязкі.

У адпаведнасці з гэтым грамадзянскія правы і абавязкі ўзнікаюць:

1) з дагавораў і іншых здзелак, прадугледжаных заканадаўствам, а таксама з дагавораў і іншых здзелак, якія хоць і не прадугледжаны заканадаўствам, але не супярэчаць яму;

2) з актаў дзяржаўных органаў і органаў мясцовага кіравання і самакіравання, якія прадугледжаны заканадаўствам у якасці падставы ўзнікнення грамадзянскіх правоў і абавязкаў;

3) з судовага рашэння, якое ўстанавіла грамадзянскія правы і абавязкі;

4) у выніку стварэння і набыцця маёмасці па падставах, не забароненых заканадаўствам;

5) у выніку стварэння твораў навукі, літаратуры, мастацтва, вынаходак і іншых вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці;

6) з нагоды прычынення шкоды іншай асобе;

7) з прычыны беспадстаўнага ўзбагачэння;

8) з прычыны іншых дзеянняў грамадзян і юрыдычных асоб;

9) з прычыны падзей, з якімі заканадаўства звязвае надыход грамадзянска-прававых наступстваў.

2. Правы на маёмасць, якая падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, узнікаюць з моманту рэгістрацыі гэтай маёмасці або адпаведных правоў на яе, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Артыкул 8. Ажыццяўленне грамадзянскіх правоў

1. Грамадзяне і юрыдычныя асобы паводле свайго меркавання ажыццяўляюць грамадзянскія правы, якія ім належаць.

2. Адмова грамадзян і юрыдычных асоб ад ажыццяўлення правоў, якія ім належаць, не цягне за сабой спынення гэтых правоў, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Артыкул 9. Межы ажыццяўлення грамадзянскіх правоў

1. Не дапускаюцца дзеянні грамадзян і юрыдычных асоб, якія ажыццяўляюцца выключна з намерам прычыніць шкоду іншай асобе, а таксама злоўжыванне правам у іншых формах.

Не дапускаецца выкарыстанне грамадзянскіх правоў з мэтай абмежавання канкурэнцыі, а таксама злоўжыванне сваім дамінуючым становішчам на рынку.

2. У выпадку невыканання патрабаванняў, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула, суд агульнай юрысдыкцыі або трацейскі суд могуць адмовіць асобе ў абароне права, якое ёй належыць.

3. Асоба, якая злоўжывае правам, абавязана аднавіць становішча асобы, пацярпелай ад злоўжывання, пакрыць прычыненую страту.

4. У выпадках, калі заканадаўства ставіць абарону грамадзянскіх правоў у залежнасць ад таго, ці ажыццяўляліся гэтыя правы добрасумленна і разумна, добрасумленнасць і разумнасць удзельнікаў грамадзянскіх праваадносін маецца на ўвазе.

Артыкул 10. Судовая абарона грамадзянскіх правоў

1. Абарону парушаных або аспрэчаных грамадзянскіх правоў ажыццяўляе суд агульнай юрысдыкцыі, трацейскі суд (далей – суд) у адпаведнасці з падведамаснасцю, устаноўленай працэсуальным заканадаўствам, а ў прадугледжаных заканадаўствам выпадках – у адпаведнасці з дагаворам.

2. Заканадаўствам або дагаворам (калі гэта не супярэчыць заканадаўству) можа быць прадугледжана ўрэгуляванне спрэчкі паміж бакамі да звароту ў суд.

Да звароту ў суд з іскам па спрэчках, якія ўзнікаюць паміж юрыдычнымі асобамі і (або) індывідуальнымі прадпрымальнікамі, абавязковым з’яўляецца прад’яўленне прэтэнзіі (пісьмовай прапановы аб добраахвотным урэгуляванні спрэчкі), калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам, іншымі заканадаўчымі актамі або дагаворам. Парадак прад’яўлення прэтэнзіі вызначаецца заканадаўствам або дагаворам.

3. Абарона грамадзянскіх правоў у адміністрацыйным парадку ажыццяўляецца толькі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам. Рашэнне, прынятае ў адміністрацыйным парадку, можа быць абскарджана ў суд.

Артыкул 11. Спосабы абароны грамадзянскіх правоў

Абарона грамадзянскіх правоў ажыццяўляецца шляхам:

- 1) прызнання права;
- 2) аднаўлення становішча, якое існавала да парушэння права;
- 3) спынення дзеянняў, якія парушаюць права або ствараюць пагрозу яго парушэння;
- 4) прызнання аспрэчальнай здзелкі неправадзейнай і прымянення наступстваў яе неправадзейнасці, устанаўлення факту нікчэмнасці здзелкі і прымянення наступстваў яе неправадзейнасці;
- 5) прызнання неправадзейным акта дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання;
- 6) самаабароны права;
- 7) прысуджэння да выканання абавязку ў натуры;
- 8) пакрыцця страт;
- 9) спагнання няўстойкі;
- 10) кампенсацыі маральнай шкоды;
- 11) спынення або змянення праваадносін;
- 12) непрымянення судом акта дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, які супярэчыць заканадаўству;
- 13) іншымі спосабамі, прадугледжанымі заканадаўствам.

Артыкул 12. Прызнанне неправадзейным акта дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання

Ненарматыўны акт дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, а таксама акт заканадаўства, які не адпавядае іншаму заканадаўчаму акту і парушае грамадзянскія правы і інтарэсы грамадзяніна і (або) юрыдычнай асобы, ахаваныя

заканадаўчымі актамі, прызнаецца судом неправадзейным па патрабаванні асобы, чые правы парушаны, а ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, – па патрабаванні іншых асоб. У выпадку прызнання судом акта неправадзейным парушае права падлягае аднаўленню ці абароне іншымі спосабамі, прадугледжанымі артыкулам 11 гэтага Кодэкса.

Артыкул 13. Самаабарона грамадзянскіх правоў

Дапускаецца абарона грамадзянскіх правоў непасрэднымі дзеяннямі асобы, правы якой парушаюцца, калі такія дзеянні не спалучаны з парушэннем заканадаўства.

Не з'яўляецца парушэннем заканадаўства самаабарона грамадзянскіх правоў, ажыццёўленая з прычыненнем шкоды ў стане крайняй неабходнасці або неабходнай абароны, калі дзеянні таго, хто абараняецца, былі суразмерныя з характарам і небяспекай парушэння і не выйшлі за межы яго папярэджання або стрымання.

Артыкул 14. Пакрыццё страт

1. Асоба, права якой парушана, можа патрабаваць поўнага пакрыцця прычынёных ёй страт, калі заканадаўствам або адпаведным заканадаўству дагаворам не прадугледжана іншае.

2. Пад стратамі разумеюцца выдаткі, якія асоба, чыё права парушана, зрабіла або павінна будзе зрабіць для аднаўлення парушанага права, страта або пашкоджанне маёмасці (рэальны ўрон), а таксама неатрыманыя даходы, якія гэта асоба атрымала б пры звычайных умовах грамадзянскага абароту, калі б яе права не было парушана (упушчаныя выгады).

Калі асоба, якая парушыла права, атрымала ў выніку гэтага даходы, асоба, права якой парушана, мае права патрабаваць пакрыцця разам з іншымі стратамі ўпушчанай выгады ў памеры не меншым, чым такія даходы.

Артыкул 15. Пакрыццё страт, прычынёных дзяржаўнымі органамі, органамі мясцовага кіравання і самакіравання

Страты, прычынёныя грамадзяніну або юрыдычнай асобе ў выніку незаконных дзеянняў (бяздзейнасці) дзяржаўных органаў або службовых асоб гэтых органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання або службовых асоб гэтых органаў, у тым ліку выдання акта дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, які не адпавядае заканадаўству, падлягаюць пакрыццю Рэспублікай Беларусь або адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкай у парадку, прадугледжаным заканадаўствам.

ПАДРАЗДЗЕЛ 2

АСОБЫ

ГЛАВА 3

ГРАМАДЗЯНЕ (ФІЗІЧНЫЯ АСОБЫ)

Артыкул 16. Праваздольнасць грамадзян

1. Здольнасць мець грамадзянскія правы і несці абавязкі (грамадзянская праваздольнасць) прызнаецца ў роўнай меры за ўсімі грамадзянамі.

2. Праваздольнасць грамадзяніна ўзнікае ў момант яго нараджэння і спыняецца яго смерцю.

Артыкул 17. Змест праваздольнасці грамадзян

Грамадзяне могуць у адпаведнасці з заканадаўствам мець маёмасць на праве ўласнасці; атрымліваць у спадчыну і завяшчаць маёмасць; займацца прадпрымальніцкай і

любой іншай не забароненай заканадаўчымі актамі дзейнасцю; ствараць юрыдычныя асобы самастойна або сумесна з іншымі грамадзянамі і юрыдычнымі асобамі; заключаць здзелкі, якія не супярэчаць заканадаўству, і ўдзельнічаць у абавязацельствах; выбіраць месца жыхарства; мець правы аўтараў твораў навукі, літаратуры або мастацтва, вынаходак або іншых ахаваных заканадаўствам вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці; мець іншыя маёмасныя і асабістыя немаёмасныя правы.

Артыкул 18. Імя грамадзяніна

1. Грамадзянін набывае і ажыццяўляе правы і абавязкі пад сваім іменем, якое ўключае прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць), калі іншае не вынікае з заканадаўства.

У выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўствам, грамадзянін можа выкарыстоўваць псеўданім (выдуманнае імя).

2. Грамадзянін мае права перамяніць сваё імя ў парадку, устаноўленым заканадаўствам. Перамена грамадзянінам імені не з'яўляецца падставай для спынення або змянення яго правоў і абавязкаў, набытых пад ранейшым іменем.

Грамадзянін абавязаны прымаць неабходныя меры для паведамлення сваім даўжнікам і крэдыторам аб перамене яго імені і нясе рызыку наступстваў, выкліканых адсутнасцю ў гэтых асоб звестак аб перамене яго імені.

Грамадзянін, які перамяніў імя, мае права патрабаваць унясення за свой кошт адпаведных змяненняў у дакументы, аформленыя на яго ранейшае імя.

3. Імя, атрыманае грамадзянінам пры нараджэнні, а таксама перамена імені падлягаюць рэгістрацыі ў парадку, устаноўленым для рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану.

4. Набыццё правоў і абавязкаў пад іменем іншай асобы не дапускаецца.

5. Шкода, прычыненая грамадзяніну ў выніку неправамернага выкарыстання яго імені, падлягае пакрыццю ў адпаведнасці з законам.

Пры скажэнні ці выкарыстанні імені грамадзяніна спосабамі або ў форме, якія закранаюць яго гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя артыкулам 153 гэтага Кодэкса.

Артыкул 19. Месца жыхарства грамадзяніна

1. Месцам жыхарства грамадзяніна прызнаецца месца знаходжання (адрас) жыллага памяшкання, права валодання, распараджэння і (або) карыстання якім узнікла ў грамадзяніна па падставах, устаноўленых заканадаўчымі актамі, або населены пункт, дзе гэты грамадзянін пастаянна або пераважна пражывае, а пры немагчымасці ўстанавіць такое месца – месца жыхарства (пры яго адсутнасці – месца знаходжання), указанае ў дакуменце, які сведчыць асобу, або іншым дакуменце аб рэгістрацыі, або месца знаходжання маёмасці гэтай асобы.

2. Месцам жыхарства непаўналетніх ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў або грамадзян, якія знаходзяцца пад апекай, прызнаецца месца жыхарства іх бацькоў, усынаўляльнікаў або апекуноў.

Артыкул 20. Дзездольнасць грамадзян

1. Здольнасць грамадзяніна сваімі дзеяннямі набываць і ажыццяўляць грамадзянскія правы, ствараць для сябе грамадзянскія абавязкі і выконваць іх (грамадзянская дзездольнасць) узнікае ў поўным аб'ёме з надыходам паўналецця, гэта значыць па дасягненні васьмнаццацігадовага ўзросту.

2. У выпадку калі заканадаўствам дапускаецца эмансипацыя (артыкул 26 гэтага Кодэкса) або ўступленне ў шлюб да дасягнення васьмнаццаці гадоў, грамадзянін, які не

дасягнуў васьмнаццацігадовага ўзросту, набывае дзеяздольнасць у поўным аб'ёме адпаведна з моманту прыняцця рашэння аб эмансіпацыі або з часу ўступлення ў шлюб.

Набытая ў выніку заключэння шлюбу дзеяздольнасць захоўваецца ў поўным аб'ёме і ў выпадку скасавання шлюбу.

Пры прызнанні шлюбу неправадзейным суд можа прыняць рашэнне аб страце непаўналетнім сужэнцам поўнай дзеяздольнасці з моманту, вызначанага судом.

3. Усе грамадзяне маюць роўную дзеяздольнасць, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Артыкул 21. Недапушчальнасць пазбаўлення або абмежавання праваздольнасці і дзеяздольнасці грамадзян

1. Ніхто не можа быць абмежаваны ў праваздольнасці і дзеяздольнасці інакш як у выпадках і парадку, устаноўленых законам.

2. Поўная або частковая адмова грамадзяніна ад праваздольнасці або дзеяздольнасці і іншыя здзелкі, накіраваныя на абмежаванне праваздольнасці або дзеяздольнасці, нікчэмныя, за выключэннем выпадкаў, калі такія здзелкі дапускаюцца законам.

Артыкул 22. Прадпрымальніцкая дзейнасць грамадзяніна

1. Грамадзянін мае права займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю без утварэння юрыдычнай асобы з моманту дзяржаўнай рэгістрацыі ў якасці індывідуальнага прадпрымальніка. Колькасць фізічных асоб, якія прыцягваюцца індывідуальным прадпрымальнікам на падставе грамадзянска-прававых і (або) працоўных дагавораў для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці, а таксама колькасць маёмасці, якая выкарыстоўваецца для гэтых мэт, можа быць абмежавана заканадаўчымі актамі.

2. Да прадпрымальніцкай дзейнасці грамадзян, якая ажыццяўляецца без утварэння юрыдычнай асобы, адпаведна прымяняюцца правілы гэтага Кодэкса, што рэгулююць дзейнасць юрыдычных асоб, якія з'яўляюцца камерцыйнымі арганізацыямі, калі іншае не вынікае з заканадаўства або сутнасці праваадносін.

3. Грамадзянін, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы з парушэннем патрабаванняў пункта 1 гэтага артыкула, не мае права спасылацца ў дачыненні да заключаных ім пры гэтым здзелак на тое, што ён не з'яўляецца індывідуальным прадпрымальнікам. Да такіх здзелак прымяняюцца правілы, устаноўленыя заканадаўствам для прадпрымальніцкай дзейнасці.

Артыкул 23. Маёмасная адказнасць грамадзяніна

Грамадзянін адказвае па сваіх абавязацельствах усёй маёмасцю, якая яму належыць, за выключэннем маёмасці, на якую ў адпаведнасці з заканадаўствам не можа быць накіравана спагнанне.

Пералік маёмасці грамадзян, на якую не можа быць накіравана спагнанне, устанаўліваецца заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

Артыкул 24. Эканамічная неплацежаздольнасць (банкруцтва) індывідуальнага прадпрымальніка

1. Індывідуальны прадпрымальнік, які не ў стане задаволіць патрабаванні крэдытараў, звязаныя з ажыццяўленнем ім прадпрымальніцкай дзейнасці, можа быць прызнаны эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) у судовым парадку.

2. Пры ажыццяўленні працэдуры прызнання эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) індывідуальнага прадпрымальніка яго крэдытары па абавязацельствах, не звязаных з ажыццяўленнем ім прадпрымальніцкай дзейнасці, таксама маюць права

прад'явіць свае патрабаванні. Патрабаванні ўказаных крэдытараў, не заяўленыя імі ў такім парадку, захоўваюць сілу пасля завяршэння працэдуры банкруцтва індывідуальнага прадпрымальніка.

3. Патрабаванні крэдытараў індывідуальнага прадпрымальніка ў выпадку прызнання яго банкрутам задавальняюцца за кошт маёмасці, што яму належыць, на якую можа быць накіравана спагнанне.

4. Пасля завяршэння разлікаў з крэдытарамі індывідуальны прадпрымальнік, прызнаны банкрутам, вызваляецца ад выканання абавязацельстваў, якія засталіся і звязаны з яго прадпрымальніцкай дзейнасцю, і іншых патрабаванняў, прад'яўленых да выканання і ўлічаных пры прызнанні прадпрымальніка банкрутам.

Захоўваюць сілу патрабаванні грамадзян, перад якімі індывідуальны прадпрымальнік, які быў прызнаны банкрутам ці абвясціў ім аб сваім банкруцтве, нясе адказнасць за прычыненне шкоды іх жыццю або здароўю, а таксама іншыя патрабаванні асабістага характару.

5. Падставы, парадак прызнання судом індывідуальнага прадпрымальніка эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) або аб'яўлення ім аб сваім банкруцтве, чарговасць задавальнення патрабаванняў крэдытараў устанаўліваюцца гэтым Кодэксам і іншым заканадаўствам.

Артыкул 25. Дзеяздольнасць непаўналетніх ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў

1. Непаўналетнія ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў ажыццяўляюць здзелкі, за выключэннем указаных у пункце 2 гэтага артыкула, з пісьмовай згоды сваіх законных прадстаўнікоў – бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальнікаў.

Здзелка, ажыццёўленая такім непаўналетнім, сапраўдная таксама пры наступным пісьмовым адабрэнні яго бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка.

2. Непаўналетнія ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў маюць права самастойна, без згоды сваіх законных прадстаўнікоў:

- 1) распараджацца сваімі заробкам, стыпендыяй і іншымі ўласнымі даходамі;
- 2) ажыццяўляць правы аўтара твора навукі, літаратуры або мастацтва, вынаходкі або іншага ахаванага заканадаўствам выніку сваёй інтэлектуальнай дзейнасці;
- 3) уносіць грашовыя сродкі ў банкі або нябанкаўскія крэдытна-фінансавыя арганізацыі і распараджацца імі ў адпаведнасці з заканадаўствам;
- 4) ажыццяўляць дробныя бытавыя здзелкі і іншыя здзелкі, прадугледжаныя пунктам 2 артыкула 27 гэтага Кодэкса.

Па дасягненні шаснаццаці гадоў непаўналетнія таксама маюць права быць членамі кааператываў у адпаведнасці з актамі заканадаўства аб кааператывах.

3. Маёмасную адказнасць па здзелках, ажыццёўленых у адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула непаўналетнімі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, нясе непаўналетні, а субсідыярную адказнасць – асоба, якая дала пісьмовую згоду на ажыццяўленне адпаведнай здзелкі.

Непаўналетнія ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў самастойна нясуць маёмасную адказнасць па здзелках, ажыццёўленых імі ў адпаведнасці з пунктам 2 гэтага артыкула.

За прычыненую імі шкоду такія непаўналетнія нясуць адказнасць у адпаведнасці з главой 58 гэтага Кодэкса.

4. Пры наяўнасці дастатковых падстаў суд па хадайніцтве бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка ці органа апекі і апекавальніцтва можа абмежаваць або пазбавіць непаўналетняга ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў права самастойна распараджацца сваімі заробкам, стыпендыяй або іншымі даходамі, за выключэннем

выпадкаў, калі такі непаўналетні набыў дзеяздольнасць у поўным аб'ёме ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 20 гэтага Кодэкса.

Артыкул 26. Эмансiпация

1. Непаўналетні, які дасягнуў шаснаццаці гадоў, можа быць аб'яўлены цалкам дзеяздольным, калі ён працуе паводле працоўнага дагавора (кантракта) або са згоды бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка займаецца прадпрымальніцкай дзейнасцю.

Аб'яўленне непаўналетняга цалкам дзеяздольным (эмансiпация) праводзіцца паводле рашэння органаў апекі і апекавальніцтва са згоды абодвух бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка, а пры адсутнасці такой згоды – паводле рашэння суда.

2. Бацькі, усынаўляльнікі і апекавальнік не нясуць адказнасці па абавязацельствах эмансiпаванага непаўналетняга, у тым ліку па абавязацельствах, якія ўзніклі з прычыны нанясення ім шкоды.

Артыкул 27. Дзеяздольнасць непаўналетніх ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў (малалетніх)

1. За непаўналетніх ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў (малалетніх) здзелкі, за выключэннем указаных у пункце 2 гэтага артыкула, могуць ажыццяўляць ад іх імені толькі іх законныя прадстаўнікі – бацькі, усынаўляльнікі або апекуны.

Да здзелак законных прадстаўнікоў такога непаўналетняга з яго маёмасцю прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктамі 2 і 3 артыкула 35 гэтага Кодэкса, калі іншае не ўстаноўлена Жыллёвым кодэксам Рэспублікі Беларусь.

2. Непаўналетнія ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў маюць права самастойна ажыццяўляць:

- 1) дробныя бытавыя здзелкі;
- 2) здзелкі, накіраваныя на безаплатнае атрыманне выгад, якія не патрабуюць натарыяльнага сведчання або дзяржаўнай рэгістрацыі;
- 3) здзелкі па распараджэнні сродкамі, прадастаўленымі законным прадстаўніком або са згоды апошняга трэцяй асобай для пэўнай мэты або свабоднага распараджэння.

3. Маёмасную адказнасць па здзелках непаўналетняга ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў, у тым ліку па здзелках, ажыццёўленых ім самастойна, нясуць яго бацькі, усынаўляльнікі або апякун. Адказнасць за шкоду, прычыненую непаўналетнім ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў, вызначаецца ў адпаведнасці з правіламі главы 58 гэтага Кодэкса.

Артыкул 28. Права распараджэння банкаўскімі ўкладамі (дэпазітамі) на імя малалетніх

Банкаўскімі ўкладамі (дэпазітамі), унесенымі кім-небудзь на імя малалетніх, распараджаюцца іх бацькі, усынаўляльнікі або апекуны з выкананнем правіл, прадугледжаных артыкулам 35 гэтага Кодэкса, а таксама ўкладчык (у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам).

Артыкул 29. Прызнанне грамадзяніна недзеяздольным

1. Грамадзянін, які з прычыны псіхічнага расстройтва (душэўнай хваробы або слабога розуму) не можа разумець значэння сваіх дзеянняў або кіраваць імі, можа быць прызнаны судом недзеяздольным у парадку, устаноўленым грамадзянскім працэсуальным заканадаўствам. Над ім устанаўліваецца апека.

2. Ад імені грамадзяніна, прызнанага недзеяздольным, здзелкі заключае яго апякун.

3. Калі падставы, у выніку якіх грамадзянін быў прызнаны недзеяздольным, адпалі, суд прызнае яго дзеяздольным. На падставе рашэння суда адмяняецца ўстаноўленая над ім апека.

Артыкул 30. Абмежаванне дзеяздольнасці грамадзян

1. Грамадзянін, які з прычыны злоўжывання спіртнымі напоямі, наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі ставіць сваю сям'ю ў цяжкае матэрыяльнае становішча, можа быць абмежаваны ў дзеяздольнасці судом у парадку, устаноўленым грамадзянскім працэсуальным заканадаўствам. Над ім устанаўліваецца апекавальніцтва.

Такі грамадзянін мае права самастойна ажыццяўляць дробныя бытавыя здзелкі.

Заклучаць іншыя здзелкі, а таксама атрымліваць заробак, пенсію і іншыя даходы і распараджацца імі ён можа толькі са згоды апекавальніка. Аднак ён самастойна нясе маёмасную адказнасць па заключаных ім здзелках і за прычыненую ім шкоду.

2. Калі падставы, у выніку якіх грамадзянін быў абмежаваны ў дзеяздольнасці, адпалі, суд адмяняе абмежаванне яго дзеяздольнасці. На падставе рашэння суда адмяняецца ўстаноўленае над грамадзянінам апекавальніцтва.

Артыкул 31. Абмежаванне прадпрымальніцкай дзейнасці грамадзяніна

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, прадпрымальніцкая дзейнасць грамадзяніна (індывідуальнага прадпрымальніка, заснавальніка, удзельніка, уласніка маёмасці або кіраўніка юрыдычнай асобы і інш.) можа быць абмежавана ў судовым парадку на тэрмін да трох гадоў.

Грамадзянін, прадпрымальніцкая дзейнасць якога абмежавана, на працягу ўсяго тэрміну дзеяння абмежавання не можа:

ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы;

сваімі дзеяннямі набываць і ажыццяўляць правы, ствараць для сябе і выконваць абавязкі ўласніка маёмасці (заснавальніка, удзельніка) юрыдычнай асобы;

займаць пасады ў выканаўчых органах юрыдычных асоб;

выступаць у якасці кіраўніка прадпрыемстваў і іншай маёмасці, якая выкарыстоўваецца для прадпрымальніцкай дзейнасці.

Прадпрыемства і іншая маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці ўказанага грамадзяніна, можа быць выкарыстана ім у перыяд дзеяння абмежавання для прадпрымальніцкай дзейнасці выключна шляхам перадачы гэтай маёмасці ў давернае кіраванне.

Артыкул 32. Апека

1. Апека ўстанаўліваецца над малалетнімі, а таксама над грамадзянамі, прызнанымі судом недзеяздольнымі.

2. Апекуны з'яўляюцца прадстаўнікамі падапечных паводле закона (законнымі прадстаўнікамі) і заключаюць ад іх імені і ў іх інтарэсах усе неабходныя здзелкі.

Артыкул 33. Апекавальніцтва

1. Апекавальніцтва ўстанаўліваецца над непаўналетнімі ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, а таксама над грамадзянамі, абмежаванымі судом у дзеяздольнасці з прычыны злоўжывання спіртнымі напоямі, наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі.

2. Апекавальнікі даюць згоду на заключэнне тых здзелак, што грамадзяне, якія знаходзяцца пад апекавальніцтвам, не маюць права заключаць самастойна.

Апекавальнікі аказваюць падапечным садзейнічанне ў ажыццяўленні імі сваіх правоў і выкананні абавязкаў, а таксама ахоўваюць іх ад злоўжыванняў з боку трэціх асоб.

Артыкул 34. Апекуны і апекавальнікі як прадстаўнікі падапечных

1. Апекуны і апекавальнікі назначаюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, і выступаюць у абарону правоў і інтарэсаў падапечных у адносінах з любымі асобамі і арганізацыямі, у тым ліку ў судах, без спецыяльнага паўнамоцтва.

2. Калі асобе, якая мае патрэбу ў апецы або апекавальніцтве, на працягу месяца з дня, у які органу апекі і апекавальніцтва стала вядома аб неабходнасці ўстанаўлення апекі або апекавальніцтва, не назначаны апякун або апекавальнік, выкананне абавязкаў апекуна або апекавальніка часова (да назначэння апекуна або апекавальніка) ускладаецца на кіраўніка органа апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 35. Распараджэнне маёмасцю падапечнага

1. Даходы падапечнага, у тым ліку належныя яму ад кіравання яго маёмасцю, за выключэннем даходаў, якімі падапечны мае права распараджацца самастойна, выдаткоўваюцца апекуном або апекавальнікам выключна ў інтарэсах падапечнага і з папярэдняга дазволу органа апекі і апекавальніцтва.

Без папярэдняга дазволу органа апекі і апекавальніцтва апякун або апекавальнік мае права рабіць неабходныя для ўтрымання падапечнага выдаткі за кошт сум, належных падапечнаму ў якасці яго даходу.

2. Апякун не мае права без папярэдняга дазволу органа апекі і апекавальніцтва заключаць, а апекавальнік – даваць згоду на заключэнне здзелак па адчужэнні, у тым ліку па абмене або дарэнні маёмасці падапечнага, здачы яе ў арэнду (у наём), безаплатнае карыстанне або ў заклад; здзелак, якія цягнуць за сабой адмову ад правоў, што належаць падапечнаму, падзел яго маёмасці або выдзел з яе долей, а таксама любых іншых здзелак, якія цягнуць за сабой змяншэнне маёмасці падапечнага.

Парадак кіравання маёмасцю падапечнага вызначаецца заканадаўствам.

3. Апякун, апекавальнік, іх сужэнцы і блізкія сваякі не маюць права заключаць здзелкі з падапечным, за выключэннем перадачы маёмасці падапечнаму ў якасці дару або ў безаплатнае карыстанне, а таксама прадстаўляць падапечнага пры заключэнні здзелак або вядзенні судовых спраў паміж падапечным і сужэнцам апекуна або апекавальніка і іх блізкімі сваякамі.

Артыкул 36. Давернае кіраванне маёмасцю падапечнага

1. Пры неабходнасці пастаяннага кіравання нерухомай і каштоўнай рухомай маёмасцю падапечнага орган апекі і апекавальніцтва заключае з даверным кіраўніком, вызначаным гэтым органам, дагавор аб даверным кіраванні такой маёмасцю (глава 52 гэтага Кодэкса). У такім выпадку апякун або апекавальнік захоўвае свае паўнамоцтвы ў дачыненні да той маёмасці падапечнага, якая не перададзена ў давернае кіраванне.

Пры ажыццяўленні кіраўніком правамоцтваў па кіраванні маёмасцю падапечнага на кіраўніка распаўсюджваецца дзеянне правіл, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 артыкула 35 гэтага Кодэкса.

2. Давернае кіраванне маёмасцю падапечнага спыняецца ў сувязі са спыненнем дагавора давернага кіравання маёмасцю па падставах, прадугледжаных пунктам 1 артыкула 907 гэтага Кодэкса.

Артыкул 37. Патранаж над дзезздольнымі грамадзянамі

1. Па просьбе паўналетняга дзездольнага грамадзяніна, які па стане здароўя не можа самастойна ажыццяўляць і абараняць свае правы і выконваць абавязкі, над ім можа быць устаноўлены патранаж.

Устанаўленне патранажу не цягне за сабой абмежавання правоў грамадзяніна, над якім устаноўлены патранаж.

2. Памочнік (асоба, якая ажыццяўляе патранаж) паўналетняга дзездольнага грамадзяніна можа быць назначаны органам апекі і апекавальніцтва толькі са згоды такога грамадзяніна.

3. Распараджэнне маёмасцю, што належыць грамадзяніну, над якім устаноўлены патранаж, ажыццяўляецца памочнікам на падставе дагавора даручэння або давернага кіравання, заключанага з гэтым грамадзянінам. Здзяйсненне бытавых і аналагічных ім здзелак, накіраваных на ўтрыманне і задавальненне бытавых патрэб грамадзяніна, над якім устаноўлены патранаж, ажыццяўляецца яго памочнікам са згоды гэтага грамадзяніна.

4. Патранаж, устаноўлены ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула, спыняецца па патрабаванні грамадзяніна, над якім устаноўлены патранаж.

Артыкул 38. Прызнанне грамадзяніна адсутным без вестак

Грамадзянін па заяве зацікаўленых асоб можа быць прызнаны судом адсутным без вестак, калі на працягу аднаго года па месцы яго жыхарства няма звестак аб месцы яго знаходжання. Пры немагчымасці ўстанавіць дзень атрымання апошніх звестак аб адсутным пачаткам вылічэння тэрміну для прызнання адсутнасці без вестак лічыцца першае чысло месяца, наступнага за тым, у якім былі атрыманы апошнія звесткі аб адсутным, а пры немагчымасці ўстанавіць гэты месяц – першага студзеня наступнага года.

Артыкул 39. Наступствы прызнання грамадзяніна адсутным без вестак

1. Маёмасць грамадзяніна, прызнанага адсутным без вестак, пры неабходнасці пастаяннага кіравання ёй перадаецца на падставе рашэння суда асобе, якая вызначаецца органам апекі і апекавальніцтва і дзейнічае на падставе дагавора аб даверным кіраванні, што заключаецца з гэтым органам.

2. Даверны кіраўнік маёмасці грамадзяніна, прызнанага адсутным без вестак, прымае выкананне яго абавязацельстваў, пагашае за кошт маёмасці адсутнага яго даўгі, кіруе гэтай маёмасцю ў яго інтарэсах. Па заяве зацікаўленых асоб выдаецца ўтрыманне грамадзянам, якіх адсутны без вестак абавязаны быць утрымліваць.

3. Орган апекі і апекавальніцтва можа і да заканчэння аднаго года з дня атрымання звестак аб месцы знаходжання адсутнага грамадзяніна назначыць кіраўніка яго маёмасці.

4. Наступствы прызнання асобы адсутнай без вестак, не прадугледжаныя гэтым артыкулам, вызначаюцца заканадаўствам.

Артыкул 40. Адмена рашэння аб прызнанні грамадзяніна адсутным без вестак

1. У выпадку яўкі або выяўлення месца знаходжання грамадзяніна, прызнанага адсутным без вестак, суд адмяняе рашэнне аб прызнанні яго адсутным без вестак. На падставе рашэння суда адмяняецца давернае кіраванне маёмасцю гэтага грамадзяніна.

2. Калі па сканчэнні трох гадоў з дня назначэння давернага кіраўніка рашэнне аб прызнанні грамадзяніна адсутным без вестак не было адменена і не было звароту ў суд аб аб'яўленні грамадзяніна памерлым, орган апекі і апекавальніцтва абавязаны звярнуцца ў суд з заявай аб аб'яўленні грамадзяніна памерлым.

Артыкул 41. Аб'яўленне грамадзяніна памерлым

1. Грамадзянін можа быць аб'яўлены судом памерлым, калі па месцы яго жыхарства няма звестак аб месцы яго знаходжання на працягу трох гадоў, а калі ён прапаў без вестак пры акалічнасцях, якія пагражалі смерцю або даюць падставу меркаваць пра яго гібель ад пэўнага няшчаснага выпадку, – на працягу шасці месяцаў.

2. Ваеннаслужачы або іншы грамадзянін, які прапаў без вестак у сувязі з ваеннымі дзеяннямі, можа быць аб'яўлены судом памерлым не раней чым праз два гады з дня заканчэння ваенных дзеянняў.

3. Днём смерці грамадзяніна, аб'яўленага памерлым, лічыцца дзень уступлення ў законную сілу рашэння суда аб аб'яўленні яго памерлым. У выпадку аб'яўлення памерлым грамадзяніна, які прапаў без вестак пры акалічнасцях, што пагражалі смерцю або даюць падставы меркаваць пра яго гібель ад пэўнага няшчаснага выпадку, суд можа прызнаць днём смерці гэтага грамадзяніна дзень яго меркаванай гібелі.

4. Аб'яўленне грамадзяніна памерлым цягне за сабой у дачыненні да правоў і абавязкаў такога грамадзяніна тыя ж наступствы, якія выклікала б яго смерць.

Артыкул 42. Наступствы яўкі грамадзяніна, аб'яўленага памерлым

1. У выпадку яўкі або выяўлення месца знаходжання грамадзяніна, аб'яўленага памерлым, суд адмяняе рашэнне аб аб'яўленні яго памерлым.

2. Незалежна ад часу сваёй яўкі грамадзянін можа запатрабаваць ад любой асобы вяртання маёмасці, якая захавалася і безаплатна перайшла да гэтай асобы пасля аб'яўлення грамадзяніна памерлым, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 3 артыкула 283 гэтага Кодэкса.

Асобы, да якіх маёмасць грамадзяніна, аб'яўленага памерлым, перайшла па аплатных здзелках, абавязаны вярнуць яму гэту маёмасць, калі даказана, што, набываючы маёмасць, яны ведалі, што грамадзянін, аб'яўлены памерлым, з'яўляецца жывым. Пры немагчымасці вяртання такой маёмасці ў натуре пакрываецца яе вартасць. Калі маёмасць грамадзяніна, аб'яўленага памерлым, перайшла да дзяржавы як вымарачная і была рэалізавана ёй з захаваннем умоў, прадугледжаных гэтым артыкулам, то пасля адмены рашэння аб аб'яўленні грамадзяніна памерлым яму вяртаецца сума, выручаная ад рэалізацыі маёмасці.

Артыкул 43. Рэгістрацыя актаў грамадзянскага стану

1. Рэгістрацыі падлягаюць наступныя акты грамадзянскага стану:

- 1) нараджэнне;
- 2) заключэнне шлюбу;
- 3) устанаўленне мацярынства і (або) бацькоўства;
- 4) усынаўленне (удачарэнне);
- 5) смерць;
- 6) перамена прозвішча, уласнага імя, імя па бацьку;
- 7) скасаванне шлюбу ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам аб шлюбе і сям'і.

2. Органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, і парадак рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану вызначаюцца заканадаўствам.

ГЛАВА 4 ЮРЫДЫЧНЫЯ АСОБЫ

§ 1. Асноўныя палажэнні

Артыкул 44. Паняцце юрыдычнай асобы

1. Юрыдычнай асобай прызнаецца арганізацыя, якая мае ва ўласнасці, гаспадарчым распараджэнні або аператыўным кіраванні адасобленую маёмасць, нясе самастойную адказнасць па сваіх абавязацельствах, можа ад свайго імені набываць і ажыццяўляць маёмасныя і асабістыя немаёмасныя правы, выконваць абавязкі, быць істцом і адказчыкам у судзе і прайшла ва ўстаноўленым парадку дзяржаўную рэгістрацыю ў якасці юрыдычнай асобы ці прызнаная такой заканадаўчым актам.

2. У сувязі з удзелам ва ўтварэнні маёмасці юрыдычнай асобы яе заснавальнікі (удзельнікі) могуць мець абавязацельныя правы ў адносінах да гэтай юрыдычнай асобы або рэчавыя правы на яе маёмасць.

Да юрыдычных асоб, у дачыненні да якіх іх удзельнікі маюць абавязацельныя правы, адносяцца гаспадарчыя суполкі і таварыствы, вытворчыя і спажывецкія кааператывы, сялянскія (фермерскія) гаспадаркі. Удзельнікі такіх юрыдычных асоб могуць мець рэчавыя правы толькі на маёмасць, якую яны перадалі юрыдычным асобам у карыстанне ў якасці ўкладу ў статутны фонд.

Да юрыдычных асоб, на маёмасць якіх іх заснавальнікі маюць права ўласнасці або іншае рэчавае права, адносяцца ўнітарныя прадпрыемствы, у тым ліку даччыныя, а таксама дзяржаўныя аб'яднанні і ўстановы, якія фінансуюцца ўласнікам.

3. Да юрыдычных асоб, у дачыненні да якіх іх заснавальнікі (удзельнікі) не маюць маёмасных правоў, адносяцца грамадскія і рэлігійныя арганізацыі (аб'яднанні), дабрачынныя і іншыя фонды, аб'яднанні юрыдычных асоб і (або) індывідуальных прадпрымальнікаў (асацыяцыі і саюзы), а таксама іншыя некамерцыйныя арганізацыі, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам, іншымі законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

У выпадках, прадугледжаных законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Рэспубліка Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі могуць мець маёмасныя правы ў дачыненні да некамерцыйных арганізацый, у тым ліку калі не з'яўляюцца іх заснавальнікамі (удзельнікамі).

4. Асабліваці ўтварэння (стварэння), рэарганізацыі і скасавання (ліквідацыі) дзяржаўных органаў, а таксама дзяржаўных юрыдычных асоб, палажэнні аб якіх зацверджаны актамі заканадаўства, могуць устанаўлівацца іншымі актамі заканадаўства, якія вызначаюць асабліваці прававога статусу такіх органаў і юрыдычных асоб.

Артыкул 45. Праваздольнасць юрыдычнай асобы

1. Юрыдычная асоба можа мець грамадзянскія правы, якія адпавядаюць мэтам дзейнасці, прадугледжаным у яе ўстаноўчых дакументах, а таксама прадмету дзейнасці, калі ён указаны ва ўстаноўчых дакументах, і несці звязаныя з гэтай дзейнасцю абавязкі. Асобнымі відамі дзейнасці, пералік якіх вызначаецца заканадаўчымі актамі, юрыдычная асоба можа займацца толькі на падставе спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі).

2. Юрыдычная асоба можа быць абмежавана ў правах толькі ў выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўчымі актамі. Рапэнне аб абмежаванні правоў можа быць абскарджана юрыдычнай асобай у суд.

3. Праваздольнасць юрыдычнай асобы ўзнікае ў момант яе стварэння (пункт 2 артыкула 47) і спыняецца ў момант завяршэння яе ліквідацыі (пункт 8 артыкула 59).

Права юрыдычнай асобы ажыццяўляць дзейнасць, на якую неабходнае атрыманне спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі), узнікае з моманту атрымання такога спецыяльнага дазволу

(ліцэнзіі) і спыняецца пры спыненні дзеяння, ануляванні (адкліканні) гэтага спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі) у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Праваздольнасць дзяржаўнага органа, а таксама дзяржаўнай юрыдычнай асобы, палажэнне аб якой зацверджана актам заканадаўства, узнікае з моманту ўступлення ў сілу акта заканадаўства, які прадугледжвае ўтварэнне (стварэнне) такога органа або юрыдычнай асобы, калі іншае не прадугледжана гэтым актам, і спыняецца з моманту ўступлення ў сілу акта заканадаўства, які прадугледжвае скасаванне (ліквідацыю) такога органа або юрыдычнай асобы, калі гэтым актам не прадугледжана іншае.

Дзяржаўныя органы, а таксама дзяржаўныя юрыдычныя асобы, палажэнні аб якіх зацверджаны актамі заканадаўства, падлягаюць уключэнню ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індыўідуальных прадпрымальнікаў. Парадак уключэння такіх органаў і юрыдычных асоб у Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індыўідуальных прадпрымальнікаў з улікам асаблівасцей іх утварэння (стварэння) вызначаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 46. Камерцыйныя і некамерцыйныя арганізацыі

1. Юрыдычнымі асобамі могуць быць арганізацыі, якія ставяць атрыманне прыбытку ў якасці асноўнай мэты сваёй дзейнасці і (або) размяркоўваюць атрыманы прыбытак паміж удзельнікамі (камерцыйныя арганізацыі) ці не маюць атрыманне прыбытку ў якасці такой мэты і не размяркоўваюць атрыманы прыбытак паміж удзельнікамі (некамерцыйныя арганізацыі).

2. Юрыдычныя асобы, якія з'яўляюцца камерцыйнымі арганізацыямі, могуць стварацца ў форме гаспадарчых суполак і таварыстваў, вытворчых кааператываў, унітарных прадпрыемстваў, сялянскіх (фермерскіх) гаспадарак і іншых формах, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

3. Юрыдычныя асобы, што з'яўляюцца некамерцыйнымі арганізацыямі, могуць стварацца ў форме спажывецкіх кааператываў, грамадскіх або рэлігійных арганізацый (аб'яднанняў), якія фінансуюцца ўласнікам устаноў, дабрачынных і іншых фондаў, а таксама ў іншых формах, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Некамерцыйныя арганізацыі могуць стварацца для дасягнення сацыяльных, прыродаахоўных, дабрачынных, культурных, адукацыйных, навуковых і кіраўніцкіх мэт, аховы здароўя грамадзян, развіцця фізічнай культуры і спорту, задавальнення духоўных і іншых нематэрыяльных патрэб грамадзян, абароны правоў, законных інтарэсаў грамадзян і юрыдычных асоб, вырашэння спрэчак і канфліктаў, аказання юрыдычнай дапамогі ў адпаведнасці з заканадаўствам, а таксама з іншымі мэтамі, накіраванымі на дасягненне грамадскіх даброт.

Некамерцыйныя арганізацыі могуць стварацца для задавальнення матэрыяльных (маёмасных) патрэб грамадзян або грамадзян і юрыдычных асоб у выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Некамерцыйныя арганізацыі могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць толькі тады, калі яна неабходная для іх статутных мэт, дзеля якіх яны створаны, адпавядае гэтым мэтам і прадмету дзейнасці некамерцыйных арганізацый ці калі яна неабходная для выканання дзяржаўна значных задач, прадугледжаных у іх устаноўчых дакументах, адпавядае гэтым задачам і прадмету дзейнасці гэтых арганізацый. Для асобных форм некамерцыйных арганізацый заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены патрабаванні, якія прадугледжваюць іх права займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю толькі праз утварэнне камерцыйных арганізацый і (або) удзел у іх.

4. Дапускаецца стварэнне аб'яднанняў камерцыйных арганізацый і (або) індыўідуальных прадпрымальнікаў, а таксама аб'яднанняў камерцыйных і (або) некамерцыйных арганізацый у форме асацыяцый і саюзаў, аб'яднанняў камерцыйных,

некамерцыйных арганізацый і (або) індывідуальных прадпрымальнікаў у форме дзяржаўных аб'яднанняў.

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, аб'яднанні камерцыйных, некамерцыйных арганізацый і (або) фізічных асоб могуць стварацца і ў іншых формах.

Артыкул 47. Дзяржаўная рэгістрацыя юрыдычных асоб

1. Юрыдычная асоба падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі, за выключэннем дзяржаўных органаў, а таксама дзяржаўных юрыдычных асоб, палажэнні аб якіх зацверджаны актамі заканадаўства. Данія дзяржаўнай рэгістрацыі ўключаюцца ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

Неажыццяўленне або адмова ў якой-небудзь форме па падставах, не прадугледжаных заканадаўчымі актамі, у дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы, змяненняў і (або) дапаўненняў, якія ўносяцца ва ўстаноўчыя дакументы юрыдычных асоб, не дапускаюцца.

Ажыццяўленне, неажыццяўленне рэгістрацыйным органам дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы або адмова ў дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы, змяненняў і (або) дапаўненняў, якія ўносяцца ва ўстаноўчыя дакументы юрыдычных асоб, могуць быць абскарджаны ў судовым парадку.

2. Юрыдычная асоба лічыцца створанай з моманту яе дзяржаўнай рэгістрацыі, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Дзяржаўны орган, а таксама дзяржаўная юрыдычная асоба, палажэнне аб якой зацверджана актамі заканадаўства, лічацца ўтворанымі (створанымі) з моманту ўступлення ў сілу акта заканадаўства, які прадугледжвае ўтварэнне (стварэнне) такога органа або юрыдычнай асобы, калі іншае не прадугледжана гэтым актамі.

3. Юрыдычная асоба падлягае перарэгістрацыі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

4. Фізічная або юрыдычная асоба мае права атрымаць інфармацыю, што ўтрымліваецца ў Адзіным дзяржаўным рэгістры юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, у парадку, вызначаным заканадаўствам.

Артыкул 47¹. Статутны фонд камерцыйнай арганізацыі

1. Пры стварэнні камерцыйнай арганізацыі фарміруецца статутны фонд гэтай арганізацыі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам. Камерцыйная арганізацыя самастойна вызначае памер статутнага фонду, за выключэннем камерцыйных арганізацый, для якіх заканадаўствам устанаўліваюцца мінімальныя памеры статутных фондаў.

2. Укладам у статутны фонд камерцыйнай арганізацыі могуць быць рэчы, уключаючы грошы і каштоўныя паперы, іншая маёмасць, у тым ліку маёмасныя правы, або іншыя адчужальныя правы, якія маюць ацэнку іх вартасці.

Ацэнка вартасці неграшовага ўкладу ў статутны фонд камерцыйнай арганізацыі падлягае экспертызе дакладнасці такой ацэнкі ў выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўствам.

У статутны фонд камерцыйнай арганізацыі не можа быць унесена маёмасць, калі права на адчужэнне гэтай маёмасці абмежавана ўласнікам, заканадаўствам або дагаворам.

Заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены і іншыя абмежаванні ў дачыненні да маёмасці, якая ўносіцца ў якасці ўкладу ў статутны фонд камерцыйнай арганізацыі.

3. Калі па заканчэнні другога і кожнага наступнага фінансавага года вартасць чыстых актываў камерцыйнай арганізацыі акажацца меншай за статутны фонд, такая арганізацыя абавязана ва ўстаноўленым парадку зменшыць свой статутны фонд да памеру, які не перавышае вартасці яе чыстых актываў. У выпадку змяншэння вартасці чыстых актываў камерцыйнай арганізацыі, для якой заканадаўствам устаноўлены мінімальны памер

статутнага фонду, па выніках другога і кожнага наступнага фінансавага года ніжэй за мінімальны памер статутнага фонду такая арганізацыя падлягае ліквідацыі ў вызначаным парадку.

Артыкул 48. Устаноўчыя дакументы юрыдычнай асобы

1. Юрыдычная асоба дзейнічае на падставе статута або ўстаноўчага дагавора. Устаноўчы дагавор юрыдычнай асобы заключаецца, а статут зацвярджаецца ўласнікам маёмасці (заснавальнікамі, удзельнікамі). Гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі можа вызначацца іншы парадак зацвярджэння статутаў юрыдычных асоб. Актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь можа быць прадугледжана зацвярджэнне палажэнняў, на падставе якіх дзейнічаюць адпаведныя юрыдычныя асобы.

2. У статутце, устаноўчым дагаворы юрыдычнай асобы павінны вызначацца найменне юрыдычнай асобы, месца яе знаходжання, мэты дзейнасці, парадак кіравання дзейнасцю юрыдычнай асобы, а таксама ўтрымлівацца іншыя звесткі, прадугледжаныя гэтым Кодэксам і заканадаўствам аб юрыдычных асобах адпаведнага віду.

Ва ўстаноўчым дагаворы заснавальнікі (удзельнікі) абавязваюцца стварыць юрыдычную асобу, вызначаюць парадак сумеснай дзейнасці па яе стварэнні, умовы перадачы ёй сваёй маёмасці і ўдзелу ў яе дзейнасці. Акрамя звестак, указаных у частцы першай гэтага пункта, ва ўстаноўчым дагаворы павінны вызначацца таксама ўмовы і парадак размеркавання паміж удзельнікамі прыбытку і страт, выхаду ўдзельнікаў з яе складу і іншыя звесткі, прадугледжаныя заканадаўствам аб юрыдычных асобах адпаведнага віду. Па згодзе заснавальнікаў (удзельнікаў) ва ўстаноўчы дагавор могуць быць уключаны і іншыя ўмовы.

Ва ўстаноўчых дакументах некамерцыйных арганізацый, а таксама ў прадугледжаных заканадаўчымі актамі выпадках ва ўстаноўчых дакументах камерцыйных арганізацый павінен быць вызначаны прадмет дзейнасці юрыдычнай асобы. Устаноўчымі дакументамі камерцыйных арганізацый можа быць прадугледжаны прадмет іх дзейнасці і ў выпадках, калі ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі гэта не з'яўляецца абавязковым.

3. Змяненні ўстаноўчых дакументаў набываюць сілу для трэціх асоб з моманту іх дзяржаўнай рэгістрацыі, а ў выпадках, устаноўленых заканадаўчымі актамі, – з моманту паведамлення органу, які ажыццяўляе дзяржаўную рэгістрацыю, аб такіх змяненнях. Аднак юрыдычныя асобы і іх заснавальнікі (удзельнікі) не маюць права спасылацца на адсутнасць рэгістрацыі такіх змяненняў у адносінах з трэцімі асобамі, якія дзейнічалі з улікам гэтых змяненняў.

Змяненні ўстаноўчых дакументаў рэспубліканскіх дзяржаўна-грамадскіх аб'яднанняў набываюць сілу для трэціх асоб з моманту ўступлення ў сілу прававых актаў, якія зацвярджаюць такія змяненні.

Артыкул 49. Органы юрыдычнай асобы

1. Юрыдычная асоба набывае грамадзянскія правы і прымае на сябе грамадзянскія абавязкі праз свае органы, якія дзейнічаюць у адпаведнасці з заканадаўствам і ўстаноўчымі дакументамі. Парадак назначэння або выбарнага органаў юрыдычнай асобы вызначаецца заканадаўчымі актамі і ўстаноўчымі дакументамі.

2. У прадугледжаных заканадаўчымі актамі выпадках юрыдычная асоба можа набываць грамадзянскія правы і прымаць на сябе грамадзянскія абавязкі праз уласніка маёмасці (заснавальнікаў, удзельнікаў).

3. Асоба, якая паводле акта заканадаўства або ўстаноўчых дакументаў юрыдычнай асобы выступае ад яе імені, павінна дзейнічаць у інтарэсах юрыдычнай асобы, якую яна прадстаўляе, добрасумленна і разумна. Яна абавязана па патрабаванні ўласніка маёмасці (заснавальнікаў, удзельнікаў) юрыдычнай асобы, паколькі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або дагаворам, пакрыць страты, нанесеныя ёй юрыдычнай асобе.

Артыкул 50. Найменне і месца знаходжання юрыдычнай асобы

1. Юрыдычная асоба мае сваё найменне, якое ўтрымлівае ўказанне на яе арганізацыйна-прававую форму. Найменні некамерцыйных арганізацый і ў прадугледжаных заканадаўчымі актамі выпадках найменні камерцыйных арганізацый павінны ўтрымліваць указанне на характар дзейнасці юрыдычнай асобы.

Уключэнне ў найменне юрыдычнай асобы ўказанняў на афіцыйную поўную або скарачаную назву Рэспублікі Беларусь, слоў «нацыянальны» і «беларускі», уключэнне такой назвы ці элементаў дзяржаўнай сімволікі ў рэквізіты дакументаў або рэкламныя матэрыялы юрыдычнай асобы дапускаюцца ў парадку, вызначаным Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

2. Месца знаходжання юрыдычнай асобы вызначаецца месцам знаходжання яе пастаянна дзеючага выканаўчага органа (адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка, населены пункт, а таксама дом, кватэра або іншае памяшканне, калі яны ёсць), а ў выпадку адсутнасці пастаянна дзеючага выканаўчага органа – іншага органа або асобы, якія маюць права дзейнічаць ад імені юрыдычнай асобы без даверанасці.

3. Найменне і месца знаходжання юрыдычнай асобы ўказваюцца ў яе ўстаноўчых дакументах.

У выпадку змянення месца знаходжання юрыдычнай асобы такая юрыдычная асоба ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі, абавязана накіраваць у рэгістрацыйны орган адпаведнае паведамленне, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

4. Выключаны.

Артыкул 51. Прадстаўніцтва і філіялы

1. Прадстаўніцтвам з'яўляецца адасобленае падраздзяленне юрыдычнай асобы, размешчанае па-за месцам яе знаходжання, якое ажыццяўляе абарону і прадстаўніцтва інтарэсаў юрыдычнай асобы, здзяйсняе ад яе імені здзелкі і іншыя юрыдычныя дзеянні.

2. Філіялам з'яўляецца адасобленае падраздзяленне юрыдычнай асобы, якое размешчана па-за месцам яе знаходжання і ажыццяўляе ўсе або частку яе функцый, у тым ліку функцыі прадстаўніцтва.

3. Прадстаўніцтва і філіялы не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі. Яны надзяляюцца маёмасцю юрыдычнай асобы, якая стварыла іх, і дзейнічаюць на падставе зацверджаных ёй палажэнняў.

Маёмасць прадстаўніцтва і філіяла юрыдычнай асобы ўлічваецца асобна на балансе юрыдычнай асобы, якая стварыла іх (асобна ў кнізе ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання).

Кіраўнікі прадстаўніцтваў і філіялаў назначаюцца юрыдычнай асобай і дзейнічаюць на падставе яе даверанасці.

Прадстаўніцтва і філіялы павінны быць указаны ў статуте юрыдычнай асобы, якая стварыла іх.

4. Прававое становішча прадстаўніцтваў і філіялаў банкаў і нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацый, арганізацыйных структур грамадскіх арганізацый (аб'яднанняў) і рэспубліканскіх дзяржаўна-грамадскіх аб'яднанняў вызначаецца з улікам асаблівасцей, устаноўленых заканадаўствам.

Артыкул 51¹. Прадстаўніцтва замежнай арганізацыі

1. Прадстаўніцтвам замежнай арганізацыі з'яўляецца яе адасобленае падраздзяленне, размешчанае на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, якое ажыццяўляе абарону і прадстаўніцтва інтарэсаў замежнай арганізацыі і іншыя функцыі, якія не супярэчаць заканадаўству.

Не дапускаецца стварэнне прадстаўніцтваў замежных арганізацый, дзейнасць якіх накіравана на зваржэнне або гвалтоўнае змяненне канстытуцыйнага ладу, парушэнне цэласнасці і бяспекі дзяржавы, прапаганду вайны, гвалту, распальванне нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці, а таксама дзейнасць якіх можа прычыніць урон правам і законным інтарэсам грамадзян.

2. Прадстаўніцтва замежнай арганізацыі лічыцца створаным на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь з моманту атрымання дазволу на яго адкрыццё ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку.

Заканадаўствам могуць устанаўлівацца абмежаванні на прадпрымальніцкую і іншую дзейнасць прадстаўніцтваў замежных арганізацый.

3. Прадстаўніцтва замежнай арганізацыі мае найменне, што ўтрымлівае ўказанне на замежную арганізацыю, якая яго стварыла.

Артыкул 52. Адказнасць юрыдычнай асобы

1. Юрыдычныя асобы, акрамя тых, якія фінансуюцца ўласнікам устаноў, адказваюць па сваіх абавязацельствах усёй сваёй маёмасцю.

2. Казённае прадпрыемства і ўстанова, якая фінансуецца ўласнікам, адказваюць па сваіх абавязацельствах у парадку і на ўмовах, прадугледжаных пунктам 8 артыкула 113, артыкуламі 115 і 120 гэтага Кодэкса.

3. Заснавальнік (удзельнік) юрыдычнай асобы або ўласнік яе маёмасці не адказваюць па абавязацельствах юрыдычнай асобы, а юрыдычная асоба не адказвае па абавязацельствах заснавальніка (удзельніка) або ўласніка, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі або ўстаноўчымі дакументамі юрыдычнай асобы.

Уласнік маёмасці юрыдычнай асобы, прызнанай эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам), яе заснавальнікі (удзельнікі) або іншыя асобы, у тым ліку кіраўнік юрыдычнай асобы, якія маюць права даваць абавязковыя для гэтай юрыдычнай асобы ўказанні або магчымаць іншым чынам вызначаць яе дзеянні, нясуць субсідыярную адказнасць пры недастатковасці маёмасці юрыдычнай асобы толькі ў выпадку, калі эканамічная неплацежаздольнасць (банкруцтва) юрыдычнай асобы была выклікана вінаватымі (наўмыснымі) дзеяннямі такіх асоб, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

Артыкул 53. Рэарганізацыя юрыдычнай асобы

1. Рэарганізацыя юрыдычнай асобы (зліццё, далучэнне, раздзяленне, вылучэнне, пераўтварэнне) можа быць ажыццёўлена па рашэнні ўласніка яе маёмасці (заснавальнікаў, удзельнікаў) або органа юрыдычнай асобы, упаўнаважанага на тое ўстаноўчымі дакументамі, а ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, – па рашэнні ўпаўнаважаных дзяржаўных органаў, у тым ліку суда.

2. Калі ўласнік маёмасці (заснавальнікі, удзельнікі) юрыдычнай асобы, упаўнаважаны імі орган юрыдычнай асобы або орган юрыдычнай асобы, упаўнаважаны на рэарганізацыю яе ўстаноўчымі дакументамі, не ажыццявіць рэарганізацыю юрыдычнай асобы ў тэрмін, вызначаны ў рашэнні ўпаўнаважанага дзяржаўнага органа, суд па іску ўказанага дзяржаўнага органа назначае знешняга кіраўніка юрыдычнай асобы і даручае яму ажыццявіць рэарганізацыю гэтай юрыдычнай асобы. З моманту назначэння знешняга кіраўніка да яго пераходзяць паўнамоцтвы па кіраванні справамі юрыдычнай асобы. Знешні кіраўнік выступае ад імені юрыдычнай асобы ў судзе, складае раздзяляльны баланс або перадатачны акт і перадае іх на разгляд суда разам з устаноўчымі дакументамі юрыдычных асоб, якія ўзнікаюць у выніку рэарганізацыі. Зацвярджэнне судом указаных дакументаў з'яўляецца падставай для дзяржаўнай рэгістрацыі новых юрыдычных асоб.

3. У выпадках, устаноўленых заканадаўчымі актамі, рэарганізацыя юрыдычных асоб можа быць ажыццёўлена толькі са згоды ўпаўнаважаных дзяржаўных органаў.

4. Юрыдычная асоба лічыцца рэарганізаванай, за выключэннем выпадкаў рэарганізацыі ў форме далучэння, з моманту дзяржаўнай рэгістрацыі новых юрыдычных асоб.

Пры рэарганізацыі юрыдычнай асобы ў форме далучэння да яе другой юрыдычнай асобы першая з іх лічыцца рэарганізаванай з моманту ўнясення ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індыўідуальных прадпрымальнікаў запісу аб спыненні дзейнасці далучанай юрыдычнай асобы.

5. Заканадаўчымі актамі могуць устанаўлівацца асаблівасці рэарганізацыі юрыдычных асоб у пэўных сферах дзейнасці.

Артыкул 54. Правапераемнасць пры рэарганізацыі юрыдычных асоб

1. Пры зліцці юрыдычных асоб правы і абавязкі кожнай з іх пераходзяць да новай юрыдычнай асобы ў адпаведнасці з перадатачным актам.

2. Пры далучэнні юрыдычнай асобы да іншай юрыдычнай асобы да апошняй пераходзяць правы і абавязкі далучанай юрыдычнай асобы ў адпаведнасці з перадатачным актам.

3. Пры раздзяленні юрыдычнай асобы яе правы і абавязкі пераходзяць да новых юрыдычных асоб у адпаведнасці з раздзяляльным балансам.

4. Пры вылучэнні са складу юрыдычнай асобы адной або некалькіх юрыдычных асоб да кожнай з іх у адпаведнасці з раздзяляльным балансам пераходзяць правы і абавязкі рэарганізаванай юрыдычнай асобы.

5. Пры пераўтварэнні юрыдычнай асобы аднаго віду ў юрыдычную асобу іншага віду (змяненне арганізацыйна-прававой формы) да новай юрыдычнай асобы пераходзяць правы і абавязкі рэарганізаванай юрыдычнай асобы ў адпаведнасці з перадатачным актам, за выключэннем правоў і абавязкаў, якія не могуць належаць новай юрыдычнай асобе.

Артыкул 55. Перадатачны акт і раздзяляльны баланс

1. Перадатачны акт і раздзяляльны баланс павінны ўтрымліваць палажэнні аб правапераемнасці па ўсіх абавязацельствах рэарганізаванай юрыдычнай асобы ў адносінах да ўсіх яе крэдытараў і даўжнікоў, уключаючы і абавязацельствы, якія аспрэчваюцца бакамі.

2. Перадатачны акт і раздзяляльны баланс зацвярджаюцца ўласнікам маёмасці (заснавальнікамі, удзельнікамі) юрыдычнай асобы або органам, якія прынялі рашэнне аб рэарганізацыі юрыдычнай асобы, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 56. Гаранты правоў крэдытараў юрыдычнай асобы пры яе рэарганізацыі

1. Юрыдычная асоба, якая рэарганізуецца, або орган, што прыняў рашэнне аб рэарганізацыі юрыдычнай асобы, абавязаны пісьмова паведаміць аб гэтым крэдыторам юрыдычнай асобы, якая рэарганізуецца.

2. Крэдытор юрыдычнай асобы, якая рэарганізуецца, мае права запатрабаваць спынення або датэрміновага выканання абавязацельства, даўжніком па якім з'яўляецца гэта юрыдычная асоба, і пакрыцця страт.

3. Калі раздзяляльны баланс не дае магчымасці вызначыць правапераемніка рэарганізаванай юрыдычнай асобы, новыя юрыдычныя асобы нясуць салідарную адказнасць па абавязацельствах рэарганізаванай юрыдычнай асобы перад яе крэдытарамі.

Артыкул 57. Ліквідацыя юрыдычнай асобы

1. Ліквідацыя юрыдычнай асобы цягне за сабой спыненне яе дзейнасці без пераходу правоў і абавязкаў у парадку правапераемнасці да іншых асоб, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

2. Юрыдычная асоба можа быць ліквідавана паводле рашэння:

1) уласніка маёмасці (заснавальнікаў, удзельнікаў) або органа юрыдычнай асобы, упаўнаважанага на тое ўстаноўчымі дакументамі, у тым ліку ў сувязі са сканчэннем тэрміну, на які створана гэта юрыдычная асоба, дасягненнем мэты, дзеля якой яна створана, парушэннем камерцыйнай арганізацыяй парадку фарміравання статутнага фонду, устаноўленага заканадаўствам, прызнаннем судом дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы неправадзейнай;

2) суда ў выпадку:

непрыняцця рашэння аб ліквідацыі ў адпаведнасці з падпунктам 1 гэтага пункта ў сувязі са сканчэннем тэрміну, на які створана гэта юрыдычная асоба, дасягненнем мэты, дзеля якой яна створана, парушэннем камерцыйнай арганізацыяй парадку фарміравання статутнага фонду, устаноўленага заканадаўствам, прызнаннем судом дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы неправадзейнай;

ажыццяўлення дзейнасці без спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі), або забароненай заканадаўчымі актамі, або з іншымі неаднаразовымі ці грубымі парушэннямі заканадаўчых актаў;

эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) юрыдычнай асобы;

змяншэння вартасці чыстых актываў камерцыйных арганізацый, для якіх заканадаўствам устаноўлены мінімальныя памеры статутных фондаў, па выніках другога і кожнага наступнага фінансавага года ніжэй за мінімальны памер статутнага фонду, вызначаны заканадаўствам;

парушэння ўстаноўленага заканадаўствам парадку і тэрмінаў ліквідацыі;

у іншых выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Пры выяўленні падстаў для ліквідацыі юрыдычнай асобы, прадугледжаных абзацамі другім, трэцім, пятым і шостым часткі першай гэтага падпункта, упаўнаважаныя дзяржаўныя органы ў межах сваёй кампетэнцыі звяртаюцца ў суд з іскам аб ліквідацыі такой юрыдычнай асобы, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

Пры выяўленні падставы для ліквідацыі юрыдычнай асобы, прадугледжанай абзацам шостым часткі першай гэтага падпункта, крэдытары юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, маюць права звярнуцца ў суд з іскам аб ліквідацыі такой юрыдычнай асобы;

3) іншых органаў у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

3. Рашэннем суда аб ліквідацыі юрыдычнай асобы на ўласніка яе маёмасці (заснавальнікаў, удзельнікаў) або орган, упаўнаважаны на ліквідацыю юрыдычнай асобы яе ўстаноўчымі дакументамі, могуць быць ускладзены абавязкі па ажыццяўленні ліквідацыі юрыдычнай асобы.

4. Юрыдычная асоба, якая з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй або дзейнічае ў форме спажывецкага кааператыва, дабрачыннага або іншага фонду, ліквідуецца ў адпаведнасці з артыкулам 61 гэтага Кодэкса з прычыны прызнання яе эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам).

Калі вартасць маёмасці такой юрыдычнай асобы недастатковая для задавальнення патрабаванняў крэдытараў, яна можа быць ліквідавана толькі ў парадку, устаноўленым артыкулам 61 гэтага Кодэкса.

Палажэнні аб ліквідацыі юрыдычных асоб з прычыны эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) не распаўсюджваюцца на казённыя прадпрыемствы.

5. У выпадках, устаноўленых заканадаўствам, ліквідацыя юрыдычных асоб можа быць ажыццёўлена толькі са згоды ўпаўнаважаных дзяржаўных органаў.

6. Заканадаўчымі актамі могуць устанаўлівацца асаблівасці ліквідацыі юрыдычных асоб у пэўных сферах дзейнасці.

Артыкул 58. Абавязкі асобы, якая прыняла рашэнне аб ліквідацыі юрыдычнай асобы

1. Уласнік маёмасці (заснавальнікі, удзельнікі) або орган юрыдычнай асобы, упаўнаважаны ўстаноўчымі дакументамі, якія прынялі рашэнне аб ліквідацыі юрыдычнай асобы, назначаюць ліквідацыйную камісію (ліквідатара), размяркоўваюць абавязкі паміж старшынёй і членамі ліквідацыйнай камісіі (у выпадку назначэння ліквідацыйнай камісіі), вызначаюць парадак і тэрміны ліквідацыі, калі іншае не ўстаноўлена актамі заканадаўства. Заканадаўчымі актамі могуць вызначацца максімальныя (гранічныя) тэрміны ліквідацыі юрыдычнай асобы.

2. Пры наяўнасці ў юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, запазычанасці перад крэдытарамі старшынёй ліквідацыйнай камісіі (ліквідатарам) назначаецца асоба, якая адпавядае ўстаноўленым заканадаўствам патрабаванням і не з'яўляецца ўласнікам маёмасці (заснавальнікам, удзельнікам), кіраўніком гэтай юрыдычнай асобы.

3. З дня назначэння ліквідацыйнай камісіі (ліквідатара) да яе пераходзяць паўнамоцтвы па кіраванні справамі юрыдычнай асобы. Ліквідацыйная камісія (ліквідатар) ад імені юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, выступае ў судзе.

Артыкул 59. Парадак ліквідацыі юрыдычнай асобы

1. Старшыня ліквідацыйнай камісіі (ліквідатар) на працягу дзесяці рабочых дзён пасля даты прыняцця рашэння аб ліквідацыі юрыдычнай асобы абавязаны паведаміць у пісьмовай форме аб гэтым рэгістрацыйнаму органу для ўключэння ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў звестак аб тым, што юрыдычная асоба знаходзіцца ў працэсе ліквідацыі.

У выпадках і парадку, устаноўленых заканадаўствам, звесткі аб тым, што юрыдычная асоба знаходзіцца ў працэсе ліквідацыі, аб парадку і тэрміне заявы патрабаванняў яе крэдытарамі размяшчаюцца ў глабальнай камп'ютарнай сетцы інтэрнэт з наступным апублікаваннем у друкаваных сродках масавай інфармацыі. Пры гэтым тэрмін для заявы патрабаванняў крэдытарамі юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, не можа быць меншым за два месяцы з даты размяшчэння звестак аб тым, што юрыдычная асоба знаходзіцца ў працэсе ліквідацыі, у глабальнай камп'ютарнай сетцы інтэрнэт, калі іншы момант пачатку цячэння ўказанага тэрміну не вызначаны заканадаўчымі актамі.

Ліквідацыйная камісія (ліквідатар) прымае ўсе магчымыя меры да выяўлення крэдытараў і атрымання дэбіторскай запазычанасці, а таксама пісьмова паведамляе крэдытарам аб ліквідацыі юрыдычнай асобы.

Ліквідацыйная камісія (ліквідатар) устанаўлівае памер патрабаванняў крэдытараў першай і другой чаргі, устаноўленых артыкулам 60 гэтага Кодэкса, на падставе даных бухгалтарскага ўліку і справаздачнасці юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, а таксама іншых дакументаў, якія пацвярджаюць наяўнасць запазычанасці перад указанымі крэдытарамі.

Ажыццяўленне аперацый па рахунках юрыдычнай асобы, заключэнне ёй здзелак, не звязаных з ліквідацыяй, забараняюцца.

2. Пасля заканчэння тэрміну для прад'яўлення патрабаванняў крэдытарамі ліквідацыйная камісія (ліквідатар) складае прамежкавы ліквідацыйны баланс, што ўтрымлівае звесткі аб складзе маёмасці юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, пераліку прад'яўленых крэдытарамі патрабаванняў, а таксама аб выніках іх разгляду.

Прамежкавы ліквідацыйны баланс зацвярджаецца ўласнікам маёмасці (заснавальнікамі, удзельнікамі) юрыдычнай асобы або органам, якія прынялі рашэнне аб ліквідацыі юрыдычнай асобы, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. Калі наяўныя ў юрыдычнай асобы (акрамя ўстаноў), якая ліквідуецца, грашовыя сродкі недастатковыя для задавальнення патрабаванняў крэдытараў, ліквідацыйная камісія (ліквідатар) ажыццяўляе продаж маёмасці юрыдычнай асобы з публічных таргоў у парадку, устаноўленым актамі заканадаўства.

4. Выплата грашовых сум крэдыторам юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, праводзіцца ліквідацыйнай камісіяй (ліквідатарам) у парадку чарговасці, устаноўленай артыкулам 60 гэтага Кодэкса, у адпаведнасці з прамежковым ліквідацыйным балансам пачынаючы з дня яго зацвярджэння, за выключэннем крэдытараў чацвёртай чаргі, выплаты якім праводзяцца па сканчэнні месяца з дня зацвярджэння прамежкавага ліквідацыйнага балансу.

5. Пасля завяршэння разлікаў з крэдытарамі ліквідацыйная камісія (ліквідатар) складае ліквідацыйны баланс, які зацвярджаецца ўласнікам маёмасці (заснавальнікам, удзельнікам) юрыдычнай асобы або органам, які прыняў рашэнне аб ліквідацыі юрыдычнай асобы, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

6. Пры недастатковасці ў казённага прадпрыемства, якое ліквідуецца, маёмасці, а ва ўстановы, якая ліквідуецца, – грашовых сродкаў для задавальнення патрабаванняў крэдытараў апошнія маюць права звярнуцца ў суд з іскам аб задавальненні часткі патрабаванняў, што засталася, за кошт уласніка маёмасці гэтага прадпрыемства або ўстановы.

7. Маёмасць юрыдычнай асобы, што засталася пасля задавальнення патрабаванняў крэдытараў, перадаецца ўласніку яе маёмасці (заснавальнікам, удзельнікам), які мае (якія маюць) рэчавыя правы на гэту маёмасць або абавязацельныя правы ў дачыненні да гэтай юрыдычнай асобы, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або ўстаноўчымі дакументамі юрыдычнай асобы.

8. Ліквідацыя юрыдычнай асобы лічыцца завершанай, а юрыдычная асоба – ліквідаванай з даты прыняцця рэгістрацыйным органам рашэння аб унясенні запісу ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемальнікаў аб выключэнні юрыдычнай асобы з гэтага рэгістра.

Артыкул 60. Задавальненне патрабаванняў крэдытараў

1. Пры ліквідацыі юрыдычнай асобы патрабаванні яе крэдытараў задавальняюцца ў наступнай чарговасці:

1) у першую чаргу задавальняюцца патрабаванні грамадзян, перад якімі юрыдычная асоба, якая ліквідуецца, нясе адказнасць за прычыненне шкоды жыццю або здароўю шляхам капіталізацыі адпаведных пачасовых выплат;

2) у другую чаргу праводзяцца разлікі па выплаце выхадных дапамог, узнагароджанняў паводле аўтарскіх дагавораў, аплаце працы асоб, якія працуюць паводле працоўных і (або) грамадзянска-прававых дагавораў;

3) у трэцюю чаргу пагашаецца запазычанасць па выплатах у бюджэт і дзяржаўныя пазабюджэтныя фонды, а таксама задавальняюцца патрабаванні крэдытараў па абавязацельствах, забяспечаных закладам маёмасці юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, за кошт і ў межах сродкаў, атрыманых ад рэалізацыі закладзенай маёмасці;

4) у чацвёртую чаргу праводзяцца разлікі з іншымі крэдытарамі юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца.

Чарговасць задавальнення патрабаванняў крэдытараў пры ліквідацыі банкаў, нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацый і страхавых арганізацый вызначаецца з улікам асаблівасцей, прадугледжаных заканадаўствам.

Задавальненне патрабаванняў крэдытараў пры ліквідацыі юрыдычнай асобы з прычыны эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) праводзіцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве).

2. Патрабаванні кожнай наступнай чаргі задавальняюцца пасля поўнага задавальнення патрабаванняў папярэдняй чаргі.

3. Пры недастатковасці маёмасці юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, гэта маёмасць размяркоўваецца паміж крэдытарамі адпаведнай чаргі прапарцыянальна сумам патрабаванняў, падлеглых задавальненню, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

4. У выпадку адмовы ліквідацыйнай камісіі (ліквідатара) у задавальненні патрабаванняў крэдытора або ўхілення ад іх разгляду крэдытор мае права да зацвярджэння ліквідацыйнага балансу юрыдычнай асобы звярнуцца ў суд з іскам да юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца. Паводле рашэння суда патрабаванні крэдытора могуць быць задаволены за кошт наяўнай маёмасці ліквідаванай юрыдычнай асобы.

5. Патрабаванні крэдытора, заяўленыя пасля сканчэння тэрміну, устаноўленага ліквідацыйнай камісіяй (ліквідатарам) для іх прад'яўлення, задавальняюцца з маёмасці даўжніка, якая засталася пасля задавальнення патрабаванняў крэдытораў, заяўленых у тэрмін.

6. Патрабаванні крэдытораў, не задаволеныя з-за недастатковасці маёмасці юрыдычнай асобы, якая ліквідуецца, лічацца пагашанымі, за выключэннем выпадку, прадугледжанага артыкулам 62 гэтага Кодэкса. Пагашанымі лічацца таксама патрабаванні крэдытораў, не прызнаныя ліквідацыйнай камісіяй (ліквідатарам), калі крэдытор не звяртаўся з іскам у суд, а таксама патрабаванні, у задавальненні якіх рашэннем суда крэдытору адмоўлена.

Артыкул 61. Эканамічная неплацежаздольнасць (банкруцтва) юрыдычнай асобы

1. Юрыдычная асоба, якая з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, за выключэннем казённага прадпрыемства, а таксама юрыдычная асоба, якая дзейнічае ў форме спажывецкага кааператыва ці дабрачыннага або іншага фонду, у судовым парадку можа быць прызнана эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам), калі яна не ў стане забяспечыць патрабаванні крэдытораў.

Прызнанне юрыдычнай асобы эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам) цягне за сабой яе санацыю, а пры немагчымасці або адсутнасці падстаў працягу дзейнасці – ліквідацыю.

2. Падставы прызнання судом юрыдычнай асобы эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам), парадак яе санацыі або ліквідацыі вызначаюцца заканадаўствам аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве).

Артыкул 62. Накіраванне спагнання на маёмасць, якая належала юрыдычнай асобе, пасля ліквідацыі гэтай асобы

У выпадку калі пасля ліквідацыі юрыдычнай асобы будзе даказана, што яна з мэтай унікнення адказнасці перад сваімі крэдытарамі перадала іншай асобе або іншым чынам наўмысна ўтаіла хаця б частку сваёй маёмасці, крэдыторы, якія не атрымалі поўнага задавальнення сваіх патрабаванняў у межах ліквідацыйнага вядзення, маюць права накіраваць спагнанне на гэту маёмасць у непагашанай частцы доўгу. Пры гэтым адпаведна прымяняюцца правілы артыкула 284 гэтага Кодэкса. Асоба, якой была перададзена маёмасць, лічыцца нядобрасумленнай, калі яна ведала або павінна была ведаць аб намеры юрыдычнай асобы ўтаіць гэту маёмасць ад крэдытораў.

§ 2. Гаспадарчыя суполкі і таварыствы

1. Агульныя палажэнні

Артыкул 63. Асноўныя палажэнні аб гаспадарчых суполках і таварыствах

1. Гаспадарчымі суполкамі і таварыствамі прызнаюцца камерцыйныя арганізацыі з падзеленым на долі (акцыі) заснавальнікаў (удзельнікаў) статутным фондам. Маёмасць, створаная за кошт укладаў заснавальнікаў (удзельнікаў), а таксама створаная і набытая гаспадарчай суполкай або таварыствам у працэсе іх дзейнасці, належыць ім на праве ўласнасці.

Гаспадарчае таварыства можа быць заснавана адной асобай або можа складацца з аднаго ўдзельніка. Асаблівасці прававога становішча, стварэння, дзейнасці, рэарганізацыі і ліквідацыі гаспадарчага таварыства, якое складаецца з аднаго ўдзельніка, вызначаюцца заканадаўствам аб гаспадарчых таварыствах.

2. Гаспадарчыя суполкі могуць стварацца ў форме поўнай суполкі і камандытнай суполкі.

3. Гаспадарчыя таварыствы могуць стварацца ў форме акцыянернага таварыства, таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю.

4. Удзельнікамі поўных суполак і поўнымі супольнікамі ў камандытных суполках могуць быць індывідуальныя прадпрыемальнікі і (або) камерцыйныя арганізацыі.

Удзельнікамі гаспадарчых таварыстваў і ўкладчыкамі ў камандытных суполках могуць быць грамадзяне і (або) юрыдычныя асобы.

Дзяржаўныя органы і органы мясцовага кіравання і самакіравання не маюць права выступаць удзельнікамі гаспадарчых таварыстваў і ўкладчыкамі ў камандытных суполках, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Унітарныя прадпрыемствы, дзяржаўныя аб'яднанні, а таксама ўстановы, якія фінансуюцца ўласнікамі, могуць быць удзельнікамі гаспадарчых таварыстваў і ўкладчыкамі ў камандытных суполках з дазволу ўласніка (упаўнаважанага ўласніка органа), калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

Законам можа быць забаронены або абмежаваны ўдзел асобных катэгорый грамадзян у гаспадарчых суполках і таварыствах.

5. Гаспадарчыя суполкі і таварыствы могуць быць заснавальнікамі (удзельнікамі) іншых гаспадарчых суполак і таварыстваў, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

6. Ацэнка вартасці неграшовага ўкладу ўдзельніка гаспадарчага таварыства праводзіцца паводле пагаднення паміж заснавальнікамі (удзельнікамі) таварыства і ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, падлягае экспертызе дакладнасці такой ацэнкі.

7. Выключаны.

Артыкул 64. Правы і абавязкі ўдзельнікаў гаспадарчай суполкі або таварыства

1. Удзельнікі гаспадарчай суполкі або таварыства маюць права:

1) удзельнічаць у кіраванні справамі суполкі або таварыства, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 2 артыкула 83 гэтага Кодэкса і заканадаўчымі актамі;

2) атрымліваць інфармацыю аб дзейнасці суполкі або таварыства і знаёміцца з іх дакументацыяй у аб'ёме і парадку, устаноўленых устаноўчымі дакументамі;

3) прымаць удзел у размеркаванні прыбытку;

4) атрымліваць у выпадку ліквідацыі суполкі або таварыства частку маёмасці, якая засталася пасля разлікаў з крэдытарамі, або яе вартасць.

Удзельнікі гаспадарчай суполкі або таварыства могуць мець і іншыя правы, прадугледжаныя заканадаўствам аб гаспадарчых суполках і таварыствах, устаноўчымі дакументамі суполкі або таварыства.

2. У выпадку выхаду і выключэння ўдзельніка гаспадарчай суполкі або таварыства са складу ўдзельнікаў, акрамя ўдзельніка акцыянернага таварыства, яму выплачваецца вартасць часткі чыстых актываў гаспадарчай суполкі або таварыства, якая адпавядае долі гэтага ўдзельніка ў статутным фондзе, калі іншае не прадугледжана ўстаноўчымі дакументамі, а таксама частка прыбытку, атрыманага гаспадарчай суполкай або таварыствам з моманту выбыцця гэтага ўдзельніка да моманту разліку, якая прыпадае на яго долю. Паводле пагаднення ўдзельніка, які выбывае, з удзельнікамі гаспадарчай суполкі або таварыства, якія засталіся, выплата яму вартасці чыстых актываў можа быць заменена выдачай маёмасці ў натуре.

Частка чыстых актываў гаспадарчай суполкі або таварыства, належная ўдзельніку, які выходзіць (які выключаецца), або яе вартасць вызначаюцца па бухгалтарскім балансе (кнізе ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання), што складаецца на момант яго выбыцця, а належная яму частка прыбытку – на момант разліку.

Выплата вартасці долі або выдача іншай маёмасці ўдзельніку, які выходзіць (выключаецца), праводзіцца па заканчэнні фінансавага года і пасля зацвярджэння справаздачы за год, у якім ён выйшаў або выключаны з гаспадарчай суполкі або таварыства, у тэрмін да 12 месяцаў з дня падачы заявы аб выхадзе або прыняцці рашэння аб выключэнні, калі іншае не прадугледжана ва ўстаноўчых дакументах.

3. Удзельнікі гаспадарчай суполкі або таварыства абавязаны:

1) уносіць уклады ў парадку, памерах, спосабамі і ў тэрміны, прадугледжаныя заканадаўчымі актамі і ўстаноўчымі дакументамі;

2) не абнародваць канфідэнцыяльную інфармацыю аб дзейнасці суполкі або таварыства, атрыманую ў сувязі з удзелам у гаспадарчай суполцы або таварыстве;

3) выконваць іншыя абавязкі, ускладзеныя на іх заканадаўчымі актамі.

Удзельнікі гаспадарчай суполкі або таварыства могуць несці і іншыя абавязкі, прадугледжаныя іх устаноўчымі дакументамі.

Артыкул 65. Пераўтварэнне гаспадарчых суполак і таварыстваў

1. Гаспадарчыя суполкі і таварыствы адной формы або аднаго віду могуць пераўтварацца ў гаспадарчыя таварыствы іншай формы або іншага віду або ў гаспадарчыя суполкі, вытворчыя кааператывы або ўнітарныя прадпрыемствы паводле рашэння агульнага сходу ўдзельнікаў у выпадках і парадку, устаноўленых заканадаўчымі актамі, за выключэннем гаспадарчых таварыстваў, якія складаюцца з аднаго ўдзельніка, якія могуць быць пераўтвораны ў гаспадарчыя таварыствы іншай формы або іншага віду ці ва ўнітарныя прадпрыемствы.

2. Пры пераўтварэнні суполкі ў таварыства кожны поўны супольнік, які стаў удзельнікам (акцыянерам) таварыства, на працягу двух гадоў нясе субсідыярную адказнасць усёй сваёй маёмасцю па абавязацельствах, якія перайшлі да таварыства ад суполкі. Адчужэнне былым супольнікам долей (акцый), якія яму належалі, не вызваляе яго ад такой адказнасці. Правілы, выкладзеныя ў гэтым пункце, адпаведна прымяняюцца пры пераўтварэнні суполкі ў вытворчы кааператыў і ўнітарнае прадпрыемства.

2. Поўная суполка

Артыкул 66. Асноўныя палажэнні аб поўнай суполцы

1. Поўнай прызнаецца суполка, удзельнікі якой (поўныя супольнікі) у адпаведнасці з заключаным паміж імі дагаворам займаюцца прадпрымальніцкай дзейнасцю ад імені

суполкі і салідарна адзін з адным нясуць субсідыярную адказнасць сваёй маёмасцю па абавязацельствах суполкі.

2. Асоба можа быць удзельнікам толькі адной поўнай суполкі.

3. Фірменнае найменне поўнай суполкі павінна ўтрымліваць імёны (найменні) усіх яе ўдзельнікаў, а таксама слова «поўная суполка» або імя (найменне) аднаго ці некалькіх удзельнікаў з дабаўленнем слоў «і кампанія» і «поўная суполка».

4. Выключаны.

Артыкул 67. Устаноўчы дагавор поўнай суполкі

1. Поўная суполка ствараецца і дзейнічае на падставе ўстаноўчага дагавора. Устаноўчы дагавор падпісваецца ўсімі яе ўдзельнікамі.

2. Устаноўчы дагавор поўнай суполкі павінен утрымліваць акрамя звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, умовы аб памеры і складзе статутнага фонду суполкі; аб памеры і парадку змянення долей кожнага з удзельнікаў у статутным фондзе; аб памеры, складзе, тэрмінах і парадку ўнясення імі ўкладаў; аб адказнасці ўдзельнікаў за парушэнне абавязкаў па ўнясенні ўкладаў.

Артыкул 68. Кіраванне ў поўнай суполцы

1. Кіраванне дзейнасцю поўнай суполкі ажыццяўляецца па агульнай згодзе ўсіх удзельнікаў. Устаноўчым дагаворам суполкі могуць быць прадугледжаны выпадкі, калі рашэнне прымаецца большасцю галасоў удзельнікаў.

2. Кожны ўдзельнік поўнай суполкі мае адзін голас, калі ўстаноўчым дагаворам не прадугледжаны іншы парадак вызначэння колькасці галасоў яе ўдзельнікаў.

3. Кожны ўдзельнік суполкі незалежна ад таго, ці ўпаўнаважаны ён весці агульныя справы, мае права асабіста знаёміцца з усёй дакументацыяй па вядзенні спраў суполкі. Адмова ад гэтага права або яго абмежаванне, у тым ліку паводле пагаднення ўдзельнікаў суполкі, нікчэмныя.

Артыкул 69. Вядзенне спраў поўнай суполкі

1. Кожны ўдзельнік поўнай суполкі мае права дзейнічаць ад імені суполкі, калі ўстаноўчым дагаворам не ўстаноўлена, што ўсе яе ўдзельнікі вядуць справы сумесна або вядзенне спраў даручана асобным удзельнікам.

Пры сумесным вядзенні спраў суполкі яе ўдзельнікамі для заключэння кожнай здзелкі патрабуецца згода ўсіх удзельнікаў суполкі.

Калі вядзенне спраў суполкі даручаецца яе ўдзельнікамі аднаму або некалькім з іх, астатнія ўдзельнікі для заключэння здзелак ад імені суполкі павінны мець даверанасць ад удзельніка (удзельнікаў), на якога ўскладзена вядзенне спраў суполкі.

У адносінах з трэцімі асобамі суполка не мае права спасылацца на палажэнні ўстаноўчага дагавора, якія абмяжоўваюць паўнамоцтвы ўдзельнікаў суполкі, за выключэннем выпадкаў, калі суполка дакажа, што трэцяя асоба ў момант заключэння здзелкі ведала або заведама павінна была ведаць аб адсутнасці ва ўдзельніка суполкі права дзейнічаць ад імені суполкі.

2. Паўнамоцтвы на вядзенне спраў суполкі, дадзеныя аднаму або некалькім удзельнікам, могуць быць спынены судом па патрабаванні аднаго або некалькіх іншых удзельнікаў суполкі пры наяўнасці для гэтага сур'ёзных падстаў, у прыватнасці ў выніку грубага парушэння ўпаўнаважанай асобай (асобамі) сваіх абавязкаў або выяўленай няздольнасці яе да разумнага вядзення спраў. На падставе судовага рашэння ва ўстаноўчы дагавор суполкі ўносяцца неабходныя змяненні.

Артыкул 70. Абавязкі ўдзельніка поўнай суполкі

1. Удзельнік поўнай суполкі абавязаны ўдзельнічаць у яе дзейнасці ў адпаведнасці з умовамі ўстаноўчага дагавора.

2. Выключаны.

3. Удзельнік поўнай суполкі не мае права без згоды астатніх удзельнікаў заключаць ад свайго імені ў сваіх інтарэсах або ў інтарэсах трэціх асоб здзелкі, аднародныя з тымі, якія складаюць прадмет дзейнасці суполкі.

Пры парушэнні гэтага правіла суполка мае права па сваім выбары запатрабаваць ад такога ўдзельніка пакрыцця прычыненых суполцы страт або перадачы суполцы ўсёй набытай па такіх здзелках выгады.

Артыкул 71. Размеркаванне прыбытку і страт поўнай суполкі

1. Прыбытак і страты поўнай суполкі размяркоўваюцца паміж яе ўдзельнікамі прапарцыянальна іх долям у статутным фондзе, калі іншае не прадугледжана ўстаноўчым дагаворам або іншым пагадненнем удзельнікаў. Не дапускаецца пагадненне аб адхіленні каго-небудзь з удзельнікаў суполкі ад удзелу ў прыбытку або стратах.

2. Калі з прычыны панесеных суполкай страт вартасць яе чыстых актываў, вызначаных у парадку, устаноўленым заканадаўствам, стане меншай за памер яе статутнага фонду, атрыманы суполкай прыбытак не размяркоўваецца паміж удзельнікамі да таго часу, пакуль вартасць чыстых актываў не перавысіць памер статутнага фонду.

Артыкул 72. Адказнасць удзельнікаў поўнай суполкі па яе абавязацельствах

1. Удзельнікі поўнай суполкі салідарна паміж сабой нясуць субсідыярную адказнасць сваёй маёмасцю па абавязацельствах суполкі.

2. Удзельнік поўнай суполкі, які не з'яўляецца яе заснавальнікам, адказвае нароўні з іншымі ўдзельнікамі і па абавязацельствах, якія ўзніклі да яго ўступлення ў суполку.

3. Удзельнік, які выбыў з суполкі, адказвае па абавязацельствах суполкі, якія ўзніклі да моманту яго выбыцця, нароўні з астатнімі ўдзельнікамі на працягу двух гадоў з дня зацвярджэння справаздачы аб дзейнасці суполкі за год, у якім ён выбыў з суполкі.

4. Пагадненне ўдзельнікаў суполкі аб абмежаванні або вызваленні ад адказнасці, прадугледжанай гэтым артыкулам, нікчэмнае.

Артыкул 73. Змяненне складу ўдзельнікаў поўнай суполкі

1. Змяненне складу ўдзельнікаў поўнай суполкі не цягне за сабой ліквідацыю поўнай суполкі, калі іншае не ўстаноўлена ўстаноўчым дагаворам поўнай суполкі.

2. Змяненне складу ўдзельнікаў поўнай суполкі можа ажыццяўляцца з прычыны:

1) выхаду ўдзельніка;

2) выключэння ўдзельніка;

3) уступкі долі ўдзельніка іншай асобе;

4) прыняцця новага ўдзельніка;

5) прызнання ўдзельніка банкрутам;

6) смерці ўдзельніка, аб'яўлення яго памерлым або прызнання яго адсутным без вестак, недзеяздольным або абмежавана дзеяздольным, а таксама ліквідацыі ўдзельніка – юрыдычнай асобы.

3. Калі адзін з удзельнікаў выбыў з поўнай суполкі, долі астатніх удзельнікаў у статутным фондзе поўнай суполкі змяняюцца прапарцыянальна памерам іх укладаў у статутны фонд, калі іншае не прадугледжана ўстаноўчым дагаворам або іншым пагадненнем удзельнікаў.

Артыкул 74. Выхад удзельніка з поўнай суполкі

1. Удзельнік поўнай суполкі, створанай на нявызначаны тэрмін, мае права выйсці з яе, заявіўшы аб гэтым ва ўстаноўлены ўстаноўчым дагаворам тэрмін, але не менш чым за шэсць месяцаў.

Датэрміновая адмова ад удзелу ў поўнай суполцы, заснаванай на пэўны тэрмін, дапускаецца ў выпадках, узказаных ва ўстаноўчым дагаворы, а пры адсутнасці такога ўказання – толькі па ўважлівай прычыне. Пры наяўнасці спрэчкі пытанне аб выхадзе вырашаецца ў судовым парадку.

2. Пагадненне паміж удзельнікамі поўнай суполкі аб адмове ад права выйсці з поўнай суполкі нікчэмнае.

Артыкул 75. Выключэнне ўдзельніка поўнай суполкі

1. У выпадку невыканання або неналежнага выканання ўдзельнікам поўнай суполкі сваіх абавязкаў удзельнікі поўнай суполкі маюць права патрабаваць у судовым парадку выключэння такога ўдзельніка з поўнай суполкі.

2. Выключэнне ўдзельніка з поўнай суполкі адбываецца таксама ў выпадку накіравання спагнання на ўсю долю ўдзельніка поўнай суполкі. У гэтым выпадку судовага рашэння аб выключэнні не патрабуецца.

Артыкул 76. Уступка долі ўдзельніка поўнай суполкі іншай асобе

1. Удзельнік поўнай суполкі мае права са згоды астатніх яе ўдзельнікаў перадаць сваю долю ў статутным фондзе або яе частку іншаму ўдзельніку поўнай суполкі або трэцяй асобе.

Пры гэтым іншыя ўдзельнікі поўнай суполкі ў парадку, вызначаным устаноўчым дагаворам, маюць права пераважнай куплі долі (яе часткі) у параўнанні з іншымі асобамі.

2. Пры перадачы долі (часткі долі) іншай асобе да яе пераходзяць цалкам (або ў адпаведнай частцы) абавязацельствы, што належалі ўдзельніку, які перадаў долю (частку долі).

Перадача ўсёй долі іншай асобе ўдзельнікам суполкі спыняе яго ўдзел у суполцы.

Артыкул 77. Прыняцце новага ўдзельніка поўнай суполкі

Асоба мае права стаць удзельнікам поўнай суполкі пры ўмове згоды на гэта іншых удзельнікаў поўнай суполкі і ўнясення ўкладу ў статутны фонд поўнай суполкі ў адпаведнасці з устаноўчым дагаворам поўнай суполкі.

Артыкул 78. Змяненне складу поўнай суполкі з прычыны смерці ўдзельніка, аб'яўлення яго памерлым, прызнання адсутным без вестак, недзеяздольным або абмежавана дзеяздольным, а таксама ліквідацыі ўдзельніка – юрыдычнай асобы

1. У выпадку смерці ўдзельніка поўнай суполкі або аб'яўлення яго памерлым яго спадчыннік мае права (але не абавязаны) уступіць у поўную суполку са згоды іншых удзельнікаў.

Разлікі са спадчыннікам, які не ўступіў у поўную суполку, праводзяцца ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 64 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку ліквідацыі юрыдычнай асобы – удзельніка поўнай суполкі, прызнання ўдзельніка адсутным без вестак, недзеяздольным або абмежавана дзеяздольным яго доля ў поўнай суполцы выдзяляецца ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 64 гэтага Кодэкса.

Артыкул 79. Накіраванне спагнання на долю ўдзельніка ў поўнай суполцы

Накіраванне спагнання на долю ўдзельніка ў поўнай суполцы па ўласных даўгах удзельніка дапускаецца толькі пры недахопе іншай яго маёмасці для пакрыцця даўгоў. Крэдытары такога ўдзельніка маюць права запатрабаваць ад поўнай суполкі выдзелу часткі маёмасці поўнай суполкі, якая адпавядае долі даўжніка ў статутным фондзе, з мэтай накіравання спагнання на гэту маёмасць.

Частка маёмасці поўнай суполкі, якая падлягае выдзелу, або яе вартасць вызначаецца па бухгалтарскім балансе (кнізе ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання), складзеным на момант прад'яўлення крэдытарамі патрабавання аб выдзеле.

Артыкул 80. Ліквідацыя поўнай суполкі

Поўная суполка ліквідуецца па падставах, указаных у артыкуле 57 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку, калі ў суполцы застаецца адзін удзельнік. Апошні мае права на працягу трох месяцаў з дня, калі ён стаў адзіным удзельнікам суполкі, пераўтварыць такую суполку ва ўнітарнае прадпрыемства ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

3. Камандытная суполка

Артыкул 81. Асноўныя палажэнні аб камандытнай суполцы

1. Камандытнай суполкай прызнаецца суполка, у якой поруч з удзельнікамі, якія ажыццяўляюць ад імені суполкі прадпрымальніцкую дзейнасць і адказваюць па абавязацельствах суполкі ўсёй сваёй маёмасцю (поўнымі супольнікамі), ёсць адзін або некалькі ўдзельнікаў (укладчыкаў, камандытаў), якія нясуць рызыку страт, звязаных з дзейнасцю суполкі, у межах сум унесенымі імі ўкладаў і не прымаюць удзелу ў ажыццяўленні суполкай прадпрымальніцкай дзейнасці.

2. Становішча поўных супольнікаў, якія ўдзельнічаюць у камандытнай суполцы, і іх адказнасць па абавязацельствах суполкі вызначаюцца заканадаўствам аб удзельніках поўнай суполкі.

3. Асоба можа быць поўным супольнікам толькі ў адной камандытнай суполцы.

Удзельнік поўнай суполкі не можа быць поўным супольнікам у камандытнай суполцы.

Поўны супольнік у камандытнай суполцы не можа быць удзельнікам поўнай суполкі.

4. Фірменнае найменне камандытнай суполкі павінна ўтрымліваць або імёны (найменні) усіх поўных супольнікаў і словы «камандытная суполка», або імя (найменне) не менш чым аднаго поўнага супольніка з дабаўленнем слоў «і кампанія» і «камандытная суполка». Калі ў фірменнае найменне камандытнай суполкі ўключана з яго згоды імя ўкладчыка, такі ўкладчык становіцца поўным супольнікам.

5. Да камандытнай суполкі прымяняюцца правілы гэтага Кодэкса аб поўнай суполцы, паколькі гэта не супярэчыць заканадаўству аб камандытнай суполцы.

Артыкул 82. Устаноўчы дагавор камандытнай суполкі

1. Камандытная суполка ствараецца і дзейнічае на падставе ўстаноўчага дагавора. Устаноўчы дагавор падпісваецца ўсімі поўнымі супольнікамі.

2. Устаноўчы дагавор камандытнай суполкі павінен утрымліваць акрамя звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, умовы аб памеры і складзе статутнага фонду суполкі; аб памеры і парадку змянення долей кожнага з поўных супольнікаў у статутным фондзе; аб памеры, складзе, тэрмінах і парадку ўнясення імі ўкладаў, іх

адказнасці за парушэнне абавязкаў па ўнясенні ўкладаў; аб сукупным памеры ўкладаў, якія ўносяцца ўкладчыкамі.

Артыкул 83. Кіраванне ў камандытнай суполцы і вядзенне яе спраў

1. Кіраванне дзейнасцю камандытнай суполкі ажыццяўляецца поўнымі супольнікамі. Парадак кіравання і вядзення спраў такой суполкі яе поўнымі супольнікамі вызначаецца імі ў адпаведнасці з заканадаўствам аб поўнай суполцы.

2. Укладчыкі не маюць права ўдзельнічаць у кіраванні справамі камандытнай суполкі. Яны могуць выступаць ад яе імені не інакш як па даверанасці. Яны не маюць права аспрэчваць дзеянні поўных супольнікаў па кіраванні і вядзенні спраў суполкі.

Артыкул 84. Права і абавязкі ўкладчыка камандытнай суполкі

1. Укладчык камандытнай суполкі абавязаны ўнесці ўклад у статутны фонд. Унясенне ўкладу сведчыцца пасведчаннем аб удзеле, якое выдаецца ўкладчыку суполкай.

2. Укладчык камандытнай суполкі мае права:

1) атрымліваць частку прыбытку суполкі, належную на яго долю ў статутным фондзе, у парадку, прадугледжаным устаноўчым дагаворам;

2) знаёміцца з гадавымі справаздачамі і гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасцю суполкі (кнігай уліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання);

3) па заканчэнні фінансавага года выйсці з суполкі і атрымаць свой уклад у парадку, прадугледжаным устаноўчым дагаворам;

4) перадаць сваю долю ў статутным фондзе або яе частку іншаму ўкладчыку або трэцяй асобе. Укладчыкі карыстаюцца пераважным перад трэцімі асобамі правам куплі долі (яе часткі) у адносінах да ўмоў і парадку, прадугледжаных пунктам 2 артыкула 92 гэтага Кодэкса. Перадача ўсёй долі іншай асобе ўкладчыкам спыняе яго ўдзел у суполцы.

Устаноўчым дагаворам камандытнай суполкі могуць прадугледжвацца і іншыя правы ўкладчыка.

Артыкул 85. Ліквідацыя камандытнай суполкі

1. Камандытная суполка ліквідуецца пры выбыцці ўсіх укладчыкаў, якія ўдзельнічалі ў ёй. Аднак поўныя супольнікі маюць права замест ліквідацыі пераўтварыць камандытную суполку ў поўную суполку, а таксама ва ўнітарнае прадпрыемства ў выпадках, калі ў складзе суполкі застаўся адзін удзельнік.

Камандытная суполка ліквідуецца таксама па падставах ліквідацыі поўнай суполкі (артыкул 80). Аднак камандытная суполка захоўваецца, калі ў ёй застаюцца прынамсі адзін поўны супольнік і адзін укладчык.

2. Пры ліквідацыі камандытнай суполкі, у тым ліку ў выпадку эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва), укладчыкі маюць пераважнае перад поўнымі супольнікамі права на атрыманне ўкладаў з маёмасці суполкі, якая засталася пасля задавальнення патрабаванняў яе крэдытараў.

Маёмасць суполкі, якая засталася пасля гэтага, размяркоўваецца паміж поўнымі супольнікамі і ўкладчыкамі прапарцыянальна іх долям у статутным фондзе, калі іншыя парадак не ўстаноўлены ўстаноўчым дагаворам або пагадненнем поўных супольнікаў і ўкладчыкаў.

4. Таварыства з абмежаванай адказнасцю

Артыкул 86. Асноўныя палажэнні аб таварыстве з абмежаванай адказнасцю

1. Таварыствам з абмежаванай адказнасцю прызнаецца таварыства, статутны фонд якога падзелены на долі вызначаных статутам памераў. Удзельнікі таварыства з абмежаванай адказнасцю не адказваюць па яго абавязацельствах і нясуць рызыку страт, звязаных з дзейнасцю таварыства, у межах вартасці ўнесенымі імі ўкладаў.

Удзельнікі таварыства, якія ўнеслі ўклады не цалкам, нясуць салідарную адказнасць па яго абавязацельствах у межах вартасці неаплачанай часткі ўкладу кожнага з удзельнікаў.

2. Фірменнае найменне таварыства з абмежаванай адказнасцю павінна ўтрымліваць найменне таварыства і словы «з абмежаванай адказнасцю».

3. Прававое становішча таварыства з абмежаванай адказнасцю, правы і абавязкі яго ўдзельнікаў вызначаюцца заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю.

Артыкул 87. Удзельнікі таварыства з абмежаванай адказнасцю

1. Колькасць удзельнікаў таварыства з абмежаванай адказнасцю не павінна перавышаць мяжу, устаноўленую заканадаўчымі актамі. У адваротным выпадку таварыства з абмежаванай адказнасцю падлягае рэарганізацыі на працягу года, а па сканчэнні гэтага тэрміну – ліквідацыі ў судовым парадку, калі колькасць яго ўдзельнікаў не зменшыцца да ўстаноўленай заканадаўчымі актамі мяжы.

2. Таварыства з абмежаванай адказнасцю можа быць заснавана адной асобай або можа складацца з аднаго ўдзельніка, у тым ліку пры стварэнні ў выніку рэарганізацыі юрыдычнай асобы.

Артыкул 88. Устаноўчы дакумент таварыства з абмежаванай адказнасцю

1. Устаноўчым дакументам таварыства з абмежаванай адказнасцю з'яўляецца статут, зацверджаны яго заснавальнікамі.

2. Статут таварыства з абмежаванай адказнасцю павінен утрымліваць акрамя звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, умовы аб памеры статутнага фонду таварыства; аб памеры долей кожнага з удзельнікаў; аб памеры і складзе ўкладаў удзельнікаў; аб складзе і кампетэнцыі органаў кіравання таварыствам і парадку прыняцця імі рашэнняў, у тым ліку па пытаннях, рашэнні па якіх прымаюцца аднагалосна або кваліфікаванай большасцю галасоў, а таксама іншыя звесткі, прадугледжаныя заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю.

Артыкул 89. Статутны фонд таварыства з абмежаванай адказнасцю

1. Статутны фонд таварыства з абмежаванай адказнасцю складаецца з вартасці ўкладаў яго ўдзельнікаў.

Статутны фонд вызначае мінімальны памер маёмасці таварыства, якая гарантуе інтарэсы яго крэдытараў.

2. Не дапускаецца вызваленне ўдзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю ад абавязку ўнясення ўкладу ў статутны фонд таварыства, у тым ліку шляхам заліку патрабаванняў да таварыства, за выключэннем выпадкаў, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

3. Выключаны.

4. Выключаны.

5. Змяншэнне статутнага фонду таварыства з абмежаванай адказнасцю дапускаецца пасля паведамлення ўсім яго крэдыторам. Апошнія маюць права ў гэтым выпадку

запатрабаваць датэрміновага спынення або выканання адпаведных абавязацельстваў таварыства і пакрыцця ім страт.

6. Выключаны.

Артыкул 90. Кіраванне ў таварыстве з абмежаванай адказнасцю

1. Вышэйшым органам кіравання таварыствам з абмежаванай адказнасцю з'яўляецца агульны сход яго ўдзельнікаў.

У таварыстве з абмежаванай адказнасцю ствараецца выканаўчы орган (калегіяльны і (або) аднаасобны), які ажыццяўляе бягучае кіраўніцтва яго дзейнасцю і падсправаздачны агульнаму сходу яго ўдзельнікаў. Аднаасобны орган кіравання таварыствам можа быць выбраны таксама і не з ліку яго ўдзельнікаў.

У таварыстве з абмежаванай адказнасцю па рашэнні яго заснавальнікаў (удзельнікаў) у адпаведнасці са статутам можа стварацца савет дырэктараў (наглядальны савет).

2. Кампетэнцыя органаў кіравання таварыствам, а таксама парадак прыняцця імі рашэнняў і выступлення ад імені таварыства вызначаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю і статутам таварыства.

3. Да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу ўдзельнікаў таварыства з абмежаванай адказнасцю адносяцца:

1) змяненне статута таварыства і памеру яго статутнага фонду;

2) утварэнне выканаўчых органаў таварыства і датэрміновае спыненне іх паўнамоцтваў;

3) зацвярджэнне гадавых справаздач і гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці таварыства (даных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання) і размеркаванне яго прыбытку і страт;

4) рашэнне аб рэарганізацыі або ліквідацыі таварыства;

5) выбранне рэвізійнай камісіі (рэвізора) таварыства.

Заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю і статутам таварыства з абмежаванай адказнасцю да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу можа быць таксама аднесена рашэнне іншых пытанняў.

Пытанні, аднесеныя да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу ўдзельнікаў таварыства, не могуць быць перададзены ім на рашэнне выканаўчага органа таварыства.

4. Для правядзення аўдыту бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці таварыства з абмежаванай адказнасцю, аказання іншых аўдытарскіх паслуг, у тым ліку ў адносінах да філіялаў і прадстаўніцтваў таварыства з абмежаванай адказнасцю, яно мае права, а ў выпадках і парадку, устаноўленых заканадаўчымі актамі, абавязана прыцягваць аўдытарскую арганізацыю, аўдытара, які ажыццяўляе дзейнасць у якасці індывідуальнага прадпрымальніка (далей – аўдытар – індывідуальны прадпрымальнік). Аўдыт бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці таварыства (даных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання) можа быць таксама праведзены па патрабаванні любога з яго ўдзельнікаў.

5. Апублікаванне таварыствам гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці ажыццяўляецца ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

Артыкул 91. Рэарганізацыя і ліквідацыя таварыства з абмежаванай адказнасцю

1. Таварыства з абмежаванай адказнасцю можа быць рэарганізавана або ліквідавана добраахвотна паводле аднагалоснага рашэння яго ўдзельнікаў.

Іншыя падставы рэарганізацыі і ліквідацыі таварыства, а таксама парадак яго рэарганізацыі і ліквідацыі вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

2. Таварыства з абмежаванай адказнасцю мае права пераўтварыцца ў акцыянернае таварыства, таварыства з дадатковай адказнасцю, гаспадарчую суполку, вытворчы кааператыў або ўнітарнае прадпрыемства.

Артыкул 92. Пераход долі ў статутным фондзе таварыства з абмежаванай адказнасцю да іншай асобы

1. Удзельнік таварыства з абмежаванай адказнасцю мае права прадаць або іншым чынам зрабіць адчужэнне сваёй долі (часткі долі) у статутным фондзе таварыства аднаму або некалькім удзельнікам гэтага таварыства або самому таварыству.

2. Адчужэнне ўдзельнікам таварыства сваёй долі (часткі долі) трэцім асобам дапускаецца, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або статутам таварыства.

Удзельнікі таварыства карыстаюцца пераважным правам куплі долі (часткі долі) удзельніка прапарцыянальна памерам сваіх долей, калі статутам таварыства не прадугледжаны іншы парадак ажыццяўлення гэтага права або калі іншае не ўстаноўлена законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У выпадку калі ўдзельнікі таварыства адмовяцца ад свайго пераважнага права або не скарыстаюцца сваім пераважным правам у тэрмін, вызначаны статутам таварыства, але не больш за трыццаць дзён з дня накіравання ўдзельнікам паведамлення аб яе продажы, доля (частка долі) удзельніка можа быць адчужана самому таварыству. У выпадку калі ўдзельнікі таварыства не скарысталіся пераважным правам куплі долі (часткі долі) удзельніка ў статутным фондзе таварыства або само таварыства не скарысталася правам куплі долі (часткі долі) удзельніка ў статутным фондзе таварыства, доля (частка долі) удзельніка ў статутным фондзе таварыства можа быць адчужана трэцяй асобе.

3. Калі ў адпаведнасці са статутам таварыства з абмежаванай адказнасцю адчужэнне долі (часткі долі) удзельніка трэцім асобам немагчымае, а іншыя ўдзельнікі таварыства ад яе куплі адмаўляюцца, таварыства абавязана выплаціць удзельніку яе сапраўдную вартасць або выдаць яму ў натуре маёмасць, якая адпавядае такой вартасці.

4. Доля ўдзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю можа быць адчужана да поўнай яе аплаты толькі ў той частцы, у якой яна ўжо аплачана.

5. У выпадку набыцця долі (часткі долі) удзельніка самім таварыствам з абмежаванай адказнасцю яно абавязана або размеркаваць выкупленую ім за кошт уласных сродкаў долю (частку долі) удзельніка паміж іншымі ўдзельнікамі прапарцыянальна памерам іх долей, або рэалізаваць яе іншым удзельнікам ці трэцім асобам у тэрміны і парадку, прадугледжаных заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю і статутам таварыства, або зменшыць свой статутны фонд у адпаведнасці з пунктам 5 артыкула 89 гэтага Кодэкса.

6. Долі ў статутным фондзе таварыства з абмежаванай адказнасцю пераходзяць да спадчыннікаў грамадзян і да правапераемнікаў юрыдычных асоб, якія з'яўляліся ўдзельнікамі таварыства, калі статутам таварыства не прадугледжана, што такі пераход дапускаецца толькі са згоды астатніх удзельнікаў таварыства. Адмова ў згодзе на пераход долі цягне за сабой абавязак таварыства выплаціць спадчыннікам (правапераемнікам) удзельніка яе сапраўдную вартасць або выдаць ім у натуре маёмасць на такую вартасць у парадку і на ўмовах, прадугледжаных заканадаўствам аб таварыствах з абмежаванай адказнасцю і статутам таварыства.

Артыкул 93. Выхад удзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю з таварыства

Удзельнік таварыства з абмежаванай адказнасцю мае права ў любы час выйсці з таварыства незалежна ад згоды іншых яго ўдзельнікаў.

Выхад удзельнікаў таварыства з абмежаванай адказнасцю з таварыства, у выніку якога ў таварыстве не застаецца ні аднаго ўдзельніка, у тым ліку выхад адзінага ўдзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю з таварыства, не дапускаецца.

5. Таварыства з дадатковай адказнасцю

Артыкул 94. Асноўныя палажэнні аб таварыстве з дадатковай адказнасцю

1. Таварыствам з дадатковай адказнасцю прызнаецца таварыства, статутны фонд якога падзелены на долі вызначаных статутам памераў. Удзельнікі такога таварыства салідарна нясуць субсідыярную адказнасць па яго абавязацельствах сваёй маёмасцю ў межах, вызначаных статутам таварыства, але не менш за памер, устаноўлены заканадаўчымі актамі. Пры эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) аднаго з удзельнікаў яго адказнасць па абавязацельствах таварыства размяркоўваецца паміж астатнімі ўдзельнікамі прапарцыянальна іх укладам, калі іншы парадак размеркавання адказнасці не прадугледжаны статутам таварыства.

2. Фірменнае найменне таварыства з дадатковай адказнасцю павінна ўтрымліваць найменне таварыства і словы «з дадатковай адказнасцю».

3. Да таварыства з дадатковай адказнасцю прымяняюцца правілы гэтага Кодэкса аб таварыстве з абмежаванай адказнасцю пастолькі, паколькі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

Артыкул 95. Змяненне памеру дадатковай адказнасці

Таварыства з дадатковай адказнасцю мае права пасля паведамлення крэдыторам зменшыць, але не менш за памер, устаноўлены заканадаўчымі актамі, або павялічыць памер дадатковай адказнасці сваіх удзельнікаў.

Крэдыторы таварыства з дадатковай адказнасцю маюць права пры змяншэнні памеру дадатковай адказнасці ўдзельнікаў таварыства запатрабаваць датэрміновага спынення або выканання адпаведных абавязацельстваў таварыства і пакрыцця ім страт.

6. Акцыянернае таварыства

Артыкул 96. Асноўныя палажэнні аб акцыянерным таварыстве

1. Акцыянерным таварыствам прызнаецца таварыства, статутны фонд якога падзелены на пэўную колькасць акцый, якія маюць аднолькавую намінальную вартасць. Удзельнікі акцыянернага таварыства (акцыянеры) не адказваюць па яго абавязацельствах і нясуць рызыку страт, звязаных з дзейнасцю таварыства, у межах вартасці акцый, якія ім належаць.

Акцыянеры, якія не цалкам аплацілі акцыі, нясуць салідарную адказнасць па абавязацельствах акцыянернага таварыства ў межах неаплачанай часткі вартасці акцый, якія ім належаць.

2. Фірменнае найменне акцыянернага таварыства павінна ўтрымліваць яго найменне і ўказанне на тое, што таварыства з'яўляецца акцыянерным.

3. Правое становішча акцыянернага таварыства, правы і абавязкі акцыянераў вызначаюцца заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах.

Артыкул 97. Адкрытыя і закрытыя акцыянерныя таварыствы

1. Акцыянернае таварыства, акцыі якога могуць размяшчацца і абарочвацца сярод неабмежаванага кола асоб, з'яўляецца адкрытым акцыянерным таварыствам. Такое акцыянернае таварыства мае права праводзіць адкрытую падпіску на акцыі, якія эмітуюцца

ім, або адкрыты продаж акцый дадатковага выпуску на ўмовах, якія ўстанаўліваюцца заканадаўствам аб каштоўных паперах, а ў выпадку размяшчэння акцый дадатковага выпуску за кошт уласнага капіталу гэтага таварыства і (або) сродкаў яго акцыянераў, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, – закрытае размяшчэнне акцый дадатковага выпуску сярод акцыянераў.

Адкрытае акцыянернае таварыства абавязана раскрываць інфармацыю аб акцыянерным таварыстве ў аб'ёме і парадку, вызначаных заканадаўствам аб каштоўных паперах.

2. Акцыянернае таварыства, акцыі якога размяшчаюцца і абарочваюцца толькі сярод акцыянераў гэтага таварыства і (або) вызначанага ў адпаведнасці з заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах абмежаванага кола асоб, з'яўляецца закрытым акцыянерным таварыствам. Закрытае акцыянернае таварыства мае права ажыццяўляць толькі закрытае (сярод абмежаванага кола асоб) размяшчэнне акцый дадатковага выпуску.

3. Колькасць удзельнікаў закрытага акцыянернага таварыства не павінна перавышаць колькасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі. У адваротным выпадку яно падлягае рэарганізацыі на працягу года, а па сканчэнні гэтага тэрміну – ліквідацыі ў судовым парадку, калі колькасць удзельнікаў не зменшыцца да ўстаноўленай заканадаўчымі актамі мяжы.

4. Закрытае акцыянернае таварыства можа, а ў выпадках, устаноўленых заканадаўствам, абавязана раскрываць інфармацыю аб акцыянерным таварыстве ў аб'ёме і парадку, вызначаных заканадаўствам аб каштоўных паперах.

5. Акцыянеры закрытага акцыянернага таварыства маюць пераважнае права куплі акцый, якія прадаюцца іншымі акцыянерамі гэтага таварыства. Калі ў выніку рэалізацыі акцыянерамі пераважнага права акцыі не могуць быць набыты ў прапанаванай колькасці або ніхто з акцыянераў не выявіць жадання набыць прапанаваныя да рэалізацыі акцыі, таварыства мае права само набыць адпаведна незапатрабаваныя акцыянерамі акцыі або прапанаваныя да рэалізацыі акцыі па ўзгодненай з іх уладальнікам цане і (або) прапанаваць набыць гэтыя акцыі трэцяй асобе па цане не ніжэйшай за цану, прапанаваную акцыянерам закрытага акцыянернага таварыства.

Калі прапанаваныя да рэалізацыі акцыі не могуць быць набыты ў адпаведнасці з часткай першай гэтага пункта ў поўным аб'ёме, з акцыянерам можа быць дасягнута пагадненне аб частковым продажы акцыянерам, і (або) таварыству, і (або) трэцяй асобе, вызначанай у адпаведнасці з часткай першай гэтага пункта, прапанаваных да рэалізацыі акцый. У гэтым выпадку акцыянер можа рэалізаваць сваё права на частковы продаж акцый пры ўмове продажу прапанаваных да рэалізацыі акцый усім акцыянерам, і (або) таварыству, і (або) трэцяй асобе, вызначанай у адпаведнасці з часткай першай гэтага пункта, якая выказала жаданне аб частковым набыцці гэтых акцый. Акцыі, якія засталіся пасля частковага продажу, могуць быць прададзены любой трэцяй асобе па цане не ніжэйшай за іх продаж акцыянерам закрытага акцыянернага таварыства.

У выпадку калі пагадненне аб частковым продажы акцыянерам, і (або) таварыству, і (або) трэцяй асобе, вызначанай у адпаведнасці з часткай першай гэтага пункта, прапанаваных да рэалізацыі акцый не дасягнута, гэтыя акцыі могуць быць прададзены любой трэцяй асобе па цане не ніжэйшай за цану, прапанаваную акцыянерам закрытага акцыянернага таварыства.

Парадак продажу, мены, дарэння акцыянерамі закрытага акцыянернага таварыства сваіх акцый вызначаецца заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах.

Статутам закрытага акцыянернага таварыства або рашэннем агульнага сходу акцыянераў, прынятым большасцю не менш за тры чвэрці галасоў асоб, якія прынялі ўдзел у гэтым агульным сходзе, можа быць абмежавана кола трэціх асоб, якім акцыянерамі гэтага таварыства могуць быць прададзены або адчужаны іншым чынам, чым продаж, акцыі гэтага таварыства.

6. Пры закладзе акцый закрытага акцыянернага таварыства і наступным накіраванні на іх спагання закладатрымальнікам адпаведна прымяняюцца правілы пункта 5 гэтага артыкула. Аднак закладатрымальнік мае права замест адчужэння акцый трэцяй асобе пакінуць іх сабе.

7. Акцыі закрытага акцыянернага таварыства пераходзяць да спадчыннікаў грамадзяніна або правапераемнікаў юрыдычнай асобы, якая з'яўлялася акцыянерам, калі статутам таварыства не прадугледжана, што такі пераход дапускаецца толькі са згоды таварыства. У апошнім выпадку пры адмове ў згодзе на пераход акцый яны павінны быць набыты іншымі акцыянерамі або самім таварыствам у адпаведнасці з правіламі пункта 5 гэтага артыкула. Аднак спадчыннікі (правапераемнікі) маюць права замест адчужэння акцый трэцім асобам пакінуць іх за сабой.

Артыкул 98. Утварэнне акцыянернага таварыства

1. Заснавальнікі акцыянернага таварыства заключаюць паміж сабой дагавор, які вызначае парадак ажыццяўлення імі сумеснай дзейнасці па стварэнні таварыства, памер статутнага фонду таварыства, катэгорыі акцый, якія эмітуюцца, і парадак размяшчэння, а таксама іншыя ўмовы, прадугледжаныя заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах.

Дагавор аб стварэнні акцыянернага таварыства заключаецца ў пісьмовай форме.

2. Заснавальнікі акцыянернага таварыства нясуць салідарную адказнасць па абавязацельствах, якія ўзніклі да рэгістрацыі таварыства.

Таварыства прымае на сябе адказнасць па абавязацельствах заснавальнікаў, звязаных з яго стварэннем, у выпадку наступнага адабрэння іх дзеянняў агульным сходам акцыянераў.

3. Устаноўчым дакументам акцыянернага таварыства з'яўляецца яго статут, зацверджаны заснавальнікамі.

Статут акцыянернага таварыства акрамя звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, павінен утрымліваць звесткі аб катэгорыях акцый, якія эмітуюцца таварыствам, іх намінальнай вартасці і колькасці; аб памеры статутнага фонду таварыства; аб правах акцыянераў; аб складзе і кампетэнцыі органаў кіравання таварыствам і парадку прыняцця рашэнняў, у тым ліку па пытаннях, рашэнні па якіх прымаюцца аднагалосна або кваліфікаванай большасцю галасоў. У статуте акцыянернага таварыства павінны таксама ўтрымлівацца іншыя звесткі, калі неабходнасць іх уключэння ў статут прадугледжана заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах.

4. Парадак ажыццяўлення іншых дзеянняў па стварэнні акцыянернага таварыства, у тым ліку кампетэнцыя ўстаноўчага сходу, вызначаецца заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах.

5. Асабліваці стварэння акцыянерных таварыстваў у працэсе прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці вызначаюцца заканадаўствам аб прыватызацыі.

6. Акцыянернае таварыства можа быць створана адной асобай або можа складацца з аднаго акцыянера, у тым ліку пры стварэнні ў выніку рэарганізацыі юрыдычнай асобы.

Артыкул 99. Статутны фонд акцыянернага таварыства

1. Статутны фонд акцыянернага таварыства складаецца з намінальнай вартасці акцый таварыства. Статутны фонд таварыства вызначае мінімальны памер маёмасці таварыства, якая гарантуе інтарэсы яго крэдытараў.

2. Не дапускаецца вызваленне акцыянера ад абавязку аплаты акцый таварыства, у тым ліку вызваленне яго ад гэтага абавязку шляхам заліку патрабаванняў да таварыства, за выключэннем выпадкаў, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

3. Адкрытая падпіска на акцыі акцыянернага таварыства не дапускаецца да поўнай аплаты статутнага фонду. Пры заснаванні акцыянернага таварыства ўсе яго акцыі павінны быць размеркаваны сярод заснавальнікаў.

4. Выключаны.

5. Заканадаўчымі актамі або статутам акцыянернага таварыства могуць быць устаноўлены абмежаванні сумарнай намінальнай вартасці або колькасці простых (звычайных) і (або) прывілеяваных акцый, якія належаць аднаму акцыянеру, або долі такіх акцый, якія яму належаць, у агульным аб'ёме статутнага фонду акцыянернага таварыства.

Артыкул 100. Павелічэнне статутнага фонду акцыянернага таварыства

1. Акцыянернае таварыства мае права паводле рашэння агульнага сходу акцыянераў павялічыць статутны фонд шляхам павелічэння намінальнай вартасці акцый або эмісіі акцый дадатковага выпуску.

2. Павелічэнне статутнага фонду акцыянернага таварыства дапускаецца пасля яго поўнай аплаты.

3. У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, статутам таварыства можа быць устаноўлена пераважнае права акцыянераў, якія валодаюць простымі (звычайнымі) або іншымі акцыямі з правам голасу, на набывшчы акцый дадатковага выпуску гэтага таварыства.

Артыкул 101. Змяншэнне статутнага фонду акцыянернага таварыства

1. Акцыянернае таварыства мае права паводле рашэння агульнага сходу акцыянераў зменшыць статутны фонд шляхам змяншэння намінальнай вартасці акцый або набывшчы часткі акцый з мэтай скарачэння іх агульнай колькасці.

Змяншэнне статутнага фонду таварыства дапускаецца пасля паведамлення ўсім яго крэдыторам у парадку, вызначаным заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах. Пры гэтым крэдытары таварыства маюць права запатрабаваць датэрміновага спынення або выканання адпаведных абавязацельстваў таварыства і пакрыцця ім страт.

2. Змяншэнне статутнага фонду акцыянернага таварыства шляхам набывшчы гэтым таварыствам часткі акцый з мэтай скарачэння іх агульнай колькасці дапускаецца, калі такая магчымасць прадугледжана статутам гэтага таварыства.

Артыкул 102. Абмежаванні на эмісію каштоўных папер і выплату дывідэндаў акцыянернага таварыства

1. Доля прывілеяваных акцый у агульным аб'ёме статутнага фонду акцыянернага таварыства не павінна перавышаць дваццаць пяць працэнтаў.

2. Абмежаванні на эмісію акцыянернымі таварыствамі аблігацый могуць быць устаноўлены заканадаўчымі актамі.

3. Акцыянернае таварыства не мае права прымаць рашэнні аб аб'яўленні і выплаце дывідэндаў, а таксама выплачваць дывідэнды:

- 1) да поўнай аплаты ўсяго статутнага фонду;
- 2) калі вартасць чыстых актываў акцыянернага таварыства меншая за яго статутны фонд і рэзервовы фонд або стане меншай за іх памер у выніку выплаты дывідэндаў;
- 3) у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Артыкул 103. Кіраванне ў акцыянерным таварыстве

1. Найвышэйшым органам кіравання ў акцыянерным таварыстве з'яўляецца агульны сход яго акцыянераў.

Да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу акцыянераў адносяцца:

- 1) змяненне статута таварыства, у тым ліку змяненне памеру яго статутнага фонду;
- 2) выбранне членаў савета дырэктараў (наглядальнага савета) і рэвізійнай камісіі (рэвізора) таварыства і датэрміновае спыненне іх паўнамоцтваў;

3) выключаны;

4) зацвярджэнне гадавых справаздач, гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці таварыства (данных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індыўідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання) і размеркаванне яго прыбытку і страт;

5) рашэнне аб рэарганізацыі або ліквідацыі таварыства.

Заканадаўчымі актамі і статутам акцыянернага таварыства да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу акцыянераў можа быць таксама аднесена вырашэнне іншых пытанняў.

Пытанні, аднесенныя заканадаўчымі актамі і статутам акцыянернага таварыства да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу акцыянераў, не могуць быць перададзены ім на вырашэнне іншых органаў кіравання таварыствам.

2. У таварыстве з колькасцю акцыянераў больш за пяцьдзясят ствараецца савет дырэктараў (наглядальны савет).

У выпадку стварэння савета дырэктараў (наглядальнага савета) статутам таварыства ў адпаведнасці з заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах павінна быць вызначана яго выключная кампетэнцыя. Пытанні, аднесенныя статутам да выключнай кампетэнцыі савета дырэктараў (наглядальнага савета), не могуць быць перададзены ім на вырашэнне выканаўчых органаў таварыства.

3. Выканаўчы орган таварыства можа быць калегіяльным (праўленне, дырэкцыя) і (або) аднаасобным (дырэктар, генеральны дырэктар). Ён ажыццяўляе бягучае кіраўніцтва дзейнасцю таварыства і падсправаздачны савету дырэктараў (наглядальнаму савету) і агульнаму сходу акцыянераў.

Да кампетэнцыі выканаўчага органа таварыства адносіцца вырашэнне ўсіх пытанняў, якія не складаюць выключную кампетэнцыю іншых органаў кіравання таварыствам, вызначаную заканадаўчымі актамі або статутам таварыства.

У адпаведнасці з рашэннем агульнага сходу акцыянераў паўнамоцтвы выканаўчага органа таварыства могуць быць перададзены паводле дагавора іншай камерцыйнай арганізацыі або індыўідуальнаму прадпрымальніку (кіраўніку).

4. Кампетэнцыя органаў кіравання акцыянерным таварыствам, а таксама парадак прыняцця імі рашэнняў і выступлення ад імені таварыства вызначаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб акцыянерных таварыствах і статутам таварыства.

5. Акцыянернае таварыства, абавязанае ў адпаведнасці з заканадаўствам аб каштоўных паперах раскрываць інфармацыю аб акцыянерным таварыстве, павінна штогод праводзіць аўдыт гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці.

Аўдыт бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці (данных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індыўідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання) акцыянернага таварыства, у тым ліку не абавязанага раскрываць інфармацыю аб акцыянерным таварыстве ў адпаведнасці з заканадаўствам аб каштоўных паперах, павінен быць праведзены ў любы час па патрабаванні акцыянераў, якія з'яўляюцца ў сукупнасці ўладальнікамі дзесяці або больш працэнтаў акцый гэтага таварыства.

Артыкул 104. Рэарганізацыя і ліквідацыя акцыянернага таварыства

1. Акцыянернае таварыства можа быць рэарганізавана або ліквідавана добраахвотна паводле рашэння агульнага сходу акцыянераў.

Іншыя падставы і парадак рэарганізацыі або ліквідацыі акцыянернага таварыства вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

2. Акцыянернае таварыства можа мець права пераўтварыцца ў таварыства з абмежаванай адказнасцю, таварыства з дадатковай адказнасцю, гаспадарчую суполку, вытворчы кааператыў або ўнітарнае прадпрыемства.

7. Даччыныя і залежныя таварыствы

Артыкул 105. Даччынае гаспадарчае таварыства

1. Гаспадарчае таварыства прызнаецца даччыным, калі іншае (асноўнае) гаспадарчае таварыства або суполка з прычыны пераважнага ўдзелу ў яго статутным фондзе, ці ў адпаведнасці з заключаным паміж імі дагаворам, ці іншым чынам мае магчымасць вызначаць рашэнні, якія прымаюцца такім таварыствам.

2. Даччынае таварыства не адказвае па даўгах асноўнага таварыства (суполкі).

Асноўнае таварыства (суполка), якое мае права даваць даччынаму таварыству, у тым ліку паводле дагавора з ім, абавязковыя для яго ўказанні, адказвае салідарна з даччыным таварыствам па здзелках, заключаных апошнім дзеля выканання такіх указанняў.

У выпадку эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) даччынага таварыства па віне асноўнага таварыства (суполкі) апошняе нясе субсідыярную адказнасць па яго даўгах.

3. Удзельнікі (акцыянеры) даччынага таварыства маюць права патрабаваць пакрыцця асноўным таварыствам (суполкай) страт, прычынёных па яго віне даччынаму таварыству, калі іншае не вызначана заканадаўствам аб гаспадарчых таварыствах.

Артыкул 106. Залежнае гаспадарчае таварыства

1. Гаспадарчае таварыства прызнаецца залежным, калі іншае гаспадарчае таварыства мае долю ў статутным фондзе (акцыі) гэтага таварыства ў памеры, які адпавядае дваццаці і больш працэнтам галасоў ад агульнай колькасці галасоў, якімі яно можа карыстацца на агульным сходзе ўдзельнікаў такога таварыства.

2. Межы ўзаемнага ўдзелу гаспадарчых таварыстваў у статутных фондах адзін аднаго і колькасць галасоў, якімі адно з такіх таварыстваў можа карыстацца на агульным сходзе ўдзельнікаў або акцыянераў іншага таварыства, вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

§ 3. Вытворчыя кааператывы

Артыкул 107. Паняцце вытворчага кааператыва

1. Вытворчым кааператывам (арцеллю) прызнаецца камерцыйная арганізацыя, удзельнікі якой абавязаны ўнесці маёмасны паявы ўзнос, прымаць асабісты працоўны ўдзел у яго дзейнасці і несці субсідыярную адказнасць па абавязацельствах вытворчага кааператыва ў роўных долях, калі іншае не вызначана ў статуте, у межах, устаноўленых статутам, але не менш за велічыню атрыманага гадавога даходу ў вытворчым кааператыве.

2. Фірменнае найменне кааператыва павінна ўтрымліваць яго найменне і словы «вытворчы кааператыў» або слова «арцель».

3. Прававое становішча вытворчых кааператываў, правы і абавязкі іх членаў вызначаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб вытворчых кааператывах.

Артыкул 108. Утварэнне вытворчых кааператываў

1. Устаноўчым дакументам вытворчага кааператыва з'яўляецца статут, які зацвярджаецца агульным сходам яго членаў.

2. Статут кааператыва павінен утрымліваць апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, умовы аб памеры статутнага фонду, аб памеры паявых узносаў членаў кааператыва; аб складзе і парадку ўнясення паявых узносаў членамі кааператыва і іх адказнасці за парушэнне абавязацельства па ўнясенні паявых узносаў; аб

характары і парадку працоўнага ўдзелу яго членаў у дзейнасці кааператыва і іх адказнасці за парушэнне абавязацельства па асабістым працоўным удзеле; аб парадку размеркавання прыбытку і страт кааператыва; аб памеры і ўмовах субсідыярнай адказнасці яго членаў па абавязках кааператыва; аб складзе і кампетэнцыі органаў кіравання кааператывам і парадку прыняцця імі рашэнняў, у тым ліку па пытаннях, рашэнні па якіх прымаюцца аднагалосна або кваліфікаванай большасцю галасоў.

3. Колькасць членаў кааператыва не павінна быць меншай за тры.

Артыкул 109. Маёмасць вытворчага кааператыва

1. Маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці вытворчага кааператыва, дзеліцца на паі яго членаў у адпаведнасці са статутам кааператыва.

Статутам кааператыва можа быць устаноўлена, што пэўная частка маёмасці, якая належыць кааператыву, складае непадзельныя фонды, якія выкарыстоўваюцца на мэты, вызначаныя статутам.

Рашэнне аб утварэнні непадзельных фондаў прымаецца членамі кааператыва аднагалосна, калі іншае не прадугледжана статутам кааператыва.

2. Выключаны.

3. Прыбытак кааператыва размяркоўваецца паміж яго членамі ў адпаведнасці з іх працоўным удзелам, калі іншы парадак не прадугледжаны статутам кааператыва.

У такім жа парадку размяркоўваецца маёмасць, якая засталася пасля ліквідацыі кааператыва і задавальнення патрабаванняў яго крэдытораў.

Артыкул 110. Кіраванне ў вытворчым кааператыве

1. Вышэйшым органам кіравання кааператывам з'яўляецца агульны сход яго членаў.

Выканаўчымі органамі кааператыва з'яўляюцца праўленне і (або) яго старшыня. Яны ажыццяўляюць бягучае кіраўніцтва дзейнасцю кааператыва і падсправаздачныя наглядальнаму савету і агульнаму сходу членаў кааператыва.

Членамі наглядальнага савета і праўлення кааператыва, а таксама старшынёй кааператыва могуць быць толькі члены кааператыва. Член кааператыва не можа адначасова быць членам наглядальнага савета і членам праўлення або старшынёй кааператыва.

2. Кампетэнцыя органаў кіравання кааператывам і парадак прыняцця імі рашэнняў вызначаюцца заканадаўствам і статутам кааператыва.

3. Да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу членаў кааператыва адносяцца:

1) змяненне статута кааператыва;

2) утварэнне наглядальнага савета і спыненне паўнамоцтваў яго членаў, а таксама ўтварэнне і спыненне паўнамоцтваў выканаўчых органаў кааператыва, калі гэты права паводле статута кааператыва не перададзена яго наглядальнаму савету;

3) прыём і выключэнне членаў кааператыва;

4) зацвярджэнне гадавых справаздач і гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці кааператыва (данных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індыўідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання) і размеркаванне яго прыбытку і страт;

5) рашэнне аб рэарганізацыі і ліквідацыі кааператыва.

Заканадаўствам аб вытворчых кааператывах і статутам кааператыва да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу можа быць таксама аднесена вырашэнне іншых пытанняў.

Пытанні, аднесеныя да выключнай кампетэнцыі агульнага сходу або наглядальнага савета кааператыва, не могуць быць перададзены імі на вырашэнне выканаўчых органаў кааператыва.

4. Член кааператыва мае адзін голас пры прыняцці рашэнняў агульным сходам.

Артыкул 111. Спыненне членства ў вытворчым кааператыве і пераход паю

1. Член кааператыва мае права паводле свайго меркавання выйсці з кааператыва. У гэтым выпадку яму павінна быць выплачана вартасць паю або выдадзена маёмасць, якая адпавядае яго паю, а таксама ажыццёўлены іншыя выплаты, прадугледжаныя статутам кааператыва.

Выплата вартасці паю або выдача іншай маёмасці члену кааператыва, які выходзіць з яго, праводзіцца па заканчэнні фінансавага года і пасля зацвярджэння гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці кааператыва, калі іншае не прадугледжана статутам кааператыва. Выплата вартасці паю або выдача іншай маёмасці члену, які выходзіць са складу вытворчага кааператыва, што прымяняе спрощаную сістэму падаткаабкладання без вядзення бухгалтарскага ўліку, праводзіцца па заканчэнні фінансавага года без зацвярджэння гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці гэтага кааператыва.

2. Член кааператыва можа быць выключаны з кааператыва паводле рашэння агульнага сходу ў выпадку невыканання або неналежнага выканання абавязкаў, ускладзеных на яго статутам кааператыва, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам аб вытворчых кааператывах і статутам кааператыва.

Член наглядальнага савета або выканаўчага органа можа быць выключаны з кааператыва паводле рашэння агульнага сходу ў сувязі з яго членствам у аналагічным кааператыве.

Член кааператыва, выключаны з яго, мае права на атрыманне паю і іншых выплат, прадугледжаных статутам кааператыва, у адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула.

3. Член кааператыва мае права перадаць свой пай або яго частку іншаму члену кааператыва, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам і статутам кааператыва.

Перадача паю (яго часткі) грамадзяніну, які не з'яўляецца членам кааператыва, дапускаецца толькі са згоды кааператыва. У гэтым выпадку іншыя члены кааператыва карыстаюцца пераважным правам куплі такога паю (яго часткі).

4. У выпадку смерці члена вытворчага кааператыва яго спадчыннікі могуць быць прыняты ў члены кааператыва, калі іншае не прадугледжана статутам кааператыва. У адваротным выпадку кааператыў выплачвае спадчыннікам вартасць паю памерлага члена кааператыва.

5. Накіраванне спагнання на пай члена вытворчага кааператыва па ўласных даўгах члена кааператыва дапускаецца пры недахопе іншай яго маёмасці для пакрыцця такіх даўгоў у парадку, прадугледжаным заканадаўствам і статутам кааператыва. Спагнанне па даўгах члена кааператыва не можа быць накіравана на непадзельныя фонды кааператыва.

Артыкул 112. Рэарганізацыя і ліквідацыя вытворчых кааператываў

1. Вытворчы кааператыў можа быць добраахвотна рэарганізаваны або ліквідаваны паводле рашэння агульнага сходу яго членаў.

Іншыя падставы і парадак рэарганізацыі і ліквідацыі кааператыва вызначаюцца заканадаўствам.

2. Вытворчы кааператыў паводле аднагалоснага рашэння яго членаў можа пераўтварыцца ў гаспадарчую суполку або таварыства ў выпадку, калі ў складзе кааператыва засталася менш за тры члены, а таксама ва ўнітарнае прадпрыемства ў выпадку, калі ў складзе кааператыва застаўся адзін член.

§ 4. Унітарныя прадпрыемствы

Артыкул 113. Унітарнае прадпрыемства

1. Унітарным прадпрыемствам прызнаецца камерцыйная арганізацыя, не надзеленая правам уласнасці на замацаваную за ёй уласнікам маёмасць. Маёмасць унітарнага прадпрыемства з'яўляецца непадзельнай і не можа быць размеркавана па ўкладах (долях, паях), у тым ліку паміж работнікамі прадпрыемства.

Унітарнае прадпрыемства ствараецца ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства шляхам яго заснавання або рэарганізацыі юрыдычных асоб.

2. Устаноўчым дакументам унітарнага прадпрыемства з'яўляецца статут.

Статут унітарнага прадпрыемства павінен утрымліваць апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, звесткі аб памеры статутнага фонду прадпрыемства, парадку і крыніцах яго фарміравання.

У форме ўнітарных прадпрыемстваў могуць быць створаны дзяржаўныя (рэспубліканскія або камунальныя) унітарныя прадпрыемствы або прыватныя ўнітарныя прадпрыемствы.

Маёмасць рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь і належыць такому прадпрыемству на праве гаспадарчага вядзення або аператыўнага кіравання.

Маёмасць камунальнага ўнітарнага прадпрыемства знаходзіцца ва ўласнасці адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі і належыць такому прадпрыемству на праве гаспадарчага распараджэння.

Маёмасць прыватнага ўнітарнага прадпрыемства знаходзіцца ў прыватнай уласнасці фізічнай асобы (сумеснай уласнасці сужэнцаў) або юрыдычнай асобы і належыць такому прадпрыемству на праве гаспадарчага распараджэння.

Маёмасць даччынага ўнітарнага прадпрыемства знаходзіцца ва ўласнасці ўласніка маёмасці прадпрыемства-заснавальніка і належыць даччынаму прадпрыемству на праве гаспадарчага распараджэння.

3. Фірменнае найменне ўнітарнага прадпрыемства павінна ўтрымліваць указанне на форму ўласнасці, калі іншае не вызначана заканадаўчымі актамі. Фірменнае найменне даччынага прадпрыемства таксама павінна ўтрымліваць слова «дачынае».

4. Органам унітарнага прадпрыемства з'яўляецца кіраўнік, які прызначаецца ўласнікам маёмасці і яму падсправаздачны. Уласнік маёмасці ўнітарнага прадпрыемства – фізічная асоба мае права непасрэдна ажыццяўляць функцыі кіраўніка.

Паўнамоцтвы кіраўніка ўнітарнага прадпрыемства ў адпаведнасці з рашэннем ўласніка маёмасці могуць быць перададзены паводле дагавора іншай камерцыйнай арганізацыі (кіруючай арганізацыі) або індывідуальнаму прадпрымальніку (кіраўніку).

У статутах юрыдычных асоб, якія заснавалі ўнітарныя прадпрыемствы, можа быць устаноўлены парадак прызначэння кіраўнікоў такіх прадпрыемстваў.

5. Ад імені Рэспублікі Беларусь права ўласніка маёмасці рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства, калі іншае не вызначана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, ажыццяўляюць:

Урад Рэспублікі Беларусь, а таксама ў межах, устаноўленых заканадаўствам, рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання, іншыя дзяржаўныя органы і арганізацыі, упаўнаважаныя кіраваць маёмасцю, якая знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь, – у дачыненні да рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства, заснаванага на праве гаспадарчага распараджэння;

Урад Рэспублікі Беларусь, а таксама ў межах, устаноўленых заканадаўствам, рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання, іншыя дзяржаўныя органы – у дачыненні да казённага прадпрыемства.

Ад імені адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі права ўласніка маёмасці камунальнага ўнітарнага прадпрыемства, заснаванага на праве гаспадарчага

распараджэння, ажыццяўляюць адпаведныя органы мясцовага кіравання і самакіравання, а таксама ў межах, устаноўленых заканадаўствам, упаўнаважаныя імі дзяржаўныя арганізацыі.

Уласнік маёмасці прыватнага ўнітарнага прадпрыемства свае паўнамоцтвы ажыццяўляе непасрэдна і (або) праз упаўнаважаных ім асоб.

6. Уласнік маёмасці ўнітарнага прадпрыемства, калі іншае не вызначана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам або рашэннем уласніка, прынятым у дачыненні да даччынага прадпрыемства:

прымае рашэнне аб стварэнні ўнітарнага прадпрыемства;

вызначае мэты дзейнасці ўнітарнага прадпрыемства, дае пісьмовую згоду на ўдзел ўнітарнага прадпрыемства ў камерцыйных і некамерцыйных арганізацыях, у тым ліку дзяржаўных аб'яднаннях;

зацвярджае статут ўнітарнага прадпрыемства і змяненні і (або) дапаўненні, якія ўносяцца ў яго;

фарміруе статутны фонд ўнітарнага прадпрыемства, прымае рашэнне аб яго змяненні;

прызначае на пасаду кіраўніка ўнітарнага прадпрыемства, заключае, змяняе і спыняе з ім працоўны дагавор (кантракт) або грамадзянска-прававы дагавор у адпаведнасці з заканадаўствам, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам;

прымае рашэнне аб адабранні маёмасці ва ўнітарнага прадпрыемства ў парадку і выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або статутам;

ажыццяўляе кантроль за дзейнасцю ўнітарнага прадпрыемства, выкарыстаннем па прызначэнні і захаванасцю маёмасці, якая належыць ўнітарнаму прадпрыемству;

дае пісьмовую згоду на стварэнне, рэарганізацыю і ліквідацыю даччыных прадпрыемстваў, стварэнне і ліквідацыю прадстаўніцтваў і філіялаў;

прымае рашэнне аб рэарганізацыі або ліквідацыі ўнітарнага прадпрыемства ў адпаведнасці з заканадаўствам;

мае іншыя правы і нясе іншыя абавязкі ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам, іншымі заканадаўчымі актамі і статутам.

7. На момант ажыццяўлення дзяржаўнай рэгістрацыі ўнітарнага прадпрыемства яго статутны фонд павінен быць цалкам сфарміраваны ўласнікам маёмасці прадпрыемства, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

У выпадку прыняцця заснавальнікам ўнітарнага прадпрыемства рашэння аб змяншэнні статутнага фонду ўнітарнага прадпрыемства абавязана пісьмова паведаміць аб гэтым сваім крэдыторам. Крэдытор ўнітарнага прадпрыемства мае права запатрабаваць спынення або датэрміновага выканання абавязацельства, даўжніком па якім з'яўляецца гэта прадпрыемства, і пакрыцця страт.

8. Унітарнае прадпрыемства адказвае па сваіх абавязацельствах усёй маёмасцю, якая яму належыць.

Унітарнае прадпрыемства не нясе адказнасці па абавязацельствах уласніка яго маёмасці, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

9. Долевая ўласнасць на маёмасць ўнітарнага прадпрыемства не дапускаецца.

У выпадку падзелу маёмасці, якая знаходзіцца ў сумеснай уласнасці сужэнцаў, а таксама пераходу права ўласнасці на маёмасць ўнітарнага прадпрыемства ў парадку ўспадкавання, правапераемнасці або іншымі спосабамі, якія не супярэчаць заканадаўству, да дзвюх і больш асоб:

ўнітарнае прадпрыемства можа быць рэарганізавана шляхам раздзялення (выдзялення) або пераўтварэння ў гаспадарчую суполку або таварыства, а таксама ў вытворчы кааператыў у парадку, устаноўленым заканадаўствам і пагадненнем бакоў;

прадпрыемства ў цэлым як маёмасны комплекс можа быць прададзена асобе, якая не з'яўляецца ўдзельнікам долевай уласнасці на маёмасць ўнітарнага прадпрыемства;

маёмасць ўнітарнага прадпрыемства пераходзіць ва ўласнасць адной юрыдычнай або фізічнай асобы з выплатай іншым асобам кампенсацыі адпаведна іх долі ў агульнай

уласнасці, вызначанай паводле правіл, устаноўленых для маёмасці, у дачыненні да якой долевая ўласнасць дапускаецца;

унітарнае прадпрыемства падлягае ліквідацыі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, калі рэарганізацыя або пераход маёмасці ва ўласнасць адной асобы супярэчаць заканадаўству або немагчымыя па іншых прычынах.

10. Пры рэарганізацыі дзяржаўных унітарных прадпрыемстваў прадугледжаныя гэтым Кодэксам палажэнні аб рэарганізацыі юрыдычных асоб прымяняюцца, калі заканадаўствам аб прыватызацыі не прадугледжана іншае.

Артыкул 114. Унітарнае прадпрыемства, заснаванае на праве гаспадарчага распараджэння

1. Унітарнае прадпрыемства, заснаванае на праве гаспадарчага вядзення, зацвярджаецца паводле рашэння ўласніка яго маёмасці, унітарнага прадпрыемства, заснаванага на праве гаспадарчага распараджэння, іншых суб'ектаў грамадзянскага права.

2. Статут унітарнага прадпрыемства, заснаванага на праве гаспадарчага распараджэння, зацвярджаецца заснавальнікам унітарнага прадпрыемства.

3. Унітарнае прадпрыемства, заснаванае на праве гаспадарчага распараджэння, можа са згоды ўласніка маёмасці стварыць у якасці юрыдычнай асобы іншае ўнітарнае прадпрыемства шляхам перадачы яму ва ўстаноўленым парадку часткі сваёй маёмасці ў гаспадарчае распараджэнне (дачынае прадпрыемства). Даччынае прадпрыемства не мае права ствараць унітарныя прадпрыемствы. Іншы парадак стварэння даччынага прадпрыемства можа быць вызначаны Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнік зацвярджае статут даччынага прадпрыемства, прызначае яго кіраўніка, ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з рашэннем уласніка маёмасці.

4. Уласнік маёмасці ўнітарнага прадпрыемства, заснаванага на праве гаспадарчага распараджэння, не адказвае па абавязацельствах прадпрыемства, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 3 артыкула 52 гэтага Кодэкса.

Артыкул 115. Унітарнае прадпрыемства, заснаванае на праве аператыўнага кіравання (казённае прадпрыемства)

1. Унітарнае прадпрыемства, заснаванае на праве аператыўнага кіравання (казённае прадпрыемства), ствараецца, калі іншае не вызначана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, паводле рашэння Урада Рэспублікі Беларусь на базе маёмасці, якая знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь.

2. Статут казённага прадпрыемства зацвярджаецца Урадам Рэспублікі Беларусь.

3. Фірменнае найменне прадпрыемства, заснаванага на праве аператыўнага кіравання, павінна ўтрымліваць указанне на тое, што прадпрыемства з'яўляецца казённым.

4. Права казённага прадпрыемства на замацаваную за ім маёмасць вызначаюцца ў адпаведнасці з артыкуламі 277 і 278 гэтага Кодэкса.

5. Рэспубліка Беларусь нясе субсідыярную адказнасць па абавязацельствах казённага прадпрыемства пры недастатковасці яго маёмасці.

§ 4¹. Сялянскія (фермерскія) гаспадаркі

Артыкул 115¹. Сялянская (фермерская) гаспадарка

1. Сялянскай (фермерскай) гаспадаркай прызнаецца камерцыйная арганізацыя, створаная адным грамадзянінам (членамі адной сям'і), які ўнёс (якія ўнеслі) маёмасныя ўклады, для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці па вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі, а таксама па яе перапрацоўцы, захоўванні, транспарціроўцы і рэалізацыі, заснаванай на яго (іх) асабістым працоўным удзеле і выкарыстанні зямельнага

ўчастка, дадзенага для гэтых мэт у адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

Для мэт гэтага параграфа членамі сям’і прызнаюцца сужэнцы, іх бацькі (усынаўляльнікі), дзеці (у тым ліку ўсыноўленыя), браты і сёстры, мужы і дзеці ўказаных асоб, а таксама іншыя асобы, прызнаныя членамі сям’і ў адпаведнасці з заканадаўствам аб шлюбе і сям’і.

2. Сялянская (фермерская) гаспадарка адказвае па сваіх абавязацельствах усёй маёмасцю, якая ёй належыць.

Члены сялянскай (фермерскай) гаспадаркі не адказваюць па абавязацельствах сялянскай (фермерскай) гаспадаркі, а сялянская (фермерская) гаспадарка не адказвае па абавязацельствах членаў сялянскай (фермерскай) гаспадаркі, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

3. Прававое становішча сялянскай (фермерскай) гаспадаркі вызначаецца гэтым Кодэксам і заканадаўствам аб сялянскай (фермерскай) гаспадарцы.

Артыкул 115². Маёмасць сялянскай (фермерскай) гаспадаркі

Маёмасць сялянскай (фермерскай) гаспадаркі належыць ёй на праве ўласнасці. У склад маёмасці сялянскай (фермерскай) гаспадаркі ўваходзяць маёмасць, перададзеная ў якасці ўкладу ў статутны фонд сялянскай (фермерскай) гаспадаркі яго заснавальнікамі (членамі), а таксама маёмасць, вырабленая і набытая сялянскай (фермерскай) гаспадаркай у працэсе яе дзейнасці.

§ 5. Некамерцыйныя арганізацыі

Артыкул 116. Спажывецкі кааператыў

1. Спажывецкім кааператывам прызнаецца добраахвотнае аб’яднанне грамадзян або грамадзян і юрыдычных асоб на аснове членства з мэтай задавальнення матэрыяльных (маёмасных) і іншых патрэб удзельнікаў, якое ажыццяўляецца шляхам аб’яднання яго членамі маёмасных паявых узносаў.

2. Статут спажывецкага кааператыва павінен утрымліваць апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, умовы і парадак прыёму ў члены кааператыва і спынення членства ў ім; правы і абавязкі членаў кааператыва; умовы аб памеры паявых узносаў членаў кааператыва; аб складзе і парадку ўнясення паявых узносаў членамі кааператыва і аб іх адказнасці за парушэнне абавязацельства па ўнясенні паявых узносаў; аб складзе і кампетэнцыі органаў кіравання кааператывам і парадку прыняцця імі рашэнняў, у тым ліку па пытаннях, рашэнні па якіх прымаюцца аднагалосна або кваліфікаванай большасцю галасоў, аб парадку пакрыцця членамі кааператыва панесеных ім страт.

3. Найменне спажывецкага кааператыва павінна ўтрымліваць указанне на асноўную мэту яго дзейнасці, а таксама слова «кааператыў» або словы «спажывецкі саюз» ці «спажывецкае таварыства».

4. Члены спажывецкага кааператыва абавязаны на працягу трох месяцаў пасля зацвярджэння гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці (пры вядзенні ўліку ў кнізе ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання, – на працягу трох месяцаў з дня заканчэння фінансавага года) пакрыць страты, якія ўтварыліся, шляхам дадатковых узносаў. У выпадку невыканання гэтага абавязку кааператыў можа быць ліквідаваны ў судовым парадку па патрабаванні крэдытараў.

Члены спажывецкага кааператыва нясуць субсідыярную адказнасць па яго абавязацельствах у межах няўнесенай часткі дадатковага ўносу кожнага з членаў кааператыва.

5. Даходы і прыбытак, атрыманыя спажывецкім кааператывам, не могуць размяркоўвацца паміж яго членамі.

6. Правовое становішча спажывецкай кааперацыі (спажывецкіх таварыстваў, іх саюзаў) вызначаецца гэтым Кодэксам і іншым заканадаўствам аб спажывецкай кааперацыі.

Правовое палажэнне іншых спажывецкіх кааператываў (жыллёвых, жыллёва-будаўнічых кааператываў, гаражных кааператываў і інш.) вызначаецца гэтым Кодэксам і іншым заканадаўствам.

Артыкул 117. Грамадскія і рэлігійныя арганізацыі (аб'яднанні)

1. Грамадскімі і рэлігійнымі арганізацыямі (аб'яднаннямі) прызнаюцца добраахвотныя аб'яднанні грамадзян, якія ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку аб'ядналіся на аснове агульнасці іх інтарэсаў для задавальнення духоўных або іншых нематэрыяльных патрэб.

Грамадскія і рэлігійныя арганізацыі з'яўляюцца некамерцыйнымі арганізацыямі. Яны маюць права ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць толькі для дасягнення мэт, дзеля якіх яны створаны, і адпаведную гэтым мэтам.

2. Удзельнікі (члены) грамадскіх і рэлігійных арганізацый не захоўваюць правоў на перададзеную імі гэтым арганізацыям ва ўласнасць маёмасць, у тым ліку на членскія ўзносы. Яны не адказваюць па абавязацельствах грамадскіх і рэлігійных арганізацый, у якіх удзельнічаюць у якасці іх членаў, а ўказаныя арганізацыі не адказваюць па абавязацельствах сваіх членаў.

3. Асабліва сці прававога становішча грамадскіх і рэлігійных арганізацый як удзельнікаў грамадзянскіх адносін вызначаюцца заканадаўствам.

Артыкул 117¹. Рэспубліканскія дзяржаўна-грамадскія аб'яднанні

1. Рэспубліканскімі дзяржаўна-грамадскімі аб'яднаннямі прызнаюцца заснаваныя на членстве некамерцыйныя арганізацыі, мэтай дзейнасці якіх з'яўляецца выкананне ўскладзеных на іх дзяржаўна значных задач.

2. Заснавальнікамі рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання і яго членамі могуць з'яўляцца фізічныя і юрыдычныя асобы, а таксама Рэспубліка Беларусь у асобе ўпаўнаважаных дзяржаўных органаў і юрыдычных асоб, якія дзейнічаюць ад яе імя.

3. Статут рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання прымаецца яго заснавальнікамі або вышэйшым органам гэтага аб'яднання і зацвярджаецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь або па яго даручэнні Урадам Рэспублікі Беларусь.

4. Стварэнне рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання ажыццяўляецца паводле рашэння заснавальнікаў або ў выніку рэарганізацыі існуючай некамерцыйнай арганізацыі ў форме грамадскага аб'яднання на ўмовах, якія вызначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь або па яго даручэнні Урадам Рэспублікі Беларусь.

5. Рэспубліканскае дзяржаўна-грамадскае аб'яднанне можа ва ўстаноўленым парадку ствараць свае арганізацыйныя структуры, у тым ліку ў выглядзе юрыдычных асоб, а таксама ствараць іншыя юрыдычныя асобы або ўдзельнічаць у іх у адпаведнасці са статутам рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання і іншым заканадаўствам.

6. Правовое становішча рэспубліканскіх дзяржаўна-грамадскіх аб'яднанняў вызначаецца гэтым Кодэксам і іншым заканадаўствам аб рэспубліканскіх дзяржаўна-грамадскіх аб'яднаннях.

Артыкул 118. Фонды

1. Пад фондам для мэт гэтага Кодэкса разумеецца некамерцыйная арганізацыя, якая не мае членства, заснаваная грамадзянамі (грамадзянінам) і (або) юрыдычнымі асобамі (юрыдычнай асобай) на аснове добраахвотных маёмасных узносаў, якая ставіць

сацыяльныя, дабрачынныя, культурныя, адукацыйныя мэты, мэты, што садзейнічаюць развіццю фізкультуры і спорту, навуковыя або іншыя грамадска карысныя мэты, указаныя ў статуте фонду.

Найменне фонду павінна ўтрымліваць слова «фонд» і ўказанне на характар дзейнасці і від фонду.

Маёмасць, якая перадаецца фонду яго заснавальнікамі (заснавальнікам), павінна належаць заснавальнікам (заснавальніку) на праве ўласнасці (праве гаспадарчага вядзення, аператыўнага кіравання), быць неабходнай і прыдатнай для выкарыстання ў дзейнасці фонду.

Крыніцай фарміравання маёмасці фонду з'яўляюцца маёмасць, якая перадаецца фонду яго заснавальнікамі (заснавальнікам), паступленні ад мерапрыемстваў, што праводзяцца ў адпаведнасці са статутам фонду, даходы, якія атрымліваюцца ад прадпрымальніцкай дзейнасці, што ажыццяўляецца ў адпаведнасці са статутам, і іншыя не забароненыя заканадаўствам паступленні.

Маёмасць, перададзеная фонду яго заснавальнікамі (заснавальнікам), з'яўляецца ўласнасцю фонду. Заснавальнікі (заснавальнік) фонду не адказваюць па абавязацельствах створанага фонду, а фонд не адказвае па абавязацельствах сваіх заснавальнікаў (заснавальніка).

Правілы, якія дзейнічаюць у дачыненні да стварэння, дзейнасці, рэарганізацыі і ліквідацыі фондаў, устаноўленыя гэтым Кодэксам, не распаўсюджваюцца на фонды, якія створаны або ствараюцца паводле рашэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Парламента Рэспублікі Беларусь, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, калі ў актах заканадаўства аб стварэнні такіх фондаў не ўстаноўлена іншае.

2. Фонд выкарыстоўвае маёмасць для мэт, вызначаных яго статутам.

Для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці фонды маюць права ствараць унітарныя прадпрыемствы, гаспадарчыя таварыствы або ўдзельнічаць у іх, за выключэннем таварыстваў з дадатковай адказнасцю.

Фонд абавязаны штогод публікаваць справаздачы аб выкарыстанні сваёй маёмасці. Парадак апублікавання і склад звестак справаздачы ўстанаўліваюцца заканадаўствам.

3. Органамі фонду з'яўляюцца праўленне (савет), дырэкцыя (дырэктар) і апекавальніцкі савет.

Статут фонду можа прадугледжваць іншыя органы, неабходныя для ажыццяўлення яго дзейнасці.

Праўленне (савет) фонду з'яўляецца найвышэйшым калегіяльным органам фонду, які фарміруецца яго заснавальнікамі (заснавальнікам). Асноўная функцыя праўлення (савета) фонду – забеспячэнне захавання фондам мэт, для дасягнення якіх ён створаны.

Да выключнай кампетэнцыі праўлення (савета) фонду адносяцца:

змяненне і (або) дапаўненне статута фонду;

утварэнне (прызначэнне) выканаўчага органа фонду – дырэкцыі (дырэктара) і датэрміновае спыненне яго паўнамоцтваў;

стварэнне і ліквідацыя прадстаўніцтваў, філіялаў фонду, вызначэнне іх кампетэнцыі; зацвярджэнне гадавой справаздачы і гадавой бухгалтарскай (фінансавай) справаздачнасці фонду (даных кнігі ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання);

рэарганізацыя фонду, калі магчымасць рэарганізацыі прадугледжана яго статутам.

Дырэкцыя (дырэктар) фонду з'яўляецца выканаўчым органам фонду, які ажыццяўляе бягучае кіраўніцтва яго дзейнасцю. Дырэкцыя (дырэктар) фонду ў сваёй дзейнасці падсправаздачная праўленню (савету) фонду.

Апекавальніцкі савет фонду – орган, які ажыццяўляе кантроль за дзейнасцю фонду і фарміруецца яго заснавальнікамі (заснавальнікам) пры заснаванні фонду, а ў далейшым, калі гэта прадугледжана статутам фонду, – праўленнем (саветам) фонду.

Да выключнай кампетэнцыі апекавальніцкага савета фонду адносяцца:

кантроль за адпаведнасцю дзейнасці фонду заканадаўству і статуту фонду;
кантроль за выкананнем рашэнняў вышэйшага калегіяльнага органа фонду,
выканаўчага органа фонду;

кантроль за выкарыстаннем грашовых сродкаў і іншай маёмасці фонду ў адпаведнасці з яго статутнымі мэтамі;

папярэдні разгляд і ўзгадненне гадавой справаздачы фонду.

4. Фонд дзейнічае на падставе статута, які зацвярджаецца заснавальнікамі (заснавальнікам) фонду.

Статут фонду апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, павінен утрымліваць:

весткі аб заснавальніках (заснавальніку) фонду;

задачи і метады дзейнасці фонду;

склад і парадак фарміравання органаў фонду;

парадак фарміравання, паўнамоцтвы і тэрміны паўнамоцтваў апекавальніцкага савета фонду;

парадак прызначэння і вызвалення службовых асоб фонду;

парадак унясення змяненняў і (або) дапаўненняў у статут фонду;

крыніцы і парадак фарміравання маёмасці фонду;

тэрмін, на які ствараецца фонд, або ўказанне на яго бестэрміновую дзейнасць;

весткі аб створаных фондам прадстаўніцтвах і (або) філіялах, якія ўключаюць найменні прадстаўніцтваў, філіялаў і месца іх знаходжання (кіруючых органаў прадстаўніцтваў, філіялаў);

весткі аб лёсе маёмасці фонду ў выпадку яго ліквідацыі. Пры гэтым такая маёмасць павінна накіроўвацца на мэты, для дасягнення якіх быў створаны фонд;

іншыя палажэнні, якія прадугледжаны заканадаўствам і не супярэчаць гэтаму Кодэксу.

5. Іншыя палажэнні, звязаныя са стварэннем, дзейнасцю, рэарганізацыяй і ліквідацыяй фонду, не прадугледжаныя гэтым артыкулам і артыкулам 119 гэтага Кодэкса, вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

Артыкул 119. Змяненне статута, рэарганізацыя і ліквідацыя фонду

1. Статут фонду можа быць зменены праўленнем (саветам) фонду ў парадку, прадугледжаным статутам фонду.

Адпаведныя змяненні і (або) дапаўненні ў статут фонду павінны быць унесены і прадстаўлены ва ўстаноўленым парадку для дзяржаўнай рэгістрацыі ў месячны тэрмін у выпадку:

змянення мэт фонду;

змянення наймення фонду;

змянення віду фонду;

змянення месца знаходжання фонду (кіруючага органа фонду);

стварэння або ліквідацыі прадстаўніцтваў і (або) філіялаў фонду;

змянення звестак аб органах фонду, у тым ліку аб апекавальніцкім савеце, парадку прызначэння і вызвалення службовых асоб фонду, парадку фарміравання маёмасці фонду, а таксама аб іншых фактычных акалічнасцях, звесткі аб якіх у адпаведнасці з заканадаўствам павінны ўтрымлівацца ў статуце фонду;

змяненні заканадаўства, у адпаведнасці з якім патрабуецца ўнясенне змяненняў і (або) дапаўненняў у статут фонду, калі іншыя тэрміны не вызначаны гэтым заканадаўствам.

2. Рэарганізацыя фонду, калі яе магчымасць прадугледжана статутам фонду, можа быць ажыццёўлена ў форме:

зліцця з іншым фондам;

далучэння да іншага фонду;

далучэння да яго іншага фонду;
вылучэння з фонду юрыдычнай асобы любой арганізацыйна-прававой формы;
раздзялення на два і больш фонды.

Фонд не можа быць рэарганізаваны ў форме пераўтварэння.

Вартасць маёмасці, якая засталася і рэарганізавана ў форме вылучэння фонду, павінна быць не меншай за мінімальны памер, неабходны для стварэння і дзейнасці фонду.

3. Фонд можа быць ліквідаваны па заяве зацікаўленых асоб паводле рашэння суда:

у выпадку непрадастаўлення ў рэгістрацыйны орган на працягу трох месяцаў пасля дзяржаўнай рэгістрацыі фонду дакументаў аб перадачы заснавальнікамі (заснавальнікам) ва ўласнасць фонду маёмасці ў выглядзе неграшовых узносаў пры фарміраванні маёмасці фонду не меншай за мінімальны памер, неабходны для стварэння і дзейнасці фонду, у поўным аб'ёме або ў частцы ў выглядзе неграшовых узносаў;

у выпадку невыканання абавязку па стварэнні ва ўстаноўлены тэрмін пасля дзяржаўнай рэгістрацыі фонду прадстаўніцтваў і (або) філіялаў і непрадастаўлення для дзяржаўнай рэгістрацыі змяненняў і (або) дапаўненняў, якія ўносяцца ў статут фонду ў сувязі са змяненнем яго віду;

калі па заканчэнні каляндарнага года вартасць маёмасці фонду стане меншай за мінімальны памер, неабходны для стварэння і дзейнасці фонду, і ў прызначаны рэгістрацыйным органам у пісьмовым папярэджанні тэрмін гэта вартасць не даведзена да мінімальнага памеру, неабходнага для яго стварэння і дзейнасці;

калі мэты фонду не могуць быць дасягнуты, а неабходныя змяненні гэтых мэт не могуць быць праведзены;

у выпадку ўхілення фонду ў сваёй дзейнасці ад мэт, прадугледжаных статутам;

у выпадку ажыццяўлення дзейнасці, забароненай заканадаўствам, або дзейнасці з іншымі неаднаразовымі або грубымі парушэннямі заканадаўства і статута фонду;

у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

4. Маёмасць, якая засталася пасля ліквідацыі фонду, у тым ліку пасля задавальнення патрабаванняў крэдытораў, накіроўваецца на мэты, для дасягнення якіх быў створаны фонд. У выпадку немагчымасці такога накіравання маёмасці яна перадаецца ў роўных долях фондам, створаным для дасягнення аналагічных мэт, пры наяўнасці іх пісьмовага звароту ў суд, які прыняў рашэнне аб ліквідацыі фонду.

У выпадку адсутнасці ўказаных зваротаў маёмасць, якая засталася пасля ліквідацыі фонду, перадаецца ў даход Рэспублікі Беларусь і накіроўваецца на мэты, для дасягнення якіх быў створаны фонд.

Артыкул 120. Установы

1. Установай прызнаецца арганізацыя, якая створана ўласнікам для ажыццяўлення кіраўніцкіх, сацыяльна-культурных або іншых функцый некамерцыйнага характару і фінансуецца ім цалкам або часткова.

Правы ўстановы на замацаваную за ёй маёмасць вызначаюцца ў адпаведнасці з артыкулам 279 гэтага Кодэкса.

2. Установа адказвае па сваіх абавязацельствах грашовымі сродкамі, якія знаходзяцца ў яе распараджэнні. Пры іх недастатковасці субсідыярную адказнасць па яе абавязацельствах нясе ўласнік адпаведнай маёмасці.

3. Асабліваасці прававога становішча асобных відаў дзяржаўных і іншых устаноў вызначаюцца заканадаўствам.

Артыкул 121. Аб'яднанні юрыдычных асоб і (або) індывідуальных прадпрымальнікаў (асацыяцыі і саюзы)

1. Камерцыйныя арганізацыі і (або) індывідуальныя прадпрымальнікі, а таксама камерцыйныя і (або) некамерцыйныя арганізацыі з мэтай каардынацыі іх дзейнасці,

прадстаўлення і абароны агульных інтарэсаў могуць ствараць аб'яднанні ў форме асацыяцый або саюзаў, якія з'яўляюцца некамерцыйнымі арганізацыямі.

2. Калі паводле рашэння ўдзельнікаў на асацыяцыю (саюз) ускладаецца вядзенне прадпрымальніцкай дзейнасці, такая асацыяцыя (саюз) пераўтвараецца ў гаспадарчае таварыства або суполку ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам, або можа займацца прадпрымальніцкай дзейнасцю толькі праз стварэнне камерцыйных арганізацый і (або) удзел у іх, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. Асацыяцыя (саюз) з'яўляецца юрыдычнай асобай.

Члены асацыяцыі (саюза) захоўваюць сваю самастойнасць і правы юрыдычнай асобы, індывідуальнага прадпрымальніка.

4. Асацыяцыя (саюз) не адказвае па абавязацельствах сваіх членаў. Члены асацыяцыі (саюза) нясуць субсідыярную адказнасць па яе абавязацельствах у памеры і парадку, прадугледжаных статутам асацыяцыі (саюза).

Артыкул 122. Устаноўчы дакумент асацыяцыі (саюза)

1. Устаноўчым дакументам асацыяцыі (саюза) з'яўляецца статут, зацверджаны яе членамі.

2. Статут асацыяцыі (саюза) павінен утрымліваць апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса, парадак фарміравання маёмасці асацыяцыі (саюза), унясення змяненняў і (або) дапаўненняў у статут асацыяцыі (саюза), умовы аб складзе і кампетэнцыі органаў кіравання асацыяцыяй (саюзам) і парадку прыняцця імі рашэнняў, у тым ліку па пытаннях, рашэнні па якіх прымаюцца аднагалосна або кваліфікаванай большасцю галасоў членаў асацыяцыі (саюза), і аб парадку размеркавання маёмасці, якая застаецца пасля ліквідацыі асацыяцыі (саюза).

Артыкул 123. Правы і абавязкі членаў асацыяцыі і саюзаў

1. Член асацыяцыі (саюза) мае права безаплатна карыстацца яе паслугамі.

2. Член асацыяцыі (саюза) мае права паводле свайго меркавання выйсці з асацыяцыі (саюза) у любы час. У гэтым выпадку ён нясе субсідыярную адказнасць па абавязацельствах асацыяцыі (саюза) прапарцыянальна свайму ўзносу на працягу двух гадоў з моманту выхаду, калі гэтыя абавязацельствы ўзніклі падчас яго членства ў асацыяцыі.

Член асацыяцыі (саюза) можа быць выключаны з яе паводле рашэння ўдзельнікаў, якія застаюцца, у выпадках і парадку, устаноўленых статутам асацыяцыі (саюза). У дачыненні да маёмаснага ўзносу і адказнасці выключанага члена асацыяцыі (саюза) прымяняюцца правілы, якія адносяцца да выхаду з асацыяцыі (саюза).

3. Са згоды членаў асацыяцыі (саюза) у яе можа ўвайсці новы ўдзельнік. Уступленне ў асацыяцыю (саюз) новага ўдзельніка можа быць абумоўлена яго субсідыярнай адказнасцю па абавязацельствах асацыяцыі (саюза), якія ўзніклі да яго ўступлення.

§ 6. Дзяржаўныя аб'яднанні

Артыкул 123¹. Асноўныя палажэнні аб дзяржаўным аб'яднанні

1. Дзяржаўным аб'яднаннем (канцэрнам, вытворчым, навукова-вытворчым або іншым аб'яднаннем) прызнаецца аб'яднанне дзяржаўных юрыдычных асоб, дзяржаўных і іншых юрыдычных асоб, а таксама дзяржаўных і іншых юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, якое ствараецца паводле рашэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Урада Рэспублікі Беларусь, а таксама па іх даручэнні (дазvole) рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання або паводле рашэння органаў мясцовага кіравання і самакіравання.

2. Дзяржаўнае аб'яднанне ствараецца, як правіла, паводле галіновага прынцыпу з мэтай ажыццяўлення агульнага кіраўніцтва, агульнага кіравання дзейнасцю, каардынацыі

дзеінасці і прадстаўлення інтарэсаў юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія ўваходзяць у склад аб'яднання.

3. Дзяржаўнае аб'яднанне знаходзіцца ў падпарадкаванні Урада Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскага органа дзяржаўнага кіравання, органа мясцовага кіравання і самакіравання або дзяржаўнай арганізацыі, якая выконвае асобныя функцыі рэспубліканскага органа дзяржаўнага кіравання.

4. Дзяржаўныя аб'яднанні з'яўляюцца некамерцыйнымі арганізацыямі, за выключэннем выпадкаў прыняцця ў адпаведнасці з заканадаўствам рашэнняў аб прызнанні іх камерцыйнымі арганізацыямі.

5. Уласнік маёмасці дзяржаўнага аб'яднання не адказвае па абавязацельствах дзяржаўнага аб'яднання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

6. Прававое палажэнне дзяржаўных аб'яднанняў, правы і абавязкі юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія ўваходзяць у іх склад, вызначаюцца гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб такіх аб'яднаннях, а таксама іх статутамі.

Артыкул 123². Удзельнікі дзяржаўнага аб'яднання

1. У склад дзяржаўнага аб'яднання могуць уваходзіць дзяржаўныя ўнітарныя прадпрыемствы і (або) дзяржаўныя ўстановы паводле рашэння дзяржаўнага органа (службовай асобы), які прыняў рашэнне аб стварэнні дзяржаўнага аб'яднання, або ўпаўнаважанага ім органа, а таксама іншыя арганізацыі, індывідуальныя прадпрымальнікі добраахвотна на ўмовах і ў парадку, вызначаных статутам дзяржаўнага аб'яднання. Юрыдычныя асобы могуць уваходзіць у склад дзяржаўнага аб'яднання ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Рашэнне аб магчымасці ўваходжання ў склад дзяржаўнага аб'яднання індывідуальных прадпрымальнікаў і недзяржаўных юрыдычных асоб прымаецца дзяржаўным органам (службовай асобай), які прыняў рашэнне аб стварэнні дзяржаўнага аб'яднання, або ўпаўнаважаным ім органам.

2. Удзельнікі дзяржаўных аб'яднанняў захоўваюць правы юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія могуць быць абмежаваны або іншым чынам зменены ў адпаведнасці з заканадаўствам.

3. Дзяржаўныя ўнітарныя прадпрыемствы і дзяржаўныя ўстановы, якія ўваходзяць у склад дзяржаўнага аб'яднання паводле рашэння дзяржаўнага органа (службовай асобы), які прыняў рашэнне аб стварэнні дзяржаўнага аб'яднання, або ўпаўнаважанага ім органа, могуць быць выключаны з яго складу паводле рашэння гэтага органа (службовай асобы).

Іншыя ўдзельнікі дзяржаўнага аб'яднання, якія ўваходзяць у яго склад добраахвотна, маюць права выйсці са складу дзяржаўнага аб'яднання або могуць быць выключаны з гэтага складу ў парадку, устаноўленым статутам адпаведнага дзяржаўнага аб'яднання.

4. Рашэнні дзяржаўных аб'яднанняў па пытаннях, прадугледжаных статутамі дзяржаўных аб'яднанняў і актамі заканадаўства аб такіх аб'яднаннях, з'яўляюцца абавязковымі для іх удзельнікаў.

5. Дзяржаўнае аб'яднанне не адказвае па абавязацельствах яго ўдзельнікаў, а ўдзельнікі дзяржаўнага аб'яднання не адказваюць па абавязацельствах гэтага дзяржаўнага аб'яднання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Артыкул 123³. Маёмасць дзяржаўнага аб'яднання

1. Маёмасць дзяржаўнага аб'яднання знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці і належыць яму на праве гаспадарчага распараджэння або на праве аператыўнага кіравання. Дзяржаўным органам (службовай асобай), які прыняў рашэнне аб стварэнні дзяржаўнага аб'яднання, або ўпаўнаважаным ім органам, а таксама статутам дзяржаўнага аб'яднання павінна быць вызначана, на якім праве належыць маёмасць дзяржаўнаму аб'яднанню.

2. Маёмасць удзельнікаў дзяржаўнага аб'яднання не ўваходзіць у склад маёмасці дзяржаўнага аб'яднання.

Артыкул 123⁴. Статут дзяржаўнага аб'яднання

1. Статут дзяржаўнага аб'яднання зацвярджаецца дзяржаўным органам (службовай асобай), які прыняў рашэнне аб яго стварэнні, або ўпаўнаважаным ім органам і з'яўляецца ўстаноўчым дакументам гэтага аб'яднання.

2. У статуте дзяржаўнага аб'яднання павінны быць вызначаны парадак і крыніцы фарміравання маёмасці дзяржаўнага аб'яднання.

3. У статуте дзяржаўнага аб'яднання, якое з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, апрача звестак, указаных у пункце 2 артыкула 48 гэтага Кодэкса і пункце 2 гэтага артыкула, павінны ўтрымлівацца звесткі аб прадмеце дзейнасці дзяржаўнага аб'яднання.

ГЛАВА 5

УДЗЕЛ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ І АДМІНІСТРАЦЫЙНА-ТЭРЫТАРЫЯЛЬНЫХ АДЗІНАК У АДНОСІНАХ, ЯКІЯ РЭГУЛЮЮЦА ГРАМАДЗЯНСКІМ ЗАКАНАДАЎСТВАМ

Артыкул 124. Рэспубліка Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі – суб'екты грамадзянскага права

1. Рэспубліка Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі ўдзельнічаюць у адносінах, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, як роўныя з іншымі ўдзельнікамі гэтых адносін – фізічнымі і юрыдычнымі асобамі.

2. Да суб'ектаў грамадзянскага права, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, прымяняюцца нормы, якія вызначаюць удзел юрыдычных асоб у адносінах, што рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, калі іншае не вынікае з заканадаўства або асаблівасцей гэтых суб'ектаў.

Артыкул 125. Парадак удзелу Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак у адносінах, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам

1. Ад імені Рэспублікі Беларусь могуць сваімі дзеяннямі набываць і ажыццяўляць маёмасныя і асабістыя немаёмасныя правы і абавязкі, выступаць у судзе дзяржаўныя органы ў межах іх кампетэнцыі, устаноўленай актамі, якія вызначаюць статус гэтых органаў.

2. Ад імені адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак могуць сваімі дзеяннямі набываць і ажыццяўляць правы і абавязкі, указаныя ў пункце 1 гэтага артыкула, органы мясцовага кіравання і самакіравання ў межах іх кампетэнцыі, устаноўленай актамі, якія вызначаюць статус гэтых органаў.

3. У выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, ад імені Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак па іх спецыяльным даручэнні могуць выступаць іншыя дзяржаўныя органы, не названыя ў гэтым артыкуле, а таксама юрыдычныя асобы і грамадзяне.

Артыкул 126. Адказнасць па абавязацельствах Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак

1. Рэспубліка Беларусь, яе адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі адказваюць па сваіх абавязацельствах маёмасцю, якая належыць ім на праве ўласнасці, акрамя маёмасці, якая можа знаходзіцца толькі ў рэспубліканскай або камунальнай уласнасці.

2. Рэспубліка Беларусь, яе адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі не адказваюць па абавязацельствах створаных імі юрыдычных асоб, акрамя выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

3. Рэспубліка Беларусь не адказвае па абавязацельствах адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак.

4. Адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі не адказваюць па абавязацельствах адна адной, а таксама па абавязацельствах Рэспублікі Беларусь.

5. Правілы пунктаў 2–4 гэтага артыкула не распаўсюджваюцца на выпадкі, калі Рэспубліка Беларусь прыняла на сябе гарантыю (паручальніцтва) па абавязацельствах адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі або юрыдычнай асобы ці ўказаныя суб'екты прынялі на сябе гарантыю (паручальніцтва) па абавязацельствах Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 127. Асаблівасці адказнасці Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак у адносінах, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, з удзелам замежных юрыдычных асоб, грамадзян і дзяржаў

Асаблівасці адказнасці Рэспублікі Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак у адносінах, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам, з удзелам замежных юрыдычных асоб, грамадзян і дзяржаў вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

ПАДРАЗДЕЛ 3 АБ'ЕКТЫ ГРАМАДЗЯНСКІХ ПРАВОЎ

ГЛАВА 6 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 128. Віды аб'ектаў грамадзянскіх правоў

Да аб'ектаў грамадзянскіх правоў адносяцца:

- рэчы, уключаючы грошы і каштоўныя паперы, іншая маёмасць, у тым ліку маёмасныя правы;
- работы і паслугі;
- нераскрытая інфармацыя;
- выключныя правы на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг;
- нематэрыяльныя даброты.

Артыкул 129. Абаратаздольнасць аб'ектаў грамадзянскіх правоў

1. Аб'екты грамадзянскіх правоў могуць свабодна адчужацца або пераходзіць ад адной асобы да другой у парадку ўніверсальнай правапераемнасці (успадкаванне, рэарганізацыя юрыдычнай асобы) або іншым спосабам, калі яны не выключаны з абароту або не абмежаваны ў абароце.

2. Віды аб'ектаў грамадзянскіх правоў, знаходжанне якіх у абароце не дапускаецца (аб'екты, выключаныя з абароту), павінны быць указаны ў законе.

Віды аб'ектаў грамадзянскіх правоў, якія могуць належаць толькі пэўным удзельнікам абароту або знаходжанне якіх у абароце дапускаецца па спецыяльным дазvole (аб'екты абмежавана абаратаздольныя), вызначаюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

3. Зямля і іншыя прыродныя рэсурсы могуць адчужацца або пераходзіць ад адной асобы да другой іншымі спосабамі ў той меры, у якой іх абарот дапускаецца заканадаўствам

аб ахове і выкарыстанні зямель і іншым заканадаўствам аб ахове навакольнага асяроддзя і рацыянальным выкарыстанні прыродных рэсурсаў.

Артыкул 130. Нерухомыя і рухомыя рэчы

1. Да нерухомах рэчаў (нерухомая маёмасць, нерухомасць) адносяцца зямельныя ўчасткі, участкі нетраў, паверхневыя водныя аб'екты і ўсё, што трывала звязана з зямлёй, гэта значыць аб'екты, перамяшчэнне якіх без несуразмернага ўрону іх прызначэнню немагчыма, у тым ліку лясы, шматгадовыя насаджэнні, капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні), незавершаныя закансерваваныя капітальныя пабудовы, ізаляваныя памяшканні, машына-месцы.

Да нерухомах рэчаў таксама прыраўноўваюцца прадпрыемства ў цэлым як маёмасны комплекс, паветраныя і марскія судны, судны ўнутранага плавання, судны плавання «рака– мора», касмічныя аб'екты, якія падлягаюць дзяржаўнай рэгістрацыі. Заканадаўчымі актамі да нерухомах рэчаў можа быць аднесена і іншая маёмасць.

2. Рэчы, якія не адносяцца да нерухомай маёмасці, уключаючы грошы і каштоўныя паперы, прызнаюцца рухомай маёмасцю. Рэгістрацыя правоў на рухомыя рэчы не патрабуецца, акрамя выпадкаў, указаных у законе.

Артыкул 131. Дзяржаўная рэгістрацыя нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй

1. Дзяржаўнай рэгістрацыі падлягаюць нерухомая маёмасць, правы на яе і здзелкі з ёй у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

2. У выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, побач з дзяржаўнай рэгістрацыяй могуць ажыццяўляцца спецыяльная рэгістрацыя або ўлік асобных відаў нерухомай маёмасці.

3. Арганізацыі па дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй абавязаны засведчыць праведзеную рэгістрацыю шляхам выдачы заяўніку пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі або шляхам ажыццяўлення рэгістрацыйнага надпісу на арыгінале дакумента, які перадае змест зарэгістраванай здзелкі.

4. Дзяржаўная рэгістрацыя нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй з'яўляецца публічнай. Арганізацыі па дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй абавязаны прадастаўляць любой асобе неабходную інфармацыю толькі аб існуючых на момант выдачы інфармацыі правах і абмежаваннях (абцяжарваннях) правоў на канкрэтны аб'ект нерухомай маёмасці. Абагульненая інфармацыя аб правах на аб'екты нерухомай маёмасці, якія належаць фізічнай або юрыдычнай асобе, прадастаўляецца толькі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

5. Адмова або ўхіленне ад дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй могуць быць абскарджаны ў суд.

6. Парадак дзяржаўнай рэгістрацыі і падставы для адмовы ў рэгістрацыі ўстанаўліваюцца заканадаўствам аб дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй.

Артыкул 132. Прадпрыемства

1. Прадпрыемствам як аб'ектам правоў прызнаецца маёмасны комплекс, які выкарыстоўваецца для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці.

У склад прадпрыемства як маёмаснага комплексу ўваходзяць усе віды маёмасці, прызначаныя для яго дзейнасці, уключаючы зямельныя ўчасткі, капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні), незавершаныя закансерваваныя капітальныя пабудовы, ізаляваныя памяшканні, машына-месцы, абсталяванне, інвентар, сыравіну, прадукцыю, правы патрабавання, даўгі, а таксама правы на абазначэнні, якія індывідуалізуюць прадпрыемства,

яго прадукцыю, работы і паслугі (фірменнае найменне, таварныя знакі, знакі абслугоўвання), і іншыя выключныя правы, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

2. Прадпрыемства ў цэлым або яго частка могуць быць аб'ектам куплі-продажу, закладу, арэнды і іншых здзелак, звязаных з устанавленнем, змяненнем і спыненнем рэчавых правоў.

Артыкул 133. Непадзельныя рэчы

Рэч, падзел якой у прыроды немагчымы без змянення яе прызначэння, прызнаецца неподзельнай.

Асаблівасці выдзелу долі ў праве ўласнасці на неподзельную рэч вызначаюцца правіламі артыкула 255 гэтага Кодэкса.

Артыкул 134. Складаныя рэчы

Калі разнародныя рэчы ўтвараюць адзінае цэлае, якое прадугледжвае выкарыстанне іх па агульным прызначэнні, яны разглядаюцца як адна рэч (складаная рэч).

Дзеянне здзелкі, заключанай адносна складанай рэчы, распаўсюджваецца на ўсе яе складовыя часткі, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 135. Галоўная рэч і прыналежнасць

Рэч, прызначаная для абслугоўвання іншай (галоўнай) рэчы і звязаная з ёй агульным прызначэннем (прыналежнасцю), набывае лёс галоўнай рэчы, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 136. Набыткі, прадукцыя і даходы

Паступленні, атрыманыя ў выніку выкарыстання маёмасці (набыткі, прадукцыя, даходы), належаць асобе, якая выкарыстоўвае гэту маёмасць на законнай падставе, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам аб выкарыстанні гэтай маёмасці.

Артыкул 137. Жывёлы

Да жывёл прымяняюцца правілы аб маёмасці пастолькі, паколькі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам і не вынікае з асаблівасцей гэтага аб'екта.

Пры ажыццяўленні правоў не дапускаецца жорсткае абыходжанне з жывёламі, якое супярэчыць прынцыпам гуманнасці.

Артыкул 138. Індывідуальна-вызначаныя рэчы і рэчы, якія вызначаюцца радавымі прыкметамі

1. Індывідуальна-вызначанай прызнаецца рэч, выдзеленая з іншых рэчаў па ўласцівых толькі ёй прыкметах. Індывідуальна-вызначаныя рэчы з'яўляюцца незаменнымі.

2. Рэчамі, якія вызначаюцца радавымі прыкметамі, прызнаюцца рэчы, якія валодаюць прыкметамі, уласцівымі ўсім рэчам таго ж роду, і якія можна вызначыць колькасцю, вагой, мерай. Рэчы, якія вызначаюцца радавымі адзнакамі, з'яўляюцца замяняльнымі.

Артыкул 139. Ахаваныя вынікі інтэлектуальнай дзейнасці

У выпадках і парадку, устаноўленых гэтым Кодэксам і іншым заканадаўствам, прызнаецца выключнае права (інтэлектуальная ўласнасць) грамадзяніна або юрыдычнай асобы на ахаваныя вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і прыраўнаваныя да іх сродкі

індывідуалізацыі юрыдычнай асобы, індывідуалізацыі прадукцыі, работ і паслуг, якія выконваюцца (фірменнае найменне, таварны знак, знак абслугоўвання і да т.п.).

Выкарыстанне вынікаў інтэлектуальнай уласнасці і сродкаў індывідуалізацыі, якія з'яўляюцца аб'ектамі выключных правоў, можа ажыццяўляцца трэцімі асобамі толькі са згоды праваўладальніка.

Артыкул 140. Нераскрытая інфармацыя

1. Інфармацыя (звесткі аб асобах, прадметах, фактах, падзеях, з'явах і працэсах) ахоўваецца ў якасці нераскрытай інфармацыі, калі яна складае службовую тайну або камерцыйную тайну.

2. У дачыненні да інфармацыі можа быць устаноўлены рэжым камерцыйнай тайны пры ўмове, што звесткі, з якіх яна складаецца, не з'яўляюцца агульнавядомымі або лёгкадаступнымі трэцім асобам у тых колах, якія звычайна маюць справу з падобнага роду звесткамі, маюць камерцыйную каштоўнасць для іх уладальніка з прычыны неведомасці трэцім асобам, не з'яўляюцца аб'ектамі выключных правоў на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і не аднесены ва ўстаноўленым парадку да дзяржаўных сакрэтаў. Рэжым камерцыйнай тайны лічыцца ўстаноўленым пасля вызначэння складу звестак, якія падлягаюць ахове ў рэжыме камерцыйнай тайны, і прыняцця асобай, якая правамерна валодае такімі звесткамі, сукупнасці мер, неабходных для забеспячэння іх канфідэнцыяльнасці.

Звесткі, у дачыненні да якіх не можа быць устаноўлены рэжым камерцыйнай тайны, вызначаюцца заканадаўчымі актамі.

3. Умовы і парадак аднясення інфармацыі да службовай тайны вызначаюцца заканадаўствам.

4. Інфармацыя, якая складае службовую тайну або камерцыйную тайну, абараняецца спосабамі, прадугледжанымі заканадаўствам.

У выпадку незаконнага азнямлення або незаконнага выкарыстання, а таксама выдавання інфармацыі, якая складае службовую тайну або камерцыйную тайну, фізічныя і юрыдычныя асобы, дзяржаўныя органы і іх службовыя асобы абавязаны пакрыць яе ўладальніку прычыненыя страты. Такі ж абавязак ускладаецца на работнікаў, якія выдалі службовую тайну або камерцыйную тайну насуперак абавязацельству аб невыданні камерцыйнай тайны, працоўнаму дагавору (кантракту), і на контрагентаў, якія зрабілі гэта насуперак грамадзянска-прававому дагавору.

Артыкул 141. Грошы (валюта)

1. Беларускі рубель з'яўляецца законным плацежным сродкам, абавязковым да прыёму па намінальнай вартасці на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Плацяжы на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляюцца шляхам наяўных і безнаяўных разлікаў.

2. Выпадкі, парадак і ўмовы выкарыстання замежнай валюты на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вызначаюцца заканадаўствам.

Артыкул 142. Валютныя каштоўнасці

Віды маёмасці, якая прызнаецца валютнымі каштоўнасцямі, і парадак заключэння здзелак з імі вызначаюцца заканадаўствам.

Права ўласнасці на валютныя каштоўнасці абараняецца ў Рэспубліцы Беларусь на агульных падставах.

ГЛАВА 7 КАШТОЎНЫЯ ПАПЕРЫ

Артыкул 143. Каштоўная папера

Каштоўнай паперай з’яўляюцца дакумент або сукупнасць пэўных запісаў, якія сведчаць з прытрымліваннем устаноўленай формы і (або) абавязковых рэквізітаў маёмасныя і немаёмасныя правы. З перадачай каштоўнай паперы пераходзяць усе правы ў сукупнасці, якія сведчацца ёю.

Артыкул 144. Віды і формы каштоўных папер

Да каштоўных папер адносяцца дзяржаўная аблігацыя, аблігацыя, вэксаль, чэк, дэпазітны і ашчадны сертыфікаты, банкаўская ашчадная кніжка на прад’яўніка, канасамент, акцыя, прыватызацыйныя каштоўныя паперы і іншыя дакументы, якія заканадаўствам аб каштоўных паперах або ва ўстаноўленым ім парадку аднесены да ліку каштоўных папер.

Каштоўныя паперы могуць быць эмісійнымі і неэмісійнымі.

Эмісійнымі каштоўнымі паперамі з’яўляюцца аблігацыі, акцыі і іншыя каштоўныя паперы, аднесеныя да такіх заканадаўствам.

Каштоўныя паперы могуць эмітавацца (выдавацца) у дакументарнай або бездакументарнай формах. Заканадаўчымі актамі можа быць выключана магчымасць эмісіі (выдачы) каштоўных папер пэўнага віду ў дакументарнай або бездакументарнай форме.

Да адносін, звязаных з простымі і пераводнымі вэксалямі, гэты Кодэкс прымяняецца ў частцы, не ўрэгуляванай нормамаі заканадаўчых актаў аб абарачэнні простых і пераводных вэксаляў.

Артыкул 145. Патрабаванні да каштоўнай паперы

1. Віды правоў, якія сведчацца каштоўнымі паперамі, абавязковыя рэквізіты каштоўных папер, патрабаванні да формы каштоўнай паперы і іншыя неабходныя патрабаванні вызначаюцца заканадаўствам або ва ўстаноўленым ім парадку.

2. Адсутнасць абавязковых рэквізітаў каштоўнай паперы або неадпаведнасць каштоўнай паперы ўстаноўленай для яе форме цягне за сабой яе нікчэмнасць.

Артыкул 146. Суб’екты правоў, засведчаных каштоўнай паперай

1. Правы, засведчаныя каштоўнай паперай, могуць належаць:

- 1) прад’яўніку каштоўнай паперы (каштоўная папера на прад’яўніка);
- 2) названай у каштоўнай паперы асобе (імянная каштоўная папера);
- 3) названай у каштоўнай паперы асобе, якая можа сама ажыццявіць гэтыя правы або прызначыць сваім распараджэннем (загадам) іншую ўправаважаную асобу (ордарная каштоўная папера).

2. Заканадаўчымі актамі можа быць выключана магчымасць эмісіі (выдачы) каштоўных папер пэўнага віду ў якасці імянных, або (і) у якасці ордарных, або (і) у якасці папер на прад’яўніка.

Артыкул 146¹. Пацвярджэнне правоў на каштоўную паперу

1. Пацвярджэннем права на дакументарную каштоўную паперу з’яўляецца сама каштоўная папера. У выпадку перадачы дакументарнай каштоўнай паперы на захоўванне прафесійнаму ўдзельніку рынку каштоўных папер, які мае права ажыццяўляць такое захоўванне ў адпаведнасці з выдадзеным яму спецыяльным дазволам (ліцэнзіяй) або заканадаўчымі актамі, пацвярджэннем права на гэту каштоўную паперу з’яўляецца выпіска

аб стане рахунку, адкрытага гэтым прафесійным удзельнікам рынку каштоўных папер для ўліку гэтай каштоўнай паперы. Пры наяўнасці разыходжанняў паміж дакументарнай каштоўнай паперай і выпіскай аб стане ўказанага рахунку прыярытэт мае выпіска.

2. Пацвярджэннем права на бездакументарную каштоўную паперу з'яўляецца выпіска аб стане рахунку, адкрытага для ўліку гэтай каштоўнай паперы.

3. Парадак адкрыцця і вядзення рахункаў для ўліку каштоўных папер, а таксама патрабаванні да зместу і афармлення выпісак аб стане такіх рахункаў вызначаюцца заканадаўствам.

4. Асаблівасці пацвярджэння правоў на эмісійную каштоўную паперу вызначаюцца заканадаўчымі актамі аб каштоўных паперах.

Артыкул 146². Ажыццяўленне правоў паводле каштоўнай паперы

Ажыццяўленне правоў, якія сведчацца каштоўнай паперай, магчыма пры прад'яўленні каштоўнай паперы, а ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, пры прад'яўленні выпіскі аб стане рахунку, адкрытага для ўліку гэтай каштоўнай паперы, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Артыкул 147. Перадача правоў, засведчаных каштоўнай паперай

1. Для перадачы іншай асобе правоў, засведчаных каштоўнай паперай на прад'яўніка, дастаткова ўручэння каштоўнай паперы гэтай асобе.

2. Правы, засведчаныя імяннай каштоўнай паперай, перадаюцца ў парадку, устаноўленым для ўступкі патрабаванняў (цэсіі). У адпаведнасці з артыкулам 361 гэтага Кодэкса асоба, якая перадае правы, засведчаныя каштоўнай паперай, нясе адказнасць за неправадзейнасць адпаведнага патрабавання, але не за яго невыкананне.

3. Правы, засведчаныя ордарнай каштоўнай паперай, перадаюцца шляхам ажыццяўлення на гэтай паперы перадатачнага надпісу – індасамента. Індасант нясе адказнасць не толькі за існаванне права, але і за яго ажыццяўленне.

Індасамент, ажыццёўлены на каштоўнай паперы, пераносіць усе правы, засведчаныя каштоўнай паперай, на асобу, якой або загаду якой перадаюцца правы, засведчаныя каштоўнай паперай, – індасата. Індасамент можа быць бланкавым (без указання асобы, якой павінна быць праведзена выкананне) або ордарным (з указаннем асобы, якой або па загадзе якой павінна быць праведзена выкананне).

Індасамент можа быць абмежаваны толькі даручэннем ажыццяўляць правы, засведчаныя каштоўнай паперай, без перадачы гэтых правоў індасату (перадаручальны індасамент). У гэтым выпадку індасат выступае ў якасці прадстаўніка.

4. Асаблівасці перадачы правоў паводле эмісійных каштоўных паперах вызначаюцца заканадаўчымі актамі аб каштоўных паперах.

Артыкул 148. Выкананне паводле каштоўнай паперы

1. Асоба, якая выдала каштоўную паперу, і ўсе асобы, якія індасіравалі яе, адказваюць перад яе законным уладальнікам салідарна. У выпадку задавальнення патрабаванняў законнага ўладальніка каштоўнай паперы аб выкананні засведчанага ёю абавязацельства адной або некалькімі асобамі з ліку тых, хто абавязаўся да яе паводле каштоўнай паперы, яны набываюць права адваротнага патрабавання (рэгрэсу) да астатніх асоб, якія абавязаліся паводле каштоўнай паперы.

2. Адмова ад выканання абавязацельства, засведчанага каштоўнай паперай, са спасылкай на адсутнасць падставы абавязацельства або на яго неправадзейнасць не дапускаецца. Уладальнік каштоўнай паперы, які выявіў падлог або паддробку каштоўнай паперы, мае права прад'явіць да асобы, якая перадала яму паперу, патрабаванне аб належным выкананні абавязацельства, засведчанага каштоўнай паперай, і пакрыцці страт.

Артыкул 149. Аднаўленне правоў на каштоўныя паперы

Аднаўленне правоў паводле страчаных каштоўных папер на прад'яўніка і ордарных каштоўных паперах праводзіцца судом у парадку, прадугледжаным працэсуальным заканадаўствам.

Артыкул 150. Бездакументарныя каштоўныя паперы

1. Правы на бездакументарныя каштоўныя паперы ўзнікаюць з моманту залічэння гэтых каштоўных папер на рахунак набывальніка, адкрыты для ўліку каштоўных папер.

2. У выпадках, вызначаных заканадаўчымі актамі, або ў парадку, устаноўленым у адпаведнасці з імі, адлюстраванню на рахунак (фіксацыі), адкрытым для ўліку бездакументарных каштоўных папер, падлягаюць узнікненне, пераход (перадача), змяненне і спыненне правоў на бездакументарныя каштоўныя паперы, а таксама абцяжарванне (абмежаванне) гэтых правоў.

ГЛАВА 8 НЕМАТЭРЫЯЛЬНЫЯ ДАБРОТЫ І ІХ АБАРОНА

Артыкул 151. Нематэрыяльныя даброты

1. Жыццё і здароўе, годнасць асобы, асабістая недатыкальнасць, гонар і добрае імя, дзелавая рэпутацыя, недатыкальнасць прыватнага жыцця, асабістая і сямейная тайна, права свабоднага перамяшчэння, выбару месца знаходжання і жыхарства, права на імя, права аўтарства, іншыя асабістыя немаёмасныя правы і іншыя нематэрыяльныя даброты, якія належаць грамадзяніну ад нараджэння або ў выніку акта заканадаўства, неадчужальныя і не перадаюцца іншым спосабам. У выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўствам, асабістыя немаёмасныя правы і іншыя нематэрыяльныя даброты, якія належалі памерламу, могуць ажыццяўляцца і абараняцца іншымі асобамі, у тым ліку спадчыннікамі праваўладальніка.

2. Нематэрыяльныя даброты абараняюцца ў адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам у выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым заканадаўствам, а таксама ў тых выпадках і межах, у якіх выкарыстанне спосабаў абароны грамадзянскіх правоў (артыкул 11) вынікае з сутнасці парушанага нематэрыяльнага права і характару наступстваў гэтага парушэння.

Артыкул 152. Кампенсацыя маральнай шкоды

Калі грамадзяніну прычынена маральная шкода (фізічныя або маральныя пакуты) дзеяннямі, якія парушаюць яго асабістыя немаёмасныя правы або якія замахваюцца на іншыя нематэрыяльныя даброты, што належаць грамадзяніну, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, грамадзянін мае права патрабаваць ад парушальніка грашовую кампенсацыю ўказанай шкоды.

Пры вызначэнні памераў кампенсацыі маральнай шкоды суд прымае пад увагу ступень віны парушальніка і іншыя акалічнасці, якія заслугоўваюць увагі. Суд павінен таксама ўлічваць ступень фізічных і маральных пакут, звязаных з індывідуальнымі асаблівасцямі асобы, якой прычынена шкода.

Артыкул 153. Абарона гонару, годнасці і дзелавой рэпутацыі

1. Грамадзянін мае права патрабаваць у судовым парадку абвяржэння звестак, якія зневажаюць яго гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю, калі той, хто распаўсюдзіў такія звесткі, не дакажа, што яны адпавядаюць рэчаіснасці.

Па патрабаванні зацікаўленых асоб дапускаецца абарона гонару і годнасці грамадзяніна і пасля яго смерці.

2. Калі звесткі, якія зневажаюць гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю грамадзяніна, распаўсюджаны ў сродках масавай інфармацыі, яны павінны быць абвергнуты ў тых жа сродках масавай інфармацыі.

Калі ўказаныя звесткі ўтрымліваюцца ў выходным ад арганізацыі дакуменце, такі дакумент падлягае замене або адкліканню.

Парадак абвяржэння ў іншых выпадках устанаўліваецца судом.

3. Грамадзянін, у дачыненні да якога сродкамі масавай інфармацыі апублікаваны звесткі, што ўшчамляюць яго правы або ахаваныя заканадаўствам інтарэсы, мае права на апублікаванне свайго адказу ў тых жа сродках масавай інфармацыі.

4. Выключаны.

5. Грамадзянін, у дачыненні да якога распаўсюджаны звесткі, што зневажаюць яго гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю, мае права разам з абвяржэннем такіх звестак патрабаваць пакрыцця страт і маральнай шкоды, прычынёных іх распаўсюджваннем.

6. Калі ўстанавіць асобу, якая распаўсюдзіла звесткі, што зневажаюць гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю грамадзяніна, немагчыма, грамадзянін, у дачыненні да якога такія звесткі распаўсюджаны, мае права звярнуцца ў суд з заявай аб прызнанні распаўсюджаных звестак неадпаведнымі рэчаіснасці.

7. Правілы гэтага артыкула аб абароне дзелавой рэпутацыі грамадзяніна адпаведна прымяняюцца да абароны дзелавой рэпутацыі юрыдычнай асобы, акрамя пакрыцця маральнай шкоды.

ПАДРАЗДЗЕЛ 4 ЗДЗЕЛКІ І ПРАДСТАЎНІЦТВА

ГЛАВА 9 ЗДЗЕЛКІ

§ 1. Паняцце, віды і формы здзелак

Артыкул 154. Паняцце здзелкі

Здзелкамі прызнаюцца дзеянні грамадзян і юрыдычных асоб, накіраваныя на ўстанаўленне, змяненне або спыненне грамадзянскіх правоў і абавязкаў.

Артыкул 155. Дагаворы і аднабаковыя здзелкі

1. Здзелкі могуць быць двух- або шматбаковымі (дагаворы) і аднабаковымі.

2. Аднабаковай лічыцца здзелка, для заключэння якой у адпаведнасці з заканадаўствам або пагадненнем бакоў неабходна і дастаткова выяўлення волі (дзеяння) аднаго боку.

3. Для заключэння дагавора неабходна выяўленне ўзгодненай волі (дзеянняў) двух бакоў (двухбаковая здзелка) або трох ці больш бакоў (шматбаковая здзелка).

Артыкул 156. Абавязкі па аднабаковай здзелцы

Аднабаковая здзелка стварае абавязкі для асобы, якая заключыла здзелку. Яна можа ствараць абавязкі для іншых асоб толькі ў выпадках, устаноўленых заканадаўчымі актамі або пагадненнем з гэтымі асобамі.

Артыкул 157. Правое рэгуляванне аднабаковых здзелак

Да аднабаковых здзелак адпаведна прымяняюцца агульныя палажэнні аб абавязацельствах і аб дагаворах, калі гэта не супярэчыць заканадаўству, аднабаковаму характару і сутнасці здзелкі.

Артыкул 158. Здзелкі, заключаныя пад умовай

1. Здзелка лічыцца заключанай пад адкладальнай умовай, калі бакі паставілі ўзнікненне правоў і абавязкаў у залежнасць ад акалічнасці, адносна якой невядома, надыдзе яна або не надыдзе.

2. Здзелка лічыцца заключанай пад скасавальнай умовай, калі бакі паставілі спыненне правоў і абавязкаў у залежнасць ад акалічнасці, адносна якой невядома, надыдзе яна або не надыдзе.

3. Калі надыходу ўмовы нядобрасумленна перашкодзіў бок, якому надыход умовы нявыгадны, то лічыцца, што ўмова надышла.

Калі надыходу ўмовы нядобрасумленна садзейнічаў бок, якому надыход умовы выгадны, то лічыцца, што ўмова не надышла.

Артыкул 159. Форма здзелак

1. Здзелкі заключаюцца вусна або ў пісьмовай форме (простай або натарыяльнай).

2. Здзелка, якая можа быць заключана вусна, лічыцца заключанай і ў тых выпадках, калі з паводзін асобы вынікае яе воля заключыць здзелку.

3. Маўчанне прызнаецца выяўленнем волі заключыць здзелку ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

Артыкул 160. Вусныя здзелкі

1. Здзелка, для якой заканадаўчымі актамі не ўстаноўлена пісьмовая (простая або натарыяльная) форма, можа быць заключана вусна.

2. Калі іншае не ўстаноўлена пагадненнем бакоў, могуць заключацца вусна ўсе здзелкі, якія выконваюцца пры самім іх заключэнні, за выключэннем здзелак, для якіх устаноўлена натарыяльная форма, і здзелак, непрытрымліванне простаай пісьмовай формы якіх цягне за сабой іх неправядзейнасць.

3. Здзелкі дзеля выканання дагавора, заключанага ў пісьмовай форме, паводле пагаднення бакоў могуць заключацца вусна, калі гэта не супярэчыць заканадаўству і дагавору.

Артыкул 161. Пісьмовая форма здзелкі

1. Здзелка ў простаай пісьмовай форме павінна быць заключана шляхам складання тэкставага дакумента, уключаючы дакумент у электронным выглядзе (у тым ліку электронны дакумент), які перадае яе змест і падпісаны асобай або асобамі, якія заключаюць здзелку, або належным чынам упаўнаважанымі імі асобамі ўласнаручна або з выкарыстаннем сродкаў сувязі і іншых тэхнічных сродкаў, камп'ютарных праграм, інфармацыйных сістэм або інфармацыйных сетак, калі такі спосаб падпісання дазваляе дакладна ўстанавіць, што адпаведны тэкставы дакумент падпісаны асобай або асобамі, якія заключаюць здзелку, або належным чынам упаўнаважанымі імі асобамі (факсімільнае ўзнаўленне ўласнаручнага подпісу з дапамогай сродкаў механічнага або іншага капіравання, электронны лічбавы подпіс або іншы аналаг уласнаручнага подпісу, які забяспечвае ідэнтыфікацыю адпаведных асобы або асоб), і не супярэчыць заканадаўству і пагадненню бакоў.

Двухбаковыя (шматбаковыя) здзелкі могуць заключацца спосабамі, устаноўленымі пунктамі 2 і 3 артыкула 404 гэтага Кодэкса.

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, дапускаюцца толькі вызначаныя імі спосабы заключэння здзелак у прастай пісьмовай форме.

Заканадаўствам і пагадненнем бакоў могуць устанаўлівацца дадатковыя патрабаванні, якім павінна адпавядаць форма здзелкі (заключэнне на бланку пэўнай формы і інш.) і прадугледжвацца наступствы незахавання гэтых патрабаванняў. Калі такія наступствы не прадугледжаны, прымяняюцца наступствы непрытрымлівання прастай пісьмовай формы здзелкі (пункт 1 артыкула 163).

2. Выключаны.

3. Калі грамадзянін з прычыны фізічнага недахопу, хваробы або непісьменнасці не можа ўласнаручна падпісацца, то па яго просьбе дакумент, які перадае змест здзелкі, можа падпісаць іншы грамадзянін.

Подпіс таго, хто падпісвае дакумент, які перадае змест здзелкі, павінен быць засведчаны натарыусам або іншай службовай асобай, маючай права ажыццяўляць такое натарыяльнае дзеянне, з указаннем прычын, паводле якіх той, хто заключае здзелку, не мог падпісаць дакумент, які перадае змест здзелкі, уласнаручна.

Подпіс таго, хто падпісвае дакумент, які перадае змест здзелкі, што не патрабуе натарыяльнай формы сведчання, або таго, хто падпісвае даверанасць на яе заключэнне, можа быць засведчана таксама арганізацыяй, дзе працуе або вучыцца грамадзянін, які не можа ўласнаручна падпісацца, арганізацыяй, што ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду і (або) прадастаўляе жыллёва-камунальныя паслугі, па месцы яго жыхарства або арганізацыяй аховы здароўя, якая аказвае медыцынскую дапамогу ў стацыянарных умовах, у якой ён знаходзіцца на лячэнні. Указаныя арганізацыі не маюць права адмовіць грамадзяніну, які не можа ўласнаручна падпісацца, у просьбе засведчыць подпіс таго, хто падпісвае дакумент, які перадае змест здзелкі, што не патрабуе натарыяльнай формы сведчання, або таго, хто падпісвае даверанасць на яе заключэнне.

Артыкул 162. Здзелкі, якія заключаюцца ў прастай пісьмовай форме

У прастай пісьмовай форме павінны заключацца здзелкі (за выключэннем здзелак, якія патрабуюць натарыяльнага сведчання):

1) юрыдычных асоб паміж сабой і з грамадзянамі;

2) грамадзян паміж сабой на суму, якая перавышае не менш чым у дзесяць разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай велічыні, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Прытрымліванне прастай пісьмовай формы не патрабуецца для здзелак, якія ў адпаведнасці з артыкулам 160 гэтага Кодэкса могуць быць заключаны вусна.

Артыкул 163. Наступствы непрытрымлівання прастай пісьмовай формы здзелкі

1. Непрытрымліванне прастай пісьмовай формы здзелкі пазбаўляе бакі права ў выпадку спрэчкі спасылацца ў пацвярджэнне здзелкі і яе ўмоў на паказанні сведак, але не пазбаўляе іх права прыводзіць пісьмовыя і іншыя доказы, якія не з'яўляюцца паказаннямі сведак.

2. У выпадках, прама ўказаных заканадаўчымі актамі або ў пагадненні бакоў, непрытрымліванне прастай пісьмовай формы здзелкі цягне за сабой яе неправадзейнасць.

3. Непрытрымліванне прастай пісьмовай формы знешнеэканамічнай здзелкі цягне за сабой неправадзейнасць здзелкі.

Артыкул 164. Натарыяльна засведчаныя здзелкі

1. Натарыяльнае сведчанне здзелак ажыццяўляецца шляхам учынення на дакуменце, які адпавядае патрабаванням артыкула 161 гэтага Кодэкса, пасведчага надпісу натарыусам або іншай службовай асобай, якая мае права ажыццяўляць такое натарыяльнае дзеянне.

2. Натарыяльнае сведчанне здзелак абавязковае ў выпадках:
- 1) указаных у заканадаўчых актах;
 - 2) прадугледжаных пагадненнем бакоў, хаця б па заканадаўстве для здзелак данага віду гэта форма не патрабавалася.

Артыкул 165. Дзяржаўная рэгістрацыя здзелак

1. Здзелкі з нерухомай маёмасцю падлягаюць дзяржаўнай рэгістрацыі ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам і заканадаўствам аб дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

2. Заканадаўствам можа быць устаноўлена рэгістрацыя здзелак з рухомай маёмасцю пэўных відаў.

Артыкул 166. Наступствы непрытрымлівання натарыяльнай формы здзелкі і патрабавання аб яе рэгістрацыі

1. Непрытрымліванне натарыяльнай формы або патрабавання аб дзяржаўнай рэгістрацыі здзелкі цягне за сабой яе неправадзейнасць. Такая здзелка лічыцца нікчэмнай.

2. Калі адзін з бакоў цалкам або часткова выканаў здзелку, якая патрабуе натарыяльнага сведчання, а другі бок ухіляецца ад такога сведчання, суд мае права па патрабаванні боку, які выканаў здзелку, прызнаць здзелку правадзейнай. У гэтым выпадку наступнае натарыяльнае сведчанне здзелкі не патрабуецца.

3. Калі здзелка, якая патрабуе дзяржаўнай рэгістрацыі, заключана ў належнай форме, але адзін з бакоў ухіляецца ад яе рэгістрацыі, суд мае права па патрабаванні другога боку вынесці рашэнне аб рэгістрацыі здзелкі. У гэтым выпадку здзелка рэгіструецца ў адпаведнасці з рашэннем суда.

4. У выпадках, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 гэтага артыкула, бок, які неабгрунтавана ўхіляецца ад натарыяльнага сведчання або дзяржаўнай рэгістрацыі здзелкі, павінен кампенсаваць іншаму боку страты, выкліканыя затрымкай у заключэнні або рэгістрацыі здзелкі.

§ 2. Неправадзейнасць здзелак

Артыкул 167. Аспрэчвальныя і нікчэмныя здзелкі

1. Здзелка з'яўляецца неправадзейнай на падставах, устаноўленых гэтым Кодэксам або іншымі заканадаўчымі актамі, з прычыны прызнання яе такой судом (аспрэчвальная здзелка) або незалежна ад такога прызнання (нікчэмная здзелка).

2. Патрабаванні аб устанаўленні факта нікчэмнасці здзелкі і аб прымяненні наступстваў яе неправадзейнасці могуць быць прад'яўлены любой зацікаўленай асобай. Суд мае права ўстанавіць факт нікчэмнасці здзелкі і па сваёй ініцыятыве. У гэтым выпадку суд прымяняе наступствы неправадзейнасці нікчэмнай здзелкі.

3. Патрабаванні аб прызнанні аспрэчвальнай здзелкі неправадзейнай могуць быць прад'яўлены асобамі, указанымі ў гэтым Кодэксе або ў іншым заканадаўчым акце, які ўстанаўлівае аспрэчвальнасць здзелкі.

Артыкул 168. Агульныя палажэнні аб наступствах неправадзейнасці здзелак

1. Неправадзейная здзелка не цягне за сабой юрыдычных наступстваў, за выключэннем тых, якія звязаны з яе неправадзейнасцю, і неправадзейная з моманту яе заключэння. Аднак калі са зместу здзелкі вынікае, што яна можа быць толькі спынена на будучы час, суд, прызнаючы здзелку неправадзейнай, спыняе яе дзеянне на будучы час.

2. Пры неправадзейнасці здзелкі кожны з бакоў абавязаны вярнуць другому ўсе атрыманае па здзелцы, а ў выпадку немагчымасці вярнуць атрыманае ў натуре (у тым ліку

тады, калі атрыманае выражаецца ў карыстанні маёмасцю, выкананай рабоце або прадастаўленай паслуге) – пакрыць яго вартасць грашыма, калі іншыя наступствы неправадзейнасці здзелкі не прадугледжаны гэтым Кодэксам або іншымі заканадаўчымі актамі.

Артыкул 169. Неправадзейнасць здзелкі, якая не адпавядае заканадаўству

Здзелка, якая не адпавядае патрабаванням заканадаўства, нікчэмная, калі заканадаўчы акт не ўстанаўлівае, што такая здзелка аспрэчвальная, або не прадугледжвае іншых наступстваў парушэння.

Артыкул 170. Неправадзейнасць здзелкі, заключэнне якой забаронена заканадаўствам

Здзелка, заключэнне якой забаронена заканадаўствам, нікчэмная.

Пры наяўнасці намеру ў абодвух бакоў такой здзелкі – у выпадку выканання здзелкі абодвума бакамі – у даход Рэспублікі Беларусь спаганяецца ўсё атрыманае ім па здзелцы, а ў выпадку выканання здзелкі адным бокам з другога спаганяецца ў даход Рэспублікі Беларусь усё атрыманае ім і ўсё належнае з яго першаму боку (у пакрыццё атрыманага).

Пры наяўнасці намеру толькі ў аднаго з бакоў такой здзелкі ўсё атрыманае ім па здзелцы павінна быць вернута другому боку, а атрыманае апошнім або належнае яму ў пакрыццё выкананага спаганяецца ў даход Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 171. Неправадзейнасць уяўнай і прытворнай здзелак

1. Уяўная здзелка, гэта значыць здзелка, заключаная толькі для выгляду, без намеру стварыць адпаведныя ёй юрыдычныя наступствы, нікчэмная.

2. Прытворная здзелка, гэта значыць здзелка, якая заключана з мэтай прыкрыць іншую здзелку, нікчэмная. Да здзелкі, якую бакі сапраўды мелі на ўвазе, з улікам сутнасці здзелкі прымяняюцца правілы, якія яе тычацца.

Артыкул 172. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай грамадзянінам, прызнаным недзеяздольным

1. Здзелка, заключаная грамадзянінам, прызнаным недзеяздольным з прычыны псіхічнага расстройства (захворвання), нікчэмная.

Кожны з бакоў такой здзелкі абавязаны вярнуць другому ўсё атрыманае ў натуре, а пры немагчымасці вярнуць атрыманае ў натуре – пакрыць яго вартасць грашыма.

Дзеяздольны бок абавязаны, акрамя таго, пакрыць другому боку панесены ім рэальны ўрон, калі дзеяздольны бок ведаў або павінен быў ведаць аб недзеяздольнасці другога боку.

2. У інтарэсах грамадзяніна, прызнанага недзеяздольным з прычыны псіхічнага расстройства (захворвання), заключаная ім здзелка можа быць па патрабаванні яго апекуна прызнана судом правадзейнай, калі яна заключана дзеля выгады гэтага грамадзяніна.

Артыкул 173. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай непаўналетнім, які не дасягнуў чатырнаццаці гадоў

1. Здзелка, заключаная непаўналетнім, які не дасягнуў чатырнаццаці гадоў (малалетнім), нікчэмная. Да такой здзелкі прымяняюцца правілы, прадугледжаныя часткамі другой і трэцяй пункта 1 артыкула 172 гэтага Кодэкса.

2. У інтарэсах малалетняга заключаная ім здзелка можа быць па патрабаванні яго бацькоў, усынаўляльнікаў або апекуна прызнана судом правадзейнай, калі яна заключана дзеля выгады малалетняга.

3. Правілы гэтага артыкула не распаўсюджваюцца на дробныя бытавыя і іншыя здзелкі, якія яны маюць права заключаць самастойна ў адпаведнасці з артыкулам 27 гэтага Кодэкса.

Артыкул 174. Неправадзейнасць здзелкі юрыдычнай асобы, якая выходзіць за межы яе праваздольнасці

Здзелка, заключаная юрыдычнай асобай у супярэчнасці з мэтамі яе дзейнасці або юрыдычнай асобай, якая не мае спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі), каб займацца адпаведнай дзейнасцю, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску ўласніка маёмасці (заснавальніка, удзельніка) гэтай юрыдычнай асобы або дзяржаўнага органа, які ажыццяўляе кантроль або нагляд за дзейнасцю юрыдычнай асобы, калі другі бок у здзелцы ведаў або паводле акта заканадаўства абавязаны быў ведаць аб яе неправамернасці, але заключыў такую здзелку наўмысна або па неасцярожнасці.

Артыкул 175. Наступствы абмежавання паўнамоцтваў на заключэнне здзелкі

Калі паўнамоцтвы асобы на заключэнне здзелкі абмежаваны дагаворам або паўнамоцтвы органа юрыдычнай асобы – яго ўстаноўчымі дакументамі ў параўнанні з тым, як яны вызначаны ў даверанасці, у заканадаўстве або як яны могуць лічыцца відавочнымі з абстаноўкі, у якой заключаецца здзелка, і пры яе заключэнні такая асоба або орган выйшлі за межы гэтых абмежаванняў, здзелка можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску асобы, у інтарэсах якой устаноўлены абмежаванні.

Артыкул 176. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай непаўналетнім ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў

Здзелка, заключаная непаўналетнім ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў (акрамя цалкам дзеездольнага) без згоды яго бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка, у выпадках, калі такая згода патрабуецца ў адпаведнасці з артыкулам 25 гэтага Кодэкса, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску бацькоў, усынаўляльнікаў або апекавальніка. Калі такая здзелка прызнана неправадзейнай, адпаведна прымяняюцца наступствы, прадугледжаныя часткамі другой і трэцяй пункта 1 артыкула 172 гэтага Кодэкса.

Артыкул 177. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай грамадзянінам, не здольным разумець значэнне сваіх дзеянняў і кіраваць імі

1. Здзелка, заключаная грамадзянінам, хоць і дзеездольным, але які ў момант яе заключэння знаходзіўся ў такім стане, калі ён не быў здольны разумець значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску гэтага грамадзяніна або іншых асоб, чые правы або ахаваныя заканадаўствам інтарэсы парушаны ў выніку яе заключэння.

2. Здзелка, заключаная грамадзянінам, які ў далейшым быў прызнаны недзеездольным, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску яго апекуна, калі даказана, што ў момант заключэння здзелкі грамадзянін не быў здольны разумець значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі.

3. Калі здзелка прызнана неправадзейнай на падставе гэтага артыкула, адпаведна прымяняюцца правілы, прадугледжаныя часткамі другой і трэцяй пункта 1 артыкула 172 гэтага Кодэкса.

Артыкул 178. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай грамадзянінам, абмежаваным судом у дзеяздольнасці

1. Здзелка па распараджэнні маёмасцю, заключаная без згоды апекавальніка грамадзянінам, абмежаваным судом у дзеяздольнасці з прычыны злоўжывання спіртнымі напіткамі, наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску апекавальніка. Калі такая здзелка прызнана неправадзейнай, прымяняюцца наступствы, прадугледжаныя часткамі другой і трэцяй пункта 1 артыкула 172 гэтага Кодэкса.

2. Правілы гэтага артыкула не распаўсюджваюцца на дробныя бытавыя здзелкі, якія грамадзянін, абмежаваны ў дзеяздольнасці, мае права заключаць самастойна ў адпаведнасці з артыкулам 30 гэтага Кодэкса.

Артыкул 179. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай пад уплывам зману

1. Здзелка, заключаная пад уплывам зману, што мае істотнае значэнне, можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску боку, які дзейнічаў пад уплывам зману.

Істотнае значэнне мае зман адносна прыроды здзелкі, тоеснасці або такіх якасцей яе прадмета, якія значна зніжаюць магчымасці яго выкарыстання па прызначэнні. Зман адносна матываў здзелкі не мае істотнага значэння.

2. Калі здзелка прызнана неправадзейнай як заключаная пад уплывам зману, адпаведна прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктам 2 артыкула 168 гэтага Кодэкса.

Акрамя таго, бок, па іску якога здзелка прызнана неправадзейнай, мае права патрабаваць ад другога боку пакрыцця прычыненага яму рэальнага ўрон, калі дакажа, што зман узнік па віне другога боку. Калі гэта не будзе даказана, бок, па іску якога здзелка прызнана неправадзейнай, абавязаны пакрыць другому боку па яго патрабаванні прычынены яму рэальны ўрон, нават калі зман узнік па акалічнасцях, што не залежаць ад боку, які быў у змане.

Артыкул 180. Неправадзейнасць здзелкі, заключанай пад уплывам падману, гвалту, пагрозы, зламыснага пагаднення прадстаўніка аднаго боку з другім бокам або з прычыны збегу цяжкіх акалічнасцей

1. Здзелка, заключаная пад уплывам падману, насілля, пагрозы, зламыснага пагаднення прадстаўніка аднаго боку з другім бокам, а таксама здзелка, якую асоба была вымушана заключыць з прычыны збегу цяжкіх акалічнасцей на надзвычай не выгадных для сябе ўмовах, чым другі бок скарыстаўся (кабальная здзелка), можа быць прызнана судом неправадзейнай па іску любой зацікаўленай асобы.

2. Калі здзелка прызнана неправадзейнай па адной з падстаў, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, то пацярпеламу вяртаецца другім бокам усё атрыманае ім па здзелцы, а пры немагчымасці вярнуць атрыманае ў натуре пакрываецца вартасць грашыма. Маёмасць, атрыманая па здзелцы пацярпелым ад другога боку, а таксама належнае яму ў якасці пакрыцця таго, што перададзена другому боку, накіроўваецца ў даход Рэспублікі Беларусь. Пры немагчымасці перадаць маёмасць у даход Рэспублікі Беларусь у натуре спаганяецца яе вартасць грашыма. Акрамя таго, пацярпеламу пакрываецца другім бокам прычынены яму рэальны ўрон.

Артыкул 181. Наступствы неправадзейнасці часткі здзелкі

Неправадзейнасць часткі здзелкі не цягне за сабой неправадзейнасці іншых яе частак, калі можна дапусціць, што здзелка была б заключана і без уключэння неправадзейнай яе часткі.

Артыкул 182. Тэрміны іскавай даўнасці па неправадзейных здзелках

1. Іск аб устанаўленні факта нікчэмнасці здзелкі і аб прымяненні наступстваў яе неправадзейнасці можа быць прад'яўлены на працягу дзесяці гадоў з дня, калі пачалося яе выкананне.

Заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены іншыя тэрміны прад'яўлення іскаў аб устанаўленні факта нікчэмнасці асобных відаў здзелак і аб прымяненні наступстваў неправадзейнасці такіх здзелак.

2. Іск аб прызнанні аспрэчальнай здзелкі неправадзейнай або аб прымяненні наступстваў яе неправадзейнасці можа быць прад'яўлены на працягу трох гадоў з дня спынення насілля або пагрозы, пад уплывам якіх была заключана здзелка (пункт 1 артыкула 180), або з дня, калі ісцец даведаўся або павінен быў даведацца аб іншых акалічнасцях, якія з'яўляюцца падставай для прызнання здзелкі неправадзейнай.

ГЛАВА 10 ПРАДСТАЎНІЦТВА. ДАВЕРАНАСЦЬ

Артыкул 183. Прадстаўніцтва

1. Здзелка, заключаная адной асобай (прадстаўніком) ад імені другой асобы (таго, хто прадстаўляецца) паводле паўнамоцтва, заснаванага на даверанасці, заканадаўстве або акце ўпаўнаважанага на тое дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, непасрэдна стварае, змяняе і спыняе грамадзянскія правы і абавязкі таго, хто прадстаўляецца.

Паўнамоцтва можа таксама вынікаць з абстаноўкі, у якой дзейнічае прадстаўнік (прадавец у рознічным гандлі, касір і да т.п.).

2. Не з'яўляюцца прадстаўнікамі асобы, якія дзейнічаюць хоць і ў чужых інтарэсах, але ад уласнага імені (душапрыказчыкі пры ўспадкаванні і да т.п.), асобы, упаўнаважаныя на ўступленне ў перагаворы адносна магчымых у будучыні здзелак, а таксама часовыя (антыкрызісныя) кіраўнікі ў працэдурцы банкруцтва, якія дзейнічаюць ад імені даўжніка.

3. Прадстаўнік не можа заключаць здзелкі ад імені таго, хто прадстаўляецца, у дачыненні да сябе асабіста. Ён не можа таксама заключаць здзелкі ў дачыненні да іншай асобы, прадстаўніком якой ён адначасова з'яўляецца, за выключэннем выпадкаў камерцыйнага прадстаўніцтва.

4. Не дапускаецца заключэнне праз прадстаўніка здзелкі, якая па сваім характары можа быць заключана толькі асабіста, а таксама іншых здзелак, указаных у законе.

Артыкул 184. Заключэнне здзелкі неўпаўнаважанай асобай

1. Пры адсутнасці паўнамоцтваў дзейнічаць ад імені іншай асобы або пры перавышэнні такіх паўнамоцтваў здзелка лічыцца заключанай ад імені і ў інтарэсах асобы, якая яе заключыла, калі толькі іншая асоба (той, хто прадстаўляецца) у далейшым прама не адобрыць гэту здзелку.

2. Далейшае адабрэнне здзелкі тым, хто прадстаўляецца, стварае, змяняе і спыняе для яго грамадзянскія правы і абавязкі па гэтай здзелцы з моманту яе заключэння.

Артыкул 185. Камерцыйнае прадстаўніцтва

1. Камерцыйным прадстаўніком з'яўляецца асоба, якая пастаянна і самастойна ажыццяўляе прадстаўніцтва ад імені прадпрымальнікаў пры заключэнні імі дагавораў у сферы прадпрымальніцкай дзейнасці.

2. Адначасова камерцыйнае прадстаўніцтва розных бакоў у здзелцы дапускаецца са згоды гэтых бакоў і ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам. Пры гэтым камерцыйны прадстаўнік абавязаны выконваць дадзенае яму даручэнне з клапатлівасцю звычайнага прадпрымальніка.

Камерцыйны прадстаўнік мае права патрабаваць выплаты абумоўленага ўзнагароджання і пакрыцця панесеных ім пры выкананні даручэння выдаткаў ад бакоў дагавора ў роўных долях, калі іншае не прадугледжана пагадненнем паміж імі.

3. Камерцыйнае прадстаўніцтва ажыццяўляецца на падставе дагавора, які заключаны ў пісьмовай форме і ўтрымлівае ўказанні на паўнамоцтвы прадстаўніка, а пры адсутнасці такіх указанняў – таксама і даверанасці.

Камерцыйны прадстаўнік абавязаны захоўваць у тайне звесткі аб гандлёвых здзелках, якія сталі яму вядомы, і пасля выканання дадзенага яму даручэння.

4. Асаблівасці камерцыйнага прадстаўніцтва ў асобных сферах прадпрымальніцкай дзейнасці ўстанаўліваюцца заканадаўствам.

Артыкул 186. Даверанасць

1. Даверанасцю прызнаецца пісьмовае ўпаўнаважанне, якое выдаецца з улікам патрабаванняў гэтага артыкула адной асобай другой асобе для прадстаўніцтва перад трэцімі асобамі. Пісьмовае ўпаўнаважанне на заключэнне здзелкі прадстаўніком можа быць прадстаўлена тым, хто прадстаўляецца, непасрэдна адпаведнай трэцяй асобе.

2. Даверанасць на заключэнне здзелак, якія патрабуюць натарыяльнай формы, павінна быць засведчана натарыяльна або ў адпаведнасці з пунктам 3 гэтага артыкула, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

3. Да натарыяльна засведчаных даверанасцей прыраўноўваюцца:

1) даверанасці ваеннаслужачых і іншых асоб, якія знаходзяцца на лячэнні ў шпіталях, санаторыях і іншых ваенна-лячэбных установах, засведчаныя начальнікамі такіх устаноў, іх намеснікамі па медыцынскай частцы, старшымі або дзяжурнымі ўрачамі;

2) даверанасці ваеннаслужачых, а ў пунктах дыслакацыі воінскіх часцей, злучэнняў, устаноў і ўстаноў адукацыі, якія ажыццяўляюць падрыхтоўку кадраў па спецыяльнасцях (напрамках спецыяльнасцей, спецыялізацыях) для Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, іншых войск і воінскіх фарміраванняў Рэспублікі Беларусь, у якіх няма натарыяльных кантор, натарыяльных бюро і іншых органаў, якія ажыццяўляюць натарыяльныя дзеянні, таксама даверанасці грамадзянскіх асоб, якія працуюць у гэтых часцях, злучэннях, установах, членаў іх сямей і членаў сямей ваеннаслужачых, засведчаныя камандзірамі (начальнікамі) гэтых часцей, злучэнняў або ўстаноў;

3) даверанасці асоб, якія знаходзяцца ва ўстановах, што выконваюць пакаранне ў выглядзе арышту, абмежавання волі, пазбаўлення волі, пажыццёвага заключэння, або месцах утрымання пад вартай, засведчаныя начальнікамі адпаведных устаноў, якія выконваюць пакаранне, або кіраўнікамі адміністрацый месцаў утрымання пад вартай;

4) выключаны;

5) даверанасці грамадзян, якія знаходзяцца на лячэнні ў бальніцах, шпіталях, іншых арганізацыях аховы здароўя, што аказваюць медыцынскую дапамогу ў стацыянарных умовах, або якія пражываюць ва ўстановах сацыяльнага абслугоўвання, што ажыццяўляюць стацыянарнае сацыяльнае абслугоўванне, засведчаныя галоўнымі ўрачамі, іх намеснікамі па медыцынскай частцы або дзяжурнымі ўрачамі гэтых бальніц, шпіталяў і іншых арганізацый аховы здароўя, якія аказваюць медыцынскую дапамогу ў стацыянарных умовах, а таксама начальнікамі шпіталяў, кіраўнікамі (іх намеснікамі) устаноў сацыяльнага абслугоўвання, што ажыццяўляюць стацыянарнае сацыяльнае абслугоўванне, кіраўнікамі (іх намеснікамі) адпаведных органаў па працы, занятасці і сацыяльнай абароне.

4. Даверанасці на атрыманне грамадзянамі заробтнай платы і іншых выплат, звязаных з працоўнымі адносінамі, на атрыманне ўзнагароджання аўтараў і вынаходнікаў,

пенсій, дапамог і стыпендый, выплат грамадзянам у банках або нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях і на атрыманне карэспандэнцыі, у тым ліку грашовай і пасылачнай, на ажыццяўленне іншых дзеянняў, якія не патрабуюць натарыяльнай формы сведчання, па выбары грамадзяніна сведчацца натарыяльна або ў адпаведнасці з пунктам 3 гэтага артыкула ці арганізацыяй, у якой давернік працуе або вучыцца, арганізацыяй, якая ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду і (або) прадастаўляе жыллёва-камунальныя паслугі, па месцы яго жыхарства.

Даверанасці на атрыманне грамадзянамі выплат у банках або нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, а таксама на распараджэнне грашовымі сродкамі грамадзян, якія знаходзяцца на іх банкаўскіх рахунках або размешчаны ў іх банкаўскія ўклады (дэпазіты), могуць быць засведчаны таксама банкам або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыяй, у якіх адкрыты банкаўскі рахунак або размешчаны банкаўскі ўклад (дэпазіт).

У выпадку звароту грамадзяніна па сведчанне даверанасці, указанай у частках першай і другой гэтага пункта, арганізацыя, у якой давернік працуе або вучыцца, арганізацыя, што ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду і (або) прадастаўляе жыллёва-камунальныя паслугі, па месцы яго жыхарства, банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя, у якіх адкрыты яго банкаўскі рахунак або размешчаны яго банкаўскі ўклад (дэпазіт), абавязаны пасведчыць такую даверанасць, калі яе змест не супярэчыць патрабаванням гэтага Кодэкса і іншых заканадаўчых актаў.

5. Даверанасць ад імені юрыдычнай асобы выдаецца за подпісам яе кіраўніка або іншай асобы, упаўнаважанай на гэта ўстаноўчым дакументам гэтай арганізацыі. Кіраўнік юрыдычнай асобы ў межах сваёй кампетэнцыі дзейнічае ад яе імя без даверанасці.

Даверанасць ад імені юрыдычнай асобы, заснаванай на ўласнасці Рэспублікі Беларусь або ўласнасці адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, на атрыманне або выдачу грошай і іншых маёмасных каштоўнасцей павінна быць падпісана таксама галоўным бухгалтарам гэтай арганізацыі, кіраўніком арганізацыі або індывідуальным прадпрымальнікам, якія аказваюць паслугі па вядзенні бухгалтарскага ўліку і складанні справаздачнасці, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

6. Даверанасць уступае ў сілу з дня яе афармлення ў неабходнай форме, калі сведчання гэтай даверанасці не патрабуецца, або з дня яе сведчання, калі яно патрабуецца, калі больш позні тэрмін уступлення ў сілу не прадугледжаны даверанасцю.

Артыкул 187. Тэрмін дзеяння даверанасці

1. Тэрмін дзеяння даверанасці не можа перавышаць тры гады. Калі тэрмін дзеяння ў даверанасці не ўказаны, яна захоўвае сілу на працягу аднаго года з дня яе афармлення. Даверанасць, у якой не ўказана дата яе афармлення, нікчэмная.

2. Засведчаная натарыусам даверанасць, якая прызначана для ажыццяўлення дзеянняў за мяжой і не ўтрымлівае ўказання аб тэрміне яе дзеяння, захоўвае сілу да яе адмены асобай, якая выдала даверанасць.

Артыкул 188. Перадавер'е

1. Асоба, якой выдадзена даверанасць, павінна асабіста ажыццяўляць тыя дзеянні, на якія яна ўпаўнаважана. Яна можа перадаверыць іх ажыццяўленне іншай асобе, калі ўпаўнаважана на гэта даверанасцю або вымушана да гэтага сілай акалічнасцей для аховы інтарэсаў таго, хто выдаў даверанасць.

2. Даверанасць, якая выдаецца ў парадку перадавер'я, павінна быць натарыяльна засведчана, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 4 артыкула 186 гэтага Кодэкса.

3. Тэрмін дзеяння даверанасці, выдадзенай у парадку перадавер'я, не можа перавышаць тэрміну дзеяння даверанасці, на падставе якой яна выдадзена.

4. Той, хто перадаў паўнамоцтвы іншай асобе, павінен апавясціць аб гэтым таго, хто выдаў даверанасць, і паведаміць яму неабходныя звесткі аб асобе, якой перададзены паўнамоцтвы. Невыкананне гэтага абавязку ўскладае на таго, хто перадаў паўнамоцтвы, адказнасць за дзеянні асобы, якой ён перадаў паўнамоцтвы, як за свае ўласныя.

Артыкул 189. Спыненне даверанасці

1. Дзеянне даверанасці спыняецца з прычыны:

- 1) сканчэння тэрміну дзеяння даверанасці;
- 2) адмены даверанасці асобай, якая выдала яе;
- 3) адмовы асобы, якой выдадзена даверанасць;
- 4) спынення юрыдычнай асобы, ад імені якой выдадзена даверанасць;
- 5) спынення юрыдычнай асобы, якой выдадзена даверанасць;
- 6) смерці грамадзяніна, які выдаў даверанасць, абвяшчэння яго памерлым, прызнання яго недзеяздольным, абмежавана дзеяздольным або адсутным без вестак;
- 7) смерці грамадзяніна, якому выдадзена даверанасць, абвяшчэння яго памерлым, прызнання яго недзеяздольным, абмежавана дзеяздольным або адсутным без вестак.

2. Асоба, якая выдала даверанасць, можа ў любы час адмяніць даверанасць або перадавер'е, а асоба, якой даверанасць выдадзена, – адмовіцца ад яе. Пагадненне аб адмове ад гэтых правоў нікчэмнае.

3. Са спыненнем даверанасці страчвае сілу перадавер'е.

Артыкул 190. Наступствы спынення даверанасці

1. Асоба, якая выдала даверанасць і ў далейшым адмяніла яе, абавязана апавясціць аб яе адмене асобу, якой даверанасць выдадзена, а таксама вядомых ёй трэціх асоб, для прадстаўніцтва перад якімі дадзена даверанасць. Такі ж абавязак ускладаецца на правапераемнікаў асобы, якая выдала даверанасць, у выпадках яе спынення на падставах, прадугледжаных падпунктамі 4 і 6 пункта 1 артыкула 189 гэтага Кодэкса.

2. Правы і абавязкі, што ўзніклі ў выніку дзеянняў асобы, якой выдадзена даверанасць, да таго, як гэта асоба даведалася або павінна была даведацца аб яе спыненні, захоўваюць сілу для таго, хто выдаў даверанасць, і яго правапераемнікаў у дачыненні да трэціх асоб. Гэта правіла не прымяняецца, калі трэцяя асоба ведала або павінна была ведаць, што дзеянне даверанасці спынілася.

3. Пасля спынення даверанасці асоба, якой яна выдадзена, або яе правапераемнікі абавязаны неадкладна вярнуць даверанасць.

ПАДРАЗДЕЛ 5 ТЭРМІНЫ. ІСКАВАЯ ДАЎНАСЦЬ

ГЛАВА 11 ВЫЛІЧЭННЕ ТЭРМІНАЎ

Артыкул 191. Вызначэнне тэрміну

1. Устаноўлены заканадаўствам, здзелкай або прызначаны судом тэрмін вызначаецца каляндарнай датай або сканчэннем перыяду часу, які вылічваецца гадамі, месяцамі, тыднямі, днямі або гадзінамі.

2. Тэрмін можа вызначацца таксама ўказаннем на падзею, якая павінна непазбежна надыйсці.

Артыкул 192. Пачатак тэрміну, вызначанага перыядам часу

Цячэнне тэрміну, вызначанага перыядам часу, пачынаецца на наступны дзень пасля календарнай даты або надыходу падзеі, якімі вызначаны яго пачатак.

Артыкул 193. Заканчэнне тэрміну, вызначанага перыядам часу

1. Тэрмін, які вылічваецца гадамі, заканчваецца ў адпаведныя месяц і чысло апошняга года тэрміну.

Да тэрміну, вызначанага ў паўгода, прымяняюцца правілы для тэрмінаў, якія падлічваюцца месяцамі. Пры гэтым паўгода лічацца роўнымі адпаведным шасці месяцам.

2. Да тэрміну, які вылічваецца кварталамі года, прымяняюцца правілы для тэрмінаў, якія вылічваюцца месяцамі. Пры гэтым квартал лічыцца роўным тром месяцам, а адлік кварталаў вядзецца з пачатку года.

3. Тэрмін, які вылічваецца месяцамі, заканчваецца ў адпаведнае чысло апошняга месяца тэрміну.

Калі заканчэнне тэрміну, які вылічваецца месяцамі, прыпадае на такі месяц, у якім няма адпаведнага чысла, то тэрмін заканчваецца ў апошні дзень гэтага месяца.

Тэрмін, вызначаны ў паўмесяца, разглядаецца як тэрмін, які вылічваецца днямі, і лічыцца роўным пятнаццаці дням.

4. Тэрмін, які вылічваецца тыднямі, заканчваецца ў адпаведны дзень апошняга тыдня тэрміну.

Артыкул 194. Заканчэнне тэрміну ў нерабочы дзень

Калі апошні дзень тэрміну прыпадае на нерабочы дзень, днём заканчэння тэрміну лічыцца бліжэйшы наступны за ім рабочы дзень.

Артыкул 195. Парадак ажыццяўлення дзеянняў у апошні дзень тэрміну

1. Калі тэрмін устаноўлены для ажыццяўлення якога-небудзь дзеяння, яно можа быць выканана да дваццаці чатырох гадзін апошняга дня тэрміну.

Аднак калі гэта дзеянне павінна быць ажыццёўлена, то тэрмін заканчваецца ў тую гадзіну, калі ў гэтай арганізацыі па ўстаноўленых правілах спыняюцца адпаведныя аперацыі.

2. Письмовыя заявы і паведамленні, здадзеныя на пошту, тэлеграф або ў іншую ўстанову сувязі да дваццаці чатырох гадзін апошняга дня тэрміну, лічацца зробленымі ў тэрмін.

ГЛАВА 12 ІСКАВАЯ ДАЎНАСЦЬ

Артыкул 196. Паняцце іскавай даўнасці

Іскавай даўнасцю прызнаецца тэрмін для абароны права па іску асобы, права якой парушана.

Артыкул 197. Агульны тэрмін іскавай даўнасці

Агульны тэрмін іскавай даўнасці ўстанаўліваецца ў тры гады.

Артыкул 198. Спецыяльныя тэрміны іскавай даўнасці

1. Для асобных відаў патрабаванняў гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі могуць устанаўлівацца спецыяльныя тэрміны іскавай даўнасці, скарачаныя ці больш працяглыя ў параўнанні з агульным тэрмінам.

2. Правілы артыкулаў 199–208 гэтага Кодэкса распаўсюджваюцца таксама на спецыяльныя тэрміны даўнасці, калі гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі не вызначана іншае.

Артыкул 199. Неправадзейнасць пагаднення аб змяненні тэрмінаў іскавай даўнасці

Тэрміны іскавай даўнасці і парадак іх вылічэння не могуць быць зменены пагадненнем бакоў.

Падставы прыпынення і перапынку цячэння тэрмінаў іскавай даўнасці ўстанаўліваюцца заканадаўчымі актамі.

Артыкул 200. Прымяненне іскавай даўнасці

1. Патрабаванне аб абароне парушанага права прымаецца да разгляду судом незалежна ад сканчэння тэрміну іскавай даўнасці.

2. Іскавая даўнасць прымяняецца судом толькі па заяве боку ў спрэчцы, зробленай да вынясення судом рашэння.

Сканчэнне тэрміну іскавай даўнасці, аб прымяненні якой заяўлена бокам у спрэчцы, з'яўляецца падставай для вынясення судом рашэння аб адмове ў іску.

Артыкул 201. Пачатак цячэння тэрміну іскавай даўнасці

1. Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца з дня, калі асоба даведася або павінна была даведацца аб парушэнні свайго права. Выключэнні з гэтага правіла ўстанаўліваюцца заканадаўчымі актамі.

2. Па абавязацельствах з пэўным тэрмінам выканання цячэнне іскавай даўнасці пачынаецца па заканчэнні тэрміну выканання.

Па абавязацельствах, тэрмін выканання якіх не вызначаны або вызначаны момантам запатрабавання, цячэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца, калі ў крэдытора ўзнікае права прад'явіць патрабаванне аб выкананні абавязацельства, а калі даўжніку прадастаўляецца льготны тэрмін для выканання такога патрабавання, вылічэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца па заканчэнні ўказанага тэрміну.

3. Па рэгрэсных абавязацельствах цячэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца з моманту выканання асноўнага абавязацельства.

Артыкул 202. Тэрмін іскавай даўнасці пры перамене асоб у абавязацельстве

Перамена асоб у абавязацельстве не цягне за сабой змянення тэрміну іскавай даўнасці і парадку яго вылічэння.

Артыкул 203. Прыпыненне цячэння тэрміну іскавай даўнасці

1. Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці прыпыняецца:

1) калі прад'яўленню іску перашкаджала надзвычайная акалічнасць, якую нельга было прадухіліць пры гэтых умовах (неадольная сіла);

2) калі ісцец або адказчык знаходзіцца ў складзе Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, пераведзеных на ваеннае становішча;

3) з прычыны ўстаноўленай на падставе заканадаўчага акта Урадам Рэспублікі Беларусь адтэрміноўкі выканання абавязацельстваў (мараторый);

4) з прычыны прыпынення дзеяння акта заканадаўства, якое рэгулюе адпаведныя адносіны;

5) калі прад'яўлена прэтэнзія;

6) калі заключана пагадненне аб прымяненні медыяцыі.

2. Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці прыпыняецца пры ўмове, калі ўказаныя ў гэтым артыкуле акалічнасці ўзніклі або працягвалі існаваць у апошнія шэсць месяцаў тэрміну даўнасці, а калі гэты тэрмін роўны шасці месяцам або меншы за шэсць месяцаў, – на працягу тэрміну даўнасці.

3. З дня спынення акалічнасці, што паслужыла падставой прыпынення даўнасці, цячэнне яе тэрміну працягваецца. Частка тэрміну, якая засталася, падаўжаецца да шасці месяцаў, а калі тэрмін іскавай даўнасці роўны шасці месяцам або меншы за шэсць месяцаў, – да тэрміну даўнасці.

Пры прад'яўленні прэтэнзіі цячэнне тэрміну іскавай даўнасці прыпыняецца з дня накіравання прэтэнзіі да атрымання адказу на прэтэнзію або сканчэння тэрміну для адказу, устаноўленага заканадаўствам або дагаворам.

У выпадку заключэння пагаднення аб прымяненні медыяцыі цячэнне тэрміну іскавай даўнасці прыпыняецца з дня заключэння такога пагаднення да дня спынення медыяцыі.

Артыкул 204. Перапынак цячэння тэрміну іскавай даўнасці

Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці перапыняецца прад'яўленнем іску ва ўстаноўленым парадку, а таксама ажыццяўленнем абавязанай асобай дзеянняў, якія сведчаць аб прызнанні абавязку.

Пасля перапынку цячэнне тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца нанова. Час, які скончыўся да перапынку, не залічваецца ў новы тэрмін.

Артыкул 205. Цячэнне тэрміну іскавай даўнасці ў выпадку пакідання іску без разгляду

Калі іск пакінуты судом без разгляду, то цячэнне тэрміну іскавай даўнасці, якое пачалося да прад'яўлення іску, працягваецца ў агульным парадку.

Калі судом пакінуты без разгляду іск, прад'яўлены ў крымінальнай справе, то цячэнне тэрміну іскавай даўнасці, якое пачалося да прад'яўлення іску, прыпыняецца да ўступлення ў законную сілу прыгавору, якім іск пакінуты без разгляду. Час, на працягу якога даўнасць была прыпынена, не залічваецца ў тэрмін іскавай даўнасці. Пры гэтым калі частка тэрміну, якая засталася, меншая за шэсць месяцаў, яна падаўжаецца да шасці месяцаў.

Артыкул 206. Аднаўленне тэрміну іскавай даўнасці

У выключных выпадках, калі суд прызнае ўважлівай прычыну пропуску тэрміну іскавай даўнасці па акалічнасцях, звязаных з асобай істца (цяжкая хвароба, бездапаможны стан, непісьменнасць і да т.п.), парушанае права грамадзяніна падлягае абароне. Прычыны пропуску тэрміну іскавай даўнасці могуць прызнавацца ўважлівымі, калі яны мелі месца ў апошнія шэсць месяцаў тэрміну даўнасці, а калі гэты тэрмін роўны шасці месяцам або меншы за шэсць месяцаў, – на працягу тэрміну даўнасці.

Артыкул 207. Выкананне абавязку па сканчэнні тэрміну іскавай даўнасці

У выпадку выканання абавязку даўжніком або іншай абавязанай асобай па сканчэнні тэрміну іскавай даўнасці гэтыя асобы не маюць права патрабаваць выкананае назад, хоць бы ў момант выканання яны і не ведалі аб сканчэнні тэрміну даўнасці.

Артыкул 208. Прымяненне іскавай даўнасці да дадатковых патрабаванняў

Са сканчэннем тэрміну іскавай даўнасці па галоўным патрабаванні заканчваецца тэрмін іскавай даўнасці і па дадатковых патрабаваннях (няўстойка, заклад, паручальніцтва і да т.п.).

Артыкул 209. Патрабаванні, на якія іскавая даўнасць не распаўсюджваецца

Іскавая даўнасць не распаўсюджваецца на:

- 1) патрабаванні, якія вынікаюць з парушэння асабістых немаёмасных правоў і іншых нематэрыяльных даброт, акрамя выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі;
- 2) патрабаванні ўкладчыкаў да банка або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі аб вяртанні банкаўскіх укладаў (дэпазітаў);
- 3) патрабаванні аб пакрыцці шкоды, прычыненай жыццю або здароўю грамадзяніна. Аднак патрабаванні, прад'яўленыя па сканчэнні трох гадоў з моманту ўзнікнення права на пакрыццё шкоды, задавальняюцца не больш чым за тры гады, якія папярэднічалі прад'яўленню іску;
- 4) патрабаванні ўласніка або іншага законнага ўладальніка аб ліквідацыі ўсялякіх парушэнняў яго права, хоць бы гэтыя парушэнні і не былі спалучаны з пазбаўленнем валодання (артыкул 285);
- 5) іншыя патрабаванні ў выпадках, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

РАЗДЗЕЛ II

ПРАВА ўЛАСНАСЦІ І ІНШЫЯ РЭЧАВЫЯ ПРАВЫ

ГЛАВА 13

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 210. Змест права ўласнасці

1. Уласніку належаць правы валодання, карыстання і распараджэння сваёй маёмасцю.
2. Уласнік мае права па сваім меркаванні ажыццяўляць у дачыненні да маёмасці, якая яму належыць, любыя дзеянні, што не супярэчаць заканадаўству, грамадскай карысці і бяспецы, не наносіць шкоды навакольнаму асяроддзю, гісторыка-культурным каштоўнасцям і не ўшчамляюць правоў і інтарэсаў іншых асоб, якія абараняюцца законам, у тым ліку адчуваюць сваю маёмасць ва ўласнасць іншым асобам, перадаваць ім, застаючыся ўласнікам, права валодання, карыстання і распараджэння маёмасцю, аддаваць маёмасць у заклад і абцяжарваць яе іншымі спосабамі, а таксама распараджацца ёй іншым чынам.
Права ўласнасці на маёмасць, набытую ўнітарным прадпрыемствам, дзяржаўным аб'яднаннем або ўстановай па дагаворах або на іншых падставах, набываецца ўласнікам маёмасці гэтага ўнітарнага прадпрыемства, дзяржаўнага аб'яднання або ўстановы.
3. Валоданне, карыстанне і распараджэнне зямлёй і іншымі прыроднымі рэсурсамі ў той меры, у якой іх абарот дапускаецца заканадаўствам, ажыццяўляецца іх уласнікам свабодна, калі гэта не наносіць урон навакольнаму асяроддзю і не парушае правы і інтарэсы іншых асоб, якія абараняюцца законам.
4. Уласнік можа перадаць сваю маёмасць у давернае кіраванне іншай асобе (давернаму кіраўніку). Перадача маёмасці ў давернае кіраванне не цягне за сабой пераходу права ўласнасці да давернага кіраўніка, які абавязаны ажыццяўляць кіраванне маёмасцю ў інтарэсах уласніка або ўказанай ім трэцяй асобы.
5. Права ўласнасці бестэрміновае.

Артыкул 211. Цяжар утрымання маёмасці

Уласнік нясе цяжар утрымання маёмасці, якая належыць яму, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 212. Рызыка выпадковай гібелі маёмасці

Рызыку выпадковай гібелі, выпадковага пашкоджання або выпадковага псавання маёмасці нясе яе ўласнік, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 213. Формы і суб'екты права ўласнасці

1. Уласнасць можа быць дзяржаўнай і прыватнай.
2. Суб'ектамі права дзяржаўнай уласнасці з'яўляюцца Рэспубліка Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі.
3. Суб'ектамі права прыватнай уласнасці з'яўляюцца фізічныя і недзяржаўныя юрыдычныя асобы.
4. Асаблівасці набыцця і спынення права ўласнасці на маёмасць, валодання, карыстання і распараджэння ёй у залежнасці ад таго, знаходзіцца маёмасць ва ўласнасці грамадзяніна або юрыдычнай асобы, ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь або адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, могуць устанаўлівацца заканадаўствам, а ў выпадках, прадугледжаных Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, – толькі законам.
5. Правы ўсіх уласнікаў абараняюцца аднолькавым чынам.

Артыкул 214. Права ўласнасці грамадзян і юрыдычных асоб

1. Ва ўласнасці грамадзян і юрыдычных асоб можа знаходзіцца любая маёмасць, за выключэннем асобных відаў маёмасці, якая ў адпаведнасці з законам не можа знаходзіцца ва ўласнасці грамадзян або юрыдычных асоб.
 2. Колькасць і вартасць маёмасці, якая знаходзіцца ва ўласнасці грамадзян, не абмяжоўваюцца, за выключэннем выпадкаў, калі такія абмежаванні ўстаноўлены законам у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маральнасці, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб. Для юрыдычных асоб такія абмежаванні могуць быць устаноўлены заканадаўчымі актамі.
 3. Маёмасць, перададзеная ў якасці ўкладаў (узносаў) заснавальнікамі (удзельнікамі, членамі) камерцыйным і некамерцыйным арганізацыям (акрамя перададзенага ўнітарным прадпрыемствам, дзяржаўным аб'яднанням або ўстановам, якія фінансуюцца ўласнікам), а таксама маёмасць, набытая гэтымі юрыдычнымі асобамі, знаходзіцца ва ўласнасці гэтых юрыдычных асоб.
 4. Заснавальнікі (удзельнікі, члены) камерцыйнай арганізацыі ў дачыненні да маёмасці, якая знаходзіцца ва ўласнасці гэтай арганізацыі, маюць абавязацельныя правы, якія вызначаюцца ў яе ўстаноўчых дакументах.
 5. Маёмасць, набытая грамадскімі і рэлігійнымі арганізацыямі, дабрачыннымі і іншымі фондамі, знаходзіцца ў іх уласнасці і можа выкарыстоўвацца толькі для дасягнення мэт, прадугледжаных іх устаноўчымі дакументамі.
- Заснавальнікі (удзельнікі, члены) гэтых арганізацый страчваюць права на маёмасць, перададзеную імі ва ўласнасць адпаведнай арганізацыі. У выпадку ліквідацыі такой арганізацыі яе маёмасць, якая засталася пасля задавальнення патрабаванняў крэдытараў, выкарыстоўваецца ў мэтах, указаных у яе ўстаноўчых дакументах.

Артыкул 215. Права дзяржаўнай уласнасці

1. Дзяржаўная ўласнасць выступае ў выглядзе рэспубліканскай уласнасці (уласнасць Рэспублікі Беларусь) і камунальнай уласнасці (уласнасць адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак).

2. Рэспубліканская ўласнасць складаецца з казны Рэспублікі Беларусь і маёмасці, замацаванай за рэспубліканскімі юрыдычнымі асобамі ў адпаведнасці з актамі заканадаўства.

Сродкі рэспубліканскага бюджэту, золатавалютныя рэзервы, іншыя аб'екты, якія знаходзяцца толькі ва ўласнасці дзяржавы, і іншая дзяржаўная маёмасць, не замацаваныя за рэспубліканскімі юрыдычнымі асобамі, складаюць казну Рэспублікі Беларусь.

3. Камунальная ўласнасць складаецца з казны адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі і маёмасці, замацаванай за камунальнымі юрыдычнымі асобамі ў адпаведнасці з актамі заканадаўства. Сродкі мясцовага бюджэту і іншая камунальная маёмасць, не замацаваная за камунальнымі юрыдычнымі асобамі, складаюць казну адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

Артыкул 216. Маёмасць дзяржаўных юрыдычных асоб

Маёмасць, якая знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, можа замацоўвацца за дзяржаўнымі юрыдычнымі асобамі на праве гаспадарчага распаражэння або аператыўнага кіравання.

Артыкул 217. Рэчавыя правы асоб, якія не з'яўляюцца ўласнікамі

1. Рэчавымі правамі нароўні з правам уласнасці, у прыватнасці, з'яўляюцца:

1) права гаспадарчага вядзення і права аператыўнага кіравання (артыкулы 276 і 277);

2) права пажыццёвага ўспадкаванага валодання зямельным участкам;

3) права пастаяннага карыстання зямельным участкам і права часовага карыстання зямельным участкам;

4) сервітуты (артыкул 268).

2. Пераход права ўласнасці на маёмасць да іншай асобы не з'яўляецца падставай для спынення іншых рэчавых правоў на гэту маёмасць.

3. Рэчавыя правы асобы, якая не з'яўляецца ўласнікам, абараняюцца ад іх парушэння ў парадку, прадугледжаным артыкулам 286 гэтага Кодэкса.

Артыкул 218. Прыватызацыя дзяржаўнай маёмасці

Прыватызацыя маёмасці, якая знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, ажыццяўляецца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб прыватызацыі.

Пры прыватызацыі маёмасці, якая знаходзіцца ў рэспубліканскай і камунальнай уласнасці, прадугледжаныя гэтым Кодэксам палажэнні, якія рэгулююць парадак набыцця і спынення права ўласнасці, прымяняюцца, калі заканадаўствам аб прыватызацыі не прадугледжана іншае.

ГЛАВА 14 НАБЫЦЦЁ ПРАВА ўЛАСНАСЦІ

Артыкул 219. Падставы набыцця права ўласнасці

1. Права ўласнасці на новую рэч, вырабленую або створаную асобай для сябе з захаваннем заканадаўства, набываецца гэтай асобай.

Права ўласнасці на набыткі, прадукцыю, даходы, атрыманыя ў выніку выкарыстання маёмасці, набываецца на падставах, прадугледжаных артыкулам 136 гэтага Кодэкса.

2. Права ўласнасці на маёмасць, якая мае ўласніка, можа быць набыта іншай асобай на падставе дагавора куплі-продажу, мены, дарэння або іншай здзелкі аб адчужэнні гэтай маёмасці.

У выпадку смерці грамадзяніна права ўласнасці на яго маёмасць успадкоўваецца ў адпаведнасці з тастаментам або законам.

У выпадку рэарганізацыі юрыдычнай асобы права ўласнасці на маёмасць, якая належала ёй, пераходзіць да юрыдычных асоб – правапераемнікаў рэарганізаванай юрыдычнай асобы (артыкул 54).

Адчужэнне маёмасці другой асобе акрамя волі ўласніка не дапускаецца, акрамя выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

3. У выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўствам, асоба можа набыць права ўласнасці на маёмасць, якая не мае ўласніка, на маёмасць, уласнік якой невядомы, або на маёмасць, ад якой уласнік адмовіўся або на якую ён страціў права ўласнасці на іншых падставах, прадугледжаных заканадаўствам.

4. Члены жыллёвага, жыллёва-будаўнічага, дачнага, гаражнага або іншага спажывецкага кааператыва, іншыя асобы, якія маюць права на паеназапашванні, цалкам унеслі свой паявы ўзнос за кватэру, дачу, гараж, іншае памяшканне, машына-месца, прадастаўленыя гэтым асобам кааператывам у карыстанне, набываюць права ўласнасці на ўказаную маёмасць з моманту рэгістрацыі гэтага права ва ўстаноўленым парадку.

Артыкул 220. Узнікненне права ўласнасці на нерухомую нанава створаную маёмасць

1. Права ўласнасці на капітальныя пабудовы (будынкі, збудаванні), якія будуюцца, і іншую нерухомую нанава створаную маёмасць узнікае з моманту завяршэння стварэння гэтай маёмасці, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

2. У выпадках, калі нерухомая маёмасць, якая нанава ствараецца, падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, права ўласнасці на яе ўзнікае з моманту такой рэгістрацыі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

3. Да завяршэння стварэння нерухомай маёмасці, а ў адпаведных выпадках – да яе дзяржаўнай рэгістрацыі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, да маёмасці прымяняюцца правілы аб праве ўласнасці на матэрыялы і іншую маёмасць, з якой нерухомая маёмасць ствараецца.

Артыкул 221. Перапрацоўка

1. Паколькі іншае не прадугледжана дагаворам, права ўласнасці на новую рухомую рэч, вырабленую асобай шляхам перапрацоўкі матэрыялаў, якія не належаць ёй, набываецца ўласнікам матэрыялаў. Аднак калі вартасць перапрацоўкі істотна перавышае вартасць матэрыялаў, права ўласнасці на новую рэч набывае асоба, якая, дзейнічаючы добрасумленна, ажыццявіла перапрацоўку для сябе.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, уласнік матэрыялаў, які набыў права ўласнасці на вырабленую з іх рэч, абавязаны кампенсаваць вартасць перапрацоўкі асобе, якая ажыццявіла яе, а ў выпадку набыцця права ўласнасці на новую рэч гэтай асобай апошняя абавязана кампенсаваць уласніку матэрыялаў іх вартасць.

3. Уласнік матэрыялаў, які страціў іх у выніку нядобрасумленнага дзеяння асобы, якая ажыццявіла перапрацоўку, мае права патрабаваць перадачу новай рэчы ў яго ўласнасць і пакрыццё прычынёных яму страт.

Артыкул 222. Ператварэнне ва ўласнасць агульнадаступных для збору рэчаў

У выпадках, калі ў адпаведнасці з заканадаўствам, агульным дазволам, дадзеным уласнікам, або ў адпаведнасці з мясцовым звычаем у лясках, вадаёмах або на іншай тэрыторыі дапускаецца збор ягад, лоўля рыбы, збор або здабыча іншых агульнадаступных

рэчаў і жывёл, права ўласнасці на адпаведныя рэчы набывае асоба, якая ажыццявіла іх збор або здабычу.

Артыкул 223. Самавольнае будаўніцтва і яго наступствы

1. Самавольнае будаўніцтва – дзейнасць асобы па стварэнні або змяненні нерухомай маёмасці шляхам будаўніцтва, рэканструкцыі (прыбудовы, надбудовы, перабудовы) капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), калі яна ажыццёўлена:

1) на самавольна занятым зямельным участку;

2) на зямельным участку, які выкарыстоўваецца не па мэтавым прызначэнні або прадастаўлены дзяржаўным органам, які не мае паўнамоцтваў на прыняцце адпаведнага рашэння, і (або) без правядзення аўкцыёну, калі прадастаўленне зямельнага ўчастка магчыма толькі па выніках аўкцыёну, і (або) прадастаўленым з парушэннем устаноўленай чарговасці прадастаўлення зямельных участкаў, і (або) без папярэдняга ўзгаднення месца размяшчэння зямельнага ўчастка, калі ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі патрабуецца яго правядзенне;

3) без атрымання неабходных дазволаў на будаўніцтва, рэканструкцыю або без праектнай дакументацыі ў выпадках, калі неабходнасць яе падрыхтоўкі прадугледжана заканадаўствам, або з істотнымі парушэннямі горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл*, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Нерухомая маёмасць, створаная ў выніку самавольнага будаўніцтва, з'яўляецца самавольнай пабудовай.

Самавольнае будаўніцтва павінна быць неадкладна прыпынена.

* Пад істотнымі парушэннямі горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл для мэт гэтага Кодэкса разумеюцца парушэнні, якія могуць стварыць патэнцыяльную пагрозу парушэння правоў і ахованых заканадаўствам інтарэсаў іншых асоб, жыццю або здароўю грамадзян, маёмасці грамадзян і юрыдычных асоб, парушыць устаноўленыя зацверджанай горадабудаўнічай дакументацыяй рэгламенты выкарыстання тэрыторыі, а таксама прычыніць шкоду навакольнаму асяроддзю, знізіць эксплуатацыйную прыдатнасць аб'екта.

2. Асоба, якая ажыццявіла самавольнае будаўніцтва, не набывае права ўласнасці на самавольную пабудову ў адпаведнасці з пунктамі 1 і 2 артыкула 220 гэтага Кодэкса і не мае права карыстацца і распараджацца самавольнай пабудовай – прадаваць, дарыць, здаваць у арэнду, заключаць іншыя здзелкі.

3. Пры самавольным будаўніцтве ў выпадку, прадугледжаным падпунктам 1 часткі першай пункта 1 гэтага артыкула, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам прымаецца, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, рашэнне аб вяртанні самавольна занятага зямельнага ўчастка, зносе самавольнай пабудовы і прывядзенні зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан у парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

4. Пры самавольным будаўніцтве, у тым ліку пры набыцці асобай зямельнага ўчастка з размешчанай на ім самавольнай пабудовай (далей у гэтым артыкуле – законны набывальнік), у выпадках, прадугледжаных падпунктам 2 часткі першай пункта 1 гэтага артыкула, абласным (Мінскім гарадскім) выканаўчым камітэтам прымаюцца ў дачыненні да зямельнага ўчастка рашэнне ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель, а таксама, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, адно з наступных рашэнняў:

1) аб зносе самавольнай пабудовы і прывядзенні зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан з вызначэннем у такім рашэнні тэрмінаў выканання гэтых дзеянняў;

2) аб прывядзенні самавольнай пабудовы ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан з вызначэннем у такім рашэнні тэрмінаў выканання гэтых дзеянняў.

За асобай, якая ажыццявіла на зямельным участку, прадастаўленым у прыватную ўласнасць або пажыццёвае ўспадкаванае валоданне, самавольнае будаўніцтва (у тым ліку за законным набывальнікам) у выпадках, прадугледжаных падпунктам 2 часткі першай пункта 1 гэтага артыкула, паводле рашэння суда можа быць прызнана права ўласнасці на самавольную пабудову, калі захаванне самавольнай пабудовы не цягне за сабой істотных парушэнняў горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл.

Прызнанне судом права ўласнасці на самавольную пабудову з'яўляецца падставай для прыняцця мясцовым выканаўчым і распарадчым органам рашэння аб працягу будаўніцтва (прыняцці самавольнай пабудовы ў эксплуатацыю і яе дзяржаўнай рэгістрацыі ва ўстаноўленым парадку) і аб прадастаўленні зямельнага ўчастка ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

Падача ў суд заявы аб прызнанні права ўласнасці на самавольную пабудову на працягу тэрмінаў, указаных у рашэнні абласнога (Мінскага гарадскога) выканаўчага камітэта, або абскарджанне ва ўстаноўленым парадку такога рашэння прыпыняе яго выкананне.

5. Пры самавольным будаўніцтве, у тым ліку ў дачыненні да законнага набывальніка, у выпадках парушэння заканадаўства на падставах, указаных у падпункце 3 часткі першай пункта 1 гэтага артыкула, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам прымаецца, калі іншае не вызначана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, адно з наступных рашэнняў:

1) аб працягу будаўніцтва (прыняцці самавольнай пабудовы ў эксплуатацыю і яе дзяржаўнай рэгістрацыі ва ўстаноўленым парадку) – калі захаванне пабудовы не цягне за сабой істотных парушэнняў горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл;

2) аб зносе самавольнай пабудовы і прывядзенні зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан з вызначэннем у такім рашэнні тэрмінаў выканання гэтых дзеянняў – калі захаванне пабудовы цягне за сабой істотныя парушэнні горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл;

3) аб прывядзенні самавольнай пабудовы ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан з вызначэннем у такім рашэнні тэрмінаў выканання гэтых дзеянняў – калі захаванне пабудовы цягне за сабой істотныя парушэнні горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл.

Абскарджанне ва ўстаноўленым парадку рашэння мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, указанага ў падпунктах 2 і 3 часткі першай гэтага пункта, прыпыняе яго выкананне.

6. Знос самавольнай пабудовы, прывядзенне зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан або прывядзенне самавольнай пабудовы ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан на падставе рашэння мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, якое ўступіла ў сілу і прынята ў адпаведнасці з часткай першай пункта 4, а таксама падпунктамі 2 або 3 часткі першай пункта 5 гэтага артыкула, выконваецца асобай, якая ажыццявіла самавольнае будаўніцтва, або законным набывальнікам, або за кошт такіх асоб.

У выпадках парушэння заканадаўства на падставах, указаных у падпунктах 2 і 3 часткі першай пункта 1 гэтага артыкула, законны набывальнік, які выканаў патрабаванні, прадугледжаныя часткай першай гэтага пункта, мае права прад'явіць рэгрэснае патрабаванне да асобы, якая ажыццявіла адчужэнне такога зямельнага ўчастка, аб пакрыцці панесеных выдаткаў.

7. У выпадку адмовы асобы, якая ажыццявіла самавольнае будаўніцтва, законнага набывальніка выканаць рашэнне мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, якое ўступіла ў сілу і было прынята ў адпаведнасці з часткай першай пункта 4, а таксама падпунктамі 2 або 3 часткі першай пункта 5 гэтага артыкула, або невыканання гэтага рашэння ва ўстаноўлены тэрмін або ў выпадку непрызнання судом права ўласнасці на самавольную пабудову ў адпаведнасці з часткай другой пункта 4 гэтага артыкула мясцовым выканаўчым і распарадчым органам (упаўнаважанай ім арганізацыяй) праводзіцца знос самавольнай пабудовы і прывядзенне зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па

мэтавым прызначэнні стан або прывядзенне пабудовы ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан, за выключэннем выпадкаў, указаных у пункце 8 гэтага артыкула.

8. Адмова асобы, якая ажыццявіла самавольнае будаўніцтва на зямельным участку, што знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці (за выключэннем зямельнага ўчастка, прадастаўленага ў пажыццёвае ўспадкаванае валоданне), выканаць рашэнне абласнога (Мінскага гарадскога) выканаўчага камітэта, якое ўступіла ў сілу і прынята ў адпаведнасці з часткай першай пункта 4 гэтага артыкула, або невыкананне гэтага рашэння ва ўстаноўлены тэрмін прызнаецца адмовай ад права ўласнасці на матэрыялы, з якіх узведзена самавольная пабудова.

У гэтым выпадку мясцовы выканаўчы і распарадчы орган (упаўнаважаная ім арганізацыя) ажыццяўляе адно з наступных дзеянняў:

праводзіць знос самавольнай пабудовы або прыводзіць пабудову ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан (калі захаванне пабудовы цягне за сабой істотныя парушэнні горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл), а таксама прыводзіць зямельны ўчастак у прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан;

падае ў суд заяву аб прызнанні матэрыялаў, з якіх узведзена самавольная пабудова, безгаспадарнымі і прызнанні права камунальнай уласнасці на іх (калі захаванне пабудовы не цягне істотных парушэнняў горадабудаўнічых і будаўнічых нормаў і правіл). Пасля ўступлення ў сілу рашэння суда мясцовы выканаўчы і распарадчы орган прымае рашэнне аб далейшым выкарыстанні матэрыялаў, з якіх узведзена самавольная пабудова, у тым ліку аб працягу будаўніцтва (прыняцці самавольнай пабудовы ў эксплуатацыю і яе дзяржаўнай рэгістрацыі ва ўстаноўленым парадку), і аб прадастаўленні зямельнага ўчастка ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

9. Спагнанне выдаткаў на ажыццяўленне зносу самавольнай пабудовы або прывядзенне пабудовы ў ранейшы, да ажыццяўлення самавольнага будаўніцтва, стан, прывядзенне зямельнага ўчастка ў прыдатны для выкарыстання па мэтавым прызначэнні стан у адпаведнасці з пунктам 7 і абзацам другім часткі другой пункта 8 гэтага артыкула праводзіцца ў судовым парадку.

10. У выпадку, калі самавольнае будаўніцтва ажыццёўлена на зямельным участку, прадастаўленым дзяржаўным органам, які не мае паўнамоцтваў на прыняцце адпаведнага рашэння, і (або) без правядзення аўкцыёну, калі прадастаўленне зямельнага ўчастка магчыма толькі па выніках аўкцыёну, і (або) прадастаўленым з парушэннем устаноўленай чарговасці прадастаўлення зямельных участкаў, і (або) без папярэдняга ўзгаднення месца размяшчэння зямельнага ўчастка, калі ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі патрабуецца яго правядзенне, прычыненая асобе шкода ў выніку незаконных дзеянняў (бяздзейнасці) дзяржаўных органаў або іх службовых асоб пакрываецца ў адпаведнасці з артыкулам 938 гэтага Кодэкса.

Артыкул 224. момант узнікнення права ўласнасці ў набывальніка паводле дагавора

1. Права ўласнасці ў набывальніка рэчы паводле дагавора ўзнікае з моманту яе перадачы, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

2. Калі дагавор аб адчужэнні маёмасці падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, права ўласнасці ў набывальніка ўзнікае з моманту яго рэгістрацыі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Артыкул 225. Перадача рэчы

1. Перадачай прызнаецца ўручэнне рэчы набывальніку, а таксама здача перавозчыку для адпраўкі набывальніку або здача ў арганізацыю сувязі для перасылкі набывальніку рэчаў, адчужаных без абавязацельства дастаўкі.

Рэч лічыцца ўручанай набывальніку з моманту яе фактычнага паступлення ў валоданне набывальніка або ўказанай ім асобы.

2. Калі к моманту заключэння дагавора аб адчужэнні рэчы яна ўжо знаходзіцца ў валоданні набывальніка, рэч прызнаецца перададзенай яму з гэтага моманту.

3. Да перадачы рэчы прыраўноўваецца перадача кансамента або іншага таварараспарадчага дакумента на яе.

Артыкул 226. Безгаспадарныя рэчы

1. Безгаспадарнай з'яўляецца рэч, якая не мае ўласніка або ўласнік якой невядомы, або рэч, ад права ўласнасці на якую ўласнік адмовіўся.

2. Калі гэта не выключаецца правіламі гэтага Кодэкса аб набыванні права ўласнасці на рэчы, ад якіх уласнік адмовіўся (артыкул 227), аб знаходцы (артыкулы 228 і 229), аб безнаглядных жывёлах (артыкулы 231 і 232), аб скарбе (артыкул 234), аб антыкварнай, гістарычнай зброі і боепрыпасах, іншым узбраенні або ваеннай тэхніцы (артыкул 234¹), аб археалагічных артэфактах (артыкул 234²), права ўласнасці на безгаспадарныя рухомыя рэчы можа быць набыта з прычыны набыўной даўнасці (артыкул 235).

3. Безгаспадарныя нерухомыя рэчы прымаюцца на ўлік арганізацыямі па дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёй па заяве адпаведнага дзяржаўнага органа, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

Права камунальнай уласнасці на безгаспадарную нерухомую рэч можа быць прызнана судом.

Безгаспадарная нерухомая рэч, не прызнаная паводле рашэння суда рэччу, якая паступіла ў камунальную ўласнасць, можа быць зноў прынята ў валоданне, карыстанне і распараджэнне ўласнікам, які пакінуў яе, або набыта ва ўласнасць з прычыны набыўной даўнасці (артыкул 235).

4. Матэрыялы, з якіх узведзена самавольная пабудова, прызнаюцца безгаспадарнымі на падставах, прадугледжаных артыкулам 223 гэтага Кодэкса, у парадку, устаноўленым грамадзянскім працэсуальным заканадаўствам.

Артыкул 227. Рухомыя рэчы, ад якіх уласнік адмовіўся

1. Рухомыя рэчы, кінутыя ўласнікам або іншым чынам пакінутыя ім (кінутыя рэчы) з мэтай адмовы ад права ўласнасці на іх (артыкул 237), могуць быць ператвораны іншымі асобамі ў сваю ўласнасць у парадку, устаноўленым пунктам 2 гэтага артыкула.

2. Асоба, ва ўласнасці, валоданні або карыстанні якой знаходзіцца зямельны ўчастак, вадаём або іншы аб'ект, дзе знаходзіцца кінутая рэч, вартасць якой яўна ніжэйшая за суму, адпаведную пяціразоваму памеру базавай велічыні, або кінутыя лом металаў, бракаваная прадукцыя, тапляк ад сплаву, адвалы і спады, што ўтвараюцца пры здабычы карысных выкапняў, адходы вытворчасці і іншыя адходы, мае права накіраваць гэтыя рэчы ў сваю ўласнасць, распачаўшы іх выкарыстанне або ажыццявіўшы іншыя дзеянні, якія сведчаць аб накіраванні рэчы ва ўласнасць.

Іншыя кінутыя рэчы паступаюць ва ўласнасць асобы, якая ўступіла ў валоданне імі, калі па заяве гэтай асобы яны прызнаны судом безгаспадарнымі.

Артыкул 228. Знаходка

1. Той, хто знайшоў згубленую рэч, абавязаны неадкладна паведаміць аб гэтым асобе, якая згубіла яе, або ўласніку рэчы, або каму-небудзь іншаму з вядомых яму асоб, якія маюць права атрымаць яе, і вярнуць знойдзеную рэч гэтай асобе.

Калі рэч знойдзена ў памяшканні або на транспарце, яна падлягае здачы асобе, якая прадстаўляе ўладальніка гэтага памяшкання або сродку транспарту. У гэтым выпадку асоба, якой здадзена знаходка, набывае права і нясе абавязкі асобы, якая знайшла рэч.

2. Той, хто знайшоў рэч, абавязаны заявіць аб знаходцы ў орган унутраных спраў або орган мясцовага кіравання і самакіравання, калі асоба, якая мае права запатрабаваць вяртання знойдзенай рэчы, або месца яе знаходжання невядомыя.

3. Той, хто знайшоў рэч, мае права захоўваць яе ў сябе або здаць на захоўванне ў орган унутраных спраў, орган мясцовага кіравання і самакіравання або ўказанай імі асобе.

Скорапсавальная рэч або рэч, выдаткі па захоўванні якой несувымерна вялікія ў параўнанні з яе вартасцю, можа быць рэалізавана тымі, хто знайшоў рэч, з атрыманнем пісьмовых доказаў, што сведчаць суму выручкі. Грошы, выручаныя ад продажу знойдзенай рэчы, падлягаюць вяртання асобе, управаважанай на яе атрыманне.

4. Той, хто знайшоў рэч, адказвае за яе страту або пашкоджанне толькі ў выпадку намеру або грубай неасцярожнасці і ў межах вартасці рэчы.

Артыкул 229. Набыццё права ўласнасці на знаходку

1. Калі на працягу шасці месяцаў з моманту заявы аб знаходцы ў орган унутраных спраў або орган мясцовага кіравання і самакіравання (пункт 2 артыкула 228) асоба, управамоцненая на атрыманне згубленай рэчы, не будзе ўстаноўлена і не заявіць аб сваім праве на рэч асобе, якая знайшла яе, ці ў орган унутраных спраў або орган мясцовага кіравання і самакіравання, той, хто знайшоў рэч, набывае права ўласнасці на яе.

2. Калі той, хто знайшоў рэч, адмовіцца ад набыцця яе ва ўласнасць, знойдзеная рэч паступае ў камунальную ўласнасць.

Артыкул 230. Пакрыццё выдаткаў, звязаных са знаходкай, і ўзнагароджанне таму, хто знайшоў рэч

1. Той, хто знайшоў і вярнуў рэч асобе, управамоцненай на яе атрыманне, мае права атрымаць ад гэтай асобы, а ў выпадках пераходу рэчы ў камунальную ўласнасць – ад адпаведнага органа мясцовага кіравання і самакіравання пакрыццё неабходных выдаткаў, звязаных з захоўваннем, здачай або рэалізацыяй рэчы, а таксама выдаткаў на выяўленне асобы, управамоцненай атрымаць рэч.

2. Той, хто знайшоў рэч, мае права запатрабаваць ад асобы, управамоцненай на атрыманне рэчы, узнагароджанне за знаходку ў памеры да дваццаці працэнтаў вартасці рэчы. Калі знойдзеная рэч уяўляе каштоўнасць толькі для асобы, управамоцненай на яе атрыманне, памер узнагароджання вызначаецца паводле пагаднення з гэтай асобай, а ў выпадку недасягнення пагаднення – судом.

Права на ўзнагароджанне не ўзнікае, калі той, хто знайшоў рэч, не заявіў аб знаходцы або паспрабаваў яе ўтаіць.

Артыкул 231. Безнаглядныя жывёлы

1. Асоба, якая затрымала безнаглядную або прыблудную скаціну або іншых безнаглядных свойскіх жывёл, абавязана вярнуць іх уласніку, а калі ўласнік жывёл або месца яго знаходжання невядомыя, не пазней чым праз тры дні з моманту затрымання заявіць аб выяўленых жывёлах у орган унутраных спраў або орган мясцовага кіравання і самакіравання, якія прымаюць меры да вышуку ўласніка.

2. На час вышуку ўласніка жывёл яны могуць быць пакінуты асобай, якая затрымала іх, у сябе на ўтрыманні і ў карыстанні або здадзены на ўтрыманне і ў карыстанне іншай асобе, якая мае неабходныя для гэтага ўмовы. Па просьбе асобы, якая затрымала безнаглядных жывёл, пошук асобы, якая мае неабходныя ўмовы для іх утрымання, і перадачу ёй жывёл ажыццяўляе орган унутраных спраў або орган мясцовага кіравання і самакіравання.

3. Асоба, якая затрымала безнаглядных жывёл, або асоба, якой яны перададзены на ўтрыманне і ў карыстанне, абавязаны іх належна ўтрымліваць і пры наяўнасці віны адказваюць за гібель і пашкоджанне жывёл у межах іх вартасці.

Артыкул 232. Набыццё права ўласнасці на безнаглядных жывёл

1. Калі на працягу шасці месяцаў з моманту заявы аб затрыманні безнаглядных свойскіх жывёл іх уласнік не будзе выяўлены або сам не заявіць аб сваім праве на іх, асоба, у якой жывёла знаходзілася на ўтрыманні і ў карыстанні, набывае права ўласнасці на іх.

Пры адмове гэтай асобы ад набыцця ва ўласнасць жывёл, якія ўтрымліваліся ў яе, яны паступаюць у камунальную ўласнасць і выкарыстоўваюцца ў парадку, які вызначаецца органам мясцовага кіравання і самакіравання.

2. У выпадку яўкі ранейшага ўласніка жывёл пасля пераходу іх ва ўласнасць іншай асобе ранейшы ўласнік мае права пры наяўнасці акалічнасцей, якія сведчаць аб захаванні да яго прывязанасці з боку гэтых жывёл або аб жорсткім ці іншым неналежным абыходжанні з імі новага ўласніка, запатрабаваць іх вяртання на ўмовах, якія вызначаюцца паводле пагаднення з новым уласнікам, а пры недасягненні пагаднення – судом.

Артыкул 233. Пакрыццё выдаткаў на ўтрыманне безнаглядных жывёл і ўзнагароджанне за іх

1. У выпадку вяртання безнаглядных свойскіх жывёл уласніку асоба, якая затрымала жывёл, і асоба, у якой яны знаходзіліся на ўтрыманні і ў карыстанні, маюць права на пакрыццё іх уласнікам неабходных выдаткаў, звязаных з утрыманнем жывёл, з залікам выгад, атрыманых ад карыстання імі.

2. Асоба, якая затрымала безнаглядных свойскіх жывёл, мае права запатрабаваць ад іх уласніка ўзнагароджанне ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 230 гэтага Кодэкса.

Артыкул 234. Скарб

1. Скарб, гэта значыць закапаня ў зямлі або схаваня іншым спосабам грошы ці каштоўныя прадметы, уласнік якіх не можа быць устаноўлены ці паводле акта заканадаўства страціў на іх права, паступае ва ўласнасць асобы, якой належыць маёмасць (зямельны ўчастак, пабудовы і да т. п.), дзе скарб быў схаваны, і асобы, якая выявіла скарб, у роўных долях, калі пагадненнем паміж імі не ўстаноўлена іншае.

Пры выяўленні скарбу асобай, якая ажыццяўляла раскопкі або пошукі каштоўнасцей без згоды на гэта ўласніка зямельнага ўчастка або іншай маёмасці, дзе скарб быў схаваны, скарб падлягае перадачы ўласніку зямельнага ўчастка або іншай маёмасці, у якой быў знойдзены скарб.

Правілы частак першай і другой гэтага пункта не прымяняюцца ў дачыненні да скарбаў, якія складаюцца з археалагічных артэфактаў.

2. У выпадку выяўлення скарбу, які складаецца з матэрыяльных культурных каштоўнасцей, што валодаюць адметнымі духоўнымі, мастацкімі і (або) дакументальнымі вартасцямі і адпавядаюць аднаму з крытэрыяў для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, такія матэрыяльныя культурныя каштоўнасці падлягаюць перадачы ў дзяржаўную ўласнасць. Пры гэтым уласнік зямельнага ўчастка або іншай маёмасці, дзе скарб быў схаваны, і асоба, якая выявіла скарб, маюць права на атрыманне разам узнагароджання ў памеры пяцідзесяці працэнтаў кошту скарбу. Узнагароджанне размяркоўваецца паміж гэтымі асобамі ў роўных долях, калі пагадненнем паміж імі не ўстаноўлена іншае.

Пры выяўленні такога скарбу асобай, якая ажыццяўляла раскопкі або пошукі каштоўнасцей без згоды ўласніка маёмасці, дзе скарб быў схаваны, узнагароджанне гэтай асобе не выплачваецца і цалкам паступае ўласніку.

3. Правілы гэтага артыкула не прымяняюцца да асоб, у кола працоўных або службовых абавязкаў якіх уваходзіла правядзенне раскопак і пошуку, накіраваных на выяўленне скарбу.

Артыкул 2341. Набыццё права ўласнасці на безгаспадарныя антыкварную, гістарычную зброю і боепрыпасы, іншае ўзбраенне або ваенную тэхніку

Калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, у выпадку выяўлення безгаспадарных антыкварнай, гістарычнай зброі і боепрыпасаў, іншага ўзбраення або ваеннай тэхнікі пры правядзенні пошукавых работ, раскопак або іншым чынам указаныя рэчы падлягаюць перадачы ў дзяржаўную ўласнасць у парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Артыкул 234². Набыццё права ўласнасці на археалагічныя артэфекты

Калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі, археалагічныя артэфекты, знойдзеныя пры правядзенні археалагічных даследаванняў або іншым чынам, падлягаюць перадачы ў дзяржаўную ўласнасць у парадку, устаноўленым заканадаўствам.

У выпадку выяўлення археалагічных артэфактаў, якія з'яўляюцца скарбам і валодаюць адметнымі духоўнымі, мастацкімі і (або) дакументальнымі вартасцямі і адпавядаюць аднаму з крытэрыяў для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктамі 2 і 3 артыкула 234 гэтага Кодэкса.

Артыкул 235. Набыўная даўнасць

1. Асоба – грамадзянін або юрыдычная асоба, ва ўласнасці якой не знаходзіцца маёмасць, але якая добрасумленна, адкрыта і бесперапынна валодае ёй як сваёй уласнай нерухомай маёмасцю на працягу пятнаццаці гадоў ці іншай маёмасцю на працягу пяці гадоў, набывае права ўласнасці на гэту маёмасць (набыўная даўнасць).

Права ўласнасці на нерухомую і іншую маёмасць, што падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, узнікае ў асобы, якая набыла гэту маёмасць паводле набыўной даўнасці, з моманту такой рэгістрацыі.

2. Да набыцця на маёмасць права ўласнасці паводле набыўной даўнасці асоба, якая валодае маёмасцю як сваёй уласнай, мае права на абарону свайго валодання супраць трэціх асоб, якія не з'яўляюцца ўласнікамі маёмасці, а таксама не маюць правоў на валоданне ёй на іншай падставе, прадугледжанай заканадаўствам або дагаворам.

3. Асоба, якая спасылаецца на даўнасць валодання, можа далучыць да часу свайго валодання ўвесь час, на працягу якога гэтай маёмасцю валодаў той, чым правапераемнікам гэта асоба з'яўляецца.

4. Цячэнне тэрміну набыўной даўнасці ў дачыненні да рэчаў, якія знаходзяцца ў асобы, з валодання якой яны маглі быць запатрабаваны ў адпаведнасці з артыкуламі 282–284 і 286 гэтага Кодэкса, пачынаецца з дня, наступнага за днём сканчэння тэрміну іскавай даўнасці паводле адпаведных патрабаванняў.

ГЛАВА 15 СПЫНЕННЕ ПРАВА ўЛАСНАСЦІ

Артыкул 236. Падставы спынення права ўласнасці

1. Права ўласнасці спыняецца пры адчужэнні ўласнікам сваёй маёмасці іншым асобам, адмове ўласніка ад права ўласнасці, гібелі або знішчэнні маёмасці, страце права ўласнасці на маёмасць і ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Прымусовае адабранне ва ўласніка маёмасці не дапускаецца, акрамя выпадкаў, калі на падставах, прадугледжаных законам, а таксама згодна з пастановай суда праводзяцца:

1) накіраванне спагнання на маёмасць паводле абавязацельстваў (артыкул 238);

- 2) адчужэнне маёмасці, якая паводле акта заканадаўства не можа належаць гэтай асобе (артыкул 239);
- 3) адчужэнне нерухомай маёмасці ў сувязі з адабраннем зямельнага ўчастка (артыкул 240);
- 4) выкуп культурных каштоўнасцей, якія ўтрымліваюцца безгаспадарліва (артыкул 241), выкуп хатніх жывёл (артыкул 242);
- 5) рэквізіцыя (артыкул 243);
- 6) канфіскацыя (артыкул 244);
- 7) адчужэнне маёмасці ў выпадках, прадугледжаных пунктам 4 артыкула 255 і артыкулам 275¹;
- 8) прыватызацыя (артыкул 218);
- 9) нацыяналізацыя (артыкул 245);
- 10) безплатнае адабранне маёмасці ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі ў сферы барацьбы з карупцыяй.

Артыкул 237. Адмова ад права ўласнасці

1. Грамадзянін або юрыдычная асоба можа адмовіцца ад права ўласнасці на належную яму маёмасць, паведаміўшы аб гэтым або ажыццявіўшы іншыя дзеянні, якія дакладна сведчаць аб адхіленні ад валодання, карыстання і распараджэння маёмасцю без намеру захаваць якія-небудзь правы на гэту маёмасць.

Прызнаецца адмовай ад права ўласнасці на матэрыялы, з якіх узведзена самавольная пабудова, адмова асобы, якая ажыццявіла самавольнае будаўніцтва на зямельным участку, што знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці (за выключэннем зямельнага ўчастка, прадастаўленага ў пажыццёвае ўспадкаванае валоданне), выканаць рашэнне абласнога (Мінскага гарадскога) выканаўчага камітэта, якое ўступіла ў законную сілу і прынята ў адпаведнасці з часткай першай пункта 4 артыкула 223 гэтага Кодэкса, або невыкананне такога рашэння ва ўстаноўлены тэрмін.

2. Адмова ад права ўласнасці, за выключэннем адмовы ад права ўласнасці на матэрыялы, з якіх узведзена самавольная пабудова, прадугледжанай часткай другой пункта 1 гэтага артыкула, не цягне за сабой спынення правоў і абавязкаў уласніка ў дачыненні да адпаведнай маёмасці да моманту набывання права ўласнасці на гэту маёмасць іншай асобай, за выключэннем выпадкаў, калі маёмасць у адпаведнасці з заканадаўствам падвергнута ўтылізацыі або знішчэнню.

Артыкул 238. Накіраванне спагнання на маёмасць паводле абавязацельстваў уласніка

1. Адабранне маёмасці шляхам накіравання спагнання на маёмасць паводле абавязацельстваў уласніка праводзіцца на падставе рашэння суда, калі іншы парадак накіравання спагнання не прадугледжаны заканадаўствам або дагаворам.

2. Права ўласнасці на маёмасць, на якую накіроўваецца спагнанне, спыняецца ва ўласніка з моманту ўзнікнення права ўласнасці на адабраную маёмасць у асобы, да якой пераходзіць гэта маёмасць.

Артыкул 239. Спыненне права ўласнасці асобы на маёмасць, якая не можа ёй належаць

1. Калі на падставах, што дапускаюцца заканадаўствам, ва ўласнасці асобы аказалася маёмасць, якая паводле заканадаўчага акта не можа ёй належаць, гэта маёмасць павінна быць адчужана ўласнікам на працягу года з моманту ўзнікнення права ўласнасці на маёмасць, калі заканадаўствам не ўстаноўлены іншы тэрмін.

2. У выпадках калі маёмасць не адчужана ўласнікам у тэрміны, указаныя ў пункце 1 гэтага артыкула, такая маёмасць з улікам яе характару і прызначэння паводле рашэння суда, вынесеным на падставе заявы адпаведнага дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, падлягае прымусоваму продажу з перадачай былому ўласніку выручанай ад продажу сумы або перадачы ў дзяржаўную ўласнасць з пакрыццём былому ўласніку кошту маёмасці, вызначанага судом. Пры гэтым утрымліваюцца выдаткі на адчужэнне (адказнае захоўванне) указанай маёмасці.

3. Калі ва ўласнасці грамадзяніна або юрыдычнай асобы на падставах, што дапускаюцца заканадаўствам, апынецца рэч, знаходжанне якой у абароце дапускаецца на падставе спецыяльнага дазволу, а ў выдачы такога дазволу ўласніку адмоўлена або ён не звярнуўся па атрыманне ўказанага дазволу на працягу тэрміну, прадугледжанага заканадаўствам, гэта рэч падлягае адчужэнню ў парадку, устаноўленым для маёмасці, якая не можа належаць гэтаму ўласніку.

Пры гэтым адчужэнне рэчы дапускаецца з захаваннем парадку абароту адпаведнай маёмасці, устаноўленага заканадаўствам, і толькі асобе, якая мае ўказаны дазвол, або дзяржаве.

Артыкул 240. Адчужэнне нерухомай маёмасці ў сувязі з адабраннем зямельнага ўчастка, на якім яна знаходзіцца

1. У выпадках калі адабранне зямельнага ўчастка для дзяржаўных патрэб ці з прычыны неналежнага выкарыстання зямлі немагчымае без спынення права ўласнасці на капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні) або іншую нерухомую маёмасць, якая знаходзіцца на гэтым участку, гэта маёмасць можа быць адабрана ва ўласніка шляхам выкупу дзяржавай або продажу з публічных таргоў у парадку, прадугледжаным заканадаўствам.

Патрабаванне аб адабранні нерухомай маёмасці не падлягае задавальненню, калі адпаведны дзяржаўны орган або орган мясцовага кіравання і самакіравання, які звярнуўся з гэтым патрабаваннем у суд, не дакажа, што выкарыстанне зямельнага ўчастка з мэтай, для якой ён адбіраецца, немагчымае без спынення права ўласнасці на гэту нерухомую маёмасць.

2. Правілы гэтага артыкула адпаведна прымяняюцца пры спыненні права ўласнасці на нерухомую маёмасць у сувязі з адабраннем горных адводаў і іншых участкаў, на якіх знаходзіцца маёмасць.

Артыкул 241. Выкуп культурных каштоўнасцей, якія ўтрымліваюцца безгаспадарліва

У выпадках калі ўласнік культурных каштоўнасцей, аднесеныя у адпаведнасці з заканадаўствам да асабліва каштоўных і ахаваных дзяржавай, безгаспадарліва ўтрымлівае гэтыя каштоўнасці, што пагражае стратай імі свайго значэння, такія каштоўнасці паводле рашэння суда могуць быць адабраны ва ўласніка шляхам выкупу дзяржавай або продажу з публічных таргоў.

Пры выкупе культурных каштоўнасцей уласніку пакрываецца іх кошт у памеры, устаноўленым пагадненнем бакоў, а ў выпадку спрэчкі – судом. Пры продажы з публічных таргоў уласніку перадаецца выручаная ад продажу сума за вылікам выдаткаў на правядзенне таргоў.

Артыкул 242. Выкуп хатніх жывёл пры неналежным абыходжанні з імі

У выпадках калі ўласнік хатніх жывёл абыходзіцца з імі ў відавочнай супярэчнасці з устаноўленымі заканадаўствам правіламі і прынятымі ў грамадстве нормаў гуманнага стаўлення да жывёл, гэтыя жывёлы могуць быць адабраны ва ўласніка шляхам іх выкупу

асобай, якая прад'явіла адпаведнае патрабаванне ў суд. Кошт выкупу вызначаецца пагадненнем бакоў, а ў выпадку спрэчкі – судом.

Артыкул 243. Рэквізіцыя

1. У выпадках стыхійных бедстваў, аварый, эпідэміяў, эпідэміяў і пры іншых абставінах, якія носяць надзвычайны характар, маёмасць у інтарэсах грамадства паводле рашэння дзяржаўных органаў можа быць адабрана ва ўласніка ў парадку і на ўмовах, устаноўленых законам, з выплатай яму кошту маёмасці (рэквізіцыя).

2. Ацэнка, паводле якой уласніку кампенсуецца кошт рэквізіраванай маёмасці, можа быць аспрэчана ім у судзе.

3. Асоба, маёмасць якой рэквізіравана, мае права пры спыненні дзеяння абставін, у сувязі з якімі праведзена рэквізіцыя, патрабаваць праз суд вяртання ёй маёмасці, што захавалася.

Артыкул 244. Канфіскацыя

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, маёмасць можа быць безаплата адабрана ва ўласніка ў выглядзе санкцыі за ўчыненне злачынства або іншага правапарушэння (канфіскацыя). Пры гэтым канфіскацыя маёмасці ў адміністрацыйным парадку дапускаецца толькі з захаваннем умоў і парадку, прадугледжаных законам. Рашэнне аб канфіскацыі, прынятае ў адміністрацыйным парадку, можа быць абскарджана ў суд.

Артыкул 245. Нацыяналізацыя

Пэратварэнне маёмасці, якая знаходзіцца ва ўласнасці грамадзян і юрыдычных асоб, у дзяржаўную ўласнасць шляхам яе нацыяналізацыі дапускаецца толькі на падставе прынятага ў адпаведнасці з Канстытуцыяй закона аб парадку і ўмовах нацыяналізацыі гэтай маёмасці і са свечасовай і поўнай кампенсацыяй асобе, маёмасць якой нацыяналізавана, кошту гэтай маёмасці і іншых страт, прычыненых яе адабраннем.

ГЛАВА 16 АГУЛЬНАЯ ЎЛАСНАСЦЬ

Артыкул 246. Паняцце і падставы ўзнікнення агульнай уласнасці

1. Маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці дзвюх або некалькіх асоб, належыць ім на праве агульнай уласнасці.

2. Маёмасць можа знаходзіцца ў агульнай уласнасці з вызначэннем долі кожнага з уласнікаў у праве ўласнасці (долевая ўласнасць) або без вызначэння такіх долей (сумесная ўласнасць).

3. Агульная ўласнасць на маёмасць з'яўляецца долевай, за выключэннем выпадкаў, калі заканадаўчымі актамі дапускаецца ўтварэнне сумеснай уласнасці на гэту маёмасць.

4. Агульная ўласнасць узнікае пры паступленні ва ўласнасць дзвюх або некалькіх асоб маёмасці, якая не можа быць падзелена без змянення яе прызначэння (непадзельныя рэчы) або не падлягае падзелу паводле заканадаўства.

Агульная ўласнасць на падзельную маёмасць узнікае ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам.

5. Паводле пагаднення ўдзельнікаў сумеснай уласнасці, а пры недасягненні згоды – паводле рашэння суда на агульную маёмасць можа быць устаноўлена долевая ўласнасць гэтых асоб.

6. Заканадаўчымі актамі ў галіне жыллёвых адносін, а таксама заканадаўчымі актамі, якія рэгулююць пытанні рэканструкцыі жылых дамоў, могуць устанаўлівацца іншыя правілы, чым прадугледжаныя гэтай главой.

Артыкул 247. Вызначэнне долей у праве долевай уласнасці

1. Калі памер долей удзельнікаў долевай уласнасці не можа быць вызначаны на падставе акта заканадаўства і не ўстаноўлены пагадненнем усіх яго ўдзельнікаў, долі лічацца роўнымі.

2. Пагадненнем усіх удзельнікаў долевай уласнасці можа быць устаноўлены парадак вызначэння і змены іх долей у залежнасці ад укладу кожнага з іх ва ўтварэнне і прырашчэнне агульнай маёмасці.

3. Удзельнік долевай уласнасці, які ажыццявіў за свой кошт з захаваннем устаноўленага парадку выкарыстання агульнай маёмасці неаддзельных паляпшэнні гэтай маёмасці, мае права на адпаведнае павелічэнне сваёй долі ў праве на агульную маёмасць.

Аддзельныя паляпшэнні агульнай маёмасці, калі іншае не прадугледжана пагадненнем удзельнікаў долевай уласнасці, паступаюць ва ўласнасць таго з удзельнікаў, які іх зрабіў.

Артыкул 248. Наступствы надбудовы, прыбудовы або перабудовы жылога дома або іншай пабудовы, што знаходзіцца ў агульнай долевай уласнасці

Калі ўласнік з захаваннем устаноўленых правіл павялічыў за свой кошт плошчу дома або іншай пабудовы, што знаходзіцца ў долевай уласнасці, шляхам прыбудовы, надбудовы або перабудовы, то паводле патрабавання гэтага ўласніка долі ў агульнай уласнасці на дом або пабудову і парадак карыстання памяшканнямі ў іх падлягаюць адпаведнаму змяненню.

Артыкул 249. Распараджэнне маёмасцю, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці

1. Распараджэнне маёмасцю, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, ажыццяўляецца паводле пагаднення ўсіх яе ўдзельнікаў.

2. Удзельнік долевай уласнасці мае права паводле свайго меркавання прадаць, падарыць, завяшчаць, здаць у заклад сваю долю або распарадзіцца ёю іншым чынам з выкананнем пры яе аплатным адчужэнні правілаў, устаноўленых артыкулам 253 гэтага Кодэкса.

Артыкул 250. Валоданне і карыстанне маёмасцю, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці

1. Валоданне і карыстанне маёмасцю, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, ажыццяўляецца паводле пагаднення ўсіх яе ўдзельнікаў, а пры недасягненні згоды – у парадку, які ўстанаўліваецца судом.

2. Удзельнік долевай уласнасці мае права на прадастаўленне ў яго валоданне і карыстанне часткі агульнай маёмасці, што адпавядае яго долі, а пры немагчымасці гэтага мае права патрабаваць ад іншых удзельнікаў, якія валодаюць і карыстаюцца маёмасцю, што прыходзіцца на яго долю, адпаведнай кампенсацыі.

Артыкул 251. Набыткі, прадукцыя і даходы ад выкарыстання маёмасці, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці

Набыткі, прадукцыя і даходы ад выкарыстання маёмасці, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, паступаюць у склад агульнай маёмасці і размяркоўваюцца паміж удзельнікамі

долевой уласнасці суразмерна іх долям, калі іншае не прадугледжана пагадненнем паміж імі.

Артыкул 252. Выдаткі па ўтрыманні маёмасці, якая знаходзіцца ў долевой уласнасці

1. Кожны ўдзельнік долевой уласнасці абавязаны суразмерна са сваёй доляй удзельнічаць у выплаце падаткаў, збораў і іншых выплат па агульнай маёмасці, а таксама ў выдатках па яе ўтрыманні і захаванні, калі заканадаўствам або дагаворам не ўстаноўлена іншае.

2. Выдаткі, якія не з'яўляюцца неабходнымі і зроблены адным з уласнікаў без згоды астатніх, прыпадаюць на яго самога. Спрэчкі, якія ўзнікаюць пры гэтым, падлягаюць вырашэнню ў судовым парадку.

Артыкул 253. Пераважнае права куплі долі ў праве агульнай уласнасці

1. Пры продажы долі ў праве агульнай уласнасці пабочнай асобе астатнія ўдзельнікі долевой уласнасці маюць пераважнае права куплі гэтай долі па цане, за якую яна прадаецца, і на іншых роўных умовах, акрамя выпадку продажу з публічных таргоў.

Публічныя таргі для продажу долі ў праве агульнай уласнасці пры адсутнасці згоды на гэта ўсіх удзельнікаў долевой уласнасці могуць ажыццяўляцца ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 258 гэтага Кодэкса, і ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Прадавец долі абавязаны паведаміць у пісьмовай форме астатнім удзельнікам долевой уласнасці аб намеры прадаць сваю долю ў праве агульнай уласнасці пабочнай асобе з указаннем цаны і іншых умоў, на якіх прадае яе. Пісьмовым пагадненнем удзельнікаў долевой уласнасці, прынятым з захаваннем патрабаванняў пункта 1 артыкула 249 гэтага Кодэкса, можа быць устаноўлены спосаб такога паведамлення. Зафіксаваная ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку адмова ўдзельнікаў долевой уласнасці ад атрымання пісьмовага паведамлення прадаўца аб намеры прадаць сваю долю лічыцца належным паведамленнем гэтым удзельнікам долевой уласнасці.

Калі астатнія ўдзельнікі долевой уласнасці адмовяцца ад куплі або не набудуць прадаваемую долю ў праве агульнай уласнасці на нерухомую маёмасць на працягу месяца, а ў дачыненні да іншай маёмасці – на працягу дзесяці дзён з дня паведамлення, прадавец мае права прадаць сваю долю любой асобе.

3. Пры продажы долі з парушэннем пераважнага права куплі любы іншы ўдзельнік долевой уласнасці мае права на працягу трох месяцаў патрабаваць у судовым парадку пераводу на яго правоў і абавязкаў пакупніка.

4. Уступка пераважнага права куплі долі не дапускаецца.

5. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца таксама пры адчужэнні долі паводле дагавора мены.

6. Правілы гэтага артыкула не прымяняюцца пры куплі долі ў праве агульнай уласнасці на маёмасць, якая складае паявы інвестыцыйны фонд, засведчанай інвестыцыйным паем, астатнімі ўдзельнікамі долевой уласнасці.

Артыкул 254. Момент пераходу долі ў праве агульнай уласнасці да пакупніка паводле дагавора

Доля ў праве агульнай уласнасці пераходзіць да пакупніка паводле дагавора з моманту заключэння дагавора, калі пагадненнем бакоў не прадугледжана іншае.

Момент пераходу долі ў праве агульнай уласнасці паводле дагавора, які падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, вызначаецца ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 224 гэтага Кодэкса.

Артыкул 255. Падзел маёмасці, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, і выдзел з яе долі

1. Маёмасць, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, за выключэннем маёмасці, якая складае паявы інвестыцыйны фонд, можа быць падзелена паміж яе ўдзельнікамі на падставе пагаднення паміж імі.

2. Удзельнік долевай уласнасці мае права патрабаваць выдзелу сваёй долі з агульнай маёмасці, за выключэннем маёмасці, якая складае паявы інвестыцыйны фонд.

3. Пры недасягненні ўдзельнікамі долевай уласнасці пагаднення аб спосабах і ўмовах падзелу агульнай маёмасці або выдзелу долі аднаго з іх удзельнік долевай уласнасці мае права ў судовым парадку патрабаваць выдзелу ў натуре сваёй долі з агульнай маёмасці.

Калі выдзел долі ў натуре не дапускаецца заканадаўствам або немагчымы без несуразмернага ўрону маёмасці, што знаходзіцца ў агульнай уласнасці, уласнік, які выдзяляецца, мае права на выплату яму кошту яго долі іншымі ўдзельнікамі долевай уласнасці.

4. Несуразмернасць маёмасці, якая выдзяляецца ў натуре ўдзельніку долевай уласнасці на падставе гэтага артыкула, яго долі ў праве ўласнасці ліквідуецца выплатай адпаведнай грашовай сумы або іншай кампенсацыяй.

Выплата ўдзельніку долевай уласнасці астатнімі ўласнікамі кампенсацыі замест выдзелу яго долі ў натуре дапускаецца з яго згоды. У выпадках, калі доля адпаведнага ўласніка нязначная, не можа быць рэальна выдзелена і ён не мае істотнай зацікаўленасці ў выкарыстанні агульнай маёмасці, суд можа і пры адсутнасці згоды гэтага ўласніка абавязаць яго перадаць сваю долю астатнім удзельнікам з выплатай яму кампенсацыі.

5. З атрыманнем кампенсацыі ў адпаведнасці з гэтым артыкулам уласнік страчвае права на долю ў агульнай маёмасці.

Артыкул 256. Валоданне, карыстанне і распараджэнне маёмасцю, што знаходзіцца ў сумеснай уласнасці

1. Удзельнікі сумеснай уласнасці, калі іншае не прадугледжана пагадненнем паміж імі, разам валодаюць і карыстаюцца агульнай маёмасцю.

2. Распараджэнне маёмасцю, што знаходзіцца ў сумеснай уласнасці, ажыццяўляецца паводле згоды ўсіх удзельнікаў, якая прадугледжваецца незалежна ад таго, кім з удзельнікаў заключана здзелка паводле распараджэння маёмасцю. Гэта правіла не распаўсюджваецца на нерухомую маёмасць, для распараджэння якой неабходна пісьмовая згода ўсіх удзельнікаў сумеснай уласнасці.

3. Кожны з удзельнікаў сумеснай уласнасці мае права заключаць здзелкі паводле распараджэння агульнай маёмасцю, калі іншае не вынікае з пагаднення ўсіх удзельнікаў. Заключаная адным з удзельнікаў сумеснай уласнасці здзелка, звязаная з распараджэннем агульнай маёмасцю, можа быць прызнана неправадзейнай паводле патрабавання астатніх удзельнікаў на падставе адсутнасці ва ўдзельніка, які заключыў здзелку, неабходных паўнамоцтваў толькі ў выпадку, калі даказана, што другі бок у здзелцы ведаў або заведама павінен быў ведаць пра гэта (артыкул 175).

4. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца, калі для асобных відаў сумеснай уласнасці заканадаўствам не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 257. Падзел маёмасці, якая знаходзіцца ў сумеснай уласнасці, і выдзел з яе долі

1. Падзел агульнай маёмасці паміж удзельнікамі сумеснай уласнасці, а таксама выдзел долі аднаго з іх можа быць ажыццёўлены пры ўмове папярэдняга вызначэння долі кожнага з удзельнікаў у праве на агульную маёмасць.

2. Пры падзеле агульнай маёмасці і выдзеле з яго долі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або пагадненнем удзельнікаў, іх долі прызнаюцца роўнымі.

3. Падставы і парадак падзелу агульнай маёмасці і выдзелу з яго долі вызначаюцца паводле правіл артыкула 255 гэтага Кодэкса, паколькі іншае для асобных відаў сумеснай уласнасці не ўстаноўлена заканадаўствам і не вынікае з сутнасці адносін удзельнікаў сумеснай уласнасці.

Артыкул 258. Накіраванне спагнання на долю ў агульнай маёмасці

Крэдытор удзельніка долевай або сумеснай уласнасці пры недастатковасці ў апошняга іншай маёмасці мае права прад'явіць патрабаванне аб выдзяленні долі даўжніка ў агульнай маёмасці для накіравання на яе спагнання.

Калі ў такіх выпадках вылучэнне долі ў натуре немагчымае ці супраць гэтага пярэчаць астатнія ўдзельнікі долевай або сумеснай уласнасці, крэдытор мае права патрабаваць продажу даўжніком сваёй долі астатнім удзельнікам агульнай уласнасці па цане, суразмернай рынкаваму кошту гэтай долі, з накіраваннем выручаных ад продажу сродкаў на пагашэнне доўгу.

У выпадку адмовы астатніх удзельнікаў агульнай уласнасці ад набыцця долі даўжніка крэдытор мае права патрабаваць праз суд накіравання спагнання на долю даўжніка ў праве агульнай уласнасці шляхам продажу гэтай долі з публічных таргоў.

Артыкул 259. Агульная ўласнасць сужэнцаў

1. Маёмасць, нажытая сужэнцамі падчас шлюбу, знаходзіцца ў іх сумеснай уласнасці, калі дагаворам паміж імі не ўстаноўлены іншы рэжым гэтай маёмасці.

2. Маёмасць, якая належала кожнаму з сужэнцаў да ўзяцця шлюбу, а таксама атрыманая адным з сужэнцаў падчас шлюбу ў дар або ў парадку ўспадкавання, знаходзіцца ў яго ўласнасці.

Рэчы індывідуальнага карыстання (адзенне, абутак і да т.п.), за выключэннем каштоўнасцей і іншых прадметаў раскошы, хоць і набытыя падчас шлюбу за кошт агульных сродкаў сужэнцаў, прызнаюцца ўласнасцю таго сужэнца, які імі карыстаўся.

Маёмасць кожнага з сужэнцаў можа быць прызнана іх сумеснай уласнасцю, калі будзе ўстаноўлена, што на працягу шлюбу за кошт агульнай маёмасці сужэнцаў або асабістай маёмасці другога сужэнца былі зроблены ўкладанні, якія значна павялічваюць кошт гэтай маёмасці (капітальны рамонт, рэканструкцыя, пераабсталяванне і да т.п.). Гэта правіла не прымяняецца, калі дагаворам паміж сужэнцамі прадугледжана іншае.

3. Паводле абавязацельстваў аднаго з сужэнцаў спагнанне можа быць накіравана толькі на маёмасць, якая знаходзіцца ў яго ўласнасці, а таксама на яго долю ў агульнай маёмасці сужэнцаў, якая належала б яму пры падзеле гэтай маёмасці. Накіраванне спагнання на маёмасць унітарнага прадпрыемства, якое належыць сужэнцам на праве сумеснай уласнасці, не дапускаецца.

3¹. Пры падзеле маёмасці, якая знаходзіцца ў сумеснай уласнасці сужэнцаў, сужэнец удзельніка гаспадарчай суполкі, таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю мае права патрабаваць у судовым парадку прызнання за ім права на належную яму частку долі яго сужэнца ў статутным фондзе адпаведнай суполкі ці таварыства.

У выпадку прызнання судом за сужэнцам удзельніка гаспадарчай суполкі, таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю права на належную яму частку долі яго сужэнца ў статутным фондзе адпаведнай суполкі ці таварыства са згоды астатніх удзельнікаў гэтай суполкі ці таварыства ён мае права стаць (яе) яго ўдзельнікам ці патрабаваць выплаты кошту належнай яму часткі долі яго сужэнца ў статутным фондзе або выдачы ў натуре маёмасці на такі кошт. Пры гэтым адмова ва ўключэнні ў склад удзельнікаў адпаведнай суполкі ці таварыства цягне за сабой абавязак гэтай суполкі ці

таварыства выплаціць сужэнцу кошт належнай яму часткі долі яго сужэнца ў статутным фондзе ці выдаць у натуры маёмасць на такі кошт.

Вызначэнне кошту часткі долі ў статутным фондзе суполкі ці таварыства і яе выплата ці выдача ў натуры маёмасці на такі кошт ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 64 гэтага Кодэкса ў тэрмін, прадугледжаны ўстаноўчымі дакументамі гэтага таварыства, але не пазней чым праз дванаццаць месяцаў з дня прад'яўлення сужэнцам адпаведнага патрабавання.

Правілы частак першай і другой гэтага пункта распаўсюджваюцца на выпадкі падзелу маёмасці, якая знаходзіцца ў сумеснай уласнасці сужэнцаў, адзін з якіх з'яўляецца членам вытворчага кааператыва. Пры гэтым вызначэнне кошту часткі паю сужэнца ў маёмасці вытворчага кааператыва і яе выплата ці выдача ў натуры маёмасці на такі кошт ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 111 гэтага Кодэкса ў тэрмін, прадугледжаны статутам вытворчага кааператыва, але не пазней чым праз дванаццаць месяцаў з дня прад'яўлення сужэнцам адпаведнага патрабавання.

4. Правілы вызначэння долей сужэнцаў у агульнай маёмасці пры яе падзеле і парадак такога падзелу ўстанаўліваюцца заканадаўствам аб шлюбе і сям'і.

Артыкул 260. Выключаны

Артыкул 261. Выключаны

ГЛАВА 17 РЭЧАВЫЯ ПРАВЫ НА НЕРУХОМОЮ МАЁМАСЦЬ

Артыкул 262. Рэчавыя правы на зямельныя ўчасткі

1. Зямельныя ўчасткі могуць знаходзіцца ў землекарыстальнікаў на рэчавых правах у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі аб ахове і выкарыстанні зямель і гэтым Кодэксам.

2. Правы на зямельныя ўчасткі, а таксама абмежаванні (абцяжарванні) правоў на іх узнікаюць, пераходзяць і спыняюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель і грамадзянскім заканадаўствам.

Артыкул 263. Зямельныя ўчасткі агульнага карыстання. Доступ на зямельны ўчастак

1. Грамадзяне маюць права свабодна, без якіх-небудзь дазвонаў знаходзіцца на незакрытых для агульнага доступу зямельных участках, якія знаходзяцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь, і выкарыстоўваць наяўныя на гэтых участках прыродныя аб'екты ў межах, якія дапускаюцца заканадаўствам.

2. Калі зямельны ўчастак не абгароджаны або яго землекарыстальнік іншым спосабам выразна не пазначыў, што ўваход на ўчастак без яго дазволу не дапускаецца, любая асоба можа прайсці праз гэты ўчастак, калі гэта не прычыняе шкоды або турботы землекарыстальніку.

Артыкул 264. Выключаны

Артыкул 265. Выключаны

Артыкул 266. Выключаны

Артыкул 267. Пераход правоў на зямельны ўчастак пры адчужэнні капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў), якія на ім знаходзяцца

1. Пры пераходзе правоў на капітальныя пабудовы (будынкi, збудаваннi), незавершаныя закансерваваныя капітальныя пабудовы да набывальнікаў гэтых пабудоў пераходзяць правы, абмежаваннi (абцяжарваннi) правоў на зямельныя ўчасткі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб ахове і выкарыстаннi зямель.

2. Пры пераходзе правоў на капітальныя пабудовы (будынкi, збудаваннi), незавершаныя закансерваваныя капітальныя пабудовы размешчаныя на арандаваных зямельных участках, да набывальнікаў гэтых пабудоў пераходзяць правы і абавязкі паводле адпаведных дагавораў арэнды зямельнага ўчастка на астатнi тэрмін арэнды адпаведнага зямельнага ўчастка ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб ахове і выкарыстаннi зямель.

Артыкул 268. Права абмежаванага карыстання чужой нерухомай маёмасцю (сервітут)

1. Уласнік нерухомай маёмасці мае права патрабаваць ад уласніка суседняй нерухомай маёмасці, а ў неабходных выпадках – і ад уласніка іншай нерухомай маёмасці прадастаўлення права абмежаванага карыстання нерухомай маёмасцю (сервітуту).

2. Абцяжарванне нерухомай маёмасці сервітутам не пазбаўляе ўласніка нерухомай маёмасці правоў валодання, карыстання і распараджэння гэтай нерухомай маёмасцю.

3. Сервітут устанаўліваецца паводле пагаднення паміж асобай, якая патрабуе ўстанаўлення сервітуту, і ўласнікам нерухомай маёмасці і падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб дзяржаўнай рэгістрацыі нерухомай маёмасці, правоў на яе і здзелак з ёю. У выпадку недасягнення пагаднення аб усталяванні або ўмовах сервітуту спрэчка вырашаецца судом паводле іску асобы, якая патрабуе ўстанаўлення сервітуту.

4. Уласнік нерухомай маёмасці, абцяжаранай сервітутам, мае права, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, патрабаваць ад асоб, у інтарэсах якіх устаноўлены сервітут, суразмернай платы за карыстанне нерухомай маёмасцю.

5. Адносіны, звязаныя з правам абмежаванага карыстання чужым зямельным участкам (зямельны сервітут), рэгулююцца заканадаўствам аб ахове і выкарыстаннi зямель. Права абмежаванага карыстання чужым зямельным участкам (зямельны сервітут) устанаўліваецца і спыняецца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове і выкарыстаннi зямель.

Артыкул 269. Захаванне сервітуту пры пераходзе права на нерухомую маёмасць

1. Сервітут захоўваецца ў выпадку пераходу правоў на нерухомую маёмасць, якая абцяжарана гэтым сервітутам, да іншай асобы.

2. Сервітут не можа быць самастойным прадметам куплі-продажу, закладу і не можа перадавацца якім-небудзь спосабам асобам, якія не з'яўляюцца ўласнікамі нерухомай маёмасці, для забеспячэння выкарыстання якой сервітут устаноўлены.

Артыкул 270. Спыненне сервітуту

1. Паводле патрабавання ўласніка маёмасці, абцяжаранай сервітутам, гэты сервітут можа быць спынены з прычыны адпазення падстаў, на якіх сервітут быў устаноўлены.

2. У выпадках калі нерухомая маёмасць, якая належыць грамадзяніну або юрыдычнай асобе, у выніку абцяжарвання сервітутам не можа выкарыстоўвацца ў адпаведнасці з прызначэннем, уласнік мае права патрабаваць праз суд спынення сервітуту.

Артыкул 271. Выключаны

ГЛАВА 18

ПРАВА ЁЛАСНАСЦІ І ІНШЫЯ РЭЧАВЫЯ ПРАВЫ НА ЖЫЛЫЯ ПАМЯШКАННІ

Артыкул 272. Уласнасць на жылы дом і кватэру

1. Уласнік ажыццяўляе правы валодання, карыстання прыналежным яму жылым памяшканнем у адпаведнасці з яго прызначэннем.

2. Жылыя памяшканні прызначаны для пражывання грамадзян. Грамадзянін – уласнік жылога памяшкання можа выкарыстоўваць яго для асабістага пражывання і пражывання членаў яго сям’і асобна або разам з сям’ёй. Жылыя памяшканні могуць здавацца іх уласнікамі на падставе дагавора.

3. Размяшчэнне ў жылых дамах прамысловых вытворчасцей не дапускаецца.

Размяшчэнне ўласнікам у прыналежным яму жылым памяшканні арганізацый і іх падраздзяленняў дапускаецца толькі пасля пераводу гэтых памяшканняў у нежылыя, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі. Перавод памяшканняў з жылых у нежылыя праводзіцца ў парадку, які вызначаецца жыллёвым заканадаўствам.

Артыкул 273. Кватэра як аб’ект права ўласнасці

Уласніку кватэры ў шматкватэрным доме разам з прыналежным яму памяшканнем, якое займаецца пад кватэру, належыць таксама доля ў праве ўласнасці на агульную маёмасць дома (артыкул 274).

Артыкул 274. Агульная маёмасць уласнікаў у шматкватэрным доме

1. Уласнікам кватэр у шматкватэрным доме належаць на праве агульнай долевай уласнасці агульныя памяшканні дома, канструкцыі дома, механічнае, электрычнае, санітарна-тэхнічнае і іншае абсталяванне за межамі або ўнутры кватэры, якія абслугоўваюць больш за адну кватэру, а ў выпадках, устаноўленых заканадаўствам або дагаворам, і іншая маёмасць.

Валоданне і карыстанне агульнай маёмасцю, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым жыллёвым заканадаўствам у частцы, якая не ўрэгулявана гэтым Кодэксам.

2. Уласнік кватэры не мае права адчузаць сваю долю ў праве ўласнасці на агульную маёмасць жылога дома, а таксама ажыццяўляць іншыя дзеянні, якія цягнуць за сабой перадачу гэтай долі асобна ад права ўласнасці на кватэру. Адчужэнне агульнай маёмасці, якая знаходзіцца ў долевай уласнасці, ажыццяўляецца паводле рашэння агульнага сходу ўласнікаў жылых і (або) нежылых памяшканняў са згоды дзвюх трэцяў ад агульнай колькасці ўласнікаў жылых і (або) нежылых памяшканняў.

3. Уласнікі кватэр для забеспячэння эксплуатацыі шматкватэрнага дома, карыстання кватэрамі і іх агульнай маёмасцю маюць права, а ва ўстаноўленых заканадаўствам выпадках абавязаны ствараць таварыствы ўласнікаў. Суполка ўласнікаў з’яўляецца некамерцыйнай арганізацыяй, якая ствараецца выключна з мэтай, прадугледжанай гэтым пунктам, і дзейнічае ў адпаведнасці з заканадаўствам аб такіх суполках.

Артыкул 275. Правы членаў сям’і ўласніка жылога памяшкання

1. Члены сям’і ўласніка, які пражывае ў прыналежным яму жылым памяшканні, маюць права карыстання гэтым памяшканнем на ўмовах, прадугледжаных жыллёвым заканадаўствам.

2. Пераход права ўласнасці на жылы дом або кватэру да іншай асобы не з'яўляецца падставай для спынення права карыстання жылым памяшканнем членамі сям'і ранейшага ўласніка, калі іншае не прадугледжана жыллёвым заканадаўствам.

3. Члены сям'і ўласніка жылога памяшкання могуць патрабаваць ліквідацыі парушэнняў іх правоў на жылое памяшканне ад любых асоб, уключаючы ўласніка жылога памяшкання.

Артыкул 275¹. Адабранне жылога памяшкання ва ўласніка

Жылое памяшканне можа быць адабрана ва ўласніка ў выпадках і парадку, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

ГЛАВА 19 ПРАВА ГАСПАДАРЧАГА РАСПАРАДЖЭННЯ, ПРАВА АПЕРАТЫЎНАГА КІРАВАННЯ

Артыкул 276. Права гаспадарчага распараджэння

1. Унітарнае прадпрыемства або дзяржаўнае аб'яднанне, а ў выпадках, вызначаных Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, іншая юрыдычная асоба, якім маёмасць належыць на праве гаспадарчага распараджэння, валодаюць, карыстаюцца і распараджаюцца гэтай маёмасцю ў межах, якія вызначаюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

2. Уласнік маёмасці ў адпаведнасці з заканадаўствам вырашае пытанні стварэння ўнітарнага прадпрыемства, вызначэння прадмета і мэт яго дзейнасці, яго рэарганізацыі і ліквідацыі, прызначае кіраўніка ўнітарнага прадпрыемства, ажыццяўляе кантроль за выкарыстаннем па прызначэнні і захаванасцю маёмасці, якая належыць унітарнаму прадпрыемству.

Уласнік маёмасці, якая знаходзіцца ў гаспадарчым распараджэнні, ажыццяўляе кантроль за выкарыстаннем паводле прызначэння і захаванасцю гэтай маёмасці, а таксама мае права на атрыманне часткі прыбытку ад яе выкарыстання.

3. Юрыдычныя асобы не маюць права прадаваць нерухомую маёмасць, якая належыць ім на праве гаспадарчага распараджэння, здаваць яе ў арэнду, у заклад, уносіць у якасці закладу ў статутны фонд гаспадарчых суполак ці таварыстваў або іншым спосабам распараджацца гэтай маёмасцю без згоды ўласніка.

Астатняй маёмасцю, якая належыць юрыдычным асобам на праве гаспадарчага распараджэння, яны распараджаюцца самастойна, за выключэннем выпадкаў, устаноўленых заканадаўствам і ўласнікам маёмасці.

Артыкул 277. Права аператыўнага кіравання

1. Казённае прадпрыемства, установа або дзяржаўнае аб'яднанне, за якімі маёмасць замацавана на праве аператыўнага кіравання, у дачыненні да замацаванай за імі маёмасці ажыццяўляюць у межах, устаноўленых заканадаўствам, у адпаведнасці з мэтамі сваёй дзейнасці, заданнямі ўласніка і прызначэннем маёмасці права валодання, карыстання і распараджэння ёй.

2. Уласнік маёмасці, замацаванай за казённым прадпрыемствам, установай або дзяржаўным аб'яднаннем на праве аператыўнага кіравання, мае права адабраць залішнюю маёмасць і маёмасць, якая не выкарыстоўваецца або выкарыстоўваецца не паводле прызначэння, і распарадзіцца ёй на сваё меркаванне.

3. Маёмасць рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання, замацаваная за яго арганізацыйнымі структурамі ў выглядзе юрыдычнай асобы, належыць ім на праве аператыўнага кіравання, калі іншае не прадугледжана статутам рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання.

На арганізацыйныя структуры рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання ў выглядзе юрыдычнай асобы, за якімі маёмасць замацавана на праве аператыўнага кіравання, распаўсюджваюцца правілы, прадугледжаныя гэтым артыкулам, артыкуламі 279, 280 і пунктам 2 артыкула 281 гэтага Кодэкса.

Артыкул 278. Распараджэнне маёмасцю казённага прадпрыемства і дзяржаўнага аб'яднання, за якім маёмасць замацавана на праве аператыўнага кіравання

1. Казённае прадпрыемства мае права адчужаць або іншым спосабам распараджацца замацаванай за ім маёмасцю толькі са згоды ўласніка гэтай маёмасці. Казённае прадпрыемства мае права перадаваць у заклад маёмасць, якая знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, у парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі аб распараджэнні дзяржаўнай маёмасцю, калі іншае не прадугледжана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Казённае прадпрыемства самастойна рэалізуе тавары (работы, паслугі), калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

2. Парадак размеркавання даходаў казённага прадпрыемства вызначаецца ўласнікам яго маёмасці.

3. Правілы, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, прымяняюцца да дзяржаўнага аб'яднання, за якім маёмасць замацавана на праве аператыўнага кіравання, калі іншае не вызначана актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 279. Распараджэнне маёмасцю ўстановаў

1. Установа не мае права без згоды ўласніка адчужаць або іншым спосабам распараджацца замацаванай за ёй маёмасцю і маёмасцю, набытай за кошт выдзеленых ёй сродкаў, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам або іншымі заканадаўчымі актамі. Установа мае права перадаваць у заклад маёмасць, якая знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, у парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі аб распараджэнні дзяржаўнай маёмасцю, калі іншае не прадугледжана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, а маёмасць, якая знаходзіцца ў прыватнай уласнасці, – са згоды ўласніка гэтай маёмасці або ўпаўнаважанай ім асобы.

2. Калі ў адпаведнасці з устаноўчымі дакументамі ўстанове прадастаўлена права ажыццяўляць дзейнасць, якая прыносіць даходы, то атрыманыя ад такой дзейнасці даходы і набытая за кошт іх маёмасць паступаюць у самастойнае распараджэнне ўстановы і ўлічваюцца на асобным балансе (асобна ў кнізе ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання), калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 280. Набыццё і спыненне права гаспадарчага распараджэння і права аператыўнага кіравання

1. Права гаспадарчага распараджэння або права аператыўнага кіравання маёмасцю, у дачыненні да якой уласнікам прынята рашэнне аб замацаванні за ўнітарным прадпрыемствам, установай або дзяржаўным аб'яднаннем, узнікае ў гэтага прадпрыемства, установы або дзяржаўнага аб'яднання з моманту перадачы маёмасці, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

2. Набытак, прадукцыя і даходы ад выкарыстання маёмасці, якая знаходзіцца ў гаспадарчым распараджэнні або аператыўным кіраванні, а таксама маёмасць, набытая ўнітарным прадпрыемствам, установай або дзяржаўным аб'яднаннем на падставе дагавораў або на іншых падставах, паступаюць у гаспадарчае распараджэнне або аператыўнае кіраванне прадпрыемства, установы або дзяржаўнага аб'яднання ў парадку, устаноўленым

заканадаўствам для набыцця права ўласнасці. Права ўласнасці на гэты набытак, прадукцыю, даходы і маёмасць набывае ўласнік маёмасці названых юрыдычных асоб.

3. Права гаспадарчага распараджэння і права аператыўнага кіравання маёмасцю спыняюцца на падставах і ў парадку, прадугледжаных заканадаўчымі актамі для спынення права ўласнасці, а таксама ў выпадках правамернага адабрання маёмасці ў прадпрыемства, установы або дзяржаўнага аб'яднання на меркаванне ўласніка.

Артыкул 281. Захаванне права на маёмасць пры пераходзе прадпрыемства або маёмасці ўстановы да іншага ўласніка

1. Пры пераходзе права ўласнасці на прадпрыемства як маёмасны комплекс да іншага ўласніка юрыдычная асоба, якой гэта прадпрыемства належыць на праве гаспадарчага распараджэння, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь або дагаворам, захоўвае права гаспадарчага распараджэння на прыналежнае яму прадпрыемства.

2. Пры пераходзе права ўласнасці на маёмасць установы да іншай асобы гэта ўстанова захоўвае права аператыўнага кіравання на замацаваную за ім маёмасць.

ГЛАВА 20 АБАРОНА ПРАВА ўЛАСНАСЦІ І ІНШЫХ РэчАВЫХ ПРАВОў

Артыкул 282. Выпатрабаванне маёмасці з чужога незаконнага валодання

Уласнік мае права выпатрабаваць сваю маёмасць з чужога незаконнага валодання.

Артыкул 283. Выпатрабаванне маёмасці ад добрасумленнага набывальніка

1. Калі маёмасць аплатна набыта ў асобы, якая не мела права яе адчужаць, аб чым набывальнік не ведаў і не мог ведаць (добрасумленны набывальнік), то ўласнік мае права запатрабаваць гэту маёмасць ад набывальніка ў выпадку, калі маёмасць страчана ўласнікам ці асобай, якой маёмасць была перададзена ўласнікам у валоданне, або выкрадзена ў таго ці другога, або выбыла з іх валодання іншым шляхам без іх волі.

2. Калі маёмасць набыта безаплатна ад асобы, якая не мела права яе адчужаць, уласнік мае права запатрабаваць маёмасць ва ўсіх выпадках.

3. Грошы, а таксама каштоўныя паперы на прад'яўніка не могуць быць запатрабаваны ад добрасумленнага набывальніка.

Артыкул 284. Разлікі пры вяртанні маёмасці з незаконнага валодання

Пры выпатрабаванні маёмасці з чужога незаконнага валодання ўласнік мае права таксама запатрабаваць ад асобы, якая ведала або павінна была ведаць, што яе валоданне незаконнае (нядобрасумленны ўладальнік), вяртання ці пакрыцця ўсіх даходаў, якія гэта асоба атрымала або павінна была атрымаць за ўвесь час валодання, а ад добрасумленнага ўладальніка – вяртання ці пакрыцця ўсіх даходаў, якія ён атрымаў або павінен быў атрымаць з часу, калі ён даведаўся або павінен быў даведацца аб неправамернасці валодання або атрымаў павестку паводле іску ўласніка аб вяртанні маёмасці.

Уладальнік, як добрасумленны, так і нядобрасумленны, у сваю чаргу мае права патрабаваць ад уласніка пакрыцця зробленых ім неабходных затрат на маёмасць з таго часу, з якога ўласніку належаць даходы ад маёмасці.

Добрасумленны ўладальнік мае права пакінуць за сабой зробленыя ім паляпшэнні, калі яны могуць быць адзелены без пашкоджання маёмасці. Калі такое аддзяленне паляпшэнняў немагчымае, добрасумленны ўладальнік мае права патрабаваць пакрыцця зробленых на паляпшэнне затрат, але не больш за памер павелічэння вартасці маёмасці.

Артыкул 285. Абарона правоў уласніка ад парушэнняў, якія не звязаны з пазбаўленнем валодання

Уласнік можа патрабаваць ліквідацыі ўсялякіх парушэнняў яго права, хоць бы гэтыя парушэнні і не былі звязаны з пазбаўленнем валодання.

Артыкул 286. Абарона правоў уладальніка, які не з'яўляецца ўласнікам

Правы, прадугледжаныя артыкуламі 282–285 гэтага Кодэкса, належаць таксама асобе, якая хоць і не з'яўляецца ўласнікам, але валодае маёмасцю на праве пажыццёвага ўспадкаванага валодання, гаспадарчага распараджэння, аператыўнага кіравання ці на іншай падставе, прадугледжанай заканадаўствам або дагаворам. Гэта асоба мае права на ахову яе валодання таксама супраць уласніка.

Артыкул 287. Наступствы спынення права ўласнасці паводле акта заканадаўства

У выпадку прыняцця акта заканадаўства, які спыняе права ўласнасці, страты, нанесеныя ўласніку ў выніку прыняцця гэтага акта, у тым ліку вартасць маёмасці, пакрываюцца дзяржавай. Спрэчкі аб пакрыцці страт вырашаюцца судом.

РАЗДЗЕЛ ШІ АГУЛЬНАЯ ЧАСТКА АБАВЯЗАЦЕЛЬНАГА ПРАВА ПАДРАЗДЗЕЛ І АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАХ

ГЛАВА 21 ПАНЯЦЦЕ І БАКІ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

Артыкул 288. Паняцце абавязацельства і асновы яго ўзнікнення

1. Паводле абавязацельства адна асоба (даўжнік) абавязана ажыццявіць на карысць іншай асобы (крэдытора) пэўнае дзеянне, напрыклад: перадаць маёмасць, выканаць працу, выплаціць грошы і да т.п., або ўстрымацца ад пэўнага дзеяння, а крэдытор мае права патрабаваць ад даўжніка выканання яго абавязку.

2. Абавязацельствы ўзнікаюць з дагавора, у выніку нанясення шкоды, беспадстаўнага ўзбагачэння і з іншых падстаў, указаных у гэтым Кодэксе і іншых актах заканадаўства.

Артыкул 289. Бакі абавязацельства

1. У абавязацельстве ў якасці кожнага з яго бакоў – крэдытора або даўжніка – могуць удзельнічаць адна або адначасова некалькі асоб.

Неправадзейнасць патрабаванняў крэдытора да адной з асоб, якія ўдзельнічаюць у абавязацельстве на баку даўжніка, таксама як і сканчэнне тэрміну іскавай даўнасці паводле патрабавання да такой асобы, самі па сабе не закранаюць яго патрабавання да астатніх гэтых асоб.

2. Калі кожны з бакоў паводле дагавора нясе абавязак на карысць другога боку, ён лічыцца даўжніком другога боку ў тым, што абавязаны зрабіць на яго карысць, і адначасова яго крэдытарам у тым, што мае права ад яго патрабаваць.

3. Абавязацельства не стварае абавязкаў для асоб, якія не ўдзельнічаюць у ім у якасці бакоў (для трэціх асоб).

У выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або пагадненнем бакоў, абавязацельства можа ствараць для трэціх асоб права ў адносінах да аднаго або абодвух бакоў абавязацельства.

ГЛАВА 22 ВЫКАНАННЕ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

Артыкул 290. Агульныя палажэнні

Абавязацельствы павінны выконвацца належным чынам у адпаведнасці з умовамі абавязацельства і патрабаваннямі заканадаўства, а пры адсутнасці такіх умоў і патрабаванняў – у адпаведнасці з патрабаваннямі, якія прад’яўляюцца звычайна.

Артыкул 291. Недапушчальнасць аднабаковай адмовы ад выканання абавязацельства

Аднабаковая адмова ад выканання абавязацельства і аднабаковае змяненне яго ўмоў не дапускаюцца, калі іншае не вынікае з заканадаўства або дагавора.

Артыкул 292. Выкананне абавязацельства па частках

Крэдытор мае права не прымаць выканання абавязацельства па частках, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, умовамі абавязацельства і не вынікае з сутнасці абавязацельства.

Артыкул 293. Выкананне абавязацельства належнай асобе

Калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў і не вынікае з сутнасці абавязацельства, даўжнік мае права пры выкананні абавязацельства запатрабаваць доказы таго, што выкананне прымаецца самім крэдыторам або ўпаўнаважанай ім на гэта асобай, і нясе рызыку наступстваў невыканання такога патрабавання.

Артыкул 294. Выкананне абавязацельства трэцяй асобай

1. Выкананне абавязацельства можа быць ускладзена даўжніком на трэцюю асобу, калі з заканадаўства, умоў абавязацельства або яго сутнасці не вынікае абавязак даўжніка выканаць абавязацельства асабіста. У гэтым выпадку крэдытор абавязаны прыняць выкананне, прапанаванае за даўжніка трэцяй асобай.

2. Трэцяя асоба, якая падвяргаецца небяспецы страціць сваё права на маёмасць даўжніка (права арэнды, закладу або інш.) у выніку накіравання крэдыторам спягання на гэту маёмасць, можа за свой кошт задаволіць патрабаванне крэдытора без згоды даўжніка. У гэтым выпадку да трэцяй асобы пераходзяць правы крэдытора паводле абавязацельства ў адпаведнасці з артыкуламі 353-358 гэтага Кодэкса.

Артыкул 295. Тэрмін выканання абавязацельства

1. Калі абавязацельства прадугледжвае або дазваляе вызначыць дзень яго выканання або перыяд часу, на працягу якога яно павінна быць выканана, абавязацельства падлягае выкананню ў гэты дзень або адпаведна ў любы момант у межах такога перыяду.

2. У выпадках калі абавязацельства не прадугледжвае тэрмін яго выканання і не ўтрымлівае ўмоў, якія дазваляюць вызначыць гэты тэрмін, яно павінна быць выканана ў разумны тэрмін пасля ўзнікнення абавязацельства.

Абавязацельства, не выкананае ў разумны тэрмін, а таксама абавязацельства, тэрмін якога вызначаны момантам запатрабавання, даўжнік абавязаны выканаць у сямідзённы

тэрмін з дня паступлення пісьмовага патрабавання крэдытора аб яго выкананні, калі абавязак выканання ў іншы тэрмін не вынікае з акта заканадаўства, умоў абавязацельства або сутнасці абавязацельства.

Артыкул 296. Датэрміновае выкананне абавязацельства

Даўжнік мае права выканаць абавязацельства да тэрміну, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або ўмовамі абавязацельства ці не вынікае з яго сутнасці. Аднак датэрміновае выкананне абавязацельства, звязанага з ажыццяўленнем яго бакамі прадпрымальніцкай дзейнасці, дапускаецца толькі ў выпадках, калі магчымасць выканаць абавязацельства датэрмінова прадугледжана заканадаўствам або ўмовамі абавязацельства ці вынікае з сутнасці абавязацельства.

Артыкул 297. Месца выканання абавязацельства

Калі месца выканання абавязацельства не вызначана заканадаўствам або дагаворам, не вынікае з сутнасці абавязацельства, выкананне павінна быць зроблена:

1) паводле абавязацельства перадаць зямельны ўчастак, капітальную пабудову (будынак, збудаванне) або іншую нерухомую маёмасць – у месцы знаходжання маёмасці;

2) паводле абавязацельства перадаць тавар або іншую маёмасць, якая прадугледжвае яго перавозку, – у месцы здачы маёмасці першаму перавозчыку для дастаўкі яго крэдытору;

3) паводле іншых абавязацельстваў даўжніка перадаць тавар або іншую маёмасць – у месцы вырабу або захоўвання маёмасці, калі гэта месца было вядома крэдытору ў момант узнікнення абавязацельства;

4) паводле грашовага абавязацельства – у месцы жыхарства крэдытора ў момант узнікнення абавязацельства, а калі крэдыторам з'яўляецца юрыдычная асоба, – у месцы яе знаходжання ў момант узнікнення абавязацельства. Калі крэдытор да моманту выканання абавязацельства змяніў месца жыхарства або месца знаходжання і паведаміў пра гэта даўжніку, – у новым месцы жыхарства або месцы знаходжання крэдытора з аднясеннем на рахунак крэдытора выдаткаў, звязаных з пераменаў месца выканання;

5) паводле ўсіх іншых абавязацельстваў – у месцы жыхарства даўжніка, а калі даўжніком з'яўляецца юрыдычная асоба, – у месцы яе знаходжання.

Артыкул 298. Валюта грашовых абавязацельстваў

1. Грашовыя абавязацельствы павінны быць выражаны ў беларускіх рублях (артыкул 141).

У грашовым абавязацельстве можа быць прадугледжана, што яно падлягае аплаце ў беларускіх рублях у суме, эквівалентнай пэўнай суме ў замежнай валюце або ва ўмоўных грашовых адзінках («спецыяльных правах запазычання» і інш.). У гэтым выпадку падлеглая аплаце ў рублях сума вызначаецца паводле афіцыйнага курса адпаведнай валюты або ўмоўных грашовых адзінак на дзень выплаты, калі іншы курс або іншая дата яго вызначэння не ўстаноўлены заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

2. Выкарыстанне замежнай валюты, а таксама плацежных дакументаў у замежнай валюце пры ажыццяўленні разлікаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь паводле абавязацельстваў дапускаецца ў выпадках, парадку і на ўмовах, вызначаных заканадаўствам.

Артыкул 299. Павелічэнне сум, якія выплачваюцца на ўтрыманне грамадзяніна

Сума, якая выплачваецца паводле грашовага абавязацельства непасрэдна на ўтрыманне грамадзяніна ў якасці пакрыцця шкоды, прычыненай яго жыццю і здароўю,

паводле дагавора пажыццёвага ўтрымання і ў іншых выпадках, з павелічэннем устаноўленага заканадаўствам памеру базавай велічыні прапарцыянальна павялічваецца.

Артыкул 300. Чарговасць пагашэння запатрабаванняў паводле грашовага абавязацельства

Сума выкананай выплаты, недастатковая для поўнага выканання грашовага абавязацельства, пагашае, калі іншае не прадугледжана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь:

у першую чаргу – выдаткі крэдытора па атрыманні выканання;

у другую чаргу – асноўную суму доўгу і працэнты за карыстанне грашовымі сродкамі, якія падлягаюць выплаце паводле грашовага абавязацельства (пазыкі, крэдыту, авансу і да т.п.);

у трэцюю чаргу – працэнты, прадугледжаныя артыкулам 366 гэтага Кодэкса за невыкананне або пратэрміноўку выканання грашовага абавязацельства, і няўстойку.

Артыкул 301. Выкананне альтэрнатыўнага абавязацельства

Даўжніку, абавязанаму перадаць крэдытору тую або іншую маёмасць ці ажыццявіць адно з двух або некалькіх дзеянняў, належыць права выбару, калі з заканадаўства або ўмоў абавязацельства не вынікае іншае.

Артыкул 302. Выкананне абавязацельства, у якім удзельнічаюць некалькі крэдытораў або некалькі даўжнікоў

Калі ў абавязацельстве ўдзельнічаюць некалькі крэдытораў або некалькі даўжнікоў, то кожны з крэдытораў мае права патрабаваць выканання, а кожны з даўжнікоў абавязаны выканаць абавязацельства ў роўнай долі з іншымі, паколькі з заканадаўства або ўмоў абавязацельства не вынікае іншае.

Артыкул 303. Салідарныя абавязацельствы

1. Салідарны абавязак (адказнасць) або салідарнае патрабаванне ўзнікаюць, калі салідарнасць абавязку або патрабавання прадугледжана дагаворам або ўстаноўлена заканадаўствам, у прыватнасці пры непадзельнасці прадмета абавязацельства.

2. Абавязкі некалькіх даўжнікоў паводле абавязацельства, звязанага з прадпрымальніцкай дзейнасцю, таксама як і патрабаванні некалькіх крэдытораў у такім абавязацельстве, з'яўляюцца салідарнымі, калі заканадаўствам або ўмовамі абавязацельства не прадугледжана іншае.

Артыкул 304. Права крэдытора пры салідарным абавязку

1. Пры салідарным абавязку даўжнікоў крэдытор мае права патрабаваць выканання як ад усіх даўжнікоў сумесна, так і асобна ад любога з іх, прытым як цалкам, так і ў частцы доўгу.

2. Крэдытор, які не атрымаў поўнага задавальнення ад аднаго з салідарных даўжнікоў, мае права патрабаваць недаатрыманае ад астатніх салідарных даўжнікоў.

Салідарныя даўжнікі застаюцца абавязанымі да таго часу, пакуль абавязацельства не будзе выканана цалкам.

Артыкул 305. Пярэчанні супраць патрабаванняў крэдытора пры салідарным абавязку

У выпадку салідарнага абавязку даўжнік не мае права выстаўляць супраць патрабавання крэдытора пярэчанні, заснаваныя на такіх адносінах іншых даўжнікоў з крэдытарам, у якіх гэты даўжнік не ўдзельнічае.

Артыкул 306. Выкананне салідарнага абавязку адным з даўжнікоў

1. Выкананне салідарнага абавязку цалкам адным з даўжнікоў вызваляе астатніх даўжнікоў ад выканання кредытору.

2. Калі іншае не вынікае з адносін паміж салідарнымі даўжнікамі:

1) даўжнік, які выканаў салідарны абавязак, мае права рэгрэснага патрабавання да астатніх даўжнікоў у роўных долях за вылікам долі, якая прыпадае на яго самога;

2) незаплачанае адным з салідарных даўжнікоў даўжніку, які выканаў салідарны абавязак, прыпадае ў роўнай долі на гэтага даўжніка і на астатніх даўжнікоў.

3. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца адпаведна пры спыненні салідарнага абавязацельства залікам сустрэчнага патрабавання аднаго з даўжнікоў.

Артыкул 307. Салідарныя патрабаванні

1. Пры салідарнасці патрабавання любы з салідарных кредытораў мае права прад'явіць да даўжніка патрабаванне ў поўным аб'ёме.

Да прад'яўлення патрабавання адным з салідарных кредытораў даўжнік мае права выканаць абавязацельства любому з іх паводле свайго меркавання.

2. Даўжнік не мае права выстаўляць супраць патрабавання аднаго з салідарных кредытораў прэрэчанні, заснаваныя на такіх адносінах даўжніка з іншымі салідарнымі кредыторамі, у якіх гэты кредытор не ўдзельнічае.

3. Выкананне абавязацельства цалкам аднаму з салідарных кредытораў вызваляе даўжніка ад выканання астатнім кредыторам.

4. Салідарны кредытор, які атрымаў выкананне ад даўжніка, абавязаны пакрыць належнае іншым кредыторам у роўных долях, калі іншае не вынікае з адносін паміж імі.

Артыкул 308. Выкананне абавязацельства ўнясеннем доўгу ў дэпазіт

1. Даўжнік мае права ўнесці належныя з яго грошы або каштоўныя паперы ў дэпазіт натарыуса, дыпламатычнага агента дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульскай службовай асобы консульскай установы Рэспублікі Беларусь, а ў выпадках, устаноўленых заканадаўствам, – у дэпазіт суда, калі абавязацельства не можа быць выканана даўжніком з прычыны:

1) адсутнасці кредытора або асобы, упаўнаважанай ім прыняць выкананне, у месцы, дзе абавязацельства павінна быць выканана;

2) недзеяздольнасці кредытора і адсутнасці ў яго прадстаўніка;

3) відавочнай адсутнасці пэўнасці наконт таго, хто з'яўляецца кредыторам паводле абавязацельства, у прыватнасці ў сувязі са спрэчкай з гэтай нагоды паміж кредыторам і іншымі асобамі;

4) ухілення кредытора ад прыняцця выканання або іншай пратэрміноўкі з яго боку.

2. Унясенне грашовай сумы або каштоўных папер у дэпазіт натарыуса, дыпламатычнага агента дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульскай службовай асобы консульскай установы Рэспублікі Беларусь або суда лічыцца выкананнем абавязацельства.

Натарыус, дыпламатычны агент дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульская службовая асоба консульскай установы Рэспублікі Беларусь або суд, у дэпазіт якога ўнесены грошы або каштоўныя паперы, паведамляе аб гэтым кредытору.

Артыкул 309. Сустрэчнае выкананне абавязацельства

1. Сустрэчным прызнаецца выкананне абавязацельства адным з бакоў, якое ў адпаведнасці з дагаворам абумоўлена выкананнем сваіх абавязацельстваў іншым бокам.

2. У выпадку непрадстаўлення абавязаным бокам абумоўленага дагаворам выканання абавязацельства або наяўнасці акалічнасцей, якія відавочна сведчаць аб тым, што такое выкананне не будзе зроблена ва ўстаноўлены тэрмін, бок, на якім ляжыць

сустрэчнае выкананне, мае права прыпыніць выкананне свайго абавязацельства або адмовіцца ад выканання гэтага абавязацельства і запатрабаваць пакрыцця страт.

Калі абумоўленае дагаворам выкананне абавязацельства зроблена не ў поўным аб'ёме, бок, на якім ляжыць сустрэчнае выкананне, мае права прыпыніць выкананне свайго абавязацельства або адмовіцца ад выканання ў частцы, якая адпавядае непрадастаўленаму выкананню.

3. Калі сустрэчнае выкананне абавязацельства здзейснена нягледзячы на непрадастаўленне іншым бокам абумоўленага дагаворам выканання свайго абавязацельства, гэты бок абавязаны прадаставіць такое выкананне.

4. Правілы, прадугледжаныя пунктамі 2 і 3 гэтага артыкула, прымяняюцца, калі дагаворам або заканадаўствам не прадугледжана іншае.

ГЛАВА 23 ЗАБЕСПЯЧЭННЕ ВЫКАНАННЯ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

§ 1. Агульныя палажэнні

Артыкул 310. Спосабы забеспячэння выканання абавязацельстваў

1. Выкананне абавязацельстваў можа забяспечвацца няўстойкай, закладам, трыманнем маёмасці даўжніка, паручальніцтвам, гарантыяй, банкаўскай гарантыяй, задаткам і іншымі спосабамі, прадугледжанымі заканадаўствам або дагаворам.

2. Неправадзейнасць пагаднення аб забеспячэнні выканання абавязацельства не цягне за сабой неправадзейнасці гэтага абавязацельства (асноўнага абавязацельства).

3. Неправадзейнасць асноўнага абавязацельства цягне за сабой неправадзейнасць абавязацельства, якое яго забяспечвае, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

4. Да адносін па забеспячэнні выканання абавязацельстваў па каштоўных паперах прымяняюцца правілы гэтай главы з улікам асаблівасцей, устаноўленых заканадаўствам аб каштоўных паперах.

§ 2. Няўстойка

Артыкул 311. Паняцце няўстойкі

1. Няўстойкай (штрафам, пеняй) прызнаецца вызначаная заканадаўствам або дагаворам грашовая сума, якую даўжнік абавязаны выплаціць крэдытору, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі, у выпадку невыканання або неналежнага выканання абавязацельства, у прыватнасці ў выпадку пратэрміноўкі выканання. Паводле патрабавання аб выплаце няўстойкі крэдытор не абавязаны даказваць прычыненне яму страт.

2. Крэдытор не мае права патрабаваць выплаты няўстойкі ў выпадках, калі даўжнік не нясе адказнасці за невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства.

3. Заканадаўчымі актамі могуць быць прадугледжаны асаблівасці выплаты (спагнання) няўстойкі (штрафу, пені).

Артыкул 312. Форма пагаднення аб няўстойцы

Пагадненне аб няўстойцы павінна быць заключана ў пісьмовай форме незалежна ад формы асноўнага абавязацельства.

Незахананне пісьмовай формы цягне за сабой неправадзейнасць пагаднення аб няўстойцы.

Артыкул 313. Законная няўстойка

1. Крэдытор мае права патрабаваць выплаты няўстойкі, вызначанай заканадаўствам, незалежна ад таго, ці прадугледжаны абавязак яе выплаты пагадненнем бакоў.

2. Памер законнай няўстойкі можа быць зменены пагадненнем бакоў, калі заканадаўства гэтага не забараняе.

Артыкул 314. Памяншэнне няўстойкі

Калі няўстойка, якая падлягае выплаце, яўна несуразмерная з наступствамі парушэння абавязацельства, суд мае права паменшыць няўстойку.

Пры вырашэнні пытання аб памяншэнні няўстойкі судом могуць быць улічаны дзеянні бакоў, накіраваныя на добраахвотнае дасудовае ўрэгуляванне спрэчкі.

Памяншэнне няўстойкі пасля яе выплаты не дапускаецца. Заканадаўчымі актамі могуць прадугледжвацца выпадкі, калі няўстойка не падлягае памяншэнню.

Правілы гэтага артыкула не закранаюць права даўжніка на памяншэнне памеру яго адказнасці на падставе артыкула 375 гэтага Кодэкса і права крэдытара на пакрыццё страт у выпадках, прадугледжаных артыкулам 365 гэтага Кодэкса.

§ 3. Заклад

Артыкул 315. Паняцце і падставы ўзнікнення закладу

1. Паводле закладу крэдытор паводле забяспечанага закладам абавязацельства (закладатрымальнік) мае права ў выпадку невыканання або неналежнага выканання даўжніком гэтага абавязацельства атрымаць задавальненне з кошту закладзенай маёмасці пераважна перад іншымі крэдытарамі асобы, якой належыць гэта маёмасць (заклададаўца), за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

2. Заклад зямельных участкаў, прадпрыемстваў, капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў), кватэр і іншай нерухомай маёмасці (іпатэка) рэгулюецца заканадаўчымі актамі аб іпатэцы. Агульныя правілы аб закладзе, якія змяшчаюцца ў гэтым Кодэксе, прымяняюцца да іпатэкі ў выпадках, калі заканадаўчымі актамі аб іпатэцы не ўстаноўлены іншыя правілы.

Да закладу каштоўных папер правілы гэтага параграфу прымяняюцца, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам аб каштоўных паперах.

3. Заклад узнікае на падставе дагавора. Заклад узнікае таксама на падставе акта заканадаўства пры надыходзе ўказаных у ім акалічнасцей, калі ў заканадаўстве прадугледжана, якая маёмасць і для забеспячэння выканання якога абавязацельства прызнаецца такой, што знаходзіцца ў закладзе.

Правілы гэтага Кодэкса аб закладзе, які ўзнікае на падставе дагавора, адпаведна прымяняюцца да закладу, што ўзнікае на падставе акта заканадаўства, калі заканадаўствам не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 316. Заклададаўца

1. Заклададаўцам можа быць як сам даўжнік, так і трэцяя асоба.

2. Заклададаўцам рэчы можа быць яе ўласнік або асоба, якая мае на яе права гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных часткамі другой і трэцяй гэтага пункта.

Асоба, якой рэч належыць на праве гаспадарчага распараджэння, мае права закласці яе без згоды ўласніка толькі пры распараджэнні маёмасцю ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 276 гэтага Кодэкса.

Арганізацыі, за якімі маёмасць замацавана на праве аператыўнага кіравання, маюць права перадаваць у заклад маёмасць, якая знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, у парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі аб распараджэнні дзяржаўнай маёмасцю, калі іншае не прадугледжана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, а маёмасць, якая знаходзіцца ў прыватнай уласнасці, – са згоды ўласніка гэтай маёмасці або ўпаўнаважанай ім асобы.

3. Заклададаўцам права можа быць асоба, якой належыць права, што закладваецца.

Зклад права арэнды або іншага права на чужую рэч не дапускаецца без згоды яе ўласніка або асобы, якая мае на яе права гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання, калі заканадаўствам або дагаворам забаронена адчужэнне гэтага права без згоды ўказаных асоб.

Артыкул 317. Прадмет закладу

1. Прадметам закладу можа быць усялякая маёмасць, у тым ліку рэчы і маёмасныя правы (папрабаванні), за выключэннем маёмасці, выведзенай з абароту, папрабаванняў, непарыўна звязаных з асобай крэдытора, у прыватнасці папрабаванняў аб аліменты, аб пакрыцці шкоды, прычыненай яго жыццю або здароўю, і іншых правоў, уступка якіх іншай асобе забаронена законам.

Маёмасць, набытая за кошт знешняй дзяржаўнай пазыкі (крэдыту), не можа з'яўляцца прадметам закладу, у тым ліку іпатэкі, да поўнага пагашэння абавязацельстваў па такой пазыцы (крэдыце).

Заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены іншыя абмежаванні на перадачу маёмасці ў заклад.

2. Заклад асобных відаў маёмасці, у прыватнасці маёмасці грамадзян, на якую не дапускаецца накіраванне спагнання, можа быць законам забаронены або абмежаваны.

Артыкул 318. Папрабаванне, якое забяспечваецца закладам

Калі іншае не прадугледжана дагаворам, заклад забяспечвае папрабаванне ў тым аб'ёме, які яно мае да моманту задавальнення, у прыватнасці працэнты, няўстойку, пакрыццё страт, прычынёных невыкананнем або неналежным выкананнем, выдаткаў закладатрымальніка на ўтрыманне закладзенай рэчы і выдаткаў па спагнанні.

Артыкул 319. Заклад без перадачы і з перадачай закладзенай маёмасці закладатрымальніку

1. Закладзеная маёмасць застаецца ў заклададаўцы, калі дагаворам не прадугледжана перадача закладзенай маёмасці ў валоданне закладатрымальніку (зклад).

Маёмасць, на якую ўстаноўлена іпатэка, закладзеныя акцыі, а таксама закладзеныя тавары ў абароце не могуць быць прадметам закладу.

2. Паводле пагаднення бакоў прадмет закладу можа быць пакінуты ў заклададаўцы пад замком з пячаткай закладатрымальніка або з накладаннем знакаў, якія сведчаць аб закладзе (цвёрды заклад).

Правілы, якія рэгулююць заклад, прымяняюцца да цвёрдага закладу ў той меры, у якой іх прымяненне не супярэчыць сутнасці адносін закладатрымальніка з заклададаўцам пры такім відзе закладу.

3. Прадмет закладу, перададзены заклададаўцам на час ў валоданне або карыстанне трэцяй асобе, лічыцца пакінутым у заклададаўцы.

4. Пры закладзе маёмаснага права, засведчанага каштоўнай паперай, за выключэннем эмісійнай каштоўнай паперы, яна перадаецца закладатрымальніку або ў дэпазіт натарыуса, дыпламатычнага агента дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульскай службовай асобы консульскай установы Рэспублікі Беларусь, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 320. Дагавор аб закладзе, яго форма і рэгістрацыя

1. У дагаворы аб закладзе павінны быць указаны прадмет закладу і яго кошт, сутнасць, памер і тэрмін выканання абавязацельства, якое забяспечваецца закладам, а таксама іншыя ўмовы, калі абавязковасць іх уключэння ў дагавор прадугледжана гэтай

главой. У дагаворы аб закладзе павінна таксама ўтрымлівацца ўказанне на тое, у якога з бакоў знаходзіцца закладзеная маёмасць.

2. Дагавор аб закладзе павінен быць заключаны ў пісьмовай форме.

Дагавор аб закладзе маёмасці і (або) маёмасных правоў (патрабаванняў) для забеспячэння абавязацельстваў паводле дагавора, які павінен быць натарыяльна засведчаны, падлягае натарыяльнаму сведчанню.

3. Дагавор аб іпатэцы павінен быць зарэгістраваны ў парадку, устаноўленым для рэгістрацыі здзелак з адпаведнай маёмасцю. Дагавор аб іпатэцы, які прадугледжвае заклад нерухомай маёмасці, якая паступіць заклададаўцу ў будучым і якая на момант заключэння дагавора не лічыцца створанай у адпаведнасці з заканадаўствам, не падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі і лічыцца заключаным з моманту надання яму пісьмовай формы.

4. Невыкананне правілаў, якія ўтрымліваюцца ў пунктах 2 і 3 гэтага артыкула, цягне за сабой неправадзейнасць дагавора аб закладзе.

Артыкул 321. Маёмасць, на якую распаўсюджваецца права закладатрымальніка

1. Права закладатрымальніка (права закладу) на рэч, якая з'яўляецца прадметам закладу, распаўсюджваецца на яе прыналежнасці, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

На атрыманыя ў выніку выкарыстання закладзенай маёмасці набыткі, прадукцыю і даходы права закладу распаўсюджваецца ў выпадках, прадугледжаных дагаворам.

2. Пры іпатэцы прадпрыемства або іншага маёмаснага комплексу ў цэлым права закладу распаўсюджваецца на ўсю яго маёмасць – рухомую і нерухомую, уключаючы права патрабавання і выключныя правы, у тым ліку набытыя ў перыяд іпатэкі, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або дагаворам.

3. Выключаны.

4. Выключаны.

5. Выключаны.

6. Дагаворам аб закладзе, а ў дачыненні да закладу, што ўзнікае на падставе акта заканадаўства, – заканадаўствам можа быць прадугледжаны заклад рэчаў і маёмасных правоў, якія заклададаўца набудзе ў будучыні.

Артыкул 322. Узнікненне права закладу

1. Права закладу ўзнікае з моманту заключэння дагавора аб закладзе, у дачыненні да закладу маёмасці, якая падлягае перадачы закладатрымальніку, – з моманту перадачы гэтай маёмасці, калі іншае не прадугледжана дагаворам аб закладзе, а ў выпадках, калі неабходна рэгістрацыя дагавора, – з моманту рэгістрацыі дагавора.

Калі прадметам закладу з'яўляецца маёмасць, якая будзе створана або набыта заклададаўцам у будучым, права закладу ўзнікае ў закладатрымальніка з моманту стварэння або набыцця заклададаўцам гэтай маёмасці, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжана, што яна ўзнікае ў іншыя тэрміны.

2. Права закладу на тавары ў абароце ўзнікае ў адпаведнасці з правіламі пункта 2 артыкула 338 гэтага Кодэкса.

Артыкул 323. Наступны заклад. Чарговасць задавальнення патрабаванняў закладатрымальнікаў

1. Калі закладзеная маёмасць становіцца прадметам яшчэ аднаго закладу для забеспячэння іншых патрабаванняў (наступны заклад), патрабаванні закладатрымальнікаў задавальняюцца з кошту гэтай маёмасці з захаваннем чарговасці, прадугледжанай пунктам 2 гэтага артыкула, калі іншае не ўстаноўлена артыкулам 323¹ гэтага Кодэкса.

Наступны заклад не дапускаецца:

калі ён забаронены папярэднімі дагаворамі аб закладзе;

у інших выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Заклададаўца абавязаны паведамляць закладатрымальніку па кожным наступным закладзе звесткі аб усіх існуючых закладах гэтай маёмасці, прадугледжаныя пунктам 1 артыкула 320 гэтага Кодэкса, і адказвае за страты, нанесеныя закладатрымальнікам невыкананнем гэтага абавязку.

2. Права закладатрымальніка на атрыманне задавальнення з кошту закладзенай маёмасці пераважнае перад іншымі закладатрымальнікамі, якія маюць права на атрыманне задавальнення з кошту гэтай маёмасці (прыярытэт закладатрымальніка), вызначаецца ў залежнасці ад моманту ўзнікнення права закладу, калі іншае не прадугледжана часткай другой гэтага пункта і іншымі заканадаўчымі актамі.

У выпадку калі інфармацыя аб правах закладатрымальнікаў на належную заклададаўцу рухому маёмасць, абцяжараную закладам, у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі падлягае ўнясенню ў рэестр рухомай маёмасці, абцяжаранай закладам, прыярытэт закладатрымальніка вызначаецца паводле чарговасці ўнясення ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, інфармацыі аб закладзе гэтай маёмасці ў рэестр рухомай маёмасці, абцяжаранай закладам. Закладатрымальнікі, якія ўнеслі поўную і дакладную інфармацыю аб адпаведных правах у рэестр рухомай маёмасці, абцяжаранай закладам, у выпадках, калі ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі такая інфармацыя падлягае ўнясенню ў названы рэестр, валодаюць прыярытэтам закладатрымальніка перад закладатрымальнікамі, якія не ўнеслі такую інфармацыю ў гэты рэестр або ўнеслі ў яго інфармацыю, якая не адпавядае патрабаванням заканадаўчых актаў (за выключэннем тэхнічных памылак), і (або) недакладную інфармацыю.

Прыярытэт закладатрымальнікаў, якія не ўнеслі інфармацыю аб правах закладатрымальнікаў на прыналежную заклададаўцу рухому маёмасць, абцяжараную закладам, у рэестр рухомай маёмасці, абцяжаранай закладам, або ўнеслі ў яго інфармацыю, якая не адпавядае патрабаванням заканадаўчых актаў (за выключэннем тэхнічных памылак), і (або) недакладную інфармацыю, вызначаецца ў залежнасці ад моманту ўзнікнення права закладу.

Патрабаванні закладатрымальніка, які не валодае прыярытэтам закладатрымальніка (наступны закладатрымальнік), задавальняюцца з кошту закладзенай маёмасці пасля задавальнення патрабаванняў закладатрымальніка, які валодае прыярытэтам закладатрымальніка (папярэдні закладатрымальнік).

3. У выпадку накіравання спагнання на закладзеную маёмасць папярэднім закладатрымальнікам наступны закладатрымальнік мае права патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, забяспечанага наступным закладам, за выключэннем абавязацельстваў, забяспечаных гарантыямі Урада Рэспублікі Беларусь, гарантыямі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў. У выпадку невыканання такога абавязацельства наступны закладатрымальнік мае права накіраваць спагнанне на закладзеную маёмасць адначасова з папярэднім закладатрымальнікам з захаваннем чарговасці, прадугледжанай пунктам 2 гэтага артыкула.

Дагаворам паміж заклададаўцам і наступным закладатрымальнікам можа быць абмежавана права такога закладатрымальніка запатрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, забяспечанага наступным закладам.

4. Калі пры накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць папярэднім закладатрымальнікам наступны закладатрымальнік не скарыстаўся ў адпаведнасці з пунктам 3 гэтага артыкула правам патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства або такое права было абмежавана дагаворам ці наступным закладам былі забяспечаны абавязацельствы, забяспечаныя таксама гарантыямі Урада Рэспублікі Беларусь, гарантыямі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, наступны заклад спыняецца ў выпадку, калі для задавальнення патрабаванняў папярэдняга закладатрымальніка накіравана спагнанне на ўсю закладзеную маёмасць. У іншым выпадку наступны заклад захоўвае сілу ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 334 гэтага Кодэкса.

Калі папярэдні закладатрымальнік скарыстаўся правам, прадугледжаным часткай другой пункта 4 артыкула 331 гэтага Кодэкса, наступны заклад спыняецца.

Калі папярэдні закладатрымальнік не скарыстаўся правам, прадугледжаным часткай другой пункта 4 артыкула 331 гэтага Кодэкса, гэтым правам можа скарыстацца наступны закладатрымальнік, які запатрабаваў ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, калі такое права не абмежавана дагаворам.

5. У выпадку накіравання спагнання на закладзеную маёмасць наступным закладатрымальнікам папярэдні закладатрымальнік мае права патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, забяспечанага папярэднім закладам, за выключэннем абавязацельстваў, забяспечаных гарантыямі Урада Рэспублікі Беларусь, гарантыямі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў. У выпадку невыканання такога абавязацельства папярэдні закладатрымальнік мае права накіраваць спагнанне на закладзеную маёмасць адначасова з наступным закладатрымальнікам з захаваннем чарговасці, прадугледжанай пунктам 2 гэтага артыкула. Калі папярэдні закладатрымальнік не скарыстаўся гэтым правам, права закладу захоўвае сілу ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 334 гэтага Кодэкса.

6. Заклададаўца, да якога адным з закладатрымальнікаў прад'яўлена патрабаванне аб накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць, абавязаны не пазней чым за сем рабочых дзён з даты атрымання ўказанага патрабавання накіраваць пісьмовае паведамленне аб яго прад'яўленні ўсім іншым закладатрымальнікам гэтай маёмасці і нясе адказнасць за страты, прычыненыя такім закладатрымальнікам невыкананнем гэтага абавязку.

Калі закладатрымальнікі, якія атрымалі пісьмовае паведамленне аб прад'яўленні патрабавання аб накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць, маюць права ў адпаведнасці з пунктамі 3 і 5 гэтага артыкула прад'явіць да даўжніка патрабаванне аб датэрміновым выкананні абавязацельства, забяспечанага закладам, указанае патрабаванне можа быць прад'яўлена на працягу аднаго месяца з даты атрымання такога паведамлення.

7. Правілы, устаноўленыя гэтым артыкулам, не прымяняюцца, калі закладатрымальнікам па папярэднім і наступным закладах з'яўляецца адна і тая ж асоба. У гэтым выпадку патрабаванні, забяспечаныя кожным з закладаў, задавальняюцца ў парадку чарговасці, якая адпавядае тэрмінам выканання забяспечаных закладам абавязацельстваў, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або дагаворам.

Артыкул 323¹. Сузакладатрымальнікі

1. У выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам, прадмет закладу можа знаходзіцца ў закладзе ў некалькіх асоб, якія валодаюць у дачыненні да яго роўным прыярытэтам закладатрымальніка (сузакладатрымальнікі), для забеспячэння выканання розных абавязацельстваў, паводле якіх сузакладатрымальнікі з'яўляюцца самастойнымі крэдыторамі, за выключэннем маёмасці, інфармацыя аб правах закладатрымальніка на якую ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі падлягае ўнясенню ў рэестр рухомай маёмасці, абцяжаранай закладам.

Кожны сузакладатрымальнік самастойна ажыццяўляе правы і абавязкі закладатрымальніка, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або пагадненнем паміж сузакладатрымальнікамі.

У выпадку накіравання спагнання на закладзеную маёмасць адным з сузакладатрымальнікаў іншыя сузакладатрымальнікі маюць права патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, забяспечанага закладам, і ў выпадку невыканання такога абавязацельства накіраваць спагнанне на закладзеную маёмасць адначасова з гэтым сузакладатрымальнікам, за выключэннем выпадкаў, калі дагаворам паміж заклададаўцам і сузакладатрымальнікам абмежавана права такога сузакладатрымальніка запатрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства, забяспечанага закладам. У выпадку недастатковасці грашовых сродкаў,

выручаных ад рэалізацыі закладзенай маёмасці, такія грашовыя сродкі размяркоўваюцца паміж сузакладатрымальнікамі прапарцыянальна памерам іх патрабаванняў, забяспечаных закладам, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі або пагадненнем паміж сузакладатрымальнікамі.

Калі пры накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць адным з закладатрымальнікаў іншыя сузакладатрымальнікі не скарысталіся ў адпаведнасці з часткай трэцяй гэтага пункта правам патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства або такое права было абмежавана дагаворам, права закладу гэтых сузакладатрымальнікаў захоўвае сілу ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 334 гэтага Кодэкса.

Заклададаўца, да якога адным з сузакладатрымальнікаў прад'яўлена патрабаванне аб накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць, абавязаны не пазней чым за сем рабочых дзён з даты атрымання ўказанага патрабавання накіраваць пісьмовае паведамленне аб яго прад'яўленні ўсім іншым сузакладатрымальнікам гэтай маёмасці, калі іншы парадак паведамлення не прадугледжаны заканадаўствам або дагаворам, і нясе адказнасць за страты, нанесеныя такім сузакладатрымальнікам невыкананнем гэтага абавязку. Сузакладатрымальнікі, якія атрымалі пісьмовае паведамленне аб прад'яўленні патрабавання аб накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць, маюць права на працягу аднаго месяца з даты атрымання такога паведамлення прад'явіць да даўжніка патрабаванне аб датэрміновым выкананні абавязацельства, забяспечанага закладам.

2. Крэдыторы, якія маюць права прад'явіць да даўжніка патрабаванне паводле асноўнага абавязацельства, забяспечанага закладам, у поўным аб'ёме (салідарныя крэдыторы), і крэдыторы, якія маюць права прад'явіць да даўжніка частку патрабавання паводле такога абавязацельства (долевыя крэдыторы), з'яўляюцца сузакладатрымальнікамі па гэтым закладзе, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Задавальненне патрабаванняў салідарных крэдытараў паводле асноўнага абавязацельства, забяспечанага закладам, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым пунктам 4 артыкула 307 гэтага Кодэкса.

Задавальненне патрабаванняў долевых крэдытараў паводле асноўнага абавязацельства, забяспечанага закладам, ажыццяўляецца прапарцыянальна памерам іх патрабаванняў, забяспечаных закладам, калі іншае не прадугледжана дагаворам паміж імі.

Артыкул 324. Утрыманне і захаванасць закладзенай маёмасці

1. Заклададаўца або закладатрымальнік у залежнасці ад таго, у каго з іх знаходзіцца закладзеная маёмасць (артыкул 319), абавязаны, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам:

1) страхавать за кошт заклададаўцы закладзеную маёмасць у поўным яе кошце ад рызык страты і пашкоджання, а калі поўны кошт маёмасці перавышае памер забяспечанага закладам патрабавання, – на суму, не ніжэйшую за памер патрабавання;

2) прымаць меры, неабходныя для забеспячэння захаванасці закладзенай маёмасці, у тым ліку для абароны яе ад замаху і патрабаванняў з боку трэціх асоб;

3) неадкладна паведамляць іншаму боку аб узнікненні пагрозы страты або пашкоджання закладзенай маёмасці.

2. Закладатрымальнік і заклададаўца маюць права правяраць па дакументах і фактычна наяўнасць, колькасць, стан і ўмовы захоўвання закладзенай маёмасці, якая знаходзіцца ў іншага боку.

3. Пры грубым парушэнні закладатрымальнікам абавязкаў, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, якое стварае пагрозу страты або пашкоджання закладзенай маёмасці, заклададаўца мае права запатрабаваць датэрміновага спынення закладу.

Артыкул 325. Наступствы страты або пашкодвання закладзенай маёмасці

1. Заклададаўца нясе рызыку выпадковай гібелі або выпадковага пашкодвання закладзенай маёмасці, калі іншае не прадугледжана дагаворам аб закладзе.

2. Закладатрымальнік адказвае за поўную або частковую страту або пашкодванне перададзенага яму прадмета закладу, калі не дакажа, што можа быць вызвалены ад адказнасці ў адпаведнасці з артыкулам 372 гэтага Кодэкса.

Закладатрымальнік адказвае за страту прадмета закладу ў памеры яго кошту з улікам інфляцыі, а за яго пашкодванне – у памеры сумы, на якую гэты кошт знізіўся, незалежна ад яго кошту, указанага ў дагаворы.

Калі ў выніку пашкодвання прадмета закладу ён змяніўся настолькі, што не можа быць выкарыстаны згодна з непасрэдным прызначэннем, заклададаўца мае права ад яго адмовіцца і запатрабаваць кампенсацыю за яго страту.

Дагаворам можа быць прадугледжаны абавязак закладатрымальніка пакрыць заклададаўцу і іншыя страты, прычыненыя стратай або пашкодваннем прадмета закладу.

Заклададаўца, які з'яўляецца даўжніком паводле забяспечанага закладам абавязацельства, мае права залічыць патрабаванне да закладатрымальніка аб пакрыцці страт, прычыненых стратай або пашкодваннем прадмета закладу, у якасці пагашэння абавязацельства, забяспечанага закладам.

Артыкул 326. Замена і аднаўленне прадмета закладу

1. Замена прадмета закладу дапускаецца са згоды закладатрымальніка, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжана іншае.

Калі ўзнікае рэальная пагроза поўнай або частковай страты ці пашкодвання прадмета закладу не па віне закладатрымальніка, ён мае права патрабаваць замены прадмета закладу, а ў выпадку адмовы заклададаўцы выканаць гэта патрабаванне – патрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства.

2. Калі прадмет закладу страчаны або пашкоджаны ці права ўласнасці на яго або права гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання спынена на падставах, устаноўленых заканадаўствам, заклададаўца мае права ў разумны тэрмін аднавіць прадмет закладу або замяніць яго іншай раўнацэннай маёмасцю, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 327. Карыстанне і распараджэнне прадметам закладу

1. Заклададаўца мае права, калі іншае не прадугледжана дагаворам і не вынікае з сутнасці закладу, карыстацца прадметам закладу ў адпаведнасці з яго прызначэннем, у тым ліку здабываць з яго плады і даходы.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам і не вынікае з сутнасці закладу, заклададаўца мае права адчуваць прадмет закладу, перадаваць яго ў арэнду або безплатнае карыстанне іншай асобе ці іншым чынам распараджацца ім толькі са згоды закладатрымальніка.

Пагадненне, якое абмяжоўвае права заклададаўцы завяшчаць закладзеную маёмасць, нікчэмнае.

3. Закладатрымальнік мае права карыстацца перададзеным яму прадметам закладу толькі ў выпадках, прадугледжаных дагаворам, рэгулярна прадастаўляючы заклададаўцу справаздачу аб карыстанні. Паводле дагавора на закладатрымальніка можа быць ускладзены абавязак атрымліваць з прадмета закладу набыткі і даходы з мэтай пагашэння асноўнага абавязацельства або ў інтарэсах заклададаўцы.

Артыкул 328. Абарона закладатрымальнікам сваіх правоў на прадмет закладу

1. Закладатрымальнік, у якога знаходзілася або павінна была знаходзіцца закладзеная маёмасць, мае права выпатрабаваць яго з чужога незаконнага валодання, у тым ліку і ад заклададаўцы (артыкулы 282, 283 і 286).

2. У выпадках калі паводле ўмоў дагавора закладатрымальніку прадастаўлена права карыстацца перададзеным яму прадметам закладу, ён можа патрабаваць ад іншых асоб, у тым ліку і ад заклададаўцы, ліквідацыі ўсіх парушэнняў яго правоў, хоць бы гэтыя парушэнні і не былі звязаны з пазбаўленнем валодання (артыкулы 285 і 286).

Артыкул 329. Падставы накіравання спагнання на закладзеную маёмасць

1. Спагнанне на закладзеную маёмасць для задавальнення патрабаванняў закладатрымальніка (крэдытора) можа быць накіравана ў выпадку невыканання або неналежнага выканання даўжніком забяспечанага закладам абавязацельства па акалічнасцях, за якія ён адказвае.

2. У накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць можа быць адмоўлена, калі дапушчанае даўжніком парушэнне забяспечанага закладам абавязацельства вельмі нязначнае і памер патрабаванняў закладатрымальніка ў выніку гэтага яўна несуразмерны кошту закладзенай маёмасці.

Артыкул 330. Парадак накіравання спагнання на закладзеную маёмасць

1. Патрабаванні закладатрымальніка (крэдытора) задавальняюцца з кошту закладзенай маёмасці паводле рашэння суда, калі іншае не прадугледжана часткамі другой і трэцяй гэтага пункта і часткай першай пункта 5 артыкула 339 гэтага Кодэкса.

Задавальненне патрабавання закладатрымальніка за кошт закладзенай маёмасці без звароту ў суд дапускаецца на падставе натарыяльна засведчанага пагаднення закладатрымальніка з заклададаўцам, заключанага да ці пасля ўзнікнення ўстаноўленых заканадаўствам падстаў для накіравання спагнання на закладзеную маёмасць, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 3 гэтага артыкула. Пры гэтым у такім пагадненні павінна ўтрымлівацца ўмова аб прадастаўленні права заклададаўцу, або закладатрымальніку, або іншай асобе па выбары бакоў ажыццявіць ад імені заклададаўцы продаж закладзенай маёмасці ў выпадку накіравання спагнання на закладзеную маёмасць для задавальнення патрабавання закладатрымальніка і не можа прадугледжвацца пераход права ўласнасці на закладзеную маёмасць да закладатрымальніка. Такое пагадненне можа быць прызнана судом неправалзейным паводле іску асобы, чые правы парушаны гэтым пагадненнем.

Задавальненне патрабавання закладатрымальніка за кошт закладзенага маёмаснага права (патрабавання) на атрыманне грашовых сродкаў без звароту ў суд дапускаецца на падставе дагавора аб закладзе (іншага пагаднення, заключанага паміж закладатрымальнікам і заклададаўцам), за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 3 гэтага артыкула. Пры гэтым такі дагавор (пагадненне) павінен прадугледжваць магчымасць пакідання закладатрымальнікам закладзенага маёмаснага права (патрабавання) на атрыманне грашовых сродкаў за сабой на вызначаных у ім умовах, але не ніжэй за кошт такога права (патрабавання), названага ў дагаворы аб закладзе.

2. У выпадках калі для закладу ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі патрабуецца згода (рашэнне) асобы або дзяржаўнага органа, іншай дзяржаўнай арганізацыі, заключэнне пагаднення, указанага ў частцы другой пункта 1 гэтага артыкула, магчыма толькі пасля атрымання ва ўстаноўленым парадку такой згоды (рашэння) гэтай асобы або дзяржаўнага органа, іншай дзяржаўнай арганізацыі.

3. Спагнанне на закладзеную маёмасць можа быць накіравана толькі паводле рашэння суда ў выпадку, калі:

- 1) заклададаўца адсутнічае і ўстанавіць месца яго знаходжання немагчыма;
- 2) прадметам закладу з'яўляецца маёмасць, якая адносіцца да гісторыка-культурных каштоўнасцей;
- 3) прадметам закладу з'яўляецца маёмасць з абмежаванай абаратаздольнасцю;
- 4) прадметам закладу з'яўляецца прадпрыемства як маёмасны комплекс;
- 5) прадметам іпатэкі з'яўляецца маёмасць, якая знаходзіцца ў сумеснай уласнасці, і хто-небудзь з яе ўласнікаў не дае ў пісьмовай форме згоды на задавальненне патрабаванняў закладатрымальніка ў пазасудовым парадку;
- 6) для іпатэкі маёмасці патрабуецца згода (рашэнне) іншай асобы або дзяржаўнага органа, іншай дзяржаўнай арганізацыі.

Артыкул 331. Рэалізацыя закладзенай маёмасці

1. Рэалізацыя закладзенай маёмасці, на якую ў адпаведнасці з часткай першай пункта 1 артыкула 330 гэтага Кодэкса накіравана спагнанне паводле рашэння суда, праводзіцца шляхам продажу з публічных таргоў у парадку, устаноўленым працэсуальным заканадаўствам аб выканаўчым выдзенні, калі гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства не ўстаноўлены іншы парадак.

2. Па просьбе заклададаўцы суд мае права ў рашэнні аб накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць адтэрмінаваць яе продаж на тэрмін да аднаго года.

Адтэрміноўка не закранае правоў і абавязкаў бакоў паволе абавязацельства, забяспечанага закладам гэтай маёмасці, і не вызваляе даўжніка ад пакрыцця няўстойкі і страт крэдытора, якія ўзраслі за час адтэрміноўкі.

2¹. Закладзеная маёмасць, на якую накіравана спагнанне без звароту ў суд у адпаведнасці з часткай другой пункта 1 і пунктам 2 артыкула 330 гэтага Кодэкса, рэалізуецца:

1) на публічных таргах у парадку, устаноўленым актамі заканадаўства: закладатрымальнікам, заклададаўцам або іншай асобай, упаўнаважанай натарыяльна засведчаным пагадненнем закладатрымальніка з заклададаўцам, за выключэннем выпадку, указанага ў абзацы трэцім гэтага падпункта;

закладатрымальнікам, калі прадметам закладу з'яўляюцца зямельны ўчастак, які знаходзіцца ў прыватнай уласнасці, або права арэнды зямельнага ўчастка, у тым ліку з капітальнымі пабудовамі (будынкамі, збудаваннямі), што на іх размешчаны або будуецца, ці капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні) з адначасовым закладам зямельнага ўчастка, што знаходзіцца ў прыватнай уласнасці (права арэнды зямельнага ўчастка), на якім размешчаны гэтыя капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні), а таксама іншая маёмасць, якая адносіцца да асноўных сродкаў заклададаўцы;

2) паводле дагавора куплі-продажу без правядзення публічных таргоў банкам-закладатрымальнікам, заклададаўцам або іншай асобай, упаўнаважанай натарыяльна засведчаным пагадненнем банка-закладатрымальніка з заклададаўцам, у выпадку задавальнення патрабаванняў аб пагашэнні банкаўскага крэдыту за кошт закладзенай маёмасці, за выключэннем маёмасці, указанай у абзацы трэцім падпункта 1 гэтага пункта.

3. Пачатковая цана закладзенай маёмасці, з якой пачынаюцца таргі, вызначаецца рашэннем суда ў адпаведнасці з працэсуальным заканадаўствам пры накіраванні спагнання на маёмасць у судовым парадку або пагадненнем закладатрымальніка і заклададаўцы пры накіраванні спагнання на гэту маёмасць без звароту ў суд, калі заканадаўчымі актамі не прадугледжана іншае.

Закладзеная маёмасць прадаецца асобе, якая прапанавала на таргах найвышэйшую цану.

Калі было прызнана, што таргі, у тым ліку паўторныя, не адбыліся з прычыны таго, што заяўка (заява) на ўдзел у іх пададзена толькі адным удзельнікам або для ўдзелу ў іх з'явіўся толькі адзін удзельнік, у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, прадмет

таргоў прадаецца гэтаму ўдзельніку пры яго згодзе па пачатковай цане, павялічанай на пяць працэнтаў.

4. Калі было аб'яўлена, што таргі не адбыліся, і адзіны ўдзельнік, які падаў заяўку (заяву) на ўдзел у таргах або з'явіўся для ўдзелу ў іх, адмовіўся ад набыцця закладзенай маёмасці па пачатковай цане, павялічанай на пяць працэнтаў, калі магчымасць такога набыцця прадугледжана заканадаўчымі актамі, закладатрымальнік мае права паводле пагаднення з заклададаўцам набыць закладзеную маёмасць і залічыць у лік пакупной цаны свае патрабаванні, забяспечаныя закладам. Да такога пагаднення прымяняюцца правілы аб дагаворы куплі-продажу.

Калі было аб'яўлена, што паўторныя таргі не адбыліся, і адзіны ўдзельнік, які падаў заяўку (заяву) на ўдзел у таргах або з'явіўся для ўдзелу ў іх, адмовіўся ад набыцця закладзенай маёмасці па пачатковай цане, павялічанай на пяць працэнтаў, калі магчымасць такога набыцця прадугледжана заканадаўчымі актамі, закладатрымальнік мае права пакінуць прадмет закладу сабе з ацэнкай яго кошту ў суме не больш чым на дзесяць працэнтаў ніжэйшай за пачатковую цану на паўторных таргах.

Калі закладатрымальнік не скарыстаецца правам пакінуць сабе прадмет закладу на працягу месяца з дня, калі было аб'яўлена, што таргі не адбыліся, і адзіны ўдзельнік, які падаў заяўку (заяву) на ўдзел у паўторных таргах або з'явіўся для ўдзелу ў іх, адмовіўся ад набыцця закладзенай маёмасці па пачатковай цане, павялічанай на пяць працэнтаў, калі магчымасць такога набыцця прадугледжана заканадаўчымі актамі, дагавор аб закладзе спыняецца.

Парадак, устаноўлены часткамі першай і другой гэтага пункта, не распаўсюджваецца на рэалізацыю маёмасці ў выканаўчым вядзенні.

5. Калі сума, вылучаная пры рэалізацыі закладзенай маёмасці, недастатковая для пакрыцця патрабавання закладатрымальніка, ён мае права пры адсутнасці іншага ўказання ў заканадаўстве або дагаворы атрымаць суму, якой не хапае, з іншай маёмасці даўжніка, не карыстаючыся перавагай, заснаванай на закладзе.

6. Калі сума, вылучаная пры рэалізацыі закладзенай маёмасці, перавышае памер забяспечанага закладам патрабавання закладатрымальніка, розніца за вылікам усіх выдаткаў вяртаецца заклададаўцу, за выключэннем выпадку, прадугледжанага часткай пятай пункта 5 артыкула 339 гэтага Кодэкса.

7. Даўжнік і заклададаўца, які з'яўляецца трэцяй асобай, мае права ў любы час да продажу прадмета закладу спыніць накіраванне на яго спагнання і рэалізацыю, выканаўшы забяспечанае закладам абавязацельства або тую яго частку, выкананне па якой пратэрмінавана. Пагадненне, якое абмяжоўвае гэта права, нікчэмнае.

Артыкул 332. Датэрміновае выкананне абавязацельства, забяспечанага закладам, і накіраванне спагнання на закладзеную маёмасць

1. Закладатрымальнік мае права запатрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства ў выпадках:

1) калі прадмет закладу выбыў з валодання заклададаўцы, у якога ён быў пакінуты, не ў адпаведнасці з умовамі дагавора аб закладзе;

2) парушэння заклададаўцам правіл аб замене прадмета закладу (артыкул 326);

3) страты прадмета закладу па акалічнасцях, за якія закладатрымальнік не адказвае, калі заклададаўца не скарыстаўся правам, прадугледжаным пунктам 2 артыкула 326 гэтага Кодэкса.

2. Закладатрымальнік мае права запатрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства, а калі яго патрабаванне не будзе задаволена, накіраваць спагнанне на прадмет закладу ў выпадках:

1) парушэння заклададаўцам правіл аб наступным закладзе або накіравання спагнання на закладзеную маёмасць папярэднім або наступным закладатрымальнікам ці адным з сузакладатрымальнікаў (артыкулы 323 і 323¹);

2) невыканання заклададаўцам абавязкаў, прадугледжаных падпунктамі 1 і 2 пункта 1 і пунктам 2 артыкула 324 гэтага Кодэкса;

3) парушэння заклададаўцам правіл аб распараджэнні закладзенай маёмасцю (пункт 2 артыкула 327).

Артыкул 333. Спыненне закладу

1. Заклад спыняецца:

1) са спыненнем забяспечанага закладам абавязацельства;

2) паводле патрабавання заклададаўцы пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных пунктам 3 артыкула 324 гэтага Кодэкса;

3) у выпадках гібелі закладзенай рэчы або спынення закладзенага права, калі заклададаўца не скарыстаўся правам, прадугледжаным пунктам 2 артыкула 326 гэтага Кодэкса;

4) у выпадку рэалізацыі закладзенай маёмасці ў парадку, устаноўленым артыкулам 331 гэтага Кодэкса, заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні, а таксама ў выпадку, калі яе рэалізацыя аказалася немагчымай;

5) з пераводам на іншую асобу доўгу паводле абавязацельства, забяспечанага закладам, калі заклададаўца не даў крэдытору згоды адказваць за новага даўжніка (артыкул 337);

6) пры накіраванні спагнання на закладзеную маёмасць папярэднім закладатрымальнікам, калі наступны закладатрымальнік не скарыстаўся правам патрабаваць ад даўжніка датэрміновага выканання абавязацельства або такое права было абмежавана дагаворам ці наступным закладам былі забяспечаны абавязацельствы, забяспечаныя таксама гарантыямі Урада Рэспублікі Беларусь, гарантыямі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, і для задавальнення патрабаванняў папярэдняга закладатрымальніка накіравана спагнанне на ўсю закладзеную маёмасць або калі папярэдні закладатрымальнік скарыстаўся правам, прадугледжаным часткай другой пункта 4 артыкула 331 гэтага Кодэкса.

2. Спыненне іпатэкі павінна быць зарэгістравана ў адпаведнасці з заканадаўствам.

3. Пры спыненні закладу з прычыны выканання забяспечанага закладам абавязацельства або паводле патрабавання заклададаўцы (пункт 3 артыкула 324) закладатрымальнік, у якога знаходзілася закладзеная маёмасць, абавязаны неадкладна вярнуць яе заклададаўцу.

Артыкул 334. Захаванне закладу пры пераходзе права на закладзеную маёмасць да іншай асобы

1. У выпадку пераходу права ўласнасці на закладзеную маёмасць або права гаспадарчага распараджэння ёю ад заклададаўцы да іншай асобы ў выніку платнага або безплатнага адчужэння гэтай маёмасці ці ў парадку ўніверсальнай правапераемнасці права закладу захоўвае сілу.

Правапераемнік заклададаўцы становіцца на месца заклададаўцы і нясе ўсе яго абавязкі, калі пагадненнем з закладатрымальнікам не ўстаноўлена іншае.

2. Калі маёмасць заклададаўцы, якая з'яўляецца прадметам закладу, перайшла ў парадку правапераемнасці да некалькіх асоб, кожны з правапераемнікаў (набывальнікаў маёмасці) нясе наступствы невыканання забяспечанага закладам абавязацельства, якія вынікаюць з закладу, суразмерна частцы ўказанай маёмасці, якая перайшла да яго. Аднак калі прадмет закладу непадзельны або на іншых падставах застаецца ў агульнай уласнасці правапераемнікаў, яны становяцца салідарнымі заклададаўцамі.

Артыкул 335. Наступствы прымусовага адабрэння закладзенай маёмасці

1. Калі права ўласнасці заклададаўцы на маёмасць, якая з'яўляецца прадметам закладу, спыняецца на падставах і ў парадку, устаноўленых законам, з прычыны адабрэння (выкупу) для дзяржаўных патрэб, рэквізіцыі або нацыяналізацыі і заклададаўцу прадастаўляецца іншая маёмасць або адпаведная кампенсацыя, права закладу распаўсюджваецца на прадастаўленую ўзамен маёмасць ці адпаведна закладатрымальнік набывае права пераважнага задавальнення свайго патрабавання з сумы належнай заклададаўцу кампенсацыі. Закладатрымальнік мае права таксама патрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства.

2. У выпадках калі маёмасць, якая з'яўляецца прадметам закладу, адбіраецца ў заклададаўцы ва ўстаноўленым заканадаўчымі актамі парадку на той падставе, што ў сапраўднасці ўласнікам гэтай маёмасці з'яўляецца іншая асоба (артыкул 282), ці ў выглядзе санкцыі за ўчыненае злачынства або іншае правапарушэнне (артыкул 244), заклад у дачыненні да гэтай маёмасці спыняецца. У гэтых выпадках закладатрымальнік мае права патрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства.

Артыкул 336. Уступка правоў паводле дагавора закладу

Зкладатрымальнік мае права перадаць свае правы паводле дагавора аб закладзе іншай асобе з выкананнем правілаў аб перадачы правоў крэдытора шляхам уступкі патрабавання (артыкулы 353–361).

Уступка закладатрымальнікам сваіх правоў паводле дагавора аб закладзе іншай асобе правадзейная, калі той жа асобе ўступлена права патрабавання да даўжніка паводле асноўнага абавязацельства, якое забяспечана закладам.

Калі не даказана іншае, уступка правоў паводле дагавора аб іпатэцы азначае і ўступку правоў паводле забяспечанага іпатэкай абавязацельства.

Артыкул 337. Перавод доўгу паводле абавязацельства, якое забяспечана закладам

З пераводам на іншую асобу доўгу паводле абавязацельства, якое забяспечана закладам, заклад спыняецца, калі заклададаўца не даў крэдытору згоды адказваць за новага даўжніка.

Артыкул 338. Заклад тавару ў абароце

1. Закладам тавару ў абароце прызнаецца заклад тавараў з пакіданнем іх у заклададаўцы і з прадастаўленнем заклададаўцу права змяняць склад і натуральную форму закладзенай маёмасці (таварных запасаў, сыравіны, матэрыялаў, паўфабрыкатаў, гатовай прадукцыі і да т.п.) пры ўмове, што іх агульны кошт не становіцца меншым за ўказаны ў дагаворы аб закладзе.

Перадача ў заклад любой рухомай маёмасці, вызначанай радавымі прыкметамі, можа ажыццяўляцца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі для закладу тавараў у абароце.

Дагавор аб закладзе тавараў у абароце павінен вызначаць радавыя прыкметы закладзенага тавару і агульны кошт закладзенага тавару.

Памяншэнне кошту закладзеных тавараў у абароце дапускаецца суразмерна выкананай частцы забяспечанага закладам абавязацельства, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

2. Тавары ў абароце, адчужаныя заклададаўцам, перастаюць быць прадметам закладу з моманту іх пераходу ва ўласнасць, гаспадарчае распараджэнне або аператыўнае кіраванне набывальніка, а набываць заклададаўцам тавары, указаныя ў дагаворы аб закладзе,

становяцца прадметам закладу з моманту ўзнікнення ў заклададаўцы на іх права ўласнасці, гаспадарчага распараджэння або аперацыўнага кіравання.

3. Заклададаўца тавараў у абароце абавязаны весці кнігу запісу закладаў, у якую ўносяцца запісы аб ўмовах закладу тавараў і аб усіх аперацыях, якія цягнуць за сабой змяненне складу або натуральнай формы закладзеных тавараў, уключаючы іх перапрацоўку, на дзень апошняй аперацыі.

4. Пры парушэнні заклададаўцам умоў закладу тавараў у абароце закладатрымальнік мае права шляхам накладання на закладзеныя тавары сваіх знакаў і пячатак прыпыніць аперацыі з імі да ліквідацыі парушэння або запатрабаваць перадачы яму закладзеных тавараў ці патрабаваць датэрміновага выканання забяспечанага закладам абавязацельства.

Артыкул 339. Заклад рэчаў у ламбардзе

1. Прыняцце ад грамадзян у заклад рухомай маёмасці, прызначанай для асабістага, сямейнага або хатняга выкарыстання, для забеспячэння кароткатэрміновых пазык (пазык у суме, якая не перавышае 15 000 базавых велічынь на аднаго пазычальніка на дзень заключэння дагавора) можа ажыццяўляцца ў якасці прадпрымальніцкай дзейнасці спецыялізаванымі арганізацыямі – ламбардамі.

2. Дагавор аб закладзе рэчаў у ламбардзе афармляецца выдачай ламбардам закладнога білета.

3. Рэчы, якія закладаюцца, перадаюцца ламбарду.

Ламбард абавязаны страхавать на карысць заклададаўцы за свой кошт прынятыя ў заклад рэчы па кошце, устаноўленым у адпаведнасці з цэнамі на рэчы такога ж роду і якасці, якія звычайна ўстанаўліваюцца ў гандлі на момант іх прыняцця ў заклад.

Ламбард не мае права карыстацца і распараджацца закладзенымі рэчамі.

4. Ламбард нясе адказнасць за страту і пашкоджанне закладзеных рэчаў, калі не дакажа, што страта або пашкоджанне адбыліся ў выніку неадольнай сілы.

5. Ламбард у выпадку невяртання сумы мікрапазыкі ў тэрмін, устаноўлены дагаворам мікрапазыкі, выкананне абавязацельстваў па якой забяспечана закладам рухомай маёмасці, прызначанай для асабістага, сямейнага або хатняга выкарыстання, сума ацэнкі якой на дзень заключэння дагавора мікрапазыкі не перавышае 100 базавых велічынь, па сканчэнні месячнага тэрміну пасля наступлення дня вяртання сумы мікрапазыкі, устаноўленага дагаворам мікрапазыкі, мае права самастойна накіраваць спагнанне на такую маёмасць без звароту ў суд і выканання іншых патрабаванняў, прадугледжаных часткай другой пункта 1 артыкула 330 гэтага Кодэкса, і рэалізаваць яе ў адпаведнасці з парадкам, вызначаным правіламі прадастаўлення мікрапазык, якія зацвярджаюцца ламбардам у адпаведнасці з заканадаўствам, калі іншы парадак не ўстаноўлены дагаворам мікрапазыкі (закладным білетам), за выключэннем выпадку, указанага ў частцы чацвёртай гэтага пункта.

Самастойнае накіраванне спагнання на рухомую маёмасць, прызначаную для асабістага, сямейнага або хатняга выкарыстання, якой забяспечана выкананне абавязацельстваў паводле дагавора мікрапазыкі, сума ацэнкі якой на дзень заключэння дагавора мікрапазыкі не перавышае 100 базавых велічынь, а таксама самастойная рэалізацыя такой маёмасці ажыццяўляюцца ламбардам у адпаведнасці з правіламі, якія вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь і Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь.

У выпадку невяртання сумы мікрапазыкі ў тэрмін, устаноўлены дагаворам мікрапазыкі, выкананне абавязацельстваў па якой забяспечана закладам рухомай маёмасці, прызначанай для асабістага, сямейнага або хатняга выкарыстання, сума ацэнкі якой на дзень заключэння дагавора мікрапазыкі перавышае 100 базавых велічынь, накіраванне спагнання на такую маёмасць па сканчэнні месячнага тэрміну пасля наступлення дня вяртання сумы мікрапазыкі, устаноўленага дагаворам мікрапазыкі, а таксама рэалізацыя

такой маёмасці ажыццяўляюцца ламбардам у адпаведнасці з артыкулам 330 і пунктамі 1–4 і 7 артыкула 331 гэтага Кодэкса, актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы чацвёртай гэтага пункта.

Асабліваасці ажыццяўлення ламбардам аперацый з каштоўнымі металамі і каштоўнымі камянямі, у тым ліку асабліваасці рэалізацыі каштоўных металаў і каштоўных камянёў, не запатрабаваных з ламбарда, устанаўліваюцца заканадаўствам у сферы дзейнасці з каштоўнымі металамі і каштоўнымі камянямі.

Пасля рэалізацыі рухомай маёмасці, прызначанай для асабістага, сямейнага або хатняга выкарыстання, перададзенай пазычальнікам ці іншай асобай, якая з’яўляецца заклададаўцам, ламбарду ў якасці забеспячэння выканання абавязацельстваў пазычальніка паводле дагавора мікрапазыкі, патрабаванні ламбарда да пазычальніка пагашаюцца, нават калі сума, выручаная ад рэалізацыі закладзенай рухомай маёмасці, недастатковая для іх поўнага задавальнення. Калі сума, выручаная пры рэалізацыі гэтай маёмасці, перавышае памер забяспечанага закладам патрабавання ламбарда, розніца паміж выручанай ад рэалізацыі сумай і памерам патрабавання без выліку выдаткаў вяртаецца заклададаўцу. Не запатрабаваная заклададаўцам на працягу трох гадоў з дня рэалізацыі закладзенай рухомай маёмасці розніца падлягае ўнясенню ў даход мясцовага бюджэту па месцы знаходжання ламбарда.

6. Правілы прадастаўлення мікрапазык грамадзянам ламбардам пад заклад рэчаў, якія належаць грамадзянам, устанаўліваюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

7. Умовы дагавора аб закладзе рэчаў у ламбардзе, якія абмяжоўваюць правы заклададаўцы, у параўнанні з правамі, якія прадастаўляюцца яму заканадаўствам, неістотныя. Замест такіх умоў прымяняюцца адпаведныя палажэнні заканадаўства.

Артыкул 339¹. Заклад маёмаснага права (патрабавання)

1. Пры закладзе маёмаснага права (патрабавання) яго кошт вызначаецца пагадненнем бакоў, калі іншае не вынікае з характару самога права (патрабавання) або не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

2. Тэрміновае маёмаснае права (патрабаванне) можа быць прадметам закладу толькі да заканчэння тэрміну яго дзеяння.

3. Пры закладзе маёмаснага права (патрабавання), калі іншае не прадугледжана дагаворам, заклададаўца абавязаны:

1) ажыццяўляць усе дзеянні, неабходныя для забеспячэння правадзейнасці закладзенага права (патрабавання);

2) не ажыццяўляць уступкі закладзенага права (патрабавання);

3) не ажыццяўляць дзеянняў, якія цягнуць за сабой спыненне закладзенага права (патрабавання) або памяншэнне яго кошту;

4) прымаць меры, неабходныя для абароны закладзенага права (патрабавання) ад замахаў з боку трэціх асоб;

5) паведамляць закладатрымальніку звесткі аб змяненнях, якія адбыліся ў закладзеным праве (патрабаванні), аб яго парушэнні з боку трэціх асоб і аб прэтэнзіях трэціх асоб на гэта права (патрабаванне).

4. Пры закладзе маёмаснага права (патрабавання), калі іншае не прадугледжана дагаворам, закладатрымальнік мае права незалежна ад надыходу тэрміну выканання забяспечанага закладам абавязацельства патрабаваць у судовым парадку пераводу на сябе закладзенага права (патрабавання), калі заклададаўца не выканаў абавязкі, прадугледжаныя падпунктамі 2–4 пункта 3 гэтага артыкула, пры ўмове, што закладзенае права (патрабаванне) не спынена.

5. Заклад маёмаснага права (патрабавання), засведчанага каштоўнай паперай, ажыццяўляецца шляхам абцяжарання закладам гэтай каштоўнай паперы.

§ 4. Трыманне

Артыкул 340. Трыманне

1. Крэдытор, у якога знаходзіцца рэч, што падлягае перадачы даўжніку або асобе, указанай даўжніком, мае права ў выпадку невыканання даўжніком у тэрмін абавязацельства па аплаце гэтай рэчы або пакрыццю крэдытору звязаных з ёй выдаткаў і іншых страт трымаць яе да тых часоў, пакуль адпаведнае абавязацельства не будзе выканана.

2. Трыманнем рэчы могуць забяспечвацца таксама патрабаванні, якія хоць і не звязаны з аплатай рэчы або пакрыццём выдаткаў на яе і іншых страт, але ўзніклі з абавязацельства, бакі якога дзейнічаюць як прадпрымальнікі.

3. Крэдытор можа трымаць рэч, якая ў яго знаходзіцца, нягледзячы на тое, што пасля таго, як гэта рэч паступіла ў валоданне крэдытора, правы на яе набыты трэцяй асобай.

4. Указаныя вышэй правілы гэтага артыкула прымяняюцца, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

5. Патрабаванні крэдытора, які трымае рэч, задавальняюцца з яе кошту ў аб'ёме і ў парадку, прадугледжаных для задавальнення патрабаванняў, забяспечаных закладам.

§ 5. Паручальніцтва

Артыкул 341. Дагавор паручальніцтва

1. Паводле дагавора паручальніцтва паручальнік абавязваецца перад крэдыторам іншай асобы адказваць за выкананне апошнім яго абавязацельства цалкам або часткова.

2. Дагавор паручальніцтва можа быць заключаным таксама для забеспячэння абавязацельства, якое ўзнікне ў будучым.

3. Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь і (або) законамі можа быць устаноўлены асаблівы парадак прадастаўлення і выканання паручальніцтваў мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў.

Артыкул 342. Форма дагавора паручальніцтва

Дагавор паручальніцтва павінен быць заключаны ў пісьмовай форме. Незахаванне пісьмовай формы цягне за сабой неправадзейнасць дагавора паручальніцтва.

Артыкул 343. Адказнасць паручальніка

1. Пры невыкананні або неналежным выкананні даўжніком забяспечанага паручальніцтвам абавязацельства паручальнік і даўжнік адказваюць перад крэдыторам салідарна, калі заканадаўствам або дагаворам паручальніцтва не прадугледжана субсідыярная адказнасць паручальніка.

2. Паручальнік адказвае перад крэдыторам у тым жа аб'ёме, што і даўжнік, уключаючы выплату працэнтаў, пакрыццё судовых выдаткаў па спагнанні доўгу і іншых страт крэдытора, выкліканых невыкананнем або неналежным выкананнем абавязацельстваў даўжніком, калі іншае не прадугледжана дагаворам паручальніцтва.

3. Асобы, якія сумесна далі паручальніцтва, адказваюць перад крэдыторам салідарна, калі іншае не прадугледжана дагаворам паручальніцтва.

Артыкул 344. Права паручальніка на пярэчанні супраць патрабавання крэдытора

1. Паручальнік мае права выстаўляць супраць патрабавання крэдытора пярэчанні, якія мог бы прадставіць даўжнік, калі іншае не вынікае з дагавора паручальніцтва.

Паручальнік не страчвае правы на гэтыя пярэчанні нават у тым выпадку, калі даўжнік ад іх адмовіўся або прызнаў свой доўг.

2. Калі да паручальніка прад'яўлены іск, ён абавязаны прыцягнуць даўжніка да ўдзелу ў справе.

3. Калі паручальнік не выканаў абавязку, указанага ў пункце 2 гэтага артыкула, даўжнік мае права выставіць супраць рэгрэснага патрабавання паручальніка пярэчанні, якія ён меў супраць крэдытора.

Артыкул 345. Права паручальніка, які выканаў абавязацельства

1. Да паручальніка, які выканаў абавязацельства, пераходзяць правы крэдытора паводле гэтага абавязацельства і правы, якія належалі крэдытору як закладатрымальніку, у тым аб'ёме, у якім паручальнік задаволіў патрабаванне крэдытора. Паручальнік таксама мае права патрабаваць ад даўжніка выплаты працэнтаў на суму, выплачаную крэдытору, і пакрыцця іншых страт, панесеных у сувязі з адказнасцю за даўжніка.

2. Калі паручальнік выканаў абавязацельства, крэдытор абавязаны ўручыць паручальніку дакументы, якія сведчаць патрабаванне да даўжніка, і перадаць правы, якія забяспечваюць гэта патрабаванне.

3. Правілы, устаноўленыя гэтым артыкулам, прымяняюцца, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам паручальніка з даўжніком і не вынікае з адносін паміж імі.

Артыкул 346. Паведамленне паручальніку аб выкананні абавязацельстваў даўжніком

Даўжнік, які выканаў абавязацельства, забяспечанае паручальніцтвам, абавязаны неадкладна паведаміць аб гэтым паручальніку. У адваротным выпадку паручальнік, які ў сваю чаргу выканаў абавязацельства, мае права спагнаць з крэдытора беспадстаўна атрыманае або прад'явіць рэгрэснае патрабаванне да даўжніка. У апошнім выпадку даўжнік мае права спагнаць з крэдытора толькі беспадстаўна атрыманае.

Артыкул 347. Спыненне паручальніцтва

1. Паручальніцтва спыняецца са спыненнем забяспечанага ім абавязацельства, а таксама ў выпадку змянення гэтага абавязацельства, якое цягне за сабой павелічэнне адказнасці або іншыя неспрыяльныя наступствы для паручальніка, без згоды апошняга.

2. Паручальніцтва спыняецца з пераходам на іншую асобу доўгу паводле забяспечанага паручальніцтвам абавязацельства, калі паручальнік не даў крэдытору згоды адказаць за новага даўжніка.

3. Паручальніцтва спыняецца, калі крэдытор адмовіўся прыняць належнае выкананне, прапанаванае даўжніком або паручальнікам.

4. Паручальніцтва спыняецца па сканчэнні ўказанага ў дагаворы паручальніцтва тэрміну, на які яно дадзена. Калі такі тэрмін не ўстаноўлены, яно спыняецца, калі крэдытор на працягу аднаго года з дня надыходу тэрміну выканання забяспечанага паручальніцтвам абавязацельства не прад'явіць іск да паручальніка. Калі тэрмін выканання асноўнага абавязацельства не ўказаны і не можа быць вызначаны або вызначаны момантам запатрабавання, паручальніцтва спыняецца, калі крэдытор не прад'явіць іск да паручальніка на працягу двух гадоў з дня заключэння дагавора паручальніцтва.

§ 6. Гарантыя

Артыкул 348. Паняцце гарантыі

1. Паводле гарантыі гарант абавязваецца перад крэдыторам іншай асобы (даўжніка) адказаць цалкам або часткова за выкананне абавязацельстваў гэтай асобы.

2. Гарантыйнае абавязацельства можа ўзнікнуць на падставе дагавора.

3. Гарантыйнай можа забяспечвацца толькі правадзейнае патрабаванне.

4. Правілы артыкула 342, пунктаў 2 і 3 артыкула 343, артыкулаў 344–347 гэтага Кодэкса распаўсюджваюцца на гаранты, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь і (або) законамі можа быць устаноўлены асаблівы парадак прадастаўлення і выканання гарантый Урада Рэспублікі Беларусь, гарантый мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, іншых арганізацый, уключаючы гаспадарчыя суполкі з доляй дзяржавы ў статутных фондах.

Артыкул 349. Субсідыярная адказнасць гаранта

1. У выпадку невыканання абавязацельства гаранта адказвае перад крэдыторам як субсідыярны (дадатковы) даўжнік.

2. Пасля выканання абавязацельства гаранта не набывае права рэгрэснага патрабавання да даўжніка аб вяртанні выплачанай сумы.

Артыкул 350. Асаблівасці банкаўскай гарантыі

Асаблівасці банкаўскай гарантыі і яе асобных відаў вызначаюцца заканадаўствам.

§ 7. Задатак

Артыкул 351. Паняцце задатку. Форма пагаднення аб задатку

1. Задаткам прызнаецца грашовая сума, якая выдаецца аднаму з дагаворных бакоў у лік належных ад яго паводле дагавора выплат другому боку для доказу заключэння дагавора і для забеспячэння яго выканання.

2. Пагадненне аб задатку незалежна ад сумы задатку павінна быць заключана ў пісьмовай форме.

3. У выпадку сумнення ў адносінах да таго, ці з'яўляецца сума, выплачаная ў лік належных ад бакоў паводле дагавора выплат, задаткам, у прыватнасці ў выніку невыканання правіла, устаноўленага пунктам 2 гэтага артыкула, гэта сума лічыцца выплачанай у якасці авансу, калі не даказана іншае.

Артыкул 352. Наступствы спынення і невыканання абавязацельства, забяспечанага задаткам

1. У выпадку спынення абавязацельства, забяспечанага задаткам, да пачатку яго выканання паводле пагаднення бакоў або ў выніку немагчымасці выканання (артыкул 386) задатак павінен быць вернуты.

2. Калі за невыкананне дагавора адказны бок, які даў задатак, ён застаецца ў другога боку. Калі за невыкананне дагавора адказны бок, які атрымаў задатак, ён абавязаны выплаціць другому боку двайную суму задатку.

Звыш таго бок, адказны за невыкананне дагавора, павінен пакрыць другому боку страты з залікам сумы задатку, калі ў дагаворы не прадугледжана іншае.

ГЛАВА 24

ПЕРАМЕНА АСОБ У АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЕ

§ 1. Пераход правоў крэдытора да іншай асобы

Артыкул 353. Падставы і парадак пераходу правоў крэдытора да іншай асобы

1. Права (патрабаванне), якое належыць крэдытору на падставе абавязацельства, можа быць перададзена ім іншай асобе паводле здзелкі (уступка патрабавання) або перайсці да іншай асобы на падставе акта заканадаўства.

Правілы аб пераходзе правоў крэдытора да іншай асобы не прымяняюцца да рэгрэсных патрабаванняў.

2. Для пераходу да іншай асобы правоў крэдытора не патрабуецца згоды даўжніка, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

3. Калі даўжніку не было пісьмова паведамлена аб здзейсненым пераходзе правоў крэдытора да іншай асобы, новы крэдытор нясе рызыку выкліканых гэтым неспрыяльных для яго наступстваў. У гэтым выпадку выкананне абавязацельства першапачатковаму крэдытору прызнаецца выкананнем належнаму крэдытору.

Артыкул 354. Правы крэдытора, якія не могуць пераходзіць да іншых асоб

Пераход да іншай асобы правоў, непарыўна звязаных з асобай крэдытора, у прыватнасці патрабаванняў аб аліментах, аб пакрыцці шкоды, прычыненай жыццю або здароўю, не дапускаецца.

Артыкул 355. Аб'ём правоў крэдытора, якія пераходзяць да іншай асобы

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, права першапачатковага крэдытора пераходзіць да новага крэдытора ў тым аб'ёме і на тых умовах, якія існавалі на момант пераходу права. У прыватнасці, да новага крэдытора пераходзяць правы, якія забяспечваюць выкананне абавязацельства, а таксама іншыя звязаныя з патрабаваннем правы, у тым ліку правы на незаплачаныя працэнты.

Артыкул 356. Доказы правоў новага крэдытора

1. Крэдытор, які ўступіў патрабаванне іншай асобе, абавязаны перадаць ёй дакументы, якія сведчаць права патрабавання, і паведаміць звесткі, якія маюць значэнне для ажыццяўлення патрабавання.

2. Даўжнік мае права не выконваць абавязацельства новаму крэдытору да прадастаўлення яму доказаў пераходу патрабавання да гэтай асобы.

Артыкул 357. Пярэчанні даўжніка супраць патрабаванняў новага крэдытора

Даўжнік мае права выстаўляць супраць патрабавання новага крэдытора пярэчэнні, якія ён меў супраць першапачатковага крэдытора на момант атрымання паведамлення аб пераходзе правоў паводле абавязацельства да новага крэдытора.

Артыкул 358. Пераход правоў крэдытора да іншай асобы на падставе акта заканадаўства

Правы крэдытора паводле абавязацельства пераходзяць да іншай асобы на падставе акта заканадаўства і надыходу ўказаных у ім акалічнасцей:

- 1) у выніку ўніверсальнай правапераемнасці ў правах крэдытора;
- 2) паводле рашэння суда аб пераводзе правоў крэдытора на іншую асобу, калі магчымасць такога пераводу прадугледжана заканадаўствам;
- 3) у выніку выканання абавязацельства даўжніка яго паручальнікам або заклададаўцам, які не з'яўляецца даўжніком паводле гэтага абавязацельства;
- 4) пры субрагацыі страхавальніку правоў крэдытора да даўжніка, адказнага за надыход страхавога выпадку;
- 5) у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

Артыкул 359. Умовы ўступкі патрабавання

1. Уступка патрабавання крэдыторам іншай асобе дапускаецца, калі яна не супярэчыць заканадаўству або дагавору.

2. Не дапускаецца без згоды даўжніка ўступка патрабавання паводле абавязацельства, у якім асоба крэдытора мае істотнае значэнне для даўжніка.

Артыкул 360. Форма ўступкі патрабавання

1. Уступка патрабавання, заснаванага на здзелцы, заключанай у простае пісьмовай або натарыяльнай форме, павінна быць аформлена ў адпаведнай пісьмовай форме.

2. Уступка патрабавання паводле здзелкі, якая патрабуе дзяржаўнай рэгістрацыі, павінна быць зарэгістраванай у парадку, устаноўленым для рэгістрацыі гэтай здзелкі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

3. Уступка патрабавання паводле ордарнай каштоўнай паперы робіцца шляхам індасаменту на гэтай каштоўнай паперы (пункт 3 артыкула 147).

Артыкул 361. Адказнасць крэдытора, які ўступіў патрабаванне

Першапачатковы крэдытор, які ўступіў патрабаванне, адказвае перад новым крэдыторам за неправадзейнасць перададзенага яму патрабавання, але не адказвае за невыкананне гэтага патрабавання даўжніком, акрамя выпадку, калі першапачатковы крэдытор прыняў на сябе паручальніцтва за даўжніка перад новым крэдыторам.

§ 2. Перавод доўгу

Артыкул 362. Умовы і форма пераводу доўгу

1. Перавод даўжніком свайго доўгу на іншую асобу дапускаецца толькі са згоды крэдытора.

2. Да формы пераводу доўгу адпаведна прымяняюцца правілы, якія ўтрымліваюцца ў пунктах 1 і 2 артыкула 360 гэтага Кодэкса.

Артыкул 363. Пярэчанні новага даўжніка супраць патрабаванняў крэдытора

Новы даўжнік мае права выстаўляць супраць патрабаванняў крэдытора пярэчанні, заснаваныя на адносінах паміж крэдытарам і першапачатковым даўжніком.

ГЛАВА 25 АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

Артыкул 364. Абавязак даўжніка пакрыць страты

1. Даўжнік абавязаны пакрыць крэдытору страты, прычыненыя невыкананнем або неналежным выкананнем абавязацельства.

2. Страты вызначаюцца ў адпаведнасці з правіламі, устаноўленымі артыкулам 14 гэтага Кодэкса.

3. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, пры вызначэнні страт прымаюцца пад увагу цэны, якія існуюць у тым месцы, дзе абавязацельства павінна быць выканана, у дзень добраахвотнага задавальнення даўжніком патрабавання крэдытора, а калі патрабаванне не было добраахвотна задаволена, – у дзень прад'яўлення іску. Зыходзячы з акалічнасцей, суд можа задаволіць патрабаванне аб пакрыцці страт, прымаючы пад увагу цэны, якія існуюць на дзень вынясення рашэння.

4. Пры вызначэнні ўпушчанай выгады ўлічваюцца прынятыя крэдытарам для яе атрымання меры і праведзеная з гэтай мэтай падрыхтоўка.

Артыкул 365. Страты і няўстойка

1. Калі за невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства ўстаноўлена няўстойка, то страты пакрываюцца ў частцы, якая не пакрыта няўстойкай.

Заканадаўствам або дагаворам могуць быць прадугледжаны выпадкі, калі дапускаецца спагнанне толькі няўстойкі, але не страт; калі страты могуць быць спагнаны толькі ў поўнай суме звыш няўстойкі; калі на выбар крэдытора могуць быць спагнаны або няўстойка, або страты.

2. У выпадках, калі за невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства ўстаноўлена абмежаваная адказнасць (артыкул 371), страты, якія падлягаюць пакрыццю ў частцы, якая не пакрыта няўстойкай, або звыш яе, або замест яе, могуць быць спагнаны да меж, устаноўленых такім абмежаваннем.

Артыкул 366. Адказнасць за невыкананне грашовага абавязацельства

1. За карыстанне чужымі грашовымі сродкамі ў выніку іх неправамернага ўтрымання, ухілення ад іх вяртання, іншай пратэрміноўкі ў іх выплаце або беспадстаўнага атрымання ці зберажэння за кошт іншай асобы падлягаюць выплаце працэнты на суму гэтых сродкаў. Памер працэнтаў вызначаецца стаўкай рэфінансавання Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь на дзень выканання грашовага абавязацельства або яго адпаведнай часткі, за выключэннем спагнання доўгу ў судовым парадку, калі суд задавальвае патрабаванне крэдытора зыходзячы са стаўкі рэфінансавання Нацыянальнага банка на дзень вынясення рашэння.

Гэтыя правілы прымяняюцца, калі іншы памер працэнтаў не ўстаноўлены заканадаўствам або дагаворам.

У выпадку, калі грашовае абавязацельства ў адпаведнасці з заканадаўствам падлягае аплаце ў беларускіх рублях у памеры, эквівалентным пэўнай суме ў замежнай валюце або ва ўмоўных грашовых адзінках, працэнты налічваюцца на падлеглую аплаце суму ў беларускіх рублях, якая вызначаецца па афіцыйным курсе адпаведнай валюты або ўмоўных грашовых адзінак на дзень выканання грашовага абавязацельства ці яго адпаведнай часткі, а ў выпадку спагнання доўгу ў судовым парадку – на дзень вынясення рашэння судом.

2. Калі страты, прычыненыя крэдытору неправамерным карыстаннем яго грашовымі сродкамі, або сума доўгу, павялічаная з улікам інфляцыі, перавышаюць суму працэнтаў, якія належаць яму на падставе пункта 1 гэтага артыкула, ён мае права патрабаваць ад даўжніка пакрыцця страт або доўгу, павялічанага з улікам інфляцыі, у частцы, што перавышае гэту суму.

У выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам, крэдытор мае права патрабаваць ад даўжніка пакрыцця сумы доўгу, павялічанага з улікам інфляцыі, у частцы, якая перавышае суму працэнтаў, належных яму на падставе пункта 1 гэтага артыкула. Пры гэтым памер доўгу, павялічанага з улікам інфляцыі, разлічваецца ў парадку, вызначаным дагаворам, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

3. Працэнты за карыстанне чужымі грашовымі сродкамі спаганяюцца па дзень выплаты сумы гэтых сродкаў крэдытору, калі заканадаўствам або дагаворам для налічэння працэнтаў не ўстаноўлены карацейшы тэрмін.

4. Калі сума падлеглых выплаце працэнтаў за карыстанне чужымі грашовымі сродкамі, памер якіх вызначаны дагаворам на падставе часткі другой пункта 1 гэтага артыкула, яўна несуразмерная наступствам парушэння абавязацельства, суд мае права паменшыць суму гэтых працэнтаў паводле заявы даўжніка, але не ніжэй чым да сумы працэнтаў, вылічанага у адпаведнасці з часткай першай пункта 1 гэтага артыкула.

Артыкул 367. Адказнасць за невыкананне абавязацельства ў натуры

1. Выплата няўстойкі і пакрыццё страт у выпадку неналежнага выканання абавязацельства не вызваляюць даўжніка ад выканання абавязацельства ў натуры, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

2. Пакрыццё страт у выпадку невыканання абавязацельства і выплата няўстойкі за яго невыкананне вызваляюць даўжніка ад выканання абавязацельства ў натуры, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

3. Адмова крэдытора ад прыняцця выканання, якое ў выніку пратэрміноўкі страціла для яго інтарэс (пункт 2 артыкула 376), а таксама выплата адступнога (артыкул 380) вызваляюць даўжніка ад выканання абавязацельства ў натуры.

Артыкул 368. Выкананне абавязацельства за кошт даўжніка

У выпадку невыканання даўжніком абавязацельства вырабіць і перадаць рэч ва ўласнасць, гаспадарчае распараджэнне або аператыўнае кіраванне, ці перадаць рэч у карыстанне крэдытору, ці выканаць для яго пэўную работу або аказаць яму паслугу крэдытор мае права ў разумны тэрмін даручыць выкананне абавязацельства трэцім асобам за разумную цану ці выканаць яго сваімі сіламі, калі іншае не вынікае з акта заканадаўства, дагавора або сутнасці абавязацельства, і запатрабаваць ад даўжніка пакрыцця панесеных неабходных выдаткаў і іншых страт.

Артыкул 369. Наступствы невыканання абавязацельства перадаць індывідуальна-вызначаную рэч

У выпадку невыканання абавязацельства перадаць індывідуальна-вызначаную рэч ва ўласнасць, гаспадарчае распараджэнне, аператыўнае кіраванне або платнае карыстанне крэдытору апошні мае права запатрабаваць адабрання гэтай рэчы і яе перадачы крэдытору на прадугледжаных абавязацельствам умовах. Гэта права адпадае, калі рэч ужо перададзена трэцім асобе, якая мае права ўласнасці, гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання. Калі рэч яшчэ не перададзена, перавагу мае той з крэдытараў, на карысць якога абавязацельства ўзнікла раней, а калі гэта немагчыма ўстанавіць, – той, які раней прад'явіць іск.

Замест патрабавання перадаць яму рэч, якая з'яўляецца прадметам абавязацельства, крэдытор мае права патрабаваць пакрыцця страт.

Артыкул 370. Субсідыярная адказнасць

1. Да прад'яўлення патрабавання да асобы, якая ў адпаведнасці з заканадаўствам або ўмовамі абавязацельства нясе адказнасць дадаткова да адказнасці іншай асобы, якая з'яўляецца асноўным даўжніком (субсідыярная адказнасць), крэдытор павінен прад'явіць патрабаванне да асноўнага даўжніка.

Калі асноўны даўжнік адмовіўся задаволіць патрабаванне крэдытора або крэдытор не атрымаў ад яго ў разумны тэрмін адказу на прад'яўленае патрабаванне, гэта патрабаванне можа быць прад'яўлена да асобы, якая нясе субсідыярную адказнасць.

2. Крэдытор не мае права патрабаваць задавальнення свайго патрабавання да асноўнага даўжніка ад асобы, якая нясе субсідыярную адказнасць, калі гэта патрабаванне можа быць задаволена шляхам заліку сустрэчнага патрабавання да асноўнага даўжніка ці бяспрэчнага спагнання сродкаў з асноўнага даўжніка.

3. Асоба, якая нясе субсідыярную адказнасць, павінна да задавальнення патрабавання, прад'яўленага гэтай асобе крэдыторам, папярэдзіць аб гэтым асноўнага даўжніка, а калі такой асобе прад'яўлены іск, – прыцягнуць асноўнага даўжніка да ўдзелу

ў справе. У адваротным выпадку асноўны даўжнік мае права выставіць супраць рэгрэснага патрабавання субсідыярна адказнай асобы прэрэчанні, якія ён меў супраць крэдытора.

Артыкул 371. Абмежаванне памеру адказнасці паводле абавязацельстваў

1. Паводле асобных відаў абавязацельстваў і паводле абавязацельстваў, звязаных з пэўным родам дзейнасці, заканадаўствам можа быць абмежавана права на поўнае пакрыццё страт (абмежаваная адказнасць).

2. Пагадненне аб абмежаванні памеру адказнасці даўжніка паводле дагавора далучэння або іншага дагавора, дзе крэдыторам з'яўляецца грамадзянін, які выступае ў якасці спажыўца, нікчэмнае, калі памер адказнасці для гэтага віду абавязацельстваў або за гэта парушэнне вызначаны законам.

Артыкул 372. Падставы адказнасці за парушэнне абавязацельства

1. Асоба, якая не выканала абавязацельства ці выканала яго неналежным чынам, нясе адказнасць пры наяўнасці віны (намеру або неасцярожнасці), акрамя выпадкаў, калі заканадаўствам або дагаворам прадугледжаны іншыя падставы адказнасці.

Асоба прызнаецца невінаватай, калі пры той ступені клапатлівасці і абачлівасці, якая ад яе патрабавалася паводле характару абавязацельства і ўмовах грамадзянскага абароту, яна прыняла ўсе меры для належнага выканання абавязацельства.

2. Адсутнасць віны даказваецца асобай, якая парушыла абавязацельства.

3. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, асоба, якая не выканала абавязацельства ці выканала яго неналежным чынам пры ажыццяўленні прадпрымальніцкай дзейнасці, нясе адказнасць, калі не дакажа, што належнае выкананне абавязацельства з'яўляецца немагчымым у выніку неадольнай сілы, гэта значыць з-за надзвычайных акалічнасцей, якія пры гэтых умовах нельга прадухіліць.

4. Заклучанае раней пагадненне аб адхіленні або абмежаванні адказнасці за наўмыснае парушэнне абавязацельства з'яўляецца нікчэмным.

Артыкул 373. Адказнасць даўжніка за сваіх работнікаў

Дзеянні работнікаў даўжніка па выкананні яго абавязацельства лічацца дзеяннямі даўжніка. Даўжнік нясе адказнасць за гэтыя дзеянні, калі яны пацягнулі за сабой невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства.

Артыкул 374. Адказнасць даўжніка за дзеянні трэціх асоб

Даўжнік нясе адказнасць за невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства трэцімі асобамі, на якіх было ўскладзена выкананне, калі заканадаўствам не ўстаноўлена, што адказнасць нясе трэцяя асоба, якая з'яўляецца непасрэдным выканаўцам.

Артыкул 375. Віна крэдытора

1. Калі невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства адбылося па віне абодвух бакоў, суд адпаведна памяншае памер адказнасці даўжніка.

Суд таксама мае права паменшыць памер адказнасці даўжніка, калі крэдытор наўмысна або па неасцярожнасці садзейнічаў павелічэнню памеру страт, прычынёных невыкананнем або неналежным выкананнем абавязацельства, ці не прыняў разумных мер для іх памяншэння.

2. Правілы пункта 1 гэтага артыкула адпаведна прымяняюцца і ў выпадках, калі даўжнік паводле заканадаўчага акта або дагавора нясе адказнасць за невыкананне або неналежнае выкананне абавязацельства незалежна ад сваёй віны.

Артыкул 376. Пратэрміноўка даўжніка

1. Даўжнік, які пратэрмінаваў выкананне, нясе адказнасць перад крэдыторам за страты, прычыненыя пратэрміноўкай, і за наступствы немагчымасці выканання, што выпадкова надыйшла падчас пратэрміноўкі.

2. Калі ў выніку пратэрміноўкі даўжніка выкананне страціла інтарэс для крэдытора, ён можа адмовіцца ад прыняцця выканання і патрабаваць пакрыцця страт.

3. За даўжніком не прызнаецца пратэрміноўка, пакуль абавязацельства не можа быць выканана ў выніку пратэрміноўкі крэдытора.

Артыкул 377. Пратэрміноўка крэдытора

1. За крэдыторам прызнаецца пратэрміноўка, калі ён адмовіўся прыняць прапанаванае даўжніком належнае выкананне абавязацельства або не ажыццявіў дзеянняў, якія прадугледжаны заканадаўствам або дагаворам ці якія вынікаюць з сутнасці абавязацельства, да ажыццяўлення якіх даўжнік не мог выканаць свайго абавязацельства.

За крэдыторам прызнаецца пратэрміноўка таксама ў выпадках, указаных у пункце 2 артыкула 379 гэтага Кодэкса.

2. Пратэрміноўка крэдытора дае даўжніку права на пакрыццё прычынёных пратэрміноўкай страт, калі крэдытор не дакажа, што пратэрміноўка адбылася праз акалічнасці, за якія ні ён сам, ні тыя асобы, на якіх паводле заканадаўства або даручэння крэдытора было ўскладзена прыняцце выканання, не адказваюць.

3. Паводле грашовага абавязацельства даўжнік не абавязаны плаціць працэнты за час пратэрміноўкі крэдытора.

ГЛАВА 26 СПЫНЕННЕ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

Артыкул 378. Падставы спынення абавязацельстваў

1. Абавязацельства спыняецца цалкам або часткова на падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства або дагаворам.

2. Спыненне абавязацельства паводле патрабавання аднаго з бакоў дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 379. Спыненне абавязацельства выкананнем

1. Належнае выкананне спыняе абавязацельства.

2. Крэдытор, прымаючы выкананне, абавязаны паводле патрабавання даўжніка выдаць яму распіску або іншы дакумент у атрыманні выканання цалкам або ў адпаведнай частцы.

Калі даўжнік выдаў крэдытору ў сведчанне абавязацельства даўгавы дакумент, то крэдытор, прымаючы выкананне, павінен вярнуць гэты дакумент, а пры немагчымасці вяртання ўказаць на гэта ў распісцы, якую ён выдае. Распіска можа быць заменена подпісам на даўгавым дакуменце, які вяртаецца. Знаходжанне даўгавога дакумента ў даўжніка сведчыць, пакуль не даказана іншае, аб спыненні абавязацельства.

Пры адмове крэдытора выдаць распіску, вярнуць даўгавы дакумент або адзначыць у распісцы немагчымасць яго вяртання даўжнік мае права затрымаць выкананне. У гэтых выпадках за крэдыторам прызнаецца пратэрміноўка.

Артыкул 380. Адступное

Паводле пагаднення бакоў абавязацельства можа быць спынена прадастаўленнем наўзамен выканання адступнога (выплатай грошай, перадачай маёмасці і да т.п.). Памер, тэрміны і парадак адступнога ўстанаўліваюцца бакамі.

Артыкул 381. Спыненне абавязацельства залікам. Выпадкі недапушчальнасці заліку

1. Абавязацельства спыняецца цалкам або часткова залікам сустрэчнага аднароднага патрабавання, тэрмін якога надышоў ці тэрмін якога не ўказаны або вызначаны момантам запатрабавання. Для заліку дастаткова заявы аднаго боку.

2. Не дапускаецца залік патрабаванняў:

- 1) калі паводле заявы другога боку да патрабавання падлягае прымяненню тэрмін іскавай даўнасці і гэты тэрмін мінуў;
- 2) аб пакрыцці шкоды, прычыненай жыццю або здароўю;
- 3) аб спагнанні аліментаў;
- 4) аб пажыццёвым утрыманні;
- 5) у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 382. Залік пры ўступцы патрабавання

У выпадку ўступкі патрабавання даўжнік мае права залічыць супраць патрабавання новага крэдытора сваё сустрэчнае патрабаванне да першапачатковага крэдытора.

Залік выконваецца, калі патрабаванне ўзнікла на падставе, якая існавала да моманту атрымання даўжніком паведамлення аб уступцы патрабавання, і тэрмін патрабавання надышоў да яго атрымання, ці гэты тэрмін не ўказаны або вызначаны момантам запатрабавання.

Артыкул 383. Спыненне абавязацельства супадзеннем даўжніка і крэдытора ў адной асобе

Абавязацельства спыняецца супадзеннем даўжніка і крэдытора ў адной асобе.

Артыкул 384. Спыненне абавязацельства навацыяй

1. Абавязацельства спыняецца пагадненнем бакоў аб замене першапачатковага абавязацельства, якое існавала паміж імі, іншым абавязацельствам паміж тымі ж асобамі, якое прадугледжвае іншы прадмет або спосаб выканання (навацыя).

2. Навацыя не дапускаецца ў дачыненні да абавязацельстваў па пакрыцці шкоды, прычыненай жыццю або здароўю, і па выплаце аліментаў.

3. Навацыя спыняе дадатковыя абавязацельствы, звязаныя з першапачатковым абавязацельствам, калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў.

Артыкул 385. Дараванне доўгу

Абавязацельства спыняецца вызваленнем крэдытарам даўжніка ад абавязкаў, якія ляжаць на ім, калі гэта не парушае правоў іншых асоб у дачыненні да маёмасці крэдытора.

Артыкул 386. Спыненне абавязацельства немагчымасцю выканання

1. Калі ў двухбаковым дагаворы выкананне стала немагчымым для аднаго з бакоў з-за акалічнасцей, за якія ні адзін з бакоў не адказвае, ён пры адсутнасці ў заканадаўстве або дагаворы іншых указанняў не мае права патрабаваць ад другога боку задавальнення паводле дагавора. Кожны з бакоў мае права патрабаваць ад контрагента вяртання ўсяго, што ён выканаў, не атрымаўшы сустрэчнага задавальнення.

2. Калі ў двухбаковым дагаворы выкананне стала немагчымым для аднаго боку з-за акалічнасцей, за якія ён адказвае, другі бок пры адсутнасці ў заканадаўстве або дагаворы іншых указанняў мае права адступіцца ад дагавора і спагнаць прычыненыя невыкананнем страты.

3. Калі ў двухбаковым дагаворы выкананне стала немагчымым для аднаго з бакоў з-за акалічнасцей, за якія адказвае другі бок, то першы захоўвае права на сустрэчнае задавальненне з залікам выгад, якія захоўваюцца або набываюцца ім у выніку вызвалення ад абавязацельства.

Артыкул 387. Спыненне абавязацельства на падставе акта дзяржаўнага органа

1. Калі ў выніку выдання акта дзяржаўнага органа выкананне абавязацельства становіцца немагчымым цалкам або часткова, абавязацельства спыняецца цалкам або ў адпаведнай частцы.

Бакі, якія панеслі ў выніку гэтага страты, маюць права патрабаваць іх пакрыцця ў адпаведнасці з заканадаўствам.

2. У выпадку прызнання ва ўстаноўленым парадку неправадзейным акта дзяржаўнага органа, на падставе якога абавязацельства спынілася, абавязацельства аднаўляецца, калі іншае не вынікае з пагаднення бакоў або сутнасці абавязацельства і выкананне не страціла інтарэсу для крэдытора.

Артыкул 388. Спыненне абавязацельства смерцю грамадзяніна

1. Абавязацельства спыняецца смерцю грамадзяніна, калі выкананне не можа быць ажыццёўлена без асабістага ўдзелу даўжніка або абавязацельства іншым чынам непарыўна звязана з асобай даўжніка.

2. Абавязацельства спыняецца смерцю крэдытора, калі выкананне прызначана асабіста для крэдытора або абавязацельства іншым чынам непарыўна звязана з асобай крэдытора.

Артыкул 389. Спыненне абавязацельства ліквідацыяй юрыдычнай асобы

Абавязацельства спыняецца ліквідацыяй юрыдычнай асобы (даўжніка або крэдытора), акрамя выпадкаў, калі заканадаўствам выкананне абавязацельства ліквідаванай юрыдычнай асобы ўскладаецца на іншую асобу (паводле патрабаванняў аб пакрыцці шкоды, прычыненай жыццю або здароўю, і ў іншых выпадках).

ПАДРАЗДЗЕЛ 2 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ ДАГАВОРЫ

ГЛАВА 27 ПАНЯЦЦЕ І ўМОВЫ ДАГАВОРА

Артыкул 390. Паняцце дагавора

1. Дагаворам прызнаецца пагадненне дзвюх або некалькіх асоб аб устанаўленні, змяненні або спыненні грамадзянскіх правоў і абавязкаў.

2. Да дагавораў прымяняюцца правілы аб двух- і шматбаковых здзелках, прадугледжаных главой 9 гэтага Кодэкса.

3. Да абавязацельстваў, якія ўзніклі з дагавора, прымяняюцца агульныя палажэнні аб абавязацельствах (артыкулы 288–389), калі іншае не прадугледжана правіламі гэтай главы і правіламі аб асобных відах дагавораў, якія ўтрымліваюцца ў заканадаўстве.

4. Да дагавораў, якія заключаюцца больш чым двума бакамі, агульныя палажэнні аб дагаворах прымяняюцца, калі гэта не супярэчыць шматбаковаму характару такіх дагавораў.

Артыкул 391. Свабода дагавора

1. Грамадзяне і юрыдычныя асобы свабодныя ў заключэнні дагавора.

Прымус да заключэння дагавора не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі абавязак заключыць дагавор прадугледжаны заканадаўствам або добраахвотна прынятым абавязацельствам.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі, бакі могуць заключаць дагавор, у якім утрымліваюцца элементы розных дагавораў, прадугледжаных заканадаўствам (змешаны дагавор). Да адносін бакоў паводле змешанага дагавора прымяняюцца ў адпаведных частках правілы аб дагаворах, элементы якіх утрымліваюцца ў змешаным дагаворы, калі іншае не вынікае з пагаднення бакоў або сутнасці змешанага дагавора.

3. Умовы дагавора вызначаюцца паводле меркавання бакоў у парадку і межах, прадугледжаных заканадаўствам (артыкул 392).

У выпадках калі ўмовы дагавора прадугледжаны нормай, якая прымяняецца на той падставе, што пагадненнем бакоў не ўстаноўлена іншае (дыспазітыўная норма), бакі могуць сваім пагадненнем устанавіць умову, адрозную ад прадугледжанай у ёй, калі гэта не супярэчыць заканадаўству. Пры адсутнасці такога пагаднення ўмова дагавора вызначаецца дыспазітыўнай нормай.

Артыкул 392. Дагавор і заканадаўства

1. Дагавор павінен адпавядаць абавязковым для бакоў правілам, якія ўстаноўлены заканадаўствам.

2. Калі пасля заключэння і да спынення дзеяння дагавора прыняты акт заканадаўства, які ўстанаўлівае абавязковыя для бакоў правілы, іншыя, чым тыя, што дзейнічалі пры заключэнні дагавора, умовы заключанага дагавора павінны быць прыведзены ў адпаведнасць з заканадаўствам, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 393. Аплата і безплата дагавор

1. Дагавор, паводле якога бок павінен атрымаць плату або іншае сустрэчнае прадастаўленне за выкананне сваіх абавязкаў, з'яўляецца аплатным.

2. Безплатным прызнаецца дагавор, паводле якога адзін бок абавязваецца даць што-небудзь другому боку без атрымання ад яго платы або іншага сустрэчнага прадастаўлення.

3. Дагавор лічыцца аплатным, калі з заканадаўства, зместу або сутнасці дагавора не вынікае іншае.

Артыкул 394. Цана

1. Разлікі бакоў пры выкананні дагавора ажыццяўляюцца па цане, устаноўленай пагадненнем бакоў з захаваннем нормаў заканадаўства.

У прадугледжаных заканадаўствам выпадках прымяняюцца цэны (тарыфы, расцэнкі, стаўкі і да т.п.), якія ўстанаўліваюцца або рэгулююцца ўпаўнаважанымі на тое дзяржаўнымі органамі.

2. Змена цаны пасля заключэння дагавора дапускаецца ў выпадках і на ўмовах, прадугледжаных дагаворам, заканадаўствам або ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку.

3. У выпадках, калі ў аплатным дагаворы цана не прадугледжана і не можа быць вызначана зыходзячы з умоў дагавора, выкананне дагавора павінна быць аплачана па цане, якая пры параўнальных абставінах звычайна спаганяецца за аналагічныя тавары, работы або паслугі.

Артыкул 395. Дзеянне дагавора

1. Дагавор набывае моц і становіцца абавязковым для бакоў з моманту яго заключэння.

2. Бакі маюць права ўстанавіць, што ўмовы заключанага імі дагавора прымяняюцца да іх адносін, якія ўзніклі да заключэння дагавора.

3. Заканадаўствам або дагаворам можа быць прадугледжана, што заканчэнне тэрміну дзеяння дагавора цягне за сабой спыненне абавязацельстваў бакоў паводле дагавора.

Дагавор, у якім адсутнічае такая ўмова, прызнаецца дзеючым да вызначанага ў ім моманту заканчэння выканання бакамі абавязацельства.

4. Заканчэнне тэрміну дзеяння дагавора не вызваляе бакі ад адказнасці за яго парушэнне.

Артыкул 396. Публічны дагавор

1. Публічным прызнаецца дагавор, які заключаны камерцыйнай арганізацыяй і ўстанаўлівае яе абавязкі па продажы тавараў, выкананні работ або аказанні паслуг, якія такая арганізацыя па характары сваёй дзейнасці павінна ажыццяўляць у адносінах да кожнага, хто да яе звернецца (рознічны гандаль, перавозка транспартам агульнага карыстання, паслугі сувязі, энергазабеспячэнне, медыцынскае, гасцінічнае абслугоўванне, абавязковае страхаванне і да т.п.).

Камерцыйная арганізацыя не мае права аддаваць перавагу адной асобе перад іншай у адносінах да заключэння публічнага дагавора, акрамя выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Цана тавараў, работ і паслуг, а таксама іншыя ўмовы публічнага дагавора ўстанаўліваюцца аднолькавымі для ўсіх спажыўцоў, за выключэннем выпадкаў, калі заканадаўствам дапускаецца прадастаўленне льгот для асобных катэгорый спажыўцоў.

3. Адмова камерцыйнай арганізацыі ад заключэння публічнага дагавора пры наяўнасці магчымасці прадаставіць спажыўцу адпаведныя тавары (работы, паслугі) не дапускаецца.

Пры неабгрунтаваным ухіленні камерцыйнай арганізацыі ад заключэння публічнага дагавора прымяняюцца палажэнні, прадугледжаныя пунктам 4 артыкула 415 гэтага Кодэкса.

4. У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, Урад Рэспублікі Беларусь можа выдаваць правілы, абавязковыя для бакоў пры заключэнні і выкананні публічных дагавораў (тыпавыя дагаворы, палажэнні і да т.п.), калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

5. Умовы публічнага дагавора, якія не адпавядаюць патрабаванням, устаноўленым пунктамі 2 і 4 гэтага артыкула, нікчэмныя.

Артыкул 397. Прыкладныя ўмовы дагавораў

1. У дагаворы можа быць прадугледжана, што яго асобныя ўмовы вызначаюцца прыкладнымі ўмовамі, распрацаванымі для дагавораў адпаведнага віду і апублікаванымі ў друку.

2. Прыкладныя ўмовы могуць быць выкладзены ў форме прыкладнага дагавора або іншага дакумента, які ўтрымлівае гэтыя ўмовы.

Артыкул 398. Дагавор далучэння

1. Дагаворам далучэння прызнаецца дагавор, умовы якога вызначаны адным з бакоў у фармулярах або іншых стандартных формах і маглі быць прыняты іншым бокам не інакш як шляхам далучэння да прапанаванага дагавора ў цэлым.

Дагаворам далучэння ў сферы страхавання прызнаецца дагавор, умовы якога вызначаны ў правілах адпаведных відаў страхавання, зацверджаных страхоўшчыкам ці аб'яднаннем страхоўшчыкаў і ўзгодненых з органам, які ажыццяўляе дзяржаўны нагляд за страхавой дзейнасцю, і могуць быць прыняты іншым бокам (страхавальнікам) не інакш як шляхам далучэння да дагавора страхавання.

2. Бок, які далучыўся да дагавора, мае права запатрабаваць скасавання або змянення дагавора, калі дагавор далучэння хоць і не супярэчыць заканадаўству, але пазбаўляе гэты бок правоў, якія звычайна прадастаўляюцца паводле дагавораў такога віду, выключае або абмяжоўвае адказнасць другога боку за парушэнне абавязацельстваў ці ўтрымлівае іншыя яўна абцяжарвальныя для далучанага боку ўмовы, якія ён, зыходзячы са сваіх разумных інтарэсаў, не прыняў бы пры наяўнасці ў яго магчымасці ўдзельнічаць у вызначэнні ўмоў дагавора.

3. Пры наяўнасці акалічнасцей, прадугледжаных у пункце 2 гэтага артыкула, патрабаванне аб скасаванні дагавора, прад'яўленае бокам, які далучыўся да дагавора ў сувязі з ажыццяўленнем сваёй прадпрымальніцкай дзейнасці, не падлягае задавальненню, калі бок, які далучыўся, ведаў або павінен быў ведаць, на якіх умовах заключае дагавор.

Артыкул 399. Папярэдні дагавор

1. Па папярэднім дагаворы бакі абавязваюцца заключыць у будучым дагавор (асноўны дагавор) на ўмовах, прадугледжаных папярэднім дагаворам.

2. Папярэдні дагавор заключаецца ў форме, устаноўленай заканадаўствам для асноўнага дагавора, а калі форма асноўнага дагавора не ўстаноўлена, то ў пісьмовай форме. Незахаванне правіл аб форме папярэдняга дагавора цягне за сабой яго нікчэмнасць.

3. Папярэдні дагавор павінен утрымліваць умовы, якія дазваляюць устанавіць прадмет, а таксама іншыя істотныя ўмовы асноўнага дагавора.

4. У папярэднім дагаворы ўказваецца тэрмін, у які бакі абавязваюцца заключыць асноўны дагавор.

Калі такі тэрмін у папярэднім дагаворы не вызначаны, асноўны дагавор падлягае заключэнню на працягу года з моманту заключэння папярэдняга дагавора.

5. У выпадках, калі бок, які заключыў папярэдні дагавор, ухіляецца ад заключэння асноўнага дагавора, прымяняюцца палажэнні, устаноўленыя для заключэння дагавораў у абавязковым парадку (пункт 4 артыкула 415).

6. Абавязацельствы, прадугледжаныя папярэднім дагаворам, спыняюцца, калі да заканчэння тэрміну, у які бакі павінны заключыць асноўны дагавор, ён не будзе заключаны і ні адзін з бакоў не накіруе іншаму боку прапанову заключыць гэты дагавор.

Артыкул 400. Дагавор на карысць трэцяй асобы

1. Дагаворам на карысць трэцяй асобы прызнаецца дагавор, у якім бакі ўстанавілі, што даўжнік абавязаны ажыццявіць выкананне не крэдытору, а ўказанай або не ўказанай у дагаворы трэцяй асобе, якая мае права патрабаваць ад даўжніка выканання абавязацельства на сваю карысць.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, з моманту выказвання трэцяй асобай даўжніку намеру скарыстацца сваім правам паводле дагавора бакі не могуць скасоўваць або змяняць заключаны імі дагавор без згоды трэцяй асобы.

3. Даўжнік у дагаворы мае права выстаўляць супраць патрабавання трэцяй асобы пярэчанні, якія ён мог выставіць супраць крэдытора.

4. У выпадку, калі трэцяя асоба адмовілася ад права, прадастаўленага ёй паводле дагавора, крэдытор можа скарыстацца гэтым правам, калі гэта не супярэчыць заканадаўству і дагавору.

Артыкул 401. Тлумачэнне дагавора

Пры тлумачэнні ўмоў дагавора судом прымаецца да ўвагі літаральнае значэнне слоў і выказаў, якія ўтрымліваюцца ў ім. Літаральнае значэнне ўмовы дагавора ў выпадку няяснасці ўстанаўліваецца шляхам супастаўлення з іншымі ўмовамі і сэнсам дагавора ў цэлым.

Калі правілы, якія ўтрымліваюцца ў частцы першай гэтага артыкула, не дазваляюць вызначыць змест дагавора, павінна быць выяўлена сапраўдная агульная воля бакоў з улікам мэты дагавора. Пры гэтым прымаюцца да ўвагі ўсе адпаведныя акалічнасці, уключаючы перагаворы і перапіску, якія папярэднічалі дагавору, практыку, якая ўстанавілася ва ўзаемных адносінах бакоў, наступныя паводзіны бакоў.

ГЛАВА 28 ЗАКЛЮЧЭННЕ ДАГАВОРА

Артыкул 402. Асноўныя палажэнні аб заключэнні дагавора

1. Дагавор лічыцца заключаным, калі паміж бакамі ў патрэбнай у адпаведных выпадках форме дасягнута пагадненне па ўсіх істотных умовах дагавора.

Істотнымі з'яўляюцца ўмовы аб прадмеце дагавора, умовы, якія названы ў заканадаўстве як істотныя, неабходныя або абавязковыя для дагавораў гэтага віду, а таксама ўсе тыя ўмовы, адносна якіх па заяве аднаго з бакоў павінна быць дасягнута пагадненне.

2. Дагавор заключаецца праз накіраванне аферты (прапановы заключыць дагавор) адным з бакоў і яе акцэпту (прыняцця прапановы) іншым бокам.

Артыкул 403. Момант заключэння дагавора

1. Дагавор прызнаецца заключаным у момант атрымання асобай, якая накіравала аферту, яе акцэпту.

2. Калі ў адпаведнасці з заканадаўствам для заключэння дагавора неабходна таксама перадача маёмасці, дагавор лічыцца заключаным з моманту перадачы адпаведнай маёмасці (артыкул 225).

3. Дагавор, які падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, лічыцца заключаным з моманту яго рэгістрацыі, а пры неабходнасці натарыяльнага сведчання і рэгістрацыі – з моманту рэгістрацыі дагавора, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

4. Дагавор, які заключаецца на біржы, лічыцца заключаным з моманту, вызначанага заканадаўствам, якое рэгулюе дзейнасць такой біржы, або правіламі, якія дзейнічаюць на біржы.

Артыкул 404. Форма дагавора

1. Дагавор можа быць заключаны ў любой форме, прадугледжанай для заключэння здзелак, калі гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства для дагавораў гэтага віду не ўстаноўлена пэўная форма.

Калі заканадаўствам для гэтага віду дагавора не патрабуецца натарыяльнай формы, але бакі дамовіліся заключыць яго ў такой форме, то дагавор лічыцца заключаным з моманту надання яму натарыяльнай формы.

Калі заканадаўствам для гэтага віду дагавора не патрабуецца пісьмовай (простай або натарыяльнай) формы, але бакі дамовіліся заключыць яго ў простай пісьмовай форме, то дагавор лічыцца заключаным з моманту надання яму простай пісьмовай формы.

2. Дагавор у пісьмовай форме можа быць заключаны шляхам стварэння аднаго тэкставага дакумента, уключаючы дакумент у электронным выглядзе (у тым ліку электронны дакумент), або шляхам абмену тэкставымі дакументамі, уключаючы

дакументы ў электронным выглядзе (у тым ліку электронныя дакументы), якія падпісаны бакамі ўласнаручна або з выкарыстаннем сродкаў сувязі і іншых тэхнічных сродкаў, камп'ютарных праграм, інфармацыйных сістэм або інфармацыйных сетак, калі такі спосаб падпісання дазваляе дакладна ўстанавіць, што адпаведны тэкставы дакумент падпісаны бакамі паводле дагавора (факсімільнае ўзнаўленне ўласнаручнага подпісу з дапамогай сродкаў механічнага або другога капіравання, электронны лічбавы подпіс або іншы аналаг уласнаручнага подпісу, які забяспечвае ідэнтыфікацыю боку паводле дагавора), і не супярэчыць заканадаўству і пагадненню бакоў.

У выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, дапускаюцца толькі вызначаныя імі спосабы заключэння дагавора ў прастай пісьмовай форме.

3. Пісьмовая форма дагавора лічыцца захаванай, калі пісьмовую прапанову заключыць дагавор шляхам накіравання тэкставага дакумента, уключаючы дакумент у электронным выглядзе (у тым ліку электронны дакумент), прынята ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 408 гэтага Кодэкса.

Артыкул 405. Аферта

1. Афертай прызнаецца адрасаваная адной або некалькім канкрэтным асобам прапанова, якая дастаткова пэўная і выражае намер асобы, што зрабіла прапанову, лічыць сябе тым, хто заключыў дагавор з адрасатам, якім будзе прынята прапанова.

Аферта павінна ўтрымліваць істотныя ўмовы дагавора.

2. Аферта звязвае асобу, якая яе накіравала, з моманту атрымання яе адрасатам. Калі паведамленне аб адкліканні аферты паступіла раней або адначасова з самой афертай, яна лічыцца неатрыманай.

Артыкул 406. Неадклікальнасць аферты

Атрыманая адрасатам аферта не можа быць адклікана на працягу тэрміну, устаноўленага для яе акцэпту, калі іншае не агаворана ў самой аферце ці не вынікае з сутнасці прапановы або абстаноўкі, у якой яна была зроблена.

Артыкул 407. Запрашэнне рабіць аферты

1. Рэклама і іншыя прапановы, адрасаваныя нявызначанаму колу асоб, разглядаюцца як прапановы рабіць аферты, калі іншае непасрэдна не ўказана ў прапанове.

2. Публічнай афертай прызнаецца прапанова, якая ўтрымлівае ўсе істотныя ўмовы дагавора і з якой бачыцца воля асобы, якая робіць прапанову, заключыць дагавор на ўказаных у прапанове ўмовах з любым, хто адгукнецца.

Артыкул 408. Акцэпт

1. Акцэптам прызнаецца адказ асобы, якой адрасавана аферта, аб яе прыняцці.

Акцэпт павінен быць поўным і безагаворачным.

2. Маўчанне не з'яўляецца акцэптам, калі іншае не вынікае з заканадаўства або пагаднення бакоў.

3. Здзяйсненне асобай, якая атрымала аферту, у тэрмін, устаноўлены для яе акцэпту, дзеянняў па выкананні ўказаных у ёй умоў дагавора (адгрузка тавараў, аказанне паслуг, выкананне работ, выплата адпаведнай сумы і г.д.) лічыцца акцэптам, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або не ўказана ў аферце.

Артыкул 409. Адкліканне акцэпту

Калі паведамленне аб адкліканні акцэпту паступіла асобе, якая накіравала аферту, раней або адначасова з самім акцэптам, акцэпт лічыцца неатрыманым.

Артыкул 410. Заключэнне дагавора на падставе аферты, якая ўтрымлівае тэрмін для акцэпту

Калі ў аферце вызначаны тэрмін для акцэпту, дагавор лічыцца заключаным, калі акцэпт атрыманы асобай, якая накіравала аферту, у межах указанага ў ёй тэрміну.

Артыкул 411. Заключэнне дагавора на падставе аферты, якая не ўтрымлівае тэрміну для акцэпту

1. Калі ў пісьмовай аферце не вызначаны тэрмін для акцэпту, дагавор лічыцца заключаным, калі акцэпт атрыманы асобай, якая накіравала аферту, да сканчэння тэрміну, устаноўленага заканадаўствам, а калі такі тэрмін не ўстаноўлены, – на працягу нармальна неабходнага для гэтага часу.

2. Калі аферта зроблена вусна без указання тэрміну для акцэпту, дагавор лічыцца заключаным, калі іншы бок неадкладна паведаміў аб яе акцэпце.

Артыкул 412. Акцэпт, атрыманы са спазненнем

1. У выпадках, калі своечасова накіраванае паведамленне аб акцэпце атрымана са спазненнем, акцэпт не лічыцца спозненым, калі бок, які накіраваў аферту, неадкладна паведаміць іншаму боку аб атрыманні акцэпту са спазненнем.

2. Калі бок, які накіраваў аферту, неадкладна паведаміць іншаму боку аб прыняцці яе акцэпту, атрыманага са спазненнем, дагавор лічыцца заключаным.

Артыкул 413. Акцэпт на іншых умовах

Адказ аб згодзе заключыць дагавор на іншых умовах, чым прапанавана ў аферце, не з'яўляецца акцэптам.

Такі адказ прызнаецца адмовай ад акцэпту і ў той жа час новай афертай.

Артыкул 414. Месца заключэння дагавора

Калі ў дагаворы не ўказана месца яго заключэння, дагавор прызнаецца заключаным па месцы жыхарства грамадзяніна або месцы знаходжання юрыдычнай асобы, якая накіравала аферту.

Артыкул 415. Заключэнне дагавора ў абавязковым парадку

1. У выпадках, калі ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства для боку, якому накіравана аферта (праект дагавора), заключэнне дагавора абавязковае, гэты бок павінен накіраваць іншаму боку паведамленне аб акцэпце, або аб адмове ад акцэпту, або аб акцэпце аферты на іншых умовах (праякол рознагалоссяў да праекта дагавора) на працягу трыццаці дзён з дня атрымання аферты.

Бок, які накіраваў аферту і атрымаў ад боку, для якога заключэнне дагавора абавязковае, паведамленне аб яе акцэпце на іншых умовах (праякол рознагалоссяў да праекта дагавора), мае права перадаць рознагалоссі, што ўзніклі падчас заключэння дагавора, на разгляд суда на працягу трыццаці дзён з дня атрымання такога паведамлення або сканчэння тэрміну для акцэпту.

2. У выпадках, калі ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства заключэнне дагавора абавязковае для боку, які накіраваў аферту (праект дагавора), і яму на працягу трыццаці дзён будзе накіраваны праякол рознагалоссяў да праекта дагавора, гэты бок абавязаны на працягу трыццаці дзён з дня атрымання праякола рознагалоссяў

паведаміць іншаму боку аб прыняцці дагавора ў яго рэдакцыі або аб адхіленні пратакола рознагалоссяў.

Пры адхіленні пратакола рознагалоссяў або неатрымання паведамлення аб выніках яго разгляду ва ўказаны тэрмін бок, які накіраваў пратакол рознагалоссяў, мае права перадаць рознагалоссі, якія ўзніклі пры заключэнні дагавора, на разгляд суда.

3. Правілы аб тэрмінах, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, прымяняюцца, калі іншыя тэрміны не ўстаноўлены заканадаўствам або не ўзгоднены бакамі.

4. Калі бок, для якога ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства заключэнне дагавора з'яўляецца абавязковым, ухіляецца ад яго заключэння, іншы бок мае права звярнуцца ў суд з патрабаваннем аб прымусе заключыць дагавор.

Бок, які неабгрунтавана ўхіляецца ад заключэння дагавора, павінен пакрыць іншаму боку нанесеныя гэтым страты.

Артыкул 416. Перадагаворныя спрэчкі

У выпадках перадачы рознагалоссяў, якія ўзніклі пры заключэнні дагавора, на разгляд суда на падставе артыкула 415 гэтага Кодэкса або па пагадненні бакоў умовы дагавора, па якіх у бакоў меліся рознагалоссі, вызначаюцца ў адпаведнасці з рашэннем суда.

Артыкул 417. Заключэнне дагавора на таргах

1. Дагавор, калі іншае не вынікае з яго сутнасці, можа быць заключаны шляхам правядзення таргоў. Дагавор заключаецца з асобай, якая выйграла таргі.

2. У якасці арганізатара таргоў могуць выступаць уласнік рэчы або ўладальнік маёмаснага права ці спецыялізаваная арганізацыя. Спецыялізаваная арганізацыя дзейнічае на падставе дагавора з уласнікам рэчы або ўладальнікам маёмаснага права і выступае ад іх імені або ад свайго імені.

3. У выпадках, указаных у гэтым Кодэксе або іншых актах заканадаўства, дагаворы аб продажы рэчы або маёмаснага права могуць быць заключаны толькі шляхам правядзення таргоў.

4. Таргі (тэндар) праводзяцца ў форме аўкцыёну або конкурсу. Асобай, якая выйграла таргі на аўкцыёне, прызнаецца тая асоба, якая прапанавала найбольш высокую цану, а па конкурсе – асоба, якая па заключэнні конкурснай камісіі, загадзя прызначанай арганізатарамі таргоў, прапанавала найлепшыя ўмовы.

5. Аўкцыён і конкурс не адбыліся, калі для ўдзелу ў іх не было пададзена ніводнай заяўкі (заявы), або заяўка (заява) пададзена толькі адным удзельнікам, або з'явіўся толькі адзін удзельнік, або ніхто не з'явіўся, або ў іншых выпадках, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

Калі аўкцыён па продажы маёмасці прызнаны няздзейсненым з прычыны таго, што заяўка (заява) на ўдзел у ім пададзена толькі адным удзельнікам або для ўдзелу ў ім з'явіўся толькі адзін удзельнік, прадмет аўкцыёну прадаецца гэтаму ўдзельніку пры яго згодзе па пачатковай цане, павялічанай на пяць працэнтаў, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Пры паступленні заяўкі (заявы) на ўдзел у конкурсе па продажы маёмасці толькі ад аднаго ўдзельніка або пры яўцы для ўдзелу ў ім толькі аднаго ўдзельніка і адпаведнасці яго прапаноў умовам конкурсу продаж прадмета конкурсу гэтай асобе выконваецца на прапанаваных ёй умовах, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

6. Правілы, прадугледжаныя гэтым Кодэксам, прымяняюцца да публічных таргоў, якія праводзяцца ў парадку выканання рашэнняў суда, калі іншае не прадугледжана працэсуальным заканадаўствам, заканадаўствам аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве).

7. У выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, дапускаецца ўдзел у аўкцыёне на баку аднаго ўдзельніка дзвюх і больш асоб.

Артыкул 418. Арганізацыя і парадак правядзення таргоў

1. Аўкцыёны і конкурсы могуць быць адкрытымі і закрытымі. У адкрытым аўкцыёне і адкрытым конкурсе можа ўдзельнічаць любая асоба. У закрытым аўкцыёне і закрытым конкурсе ўдзельнічаюць толькі асобы, спецыяльна запрошаныя для гэтай мэты.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, паведамленне аб правядзенні таргоў падлягае абавязковаму апублікаванню ў друкаваных сродках масавай інфармацыі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, і павінна быць зроблена арганізатарам не менш чым за трыццаць дзён да іх правядзення, а ў выпадку паўторных таргоў, якія праводзяцца ў адпаведнасці з актамі заканадаўства, – не менш чым за дзесяць дзён да іх правядзення. Інфармацыя аб аб'яўленых таргах і аб прадмеце таргоў дадаткова размяшчаецца ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт у парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі. Паведамленне павінна ўтрымліваць у любым выпадку звесткі аб часе, месцы і форме таргоў, іх прадмеце і парадку правядзення, у тым ліку аб афармленні ўдзелу ў таргах, вызначэнні асобы, якая выйграла таргі, а таксама звесткі аб пачатковай цане.

У выпадку, калі прадметам таргоў з'яўляецца толькі права заключэння дагавора, у паведамленні аб будучых таргах павінен быць указаны адведзены для гэтага тэрмін.

3. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або ў паведамленні аб правядзенні таргоў, арганізатар адкрытых таргоў, які зрабіў паведамленне, мае права адмовіцца ад аўкцыёну ў любы час, але не пазней чым за тры дні да надыходу даты яго правядзення, а ад конкурсу – не пазней чым за трыццаць дзён да правядзення конкурсу.

У выпадках, калі арганізатар адкрытых таргоў адмовіўся ад іх правядзення з парушэннем указаных тэрмінаў, ён абавязаны пакрыць удзельнікам панесеныя імі рэальныя страты. Арганізатар закрытага аўкцыёну або закрытага конкурсу абавязаны пакрыць удзельнікам, якіх ён запрашае, рэальныя страты незалежна ад таго, у які менавіта тэрмін пасля накіравання паведамлення прыйшла адмова ад таргоў.

4. Удзельнікі таргоў уносяць задатак у памеры, у тэрміны і ў парадку, указаных у паведамленні, у лік выканання абавязацельстваў паводле дагавора, які можа быць заключаны на таргах.

Удзельніку, які не выйграў таргі, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, задатак павінен быць вернуты на працягу пяці працоўных дзён з дня правядзення аўкцыёну (конкурсу). Удзельніку, які выйграў таргі, або асобам, указаным у частках другой і трэцяй пункта 5 артыкула 417 гэтага Кодэкса, сума ўнесенага задатку залічваецца ў лік выканання абавязацельстваў паводле дагавора, які заключаецца на таргах.

5. Удзельнік, які выйграў таргі, або асобы, указаныя ў частках другой і трэцяй пункта 5 артыкула 417 гэтага Кодэкса, і арганізатар таргоў падпісваюць у дзень правядзення аўкцыёну (конкурсу) пратакол, які мае сілу дагавора.

Калі па ўмовах таргоў разыгрываецца толькі права на заключэнне дагавора, такі дагавор павінен быць падпісаны бакамі не пазней за дваццаць дзён або за іншы ўказаны ў паведамленні тэрмін пасля завяршэння таргоў і афармлення пратакола, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

У выпадку адмовы або ўхілення ўдзельніка, які выйграў таргі, або асоб, указаных у частках другой і трэцяй пункта 5 артыкула 417 гэтага Кодэкса, ад падпісання пратакола і (або) дагавора, які афармляецца па выніках аўкцыёну (конкурсу), пакрыцця затрат на арганізацыю і правядзенне аўкцыёну (конкурсу), а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, унесены імі задатак вяртанню не падлягае. Арганізатар таргоў, які ўхіліўся ад падпісання пратакола, абавязаны вярнуць задатак у падвойным памеры, а таксама пакрыць удзельніку, які выйграў таргі, або асобам, указаным у частках другой і трэцяй пункта 5 артыкула 417 гэтага Кодэкса, страты, нанесеныя ўдзелам у таргах, у частцы, якая перавышае суму задатку.

У выпадку ўхілення ад заключэння дагавора адным з бакоў іншы бок мае права звярнуцца ў суд з патрабаваннем аб прымусе заключыць дагавор, а таксама аб пакрыцці страт, нанесеных ухіленнем ад яго заключэння.

6. Заканадаўчымі актамі можа ўстанаўлівацца іншы парадак арганізацыі і правядзення таргоў.

Да аўкцыёнаў, якія праводзяцца Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь у мэтах рэгулявання бягучай ліквіднасці банкаў, прадугледжаныя гэтым артыкулам правілы прымяняюцца, калі заканадаўствам не прадугледжана іншае.

Артыкул 419. Наступствы парушэння правіл правядзення таргоў

1. Таргі, праведзеныя з парушэннем правіл, устаноўленых заканадаўствам, могуць быць прызнаны судом неправадзейнымі па іску зацікаўленай асобы.

2. Прызнанне таргоў неправадзейнымі цягне за сабой неправадзейнасць дагавора, заключанага з асобай, якая выйграла таргі.

ГЛАВА 29 ЗМЯНЕННЕ І СКАСАВАННЕ ДАГАВОРА

Артыкул 420. Падставы змянення і скасавання дагавора

1. Змяненне і скасаванне дагавора магчымае па пагадненні бакоў, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства або дагаворам.

2. Па патрабаванні аднаго з бакоў дагавор можа быць зменены або скасаваны па рашэнні суда толькі:

1) пры істотным парушэнні дагавора іншым бокам;

2) у іншых выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства або дагаворам.

Істотным прызнаецца парушэнне дагавора адным з бакоў, якое цягне за сабой для іншага боку такія страты, у выніку якіх ён у значнай ступені пазбаўляецца таго, на што меў права разлічваць пры заключэнні дагавора.

3. У выпадку аднабаковай адмовы ад выканання дагавора цалкам або часткова, калі такая адмова дапускаецца заканадаўствам або пагадненнем бакоў, дагавор лічыцца адпаведна скасаваным або змененым.

Артыкул 421. Змяненне і скасаванне дагавора ў сувязі з істотнай зменай акалічнасцей

1. Істотная змена акалічнасцей, з якіх бакі зыходзілі пры заключэнні дагавора, з'яўляецца падставай для яго змянення або скасавання, калі іншае не прадугледжана дагаворам або не вынікае з яго сутнасці.

Змяненне акалічнасцей прызнаецца істотным, калі яны змяніліся настолькі, што, калі б бакі маглі гэта разумна прадбачыць, дагавор увогуле не быў бы імі заключаны або быў бы заключаны на ўмовах, якія значна адрозніваюцца ад умоў гэтага дагавора.

2. Калі бакі не дасягнулі пагаднення аб прывядзенні дагавора ў адпаведнасць з акалічнасцямі, якія істотна змяніліся, або аб яго скасаванні, дагавор можа быць скасаваны, а па падставах, прадугледжаных пунктам 4 гэтага артыкула, зменены судом па патрабаванні зацікаўленага боку пры адначасовай наяўнасці наступных умоў:

1) у момант заключэння дагавора бакі зыходзілі з таго, што такога змянення акалічнасцей не адбудзецца;

2) змяненне акалічнасцей выклікана прычынамі, якія зацікаўлены бок не мог пераадолець пасля іх узнікнення пры той ступені добрасумленнасці і абачлівасці, якая ад яго патрабавалася па характары дагавора і ўмовах грамадзянскага абароту;

3) выкананне дагавора без змянення яго ўмоў настолькі парушыла б адпаведныя дагавору суадносіны маёмасных інтарэсаў бакоў і пацягнула б для зацікаўленага боку такія страты, што ён у значнай ступені пазбавіўся б таго, на што меў права разлічваць пры заключэнні дагавора;

4) з сутнасці дагавора не вынікае, што рызыку змянення акалічнасцей нясе зацікаўлены бок.

3. Пры скасаванні дагавора ў выніку акалічнасцей, якія істотна змяніліся, суд па патрабаванні любога з бакоў вызначае наступствы скасавання дагавора зыходзячы з неабходнасці справядлівага размеркавання паміж бакамі выдаткаў, панесеных імі ў сувязі з выкананнем гэтага дагавора.

4. Змяненне дагавора ў сувязі з істотнай зменай акалічнасцей дапускаецца па рашэнні суда ў выключных выпадках, калі скасаванне дагавора супярэчыць грамадскім інтарэсам або пацягне для бакоў урон, які значна перавышае затраты, неабходныя для выканання дагавора на змененых судом умовах.

Артыкул 422. Парадак змянення і скасавання дагавора

1. Пагадненне аб змяненні або скасаванні дагавора заключаецца ў той жа форме, што і дагавор, калі з заканадаўства, дагавора не вынікае іншае.

2. Патрабаванне аб змяненні або скасаванні дагавора можа быць заяўлена бокам у суд толькі пасля атрымання адмовы іншага боку на прапанову змяніць або скасаваць дагавор ці неатрымання адказу ў тэрмін, указаны ў прапанове або ўстаноўлены заканадаўствам ці дагаворам, а пры яго адсутнасці – у трыццацідзённы тэрмін. Гэтым Кодэксам, іншымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь можа быць устаноўлены іншы парадак скасавання дагавора.

Артыкул 423. Наступствы скасавання і змянення дагавора

1. Пры скасаванні дагавора абавязацельствы бакоў спыняюцца.

2. Пры змяненні дагавора абавязацельствы бакоў працягваюць дзейнічаць у змененым выглядзе.

3. У выпадках скасавання або змянення дагавора абавязацельствы лічацца спыненымі або змененымі з моманту дасягнення пагаднення бакоў аб змяненні або скасаванні дагавора, калі іншае не вынікае з пагаднення бакоў або характару змянення дагавора, а пры скасаванні або змяненні дагавора ў судовым парадку – з моманту ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб скасаванні або змяненні дагавора.

4. Бакі не маюць права патрабаваць вяртання таго, што было выканана імі па абавязацельстве да моманту скасавання або змянення дагавора, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

5. Калі падставай для скасавання або змянення дагавора паслужыла істотнае парушэнне дагавора адным з бакоў, іншы бок мае права патрабаваць пакрыцця страт, нанесеных скасаваннем або змяненнем дагавора.

РАЗДЗЕЛ IV АСОБНЫЯ ВІДЫ АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВАЎ

ГЛАВА 30 КУПЛЯ-ПРОДАЖ

§ 1. Агульныя палажэнні аб куплі-продажы

Артыкул 424. Дагавор куплі-продажу

1. Паводле дагавора куплі-продажу адзін бок (прадавец) абавязваецца перадаць маёмасць (рэч, тавар) ва ўласнасць, гаспадарчае распараджэнне, аператыўнае кіраванне (далей для мэт гэтага раздзела – ва ўласнасць, калі з сутнасці абавязацельства і статусу боку ў абавязацельстве не вынікае іншае) іншаму боку (пакупніку), а пакупнік абавязваецца прыняць гэту маёмасць і выплаціць за яе вызначаную грашовую суму (цану).

2. Да куплі-продажу каштоўных папер і валютных каштоўнасцей палажэнні, прадугледжаныя гэтым параграфам, прымяняюцца, калі заканадаўствам не ўстаноўлены спецыяльныя правілы іх продажу.

3. У выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства, асаблівасці куплі і продажу тавараў асобных відаў вызначаюцца актамі заканадаўства.

4. Палажэнні, прадугледжаныя гэтым параграфам, прымяняюцца да продажу маёмасных правоў, калі іншае не вынікае са зместу або характару гэтых правоў.

5. Да асобных відаў дагавора куплі-продажу (рознічная купля-продаж, пастаўка тавараў, пастаўка тавараў для дзяржаўных патрэб, энергазабеспячэнне, кантрактацыя, продаж нерухомасці, продаж прадпрыемства) палажэнні, прадугледжаныя гэтым параграфам, прымяняюцца, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб гэтых відах дагавораў.

Артыкул 425. Умова дагавора аб тавары

1. Таварам паводле дагавора куплі-продажу могуць быць любыя рэчы з захаваннем правіл артыкула 129 гэтага Кодэкса.

2. Дагавор можа быць заключаны на куплю-продаж тавару, які ёсць у наяўнасці ў прадаўца ў момант заключэння дагавора, а таксама тавару, які будзе створаны або набыты прадаўцом у будучым, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або не вынікае з характару тавару.

3. Умова дагавора куплі-продажу аб тавары лічыцца ўзгодненай, калі дагавор дазваляе вызначыць найменне і колькасць тавару.

Артыкул 426. Абавязкі прадаўца па перадачы тавару

1. Прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, прадугледжаны дагаворам куплі-продажу.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, прадавец абавязаны адначасова з перадачай тавару перадаць пакупніку яго прыналежнасці, а таксама дакументы, якія да яго маюць дачыненне (тэхнічны пашпарт, сертыфікат якасці, інструкцыю па эксплуатацыі і да т.п.), прадугледжаныя заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 427. Тэрмін выканання абавязку перадаць тавар

1. Тэрмін выканання прадаўцом абавязку перадаць тавар пакупніку вызначаецца дагаворам куплі-продажу, а калі дагавор не дазваляе вызначыць гэты тэрмін, – у адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі артыкулам 295 гэтага Кодэкса.

2. Дагавор куплі-продажу прызнаецца заключаным з умовай аб яго выкананні да строга вызначанага тэрміну, калі з дагавора ясна вынікае, што пры парушэнні тэрміну яго выканання пакупнік страчвае інтарэс да дагавора.

Прадавец мае права выконваць такі дагавор да надыходу або пасля сканчэння вызначанага ў ім тэрміну толькі са згоды пакупніка.

Артыкул 428. Момант выканання абавязку прадаўца перадаць тавар

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу, абавязак прадаўца перадаць тавар пакупніку лічыцца выкананым у момант:

1) уручэння тавару пакупніку або ўказанай ім асобе, калі дагаворам прадугледжаны абавязак прадаўца па дастаўцы тавару;

2) прадастаўлення тавару ў распараджэнне пакупніка, калі тавар павінен быць перададзены пакупніку або ўказанай ім асобе ў месцы знаходжання тавару. Тавар лічыцца прадастаўленым у распараджэнне пакупніка, калі да тэрміну, прадугледжанага дагаворам,

тавар гатовы да перадачы ў належным месцы і пакупнік у адпаведнасці з умовамі дагавора інфармаваны аб гатоўнасці тавару да перадачы. Тавар не прызнаецца гатовым да перадачы, калі ён не ідэнтыфікаваны для мэт дагавора шляхам маркіроўкі або іншым чынам.

2. У выпадках, калі з дагавора не вынікае абавязак прадаўца па дастаўцы тавару або перадачы тавару ў месцы яго знаходжання пакупніку, абавязак прадаўца перадаць тавар пакупніку лічыцца выкананым у момант здачы тавару перавозчыку або арганізацыі сувязі для дастаўкі пакупніку, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 429. Пераход рызыкі выпадковай гібелі тавару

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу, рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання тавару пераходзіць на пакупніка з моманту, калі ў адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам лічыцца, што прадавец выканаў свой абавязак па перадачы тавару пакупніку.

2. Рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання тавару, прададзенага падчас яго знаходжання ў шляху, пераходзіць на пакупніка з моманту заключэння дагавора, калі іншае не прадугледжана такім дагаворам.

Умова дагавора аб тым, што рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання тавару пераходзіць на пакупніка з моманту здачы тавару першаму перавозчыку, па патрабаванні пакупніка можа быць прызнана судом неправадзейнай, калі ў момант заключэння дагавора прадавец ведаў або павінен быў ведаць, што тавар страчаны або пашкоджаны, і не паведаміў аб гэтым пакупніку.

Артыкул 430. Абавязак прадаўца перадаць тавар свабодным ад правоў трэціх асоб

1. Прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар свабодным ад любых правоў трэціх асоб, за выключэннем выпадку, калі пакупнік згадзіўся прыняць тавар, абцяжараны правамі трэціх асоб.

Невыкананне прадаўцом гэтага абавязку дае пакупніку права патрабаваць змяншэння цаны тавару або скасавання дагавора куплі-продажу, за выключэннем выпадку, калі будзе даказана, што пакупнік ведаў або павінен быў ведаць аб правах трэціх асоб на гэты тавар.

2. Правілы, прадугледжаныя пунктам 1 гэтага артыкула, адпаведна прымяняюцца і ў тым выпадку, калі ў адносінах да тавару да моманту яго перадачы пакупніку былі дамаганні трэціх асоб, аб якіх прадаўцу было вядома, калі гэтыя дамаганні пасля прызнаны ва ўстаноўленым парадку правамернымі.

Артыкул 431. Адказнасць прадаўца ў выпадку канфіскацыі тавару ў пакупніка

1. Пры канфіскацыі тавару ў пакупніка трэцімі асобамі па падставах, якія ўзніклі да выканання дагавора куплі-продажу, прадавец абавязаны пакрыць пакупніку панесеныя ім страты, за выключэннем выпадку, калі пакупнік ведаў або павінен быў ведаць пра наяўнасць гэтых падстаў.

2. Пагадненне бакоў аб вызваленні прадаўца ад адказнасці або аб яе абмежаванні ў выпадку выпатрабавання набытай маёмасці ў пакупніка трэцімі асобамі неправадзейнае.

Артыкул 432. Абавязкі пакупніка і прадаўца ў выпадку прад'яўлення іску аб канфіскацыі тавару

Калі трэцяя асоба па падставе, якая ўзнікла да выканання дагавора куплі-продажу, прад'явіць да пакупніка іск аб канфіскацыі тавару, пакупнік абавязаны прыцягнуць прадаўца да ўдзелу ў справе, а прадавец абавязаны ўступіць у гэту справу на баку пакупніка.

Непрыцягненне пакупніком прадаўца да ўдзелу ў справе вызваляе прадаўца ад адказнасці перад пакупніком, калі прадавец даказаў, што, прыняўшы ўдзел у справе, ён мог бы прадухіліць канфіскацыю прададзенага тавару ў пакупніка.

Прадавец, які быў прыцягнуты пакупніком да ўдзелу ў справе, але не прыняў у ёй удзел, пазбаўляецца права даказаць няправільнасць вядзення справы пакупніком.

Артыкул 433. Наступствы адмовы прадаўца перадаць тавар

1. Калі прадавец адмаўляецца перадаць пакупніку прададзены тавар, пакупнік мае права адмовіцца ад выканання дагавора куплі-продажу.

2. Пры адмове прадаўца ад перадачы індывідуальна-вызначанай рэчы пакупнік мае права прад'явіць прадаўцу патрабаванні, прадугледжаныя артыкулам 369 гэтага Кодэкса.

Артыкул 434. Наступствы невыканання абавязку перадаць прыналежнасці і дакументы, якія адносяцца да тавару

Калі прадавец не перадае або адмаўляецца перадаць пакупніку датычныя да тавару прыналежнасці або дакументы, якія ён павінен перадаць у адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу (пункт 2 артыкула 426), пакупнік мае права прызначыць яму разумны тэрмін для іх перадачы.

У выпадку, калі прыналежнасці або дакументы, якія адносяцца да тавару, не прададзены прадаўцом ва ўказаны тэрмін, пакупнік мае права адмовіцца ад тавару, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 435. Колькасць тавару

1. Колькасць тавару, які падлягае перадачы пакупніку, прадугледжваецца дагаворам куплі-продажу ў адпаведных адзінках вымярэння або ў грашовым выражэнні. Умова аб колькасці тавару можа быць узгоднена шляхам устанаўлення ў дагаворы парадку яго вызначэння.

2. Калі дагавор не дазваляе вызначыць колькасць тавару, што належыць перадачы, дагавор не лічыцца заключаным.

Артыкул 436. Наступствы парушэння ўмовы дагавора аб колькасці

1. Калі прадавец перадаў у парушэнне ўмоў дагавора пакупніку колькасць тавару меншую, чым вызначана дагаворам куплі-продажу, пакупнік мае права, калі іншае не прадугледжана дагаворам, або запатрабаваць перадачу колькасці тавару, якой нестae, або адмовіцца ад прададзенага тавару і яго аплаты, а калі гэты тавар быў аплачаны, – запатрабаваць вяртання выплачанай за яго грашовай сумы.

2. Калі прадавец перадаў пакупніку тавар колькасцю, што перавышае ўказаную ў дагаворы, пакупнік абавязаны паведаміць пра гэта прадаўца ў парадку, прадугледжаным пунктам 1 артыкула 453 гэтага Кодэкса. У выпадку, калі ў разумны тэрмін пасля атрымання паведамлення пакупніка прадавец не распарадзіцца адпаведным таварам, пакупнік будзе мець права, паколькі іншае не прадугледжана дагаворам, прыняць усю колькасць тавару.

3. У выпадку прыняцця пакупніком тавару, колькасць якога перавышае ўказаную ў дагаворы куплі-продажу (пункт 2 гэтага артыкула), дадаткова прыняты тавар аплачваецца па цане, вызначанай для тавару, прынятага ў адпаведнасці з дагаворам, калі іншая цана не вызначана пагадненнем бакоў.

Артыкул 437. Асартымент тавараў

1. Калі паводле дагавора куплі-продажу перадачы падлягаюць тавары ў пэўных суадносінах па відах, мадэлях, памерах, колерах і іншых прыкметах (асартымент), прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавары ў асартыменце, узгодненым бакамі.

2. Калі асартымент у дагаворы куплі-продажу не вызначаны і ў дагаворы не ўстаноўлены парадак яго вызначэння, але з сутнасці абавязацельства вынікае, што тавары павінны быць перададзены пакупніку ў асартыменце, прадавец мае права перадаць пакупніку тавары ў асартыменце зыходзячы з патрэб пакупніка, якія былі вядомыя прадаўцу на момант заключэння дагавора, або адмовіцца ад выканання дагавора.

Артыкул 438. Наступствы парушэння ўмовы дагавора аб асартыменце

1. Пры перадачы прадаўцом прадугледжаных дагаворам куплі-продажу тавараў у асартыменце, які не адпавядае дагавору, пакупнік мае права адмовіцца ад іх прыняцця і аплаты, а калі яны ўжо аплачаны, – запатрабаваць вяртання выплачанай грашовай сумы.

2. Калі прадавец перадаў пакупніку разам з таварамі, асартымент якіх не адпавядае дагавору куплі-продажу, тавары з парушэннем умовы аб асартыменце, пакупнік мае права на свой выбар:

1) прыняць тавары, якія адпавядаюць умовам аб асартыменце, і адмовіцца ад астатніх тавараў;

2) адмовіцца ад усіх перададзеных тавараў;

3) запатрабаваць замяніць тавары, якія не адпавядаюць умове аб асартыменце, таварамі ў асартыменце, які прадугледжаны дагаворам;

4) прыняць усе перададзеныя тавары.

3. Пры адмове ад тавараў, асартымент якіх не адпавядае ўмове дагавора куплі-продажу, або прад'яўленні патрабавання аб замене тавараў, якія не адпавядаюць умове аб асартыменце, пакупнік мае права таксама адмовіцца ад аплаты гэтых тавараў, а калі яны аплачаны, – запатрабаваць вяртання выплачанай сумы.

4. Тавары, якія не адпавядаюць умове дагавора куплі-продажу аб асартыменце, лічацца прынятymi, калі пакупнік у разумны тэрмін пасля іх атрымання не паведаміць прадаўцу аб сваёй адмове ад тавараў.

5. Калі пакупнік не адмовіўся ад тавараў, асартымент якіх не адпавядае дагавору куплі-продажу, ён абавязаны іх аплаціць па цане, узгодненай з прадаўцом. У выпадку, калі прадаўцом не прыняты неабходныя меры для ўзгаднення цаны ў разумны тэрмін, пакупнік аплачвае тавары па цане, якая ў момант заключэння дагавора пры параўнальных акалічнасцях звычайна спаганялася за аналагічныя тавары.

6. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 439. Якасць тавару

1. Прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, якасць якога адпавядае дагавору куплі-продажу.

2. Пры адсутнасці ў дагаворы ўмоў аб якасці тавару прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, прыдатны для мэт, для якіх тавар такога роду звычайна выкарыстоўваецца.

Калі пры заключэнні дагавора пакупнік давёў да ведама прадаўца канкрэтныя мэты набыцця тавару, прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, прыдатны для выкарыстання ў адпаведнасці з гэтымі мэтамі.

3. Пры продажы тавару паводле ўзору і (або) паводле апісання прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, які адпавядае ўзору і (або) апісанню.

4. Калі ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку прадугледжаны абавязковыя патрабаванні да якасці тавару, які прадаецца, то прадавец, што ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, абавязаны перадаць пакупніку тавар, які адпавядае гэтым патрабаванням.

Па пагадненні паміж прадаўцом і пакупніком можа быць перададзены тавар, які адпавядае павышаным патрабаванням да якасці ў параўнанні з патрабаваннямі, устаноўленымі ў прадугледжаным заканадаўствам парадку або іншымі абавязковымі правіламі.

Артыкул 440. Гарантыя якасці

1. Тавар, які прадавец абавязаны перадаць пакупніку, павінен адпавядаць патрабаванням, прадугледжаным артыкулам 439 гэтага Кодэкса, у момант перадачы пакупніку, калі іншы момант вызначэння адпаведнасці тавару гэтым патрабаванням не прадугледжаны дагаворам куплі-продажу, і ў межах разумнага тэрміну павінен быць прыдатным для мэт, для якіх тавар такога роду звычайна выкарыстоўваецца.

2. У выпадку, калі заканадаўствам або іншымі абавязковымі правіламі ці дагаворам куплі-продажу прадугледжана прадастаўленне прадаўцом гарантыі якасці тавару, прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, які павінен адпавядаць патрабаванням, прадугледжаным артыкулам 439 гэтага Кодэкса, на працягу каляндарнага тэрміну, устаноўленага ў днях, месяцах, гадах, або на працоўкі, устаноўленай у гадзінах, цыклах спрацоўванняў, кіламетрах прабегу або іншых аналагічных паказчыках (гарантыйнага тэрміну).

3. Гарантыя якасці тавару распаўсюджваецца і на ўсе часткі, якія яго складаюць (камплектуючы вырабы), калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу.

Артыкул 441. Вылічэнне гарантыйнага тэрміну

1. Гарантыйны тэрмін пачынаецца з моманту перадачы тавараў пакупніку (артыкул 428), калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу.

2. Калі пакупнік пазбаўлены магчымасці выкарыстоўваць тавар, у адносінах да якога дагаворам устаноўлены гарантыйны тэрмін, па акалічнасцях, якія залежаць ад прадаўца, гарантыйны тэрмін не ідзе да ліквідацыі адпаведных акалічнасцей прадаўцом.

Калі іншае не прадугледжана дагаворам, гарантыйны тэрмін падаўжаецца на час, на працягу якога тавар не мог выкарыстоўвацца з-за выяўленых у ім недахопаў, пры ўмове паведамлення прадаўцу аб недахопах тавару ў парадку, устаноўленым артыкулам 453 гэтага Кодэкса.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, гарантыйны тэрмін на комплектуючы выраб лічыцца роўным гарантыйнаму тэрміну на асноўны выраб і пачынаецца адначасова з гарантыйным тэрмінам на асноўны выраб.

4. На тавар (камплектуючы выраб), які перададзены прадаўцом узамен тавару (камплектуючага вырабу), у якім на працягу гарантыйнага тэрміну былі выяўлены недахопы (артыкул 446), устанаўліваецца гарантыйны тэрмін той жа працягласці, што і на заменены, калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу.

Артыкул 442. Тэрмін прыдатнасці

1. Заканадаўствам або іншымі абавязковымі правіламі можа быць вызначаны тэрмін, па сканчэнні якога тавар лічыцца не прыдатным для выкарыстання па прызначэнні (тэрмін прыдатнасці).

2. Тавары, на якія ўстаноўлены тэрмін прыдатнасці, прадавец абавязаны перадаць пакупніку з такім разлікам, каб ён мог быць выкарыстаны па прызначэнні да сканчэння тэрміну прыдатнасці.

Артыкул 443. Вылічэнне тэрміну прыдатнасці

Тэрмін прыдатнасці вызначаецца перыядам часу, што вылічваецца з дня (часу) вырабу тавару, на працягу якога ён прыдатны да выкарыстання, або датай, да надыходу якой тавар прыдатны да выкарыстання.

Артыкул 444. Праверка якасці тавару

1. Праверка якасці тавару можа быць прадугледжана заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу. Парадак праверкі якасці тавару ўстанаўліваецца заканадаўствам або дагаворам. Калі парадак праверкі ўстаноўлены заканадаўствам, парадак праверкі якасці тавару, вызначаны дагаворам, павінен адпавядаць патрабаванням заканадаўства.

2. Калі парадак праверкі якасці тавару не ўстаноўлены ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула, то праверка якасці тавару выконваецца ў адпаведнасці з умовамі, звычайна прымяняльнымі пры праверцы тавару, які падлягае перадачы паводле дагавора куплі-продажу.

3. Калі заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу прадугледжаны абавязак прадаўца праверыць якасць тавару, які перадаецца пакупніку (выпрабаванне, аналіз, агляд і да т.п.), прадавец павінен прадаставіць пакупніку доказы ажыццяўлення праверкі якасці тавару.

4. Парадак, а таксама іншыя ўмовы праверкі якасці тавару, якая выконваецца як прадаўцом, так і пакупніком, павінны быць аднымі і тымі ж.

Артыкул 445. Наступствы перадачы тавару неналежнай якасці

1. Калі недахопы тавару не былі агавораны прадаўцом, пакупнік, якому перададзены тавар неналежнай якасці, мае права на свой выбар запатрабаваць ад прадаўца:

- 1) суразмернага змяншэння пакупной цаны;
- 2) безплатнай ліквідацыі недахопаў тавару ў разумны тэрмін;
- 3) пакрыцця сваіх выдаткаў на ліквідацыю недахопаў тавару.

2. У выпадку істотнага парушэння патрабаванняў да якасці тавару (выяўлення неадхільных недахопаў, недахопаў, якія не могуць быць ліквідаваны без несуразмерных выдаткаў або затрат часу або выяўляюцца неаднаразова ці праяўляюцца нанова пасля іх ліквідацыі, і іншых падобных недахопаў) пакупнік мае права на свой выбар:

1) адмовіцца ад выканання дагавора куплі-продажу і запатрабаваць вяртання выплачанай за тавар грашовай сумы;

2) запатрабаваць замену тавару неналежнай якасці на тавар, які адпавядае дагавору.

3. Патрабаванні аб ліквідацыі недахопаў або замене тавару, указаныя ў пунктах 1 і 2 гэтага артыкула, могуць быць прад'яўлены пакупніком, калі іншае не вынікае з характару тавару або сутнасці абавязацельства.

4. У выпадку неналежнай якасці часткі тавараў, якія ўваходзяць у камплект (артыкул 449), пакупнік мае права ў адносінах да гэтых тавараў ажыццявіць правы, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула.

5. Правілы, прадугледжаныя гэтым артыкулам, прымяняюцца, калі гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 446. Недахопы тавару, за якія адказвае прадавец

1. Прадавец адказвае за недахопы тавару, калі пакупнік дакажа, што недахопы тавару ўзніклі да яго перадачы пакупніку або з прычын, якія ўзніклі да гэтага моманту.

2. У адносінах да тавару, на які прадаўцом прадастаўлена гарантыя якасці, прадавец адказвае за недахопы тавару, калі не дакажа, што недахопы тавару ўзніклі пасля яго перадачы пакупніку ў выніку парушэння пакупніком правіл карыстання таварам ці яго захоўвання, або дзеянняў трэціх асоб, або неадольнай сілы.

Артыкул 447. Тэрміны выяўлення недахопаў у перададзеным тавары

1. Калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу, пакупнік мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі тавару, пры ўмове, што яны выяўлены ў тэрміны, устаноўленыя гэтым артыкулам.

2. Калі на тавары не ўстаноўлены гарантыйны тэрмін або тэрмін прыдатнасці, патрабаванні, звязаныя з недахопамі тавару, могуць быць прад'яўлены пакупніком пры ўмове, што недахопы ў прададзеным тавары былі выяўлены ў разумны тэрмін, але ў межах двух гадоў з дня перадачы тавару пакупніку ці ў межах больш працяглага тэрміну, калі такі тэрмін устаноўлены заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу. Тэрмін для выяўлення недахопаў тавару, які падлягае перавозцы або адпраўцы па пошце, вылічваецца з дня дастаўкі тавару ў месца яго прызначэння.

3. Калі на тавар устаноўлены гарантыйны тэрмін, пакупнік мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі тавару, пры выяўленні недахопаў на працягу гарантыйнага тэрміну.

У выпадках, калі на камплектуючы выраб у дагаворы куплі-продажу ўстаноўлены гарантыйны тэрмін меншай працягласці, чым на асноўны выраб, пакупнік мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі камплектуючага вырабу, пры іх выяўленні на працягу гарантыйнага тэрміну на асноўны выраб.

Калі на камплектуючы выраб у дагаворы ўстаноўлены гарантыйны тэрмін большай працягласці, чым гарантыйны тэрмін на асноўны выраб, пакупнік мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі тавару, калі недахопы камплектуючага вырабу выяўлены на працягу гарантыйнага тэрміну на яго, незалежна ад сканчэння гарантыйнага тэрміну на асноўны выраб.

4. У адносінах да тавару, на які ўстаноўлены тэрмін прыдатнасці, пакупнік мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі тавару, калі яны выяўлены на працягу тэрміну прыдатнасці тавару.

5. У выпадках, калі прадугледжаны дагаворам гарантыйны тэрмін складае менш за два гады і недахопы тавару выяўлены пакупніком па сканчэнні гарантыйнага тэрміну, але ў межах двух гадоў з дня перадачы тавару пакупніку, прадавец нясе адказнасць, калі пакупнік даказае, што недахопы тавару ўзніклі да перадачы тавару пакупніку або з прычын, якія ўзніклі да гэтага моманту.

Артыкул 448. Камплектнасць тавару

1. Прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, які адпавядае ўмовам дагавору куплі-продажу аб камплектнасці.

2. У выпадку, калі дагаворам куплі-продажу не вызначана камплектнасць тавару, прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар, камплектнасць якога вызначаецца патрабаваннямі, што прад'яўляюцца звычайна.

Артыкул 449. Камплект тавараў

1. Калі дагаворам куплі-продажу прадугледжаны абавязак прадаўца перадаць пакупніку пэўны набор тавараў у камплекце (камплект тавараў), абавязацельства лічыцца выкананым з моманту перадачы ўсіх тавараў, уключаных у камплект.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам і не вынікае з сутнасці абавязацельства, прадавец абавязаны перадаць пакупніку ўсе тавары, якія ўваходзяць у камплект, адначасова.

Артыкул 450. Наступствы перадачы некамплектных тавараў

1. У выпадку перадачы некамплектнага тавару (артыкул 448) пакупнік мае права на свой выбар запатрабаваць ад прадаўца:

- 1) суразмернага змяншэння пакупной цаны;
- 2) даўкамплектавання тавару ў разумны тэрмін.

2. Калі прадавец у разумны тэрмін не выканаў патрабаванні пакупніка аб даўкамплектаванні тавару, пакупнік мае права на свой выбар:

- 1) запатрабаваць замены некамплектнага тавару на камплектны;
- 2) адмовіцца ад выканання дагавора куплі-продажу і запатрабаваць вяртання выплачанай грашовай сумы.

3. Наступствы, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, прымяняюцца і ў выпадку парушэння прадаўцом абавязку перадаць пакупніку камплект тавараў (артыкул 449), калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу і не вынікае з сутнасці абавязацельства.

Артыкул 451. Тара і ўпакоўка

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу і не вынікае з сутнасці абавязацельства, прадавец абавязаны перадаць пакупніку тавар у тары і (або) упакоўцы, за выключэннем тавару, які па сваім характары не патрабуе затарвання і (або) упакоўвання.

2. Калі дагаворам не вызначаны патрабаванні да тары і ўпакоўкі, то тавар павінен быць затараны і (або) упакаваны звычайным для такога тавару спосабам, а пры адсутнасці такога – спосабам, які забяспечвае захаванасць тавараў такога роду пры звычайных умовах захоўвання і транспартавання.

3. Калі ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку прадугледжаны абавязковыя патрабаванні да тары і (або) упакоўкі, то прадавец, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, абавязаны перадаць пакупніку тавар у тары і (або) упакоўцы, якія адпавядаюць гэтым абавязковым патрабаванням.

Артыкул 452. Наступствы перадачы тавару без тары і (або) упакоўкі ці ў неналежнай тары і (або) упакоўцы

1. У выпадках, калі тавар, які падлягае затарванню і (або) упакоўванню, перадаецца пакупніку без тары і (або) упакоўкі ці ў неналежнай тары і (або) упакоўцы, пакупнік мае права запатрабаваць ад прадаўца затарыць і (або) упакаваць тавар ці замяніць неналежную тару і (або) упакоўку, калі іншае не вынікае з сутнасці абавязацельства або характару тавару.

2. У выпадках, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула, пакупнік мае права замест прад'яўлення прадаўцу патрабаванняў, узказаных у гэтым пункце, прад'явіць да яго патрабаванні, якія вынікаюць з перадачы тавару неналежнай якасці (артыкул 445).

Артыкул 453. Паведамленне прадаўцу аб неналежным выкананні дагавора

1. Пакупнік абавязаны паведаміць прадаўцу аб парушэнні ўмоў дагавора куплі-продажу аб колькасці, асартыменце, якасці, камплектнасці, тары і (або) упакоўцы тавару ў тэрмін, прадугледжаны заканадаўствам або дагаворам, а калі такі тэрмін не ўстаноўлены, – у разумны тэрмін пасля таго, як парушэнне адпаведнай умовы дагавора павінна была быць выяўлена, зыходзячы з характару і прызначэння тавару.

2. У выпадку невыканання правіла, прадугледжанага пунктам 1 гэтага артыкула, прадавец мае права адмовіцца цалкам або часткова ад задавальнення патрабаванняў пакупніка аб перадачы яму той колькасці тавару, якая адсутнічае, замене тавару, які не адпавядае ўмовам дагавора куплі-продажу аб якасці або асартыменце, аб ліквідацыі недахопаў тавару, аб даўкамплектванні тавару або аб замене некамплектнага тавару на камплектны, аб затарванні і (або) упакоўванні тавару ці аб замене неналежнай тары і (або) упакоўкі тавару, калі дакажа, што невыкананне гэтага правіла пакупніком пацягнула за сабой немагчымасць задаволіць яго патрабаванні або цягне за сабой для прадаўца несумярныя выдаткі ў параўнанні з тымі, якія б ён панёс, калі б быў своечасова апавешчаны аб парушэнні ўмоў дагавора.

3. Калі прадавец ведаў або павінен быў ведаць аб тым, што перададзеныя пакупніку тавары не адпавядаюць умовам дагавора куплі-продажу, ён не мае права спасылацца на палажэнні, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула.

Артыкул 454. Абавязак пакупніка прыняць тавар

1. Пакупнік абавязаны прыняць перададзены яму тавар, за выключэннем выпадкаў, калі ён паводле акта заканадаўства або дагавора мае права запатрабаваць замены тавару або адмовіцца ад выканання дагавора куплі-продажу.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам куплі-продажу, пакупнік абавязаны ажыццявіць дзеянні, якія ў адпаведнасці з патрабаваннямі, што прад'яўляюцца звычайна, неабходны з яго боку для забеспячэння перадачы і атрымання адпаведнага тавару.

3. У выпадках, калі пакупнік у парушэнне заканадаўства або дагавору не прымае або адмаўляецца прыняць тавар, прадавец мае права адмовіцца ад выканання дагавора.

Артыкул 455. Цана тавару

1. Пакупнік абавязаны аплаціць тавар па цане, прадугледжанай дагаворам куплі-продажу (калі іншае не прадугледжана заканадаўствам), або, калі яна дагаворам не прадугледжана і не можа быць вызначана зыходзячы з яго ўмоў, – па цане, якая вызначаецца ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса, а таксама ажыццявіць за свой кошт дзеянні, якія ў адпаведнасці з заканадаўствам, дагаворам або патрабаваннямі, што звычайна прад'яўляюцца, неабходныя для ажыццяўлення выплаты.

2. Калі цана ўстаноўлена ў залежнасці ад вагі тавару, яна вызначаецца па вазе нета, калі іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу.

3. Калі дагавор куплі-продажу прадугледжвае, што цана тавару падлягае змяненню ў залежнасці ад паказчыкаў, якія абумоўліваюць цану тавару (сабекошт, затраты і да т.п.), але пры гэтым не вызначаны спосаб перагляду цаны, цана вызначаецца зыходзячы з суадносін гэтых паказчыкаў на момант заключэння дагавора і на момант перадачы тавару. Пры пратэрміноўцы прадаўцом выканання абавязку перадаць тавар цана вызначаецца зыходзячы з суадносін гэтых паказчыкаў на момант заключэння дагавора і на момант перадачы тавару, прадугледжаны дагаворам, а калі ён дагаворам не прадугледжаны, – на момант, вызначаны ў адпаведнасці з артыкулам 295 гэтага Кодэкса.

Правілы, прадугледжаныя гэтым пунктам, прымяняюцца, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства або дагаворам ці не вынікае з сутнасці абавязацельства.

Артыкул 456. Аплата тавару

1. Пакупнік абавязаны аплаціць тавар непасрэдна да або пасля перадачы яму прадаўцом тавару, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства або дагаворам куплі-продажу ці не вынікае з сутнасці абавязацельства.

2. Калі дагаворам не прадугледжана растэрміноўка ў аплаце перададзенага тавару, пакупнік абавязаны выплаціць прадаўцу цану перададзенага тавару цалкам.

3. Калі пакупнік своєчасова не аплачвае перададзены ў адпаведнасці з дагаворам тавар, прадавец мае права запатрабаваць аплаты тавару і выплаты працэнтаў у адпаведнасці з артыкулам 366 гэтага Кодэкса.

4. Калі пакупнік у парушэнне дагавора адмаўляецца прыняць і аплаціць тавар, прадавец мае права на свой выбар запатрабаваць аплаты тавару або адмовіцца ад выканання дагавора.

5. У выпадках, калі прадавец у адпаведнасці з дагаворам абавязаны перадаць пакупніку не толькі тавары, якія пакупніком не аплачаны, але і іншыя тавары, прадавец мае права прыпыніць перадачу гэтых тавараў да поўнай аплаты ўсіх раней перададзеных тавараў, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 457. Папярэдняя аплата тавару

1. У выпадках, калі дагаворам куплі-продажу прадугледжаны абавязак пакупніка выплаціць цану цалкам або часткова да перадачы прадаўцом тавару (папярэдняя аплата), пакупнік павінен выканаць аплату ў тэрмін, прадугледжаны дагаворам, а калі такі тэрмін дагаворам не прадугледжаны, – у тэрмін, вызначаны ў адпаведнасці з артыкулам 295 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку невыканання пакупніком абавязку папярэдне аплаціць тавар прымяняюцца правілы, прадугледжаныя артыкулам 309 гэтага Кодэкса.

3. У выпадках, калі прадавец, які атрымаў суму папярэдняй аплаты, не выконвае свае абавязкі па перадачы тавару ва ўстаноўлены тэрмін (артыкул 427), пакупнік мае права запатрабаваць перадачы аплачанага тавару або вяртання сумы папярэдняй аплаты за тавар, не перададзены прадаўцом.

4. У выпадку, калі прадавец не выконвае абавязак па перадачы папярэдне аплачанага тавару і іншае не прадугледжана дагаворам куплі-продажу, на суму папярэдняй аплаты падлягаюць выплаце працэнты ў адпаведнасці з артыкулам 366 гэтага Кодэкса з дня, калі паводле дагавора перадача тавару павінна была быць выканана, па дзень перадачы тавару пакупніку або вяртання яму папярэдне выплачанай ім сумы. Дагаворам можа быць прадугледжаны абавязак прадаўца выплачваць працэнты на суму папярэдняй аплаты пачынаючы з дня атрымання гэтай сумы ад пакупніка.

Артыкул 458. Аплата тавару, прададзенага ў крэдыт

1. У выпадках, калі дагаворам куплі-продажу прадугледжана аплата тавару праз пэўны час пасля яго перадачы пакупніку (продаж тавару ў крэдыт), пакупнік павінен выканаць аплату ў тэрмін, прадугледжаны дагаворам, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, а калі такі тэрмін дагаворам або заканадаўствам не прадугледжаны, – у тэрмін, вызначаны ў адпаведнасці з артыкулам 295 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку невыканання прадаўцом абавязку па перадачы тавару прымяняюцца правілы, прадугледжаныя артыкулам 309 гэтага Кодэкса.

3. У выпадках, калі пакупнік, які атрымаў тавар, не выконвае абавязак па яго аплаце ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін, прадавец мае права запатрабаваць аплаты перададзенага тавару або вяртання неаплачаных тавараў.

4. У выпадках, калі пакупнік не выконвае абавязак па аплаце перададзенага тавару ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін і іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства або дагаворам куплі-продажу, на пратэрмінаваную суму падлягаюць выплаце працэнты ў адпаведнасці з артыкулам 366 гэтага Кодэкса з дня, калі паводле дагавора тавар павінен быў быць аплачаны, па дзень аплаты тавару пакупніком. Дагаворам павінен быць прадугледжаны абавязак пакупніка выплачваць працэнты на суму, якая адпавядае цане тавару, пачынаючы з дня перадачы тавару прадаўцом.

5. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, з моманту перадачы тавару пакупніку і да яго аплаты тавар, прададзены ў крэдыт, прызнаецца такім, які знаходзіцца ў закладзе ў прадаўца для забеспячэння выканання пакупніком яго абавязку па аплаце тавару.

Артыкул 459. Аплата тавару ў растэрміноўку

1. Дагаворам аб продажы тавару ў крэдыт можа быць прадугледжана аплата тавару ў растэрміноўку.

Дагавор аб продажы тавару ў крэдыт з умовай аб растэрміноўцы плацяжу лічыцца заключаным, калі ў ім разам з іншымі істотнымі ўмовамі дагавора куплі-продажу ўказаны цана тавару, парадак, тэрміны і памеры плацяжоў.

2. Калі пакупнік не выконвае ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін чарговага плацяжу за прададзены ў растэрміноўку і перададзены яму тавар, прадавец мае права адмовіцца ад

выканання дагавора і запатрабаваць вяртання прададзенага тавару, за выключэннем выпадкаў, калі сума плацяжоў, атрыманых ад пакупніка, перавышае палову цаны тавару.

3. Да дагавора аб продажы тавару з умовай аб растэрміноўцы плацяжу прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктамі 2, 4 і 5 артыкула 458 гэтага Кодэкса.

Артыкул 460. Страхаванне тавару

Дагаворам куплі-продажу можа быць прадугледжаны абавязак прадаўца або пакупніка страхаванне тавару.

У выпадках, калі бок, які абавязаны страхаванне тавару, не ажыццяўляе страхавання ў адпаведнасці з умовамі дагавора, іншы бок мае права застрахаванне тавару і запатрабаваць ад абавязанага боку пакрыцця выдаткаў на страхаванне або адмовіцца ад выканання дагавора.

Артыкул 461. Захаванне права ўласнасці за прадаўцом

У выпадках, калі дагаворам куплі-продажу прадугледжана, што права ўласнасці на перададзены пакупніку тавар захоўваецца за прадаўцом да аплаты тавару або надыходу іншых акалічнасцей, пакупнік не мае права да пераходу яму права ўласнасці адчуваць тавар або распараджацца ім іншым чынам, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам ці не вынікае з прызначэння і ўласцівасцей тавару.

У выпадках, калі ў тэрмін, прадугледжаны дагаворам, перададзены тавар не будзе аплачаны або не наступяць іншыя акалічнасці, пры якіх права ўласнасці пераходзіць да пакупніка, прадавец мае права запатрабаваць ад пакупніка вярнуць яму тавар, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

§ 2. Рознічная купля-продаж

Артыкул 462. Дагавор рознічнай куплі-продажу

1. Паводле дагавора рознічнай куплі-продажу прадавец, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць па продажы тавараў у розніцу, ці асоба, якая ажыццяўляе рамесную дзейнасць або рэалізацыю тавараў на рынках або ў іншых устаноўленых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі месцах, у тым ліку разавую рэалізацыю, абавязваецца перадаць пакупніку тавар, прызначаны для асабістага, сямейнага, дамашняга або іншага выкарыстання, не звязанага з прадпрымальніцкай дзейнасцю.

2. Дагавор рознічнай куплі-продажу з'яўляецца публічным дагаворам (артыкул 396).

3. Да адносін паводле дагавора рознічнай куплі-продажу з удзелам пакупніка-грамадзяніна, не ўрэгуляваным гэтым Кодэксам, прымяняецца заканадаўства аб абароне правоў спажывцоў.

Артыкул 463. Форма дагавора рознічнай куплі-продажу

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам рознічнай куплі-продажу, у тым ліку ў умовамі фармуляраў або іншых стандартных формаў, да якіх далучаецца пакупнік (артыкул 398), дагавор рознічнай куплі-продажу лічыцца заключаным у належнай форме з моманту выдачы прадаўцом пакупніку касавыя або таварнага чэка ці іншага дакумента, які пацвярджае аплату тавару. Адсутнасць у пакупніка ўказаных дакументаў не пазбаўляе яго магчымасці спасылкацца на паказанні сведак у пацвярджэнне факта заключэння дагавора і яго ўмоў.

Артыкул 464. Публічная аферта тавару

1. Прапанова тавару ў яго рэкламе, каталогах і апісаннях тавараў, звернутых да нявызначанага кола асоб, прызнаецца публічнай афертай (пункт 2 артыкула 407), калі яна ўтрымлівае ўсе істотныя ўмовы дагавора рознічнай куплі-продажу.

2. Выстаўленне ў месцы продажу (на прылаўках, у вітрынах і да т.п.) тавараў, дэманстрацыя іх узораў або прадастаўленне звестак аб таварах, якія прадаюцца (апісанняў, каталогаў, фотаздымкаў тавараў і да т.п.), у месцы іх продажу прызнаецца публічнай афертай незалежна ад таго, ці ўказаны цана і іншыя істотныя ўмовы дагавора рознічнай куплі-продажу, за выключэннем выпадку, калі прадавец яўна вызначыў, што адпаведныя тавары не прызначаны для продажу.

Артыкул 465. Прадастаўленне пакупніку інфармацыі аб тавары

1. Прадавец абавязаны прадаставіць пакупніку неабходную і дакладную інфармацыю аб прапанаваным да продажу тавары, якая адпавядае ўстаноўленым заканадаўствам патрабаванням да зместу і тым спосабам падачы такой інфармацыі, якія звычайна прад'яўляюцца ў рознічным гандлі.

2. Пакупнік мае права да заключэння дагавора рознічнай куплі-продажу аглядзець тавар, запатрабаваць правядзення ў яго прысутнасці праверкі ўласцівасцей або дэманстрацыі выкарыстання тавару, калі гэта не выключана з-за характару тавару і не супярэчыць правілам, прынятым у рознічным гандлі.

3. Калі пакупніку не прадастаўлена магчымасць неадкладна атрымаць у месцы продажу інфармацыю аб тавары, указаную ў пунктах 1 і 2 гэтага артыкула, ён мае права запатрабаваць ад прадаўца пакрыцця страт, выкліканых неабгрунтаваным ухіленнем ад заключэння дагавора рознічнай куплі-продажу (пункт 4 артыкула 415), а калі дагавор заключаны, – у разумны тэрмін адмовіцца ад выканання дагавора, запатрабаваць вяртання выплачанай за тавар сумы і пакрыцця іншых страт.

4. Прадавец, які не прадаставіў пакупніку магчымасці атрымання адпаведнай інфармацыі аб тавары, нясе адказнасць і за тыя недахопы тавару, якія ўзніклі пасля яго перадачы пакупніку, у адносінах да якіх пакупнік дакажа, што яны ўзніклі ў сувязі з адсутнасцю ў яго такой інфармацыі.

Артыкул 466. Дагавор рознічнай куплі-продажу з умовай аб прыняцці пакупніком тавару ў вызначаны тэрмін

Бакамі можа быць заключаны дагавор рознічнай куплі-продажу з умовай аб прыняцці пакупніком тавару ў вызначаны дагаворам тэрмін, на працягу якога гэты тавар не можа быць прададзены іншаму пакупніку.

Калі іншае не прадугледжана дагаворам, няўка пакупніка або неажыццяўленне іншых неабходных дзеянняў для прыняцця тавару ў вызначаны тэрмін можа разглядацца прадаўцом у якасці адмовы пакупніка ад выканання дагавора.

Дадатковыя выдаткі прадаўца па забеспячэнні перадачы тавару пакупніку ў вызначаны дагаворам тэрмін уключаюцца ў цану тавару, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 467. Продаж тавараў па ўзорах

1. Дагавор рознічнай куплі-продажу можа быць заключаны на падставе азнамлення пакупніка з тым узорам тавару (яго апісаннем, каталогам тавараў і да т.п.), які быў прапанаваны прадаўцом.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, дагавор рознічнай куплі-продажу тавару па ўзоры лічыцца выкананым з моманту дастаўкі тавару ў месца, указанае ў дагаворы, а калі месца перадачы тавару дагаворам не вызначана, – з моманту дастаўкі тавару пакупніку па месцы жыхарства грамадзяніна або месцы знаходжання юрыдычнай асобы.

3. Пакупнік мае права адмовіцца ад выканання дагавора рознічнай куплі-продажу да перадачы тавару пры ўмове пакрыцця прадаўцу неабходных выдаткаў, панесеных у сувязі з ажыццяўленнем дзеянняў па выкананні дагавора.

Артыкул 468. Продаж тавараў з выкарыстаннем аўтаматаў

1. У выпадках, калі продаж тавараў выконваецца з выкарыстаннем аўтаматаў, уладальнік аўтаматаў абавязаны данесці да пакупнікоў інфармацыю аб прадаўцы тавараў шляхам змяшчэння яе на аўтамаце або прадастаўлення пакупнікам іншым спосабам звестак аб найменні (фірменным найменні) прадаўца, месцы яго знаходжання, рэжыме працы, а таксама аб дзеяннях, якія неабходна ажыццявіць пакупніку для атрымання тавару.

2. Дагавор рознічнай куплі-продажу з выкарыстаннем аўтаматаў лічыцца заключаным з моманту ажыццяўлення пакупніком дзеянняў, неабходных для атрымання тавару.

3. Калі пакупніку не прадастаўляецца аплачаны тавар, прадавец абавязаны па патрабаванні пакупніка неадкладна даць пакупніку тавар або вярнуць выплачаную ім суму.

4. У выпадках, калі аўтамат выкарыстоўваецца для размену грошай, набыцця знакаў аплаты або абмену валюты, прымяняюцца правілы аб рознічнай куплі-продажы, калі іншае не вынікае з сутнасці абавязацельства.

Артыкул 469. Продаж тавараў з умовай яго дастаўкі пакупніку

1. У выпадку, калі дагавор рознічнай куплі-продажу заключаны з умовай дастаўкі тавару пакупніку, прадавец абавязаны ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін даставіць тавар у месца, указанае пакупніком, а калі месца дастаўкі тавару пакупнікам не ўказана, – у месца жыхарства грамадзяніна або месца знаходжання юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца пакупніком.

2. Дагавор рознічнай куплі-продажу лічыцца выкананым з моманту ўручэння тавару пакупніку, а пры яго адсутнасці – любой асобе, якая прад'явіла квітанцыю або іншы дакумент, які сведчыць аб заключэнні дагавора або аб афармленні дастаўкі тавару, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам ці не вынікае з сутнасці абавязацельства.

3. У выпадках, калі дагаворам рознічнай куплі-продажу не вызначаны час дастаўкі тавару для ўручэння яго пакупніку, тавар павінен быць дастаўлены ў разумны тэрмін пасля атрымання патрабавання пакупніка.

Артыкул 470. Цана і аплата тавару

1. Пакупнік абавязаны аплаціць тавар па цане, аб'яўленай прадаўцом у момант заключэння дагавора рознічнай куплі-продажу, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

2. У выпадку, калі дагаворам рознічнай куплі-продажу прадугледжана папярэдняя аплата тавару (артыкул 457), неаплата пакупніком тавару ва ўстаноўлены тэрмін прызнаецца адмовай пакупніка ад выканання дагавора, калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў.

3. Да дагавораў рознічнай куплі-продажу тавараў у крэдыт, у тым ліку з умовай аплаты пакупніком тавараў у растэрміноўку, не падлягаюць прымяненню правілы, прадугледжаныя пунктам 4 артыкула 458 гэтага Кодэкса.

Пакупнік мае права аплаціць тавар у любы час у межах устаноўленага дагаворам перыяду растэрміноўкі аплаты тавару.

Артыкул 471. Дагавор найму-продажу

Дагаворам можа быць прадугледжана, што да пераходу права ўласнасці на тавар да пакупніка (артыкул 461) пакупнік з'яўляецца наймальнікам (арандатарам) перададзенага яму тавару (дагавор найму-продажу).

Калі іншае не прадугледжана дагаворам, пакупнік становіцца ўласнікам тавару з моманту яго аплаты.

Артыкул 472. Абмен тавараў належнай якасці

1. Пакупнік мае права на працягу чатырнаццаці дзён з моманту перадачы яму нехарчовага тавару, калі больш працяглы тэрмін не абвешчаны прадаўцом, абмяняць куплены тавар у месцы куплі і іншых месцах, аб'яўленых прадаўцом, на аналагічны тавар іншага памеру, формы, габарыту, фасону, расфарбоўкі або камплектацыі, зрабіўшы ў выпадку розніцы ў цане неабходны пераразлік з прадаўцом.

Пры адсутнасці ў прадаўца неабходнага для абмену тавару пакупнік мае права вярнуць набыты тавар прадаўцу і атрымаць выплачаную за яго грашовую суму.

Патрабаванне пакупніка аб абмене або вяртанні тавару падлягае задавальненню, калі тавар не быў ва ўжыванні, захаваны яго спажывецкія ўласцівасці і маюцца доказы набыцця яго ў гэтага прадаўца.

Правілы гэтага пункта прымяняюцца да адносін паводле дагавора рознічнай куплі-продажу з удзелам пакупніка-грамадзяніна, калі заканадаўствам аб абароне правоў спажываўцоў не ўстаноўлены іншыя правілы.

2. Пералік тавараў, якія не падлягаюць абмену або вяртанню на ўказаных у гэтым артыкуле падставах, вызначаецца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Артыкул 473. Права пакупніка ў выпадку продажу яму тавару неналежнай якасці

1. Пакупнік, якому прададзены тавар неналежнай якасці, калі яго недахопы не былі агавораны прадаўцом, мае права на свой выбар запатрабаваць:

- 1) замены недабраякаснага тавару таварам належнай якасці;
- 2) суразмернага змяншэння пакупной цаны тавару;
- 3) неадкладнай безплатнай ліквідацыі недахопаў тавару;
- 4) пакрыцця выдаткаў па ліквідацыі недахопаў тавару.

2. У выпадку выяўлення недахопаў у тавары, уласцівасці якога не дазваляюць ліквідаваць іх (харчовыя тавары, тавары бытавой хіміі і г.д.), пакупнік мае права на свой выбар запатрабаваць замены такога тавару таварам належнай якасці або суразмернага змяншэння пакупной цаны.

3. Замест прад'яўлення ўказаных у пунктах 1 і 2 гэтага артыкула патрабаванняў пакупнік мае права адмовіцца ад выканання дагавора рознічнай куплі-продажу, запатрабаваць вяртання выплачанай за тавар грашовай сумы.

Пры гэтым пакупнік па патрабаванні прадаўца і за яго кошт павінен вярнуць атрыманы тавар неналежнай якасці.

Пры вяртанні пакупніку выплачанай за тавар грашовай сумы прадавец не мае права ўтрымліваць з яе суму, на якую панізілася вартасць тавару з-за поўнага або частковага выкарыстання тавару, страты ім таварнага віду або іншых падобных акалічнасцей.

4. У выпадку выяўлення недахопаў тэхнічна складанага тавару, які вызначаецца заканадаўствам, або дарагога тавару пакупнік мець права прад'явіць патрабаванні, указаныя ў падпункце 1 пункта 1 і пункце 3 гэтага артыкула, на працягу трыццаці дзён з дня перадачы яму тавару. Па заканчэнні прызначанага тэрміну такія патрабаванні могуць быць прад'яўлены пакупніком толькі ў выпадку істотнага парушэння патрабаванняў да

якасці тавару (пункт 2 артыкула 445) або парушэння прадугледжаных заканадаўствам тэрмінаў безаплатнай ліквідацыі недахопаў тавару.

Артыкул 474. Пакрыццё розніцы ў цане пры замене тавару, змяншэнні пакупной цаны і вяртанні тавару неналежнай якасці

1. Пры замене недабраякаснага тавару на тавар належнай якасці, які адпавядае дагавору рознічнай куплі-продажу, прадавец не мае права патрабаваць пакрыцця розніцы паміж цаной тавару, устаноўленым дагаворам, і цаной тавару, які існуе ў момант замены тавару або вынясення судом рашэння аб замене тавару.

2. Пры замене недабраякаснага тавару на аналагічны, але іншы па памеры, фасоне, сорце або іншых прыкметах тавар належнай якасці, падлягае пакрыццю розніца паміж цаной тавару, які замяняецца, у момант яго замены і цаной тавару, які перадаецца ўзамен тавару неналежнай якасці.

Калі патрабаванне пакупніка не задаволена прадаўцом, цана тавару, які замяняецца, і цана тавару, які перадаецца ўзамен яго, вызначаюцца на момант вынясення судом рашэння аб замене тавару.

3. У выпадку прад'яўлення патрабавання аб суразмерным змяншэнні пакупной цаны тавару ў разлік прымаецца цана тавару на момант прад'яўлення патрабавання аб уцэнцы, а калі патрабаванне пакупніка добраахвотна не задаволена, – на момант вынясення судом рашэння аб суразмерным змяншэнні цаны.

4. Пры вяртанні прадаўцу тавару неналежнай якасці пакупнік мае права запатрабаваць пакрыцця розніцы паміж цаной тавару, устаноўленай дагаворам рознічнай куплі-продажу, і цаной адпаведнага тавару на момант добраахвотнага задавальнення яго патрабавання, а калі патрабаванне добраахвотна не задаволена, – на момант вынясення судом рашэння.

Артыкул 475. Адказнасць прадаўца і выкананне абавязацельства ў натуры

У выпадку невыканання прадаўцом абавязацельства паводле дагавора рознічнай куплі-продажу пакрыццё страт і выплата няўстойкі не вызваляюць прадаўца ад выканання абавязацельства ў натуры.

§ 3. Пастаўка тавараў

Артыкул 476. Дагавор пастаўкі

Паводле дагавора пастаўкі пастаўшчык-прадавец, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, абавязаны перадаць у абумоўлены тэрмін або тэрміны тавары, якія ён вырабляе або закупае, пакупніку для выкарыстання іх у прадпрымальніцкай дзейнасці або ў іншых мэтах, якія не звязаны з асабістым, сямейным, дамашнім і іншым падобным выкарыстаннем.

Артыкул 477. Урэгуляванне рознагалоссяў пры заключэнні дагавора пастаўкі

1. У выпадку, калі пры заключэнні дагавора пастаўкі паміж бакамі ўзніклі рознагалоссі па асобных умовах дагавора, бок, які прапанаваў заключыць дагавор і атрымаў ад другога боку прапановы аб узгадненні гэтых умоў, павінен на працягу трыццаці дзён з дня атрымання гэтай прапановы, калі іншы тэрмін не ўстаноўлены заканадаўствам або не ўзгоднены бакамі, прыняць меры па ўзгадненні адпаведных умоў дагавора ці пісьмова паведаміць другому боку аб адмове ад яго заключэння.

2. Бок, які атрымаў прапанову па адпаведных умовах дагавора пастаўкі, але не прыняў мер па ўзгадненні ўмоў дагавора і не паведаміў другому боку аб адмове ад яго заключэння ў тэрмін, прадугледжаны пунктам 1 гэтага артыкула, абавязаны пакрыць страты, выкліканыя ўхіленнем ад узгаднення ўмоў дагавора.

Артыкул 478. Перыяды пастаўкі тавараў

1. У выпадку, калі бакамі прадугледжана пастаўка тавараў на працягу тэрміну дзеяння дагавора пастаўкі асобнымі партыямі і тэрміны пастаўкі асобных партый (перыяды пастаўкі) у ім не вызначаны, тавары павінны пастаўляцца раўнамернымі партыямі штомесячна, калі іншае не вынікае з заканадаўства або сутнасці абавязацельства.

2. Разам з вызначэннем перыядаў пастаўкі ў дагаворы можа быць устаноўлены графік пастаўкі тавараў (дэкадны, сутачны, пагадзінны і да т.п.).

3. Датэрміновая пастаўка тавараў можа выконвацца са згоды пакупніка.

Тавары, пастаўленыя датэрмінова і прынятыя пакупніком, залічваюцца ў лік колькасці тавараў, якія падлягаюць пастаўцы ў наступным перыядзе.

Артыкул 479. Парадак пастаўкі тавараў

1. Пастаўка тавараў ажыццяўляецца пастаўшчыком шляхам адгрузкі (перадачы) тавараў пакупніку, які з'яўляецца бокам дагавора пастаўкі, або асобе, указанай у дагаворы ў якасці атрымальніка.

2. У выпадку, калі дагаворам пастаўкі прадугледжана права пакупніка даваць пастаўшчыку ўказанні аб адгрузцы (перадачы) тавараў атрымальнікам (адгрузачныя разнарадкі), адгрузка (перадача) тавараў ажыццяўляецца пастаўшчыком тым атрымальнікам, якія ўказаны ў адгрузачнай разнарадцы.

Змест адгрузачнай разнарадкі і тэрмін яе накіравання пакупніком пастаўшчыку вызначаюцца дагаворам. Калі тэрмін накіравання адгрузачнай разнарадкі дагаворам не прадугледжаны, яна павінна быць накіравана пастаўшчыку не пазней чым за трыццаць дзён да надыходу перыяду пастаўкі.

3. Непрад'яўленне пакупніком адгрузачнай разнарадкі ва ўстаноўлены тэрмін дае пастаўшчыку права або адмовіцца ад выканання дагавора, або запатрабаваць ад пакупніка аплаты тавараў. Акрамя таго, пастаўшчык мае права запатрабаваць пакрыцця страт, нанесеных у сувязі з непрадстаўленнем адгрузачнай разнарадкі.

Артыкул 480. Дастаўка тавараў

1. Дастаўка тавараў ажыццяўляецца пастаўшчыком шляхам адгрузкі іх транспартам, прадугледжаным дагаворам пастаўкі, і на вызначаных у дагаворы ўмовах.

У выпадках, калі ў дагаворы не вызначана, якім відам транспарту або на якіх умовах ажыццяўляецца дастаўка, права выбару віду транспарту або вызначэння ўмоў дастаўкі тавару належыць пастаўшчыку, калі іншае не вынікае з заканадаўства або сутнасці абавязацельства.

2. Дагаворам пастаўкі можа быць прадугледжана атрыманне тавараў пакупніком (атрымальнікам) у месцы знаходжання пастаўшчыка (выбарка).

Калі тэрмін выбаркі не прадугледжаны дагаворам, выбарка тавараў пакупніком (атрымальнікам) павінна выконвацца ў разумны тэрмін пасля атрымання апавяшчэння пастаўшчыка аб гатоўнасці тавараў.

Артыкул 481. Папаўненне недапастаўкі тавараў

1. Пастаўшчык, які дапусціў недапастаўку тавараў у асобным перыядзе пастаўкі, абавязаны папоўніць недапастаўленую колькасць тавараў у наступным перыядзе (перыядах) у межах тэрміну дзеяння дагавора пастаўкі, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

2. У выпадку, калі тавары адгружаюцца пастаўшчыком некалькім атрымальнікам, указаным у дагаворы пастаўкі або адгрузачнай разнарадцы пакупніка, тавары, пастаўленыя аднаму атрымальніку звыш колькасці, прадугледжанай у дагаворы або адгрузачнай

разнарадцы, не залічваюцца ў пакрыццё недапастаўкі іншым атрымальнікам, калі іншае не прадугледжана ў дагаворы.

3. Пакупнік мае права, паведаміўшы пастаўшчыку, адмовіцца ад прыняцця тавараў, пастаўка якіх пратэрмінавана, калі ў дагаворы пастаўкі не прадугледжана іншае. Тавары, пастаўленыя да атрымання пастаўшчыком апавяшчэння, пакупнік абавязаны прыняць і аплаціць.

Артыкул 482. Асартымент тавараў пры папаўненні недапастаўкі

1. Асартымент тавараў, недапастаўка якіх падлягае папаўненню, вызначаецца пагадненнем бакоў. Пры адсутнасці такога пагаднення пастаўшчык абавязаны папоўніць недапастаўленую колькасць тавараў у асартыменце, устаноўленым для таго перыяду, у якім дапушчана недапастаўка.

2. Пастаўка тавараў аднаго наймення ў большай колькасці, чым прадугледжана дагаворам пастаўкі, не залічваецца ў пакрыццё недапастаўкі тавараў іншага наймення, якія ўваходзяць у той жа асартымент, і падлягае папаўненню, акрамя выпадкаў, калі такая пастаўка выканана з папярэдняй пісьмовай згоды пакупніка.

Артыкул 483. Прыняцце тавараў пакупніком

1. Пакупнік (атрымальнік) абавязаны здзейсніць усе неабходныя дзеянні, якія забяспечваюць прыняцце тавараў, пастаўленых у адпаведнасці з дагаворам пастаўкі.

2. Прыняты пакупнікам (атрымальніком) тавар павінен быць ім агледжаны ў тэрмін, вызначаны заканадаўствам, дагаворам пастаўкі.

Пакупнік (атрымальнік) абавязаны ў гэты ж тэрмін праверыць колькасць і якасць прынятых тавараў у парадку, устаноўленым заканадаўствам або дагаворам пастаўкі, і аб выяўленых неадпаведнасцях або недахопах тавараў неадкладна пісьмова паведаміць пастаўшчыку.

3. У выпадку атрымання пастаўленых тавараў ад транспартнай арганізацыі пакупнік (атрымальнік) абавязаны праверыць адпаведнасць тавараў звесткам, указаным у транспартных і суправаджальных дакументах, а таксама прыняць гэтыя тавары ад транспартнай арганізацыі з выкананнем правіл, прадугледжаных заканадаўствам, якое рэгулюе дзейнасць транспарту.

Артыкул 484. Адказнае захоўванне тавару, не прынятага пакупніком

1. Калі пакупнік (атрымальнік) у адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам пастаўкі адмаўляецца ад перададзенага пастаўшчыком тавару, ён абавязаны забяспечыць захаванасць гэтага тавару (адказнае захоўванне) і неадкладна паведаміць пастаўшчыку.

2. Пастаўшчык абавязаны вывезці тавар, прыняты пакупніком (атрымальнікам) на адказнае захоўванне, або распарадзіцца ім у разумны тэрмін.

Калі пастаўшчык у гэты тэрмін не распарадзіцца таварам, пакупнік мае права рэалізаваць тавар або вярнуць яго пастаўшчыку.

3. Неабходныя выдаткі, панесеныя пакупніком у сувязі з прыняццем тавару на адказнае захоўванне, рэалізацыяй тавару або яго вяртаннем прадаўцу, падлягаюць пакрыццю пастаўшчыком.

Пры гэтым выручанае ад рэалізацыі тавару перадаецца пастаўшчыку за вылікам таго, што належыць пакупніку.

4. У выпадках, калі пакупнік без устаноўленых заканадаўствам або дагаворам пастаўкі падстаў не прымае тавар ад пастаўшчыка або адмаўляецца ад яго прыняцця, пастаўшчык мае права запатрабаваць ад пакупніка аплаты тавару.

Артыкул 485. Выбарка тавараў

1. Калі дагаворам пастаўкі прадугледжана выбарка тавараў пакупніком (атрымальнікам) у месцы знаходжання пастаўшчыка (пункт 2 артыкула 480), пакупнік абавязаны ажыццявіць агляд тавараў, якія перадаюцца, у месцы іх перадачы, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, дагаворам пастаўкі або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

2. Нявыбарка пакупніком (атрымальнікам) тавараў ва ўстаноўлены дагаворам пастаўкі тэрмін, а пры яго адсутнасці – у разумны тэрмін пасля атрымання апавяшчэння пастаўшчыка аб гатоўнасці тавараў дае пастаўшчыку права адмовіцца ад выканання дагавора або запатрабаваць ад пакупніка аплаты тавараў.

Артыкул 486. Разлікі за тавары, якія пастаўляюцца

1. Пакупнік аплачвае тавары, якія пастаўляюцца, з захаваннем парадку і формы разлікаў, прадугледжаных дагаворам пастаўкі. Калі пагадненнем бакоў парадак і форма разлікаў не вызначаны, то разлікі ажыццяўляюцца плацежнымі даручэннямі.

2. Калі дагаворам пастаўкі прадугледжана, што аплата тавараў ажыццяўляецца атрымальнікам (плацельшчыкам), і апошні неабгрунтавана адмовіўся ад аплаты або не аплаціў тавары ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін, пастаўшчык мае права запатрабаваць аплаты пастаўленых тавараў ад пакупніка.

3. У выпадку, калі ў дагаворы пастаўкі прадугледжана пастаўка тавараў асобнымі часткамі, якія ўваходзяць у камплект, аплата тавараў пакупніком выконваецца пасля адгрузкі (выбаркі) апошняй часткі, якая ўваходзіць у камплект, калі іншае не ўстаноўлена дагаворам.

Артыкул 487. Тара і ўпакоўка

Калі іншае не ўстаноўлена дагаворам пастаўкі, пакупнік (атрымальнік) абавязаны вярнуць пастаўшчыку шматабаротную тару і сродкі пакетавання, у якіх паступіў тавар, у парадку і ў тэрміны, устаноўленыя заканадаўствам.

Іншая тара, а таксама ўпакоўка тавару падлягаюць вяртанню пастаўшчыку толькі ў выпадках, прадугледжаных дагаворам.

Артыкул 488. Наступствы пастаўкі тавараў неналежнай якасці

1. Пакупнік (атрымальнік), якому быў пастаўлены тавар неналежнай якасці, мае права прад'явіць пастаўшчыку патрабаванні, прадугледжаныя артыкулам 445 гэтага Кодэкса, за выключэннем выпадку, калі пастаўшчык, які атрымаў апавяшчэнне ад пакупніка аб недахопах пастаўленых тавараў, без прамаруджання заменіць пастаўленыя тавары таварамі належнай якасці.

2. Пакупнік (атрымальнік), які ажыццяўляе продаж пастаўленых яму тавараў у розніцу, мае права патрабаваць замены ў разумны тэрмін тавару неналежнай якасці, вернутага спажыўцом, калі іншае не прадугледжана дагаворам пастаўкі.

3. Тэрмін іскавай даўнасці для патрабаванняў, якія прад'яўляюцца ў сувязі з пастаўкай тавараў неналежнай якасці, складае адзін год з дня прыняцця тавару пакупніком (атрымальнікам).

Калі дагаворам пастаўкі прадугледжана прадастаўленне пастаўшчыком гарантыі якасці тавару (артыкул 440) і заява наконт недахопаў тавару зроблена ў межах устаноўленага гарантыйнага тэрміну, ход тэрміну іскавай даўнасці, указанага ў частцы першай гэтага пункта, пачынаецца з дня заявы аб недахопах.

Артыкул 489. Наступствы пастаўкі некамплектных тавараў

1. Пакупнік (атрымальнік), якому былі пастаўлены тавары з парушэннем умоў дагавора пастаўкі, патрабаванняў заканадаўства або патрабаванняў да камплектнасці, якія прад'яўляюцца звычайна, мае права прад'явіць пастаўшчыку патрабаванні, прадугледжаныя артыкулам 450 гэтага Кодэкса, за выключэннем выпадку, калі пастаўшчык, які атрымаў апавяшчэнне пакупніка аб некамплектнасці пастаўленых тавараў, без прамаруджання даўкамлектуе тавары або замяніць іх камплектнымі таварамі.

2. Пакупнік (атрымальнік), які ажыццяўляе продаж тавараў у розніцу, мае права патрабаваць замены ў разумны тэрмін некамплектных тавараў, якія былі вернуты спажыўцом, камплектнымі, калі іншае не прадугледжана дагаворам пастаўкі.

Артыкул 490. Права пакупніка ў выпадку недапастаўкі тавараў, невыканання патрабаванняў аб ліквідацыі недахопаў тавараў або аб даўкамплектаванні тавараў

1. Калі пастаўшчык не паставіў прадугледжаную дагаворам пастаўкі колькасць тавараў ці не выканаў патрабаванні пакупніка аб замене недабраякасных тавараў або аб даўкамплектаванні тавараў ва ўстаноўлены тэрмін, пакупнік мае права набыць непастаўленыя тавары ў іншых асоб з аднясеннем на рахунак пастаўшчыка ўсіх неабходных і разумных выдаткаў на іх набыццё.

2. Вылічэнне выдаткаў атрымальніка на набыццё тавараў у іншых асоб у выпадках іх недапастаўкі пастаўшчыком або невыканання патрабаванняў пакупніка аб ліквідацыі недахопаў тавараў ці аб даўкамплектаванні тавараў ажыццяўляецца па правілах, прадугледжаных пунктам 1 артыкула 494 гэтага Кодэкса.

3. Пакупнік (атрымальнік) мае права адмовіцца ад аплаты тавараў неналежнай якасці і некамплектных тавараў, а калі такія тавары аплачаны, – запатрабаваць вяртання выплачаных сум аж да моманту ліквідацыі недахопаў і даўкамплектавання тавараў або іх замены.

Артыкул 491. Няўстойка за недапастаўку і пратэрміноўку пастаўкі тавараў

Устаноўленая заканадаўствам або дагаворам пастаўкі няўстойка за недапастаўку або пратэрміноўку пастаўкі тавараў спаганяецца з пастаўшчыка да фактычнага выканання абавязацельстваў у межах яго абавязку папоўніць недапастаўленую колькасць тавараў у наступных перыядах пастаўкі, калі іншы парадак выплаты няўстойкі не ўстаноўлены заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 492. Пагашэнне аднародных абавязацельстваў па некалькіх дагаворах пастаўкі

1. У выпадках, калі пастаўка аднайменных тавараў ажыццяўляецца пастаўшчыком пакупніку адначасова па некалькіх дагаворах пастаўкі і колькасць пастаўленых тавараў недастатковая для пагашэння абавязацельстваў пастаўшчыка па ўсіх дагаворах, пастаўленыя тавары павінны залічвацца ў кошт выканання дагавора, указанага пастаўшчыком пры ажыццяўленні пастаўкі ці без прамаруджання пасля пастаўкі.

2. Калі пакупнік аплаціў пастаўшчыку аднайменныя тавары, атрыманыя па некалькіх дагаворах пастаўкі, і сумы аплаты недастаткова для пагашэння абавязацельстваў пакупніка па ўсіх дагаворах, выплачаная сума павінна залічвацца ў кошт выканання дагавора, указанага пакупніком пры ажыццяўленні аплаты тавараў або без прамаруджання пасля аплаты.

3. Калі пастаўшчык або пакупнік не скарысталі правы, прадастаўленыя ім адпаведна пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, выкананне абавязацельстваў залічваецца ў пагашэнне

абавязацельстваў паводле дагавора, тэрмін выканання якога надышоў раней. Калі тэрмін выканання абавязацельства па некалькіх дагаворах надышоў адначасова, прадастаўленае выкананне залічваецца прапарцыянальна ў пагашэнне абавязацельстваў па ўсіх дагаворах.

Артыкул 493. Аднабаковая адмова ад выканання дагавора пастаўкі

1. Аднабаковая адмова ад выканання дагавора пастаўкі (цалкам або часткова) або аднабаковае яго змяненне дапускаюцца ў выпадку істотнага парушэння дагавора адным з бакоў (пункт 2 артыкула 420).

2. Парушэнне дагавора пастаўкі пастаўшчыком лічыцца істотным у выпадку:

1) пастаўкі тавараў неналежнай якасці з недахопамі, якія не могуць быць ліквідаваны ў прымальны для пакупніка тэрмін;

2) неаднаразовага парушэння тэрмінаў пастаўкі тавараў.

3. Парушэнне дагавора пастаўкі пакупніком лічыцца істотным у выпадку:

1) неаднаразовага парушэння тэрмінаў аплаты тавараў;

2) неаднаразовай нявыбаркі тавараў.

4. Дагавор пастаўкі лічыцца змененым або скасаваным з моманту атрымання адным бокам апавяшчэння ад іншага боку аб аднабаковай адмове ад выканання дагавора цалкам або часткова, калі іншы тэрмін скасавання або змянення дагавора не прадугледжаны ў паведамленні ці не вызначаны пагадненнем бакоў.

Артыкул 494. Вылічэнне страт пры скасаванні дагавора пастаўкі

1. Калі ў разумны тэрмін пасля скасавання дагавора пастаўкі ў выніку парушэння абавязацельства прадаўцом пакупнік купіў у іншай асобы па больш высокай, але разумнай цане тавар узамен прадугледжанага дагаворам, пакупнік можа прад'явіць прадаўцу патрабаванні аб пакрыцці страт у выглядзе розніцы паміж устаноўленай у дагаворы цаной і цаной па заключанай узамен здзелцы.

2. Калі ў разумны тэрмін пасля скасавання дагавора пастаўкі ў выніку парушэння абавязацельства пакупніком прадавец прадаў тавар іншай асобе па больш нізкай, чым прадугледжаная дагаворам, але разумнай цане, прадавец можа прад'явіць пакупніку патрабаванне аб пакрыцці страт у выглядзе розніцы паміж устаноўленай у дагаворы цаной і цаной па заключанай узамен здзелцы.

3. Калі пасля скасавання дагавора пастаўкі па падставах, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, не заключана здзелка ўзамен скасаванага дагавора і на гэты тавар маецца бягучая цана, бок можа прад'явіць патрабаванне аб пакрыцці страт у выглядзе розніцы паміж цаной, устаноўленай у дагаворы, і бягучай цаной на момант скасавання дагавора.

Бягучай цаной прызнаецца цана, якая звычайна спаганялася пры параўнальных акалічнасцях за аналагічны тавар у месцы, дзе павінна была быць ажыццёўлена перадача тавару. Калі ў гэтым месцы не існуе бягучай цаны, можа быць выкарыстана цана, якая прымянялася ў іншым месцы, якое можа служыць разумнай заменай, з улікам розніцы ў выдатках па транспарціроўцы тавару.

4. Задавальненне патрабаванняў, прадугледжаных пунктамі 1, 2 і 3 гэтага артыкула, не вызваляе бок, які не выканаў або неналежна выканаў абавязацельства, ад пакрыцця іншых страт, нанесеных іншаму боку, на падставе артыкула 14 гэтага Кодэкса.

§ 4. Пастаўка тавараў для дзяржаўных патрэб

Артыкул 495. Падставы для пастаўкі тавараў для дзяржаўных патрэб

1. Пастаўка тавараў для дзяржаўных патрэб ажыццяўляецца на аснове заключаных дагавораў пастаўкі тавараў для дзяржаўных патрэб. Дзяржаўнымі патрэбамі прызнаюцца

патрэбы Рэспублікі Беларусь, якія вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь, патрэбы адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак, якія вызначаюцца абласнымі і Мінскім гарадскім Саветамі дэпутатаў або ў парадку, што вызначаецца імі, за выключэннем патрэб, якія забяспечваюцца шляхам ажыццяўлення дзяржаўных закупаў.

2. Да адносін па пастаўцы тавараў для дзяржаўных патрэб прымяняюцца правілы аб дагаворы пастаўкі (артыкулы 476–493), калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 496. Выключаны

Артыкул 497. Выключаны

Артыкул 498. Выключаны

Артыкул 499. Выключаны

Артыкул 500. Выключаны

Артыкул 501. Выключаны

Артыкул 502. Выключаны

Артыкул 503. Выключаны

Артыкул 504. Выключаны

§ 5. Кантрактацыя

Артыкул 505. Дагавор кантрактацыі

1. Паводле дагавора кантрактацыі вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі абавязваецца перадаць вырашчаную (вырабленую) сельскагаспадарчую прадукцыю асобе, якая ажыццяўляе закупкі такой прадукцыі для перапрацоўкі або продажу (нарыхтоўшчыку).

2. Да адносін паводле дагавора кантрактацыі, не ўрэгуляваных правіламі гэтага параграфу, прымяняюцца правілы дагавора пастаўкі тавараў (артыкулы 476-494).

Артыкул 506. Абавязкі вытворцы сельскагаспадарчай прадукцыі

1. Вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі абавязаны вырабіць і перадаць у абумоўленыя тэрміны кантрактанту вызначаную дагаворам кантрактацыі колькасць сельскагаспадарчай прадукцыі, якая адпавядае патрабаванням дагавора па асартыменце і якасці.

2. Дагаворам кантрактацыі можа быць прадугледжаны абавязак вытворцы сельскагаспадарчай прадукцыі арганізаваць сельскагаспадарчую вытворчасць, якая забяспечвае атрыманне сельскагаспадарчай прадукцыі неабходнага асартыменту і якасці.

3. Вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі абавязаны прадставіць нарыхтоўшчыку па яго патрабаванні справаздачу аб выкарыстанні атрыманых фінансавых і матэрыяльных сродкаў.

Артыкул 507. Абавязкі нарыхтоўшчыка

1. Нарыхтоўшчык абавязаны прадставіць вытворцу сельскагаспадарчай прадукцыі прадугледжаныя дагаворам кантрактацыі фінансавыя і матэрыяльныя сродкі, аказаць тэхнічнае садзейнічанне для ажыццяўлення вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам кантрактацыі, нарыхтоўшчык абавязаны прыняць сельскагаспадарчую прадукцыю па месцы знаходжання вытворцы сельскагаспадарчай прадукцыі і забяспечыць яе вываз.

3. Дагаворам кантрактацыі можа быць прадугледжаны абавязак нарыхтоўшчыка прыняць на ўстаноўленых у дагаворы ўмовах усю сельскагаспадарчую прадукцыю, вырабленую яе вытворцам.

4. Дагаворам кантрактацыі можа быць прадугледжаны абавязак нарыхтоўшчыка, які ажыццяўляе перапрацоўку сельскагаспадарчай прадукцыі, вяртаць вытворцу сельскагаспадарчай прадукцыі адходы ад перапрацоўкі гэтай прадукцыі з аплатай па цане, вызначанай дагаворам кантрактацыі.

Артыкул 508. Выкананне дагавора кантрактацыі

1. Тэрмін выканання дагавора кантрактацыі вызначаецца пагадненнем бакоў з улікам тэрмінаў (перыяду) вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі.

2. Калі сельскагаспадарчая прадукцыя падлягае дастаўцы ў тары або ўпакоўцы, нарыхтоўшчык забяспечвае вытворцу сельскагаспадарчай прадукцыі неабходнай тарай і ўпаковачнымі матэрыяламі ў колькасці і ў тэрміны, устаноўленыя дагаворам кантрактацыі.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам кантрактацыі, нарыхтоўшчык не мае права адмовіцца ад прыняцця частковага выканання па гэтым дагаворы.

4. У выпадку, калі перадача сельскагаспадарчай прадукцыі ажыццяўляецца ў месцы знаходжання нарыхтоўшчыка або іншым указаным ім месцы, нарыхтоўшчык не мае права адмовіцца ад прыняцця сельскагаспадарчай прадукцыі, якая адпавядае ўмовам дагавора кантрактацыі і пастаўлена нарыхтоўшчыку ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін.

Артыкул 509. Наступствы невыканання або неналежнага выканання дагавора кантрактацыі

1. У выпадку, калі нарыхтоўшчыку становіцца заведама вядома, што сельскагаспадарчая прадукцыя не можа быць выраблена і перададзена ў колькасці, асартыменце і якасці, прадугледжаных дагаворам кантрактацыі, нарыхтоўшчык мае права запатрабаваць скасавання або змянення дагавора.

2. Вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі, які не выканаў або неналежным чынам выканаў абавязацельства, нясе адказнасць пры наяўнасці яго віны.

3. Калі ў выніку акалічнасцей, за якія ніводны з бакоў не адказвае, вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі не можа вырабіць і перадаць нарыхтоўшчыку сельскагаспадарчую прадукцыю, ён абавязаны вярнуць атрыманы аванс.

4. Вытворца сельскагаспадарчай прадукцыі абавязаны паведаміць нарыхтоўшчыку пра немагчымасць пастаўкі сельскагаспадарчай прадукцыі ў выніку акалічнасцей, за якія ён не адказвае. Невыкананне гэтага абавязку па віне вытворцы сельскагаспадарчай прадукцыі пазбаўляе яго права спасылацца на гэтыя акалічнасці.

§ 6. Энергазабеспячэнне

Артыкул 510. Дагавор энергазабеспячэння

1. Паводле дагавора энергазабеспячэння энергазабеспячальная арганізацыя абавязваецца падаваць абаненту (спажыўцу) праз далучаную сетку энергію, а абанент абавязваецца аплачваць прынятую энергію, а таксама захоўваць прадугледжаны дагаворам рэжым яе спажывання, захоўваць бяспеку эксплуатацыі энергетычных сетак, якія знаходзяцца ў яго распараджэнні, а таксама спраўнасць звязаных са спажываннем энергіі прыбораў і абсталявання, якія ён выкарыстоўвае.

2. Дагавор энергазабеспячэння заключаецца з абанентам пры наяўнасці ў яго далучанай да сетак энергазабеспячальнай арганізацыі энергапрымальнай прылады, якая адпавядае ўстаноўленым тэхнічным патрабаванням, і іншага неабходнага абсталявання, а таксама пры забеспячэнні ўліку спажывання энергіі.

Артыкул 511. Заключэнне і працягненне дагавора энергазабеспячэння

1. У выпадках, калі абанентам паводле дагавора энергазабеспячэння з'яўляецца грамадзянін, які выкарыстоўвае энергію для бытавога спажывання, дагавор лічыцца заключаным з моманту першага фактычнага падключэння абанента ва ўстаноўленым парадку да далучанай сеткі.

Калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў, такі дагавор лічыцца заключаным на нявызначаны тэрмін і можа быць зменены або скасаваны па падставах, прадугледжаных артыкулам 517 гэтага Кодэкса.

2. Дагавор энергазабеспячэння, заключаны на вызначаны тэрмін, лічыцца працягнутым на той жа тэрмін і на тых жа ўмовах, калі да сканчэння тэрміну яго дзеяння ніводны з бакоў не заявіць пра яго спыненне або змяненне ці пра заключэнне новага дагавора.

3. Калі адным з бакоў да заканчэння тэрміна дзеяння дагавора энергазабеспячэння ўнесена прапанова аб заключэнні новага дагавора, то адносіны бакоў да заключэння новага дагавора рэгулююцца раней заключаным дагаворам.

Артыкул 512. Колькасць энергіі

1. Энергазабеспячальная арганізацыя абавязана падаваць абаненту энергію праз далучаную сетку ў колькасці, прадугледжанай дагаворам энергазабеспячэння, і з захаваннем рэжыму падачы, узгодненага бакамі. Колькасць энергіі, пададзенай энергазабеспячальнаю арганізацыяй і выкарыстанай абанентам, вызначаецца ў адпаведнасці з данымі ўліку аб яе фактычным спажыванні.

2. Дагаворам энергазабеспячэння можа быць прадугледжана права абанента змяняць вызначаную дагаворам колькасць энергіі, якую ён прымае, пры ўмове пакрыцця ім выдаткаў, панесеных энергазабеспячальнай арганізацыяй у сувязі з забеспячэннем падачы энергіі ў колькасці, не абумоўленай дагаворам.

3. У выпадках, калі абанентам паводле дагавора энергазабеспячэння выступае грамадзянін, які выкарыстоўвае энергію для бытавога спажывання, ён мае права выкарыстоўваць энергію ў неабходнай яму колькасці.

Артыкул 513. Якасць энергіі

1. Якасць энергіі, якую падае энергазабеспячальная арганізацыя, павінна адпавядаць абавязковым для выканання патрабаванням тэхнічных нарматыўных прававых актаў у галіне тэхнічнага нармавання і стандартызацыі, патрабаванням, устаноўленым іншымі актамі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання або прадугледжаным дагаворам энергазабеспячэння.

2. У выпадку парушэння энергазабеспячальнай арганізацыяй патрабаванняў, якія прад'яўляюцца да якасці энергіі, абанент мае права адмовіцца ад аплаты такой энергіі. Пры гэтым энергазабеспячальная арганізацыя мае права патрабаваць пакрыцця абанентам вартасці таго, што абанент беспадстаўна збырог у выніку выкарыстання гэтай энергіі (пункт 2 артыкула 974), калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 514. Абавязкі абанента па ўтрыманні і эксплуатацыі сетак, прыбораў і абсталявання

1. Абанент абавязаны захоўваць належны тэхнічны стан і бяспеку энергетычных сетак, прыбораў і абсталявання, якія эксплуатауюцца, выконваць устаноўлены рэжым спажывання энергіі, а таксама неадкладна паведамляць энергаабеспячальнай арганізацыі аб аварыях, пажарах, няспраўнасцях прыбораў уліку энергіі і аб іншых парушэннях, якія ўзнікаюць пры выкарыстанні энергіі.

2. У выпадку, калі абанентам паводле дагавора энергаабеспячэння з'яўляецца грамадзянін, які выкарыстоўвае энергію для бытавога спажывання, абавязак захоўваць належны тэхнічны стан і бяспеку энергетычных сетак, а таксама прыбораў уліку спажывання энергіі ўскладаецца на энергаабеспячальную арганізацыю, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам. Пры гэтым абанент абавязаны забяспечыць доступ прадстаўнікоў энергаабеспячальнай арганізацыі да энергетычных сетак, прыбораў уліку спажывання энергіі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. Патрабаванні да тэхнічнага стану і эксплуатацыі энергетычных сетак, прыбораў і абсталявання, а таксама парадак ажыццяўлення кантролю за іх захаваннем вызначаюцца заканадаўствам і прынятымі ў адпаведнасці з ім актамі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання.

Артыкул 515. Аплата энергіі

1. Аплата энергіі выконваецца за фактычна прынятую абанентам колькасць энергіі ў адпаведнасці з данымі ўліку энергіі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

2. Парадак разлікаў за энергію вызначаецца заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

Артыкул 516. Субабанент

1. Абанент можа перадаваць энергію, прынятую ім ад энергаабеспячальнай арганізацыі праз далучаную сетку, іншай асобе (субабаненту) на падставе дагавора толькі са згоды энергаабеспячальнай арганізацыі.

2. Да дагавора па перадачы абанентам энергіі субабаненту прымяняюцца правілы гэтага параграфа, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

3. Пры перадачы энергіі субабаненту адказным перад энергаабеспячальнай арганізацыяй застаецца абанент, калі іншае не вызначана заканадаўчымі актамі.

Артыкул 517. Змяненне і скасаванне дагавора энергаабеспячэння

1. У выпадку, калі абанентам паводле дагавора энергаабеспячэння з'яўляецца грамадзянін, які выкарыстоўвае энергію для бытавога спажывання, ён мае права скасаваць дагавор у аднабаковым парадку пры ўмове пісьмовага апавяшчэння пра гэта энергаабеспячальнай арганізацыі і поўнай аплаты выкарыстанай энергіі.

У выпадках, калі абанентам паводле дагавора энергаабеспячэння выступае юрыдычная асоба, энергаабеспячальная арганізацыя мае права адмовіцца ад выканання дагавора ў аднабаковым парадку па падставах, прадугледжаных падпунктам 1 пункта 3 артыкула 493 гэтага Кодэкса, за выключэннем выпадкаў, устаноўленых заканадаўствам.

2. Перапынак у падачы, спыненне або абмежаванне падачы энергіі дапускаюцца па пагадненні бакоў, за выключэннем выпадкаў, калі засведчаны органам дзяржаўнага энергетычнага нагляду незадавальняючы стан энергетычных устаноў абанента пагражае аварыяй або стварае пагрозу жыццю і бяспецы грамадзян. Аб перапынку ў падачы, аб спыненні або абмежаванні падачы энергіі энергаабеспячальная арганізацыя павінна папярэдзіць абанента.

3. Перапынак у падачы, спыненне або абмежаванне падачы энергіі без узгаднення з абанентам і без адпаведнага яго папярэджання дапускаюцца ў выпадку неабходнасці прыняць неадкладныя меры па прадухіленні або ліквідацыі аварыі ў сістэме энергазабеспячальнай арганізацыі пры ўмове неадкладнага апавяшчэння аб гэтым абанента.

Артыкул 518. Адказнасць паводле дагавора энергазабеспячэння

1. У выпадках невыканання або неналежнага выканання абавязацельстваў паводле дагавора энергазабеспячэння бок, які парушыў абавязацельства, абавязаны пакрыць нанесеныя гэтым рэальныя страты (пункт 2 артыкула 14).

2. Калі ў выніку рэгулявання рэжыму спажывання энергіі, ажыццёўленага на падставе заканадаўства, дапушчаны перапынак у падачы энергіі абаненту, энергазабеспячальная арганізацыя нясе адказнасць за невыкананне або неналежнае выкананне дагаворных абавязацельстваў пры наяўнасці яе віны.

Артыкул 519. Прымяненне правіл аб энергазабеспячэнні да іншых дагавораў

1. Правілы, прадугледжаныя артыкуламі 510–518 гэтага Кодэкса, прымяняюцца да адносін, звязаных з забеспячэннем цеплай энергіяй праз далучаную сетку, калі іншае не вызначана заканадаўствам.

2. Да адносін, звязаных з забеспячэннем праз далучаную сетку газам, нафтай і нафтапрадуктамі, вадой і іншымі таварамі, правілы аб дагаворы энергазабеспячэння (артыкулы 510–518) прымяняюцца, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

§ 7. Продаж нерухомасці

Артыкул 520. Дагавор продажу нерухомай маёмасці

1. Паводле дагавора куплі-продажу нерухомай маёмасці (дагаворы продажу нерухомай маёмасці) прадавец абавязваецца перадаць ва ўласнасць пакупніка зямельны ўчастак, капітальную пабудову (будынак, збудаванне), кватэру або іншую маёмасць (пункт 1 артыкула 130).

2. Правілы гэтага параграфу прымяняюцца да продажу прадпрыемстваў пастолькі, паколькі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб дагаворы продажу прадпрыемства (артыкулы 530–537).

Артыкул 521. Форма дагавора продажу нерухомай маёмасці

Дагавор продажу нерухомай маёмасці заключаецца ў пісьмовай форме шляхам складання аднаго дакумента, падпісанага бакамі (пункт 2 артыкула 404).

Непрытрымліванне формы дагавора продажу нерухомай маёмасці цягне за сабой яго неправадзейнасць.

Артыкул 522. Дзяржаўная рэгістрацыя пераходу права ўласнасці на нерухомасць

1. Пераход права ўласнасці на нерухомасць паводле дагавора продажу нерухомай маёмасці да пакупніка падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі.

2. Выкананне дагавора продажу нерухомай маёмасці бакамі да дзяржаўнай рэгістрацыі пераходу права ўласнасці не з'яўляецца падставай для змянення іх адносін з трэцімі асобамі.

3. У выпадках, калі адзін з бакоў ухіляецца ад дзяржаўнай рэгістрацыі пераходу права ўласнасці на нерухомасць, суд мае права па патрабаванні іншага боку вынесці рашэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі пераходу права ўласнасці. Бок, які неабгрунтавана ўхіляецца ад дзяржаўнай рэгістрацыі пераходу права ўласнасці, павінен пакрыць іншаму боку страты, выкліканыя затрымкай рэгістрацыі.

Артыкул 523. Выключаны

Артыкул 524. Выключаны

Артыкул 525. Вызначэнне прадмета ў дагаворы продажу нерухомай маёмасці

У дагаворы продажу нерухомай маёмасці павінны быць указаны даныя, якія дазваляюць беспамылкова ўстанавіць нерухомую маёмасць, якая падлягае перадачы пакупніку паводле дагавора, у тым ліку даныя, якія вызначаюць размяшчэнне нерухомасці на адпаведным зямельным участку або ў складзе іншай нерухомай маёмасці.

Пры адсутнасці гэтых даных у дагаворы ўмова аб нерухомай маёмасці, якая падлягае перадачы, лічыцца не ўзгодненай бакамі, а адпаведны дагавор не лічыцца заключаным.

Артыкул 526. Цана нерухомасці ў дагаворы

1. Дагавор продажу нерухомай маёмасці павінен прадугледжваць цану гэтай нерухомасці.

Пры адсутнасці ўзгодненай бакамі ў пісьмовай форме ўмове аб цане нерухомасці дагавор аб яе продажы лічыцца незключаным. Пры гэтым правілы вызначэння цаны, прадугледжаныя пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса, не прымяняюцца.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам продажу нерухомай маёмасці, устаноўленая ў ім цана будынка, збудавання або іншай нерухомай маёмасці, якая знаходзіцца на зямельным участку, уключае цану адпаведнай часткі зямельнага ўчастка, якая перадаецца з гэтай нерухомай маёмасцю, або права на гэту частку.

3. У выпадках, калі цана нерухомасці ўстаноўлена ў дагаворы продажу нерухомай маёмасці на адзінку яе плошчы або іншага паказчыка яе памеру, агульная цана такой нерухомай маёмасці, які падлягае выплаце, вызначаецца зыходзячы з фактычнага памеру перададзенай пакупніку нерухомай маёмасці.

Артыкул 527. Перадача нерухомасці

1. Перадача нерухомасці прадаўцом і прыняцце яе пакупніком ажыццяўляюцца па перадатачным акце, які падпісваецца бакамі, або іншым дакуменце.

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, абавязацельства прадаўца перадаць нерухомасць пакупніку лічыцца выкананым пасля перадачы гэтай маёмасці пакупніку і падпісання бакамі адпаведнага дакумента аб перадачы.

Ухіленне аднаго з бакоў ад падпісання дакумента аб перадачы нерухомасці на ўмовах, прадугледжаных дагаворам, лічыцца адмовай прадаўца ад выканання абавязку перадаць маёмасць, а пакупніка – ад абавязку прыняць маёмасць.

2. Прыняцце пакупніком нерухомасці, якая не адпавядае ўмовам дагавора продажу нерухомай маёмасці, у тым ліку ў выпадку, калі такая неадпаведнасць агаворана ў дакуменце аб перадачы нерухомасці, не з'яўляецца падставай для вызвалення прадаўца ад адказнасці за неналежнае выкананне дагавора.

Артыкул 528. Наступствы перадачы нерухомасці неналежнай якасці

У выпадку перадачы прадаўцом пакупніку нерухомасці, якая не адпавядае ўмовам дагавора продажу нерухомай маёмасці аб яе якасці, прымяняюцца правілы артыкула 445

гэтага Кодэкса, за выключэннем палажэнняў аб праве пакупніка запатрабаваць замены тавару неналежнай якасці на тавар, які адпавядае ўмовам дагавора.

Артыкул 529. Асаблівасці продажу жылых памяшканняў

1. Істотнай умовай дагавора продажу жыллага дома, кватэры, часткі жыллага дома або кватэры, у якіх пражываюць асобы, што захоўваюць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі права карыстання гэтым жылым памяшканнем пасля яго набыцця пакупніком, з'яўляецца пералік гэтых асоб з указаннем іх правоў на карыстанне жылым памяшканнем, якое прадаецца.

2. Дагавор продажу жыллага дома, кватэры, часткі жыллага дома або кватэры падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі і лічыцца заключаным з моманту такой рэгістрацыі.

§ 8. Продаж прадпрыемства

Артыкул 530. Дагавор продажу прадпрыемства

1. Паводле дагавора продажу прадпрыемства прадавец абавязваецца перадаць ва ўласнасць пакупніка прадпрыемства ў цэлым як маёмасны комплекс (артыкул 132), за выключэннем правоў і абавязкаў, якія прадавец не мае права перадаваць іншым асобам.

2. Права на фірменнае найменне, таварны знак, знак абслугоўвання і іншыя сродкі індывідуалізацыі прадаўца і яго тавараў, работ або паслуг, а таксама належныя яму на падставе ліцэнзіі правы выкарыстання такіх сродкаў індывідуалізацыі пераходзяць да пакупніка, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

3. Права прадаўца, атрыманыя ім на падставе спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі) на займанне адпаведнай дзейнасцю, не падлягаюць перадачы пакупніку прадпрыемства, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам. Перадача пакупніку ў складзе прадпрыемства абавязацельстваў, выкананне якіх пакупніком немагчымае пры адсутнасці ў яго такога спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі), не вызваляе прадаўца ад адпаведных абавязацельстваў перад крэдытарамі.

Артыкул 531. Форма і дзяржаўная рэгістрацыя дагавора продажу прадпрыемства

1. Дагавор продажу прадпрыемства заключаецца ў пісьмовай форме шляхам складання аднаго дакумента, падпісанага бакамі (пункт 2 артыкула 404), з абавязковым далучэннем да яго дакументаў, указаных у пункце 2 артыкула 532 гэтага Кодэкса.

2. Непрытрымліванне формы дагавора продажу прадпрыемства цягне за сабой яго неправадзейнасць.

3. Дагавор продажу прадпрыемства падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі і лічыцца заключаным з моманту такой рэгістрацыі.

Артыкул 532. Сведчанне складу прадпрыемства, якое прадаецца

1. Склад і вартасць прадпрыемства, якое прадаецца, вызначаюцца ў дагаворы продажу прадпрыемства на аснове поўнай інвентарызацыі прадпрыемства, якая праводзіцца ў адпаведнасці з устаноўленымі правіламі такой інвентарызацыі.

2. Да падпісання дагавора продажу прадпрыемства бакамі павінны быць складзены і разгледжаны дакумент, якім аформлены вынікі інвентарызацыі, бухгалтарскі баланс (кніга ўліку даходаў і выдаткаў арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання), аўдытарскае заключэнне аб складзе і вартасці прадпрыемства як маёмаснага комплексу, а таксама пералік усіх даўгоў (абавязацельстваў), якія ўключаюцца ў склад прадпрыемства, з указаннем крэдытараў, характару, памеру і тэрмінаў іх патрабаванняў.

Маёмасць, правы і абавязкі, указаныя ў названых дакументах, падлягаюць перадачы прадаўцом пакупніку, калі іншае не вынікае з правіл артыкула 530 гэтага Кодэкса і не ўстаноўлена пагадненнем бакоў.

Артыкул 533. Правы крэдытораў пры продажы прадпрыемства

1. Крэдыторы па абавязацельствах, уключаных у склад прадпрыемства, якое прадаецца, павінны быць да яго перадачы пакупніку пісьмова апавешчаны аб яго продажы адным з бакоў дагавора продажу прадпрыемства.

2. Крэдытор, які пісьмова не паведаміў прадаўцу або пакупніку аб сваёй згодзе на перавод доўгу, мае права на працягу трох месяцаў з дня атрымання апавешчэння аб продажы прадпрыемства запатрабаваць спынення або датэрміновага выканання абавязацельстваў і пакрыцця прадаўцом нанесеных гэтым страт.

3. Крэдытор, які не быў апавешчаны аб продажы прадпрыемства ў парадку, прадугледжаным пунктам 1 гэтага артыкула, можа прад'явіць іск аб задавальненні патрабаванняў, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула, на працягу года з дня, калі ён даведаўся або павінен быў даведацца аб перадачы прадпрыемства прадаўцом пакупніку.

4. Пасля перадачы прадпрыемства пакупніку прадавец і пакупнік нясуць салідарную адказнасць па ўключаных у склад перададзенага прадпрыемства даўгах, якія былі пераведзены на пакупніка без згоды крэдытора.

Артыкул 534. Перадача прадпрыемства

1. Перадача прадпрыемства прадаўцом пакупніку ажыццяўляецца па перадатачным акце, у якім указваюцца даныя аб складзе прадпрыемства і аб апавешчэнні крэдытораў аб продажы прадпрыемства, а таксама звесткі аб выяўленых недахопах перададзенай маёмасці і пералік маёмасці, абавязкі па перадачы якой не выкананы прадаўцом з прычыны яе страты.

Падрыхтоўка прадпрыемства да перадачы, уключаючы складанне і прадстаўленне на падпісанне перадатачнага акта, з'яўляецца абавязкам прадаўца і ажыццяўляецца за яго кошт, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

2. Прадпрыемства лічыцца перададзеным пакупніку з дня падпісання перадатачнага акта абодвума бакамі.

3 гэтага моманту на пакупніка пераходзіць рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання маёмасці, перададзенай у складзе прадпрыемства.

Артыкул 535. Пераход права ўласнасці на прадпрыемства

1. Права ўласнасці на прадпрыемства пераходзіць да пакупніка з моманту дзяржаўнай рэгістрацыі гэтага права.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам продажу прадпрыемства, права ўласнасці на прадпрыемства пераходзіць да пакупніка і падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі непасрэдна пасля перадачы прадпрыемства пакупніку (артыкул 534).

3. У выпадках, калі дагаворам прадугледжана захаванне за прадаўцом права ўласнасці на прадпрыемства, перададзенае пакупніку, да аплаты прадпрыемства або да з'яўлення іншых акалічнасцей, пакупнік мае права да пераходу да яго права ўласнасці распараджацца маёмасцю і правамі, якія ўваходзяць у склад перададзенага прадпрыемства, у той меры, у якой гэта неабходна для мэт, для якіх прадпрыемства было набыта.

Артыкул 536. Наступствы перадачы і прыняцця прадпрыемства з недахопамі

1. Наступствы перадачы прадаўцом і прыняцця пакупніком па перадатачным акце прадпрыемства, склад якога не адпавядае прадугледжанаму дагаворам продажу прадпрыемства, у тым ліку ў адносінах да якасці перададзенай маёмасці, вызначаюцца на

падставе правіл, прадугледжаных артыкуламі 430 – 432, 436, 439, 445, 449 гэтага Кодэкса, калі іншае не вынікае з дагавора і не прадугледжана пунктамі 2 – 4 гэтага артыкула.

2. У выпадку, калі прадпрыемства перададзена і прынята па перадатачным акце, у якім указаны звесткі аб выяўленых недахопах прадпрыемства і аб страчанай маёмасці (пункт 1 артыкула 534), пакупнік мае права патрабаваць адпаведнага змяншэння пакупной цаны прадпрыемства, калі права на прад'яўленне ў такіх выпадках іншых патрабаванняў не прадугледжана дагаворам продажу прадпрыемства.

3. Пакупнік мае права патрабаваць змяншэння пакупной цаны ў выпадку перадачы яму ў складзе прадпрыемства даўгоў (абавязацельстваў) прадаўца, якія не былі ўказаны ў дагаворы продажу прадпрыемства або перадатачным акце, калі прадавец не дакажа, што пакупнік ведаў аб такіх даўгах (абавязацельствах) падчас заключэння дагавора і перадачы прадпрыемства.

4. Прадавец у выпадку атрымання апавяшчэння пакупніка аб недахопах маёмасці, перададзенай у складзе прадпрыемства, або адсутнасці ў гэтым складзе асобных відаў маёмасці, што падлягаюць перадачы, можа без прамаруджання замяніць маёмасць неналежамай якасці або прадаставіць пакупніку маёмасць, якой не хапае.

5. Пакупнік мае права ў судовым парадку патрабаваць скасавання або змянення дагавора продажу прадпрыемства і вяртання таго, што выканана бакамі паводле дагавора, калі ўстаноўлена, што прадпрыемства з прычыны недахопаў, за якія прадавец адказвае, непрыдатнае для мэт, названых у дагаворы продажу, і гэтыя недахопы не ліквідаваны прадаўцом на ўмовах, у парадку і ў тэрміны, устаноўленыя ў адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам, ці ліквідацыя такіх недахопаў немагчыма.

Артыкул 537. Прымяненне да дагавора продажу прадпрыемства правіл аб наступствах неправадзейнасці здзелак і аб змяненні або скасаванні дагавора

Правілы гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб наступствах неправадзейнасці здзелак і аб змяненні або аб скасаванні дагавора куплі-продажу, якія прадугледжваюць вяртанне або спагнанне ў натуре атрыманага паводле дагавора з аднаго боку або з абодвух бакоў, прымяняюцца да дагавора продажу прадпрыемства, калі такія наступствы істотна не парушаюць правы і ахованыя заканадаўствам інтарэсы крэдытораў прадаўца і пакупніка, іншых асоб і не супярэчаць дзяржаўным і грамадскім інтарэсам.

ГЛАВА 31 МЕНА

Артыкул 538. Дагавор мены

1. Паводле дагавора мены кожны з бакоў абавязваецца перадаць ва ўласнасць другому боку адзін тавар у абмен на іншы.

2. Да дагавора мены прымяняюцца адпаведныя правілы аб куплі-продажы (глава 30), калі гэта не супярэчыць правілам гэтай главы і сутнасці мены. Пры гэтым кожны з бакоў прызнаецца прадаўцом тавару, які ён абавязваецца перадаць, і пакупніком тавару, які ён абавязваецца прыняць у абмен.

Артыкул 539. Цэны і выдаткі паводле дагавора мены

1. Калі з дагавора мены не вынікае іншае, тавары, падлеглыя абмену, лічацца раўнацэннымі, а выдаткі на іх перадачу і прыняцце ажыццяўляюцца ў кожным выпадку тым бокам, які нясе адпаведныя абавязкі.

2. У выпадку, калі ў адпаведнасці з дагаворам мены тавары, якімі абменьваюцца, прызнаюцца нераўнацэннымі, то бок, які абавязаны перадаць тавар, цана якога ніжэйшая за

цану тавару, што прадастаўляецца ў абмен, павінен аплаціць розніцу ў цэнах непасрэдна да або пасля выканання яго абавязку перадаць тавар, калі іншы парадак аплаты не прадугледжаны заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 540. Сустрэчнае выкананне абавязацельства перадаць тавар паводле дагавора мены

У выпадку, калі ў адпаведнасці з дагаворам мены тэрміны перадачы тавараў, якімі абменьваюцца, не супадаюць, да выканання абавязацельства перадаць тавар бокам, які павінен перадаць тавар пасля перадачы тавару другім бокам, прымяняюцца правілы аб сустрэчным выкананні абавязацельстваў (артыкул 309).

Артыкул 541. Пераход права ўласнасці на тавары, якімі абменьваюцца

Калі заканадаўствам або дагаворам мены не прадугледжана іншае, права ўласнасці на тавары, якімі абменьваюцца, пераходзіць да бакоў, якія выступаюць паводле дагавора мены ў якасці пакупнікоў, адначасова пасля выканання абавязацельстваў перадаць адпаведныя тавары абодвума бакамі.

Артыкул 542. Адказнасць за канфіскацыю тавару, набытага паводле дагавора мены

Бок, у якога трэцяй асобай канфіскаваны тавар, набыты паводле дагавора мены, мае права пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 431 гэтага Кодэкса, запатрабаваць ад другога боку вяртання тавару, атрыманага апошнім на абмен, і (або) пакрыцця страт.

ГЛАВА 32 ДАРЭННЕ

Артыкул 543. Дагавор дарэння

1. Паводле дагавора дарэння адзін бок (дарыльшчык) безаплата перадае або абавязваецца перадаць іншаму боку (які абдорваецца) рэч ва ўласнасць або маёмаснае права (патрабаванне) да сябе або да трэцяй асобы ці вызваляе або абавязваецца вызваліць яго ад маёмаснага абавязку перад сабой або перад трэцяй асобай.

Пры наяўнасці сустрэчнай перадачы рэчы або права ці сустрэчнага абавязацельства дагавор не прызнаецца дарэннем. Да такога дагавора прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктам 2 артыкула 171 гэтага Кодэкса.

2. Абяцанне безаплата перадаць каму-небудзь рэч або маёмаснае права ці вызваліць каго-небудзь ад маёмаснага абавязку (абяцанне дарэння) прызнаецца дагаворам дарэння і звязвае таго, хто абяцаў, калі абяцанне зроблена ў належнай форме (пункт 2 артыкула 545) і ўтрымлівае ясна выражаны намер здзейсніць у будучым безаплатную перадачу рэчы або права канкрэтнай асобе ці вызваліць яе ад маёмаснага абавязку.

Абяцанне падарыць усю сваю маёмасць або частку сваёй маёмасці без указання на канкрэтны прадмет дарэння ў выглядзе рэчы, права або вызвалення ад абавязку нікчэмнае.

3. Дагавор, які прадугледжвае перадачу дару асобе, якая абдорваецца пасля смерці дарыльшчыка, нікчэмны.

Да такога роду дарэння прымяняюцца правілы грамадзянскага заканадаўства аб успадкаванні.

4. Істотнай умовай дагавора дарэння жыллага дома, кватэры, часткі жыллага дома або кватэры, у якіх пражываюць асобы, што захоўваюць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі права карыстання гэтым жылым памяшканнем пасля пераходу права ўласнасці на яго,

з'яўляецца пералік гэтых асоб з указаннем іх правоў на карыстанне жылым памяшканнем, якое перадаецца ў дар.

Артыкул 544. Адмова асобы, якая абдорваецца, прыняць дар

1. Асоба, якая абдорваецца, мае права ў любы час да перадачы ёй дару адмовіцца ад яго. У гэтым выпадку дагавор дарэння лічыцца скасаваным.

2. Калі дагавор дарэння заключаны ў пісьмовай форме, адмова ад дару павінна быць здзейснена таксама ў пісьмовай форме. У выпадку, калі дагавор дарэння зарэгістраваны (пункт 3 артыкула 545), адмова ад прыняцця дару таксама падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі.

3. Калі дагавор дарэння быў заключаны ў пісьмовай форме, дарыльшчык мае права патрабаваць ад асобы, якая абдорваецца, пакрыцця рэальных страт, нанесеных адмовай прыняць дар.

Артыкул 545. Форма дагавора дарэння

1. Дарэнне, якое суправаджаецца перадачай дару асобе, якая абдорваецца, можа быць здзейснена вусна, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 гэтага артыкула.

Перадача дару ажыццяўляецца праз яго ўручэнне, сімвалічную перадачу (уручэнне ключоў і да т.п.) або ўручэнне дакументаў, якія ўстанаўліваюць права.

2. Дагавор дарэння рухомай маёмасці павінен быць здзейснены ў пісьмовай форме ў выпадках, калі:

1) дарыльшчыкам з'яўляецца юрыдычная асоба і вартасць дару перавышае больш чым у пяць разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай велічыні;

2) дагавор змяшчае абяцанне дарэння ў будучым.

У выпадках, прадугледжаных у гэтым пункце, дагавор дарэння, здзейснены вусна, нікчэмны.

3. Дагавор дарэння нерухомай маёмасці падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі.

Артыкул 546. Забарона дарэння

Не дапускаецца дарэнне, за выключэннем звычайных падарункаў, вартасць якіх не перавышае ўстаноўленага заканадаўствам пяціразовага памеру базавай велічыні:

1) ад імені малалетніх і грамадзян, прызнаных недзеяздольнымі, – іх законнымі прадстаўнікамі;

2) работнікам арганізацый аховы здароўя, устаноў адукацыі, устаноў сацыяльнага абслугоўвання, іншых аналагічных арганізацый – грамадзянамі, якія знаходзяцца ў іх на лячэнні, утрыманні, якія атрымліваюць у іх адукацыю, сужэнцамі і сваякамі гэтых грамадзян;

3) выключаны;

4) у адносінах паміж камерцыйнымі арганізацыямі.

Заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены іншыя забароны дарэння дзяржаўным службовым або прыраўнаваным да іх асобам ці замежным службовым асобам у сувязі з выкананнем службовых (працоўных) абавязкаў, за выключэннем сувеніраў, якія ўручаюцца пры правядзенні пратакольных і іншых афіцыйных мерапрыемстваў, чым прадугледжаныя гэтым артыкулам.

Артыкул 547. Абмежаванні дарэння

1. Юрыдычная асоба, якой рэч належыць на праве гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання, мае права падарыць яе са згоды ўласніка, калі заканадаўствам не

прадугледжана іншае. Гэта абмежаванне не распаўсюджваецца на звычайныя падарункі невялікай вартасці (артыкул 546).

2. Дарэнне маёмасці, якая знаходзіцца ў агульнай сумеснай уласнасці, дапускаецца па згодзе ўсіх удзельнікаў сумеснай уласнасці з захаваннем правіл, прадугледжаных артыкулам 256 гэтага Кодэкса.

3. Даверанасць на здзяйсненне дарэння прадстаўніком, у якой не названа асоба, якая абдорваецца, і не ўказаны прадмет дарэння, нікчэмная.

Артыкул 548. Адмова ад выканання дагавора дарэння

1. Дарыльшчык мае права адмовіцца ад выканання дагавора, што ўтрымлівае абяцанне перадаць у будучым асобе, якая абдорваецца, рэч або права, калі пасля заключэння дагавора маёмаснае або сямейнае становішча ці стан здароўя дарыльшчыка пагоршыўся.

2. Дарыльшчык мае права адмовіцца ад выканання дагавора, што ўтрымлівае абяцанне перадаць у будучым асобе, якая абдорваецца, рэч або права, па падставах, якія даюць яму права адмяніць дарэнне (пункт 1 артыкула 549).

3. Адмова дарыльшчыка ад выканання дагавора дарэння па падставах, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, не дае асобе, якая абдорваецца, права патрабаваць пакрыцця страт.

Артыкул 549. Адмена дарэння

1. Дарыльшчык мае права адмяніць дарэнне, калі асоба, якая абдорваецца, учыніла замах на яго жыццё, жыццё каго-небудзь з членаў яго сям'і або блізкіх сваякоў ці наўмысна нанесла дарыльшчыку цялесныя пашкоджанні.

У выпадку наўмыснага пазбаўлення жыцця дарыльшчыка асобай, якая абдорваецца, права патрабаваць у судзе адмены дарэння належыць спадчыннікам дарыльшчыка.

2. Па патрабаванні зацікаўленай асобы суд можа адмяніць дарэнне, здзейсненае індывідуальным прадпрымальнікам або юрыдычнай асобай з парушэннем палажэнняў акта заканадаўства аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) за кошт сродкаў, звязаных з яго прадпрымальніцкай дзейнасцю, на працягу шасці месяцаў, якія папярэднічалі аб'яўленню такой асобы эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам).

3. У дагаворы дарэння можа быць абумоўлена права дарыльшчыка адмяніць дарэнне ў выпадку, калі ён перажыве асобу, якая абдорваецца.

4. У выпадку адмены дарэння асоба, якая абдорваецца, абавязана вярнуць падораную рэч, калі яна захавалася ў натуре да моманту адмены дарэння.

Артыкул 550. Выпадкі, у якіх адмова ад выканання дагавора дарэння і адмена дарэння немагчымыя

Правілы аб адмове ад выканання дагавора дарэння (артыкул 548) і аб адмене дарэння (артыкул 549) не прымяняюцца да звычайных падарункаў невялікай вартасці (артыкул 546).

Артыкул 551. Наступствы нанясення шкоды ў выніку недахопаў падоранай рэчы

Шкода, нанесеная жыццю, здароўю або маёмасці грамадзяніна, які абдорваецца, у выніку недахопаў падоранай рэчы, падлягае пакрыццю дарыльшчыкам у адпаведнасці з правіламі главы 58 гэтага Кодэкса, калі даказана, што гэтыя недахопы ўзніклі да перадачы рэчы асобе, якая абдорваецца, не адносяцца да ліку яўных і дарыльшчык, хаця і ведаў пра іх, не папярэдзіў пра іх асобу, якая абдорваецца.

Артыкул 552. Правапераемнасць пры абяцанні дарэння

1. Правы асобы, што абдорваецца, якой паводле дагавора дарэння абяцаны дар, не пераходзяць да яе спадчыннікаў (правапераемнікаў), калі іншае не прадугледжана дагаворам дарэння.

2. Абавязкі дарыльшчыка, які абяцаў дарэнне, пераходзяць да яго спадчыннікаў (правапераемнікаў), калі іншае не прадугледжана дагаворам дарэння.

Артыкул 553. Ахвяраванні

1. Ахвяраваннем прызнаецца дарэнне рэчы або права ў агульнакарысных мэтах.

Ахвяраванні могуць рабіцца грамадзянам, арганізацыям аховы здароўя, установам адукацыі, установам сацыяльнага абслугоўвання, іншым аналагічным арганізацыям, дабрачынным, навуковым арганізацыям, фондам, музеям і іншым установам культуры, грамадскім, рэлігійным і іншым некамерцыйным арганізацыям, а таксама Рэспубліцы Беларусь і яе адміністрацыйна-тэрытарыяльным адзінкам.

2. На прыняцце ахвяраванняў не патрабуецца чыйго-небудзь дазволу або згоды.

3. Ахвяраванне маёмасці грамадзяніну павінна быць, а юрыдычным асобам – можа быць абумоўлена ахвяравальнікам выкарыстаннем гэтай маёмасці па пэўным прызначэнні. Пры адсутнасці такой умовы ахвяраванне маёмасці грамадзяніну лічыцца звычайным дарэннем, а ў астатніх выпадках ахвяраваная маёмасць выкарыстоўваецца асобай, якая абдорваецца, у адпаведнасці з прызначэннем маёмасці.

Юрыдычная асоба, якая прымае ахвяраванне, для выкарыстання якога ўстаноўлена пэўнае прызначэнне, павінна весці асобны ўлік усіх аперацый па выкарыстанні ахвяраванай маёмасці.

4. Калі выкарыстанне ахвяраванай маёмасці ў адпаведнасці з указаным ахвяравальнікам прызначэннем становіцца ў выніку змененых акалічнасцей немагчымым, яна можа быць выкарыстана па іншым прызначэнні толькі са згоды ахвяравальніка, а ў выпадку смерці грамадзяніна-ахвяравальніка або ліквідацыі юрыдычнай асобы – ахвяравальніка – па рашэнні суда.

5. Выкарыстанне ахвяраванай маёмасці не ў адпаведнасці з указаным ахвяравальнікам прызначэннем або змяненне гэтага прызначэння з парушэннямі правіл пункта 4 гэтага артыкула дае права ахвяравальніку, яго спадчыннікам або іншаму правапераемніку патрабаваць адмены ахвяравання.

6. Да ахвяраванняў не прымяняюцца артыкулы 549 і 552 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 33

РЭНТА І ПАЖЫЦЦЁВАЕ ЎТРЫМАННЕ З ЗАБЕСПЯЧЭННЕМ

§ 1. Агульныя палажэнні аб рэнце і пажыццёвым утрыманні з забеспячэннем

Артыкул 554. Дагавор рэнты

1. Паводле дагавора рэнты адзін бок (атрымальнік рэнты) перадае іншаму боку (плацельшчыку рэнты) ва ўласнасць маёмасць, а плацельшчык рэнты абавязаны ў абмен на атрыманую ўласнасць перыядычна выплачваць атрымальніку рэнту ў выглядзе пэўнай грашовай сумы або прадастаўлення сродкаў на яго ўтрыманне ў іншай форме.

2. Паводле дагавора рэнты дапускаецца ўстанаўленне абавязку выплачваць рэнту бестэрмінова (пастаянная рэнта) або на тэрмін жыцця атрымальніка рэнты (пажыццёвая рэнта). Пажыццёвая рэнта можа быць устаноўлена на ўмовах пажыццёвага ўтрымання грамадзяніна з забеспячэннем.

Артыкул 555. Форма дагавора рэнты

Дагавор рэнты падлягае натарыяльнаму сведчанню, а дагавор, які прадугледжвае адчужэнне нерухомай маёмасці пад выплату рэнты, падлягае таксама дзяржаўнай рэгістрацыі.

Артыкул 556. Адчужэнне маёмасці пад выплату рэнты

1. Маёмасць, якая адчужаецца пад выплату рэнты, можа быць перададзена атрымальнікам рэнты ва ўласнасць плацельшчыка рэнты за плату або бясплатна.

2. У выпадках, калі дагаворам рэнты прадугледжваецца перадача маёмасці за плату, да адносін бакоў па перадачы і аплаце прымяняюцца правілы аб куплі-продажы (глава 30), а ў выпадках, калі такая маёмасць перадаецца бясплатна, правілы аб дагаворы дарэння (глава 32) пастолькі, паколькі іншае не ўстаноўлена правіламі гэтай главы і не супярэчыць сутнасці дагавора рэнты.

Артыкул 557. Абцяжаранне рэнтай нерухомай маёмасці

1. Рэнта абцяжарвае прадпрыемства, капітальную пабудову (будынак, збудаванне) або іншую нерухомую маёмасць, размешчаную на зямельным участку і перададзеную пад яе выплату. У выпадку адчужэння такой маёмасці плацельшчыкам рэнты яго абавязацельствы паводле дагавора рэнты пераходзяць на набывальніка маёмасці, у тым ліку з улікам патрабаванняў заканадаўства аб ахове і выкарыстанні зямель у адносінах да зямельнага ўчастка, на якім размешчана гэта маёмасць.

2. Асоба, якая перадала абцяжараную рэнтай нерухомую маёмасць ва ўласнасць іншай асобы, нясе субсідыярную з ёй адказнасць (артыкул 370) па патрабаваннях атрымальніка рэнты, якія ўзніклі ў сувязі з парушэннем дагавора рэнты, калі гэтым Кодэксам, іншымі актамі заканадаўства або дагаворам не прадугледжана салідарная адказнасць па гэтым абавязацельстве.

Артыкул 558. Забеспячэнне выплаты рэнты

1. Пры перадачы пад выплату рэнты нерухомай маёмасці, за выключэннем зямельнага ўчастка, атрымальнік рэнты ў забеспячэнне абавязацельства плацельшчыка рэнты атрымлівае права закладу на гэту маёмасць. Пры гэтым зямельны ўчастак перадаецца пад выплату рэнты ў адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

2. Істотнай умовай дагавора, якая прадугледжвае перадачу пад выплату рэнты грашовай сумы або іншай рухомай маёмасці, з'яўляецца ўмова, якая ўстанаўлівае абавязак плацельшчыка рэнты прадаставіць забеспячэнне выканання яго абавязацельстваў (артыкул 310) або застрахаваць на карысць атрымальніка рэнты адказнасць паводле дагавора (артыкул 824) за невыкананне ці неналежнае выкананне гэтых абавязацельстваў.

3. Пры невыкананні плацельшчыкам рэнты абавязкаў, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула, а таксама ў выпадку страты забеспячэння або пагаршэння яго ўмоў з-за акалічнасцей, за якія атрымальнік рэнты не адказвае, атрымальнік рэнты мае права скасаваць дагавор рэнты і запатрабаваць пакрыцця страт, выкліканых скасаваннем дагавора.

Артыкул 559. Адказнасць за пратэрміноўку выплаты рэнты

За пратэрміноўку выплаты рэнты плацельшчык рэнты выплачвае атрымальніку рэнты працэнты, прадугледжаныя артыкулам 366 гэтага Кодэкса, калі іншы памер працэнтаў не прадугледжаны дагаворам рэнты.

§ 2. Пастаянная рэнты

Артыкул 560. Атрымальнік пастаяннай рэнты

1. Атрымальнікамі пастаяннай рэнты могуць быць толькі грамадзяне, а таксама некамерцыйныя арганізацыі, калі гэта не супярэчыць заканадаўству і адпавядае мэтам іх дзейнасці.

2. Права атрымальніка рэнты паводле дагавора пастаяннай рэнты могуць перадавацца асобам, указаным у пункце 1 гэтага артыкула, шляхам уступкі патрабавання і пераходзіць у спадчыну або ў парадку правапераемнасці пры рэарганізацыі юрыдычных асоб, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

Артыкул 561. Форма і памер пастаяннай рэнты

1. Пастаянная рэнты выплачваецца ў грашовай форме ў памеры, прадугледжаным дагаворам.

Дагаворам пастаяннай рэнты можа быць прадугледжана выплата рэнты шляхам прадастаўлення рэчаў, выканання работ або аказання паслуг, якія адпавядаюць па вартасці грашовай суме рэнты.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, памер рэнты, якая выплачваецца, павялічваецца прапарцыянальна павелічэнню ўстаноўленага заканадаўствам памеру базавай велічыні.

Артыкул 562. Тэрміны выплаты пастаяннай рэнты

Калі іншае не прадугледжана дагаворам пастаяннай рэнты, пастаянная рэнты выплачваецца па сканчэнні кожнага каляндарнага квартала.

Артыкул 563. Права плацельшчыка на выкуп пастаяннай рэнты

1. Плацельшчык пастаяннай рэнты мае права адмовіцца ад далейшай выплаты рэнты шляхам яе выкупу.

2. Такая адмова правадзейная пры ўмове, што яна заяўлена плацельшчыкам рэнты ў пісьмовай форме не пазней за тры месяцы да спынення выплаты рэнты або за больш працяглы тэрмін, прадугледжаны дагаворам пастаяннай рэнты. Пры гэтым абавязацельства па выплаце рэнты не спыняецца да атрымання ўсёй сумы выкупу атрымальнікам рэнты, калі іншы парадак выкупу не прадугледжаны дагаворам.

3. Умова дагавора аб адмове плацельшчыка пастаяннай рэнты ад права на яе выкуп нікчэмная.

Дагаворам можа быць прадугледжана, што права на выкуп пастаяннай рэнты не можа быць рэалізавана пры жыцці атрымальніка рэнты або на працягу іншага тэрміну, які не перавышае трыццаці гадоў з моманту заключэння дагавора.

Артыкул 564. Выкуп пастаяннай рэнты па патрабаванні атрымальніка рэнты

Атрымальнік рэнты мае права патрабаваць выкупу рэнты плацельшчыкам у выпадках, калі:

1) плацельшчык рэнты пратэрмінаваў яе выплату больш чым на адзін год, калі іншае не прадугледжана дагаворам пастаяннай рэнты;

2) плацельшчык рэнты парушыў свае абавязацельствы па забеспячэнні выплаты рэнты (артыкул 558);

3) плацельшчык рэнты прызнаны эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) або ўзніклі іншыя акалічнасці, якія відавочна сведчаць, што рэнта не будзе выплачвацца ім у памеры і ў тэрміны, устаноўленыя дагаворам;

4) нерухомая маёмасць, перададзеная пад выплату рэнты, паступіла ў агульную ўласнасць або раздзелена паміж некалькімі асобамі;

5) у іншых выпадках, прадугледжаных дагаворам.

Артыкул 565. Выкупная цана пастаяннай рэнты

1. Выкуп пастаяннай рэнты ў выпадках, прадугледжаных артыкуламі 563 і 564 гэтага Кодэкса, праводзіцца па цане, вызначанай дагаворам пастаяннай рэнты.

2. Пры адсутнасці ўмовы аб выкупной цане ў дагаворы, па якім маёмасць перададзена пад выплату рэнты з аплатай, выкуп ажыццяўляецца па цане, якая адпавядае гадавой суме падлеглай да выплаты рэнты.

3. Пры адсутнасці ўмовы аб выкупной цане ў дагаворы, па якім маёмасць перададзена пад выплату рэнты бясплатна, у выкупную цану разам з гадавой сумай рэнтавых плацяжоў уключаецца цана перададзенай маёмасці, якая вызначаецца па правілах, прадугледжаных пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса.

Артыкул 566. Рызыка выпадковай гібелі маёмасці, перададзенай пад выплату пастаяннай рэнты

1. Рызыку выпадковай гібелі або выпадковага псавання, пашкоджання маёмасці, перададзенай бясплатна пад выплату пастаяннай рэнты, нясе плацельшчык рэнты.

2. Пры выпадковай гібелі або выпадковым пашкоджанні маёмасці, перададзенай за плату пад выплату пастаяннай рэнты, плацельшчык мае права патрабаваць адпаведна спынення абавязацельства па выплаце рэнты або змянення ўмоў яе выплаты.

§ 3. Пажыццёвая рэнта

Артыкул 567. Атрымальнік пажыццёвай рэнты

1. Пажыццёвая рэнта можа быць устаноўлена на перыяд жыцця грамадзяніна, які перадае маёмасць пад выплату рэнты, або на перыяд жыцця іншага ўказанага ім грамадзяніна.

2. Дапускаецца ўстанаўленне пажыццёвай рэнты на карысць некалькіх грамадзян, долі якіх у праве на атрыманне рэнты лічацца роўнымі, калі іншае не прадугледжана дагаворам пажыццёвай рэнты.

У выпадку смерці аднаго з атрымальнікаў рэнты яго доля ў праве на атрыманне рэнты пераходзіць да атрымальнікаў рэнты, якія яго перажылі, калі дагаворам пажыццёвай рэнты не прадугледжана іншае, а ў выпадку смерці апошняга атрымальніка рэнты абавязацельства выплаты рэнты спыняецца.

3. Дагавор, які ўстанаўлівае пажыццёвую рэнту на карысць грамадзяніна, які памёр на момант заключэння дагавора, нікчэмны.

Артыкул 568. Памер пажыццёвай рэнты

1. Пажыццёвая рэнта вызначаецца ў дагаворы як грашовая сума, якая перыядычна выплачваецца атрымальніку рэнты на працягу яго жыцця. У выпадках, калі бакамі заключаны дагавор пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем, у дагаворы павінна быць вызначана вартасць такога ўтрымання.

2. Памер пажыццёвай рэнты, які вызначаецца ў дагаворы, у разліку на месяц павінен быць не меншым за памер базавай велічыні, устаноўленай заканадаўствам, а ў выпадках, прадугледжаных артыкуламі 299 гэтага Кодэкса, падлягае павелічэнню.

Артыкул 569. Тэрміны выплаты пажыццёвай рэнты

Калі іншае не прадугледжана дагаворам пажыццёвай рэнты, пажыццёвая рэнта выплачваецца па сканчэнні кожнага каляндарнага месяца.

Артыкул 570. Скасаванне дагавора пажыццёвай рэнты па патрабаванні атрымальніка рэнты

1. У выпадках істотнага парушэння дагавора пажыццёвай рэнты плацельшчыкам рэнты атрымальнік рэнты мае права патрабаваць ад плацельшчыка рэнты выкупу рэнты на ўмовах, прадугледжаных артыкулам 565 гэтага Кодэкса, або скасавання дагавора і пакрыцця страт.

2. Калі пад выплату пажыццёвай рэнты кватэра, жылы дом або іншая маёмасць адчужана бясплатна, атрымальнік рэнты мае права пры істотным парушэнні дагавора плацельшчыкам рэнты запатрабаваць вяртання гэтай маёмасці з залікам яе вартасці ў лік выкупной цаны рэнты.

Артыкул 571. Рызыка выпадковай гібелі маёмасці, перададзенай пад выплату рэнты

Выпадковая гібель або выпадковае пашкоджанне маёмасці, перададзенай пад выплату пажыццёвай рэнты, не вызваляюць плацельшчыка рэнты ад абавязацельства выплачваць яе на ўмовах, прадугледжаных дагаворам пажыццёвай рэнты.

§ 4. Пажыццёвае ўтрыманне з забеспячэннем

Артыкул 572. Дагавор пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем

1. Паводле дагавора пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем атрымальнік рэнты – грамадзянін перадае прыналежную яму нерухомую маёмасць, за выключэннем зямельнага ўчастка, ва ўласнасць плацельшчыка рэнты, які абавязваецца пажыццёва ўтрымліваць з забеспячэннем грамадзяніна і (або) указаную ім трэцюю асобу (асоб). Пры гэтым зямельны ўчастак перадаецца пад выплату рэнты ў адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

2. Да дагавора пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем прымяняюцца правілы аб пажыццёвай рэнце, калі іншае не прадугледжана правіламі гэтага параграфу.

Артыкул 573. Абавязак па прадастаўленні ўтрымання з забеспячэннем

1. Абавязак плацельшчыка рэнты па прадастаўленні ўтрымання з забеспячэннем можа ўключаць забеспячэнне патрэб у жыллі, харчаванні і адзенні, а калі гэтага патрабуе стан здароўя грамадзяніна, то і яго догляд. Дагаворам пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем можа быць таксама прадугледжана аплата плацельшчыкам рэнты рытуальных паслуг.

2. У дагаворы пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем павінна быць вызначана вартасць усяго аб'ёму ўтрымання з забеспячэннем. Пры гэтым вартасць агульнага аб'ёму ўтрымання на месяц не можа быць меншай за двухразовы памер базавай велічыні, устаноўлены заканадаўствам.

3. Пры вырашэнні спрэчкі паміж бакамі пра аб'ём утрымання, якое прадастаўляецца або павінна прадастаўляцца грамадзяніну, суд павінен зыходзіць з прынцыпаў добрасумленнасці і разумнасці.

Артыкул 574. Замена пажыццёвага ўтрымання перыядычнымі плацэжамі

Дагаворам пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем можа быць прадугледжана магчымасць замены прадастаўлення ўтрымання з забеспячэннем у натуре выплатай на працягу жыцця грамадзяніна перыядычных плацэжоў грашымі.

Артыкул 575. Адчужэнне і выкарыстанне маёмасці, перададзенай для забеспячэння пажыццёвага ўтрымання

Плацельшчык рэнты мае права адчужаць, здаваць у заклад або іншым спосабам абцяжарваць нерухомую маёмасць, перададзеную яму для забеспячэння пажыццёвага ўтрымання, толькі пры наяўнасці папярэдняй згоды атрымальніка рэнты.

Плацельшчык рэнты абавязаны прымаць неабходныя меры, каб у перыяд прадастаўлення пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем выкарыстанне ўказанай маёмасці не прыводзіла да паніжэння вартасці гэтай маёмасці.

Артыкул 576. Спыненне пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем

1. Абавязацельства пажыццёвага ўтрымання з забеспячэннем спыняецца смерцю асобы (асоб), якая атрымлівае пажыццёвае ўтрыманне з забеспячэннем.

2. Пры істотным парушэнні плацельшчыкам рэнты сваіх абавязацельстваў атрымальнік рэнты мае права запатрабаваць вяртання нерухомай маёмасці, перададзенай для забеспячэння пажыццёвага ўтрымання, або выплаты яму выкупной цаны на ўмовах, устаноўленых артыкулам 565 гэтага Кодэкса. Пры гэтым плацельшчык рэнты не мае права патрабаваць кампенсацыі выдаткаў, панесеных у сувязі з утрыманнем асобы (асоб), якая атрымлівае пажыццёвае ўтрыманне з забеспячэннем.

ГЛАВА 34 АРЭНДА

§ 1. Агульныя палажэнні аб арэндзе

Артыкул 577. Дагавор арэнды

Паводле дагавора арэнды (маёмаснага найму) арэндадаўца (наймадаўца) абавязваецца прадаставіць арандатару (наймальніку) маёмасць за плату ў часовае валоданне і карыстанне або ў часовае карыстанне.

Набытак, прадукцыя і даходы, атрыманыя арандатарам у выніку выкарыстання арандаванай маёмасці ў адпаведнасці з дагаворам, з'яўляюцца яго ўласнасцю.

Артыкул 578. Аб'екты арэнды

1. У арэнду могуць быць перададзены зямельныя ўчасткі і іншыя адасобленыя прыродныя аб'екты, прадпрыемствы і іншыя маёмасныя комплексы, капітальныя пабудовы (будынкі, збудаванні), ізаляваныя памяшканні, машына-месцы, іх часткі, вызначаныя бакамі ў дагаворы, абсталяванне, транспартныя сродкі і іншыя рэчы, якія не страчваюць сваіх натуральных уласцівасцей у працэсе іх выкарыстання (неспажывальныя рэчы).

Заканадаўчымі актамі могуць быць устаноўлены віды маёмасці, здача якой у арэнду не дапускаецца або абмяжоўваецца.

2. Заканадаўствам могуць быць устаноўлены асаблівасці здачы ў арэнду зямельных участкаў і іншых адасобленых прыродных аб'ектаў, а таксама асобных відаў іншай маёмасці.

3. У дагаворы арэнды павінны быць указаны даныя, якія дазваляюць пэўна ўстанавіць маёмасць, якая падлягае перадачы арандатару ў якасці аб’екта арэнды. Пры адсутнасці гэтых даных у дагаворы ўмова аб аб’екце, які падлягае перадачы ў арэнду, лічыцца не ўзгодненай бакамі, а адпаведны дагавор не лічыцца заключаным.

Артыкул 579. Арэндадаўца

Права здачы маёмасці ў арэнду належыць яго ўласніку. Арэндадаўцамі могуць быць таксама асобы, управамоцненыя заканадаўствам або ўласнікам здаваць маёмасць у арэнду.

Артыкул 580. Форма і дзяржаўная рэгістрацыя дагавора арэнды

1. Дагавор арэнды на тэрмін большы за адзін год, а калі хоць бы адным з бакоў дагавора з’яўляецца юрыдычная асоба, – незалежна ад тэрміну павінен быць заключаны ў пісьмовай форме, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

2. Дагавор арэнды нерухомай маёмасці падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. Дагавор арэнды маёмасці, які прадугледжвае выкуп арандатарам арандаванай маёмасці (артыкул 595), заключаецца ў форме, прадугледжанай для дагавора куплі-продажу такой маёмасці.

Артыкул 581. Тэрмін дагавора арэнды

1. Дагавор арэнды заключаецца на тэрмін, вызначаны дагаворам.

2. Калі тэрмін арэнды ў дагаворы не вызначаны, дагавор арэнды лічыцца заключаным на няпэўны тэрмін.

У гэтым выпадку кожны з бакоў мае права ў любы час адмовіцца ад дагавора, папярэдзіўшы аб гэтым другі бок за адзін месяц, а пры арэндзе нерухомай маёмасці – за тры месяцы. Заканадаўствам або дагаворам можа быць устаноўлены іншы тэрмін для папярэджання аб спыненні дагавора арэнды, заключаючага на няпэўны тэрмін.

3. Заканадаўствам могуць устанаўлівацца максімальныя (гранічныя) тэрміны дагавора для асобных відаў арэнды, а таксама для арэнды асобных відаў маёмасці. У гэтых выпадках, калі тэрмін арэнды ў дагаворы не вызначаны і ніводны з бакоў не адмовіўся ад дагавора да сканчэння гранічнага тэрміну, устаноўленага заканадаўствам, дагавор па сканчэнні гранічнага тэрміну спыняецца.

Дагавор арэнды, заключаны на тэрмін, які перавышае ўстаноўлены заканадаўствам гранічны тэрмін, лічыцца заключаным на тэрмін, роўны гранічнаму.

Артыкул 582. Прадастаўленне маёмасці арандатару

1. Арэндадаўца абавязаны прадаставіць арандатару маёмасць у стане, які адпавядае патрабаванням заканадаўства і ўмовам дагавора арэнды, а таксама прызначэнню такой маёмасці.

2. Маёмасць здаецца ў арэнду разам з усімі яе прыналежнасцямі і дакументамі, якія да яе адносяцца (тэхнічным пашпартам, сертыфікатам якасці і да т.п.), калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Калі такія прыналежнасці і дакументы перададзены не былі, аднак без іх арандатар не можа карыстацца маёмасцю ў адпаведнасці з яе прызначэннем або ў значнай ступені пазбаўляецца таго, на што меў права разлічваць пры заключэнні дагавора, ён можа запатрабаваць прадастаўлення яму арэндадаўцам такіх прыналежнасцей і дакументаў або скасавання дагавора, а таксама пакрыцця страт.

3. Калі арэндадаўца не прадаставіў арандатару здадзеную ў арэнду маёмасць ва ўказаны ў дагаворы арэнды тэрмін, а ў выпадку, калі ў дагаворы такі тэрмін не ўказаны, – у

разумны тэрмін, арандатар мае права выпатрабаваць ад яго гэту маёмасць у адпаведнасці з артыкулам 369 гэтага Кодэкса і запатрабаваць пакрыцця страт, прычынёных затрымкай выканання, або запатрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця страт, прычынёных яго невыкананнем.

Артыкул 583. Адказнасць арэндадаўцы за недахопы здадзенай у арэнду маёмасці

1. Арэндадаўца адказвае за недахопы здадзенай у арэнду маёмасці, якія цалкам або часткова перашкаджаюць карыстанню ёй, нават калі падчас заключэння дагавора арэнды ён не ведаў аб гэтых недахопах.

Пры выяўленні такіх недахопаў арандатар мае права па сваім выбары:

1) запатрабаваць ад арэндадаўцы або безаплатнай ліквідацыі недахопаў маёмасці, або суразмернага змяншэння арэнднай платы, або пакрыцця сваіх выдаткаў на ліквідацыю недахопаў маёмасці;

2) непасрэдна ўтрымаць суму панесеных ім выдаткаў на ліквідацыю гэтых недахопаў з арэнднай платы, папярэдне паведаміўшы аб гэтым арэндадаўцу;

3) запатрабаваць датэрміновага скасавання дагавора.

Арэндадаўца, які атрымаў паведамленне аб патрабаваннях арандатара або аб яго намеры ліквідаваць недахопы маёмасці за кошт арэндадаўцы, можа без прамаруджання зрабіць замену прадастаўленай арандатару маёмасці іншай аналагічнай маёмасцю, якая знаходзіцца ў належным стане, або безаплатна ліквідаваць недахопы маёмасці.

Калі задавальненне патрабаванняў арандатара або ўтрыманне ім выдаткаў на ліквідацыю недахопаў з арэнднай платы не пакрывае прычынёных арандатару страт, ён мае права запатрабаваць пакрыцця некампенсаванай часткі страт.

2. Арэндадаўца не адказвае за недахопы здадзенай у арэнду маёмасці, якія былі ім агавораны пры заключэнні дагавора арэнды, або былі загадзя вядомы арандатару, або павінны былі быць выяўлены арандатарам падчас агляду маёмасці ці праверкі яе спраўнасці пры заключэнні дагавора або перадачы маёмасці ў арэнду.

Артыкул 584. Права трэціх асоб на маёмасць, якая здаецца ў арэнду

Перадача маёмасці ў арэнду не з'яўляецца падставай для спынення або змянення правоў трэціх асоб на гэту маёмасць.

Пры заключэнні дагавора арэнды арэндадаўца абавязаны папярэдзіць арандатара аб усіх правах трэціх асоб на маёмасць, якая здаецца ў арэнду (сервітуце, праве закладу і да т.п.). Невыкананне арэндадаўцам гэтага абавязку дае арандатару права патрабаваць змяншэння арэнднай платы або скасавання дагавора і пакрыцця страт.

Артыкул 585. Арэндная плата

1. Арандатар абавязаны своечасова ўносіць плату за карыстанне маёмасцю (арэндную плату).

Парадак, умовы і тэрміны ўнясення арэнднай платы вызначаюцца дагаворам арэнды. У выпадках, калі дагаворам яны не вызначаны, лічыцца, што ўстаноўлены парадак, умовы і тэрміны, якія звычайна прымяняюцца пры арэндзе аналагічнай маёмасці пры параўнальных акалічнасцях.

2. Арэндная плата ўстанаўліваецца за ўсю маёмасць, якая арандуецца ў цэлым або асобна па кожнай з яе састаўных частак у выглядзе:

1) вызначаных у цвёрдай суме выплат, якія ўносяцца перыядычна або аднаразова;

2) устаноўленай долі атрыманых ў выніку выкарыстання арандаванай маёмасці прадукцыі, набытку або даходаў;

3) прадастаўлення арандатарам пэўных паслуг;

4) перадачы арандатарам арэндадаўцу абумоўленай дагаворам рэчы ва ўласнасць або ў арэнду;

5) ускладання на арандатара абумоўленых дагаворам затрат на паляпшэнне арандаванай маёмасці.

Бакі могуць прадугледжваць у дагаворы арэнды спалучэнне ўказаных форм арэнднай платы або іншыя формы аплаты арэнды, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, памер арэнднай платы можа змяняцца па пагадненні бакоў у тэрміны, прадугледжаныя дагаворам, але не часцей чым адзін раз на год. Заканадаўствам могуць быць прадугледжаны іншыя мінімальныя тэрміны перагляду памеру арэнднай платы для асобных відаў арэнды, а таксама для арэнды асобных відаў маёмасці.

4. Калі заканадаўствам не прадугледжана іншае, арандатар мае права запатрабаваць адпаведнага змяншэння арэнднай платы, калі з прычыны акалічнасцей, за якія ён не адказвае, умовы карыстання, прадугледжаныя дагаворам арэнды, або стан маёмасці істотна пагоршыліся.

5. Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды, у выпадку істотнага парушэння арандатарам тэрмінаў унясення арэнднай платы арэндадаўца мае права запатрабаваць ад яго датэрміновага ўнясення арэнднай платы ва ўстаноўлены арэндадаўцам тэрмін. Пры гэтым арэндадаўца не мае права патрабаваць датэрміновага ўнясення арэнднай платы больш чым за два тэрміны запар.

Артыкул 586. Карыстанне арандаванай маёмасцю

1. Арандатар абавязаны карыстацца арандаванай маёмасцю ў адпаведнасці з умовамі дагавора арэнды, а калі такія ўмовы ў дагаворы не вызначаны, – у адпаведнасці з прызначэннем маёмасці.

2. Арандатар мае права са згоды арэндадаўцы здаваць арандаваную маёмасць у субарэнду (паднайманне) і перадаваць свае правы і абавязкі паводле дагавора арэнды іншай асобе (перанайманне), прадастаўляць арандаваную маёмасць у безаплатнае карыстанне, а таксама аддаваць арэндныя правы ў заклад і ўносіць іх у якасці ўкладу ў статутны фонд гаспадарчых таварыстваў або паявога ўзносу ў вытворчы кааператыў, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам. Ва ўказаных выпадках, за выключэннем перанаймання, адказным паводле дагавора перад арэндадаўцам застаецца арандатар.

Дагавор субарэнды не можа быць заключаны на тэрмін, які перавышае тэрмін дагавора арэнды.

Да дагавораў субарэнды прымяняюцца правілы аб дагаворах арэнды, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

3. Калі арандатар карыстаецца маёмасцю не ў адпаведнасці з умовамі дагавора арэнды або прызначэннем маёмасці, арэндадаўца мае права запатрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця страт.

Артыкул 587. Абавязкі бакоў па ўтрыманні арандаванай маёмасці

1. Арэндадаўца абавязаны рабіць за свой кошт капітальны рамонт перададзенай у арэнду маёмасці, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам арэнды.

Гэтым Кодэксам, іншымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь могуць быць устаноўлены выпадкі, калі ў адносінах да асобных відаў арандаванай маёмасці абавязак па правядзенні капітальнага рамонту такой маёмасці, у тым ліку забеспячэнні наяўнасці на ёй у належным стане інжынерных камунікацый, можа быць ускладзены толькі на арэндадаўцу.

Капітальны рамонт павінен праводзіцца ў тэрмін, устаноўлены дагаворам арэнды, а калі ён не вызначаны дагаворам або выкліканы неадкладнай неабходнасцю, – у разумны тэрмін.

Парушэнне арэндадаўцам абавязку па правядзенні капітальнага рамонту дае арандатару права па сваім выбары:

1) правесці капітальны рамонт, прадугледжаны дагаворам або выкліканы неадкладнай неабходнасцю, і спагнаць з арэндадаўцы вартасць рамонту або залічыць яго ў лік арэнднай платы;

2) запатрабаваць адпаведнага змяншэння арэнднай платы;

3) запатрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця страт.

2. Арандатар абавязаны падтрымліваць маёмасць у спраўным стане, праводзіць за свой кошт бягучы рамонт і несці выдаткі на ўтрыманне маёмасці, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам арэнды.

Артыкул 588. Захаванне дагавора арэнды ў сіле пры змяненні бакоў

1. Пераход права ўласнасці (пажыццёвага спадчыннага ўладання) на здадзеную ў арэнду маёмасць да іншай асобы не з'яўляецца падставай для змянення або скасавання дагавора арэнды.

2. У выпадку смерці грамадзяніна, які арандуе нерухомую маёмасць, яго правы і абавязкі паводле дагавора арэнды пераходзяць да спадчынніка, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжана іншае.

Арэндадаўца не мае права адмовіць такому спадчынніку ва ўступленні ў дагавор на астатні тэрмін яго дзеяння, за выключэннем выпадкаў, калі заключэнне дагавора было абумоўлена асабістымі якасцямі арандатара.

Артыкул 589. Спыненне дагавора субарэнды пры датэрміновым спыненні дагавора арэнды

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды, датэрміновае спыненне дагавора арэнды цягне за сабой спыненне заключанага ў адпаведнасці з ім дагавора субарэнды. Субарандатар у гэтым выпадку мае права на заключэнне з ім дагавора арэнды на маёмасць, якая знаходзілася ў яго карыстанні ў адпаведнасці з дагаворам субарэнды, у межах астатняга тэрміну субарэнды на ўмовах, якія адпавядаюць умовам спыненага дагавора арэнды.

2. Калі дагавор арэнды па падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства, з'яўляецца нікчэмным, нікчэмным з'яўляецца і заключаны ў адпаведнасці з ім дагавор субарэнды.

Артыкул 590. Датэрміновае скасаванне дагавора арэнды па патрабаванні арэндадаўцы

Па патрабаванні арэндадаўцы дагавор арэнды можа быць датэрмінова скасаваны судом, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам, іншымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, у выпадках, калі арандатар:

1) карыстаецца маёмасцю з істотным парушэннем умоў дагавора або прызначэння маёмасці або з неаднаразовымі парушэннямі;

2) істотна пагаршае маёмасць;

3) больш за два разы запар па сканчэнні ўстаноўленага дагаворам тэрміну плацяжу не ўносіць арэндную плату;

4) не праводзіць капітальны рамонт маёмасці ва ўстаноўленыя дагаворам арэнды тэрміны, а пры адсутнасці іх у дагаворы – у разумныя тэрміны ў тых выпадках, калі ў адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам правядзенне капітальнага рамонт з'яўляецца абавязкам арандатара.

Дагаворам арэнды могуць быць устаноўлены і іншыя падставы датэрміновага скасавання дагавора па патрабаванні арэндадаўцы ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 420 гэтага Кодэкса.

Арэндадаўца мае права патрабаваць датэрміновага скасавання дагавора толькі пасля накіравання арандатару пісьмовага папярэджання аб неабходнасці выканання ім абавязацельства ў разумны тэрмін, калі іншы парадак датэрміновага скасавання дагавора не прадугледжаны гэтым Кодэксам, іншымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 591. Датэрміновае скасаванне дагавора арэнды па патрабаванні арандатара

Па патрабаванні арандатара дагавор арэнды можа быць датэрмінова скасаваны судом у выпадках, калі:

1) арэндадаўца не прадастаўляе маёмасць у карыстанне арандатару або стварае перашкоды карыстанню маёмасцю ў адпаведнасці з умовамі дагавора або прызначэннем маёмасці;

2) перададзеная арандатару маёмасць мае недахопы, якія перашкаджаюць карыстанню ёй і не былі агавораны арэндадаўцам пры заключэнні дагавора, не былі загадзя вядомы арандатару і не маглі быць выяўлены арандатарам падчас агляду маёмасці або праверкі яе спраўнасці пры заключэнні дагавора;

3) арэндадаўца не праводзіць капітальны рамонт маёмасці, які з'яўляецца яго абавязкам, ва ўстаноўленыя дагаворам арэнды тэрміны, а пры адсутнасці іх у дагаворы – у разумныя тэрміны;

4) маёмасць з прычыны акалічнасцей, за якія арандатар не адказвае, акажацца ў стане, не прыдатным для выкарыстання.

Дагаворам арэнды могуць быць устаноўлены і іншыя падставы датэрміновага скасавання дагавора па патрабаванні арандатара ў адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 420 гэтага Кодэкса.

Артыкул 592. Пераважнае права арандатара на заключэнне дагавора арэнды на новы тэрмін

1. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам арэнды, арандатар, які належным чынам выконваў свае абавязкі, па сканчэнні тэрміну дагавора мае пры іншых роўных умовах пераважнае перад іншымі асобамі права на заключэнне дагавора арэнды на новы тэрмін. Арандатар абавязаны пісьмова паведаміць арэндадаўцу аб жаданні заключыць такі дагавор у тэрмін, указаны ў дагаворы арэнды, а калі ў дагаворы такі тэрмін не ўказаны, – у разумны тэрмін да заканчэння дзеяння дагавора.

Пры заключэнні дагавора арэнды на новы тэрмін умовы дагавора могуць быць зменены па пагадненні бакоў.

Калі арэндадаўца адмовіў арандатару ў заключэнні дагавора на новы тэрмін, але на працягу года з дня сканчэння тэрміну дагавора з ім заключыў дагавор арэнды з іншай асобай, арандатар мае права па сваім выбары запатрабаваць у судзе пераводу на сябе правоў і абавязкаў па заключаным дагаворы і пакрыцця страт, прычынёных адмовай аднавіць з ім дагавор арэнды, або толькі пакрыцця такіх страт.

2. Калі арандатар працягвае карыстацца маёмасцю пасля сканчэння тэрміну дагавора пры адсутнасці пярэчанняў з боку арэндадаўца, дагавор лічыцца адноўленым на тых жа ўмовах на няпэўны тэрмін (артыкул 581).

Артыкул 593. Вяртанне арандаванай маёмасці арэндадаўцу

Пры спыненні дагавора арэнды арандатар абавязаны вярнуць арэндадаўцу маёмасць у тым стане, у якім ён яе атрымаў, з улікам нармальнага зносу або ў стане, абумоўленым дагаворам.

Калі арандатар не вярнуў арандаваную маёмасць або вярнуў яе нясвоечасова, арэндадаўца мае права запатрабаваць унясення арэнднай платы за ўвесь час

пратэрміноўкі. У выпадку, калі ўказаная плата не пакрывае прычынёных арэндадаўцу страт, ён можа запатрабаваць іх пакрыцця.

У выпадку, калі за нясвоечасовае вяртанне арандаванай маёмасці дагаворам прадугледжана няўстойка, страты могуць быць спагнаны ў поўнай суме звыш няўстойкі, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 594. Паляпшэнне арандаванай маёмасці

1. Праведзеныя арандатарам аддзяляльныя паляпшэнні арандаванай маёмасці з'яўляюцца яго ўласнасцю, калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды.

2. У выпадку, калі арандатар правёў за кошт уласных сродкаў і са згоды арэндадаўцы паляпшэнні арандаванай маёмасці, неаддзяляльныя без шкоды для маёмасці, арандатар мае права пасля спынення дагавора на пакрыццё вартасці гэтых паляпшэнняў, калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды.

3. Вартасць неаддзяляльных паляпшэнняў арандаванай маёмасці, праведзеных арандатарам без згоды арэндадаўцы, пакрыццю не падлягае, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

4. Паляпшэнні арандаванай маёмасці, як аддзяляльныя, так і неаддзяляльныя, праведзеныя за кошт амартызацыйных адлічэнняў ад гэтай маёмасці, з'яўляюцца ўласнасцю арэндадаўцы.

5. Ажыццяўленне арандатарам неаддзяляльных паляпшэнняў арандаванай дзяржаўнай маёмасці, а таксама іншай арандаванай маёмасці ў выпадках, вызначаных заканадаўчымі актамі, не можа з'яўляцца падставай для павелічэння арэнднай платы гэтаму арандатару.

Артыкул 595. Выкуп арандаванай маёмасці

1. У заканадаўстве або дагаворы арэнды можа быць прадугледжана, што арандаваная маёмасць можа быць выкуплена арандатарам па сканчэнні тэрміну арэнды або да яго сканчэння пры ўмове ўнясення арандатарам усёй абумоўленай дагаворам выкупной цаны.

2. Калі ўмова аб выкупе арандаванай маёмасці не прадугледжана ў дагаворы арэнды, яна можа быць устаноўлена дадатковым пагадненнем бакоў, якія пры гэтым маюць права дамовіцца аб залічэнні раней выплачанай арэнднай платы ў выкупную цану.

3. Заканадаўствам могуць быць устаноўлены выпадкі забароны выкупу арандаванай маёмасці.

Артыкул 596. Асаблівасці асобных відаў дагавора арэнды і дагавораў арэнды асобных відаў маёмасці

Да асобных відаў дагавора арэнды і дагавораў арэнды асобных відаў маёмасці (пракат, арэнда транспартных сродкаў, арэнда капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў), ізаляваных памяшканняў, машына-месцаў, іх частак, арэнда прадпрыемства, фінансавая арэнда (лізінг)) палажэнні, прадугледжаныя гэтым параграфам, прымяняюцца, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

§ 2. Пракат

Артыкул 597. Дагавор пракату

1. Паводле дагавора пракату арэндадаўца, які ажыццяўляе задачу маёмасці ў арэнду ў якасці пастаяннай прадпрымальніцкай дзейнасці, абавязваецца прадаставіць арандатару рухомую маёмасць за плату ў часовае валоданне і карыстанне.

Маёмасць, прадастаўленая паводле дагавора пракату, выкарыстоўваецца для спажывецкіх мэт, калі іншае не прадугледжана дагаворам або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

2. Дагавор пракату заключаецца ў пісьмовай форме.
3. Дагавор пракату з'яўляецца публічным дагаворам (артыкул 396).

Артыкул 598. Тэрмін дагавора пракату

1. Дагавор пракату заключаецца на тэрмін да аднаго года.
2. Правілы аб аднаўленні дагавора арэнды на няпэўны тэрмін і аб пераважным праве арандатара на аднаўленне дагавора арэнды (артыкул 592) да дагавора пракату не прымяняюцца.
3. Арандатар мае права адмовіцца ад дагавора пракату ў любы час.

Артыкул 599. Прадастаўленне маёмасці арандатару

Арэндадаўца, які заключае дагавор пракату, абавязаны ў прысутнасці арандатара правесці справядлівае маёмасці, якая здаецца ў арэнду, а таксама азнаёміць арандатара з правіламі эксплуатацыі маёмасці або выдаць яму пісьмовыя інструкцыі аб карыстанні гэтай маёмасцю.

Артыкул 600. Ліквідацыя недахопаў здадзенай у арэнду маёмасці

1. Пры выяўленні арандатарам недахопаў здадзенай у арэнду маёмасці, якія цалкам або часткова перашкаджаюць карыстанню ёй, арэндадаўца абавязаны ў дзесяцідзённы тэрмін з дня заявы арандатара аб недахопах, калі больш кароткі тэрмін не ўстаноўлены дагаворам пракату, безплатна ліквідаваць недахопы маёмасці на месцы або зрабіць замену гэтай маёмасці іншай аналагічнай маёмасцю, якая знаходзіцца ў належным стане.
2. Калі недахопы арандаванай маёмасці з'явіліся вынікам парушэння арандатарам правілаў эксплуатацыі і ўтрымання маёмасці, арандатар аплачвае арэндадаўцу вартасць рамонту і транспарціроўкі маёмасці.

Артыкул 601. Арэндная плата паводле дагавора пракату

1. Арэндная плата паводле дагавора пракату ўстанаўліваецца ў выглядзе вызначаных у цвёрдай суме плацяжоў, якія ўносяцца перыядычна або аднаразова.
2. У выпадку датэрміновага вяртання маёмасці арандатарам арэндадаўца вяртае яму адпаведную частку атрыманай арэнднай платы, вылічваючы яе з дня, наступнага пасля дня фактычнага вяртання маёмасці.
3. Спагнанне з арандатара запазычанасці па арэнднай плаце праводзіцца ў бяспрэчным парадку на падставе выканаўчага надпісу натарыуса, дыпламатычнага агента дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульскай службовай асобы консульскай установы Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 602. Карыстанне арандаванай маёмасцю

1. Капітальны і бягучы рамонт маёмасці, здадзенай у арэнду паводле дагавора пракату, з'яўляецца абавязкам арэндадаўцы.
У выпадку невыканання гэтага абавязку плата за пракат за час, на працягу якога арандатар не мог карыстацца гэтай маёмасцю, не спаганяецца.
2. Задача ў субарэнду маёмасці, прадастаўленай арандатару паводле дагавора пракату, перадача ім сваіх правоў і абавязкаў паводле дагавора пракату іншай асобе, прадастаўленне гэтай маёмасці ў безплатнае карыстанне, заклад арэндных правоў і ўнясенне іх у якасці маёмаснага ўкладу ў гаспадарчыя таварыствы або паявога ўзносу ў вытворчыя кааператывы не дапускаюцца.

§ 3. Арэнда транспартных сродкаў

1. Арэнда транспартнага сродку з прадастаўленнем паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі (арэнда транспартнага сродку з экіпажам)

Артыкул 603. Дагавор арэнды транспартнага сродку з экіпажам

1. Паводле дагавора арэнды (фрахтавання на час) транспартнага сродку з экіпажам арэндадаўцы прадастаўляе арандатару транспартны сродак за плату ў часовае валоданне і карыстанне і аказвае сваімі сіламі паслугі па кіраванні ім і па яго тэхнічнай эксплуатацыі.

2. Правілы аб аднаўленні дагавора арэнды на няпэўны тэрмін і аб пераважным праве арандатара на заключэнне дагавора арэнды на новы тэрмін (артыкул 592) да дагавора арэнды транспартнага сродку з экіпажам не прымяняюцца.

Артыкул 604. Форма дагавора арэнды транспартнага сродку з экіпажам

Дагавор арэнды транспартнага сродку з экіпажам павінен быць заключаны ў пісьмовай форме незалежна ад яго тэрміну. Да такога дагавора арэнды не прымяняюцца правілы аб рэгістрацыі дагавораў арэнды, прадугледжаныя пунктам 2 артыкула 580 гэтага Кодэкса.

Артыкул 605. Абавязак арэндадаўцы па ўтрыманні транспартнага сродку

Арэндадаўца на працягу ўсяго тэрміну дагавора арэнды транспартнага сродку з экіпажам абавязаны падтрымліваць належны стан здадзенага ў арэнду транспартнага сродку, уключаючы правядзенне бягучага і капітальнага рамонту і прадастаўленне неабходных прыналежнасцей.

Артыкул 606. Абавязкі арэндадаўцы па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі транспартнага сродку

1. Паслугі па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі транспартнага сродку, якія прадастаўляюцца арандатару арэндадаўцам, павінны забяспечыць нармальную і бяспечную эксплуатацыю транспартнага сродку ў адпаведнасці з мэтамі арэнды, указанымі ў дагаворы. Дагаворам арэнды транспартнага сродку з экіпажам можа быць прадугледжана больш шырокае кола паслуг, якія прадастаўляюцца арандатару.

2. Склад экіпажа транспартнага сродку і яго кваліфікацыя павінны адпавядаць абавязковым для бакоў правілам і ўмовам дагавора, а калі абавязковымі для бакоў правіламі такія патрабаванні не ўстаноўлены, – патрабаванням звычайнай практыкі эксплуатацыі транспартнага сродку гэтага віду і ўмовам дагавора.

Члены экіпажа з'яўляюцца работнікамі арэндадаўцы. Яны падпарадкоўваюцца распараджэнням арэндадаўцы, якія адносяцца да кіравання і тэхнічнай эксплуатацыі, і распараджэнням арандатара, якія датычацца камерцыйнай эксплуатацыі транспартнага сродку.

Калі дагаворам арэнды не прадугледжана іншае, выдаткі па аплаце паслуг членаў экіпажа, а таксама выдаткі на іх утрыманне нясе арэндадаўца.

Артыкул 607. Абавязак арандатара па аплаце выдаткаў, звязаных з камерцыйнай эксплуатацыяй транспартнага сродку

Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды транспартнага сродку з экіпажам, арандатар нясе выдаткі, якія ўзнікаюць у сувязі з камерцыйнай эксплуатацыяй транспартнага сродку, у тым ліку выдаткі на аплату паліва, іншых матэрыялаў, якія расходуюцца ў працэсе эксплуатацыі, і на аплату збораў.

Артыкул 608. Страхаванне транспартнага сродку

Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды транспартнага сродку з экіпажам, абавязак страхавачь транспартны сродак і (або) страхавачь адказнасць за ўрон, які можа быць прычынены ім або ў сувязі з яго эксплуатацыяй, ускладаецца на арэндадаўцу ў выпадку, калі такі абавязак вынікае з добраахвотна прынятага абавязацельства па заключэнні дагавора страхавання.

Артыкул 609. Дагаворы з трэцімі асобамі аб выкарыстанні транспартнага сродку

1. Калі дагаворам арэнды транспартнага сродку з экіпажам не прадугледжана іншае, арандатар мае права без згоды арэндадаўцы здаваць транспартны сродак у субарэнду.

2. Арандатар у межах ажыццяўлення камерцыйнай эксплуатацыі арандаванага транспартнага сродку мае права без згоды арэндадаўцы ад свайго імені заключаць з трэцімі асобамі дагаворы перавозкі і іншыя дагаворы, калі яны не супярэчаць мэтам выкарыстання транспартнага сродку, указаным у дагаворы арэнды, а калі такія мэты не ўстаноўлены, – прызначэнню транспартнага сродку.

Артыкул 610. Адказнасць за шкоду, прычыненую транспартнаму сродку

У выпадку гібелі або пашкоджання арандаванага транспартнага сродку арандатар абавязаны пакрыць арэндадаўцу прычыненыя страты, калі апошні дакажа, што гібель або пашкоджанне транспартнага сродку адбыліся па акалічнасцях, за якія арандатар адказвае ў адпаведнасці з заканадаўствам або дагаворам арэнды.

Артыкул 611. Адказнасць за шкоду, прычыненую транспартным сродкам

Адказнасць за шкоду, прычыненую трэцім асобам арандаваным транспартным сродкам, яго механізмамі, прыладамі, абсталяваннем, нясе арэндадаўца ў адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі главой 58 гэтага Кодэкса. Ён мае права прад'явіць да арандатара рэгрэснае патрабаванне аб пакрыцці сум, выплачаных трэцім асобам, калі дакажа, што шкода ўзнікла па віне арандатара.

Артыкул 612. Асаблінасці арэнды асобных відаў транспартных сродкаў

Транспартнымі статутамі, кодэксамі і іншымі актамі заканадаўства могуць быць устаноўлены іншыя, акрамя прадугледжаных гэтым параграфам, асаблінасці арэнды асобных відаў транспартных сродкаў з прадастаўленнем паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі.

2. Арэнда транспартнага сродку без прадастаўлення паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі (арэнда транспартнага сродку без экіпажа)

Артыкул 613. Дагавор арэнды транспартнага сродку без экіпажа

Паводле дагавора арэнды транспартнага сродку без экіпажа арэндадаўца прадастаўляе арандатару транспартны сродак за плату ў часовае валоданне і карыстанне без аказання паслуг па кіраванні ім і яго тэхнічнай эксплуатацыі.

Правілы аб аднаўленні дагавора арэнды на няпэўны тэрмін і аб пераважным праве арандатара на заключэнне дагавора арэнды на новы тэрмін (артыкул 592) да дагавора арэнды транспартнага сродку без экіпажа не прымяняюцца.

Артыкул 614. Форма дагавора арэнды транспартнага сродку без экіпажа

Дагавор арэнды транспартнага сродку без экіпажа павінен быць заключаны ў пісьмовай форме незалежна ад яго тэрміну. Да такога дагавора не прымяняюцца правілы аб рэгістрацыі дагавораў арэнды, прадугледжаныя пунктам 2 артыкула 580 гэтага Кодэкса.

Артыкул 615. Абавязак арандатара па ўтрыманні транспартнага сродку

Арандатар на працягу ўсяго тэрміну дагавора арэнды транспартнага сродку без экіпажа абавязаны падтрымліваць належны стан арандаванага транспартнага сродку, уключаючы ажыццяўленне бягучага і капітальнага рамонту.

Артыкул 616. Абавязкі арандатара па кіраванні транспартным сродкам і яго тэхнічнай эксплуатацыі

Арандатар сваімі сіламі ажыццяўляе кіраванне арандаваным транспартным сродкам і яго эксплуатацыю, як камерцыйную, так і тэхнічную.

Артыкул 617. Абавязак арандатара па аплаце выдаткаў на ўтрыманне транспартнага сродку

Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды транспартнага сродку без экіпажа, арандатар нясе выдаткі на ўтрыманне арандаванага транспартнага сродку, яго страхаванне, уключаючы страхаванне сваёй адказнасці, а таксама выдаткі, якія ўзнікаюць у сувязі з яго эксплуатацыяй.

Артыкул 618. Дагаворы з трэцімі асобамі аб выкарыстанні транспартнага сродку

1. Калі дагаворам арэнды транспартнага сродку без экіпажа не прадугледжана іншае, арандатар мае права без згоды арэндадаўцы здаваць арандаваны транспартны сродак у субарэнду на ўмовах дагавора арэнды транспартнага сродку з экіпажам або без экіпажа.

2. Арандатар мае права без згоды арэндадаўцы ад свайго імені заключаць з трэцімі асобамі дагаворы перавозкі і іншыя дагаворы, калі яны не супярэчаць мэтам выкарыстання транспартнага сродку, указаным у дагаворы арэнды, а калі такія мэты не ўстаноўлены, – прызначэнню транспартнага сродку.

Артыкул 619. Адказнасць за шкоду, прычыненую транспартным сродкам

Адказнасць за шкоду, прычыненую трэцім асобам транспартным сродкам, яго механізмамі, прыладамі, абсталяваннем, нясе арандатар у адпаведнасці з правіламі главы 58 гэтага Кодэкса.

Артыкул 620. Асаблівасці арэнды асобных відаў транспартных сродкаў

Транспартнымі статутамі, кодэксамі і іншымі актамі заканадаўства могуць быць устаноўлены іншыя, акрамя прадугледжаных гэтым параграфам, асаблівасці арэнды асобных відаў транспартных сродкаў без прадастаўлення паслуг па кіраванні і тэхнічнай эксплуатацыі.

**§ 4. Арэнда капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў),
ізаляваных памяшканняў або машына-месцаў**

**Артыкул 621. Дагавор арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання),
ізаляванага памяшкання або машына-месца**

1. Паводле дагавора арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца арэндадаўца абавязваецца перадаць у часовае валоданне і карыстанне або ў часовае карыстанне арандатару капітальную пабудову (будынак, збудаванне), ізаляванае памяшканне або машына-месца.

Правілы гэтага параграфа прымяняюцца да арэнды часткі капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

2. Правілы гэтага параграфа прымяняюцца да арэнды прадпрыемстваў, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб арэндзе прадпрыемства.

**Артыкул 622. Форма дагавора арэнды капітальнай пабудовы (будынка,
збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца**

Дагавор арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца заключаецца ў пісьмовай форме шляхам стварэння аднаго дакумента, падпісанага бакамі (пункт 2 артыкула 404).

Непрытрымліванне формы дагавора арэнды капітальнага збудавання (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца цягне за сабой яго неправадзейнасць.

**Артыкул 623. Права на зямельны ўчастак пры арэндзе капітальнай пабудовы
(будынка, збудавання), якая знаходзіцца на ім**

1. Паводле дагавора арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання) арандатару адначасова з перадачай правоў валодання і карыстання такой нерухомасцю дазваляецца выкарыстанне той часткі зямельнага ўчастка, якая занята гэтай нерухомасцю і неабходна для яе выкарыстання.

2. У выпадку, калі арэндадаўца з'яўляецца ўласнікам зямельнага ўчастка, на якім знаходзіцца капітальная пабудова (будынак, збудаванне), што здаецца ў арэнду, арандатару можа прадастаўляцца права арэнды на зямельны ўчастак, прадастаўлены для абслугоўвання гэтай капітальнай пабудовы (будынка, збудавання).

3. Арэнда капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), што знаходзіцца на зямельным участку, які не належыць арэндадаўцу на праве ўласнасці, дапускаецца без згоды ўласніка гэтага ўчастка, калі гэта не супярэчыць умовам карыстання такім участкам, устаноўленым заканадаўствам або дагаворам з уласнікам зямельнага ўчастка.

**Артыкул 624. Захаванне за арандатарам капітальнай пабудовы (будынка,
збудавання) права карыстання зямельным участкам пры яго
продажы**

У выпадках, калі зямельны ўчастак, на якім знаходзіцца арандаваная капітальная пабудова (будынак, збудаванне), прадаецца іншай асобе, за арандатарам гэтай капітальнай пабудовы (будынка, збудавання) захоўваецца права карыстання той часткай зямельнага ўчастка, якая занята капітальнай пабудовай (будынкам, збудаваннем) і неабходна для яго выкарыстання, на ўмовах, якія дзейнічалі да продажу зямельнага ўчастка.

Артыкул 625. Памер арэнднай платы

1. Дагавор арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца павінен прадугледжваць памер арэнднай платы. Пры адсутнасці ўзгодненай бакамі ў пісьмовай форме ўмовы аб памеры арэнднай платы дагавор арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца лічыцца незаклучаным. Пры гэтым правілы вызначэння цаны, прадугледжаныя пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса, не прымяняюцца.

2. Устаноўленая ў дагаворы арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца плата за карыстанне капітальнай пабудовай (будынкам, збудаваннем), ізаляваным памяшканнем або машына-месцам уключае плату за карыстанне зямельным участкам, на якім яно размешчана, або адпаведнай часткай участка, якая перадаецца разам з ім, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам.

3. У выпадках, калі плата за арэнду капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца ўстаноўлена ў дагаворы на адзінку плошчы капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца ці іншага паказчыка яго памеру, арэндная плата вызначаецца зыходзячы з фактычнага памеру перададзенага арандатару капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца.

Артыкул 626. Перадача капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца

1. Перадача капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца арэндадаўцам і прыняцце яго арандатарам ажыццяўляюцца па перадачным акце або іншым дакуменце аб перадачы, які падпісваецца бакамі.

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца, абавязацельства арэндадаўцы перадаць капітальную пабудову (будынак, збудаванне), ізаляванае памяшканне або машына-месца арандатару лічыцца выкананым пасля прадастаўлення яго арандатару ў валоданне або карыстанне і падпісання бакамі адпаведнага дакумента аб перадачы.

Ухіленне аднаго з бакоў ад падпісання дакумента аб перадачы капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца на ўмовах, прадугледжаных дагаворам, разглядаецца як адмова адпаведна арэндадаўцы ад выканання абавязку па перадачы маёмасці, а арандатара – ад прыняцця маёмасці.

2. Пры спыненні дагавора арэнды капітальнай пабудовы (будынка, збудавання), ізаляванага памяшкання або машына-месца арандаваная капітальная пабудова (будынак, збудаванне), ізаляванае памяшканне або машына-месца павінна быць вернута арэндадаўцу з выкананнем правіл, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула.

§ 5. Арэнда прадпрыемства

Артыкул 627. Дагавор арэнды прадпрыемства

1. Паводле дагавора арэнды прадпрыемства ў цэлым як маёмаснага комплексу, які выкарыстоўваецца для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці, арэндадаўца абавязваецца прадаставіць арандатару за плату ў часовае валоданне і карыстанне зямельныя ўчасткі, капітальныя пабудовы (будынкі, збудаванні), абсталяванне і іншыя асноўныя сродкі, якія ўваходзяць у склад прадпрыемства, перадаць у парадку, на ўмовах і ў межах, якія вызначаюцца дагаворам, запасы сыравіны, паліва, матэрыялаў і іншыя абаротныя сродкі, правы карыстання зямлёй, вадой і іншымі прыроднымі рэсурсамі, капітальнымі пабудовамі (будынкамі, збудаваннямі) і абсталяваннем, іншыя маёмасныя правы, звязаныя з прадпрыемствам, правы на абазначэнні, якія індывідуалізуюць юрыдычную асобу, яе

товары (работы, паслугі), і іншыя выключныя правы, а таксама ўступіць яму права патрабавання і перавесці на яго даўгі, якія адносяцца да прадпрыемства. Перадача правоў валодання і карыстання маёмасцю, якая знаходзіцца ва ўласнасці іншых асоб, у тым ліку зямлёй і іншымі прыроднымі рэсурсамі, ажыццяўляецца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам.

2. Правы арэндадаўцы, атрыманыя ім на падставе спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі) на занятак адпаведнай дзейнасцю, не падлягаюць перадачы арандатару, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам. Уключэнне ў склад прадпрыемства, якое перадаецца паводле дагавора, абавязацельстваў, выкананне якіх арандатарам немагчыма пры адсутнасці ў яго такога спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі), не вызваляе арэндадаўцу ад адпаведных абавязацельстваў перад крэдытарамі.

Артыкул 628. Права крэдытараў пры арэндзе прадпрыемства

1. Крэдытары па абавязацельствах, уключаных у склад прадпрыемства да яго перадачы арандатару, павінны быць пісьмова апавешчаны арэндадаўцам аб перадачы прадпрыемства ў арэнду.

2. Крэдытор, які пісьмова не паведаміў арэндадаўцу аб сваёй згодзе на перавод доўгу, мае права на працягу трох месяцаў з дня атрымання паведамлення аб перадачы прадпрыемства ў арэнду запатрабаваць спынення або датэрміновага выканання абавязацельства і пакрыцця прычынёных гэтым страт.

3. Крэдытор, які не атрымаў паведамлення аб перадачы прадпрыемства ў арэнду ў парадку, прадугледжаным пунктам 1 гэтага артыкула, можа прад'явіць іск аб задавальненні патрабаванняў, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула, на працягу года з моманту перадачы прадпрыемства ў арэнду.

4. Пасля перадачы прадпрыемства ў арэнду арэндадаўца і арандатар нясуць салідарную адказнасць па ўключаных у склад перададзенага прадпрыемства даўгах, якія былі пераведзены на арандатара без згоды крэдытара.

Артыкул 629. Форма і дзяржаўная рэгістрацыя дагавора арэнды прадпрыемства

1. Дагавор арэнды прадпрыемства заключаецца ў пісьмовай форме шляхам складання аднаго дакумента, падпісанага бакамі (пункт 2 артыкула 404).

2. Дагавор арэнды прадпрыемства падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі і лічыцца заключаным з моманту такой рэгістрацыі.

3. Непрытрымліванне формы дагавора арэнды прадпрыемства цягне за сабой яго неправадзейнасць.

Артыкул 630. Перадача арандаванага прадпрыемства

Перадача прадпрыемства арандатару ажыццяўляецца па перадатачным акце.

Падрыхтоўка прадпрыемства да перадачы, уключаючы стварэнне і прадстаўленне на падпісанне перадатачнага акта, з'яўляецца абавязкам арэндадаўцы і ажыццяўляецца за яго кошт, калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды прадпрыемства.

Артыкул 631. Карыстанне маёмасцю арандаванага прадпрыемства

Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды прадпрыемства, арандатар не мае права без згоды арэндадаўцы прадаваць, абменьваць, прадастаўляць у часовае карыстанне або ў пазыку матэрыяльныя каштоўнасці, якія ўваходзяць у склад маёмасці арандаванага прадпрыемства, здаваць іх у субарэнду і прадаваць свае правы і абавязкі паводле дагавора арэнды ў адносінах да такіх каштоўнасцей іншай асобе. Пры ажыццяўленні ўказаных здзелак са згоды арандатара не дапускаюцца змяншэнне вартасці прадпрыемства і

парушэнне іншых палажэнняў дагавора арэнды прадпрыемства. Указаны парадак не прымяняецца ў дачыненні да зямлі і іншых прыродных рэсурсаў, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

Калі іншае не прадугледжана дагаворам арэнды прадпрыемства, арандатар мае права без згоды арэндадаўцы ўносіць змяненні ў склад арандаванага маёмаснага комплексу, праводзіць яго рэканструкцыю, пашырэнне, тэхнічнае пераўзбраенне, якія павялічваюць яго вартасць.

Артыкул 632. Абавязкі арандатара па ўтрыманні прадпрыемства і аплаце выдаткаў на яго эксплуатацыю

1. Арандатар прадпрыемства абавязаны на працягу ўсяго тэрміну дзеяння дагавора арэнды прадпрыемства падтрымліваць прадпрыемства ў належным тэхнічным стане, у тым ліку ажыццяўляць яго бягучы і капітальны рамонт.

2. На арандатара ўскладаюцца выдаткі, звязаныя з эксплуатацыяй арандаванага прадпрыемства, калі іншае не прадугледжана дагаворам, а таксама з выплатай плацэжаў па страхаванні арандаванай маёмасці.

Артыкул 633. Унясенне арандатарам паляпшэнняў у арандаванае прадпрыемства

Арандатар прадпрыемства мае права на пакрыццё яму вартасці неаддзяляльных паляпшэнняў арандаванай маёмасці, калі яны праведзены са згоды арэндадаўцы і іншае не прадугледжана дагаворам арэнды прадпрыемства.

Арэндадаўца можа быць вызвалены судом ад абавязку пакрыцця арандатару вартасці такіх паляпшэнняў, калі дакажа, што выдаткі арандатара на гэтыя паляпшэнні павышаюць вартасць арандаванай маёмасці несуразмерна паляпшэнню яе якасці і (або) эксплуатацыйных уласцівасцей або пры ажыццяўленні такіх паляпшэнняў былі парушаны прыцыпы добрасумленнасці і разумнасці.

Артыкул 634. Прымяненне да дагавора арэнды прадпрыемства правілаў аб наступствах неправдзейнасці здзелак, аб змяненні і скасаванні дагавора

Правілы гэтага Кодэкса аб наступствах неправдзейнасці здзелак, аб змяненні і скасаванні дагавора, якія прадугледжваюць вяртанне або спагнанне ў натуре атрыманага паводле дагавора з аднаго боку або з абодвух бакоў, прымяняюцца да дагавора арэнды прадпрыемства, калі такія наступствы не парушаюць істотна правы і ахованыя законам інтарэсы крэдытараў, арэндадаўцы і арандатара, іншых асоб і не супярэчаць дзяржаўным і грамадскім інтарэсам.

Артыкул 635. Вяртанне арандаванага прадпрыемства

Пры спыненні дагавора арэнды прадпрыемства арандаваны маёмасны комплекс павінен быць вернуты арэндадаўцу з выкананнем правілаў, прадугледжаных артыкуламі 627, 628 і 630 гэтага Кодэкса. Падрыхтоўка прадпрыемства да перадачы арэндадаўцу, уключаючы складанне і прадстаўленне на падпісанне перадатачнага акта, з'яўляецца ў гэтым выпадку абавязкам арандатара і ажыццяўляецца за яго кошт, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

§ 6. Фінансавая арэнда (лізінг)

Артыкул 636. Дагавор фінансавай арэнды (лізінгу)

Паводле дагавора фінансавай арэнды (лізінгу) (далей – дагавор фінансавай арэнды) арэндадаўца (лізінгадаўца), які з'яўляецца юрыдычнай асобай або індывідуальным

прадпрымальнікам, абавязваецца набыць ва ўласнасць указаную арандатарам (лізінгаатрымальнікам) маёмасць у вызначанага ім прадаўца (пастаўшчыка) і прадаставіць арандатару (лізінгаатрымальніку) гэту маёмасць, якая з'яўляецца прадметам дагавора фінансавай арэнды, за плату ў часовае валоданне і карыстанне. Арэндадаўца (лізінгадаўца) у гэтым выпадку не нясе адказнасці за выбар прадмета дагавора фінансавай арэнды і прадаўца (пастаўшчыка).

Дагаворам фінансавай арэнды можа быць прадугледжана, што выбар прадаўца (пастаўшчыка) і маёмасці, якая набываецца, ажыццяўляецца арэндадаўцам (лізінгадаўцам).

Арандатар (лізінгаатрымальнік) можа выступіць у якасці прадаўца (пастаўшчыка) маёмасці, якая перадаецца яму ў якасці прадмета дагавора фінансавай арэнды.

Арэндадаўца (лізінгадаўца) мае права ажыццяўляць кантроль за захаванасцю прадмета дагавора фінансавай арэнды і падтрыманнем яго ў рабочым стане, захаваннем устаноўленых ім абмежаванняў на выкарыстанне прадмета дагавора фінансавай арэнды, у тым ліку перададзенага сублізінгаатрымальніку ў часовае валоданне і карыстанне паводле дагавора сублізінгу.

Артыкул 636¹. Дагавор сублізінгу

Паводле дагавора сублізінгу арандатар (лізінгаатрымальнік) (сублізінгадаўца паводле дагавора сублізінгу) перадае трэцяй асобе (сублізінгаатрымальніку) у межах сваіх правоў, прадастаўленых паводле дагавора фінансавай арэнды, у валоданне і карыстанне на вызначаны тэрмін за плату маёмасць, якая атрымана ад арэндадаўцы (лізінгадаўцы) паводле дагавора фінансавай арэнды і з'яўляецца прадметам такога дагавора.

Згода арэндадаўцы (лізінгадаўцы) на перадачу арандатарам (лізінгаатрымальнікам) (сублізінгадаўцам паводле дагавора сублізінгу) прадмета дагавора фінансавай арэнды трэцяй асобе (сублізінгаатрымальніку) за плату ў часовае валоданне і карыстанне паводле дагавора сублізінгу павінна быць выражана ў пісьмовай форме.

Арандатар (лізінгаатрымальнік) (сублізінгадаўца паводле дагавора сублізінгу) мае права ажыццяўляць кантроль за захаванасцю прадмета дагавора фінансавай арэнды і падтрыманнем яго ў рабочым стане, захаваннем устаноўленых ім абмежаванняў на выкарыстанне прадмета дагавора фінансавай арэнды.

Да дагавораў сублізінгу прымяняюцца правілы аб дагаворах субарэнды, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам або іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 637. Прадмет дагавора фінансавай арэнды

Прадметам дагавора фінансавай арэнды могуць быць любыя неспажывальныя рэчы, акрамя зямельных участкаў і іншых прыродных аб'ектаў.

Артыкул 638. Выключаны

Артыкул 639. Перадача арандатару (лізінгаатрымальніку) прадмета дагавора фінансавай арэнды

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам фінансавай арэнды, маёмасць, якая з'яўляецца прадметам гэтага дагавора, перадаецца прадаўцом (пастаўшчыком) непасрэдна арандатару (лізінгаатрымальніку) у месцы знаходжання апошняга.

2. У выпадку, калі маёмасць, якая з'яўляецца прадметам дагавора фінансавай арэнды, не перададзена арандатару (лізінгаатрымальніку) ва ўказаны ў гэтым дагаворы тэрмін, а калі ў дагаворы такі тэрмін не ўказаны, – у разумны тэрмін, арандатар (лізінгаатрымальнік) мае права, калі пратэрміноўка дапушчана па акалічнасцях, за якія адказвае арэндадаўца (лізінгадаўца), запатрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця страт.

Артыкул 640. Пераход да арандатара (лізінгаатрымальніка) рызыкі выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання маёмасці

Рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання арандаванай маёмасці пераходзіць да арандатара (лізінгаатрымальніка) у момант перадачы яму арандаванай маёмасці, калі іншае не прадугледжана дагаворам фінансавай арэнды.

Артыкул 641. Адказнасць прадаўца (пастаўшчыка)

1. Арандатар (лізінгаатрымальнік) мае права прад'яўляць непасрэдна прадаўцу (пастаўшчыку) маёмасці, якая з'яўляецца прадметам дагавора фінансавай арэнды, патрабаванні, якія вынікаюць з дагавора куплі-продажу (пастаўкі), заключанага паміж прадаўцом (пастаўшчыком) і арэндадаўцам (лізінгадаўцам), у прыватнасці ў адносінах да якасці і камплектнасці маёмасці, тэрмінаў яе пастаўкі і ў іншых выпадках неналежнага выканання дагавора прадаўцом (пастаўшчыком). Пры гэтым арандатар (лізінгаатрымальнік) мае правы і нясе абавязкі, прадугледжаныя гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства для пакупніка, за выключэннем абавязку аплаціць набытую маёмасць, як калі б ён быў бокам дагавора куплі-продажу (пастаўкі) указанай маёмасці. Аднак арандатар (лізінгаатрымальнік) не можа скасаваць дагавор куплі-продажу (пастаўкі) з прадаўцом (пастаўшчыком) без згоды арэндадаўцы (лізінгадаўцы).

У адносінах з прадаўцом (пастаўшчыком) арандатар (лізінгаатрымальнік) і арэндадаўца (лізінгадаўца) выступаюць як салідарныя крэдыторы (артыкул 307).

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам фінансавай арэнды, арэндадаўца (лізінгадаўца) не адказвае перад арандатарам (лізінгаатрымальнікам) за выкананне прадаўцом (пастаўшчыком) патрабаванняў, якія вынікаюць з дагавора куплі-продажу (пастаўкі), акрамя выпадкаў, калі адказнасць за выбар прадаўца (пастаўшчыка) ляжыць на арэндадаўцу (лізінгадаўца). У апошнім выпадку арандатар (лізінгаатрымальнік) мае права па сваім выбары прад'яўляць патрабаванні, якія вынікаюць з дагавора куплі-продажу (пастаўкі), як непасрэдна прадаўцу (пастаўшчыку) маёмасці, так і арэндадаўцу (лізінгадаўцу), якія нясуць салідарную адказнасць.

ГЛАВА 35 НАЁМ ЖЫЛОГА ПАМЯШКАННЯ

Артыкул 642. Дагавор найму жылога памяшкання

Адносіны, якія выцякаюць з дагавора найму жылога памяшкання, рэгулююцца Жыллёвым кодэксам Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 36 БЕЗАПЛАТНАЕ КАРЫСТАННЕ

Артыкул 643. Дагавор безаплатнага карыстання (пазыка)

1. Паводле дагавора безаплатнага карыстання (дагаворы пазыкі) адзін бок (пазыкадаўца) абавязваецца перадаць або перадае рэч у безаплатнае часовае карыстанне другому боку (пазыкаатрымальніку), а апошні абавязваецца вярнуць тую ж рэч у тым стане, у якім ён яе атрымаў, з улікам нармальнага зносу або ў стане, абумоўленым дагаворам.

2. Да дагавора безаплатнага карыстання адпаведна прымяняюцца правілы, прадугледжаныя артыкулам 578, пунктам 1 і часткай першага пункта 2 артыкула 581, пунктамі 1 і 3 артыкула 586, пунктам 2 артыкула 592, пунктамі 1 і 3 артыкула 594 гэтага Кодэкса.

Артыкул 644. Пазыкадаўца

1. Права перадачы рэчы ў безаплатае карыстанне належыць яе ўласніку і іншым асобам, управамоцненым на тое заканадаўствам або ўласнікам.

2. Камерцыйная арганізацыя не мае права перадаваць маёмасць у безаплатае карыстанне асобе, якая з'яўляецца ўласнікам маёмасці гэтай арганізацыі, яе заснавальнікам, удзельнікам, кіраўніком, членам яе органаў кіравання або кантролю.

Артыкул 645. Прадастаўленне рэчы ў безаплатае карыстанне

1. Пазыкадаўца абавязаны прадаставіць рэч у стане, які адпавядае ўмовам дагавора безаплатага карыстання і яе прызначэнню.

2. Рэч прадастаўляецца ў безаплатае карыстанне з усімі яе прыналежнасцямі і дакументамі, якія да яе адносяцца (інструкцыяй па выкарыстанні, тэхнічным пашпартамі і да т.п.), калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Калі такія прыналежнасці і дакументы перададзены не былі, аднак без іх рэч не можа быць выкарыстана па прызначэнні або яе выкарыстанне ў значнай ступені страчвае каштоўнасць для пазыкаатрымальніка, апошні мае права запатрабаваць прадастаўлення яму такіх прыналежнасцей і дакументаў або скасавання дагавора і пакрыцця панесенага ім рэальнага ўрону (пункт 2 артыкула 14).

Артыкул 646. Наступствы непрадастаўлення рэчы ў безаплатае карыстанне

Калі пазыкадаўца не перадае рэч пазыкаатрымальніку, апошні мае права запатрабаваць скасавання дагавора безаплатага карыстання і пакрыцця панесенага ім рэальнага ўрону.

Артыкул 647. Адказнасць за недахопы рэчы, перададзенай у безаплатае карыстанне

1. Пазыкадаўца адказвае за недахопы рэчы, якія ён наўмысна або па грубай неасцярожнасці не агаварыў пры заключэнні дагавора безаплатага карыстання.

Пры выяўленні такіх недахопаў пазыкаатрымальнік мае права па сваім выбары запатрабаваць ад пазыкадаўцы безаплатай ліквідацыі недахопаў рэчы або пакрыцця сваіх выдаткаў на ліквідацыю недахопаў рэчы ці запатрабаваць датэрміновага скасавання дагавора і пакрыцця панесенага ім рэальнага ўрону.

2. Пазыкадаўца, якому паведамлена аб патрабаваннях пазыкаатрымальніка або аб яго намеры ліквідаваць недахопы рэчы за кошт пазыкадаўцы, можа без прамаруджання зрабіць замену няспраўнай рэчы іншай аналагічнай рэччу, якая знаходзіцца ў належным стане.

3. Пазыкадаўца не адказвае за недахопы рэчы, якія былі ім агавораны пры заключэнні дагавора, або былі загадзя вядомы пазыкаатрымальніку, або павінны былі быць выяўлены пазыкаатрымальнікам падчас агляду рэчы ці праверкі яе спраўнасці пры заключэнні дагавора або пры перадачы рэчы.

Артыкул 648. Права трэціх асоб на рэч, якая перадаецца ў безаплатае карыстанне

Перадача рэчы ў безаплатае карыстанне не з'яўляецца падставай для змянення або спынення правоў трэціх асоб на гэту рэч.

Пры заключэнні дагавора безаплатага карыстання пазыкадаўца абавязаны папярэдзіць пазыкаатрымальніка аб усіх правах трэціх асоб на гэту рэч (сервітуце, праве закладу і да т.п.). Невыкананне гэтага абавязку дае пазыкаатрымальніку права патрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця панесенага ім рэальнага ўрону.

Артыкул 649. Абавязкі пазыкаатрымальніка па ўтрыманні рэчы

Пазыкаатрымальнік абавязаны падтрымліваць рэч, атрыманую ў безплатнае карыстанне, у спраўным стане, уключаючы ажыццяўленне бягучага і капіталнага рамонту, і несці ўсе выдаткі па яе ўтрыманні, калі іншае не прадугледжана дагаворам безплатнага карыстання.

Артыкул 650. Рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання рэчы

Пазыкаатрымальнік нясе рызыку выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання атрыманай у безплатнае карыстанне рэчы, калі рэч загінула або была сапсавана ў сувязі з тым, што ён выкарыстоўваў яе не ў адпаведнасці з дагаворам безплатнага карыстання або прызначэннем рэчы ці перадаў яе трэцяй асобе без згоды пазыкадаўцы. Пазыкаатрымальнік нясе таксама рызыку выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання рэчы, калі з улікам фактычных акалічнасцей мог прадухіліць яе гібель або пашкоджанне, ахвяраваўшы сваёй рэччу, але аддаў перавагу таму, каб захаваць сваю рэч.

Артыкул 651. Адказнасць за шкоду, прычыненую трэцяй асобе ў выніку выкарыстання рэчы

Пазыкадаўца адказвае за шкоду, прычыненую трэцяй асобе ў выніку выкарыстання рэчы, калі не дакажа, што шкода прычыненая ў выніку намеру або грубай неасцярожнасці пазыкаатрымальніка або асобы, у якой гэтая рэч аказалася са згоды пазыкадаўцы.

Артыкул 652. Датэрміновае скасаванне дагавора

1. Пазыкадаўца мае права патрабаваць датэрміновага скасавання дагавора безплатнага карыстання ў выпадках, калі пазыкаатрымальнік:

- 1) выкарыстоўвае рэч не ў адпаведнасці з дагаворам або прызначэннем рэчы;
- 2) не выконвае абавязкаў па падтрыманні рэчы ў спраўным стане або яе ўтрыманні;
- 3) істотна пагаршае стан рэчы;
- 4) без згоды пазыкадаўцы перадаў рэч трэцяй асобе.

2. Пазыкаатрымальнік мае права патрабаваць датэрміновага скасавання дагавора безплатнага карыстання:

1) пры выяўленні недахопаў, якія робяць нармальнае выкарыстанне рэчы немагчымым або абцяжарвальным, аб наяўнасці якіх ён не ведаў і не мог ведаць у момант заключэння дагавора;

2) калі рэч з прычыны акалічнасцей, за якія ён не адказвае, акажацца ў стане, не прыдатным для выкарыстання;

3) калі пры заключэнні дагавора пазыкадаўца не папярэдзіў яго аб правах трэціх асоб на рэч, якая перадаецца;

4) пры невыкананні пазыкадаўцам абавязку перадаць рэч або яе прыналежнасці і дакументы, якія да яе адносяцца.

Артыкул 653. Адмова ад дагавора

1. Кожны з бакоў мае права ў любы час адмовіцца ад дагавора безплатнага карыстання, заключанага без указання тэрміну, паведаміўшы аб гэтым другому боку за адзін месяц, калі дагаворам не прадугледжаны іншы тэрмін паведамлення.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, пазыкаатрымальнік мае права ва ўсялякі час адмовіцца ад дагавора, заключанага з указаннем тэрміну, у парадку, прадугледжаным пунктам 1 гэтага артыкула.

Артыкул 654. Змяненне бакоў у дагаворы

1. Пазыкадаўца мае права правесці адчужэнне рэчы або перадаць яе ў платнае карыстанне трэцяй асобе. Пры гэтым да новага ўласніка або карыстальніка пераходзяць правы з раней заключанага дагавора безплатнага карыстання, а яго правы ў адносінах да рэчы абцяжарваюцца правамі пазыкаатрымальніка.

2. У выпадку смерці грамадзяніна-пазыкадаўцы або рэарганізацыі ці ліквідацыі юрыдычнай асобы – пазыкадаўцы правы і абавязкі пазыкадаўцы паводле дагавора безплатнага карыстання пераходзяць да спадчынніка (правапераемніка) або да іншай асобы, да якой перайшло права ўласнасці на рэч або іншае права, на падставе якога рэч была перададзена ў безплатнае карыстанне.

У выпадку рэарганізацыі юрыдычнай асобы – пазыкаатрымальніка яго правы і абавязкі паводле дагавора пераходзяць да юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца яго правапераемнікам, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 655. Спыненне дагавора

Дагавор безплатнага карыстання спыняецца ў выпадку смерці грамадзяніна-пазыкаатрымальніка або ліквідацыі юрыдычнай асобы – пазыкаатрымальніка, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

ГЛАВА 37

ПАДРАД

§ 1. Агульныя палажэнні аб падрадзе

Артыкул 656. Дагавор падраду

1. Паводле дагавора падраду адзін бок (падрадчык) абавязваецца выканаць па заданні другога боку (заказчыка) пэўную работу і здаць яе вынік заказчыку ва ўстаноўлены тэрмін, а заказчык абавязваецца прыняць вынік работы і аплаціць яго (выплаціць цану работы). Работа выконваецца за рызыку падрадчыка, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або пагадненнем бакоў.

2. Да асобных відаў дагавора падраду (бытавы падрад, будаўнічы падрад, падрад на праектныя і вышукальныя работы) палажэнні, прадугледжаныя гэтым параграфам, прымяняюцца, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб гэтых відах дагавораў.

Артыкул 657. Работы, якія выконваюцца паводле дагавора падраду

1. Дагавор падраду заключаецца на выраб або перапрацоўку (апрацоўку) рэчы або на выкананне іншай работы з перадачай яе выніку заказчыку.

2. Паводле дагавора падраду, заключанага на выраб рэчы, падрадчык перадае права на яе заказчыку.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, падрадчык самастойна вызначае спосабы выканання задання заказчыка.

Артыкул 658. Выкананне работы коштам падрадчыка

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, работа выконваецца коштам падрадчыка – з яго матэрыялаў, яго сіламі і сродкамі.

2. Падрадчык нясе адказнасць за неналежную якасць прадастаўленых ім матэрыялаў і абсталявання, а таксама за прадастаўленне матэрыялаў і абсталявання, абцяжараных правамі трэціх асоб.

Артыкул 659. Размеркаванне рызык паміж бакамі

1. Калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства або дагаворам падраду:

1) рызыку выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання матэрыялаў, абсталявання, рэчы, перададзенай для перапрацоўкі (апрацоўкі), або іншай маёмасці, што выкарыстоўваецца для выканання дагавора, нясе бок, які іх даў;

2) рызыку выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання выніку выкананай работы да яе прыёмкі заказчыкам нясе падрадчык.

2. Пры пратэрміноўцы перадачы або прыёмкі выніку работы рызыкі, прадугледжаныя пунктам 1 гэтага артыкула, нясе бок, які дапусціў пратэрміноўку.

Артыкул 660. Генеральны падрадчык і субпадрадчык

1. Калі з акта заканадаўства або дагавора падраду не вынікае абавязак падрадчыка выканаць прадугледжаную ў дагаворы работу асабіста, падрадчык мае права прыцягнуць да выканання сваіх абавязацельстваў іншых асоб (субпадрадчыкаў). У гэтым выпадку падрадчык выступае ў ролі генеральнага падрадчыка.

2. Падрадчык, які прыцягнуў да выканання дагавора падраду субпадрадчыка ў парушэнне палажэнняў пункта 1 гэтага артыкула або дагавора, нясе перад заказчыкам адказнасць за страты, прычыненыя ўдзелама такога субпадрадчыка ў выкананні дагавора.

3. Генеральны падрадчык нясе перад заказчыкам адказнасць за наступствы невыканання або неналежнага выканання абавязацельстваў субпадрадчыкам у адпаведнасці з правіламі пункта 1 артыкула 294 і артыкула 374 гэтага Кодэкса, а перад субпадрадчыкам – адказнасць за невыкананне або неналежнае выкананне заказчыкам абавязацельстваў паводле дагавора падраду.

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, заказчык і субпадрадчык не маюць права прад'яўляць адзін аднаму патрабаванні, звязаныя з парушэннем дагавораў, заключаных кожным з іх з генеральным падрадчыкам.

4. Са згоды генеральнага падрадчыка заказчык мае права заключыць дагавор на выкананне асобных работ з іншымі асобамі. У гэтым выпадку ўказаныя асобы нясуць адказнасць за невыкананне або неналежнае выкананне работы непасрэдна перад заказчыкам.

Артыкул 661. Умовы ўдзелу ў выкананні работы некалькіх асоб

1. Калі на баку падрадчыка выступаюць адначасова дзве або больш асобы, пры непадзельнасці прадмета абавязацельства яны прызнаюцца ў адносінах да заказчыка салідарнымі даўжнікамі і адпаведна салідарнымі крэдытарамі.

2. Пры дзялімасці прадмета абавязацельства, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам, кожная з указаных у пункце 1 гэтага артыкула асоб набывае права і нясе абавязкі ў адносінах да заказчыка ў межах сваёй долі (артыкул 302).

Артыкул 662. Тэрміны выканання работы

1. У дагаворы падраду ўказваюцца пачатковы і канчатковы тэрміны выканання работы. Па ўзгадненні паміж бакамі ў дагаворы могуць быць прадугледжаны таксама тэрміны пачатку і завяршэння асобных этапаў работы (прамежкавыя тэрміны).

Калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або не прадугледжана дагаворам, падрадчык нясе адказнасць за парушэнне як пачатковага і канчатковага, так і прамежкавых тэрмінаў выканання работ.

2. Указанья ў дагаворы падраду пачатковы, канчатковы і прамежкавыя тэрміны выканання работы могуць быць зменены ў выпадках і парадку, прадугледжаных дагаворам.

3. Указанья ў пункце 2 артыкула 376 гэтага Кодэкса наступствы пратэрміноўкі выканання наступаюць пры парушэнні канчатковага тэрміну выканання работы.

Артыкул 663. Цана работы

1. У дагаворы падраду ўказваюцца цана работы, якая падлягае выкананню, або спосабы яе вызначэння. Пры адсутнасці ў дагаворы такіх указанняў цана вызначаецца ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса зыходзячы з цэн, якія звычайна прымяняюцца за аналагічныя работы, з улікам неабходных выдаткаў, панесеных бакамі.

2. Цана ў дагаворы падраду ўключае кампенсацыю выдаткаў падрадчыка і належнае яму ўзнагароджанне.

3. Цана работы можа быць вызначана шляхам стварэння каштарысу.

У выпадку, калі работа выконваецца ў адпаведнасці з каштарысам, складзеным падрадчыкам, каштарыс набывае сілу і становіцца часткай дагавора падраду з моманту пацвярджэння яго заказчыкам.

4. Цана работы (каштарыс) можа быць цвёрдай або прыблізнай. Пры адсутнасці іншых указанняў у дагаворы падраду цана работы лічыцца цвёрдай.

5. Калі ўзнікла неабходнасць у правядзенні дадатковых работ і па гэтай прычыне істотна перавышаецца цана работы, вызначаная прыблізна, падрадчык абавязаны своечасова папярэдзіць аб гэтым заказчыка. Заказчык, які не згадзіўся на перавышэнне ўказанай у дагаворы падраду цаны работы, мае права адмовіцца ад дагавора. У гэтым выпадку падрадчык можа патрабаваць ад заказчыка выплаты яму цаны за выкананую частку работы.

Падрадчык, які своечасова не папярэдзіў заказчыка аб неабходнасці перавышэння ўказанай у дагаворы цаны работы, абавязаны выканаць дагавор, захоўваючы права на аплату работы па цане, вызначанай у дагаворы.

6. Падрадчык не мае права патрабаваць павелічэння цвёрдай цаны (цвёрдага каштарысу), а заказчык – яе змяншэння, у тым ліку і ў выпадку, калі ў момант заключэння дагавора выключалася магчымасць прадугледзець поўны аб'ём работы, якая падлягае выкананню, або неабходных для гэтага выдаткаў.

Пры істотным узрастанні пасля заключэння дагавора вартасці матэрыялаў і абсталявання, якія павінны быць прадастаўлены падрадчыкам, а таксама паслуг, што аказваюцца яму трэцімі асобамі, якія нельга было прадугледзець пры заключэнні дагавора, падрадчык мае права патрабаваць павелічэння ўстаноўленай цаны (каштарысу), а пры адмове заказчыка выканаць яго патрабаванне – скасавання дагавора ў адпаведнасці з артыкулам 421 гэтага Кодэкса.

Артыкул 664. Эканомія падрадчыка

1. У выпадках, калі фактычныя выдаткі падрадчыка аказаліся меншымі за тыя, якія ўлічваліся пры вызначэнні цаны (складанні каштарысу), падрадчык захоўвае права на аплату работ па цане, прадугледжанай дагаворам (каштарысам), калі заказчык не дакажа, што атрыманая падрадчыкам эканомія паўплывала на якасць выкананых работ.

2. У дагаворы падраду можа быць прадугледжана размеркаванне атрыманай падрадчыкам эканоміі паміж бакамі.

Артыкул 665. Парадак аплаты работы

1. Калі дагаворам падраду не прадугледжана папярэдняя аплата выкананай работы або асобных яе этапаў, заказчык абавязаны заплаціць падрадчыку абумоўленую цану пасля

канчатковай здачы вынікаў работы пры ўмове, што работа выканана належным чынам і ва ўзгоднены тэрмін, або са згоды заказчыка – датэрмінова.

2. Падрадчык мае права патрабаваць выплаты яму авансу або задатку толькі ў выпадках і памеры, указанных у заканадаўстве або дагаворы падраду.

Артыкул 666. Права падрадчыка на ўтрыманне

Пры невыкананні заказчыкам абавязку выплаціць устаноўленую цану або іншую суму, належную падрадчыку ў сувязі з выкананнем дагавора падраду, падрадчык мае права на ўтрыманне ў адпаведнасці з артыкулам 340 гэтага Кодэкса выніку работ, а таксама належных заказчыку абсталявання, перададзенай для перапрацоўкі (апрацоўкі) рэчы, астатку нявыкарыстанага матэрыялу і іншай маёмасці, якая аказалася ў яго, да выплаты заказчыкам адпаведных сум.

Артыкул 667. Выкананне работы з выкарыстаннем матэрыялу заказчыка

1. Пры выкананні работы з выкарыстаннем матэрыялу заказчыка падрадчык абавязаны:

1) выкарыстоўваць прадастаўлены заказчыкам матэрыял эканомна і ашчадна;

2) пасля заканчэння работы прадставіць заказчыку справаздачу аб зрасходаванні матэрыялу;

3) вярнуць яго астатак або са згоды заказчыка зменшыць цану (каштарыс) работы з улікам вартасці нявыкарыстанага матэрыялу, які застаецца ў падрадчыка.

2. Калі вынік работы не быў дасягнуты або дасягнуты вынік аказаўся з недахопамі, якія робяць яго непрыдатным для прадугледжанага ў дагаворы падраду выкарыстання, а пры адсутнасці ў дагаворы ўмовы выкарыстання – непрыдатным для звычайнага выкарыстання з прычын, выкліканых недахопамі прадастаўленага заказчыкам матэрыялу, падрадчык мае права запатрабаваць аплаты выкананай ім работы.

3. Падрадчык можа ажыццявіць правы, указаныя ў пункце 2 гэтага артыкула, у выпадку, калі дакажа, што недахопы прадастаўленага заказчыкам матэрыялу не маглі быць выяўлены пры належнай прыёмцы падрадчыкам гэтага матэрыялу.

Артыкул 668. Адказнасць падрадчыка за незахаванасць прадастаўленай заказчыкам маёмасці

Падрадчык нясе адказнасць за незахаванасць прадастаўленага заказчыкам матэрыялу, абсталявання, перададзенай для перапрацоўкі (апрацоўкі) рэчы або іншай маёмасці, якая аказалася ў валоданні падрадчыка ў сувязі з выкананнем дагавора падраду.

Артыкул 669. Правы заказчыка падчас выканання работы падрадчыкам

1. Заказчык заўсёды мае права правяраць ход і якасць работы, якая выконваецца падрадчыкам, не ўмешваючыся ў яго дзейнасць.

2. Калі падрадчык не прыступае своєчасова да выканання дагавора падраду або выконвае работу настолькі марудна, што заканчэнне яе да тэрміну становіцца яўна немагчымым, заказчык мае права адмовіцца ад выканання дагавора і запатрабаваць пакрыцця страт.

3. Калі падчас выканання работы стане відавочным, што яна не будзе выканана належным чынам, заказчык мае права прызначыць падрадчыку разумны тэрмін для ліквідацыі недахопаў і пры невыкананні падрадчыкам у прызначаны тэрмін гэтага патрабавання адмовіцца ад дагавора або даручыць выпраўленне работы іншай асобе за кошт падрадчыка, а таксама запатрабаваць пакрыцця страт.

4. Калі іншае не прадугледжана дагаворам падрату, пры наяўнасці ўважлівых прычын заказчык можа ў любы час да здачы яму работы адмовіцца ад дагавора падрату, заплаціўшы падратчыку частку ўстаноўленай цаны за работу, выкананую да атрымання паведамлення аб адмове заказчыка ад дагавора. Заказчык таксама абавязаны кампенсаваць падратчыку страты, прычыненыя спыненнем дагавора, у межах розніцы паміж часткай цаны, выплачанай за выкананую работу, і цаной, вызначанай за ўсю работу.

Артыкул 670. Акалічнасці, аб якіх падратчык абавязаны папярэдзіць заказчыка

1. Падратчык абавязаны неадкладна папярэдзіць заказчыка і да атрымання ад яго ўказанняў прыпыніць работу пры выяўленні:

1) непрыдатнасці або недабраякаснасці прадастаўленых заказчыкам матэрыялу, абсталявання, тэхнічнай дакументацыі або перададзенай для перапрацоўкі (апрацоўкі) рэчы;

2) магчымых неспрыяльных для заказчыка і (або) падратчыка наступстваў выканання яго ўказанняў аб спосабе выканання работы;

3) іншых незалежных ад падратчыка акалічнасцей, якія пагражаюць прыдатнасці або трываласці вынікаў выконваемай работы ці ствараюць немагчымасць яе завяршэння ў тэрмін.

2. Падратчык, які не папярэдзіў заказчыка аб акалічнасцях, пералічаных у пункце 1 гэтага артыкула, або працягнуў работу, не чакаючы сканчэння ўстаноўленага ў дагаворы тэрміну, а пры яго адсутнасці – разумнага тэрміну для адказу на папярэджанне або нягледзячы на ​​своечасовае ўказанне заказчыка аб спыненні работ, не мае права пры прад'яўленні да яго або ім да заказчыка адпаведных патрабаванняў спасылацца на ўказаныя акалічнасці.

3. Калі заказчык, нягледзячы на ​​своечасовае і абгрунтаванае папярэджанне з боку падратчыка аб акалічнасцях, узказаных у пункце 1 гэтага артыкула, у разумны тэрмін не заменіць непрыдатныя або недабраякасныя матэрыялы, абсталяванне, тэхнічную дакументацыю або перададзеную для перапрацоўкі (апрацоўкі) рэч, не зменіць указанняў аб спосабе выканання работы або не прыме іншыя неабходныя меры для ліквідацыі акалічнасцей, якія пагражаюць яе прыдатнасці, падратчык мае права адмовіцца ад выканання дагавора падрату і запатрабаваць пакрыцця прычыненых яго спыненнем страт.

Артыкул 671. Садзейнічанне заказчыка

1. Заказчык абавязаны ў выпадках, парадку і аб'ёме, прадугледжаных дагаворам падрату, аказваць садзейнічанне падратчыку ў выкананні работы.

Пры невыкананні заказчыкам гэтага абавязку падратчык мае права патрабаваць пакрыцця прычыненых страт, уключаючы дадатковыя выдаткі, выкліканыя прастоем, або перанясення тэрмінаў выканання работ, або павелічэння ўказанай у дагаворы цаны работы.

2. У выпадках, калі выкананне работы паводле дагавора падрату стала немагчымым у выніку дзеянняў або недаглядаў заказчыка, падратчык захоўвае права на выплату яму ўказанай у дагаворы цаны з улікам выкананай часткі работы.

Артыкул 672. Невыкананне заказчыкам сустрэчных абавязкаў паводле дагавора

1. Падратчык мае права не прыступаць да работы, а пачатую работу прыпыніць у выпадках, калі парушэнне заказчыкам сваіх абавязкаў паводле дагавора падрату, у прыватнасці непрадастаўленне матэрыялу, абсталявання, тэхнічнай дакументацыі або падлеглай перапрацоўцы (апрацоўцы) рэчы, іх недабраякаснасць і непрыдатнасць перашкаджаюць выкананню дагавора падратчыкам, а таксама пры наяўнасці акалічнасцей,

якія відавочна сведчаць аб тым, што выкананне ўказаных абавязкаў не будзе здзейснена ва ўстаноўлены тэрмін (артыкул 309).

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам падрату, падрадчык пры наяўнасці акалічнасцей, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, мае права адмовіцца ад выканання дагавора і запатрабаваць пакрыцця страт.

Артыкул 673. Прыёмка заказчыкам выкананай падрадчыкам работы

1. Заказчык абавязаны ў парадку і тэрміны, прадугледжаныя дагаворам падрату, з удзелам падрадчыка агледзець і прыняць вынік выкананай работы, а пры выяўленні адхіленняў ад дагавора, якія пагаршаюць вынік работы, або іншых недахопаў у рабоце неадкладна заявіць аб гэтым падрадчыку.

2. Заказчык, які выявіў пры прыёме недахопы ў выніку выкананай работы, мае права спасылацца на іх толькі ў выпадку, калі ў акце або ў іншым дакуменце, які сведчыць прыёмку, былі агавораны гэтыя недахопы ці магчымасць наступнага прад'яўлення патрабавання аб іх ліквідацыі.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам падрату, заказчык, які прыняў вынікі работы без праверкі, пазбаўляецца права спасылацца на недахопы работы, якія маглі быць устаноўлены пры звычайным спосабе яе прыёмкі (яўныя недахопы).

4. Заказчык, які выявіў пасля прыёмкі выніку работы адхіленні ад дагавора падрату або іншыя недахопы, якія не маглі быць устаноўлены пры звычайным спосабе прыёмкі (схаваныя недахопы), у тым ліку наўмысна схаваныя падрадчыкам, абавязаны паведаміць аб гэтым падрадчыку пасля іх выяўлення.

5. Пры ўзнікненні паміж заказчыкам і падрадчыкам спрэчкі наконт недахопаў выкананай работы або іх прычын па патрабаванні любога з бакоў павінна быць прызначана экспертыза. Выдаткі па правядзенні экспертызы нясе падрадчык, за выключэннем выпадкаў, калі экспертызай не ўстаноўлена парушэнняў дагавора падрату з боку падрадчыка або прычыннай сувязі паміж дзеяннямі падрадчыка і выяўленымі недахопамі. У гэтых выпадках выдаткі па правядзенні экспертызы нясе бок, які запатрабаваў яе прызначэння, а калі экспертыза прызначана па пагадненні паміж бакамі, – абодва бакі пароўну.

6. Калі іншае не прадугледжана дагаворам падрату, пры ўхіленні заказчыка ад прыняцця выніку выкананай работы падрадчык мае права па сканчэнні месяца з дня, калі згодна з дагаворам вынік работы павінен быў быць перададзены заказчыку, і пры ўмове наступнага двухразовага папярэджання заказчыка прадаць вынікі работы, а выручаную суму, за вылікам усіх належных падрадчыку плацяжоў, унесці на імя заказчыка ў дэпазіт у парадку, прадугледжаным артыкулам 308 гэтага Кодэкса.

7. Калі ўхіленне заказчыка ад прыняцця выкананай работы пацягнула за сабой пратэрміноўку ў здачы работы, прынаецца, што рызыка яе выпадковай гібелі перайшла да заказчыка ў момант, калі перадача рэчы павінна была адбыцца.

Артыкул 674. Якасць работы

1. Якасць выкананай падрадчыкам работы павінна адпавядаць умовам дагавора падрату, а пры іх адсутнасці або непаўнаце – патрабаванням, якія звычайна прад'яўляюцца да работ адпаведнага роду. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, вынік выкананай работы павінен у момант перадачы заказчыку валодаць уласцівасцямі, указанымі ў дагаворы або вызначанымі патрабаваннямі, што прад'яўляюцца звычайна, і ў межах разумнага тэрміну быць прыдатным для ўстаноўленага дагаворам выкарыстання, а калі такое выкарыстанне дагаворам не прадугледжана, – для звычайнага выкарыстання выніку работы такога роду.

2. Калі заканадаўствам або ва ўстаноўленым ім парадку прадугледжаны абавязковыя патрабаванні да работы, якая выконваецца паводле дагавора падрату, падрадчык, які

дзеінічае ў якасці прадпрымальніка, абавязаны выконваць работу, выконваючы гэтыя абавязковыя патрабаванні.

Артыкул 675. Гарантыя якасці работы

1. Калі ў адпаведнасці з заканадаўствам, дагаворам падраду прадугледжана прадастаўленне падрадчыкам заказчыку гарантыі якасці работы, падрадчык абавязаны перадаць заказчыку вынік работы, які павінен адпавядаць патрабаванням пункта 1 артыкула 674 гэтага Кодэкса на працягу ўсяго гарантыйнага тэрміну.

2. Гарантыя якасці выніку работы, калі іншае не прадугледжана дагаворам, распаўсюджваецца на ўсё, што складае вынік работы.

Артыкул 676. Адказнасць падрадчыка за неналежную якасць работы

1. У выпадках, калі работа выканана падрадчыкам з адхіленнямі ад дагавора падраду, якія пагоршылі вынік работы, або з іншымі недахопамі, што робяць яго непрыдатным для прадугледжанага ў дагаворы выкарыстання, ці пры адсутнасці ў дагаворы адпаведнай умовы – непрыдатнасці для звычайнага выкарыстання, заказчык мае права, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам, па сваім выбары запатрабаваць ад падрадчыка:

1) безаплатнай ліквідацыі недахопаў у разумны тэрмін;

2) суразмернага змяншэння ўстаноўленай за работу цаны;

3) пакрыцця сваіх выдаткаў на ліквідацыю недахопаў, калі права заказчыка ліквідоўваць іх прадугледжана ў дагаворы падраду (артыкул 368).

2. Падрадчык мае права замест ліквідацыі недахопаў, за якія ён адказвае, безаплатна выканаць работу нанова з пакрыццём заказчыку прычынёных пратэрміноўкай выканання страт. У гэтым выпадку заказчык абавязаны вярнуць раней перададзены яму вынік работы падрадчыку, калі па характары работы такое вяртанне магчыма.

3. Калі адхіленні ў рабоце ад умоў дагавора падраду або іншыя недахопы выніку работы ва ўстаноўлены заказчыкам разумны тэрмін не былі ліквідаваны ці з'яўляюцца істотнымі і іх немагчыма ліквідаваць, заказчык мае права адмовіцца ад выканання дагавора і запатрабаваць пакрыцця прычынёных страт.

4. Умова дагавора падраду аб вызваленні падрадчыка ад адказнасці за вызначаныя недахопы не вызваляе яго ад адказнасці, калі даказана, што такія недахопы ўзніклі ў выніку вінаватых дзеянняў або бяздзеінасці падрадчыка.

5. Падрадчык, які прадаставіў матэрыял для выканання работы, адказвае за яго якасць па правілах аб адказнасці прадаўца за тавары неналежнай якасці (артыкул 445).

Артыкул 677. Тэрміны выяўлення неналежнай якасці выніку работы

1. Калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам падраду, заказчык мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з неналежнай якасцю выніку работы, пры ўмове, што яна выяўлена ў тэрміны, устаноўленыя гэтым артыкулам.

2. У выпадку, калі на вынік работы не ўстаноўлены гарантыйны тэрмін, патрабаванні, звязаныя з недахопамі выніку работы, могуць быць прад'яўлены заказчыкам пры ўмове, што яны былі выяўлены ў разумны тэрмін, але ў межах двух гадоў з дня перадачы выніку работы, калі іншыя тэрміны не ўстаноўлены заканадаўствам, дагаворам.

3. Заказчык мае права прад'явіць патрабаванні, звязаныя з недахопамі выніку работы, выяўленымі на працягу гарантыйнага тэрміну.

4. У выпадку, калі прадугледжаны дагаворам гарантыйны тэрмін складае менш за два гады і недахопы выніку работы выяўлены заказчыкам па сканчэнні гарантыйнага тэрміну, але ў межах двух гадоў з моманту, прадугледжанага пунктам 5 гэтага артыкула, падрадчык нясе адказнасць, калі заказчык дакажа, што недахопы ўзніклі да перадачы выніку работы заказчыку або з прычын, якія ўзніклі да гэтага моманту.

5. Калі іншае не прадугледжана дагаворам падрату, гарантыйны тэрмін (пункт 1 артыкула 675) пачынаецца з моманту, калі вынік выканання работы быў прыняты або павінен быў быць прыняты заказчыкам.

6. Да сканчэння гарантыйнага тэрміну паводле дагавора падрату прымяняюцца адпаведна правілы, якія ўтрымліваюцца ў пунктах 2 і 4 артыкула 441 гэтага Кодэкса, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам, пагадненнем бакоў або не вынікае з асаблівасцей дагавора падрату.

Артыкул 678. Даўнасць па ісках аб неналежнай якасці работы

1. Тэрмін іскавай даўнасці для патрабаванняў, якія прад'яўляюцца ў сувязі з неналежнай якасцю работы, выкананай паводле дагавора падрату, складае адзін год, а ў адносінах да капітальных пабудов (будынкаў, збудаванняў), незавершаных закансерваных капітальных пабудов, ізаляваных памяшканняў, машына-месцаў – тры гады.

2. Калі заканадаўствам або дагаворам падрату ўстаноўлены гарантыйны тэрмін і заява наконт недахопаў выніку работы зроблена ў межах гарантыйнага тэрміну, цягненне тэрміну іскавай даўнасці, указанага ў пункце 1 гэтага артыкула, пачынаецца з дня заявы аб недахопах.

3. Калі ў адпаведнасці з дагаворам падрату вынік работы прыняты заказчыкам па частках, ход тэрміну іскавай даўнасці пачынаецца з дня прыёмкі выніку работы ў цэлым.

Артыкул 679. Абавязак падрадчыка перадаць інфармацыю заказчыку

Падрадчык абавязаны перадаць заказчыку разам з вынікамі работы інфармацыю, якая датычыцца эксплуатацыі або іншага выкарыстання прадмета дагавора падрату, калі гэта прадугледжана дагаворам або характар інфармацыі такі, што без яе немагчыма выкарыстанне вынікаў работы для мэт, указаных у дагаворы.

Артыкул 680. Канфідэнцыяльнасць атрыманай бакамі дагавора падрату інфармацыі

Калі бок дзякуючы выкананню свайго абавязацельства паводле дагавора падрату атрымаў ад іншага боку інфармацыю аб новых рашэннях і тэхнічных ведах, у тым ліку і тых, якія не карыстаюцца прававой аховай, а таксама звесткі, якія могуць разглядацца як камерцыйная тайна (артыкул 140), ён не мае права паведамляць іх трэцім асобам без згоды другога боку.

Парадак і ўмовы карыстання такой інфармацыяй вызначаюцца пагадненнем бакоў.

Артыкул 681. Вяртанне падрадчыкам заказчыку матэрыялаў і абсталявання

У выпадках, калі заказчык на падставе пункта 2 артыкула 669 або пункта 3 артыкула 676 гэтага Кодэкса скасоўвае дагавор падрату, падрадчык абавязаны вярнуць прадастаўленыя заказчыкам матэрыялы, абсталяванне, перададзеную для перапрацоўкі (апрацоўкі) рэч і іншую маёмасць або перадаць іх указанай заказчыкам асобе, а калі гэта аказалася немагчымым, – пакрыць вартасць матэрыялаў, абсталявання і іншай маёмасці.

Артыкул 682. Наступствы спынення дагавора падрату да прыёмкі выніку работы

У выпадку спынення дагавора падрату па падставах, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам, да прыёмкі заказчыкам выніку работы, выкананай падрадчыкам (пункт 1

артыкула 673), заказчык мае права патрабаваць перадачы яму выніку незавершанай работы з кампенсацияй падрадчыку зробленых затрат.

§ 2. Бытавы падрад

Артыкул 683. Дагавор бытавога падраду

1. Паводле дагавора бытавога падраду падрадчык, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, абавязваецца выканаць па заданні грамадзяніна (заказчыка) вызначаную работу, прызначаную для задавальнення асабістых, дамашніх, сямейных патрэб заказчыка, а заказчык абавязваецца прыняць і аплаціць работу.

2. Дагавор бытавога падраду з'яўляецца публічным дагаворам (артыкул 396).

3. Да адносін паводле дагавора бытавога падраду прымяняецца заканадаўства аб абароне правоў спажыўцоў.

Артыкул 684. Гарантыі правоў заказчыка

1. Падрадчык не мае права навязваць заказчыку ўключэнне ў дагавор бытавога падраду дадатковых аплатных работ і паслуг. Пры парушэнні гэтага патрабавання заказчык мае права адмовіцца ад аплаты работ і паслуг, не прадугледжаных дагаворам.

2. Заказчык мае права ў любы час да здачы яму выніку работы адмовіцца ад дагавора бытавога падраду, выплаціўшы падрадчыку частку ўстаноўленай цаны прапарцыянальна частцы работы, выкананай да паведамлення аб адмове заказчыка ад дагавора, і пакрыўшы падрадчыку выдаткі, зробленыя да гэтага моманту з мэтай выканання дагавора, калі яны не ўваходзяць ва ўказаную частку цаны работы. Умовы дагавора, якія пазбаўляюць заказчыка гэтага права, нікчэмныя.

Артыкул 685. Форма дагавора

Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам бытавога падраду, у тым ліку ўмовай фармуляраў і іншых стандартных форм, да якіх далучаецца заказчык (артыкул 398), дагавор бытавога падраду лічыцца заключаным у належнай форме з моманту выдачы падрадчыкам заказчыку квітанцыі або іншага дакумента, які пацвярджае заключэнне дагавора.

Артыкул 686. Публічная аферта паводле дагавора бытавога падраду

Да рэкламы і іншых прапаноў работ, якія выконваюцца паводле дагавора бытавога падраду, прымяняюцца адпаведна правілы аб публічнай аферце тавараў, якія ўтрымліваюцца ў артыкуле 407 гэтага Кодэкса.

Артыкул 687. Прадастаўленне заказчыку інфармацыі аб прапаноўваемай рабоце

1. Падрадчык абавязаны да заключэння дагавора бытавога падраду прадставіць заказчыку неабходную і дакладную інфармацыю аб прапаноўваемай рабоце, яе відах і асаблівасцях, аб цане і форме аплаты, а таксама паведаміць заказчыку па яго просьбе іншыя звесткі, якія адносяцца да дагавора і адпаведнай работы. Калі па характары работы гэта мае значэнне, падрадчык павінен указаць заказчыку канкрэтную асобу, якая будзе яе выконваць.

2. Заказчык мае права патрабаваць скасавання заключанага дагавора бытавога падраду без аплаты выкананай работы, а таксама пакрыцця страт у выпадках, калі ў выніку

непаўнаты або недакладнасці атрыманай ад падрадчыка інфармацыі быў заключаны дагавор на выкананне работы, якая не валодае ўласцівасцямі, якія меў на ўвазе заказчык.

3. Інфармацыя, указаная ў гэтым артыкуле, павінна быць прадастаўлена заказчыку на адной з дзяржаўных моў. Звесткі, паведамленыя або перададзеныя на замежнай мове, лічацца непрадастаўленымі, за выключэннем выпадкаў, калі звесткі былі паведамлены або перададзены на замежнай мове па жаданні заказчыка.

Артыкул 688. Выкананне работы з матэрыялу падрадчыка

1. Калі работа паводле дагавора бытавога падраду выконваецца з матэрыялу падрадчыка, матэрыял аплачваецца заказчыкам пры заключэнні дагавора цалкам або ў частцы, указанай у дагаворы, з канчатковым разлікам пры атрыманні заказчыкам выкананай падрадчыкам работы.

У адпаведнасці з дагаворам бытавога падраду матэрыял можа быць прадастаўлены падрадчыкам у крэдыт, у тым ліку з умовай аплаты заказчыкам матэрыялу ў растэрміноўку.

2. Змяненне пасля заключэння дагавора бытавога падраду цаны прадастаўленага падрадчыкам матэрыялу не цягне за сабой пераразліку.

Артыкул 689. Выкананне работы з матэрыялу заказчыка

Калі работа паводле дагавора бытавога падраду выконваецца з матэрыялу заказчыка, у квітанцыі або іншым дакуменце, які выдаецца падрадчыкам заказчыку пры заключэнні дагавора, павінны быць указаны дакладнае найменне, апісанне і цана матэрыялу, якая вызначаецца па пагадненні бакоў. Цана матэрыялу, указаная ў квітанцыі або іншым аналагічным дакуменце, можа быць аспрэчана заказчыкам у судовым парадку.

Артыкул 690. Цана і аплата работы

Цана работы ў дагаворы бытавога падраду вызначаецца пагадненнем бакоў і не можа быць вышэйшай за тую, што рэгулюецца адпаведнымі дзяржаўнымі органамі. Работа аплачваецца заказчыкам пасля яе канчатковай здачы падрадчыкам. Са згоды заказчыка работа можа быць аплачана ім пры заключэнні дагавора цалкам або шляхам выдачы авансу.

Артыкул 691. Папярэджанне заказчыка аб умовах выкарыстання выкананай работы

Пры здачы работы заказчыку падрадчык абавязаны яму паведаміць аб патрабаваннях, якія неабходна выконваць для эфектыўнага і бяспечнага выкарыстання выніку работы, а таксама аб магчымых для самога заказчыка і іншых асоб наступствах невыканання адпаведных патрабаванняў.

Артыкул 692. Наступствы выяўлення недахопаў у выкананай рабоце

1. У выпадку выяўлення недахопаў падчас прыёмкі выніку работы або падчас яго выкарыстання заказчык можа на працягу агульных тэрмінаў даўнасці, прадугледжаных артыкулам 678 гэтага Кодэкса, а пры наяўнасці гарантыйных тэрмінаў – на працягу гэтых тэрмінаў па сваім выбары ажыццявіць адно з прадугледжаных у артыкуле 676 гэтага Кодэкса правоў ці запатрабаваць безаплатага паўторнага выканання работы або пакрыцця панесеных ім выдаткаў на выпраўленне недахопаў сваімі сродкамі або трэцімі асобамі.

2. Патрабаванне аб безаплатнай ліквідацыі такіх недахопаў работы, выкананай паводле дагавора бытавога падраду, якія могуць уяўляць небяспеку для жыцця або здароўя самога заказчыка і іншых асоб, можа быць прадастаўлена заказчыкам або яго правапераемнікам на працягу дзесяці гадоў з моманту прыняцця выніку работы, калі ва

ўстаноўленым заканадаўствам парадку не прадугледжаны больш працяглыя тэрміны (тэрміны службы). Такое патрабаванне можа быць прад'яўлена незалежна ад таго, калі выяўлены гэтыя недахопы, у тым ліку і пры выяўленні іх па сканчэнні гарантыйнага тэрміну.

3. Пры невыкананні падрадчыкам патрабавання, прадугледжанага пунктам 2 гэтага артыкула, заказчык мае права на працягу таго ж тэрміну запатрабаваць або вяртанні часткі цаны, выплачанай за работу, або пакрыцця выдаткаў, панесеных у сувязі з ліквідацыяй недахопаў заказчыкам сваімі сіламі ці з дапамогай трэціх асоб.

Артыкул 693. Наступствы няяўкі заказчыка па атрыманне выніку работы

1. У выпадку няяўкі заказчыка па атрыманне выніку выкананай работы або іншага ўхілення заказчыка ад яго прыёмкі падрадчык мае права, пісьмова папярэдзіўшы заказчыка, па сканчэнні двух месяцаў з дня такога папярэджання прадаць прадмет падраду за разумную цану, а выручаную суму, за вылікам усіх належных падрадчыку плацяжоў, унесці ў дэпазіт у парадку, прадугледжаным артыкулам 308 гэтага Кодэкса.

2. Ва ўказаных у пункце 1 гэтага артыкула выпадках падрадчык можа замест продажу прадмета падраду скарыстацца правам на яго ўтрыманне (артыкул 340) або спагнаць з заказчыка прычыненыя страты.

Артыкул 694. Наступствы смерці аднаго з бакоў у дагаворы бытавога падраду

У выпадках спынення дагавора бытавога падраду па падставах, прадугледжаных артыкулам 388 гэтага Кодэкса, наступствы спынення дагавора вызначаюцца па пагадненні паміж правапераемнікам адпаведнага боку і яго контрагентам, а пры недасягненні імі пагаднення – судом з улікам памеру выкананай работы і яе цаны, вартасці патрачанага і захаванага матэрыялу, а таксама іншых істотных акалічнасцей.

Артыкул 695. Права заказчыка ў выпадку неналежнага выканання або невыканання работы паводле дагавора бытавога падраду

У выпадку неналежнага выканання або невыканання работы паводле дагавора бытавога падраду заказчык можа скарыстацца правамі, прадастаўленымі пакупніку ў адпаведнасці з артыкуламі 473 – 475 гэтага Кодэкса.

§ 3. Будаўнічы падрад

Артыкул 696. Дагавор будаўнічага падраду

1. Паводле дагавора будаўнічага падраду падрадчык абавязваецца ва ўстаноўлены дагаворам тэрмін пабудаваць па заданні заказчыка пэўны аб'ект або выканаць будаўнічыя і іншыя спецыяльныя мантажныя работы і здаць іх заказчыку, а заказчык абавязваецца стварыць падрадчыку неабходныя ўмовы для выканання работ, прыняць вынікі гэтых работ і выплаціць абумоўленую цану.

2. Дагавор будаўнічага падраду заключаецца на будаўніцтва або рэканструкцыю капітальнай пабудовы (будынка, збудавання) ці іншага аб'екта, а таксама на выкананне будаўнічых і іншых спецыяльных мантажных работ. Правілы аб дагаворы будаўнічага падраду прымяняюцца да работ па капітальным рамонце капітальных пабудоў (будынкаў, збудаванняў) і іншых аб'ектаў, калі іншае не прадугледжана дагаворам. Калі гэта прадугледжана дагаворам, падрадчык прымае на сябе абавязак забяспечыць эксплуатацыю аб'екта пасля прыняцця заказчыкам на працягу ўказанага ў дагаворы тэрміну.

3. У выпадках, калі паводле дагавора будаўнічага падраду выконваюцца работы для задавальнення асабістых, дамашніх і сямейных патрэб грамадзяніна (заказчыка), да такога

дагавора адпаведна прымяняюцца таксама правілы параграфу 2 гэтай главы аб правах заказчыка паводле дагавора бытавога падряду.

Артыкул 697. Размеркаванне рызыкі паміж бакамі

1. Рызыка выпадковай гібелі або выпадковага пашкоджання аб'екта будаўніцтва, які з'яўляецца прадметам дагавора будаўнічага падряду, да прыёмкі гэтага аб'екта заказчыкам нясе падрядчык.

2. Калі аб'ект будаўніцтва да яго прыёмкі заказчыкам загінуў або пашкоджаны ў выніку недабраякаснасці прадастаўленага заказчыкам матэрыялу (дэталей, канструкцый) або абсталявання ці выканання памылковых указанняў заказчыка, падрядчык мае права патрабаваць аплаты ўсёй прадугледжанай каштарысам вартасці работы пры ўмове, што ім былі выкананы абавязкі, прадугледжаныя пунктам 1 артыкула 670 гэтага Кодэкса.

Артыкул 698. Праектна-каштарысная дакументацыя

1. Падрядчык абавязаны ажыццяўляць будаўніцтва і звязаныя з ім работы ў адпаведнасці з праектнай дакументацыяй, якая ўстанаўлівае аб'ём, змест работ і іншыя патрабаванні, што да іх прад'яўляюцца, у тым ліку з каштарыснай дакументацыяй (каштарысам), якая вызначае цану работы. Пры адсутнасці іншых указанняў у дагаворы прадугледжваецца, што падрядчык абавязаны выканаць усе работы, указаныя ў праектнай дакументацыі, у тым ліку каштарыснай дакументацыі (праектна-каштарыснай дакументацыі).

2. Дагаворам будаўнічага падряду павінны быць вызначаны склад і змест праектна-каштарыснай дакументацыі, а таксама павінна быць прадугледжана, які з бакоў і ў які тэрмін павінен прадаставіць адпаведную дакументацыю.

3. Падрядчык, які выявіў у ходзе будаўніцтва не ўлічаныя ў праектна-каштарыснай дакументацыі работы і ў сувязі з гэтым неабходнасць правядзення дадатковых работ і павышэння каштарыснай вартасці будаўніцтва, абавязаны паведаміць аб гэтым заказчыку. Пры неатрыманні ад заказчыка адказу на сваё паведамленне на працягу дзесяці дзён, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжаны іншы тэрмін, падрядчык абавязаны прыпыніць адпаведныя работы з аднясеннем страт, выкліканых прастоем, на кошт заказчыка. Заказчык вызваляецца ад пакрыцця гэтых страт, калі дакажа адсутнасць неабходнасці ў правядзенні дадатковых работ.

4. Падрядчык, які не выканаў абавязкі, устаноўленыя пунктам 3 гэтага артыкула, пазбаўляецца права патрабаваць ад заказчыка аплаты выкананых ім дадатковых работ і пакрыцця выкліканых гэтым страт, калі не дакажа неабходнасці неадкладных дзеянняў у інтарэсах заказчыка, у прыватнасці ў сувязі з тым, што прыпыненне работ магло прывесці да гібелі або пашкоджання аб'екта будаўніцтва.

5. Пры згодзе заказчыка на правядзенне і аплату дадатковых работ падрядчык мае права адмовіцца ад іх выканання толькі ў выпадках, калі яны не ўваходзяць у сферу прафесійнай дзейнасці падрядчыка або не могуць быць выкананы падрядчыкам па незалежных ад яго прычынах.

Артыкул 699. Унясенне змяненняў у праектна-каштарысную дакументацыю

1. Заказчык мае права патрабаваць унясення ў праектна-каштарысную дакументацыю змяненняў, не звязаных з дадатковымі выдаткамі для падрядчыка.

2. Змяненні праектна-каштарыснай дакументацыі, якія патрабуюць дадатковых выдаткаў для падрядчыка, ажыццяўляюцца за кошт заказчыка на аснове ўзгодненага бакамі дадатковага каштарыса.

3. Падрядчык мае права патрабаваць у адпаведнасці з артыкулам 420 гэтага Кодэкса перагляду каштарысу, калі па незалежных ад яго прычынах вартасць работ перавысіла каштарыс не менш чым на дзесяць працэнтаў.

4. Падрадчык мае права патрабаваць пакрыцця разумных выдаткаў, якія панесены ім у сувязі з устанавленнем і ліквідацыяй дэфектаў у праектна-каштарыснай дакументацыі.

Артыкул 700. Забеспячэнне будаўніцтва матэрыяламі і абсталяваннем

1. Абавязкі па забеспячэнні будаўніцтва матэрыяламі, у тым ліку дэталямі і канструкцыямі, або абсталяваннем нясе падрадчык, калі дагаворам будаўнічага падраду не прадугледжана, што забеспячэнне будаўніцтва ў цэлым або ў пэўнай частцы ажыццяўляе заказчык.

2. Бок, у абавязак якога ўваходзіць забеспячэнне будаўніцтва, нясе адказнасць за выяўленую немагчымасць выкарыстання прадастаўленых ім матэрыялаў або абсталявання без пагаршэння якасці выконваемых работ, калі не дакажа, што немагчымасць выкарыстання ўзнікла па акалічнасцях, за якія адказвае іншы бок.

3. У выпадках выяўленай немагчымасці выкарыстання без пагаршэння якасці выконваемых работ прадастаўленых заказчыкам матэрыялаў або абсталявання падрадчык абавязаны запатрабаваць замены іх заказчыкам у разумны тэрмін, а пры невыкананні гэтага патрабавання падрадчык мае права адмовіцца ад дагавора будаўнічага падраду і запатрабаваць ад заказчыка выплаты цаны дагавора прапарцыянальна выкананай рабоце, а таксама пакрыцця страт, не ахопленых гэтай сумай.

Артыкул 701. Аплата работ

1. Аплата выкананых падрадчыкам работ выконваецца заказчыкам у памеры, прадугледжаным каштарысам, у тэрміны і парадку, устаноўленых заканадаўствам і дагаворам будаўнічага падраду. Пры адсутнасці адпаведных указанняў у заканадаўстве або дагаворы аплата работ выконваецца ў адпаведнасці з артыкулам 665 гэтага Кодэкса.

2. Дагаворам будаўнічага падраду можа быць прадугледжана аплата работ аднаразова і ў поўным аб'ёме пасля прыёмкі аб'екта заказчыкам.

Артыкул 702. Дадатковыя абавязкі заказчыка паводле дагавора будаўнічага падраду

1. Заказчык абавязаны своєчасова даць для будаўніцтва зямельны ўчастак такой плошчы і ў такім стане, якія ўказаны ў дагаворы будаўнічага падраду. Пры адсутнасці ў дагаворы такіх указанняў плошча і стан зямельнага ўчастка павінны забяспечваць своєчасовы пачатак работ, нармальнае іх вядзенне і завяршэнне ў тэрмін.

2. Заказчык абавязаны ў выпадках і ў парадку, прадугледжаных дагаворам будаўнічага падраду, перадаваць падрадчыку ў карыстанне неабходныя для ажыццяўлення работ капітальныя пабудовы (будынкi, збудаванні) або іншыя аб'екты, забяспечваць транспарціроўку грузаў у яго адрас, часовую падводку сетак энергазабеспячэння, вода- і газаправода і аказваць іншыя паслугі.

3. Аплата прадастаўленых заказчыкам паслуг, указаных у пункце 2 гэтага артыкула, ажыццяўляецца ў выпадках і на ўмовах, прадугледжаных дагаворам будаўнічага падраду.

Артыкул 703. Кантроль і нагляд заказчыка за выкананнем работ паводле дагавора будаўнічага падраду

1. Заказчык мае права ажыццяўляць кантроль і нагляд за ходам і якасцю выконваемых работ, захаваннем тэрмінаў іх выканання (графіка), якасцю прадастаўленых падрадчыкам матэрыялаў, а таксама правільнасцю выкарыстання падрадчыкам матэрыялаў заказчыка, не ўмешваючыся пры гэтым у аператыўна-гаспадарчую дзейнасць падрадчыка.

2. Заказчык, які выявіў пры ажыццяўленні кантролю і нагляду за выкананнем работ адхіленні ад умоў дагавора будаўнічага падраду, што могуць пагоршыць якасць работ, або

іншыя іх недахопы, абавязаны неадкладна заявіць аб гэтым падрадчыку. Заказчык, які не зробіў такой заявы, страчвае права ў далейшым спасылацца на выяўленыя ім недахопы.

3. Падрадчык абавязаны выконваць атрыманыя ў ходзе будаўніцтва ўказанні заказчыка, калі такія ўказанні не супярэчаць умовам дагавора будаўнічага падряду і не ўяўляюць сабой умяшанне ў апэратыўна-гаспадарчую дзейнасць падрадчыка.

4. Падрадчык, які неналежным чынам выканаў работы, не мае права спасылацца на тое, што заказчык не ажыццяўляў кантроль і нагляд за іх выкананнем, акрамя выпадкаў, калі абавязак ажыццяўляць такі кантроль і нагляд ускладзены на заказчыка заканадаўствам.

Артыкул 704. Узел інжынера (інжынернай арганізацыі) у ажыццяўленні правоў і выкананні абавязкаў заказчыка

Заказчык з мэтай ажыццяўлення кантролю і нагляду за будаўніцтвам і прыняцця ад яго імя рашэнняў ва ўзаемаадносінах з падрадчыкам можа заключыць самастойна без згоды падрадчыка дагавор аб аказанні заказчыку паслуг такога роду з адпаведным інжынерам (інжынернай арганізацыяй). У гэтым выпадку ў дагаворы будаўнічага падряду вызначаюцца функцыі такога інжынера (інжынернай арганізацыі), звязаныя з наступствамі яго дзеянняў для падрадчыка.

Артыкул 705. Супрацоўніцтва бакоў у дагаворы будаўнічага падряду

1. Калі пры выкананні будаўніцтва і звязаных з ім работ выяўляюцца перашкоды да належнага выканання дагавора будаўнічага падряду, кожны з бакоў абавязаны прыняць усе залежныя ад яго разумныя меры па ліквідацыі такіх перашкод. Бок, які не выканаў гэтага абавязку, страчвае права на пакрыццё страт, прычынёных тым, што адпаведныя перашкоды не былі ліквідаваны.

2. Выдаткі боку, звязаныя з выкананнем абавязкаў, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, падлягаюць пакрыццю іншым бокам у выпадках, калі гэта прадугледжана дагаворам будаўнічага падряду.

Артыкул 706. Абавязкі падрадчыка па ахове навакольнага асяроддзя і захаванні бяспекі будаўнічых работ

1. Падрадчык абавязаны пры ажыццяўленні будаўніцтва і звязаных з ім работ выконваць патрабаванні заканадаўства аб ахове навакольнага асяроддзя і аб бяспецы будаўнічых работ і нясе адказнасць за парушэнне гэтых патрабаванняў.

2. Падрадчык не мае права выкарыстоўваць у ходзе ажыццяўлення работ матэрыялы і абсталяванне, прадастаўленыя заказчыкам, або выконваць яго ўказанні, калі гэта можа прывесці да парушэння абавязковых для бакоў патрабаванняў аб ахове навакольнага асяроддзя і аб бяспецы будаўнічых работ.

Артыкул 707. Наступствы кансервацыі будаўніцтва

Калі па незалежных ад бакоў прычынах работы паводле дагавора будаўнічага падряду прыпынены і аб'ект будаўніцтва закансерваваны, заказчык абавязаны аплаціць падрадчыку ў поўным аб'ёме выканання да моманту кансервацыі работы, а таксама пакрыць выдаткі, выкліканыя неабходнасцю спынення работ і кансервацыяй будаўніцтва з залікам выгад, якія падрадчык атрымаў або мог атрымаць у выніку спынення работ.

Артыкул 708. Здача і прыёмка работ

1. Заказчык, які атрымаў паведамленне падрадчыка аб гатоўнасці да здачы выніку выкананых работ ці, калі гэта прадугледжана дагаворам, выкананага этапу работы, абавязаны на працягу трох дзён прыступіць да іх прыёмкі.

2. Заказчык арганізуе і ажыццяўляе прыёмку выніку работы за свой кошт, калі іншае не прадугледжана дагаворам будаўнічага падряду.

У прадугледжаных заканадаўствам выпадках у прыёмцы выніку работы павінны ўдзельнічаць прадстаўнікі дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання.

3. Заказчык, які папярэдне прыняў вынік асобнага этапу работ, нясе рызыку наступстваў гібелі або пашкоджання выніку работ, якія наступілі не па віне падрядчыка.

4. Задача выніку работы падрядчыкам і прыёмка яго заказчыкам афармляюцца актам, падпісаным абодвума бакамі. Пры адмове аднаго з бакоў ад падпісання акта ў ім робіцца адзнака аб гэтым з указаннем матываў адмовы і акт падпісваецца другім бокам.

Аднабаковы акт задачы або прыёмкі выніку работ можа быць прызнаны судом неправадзейным толькі ў выпадку, калі матывы адмовы ад падпісання акта прызнаны ім абгрунтаванымі.

5. У выпадках, калі гэта прадугледжана заканадаўствам або дагаворам будаўнічага падряду ці вынікае з характару работ, якія выконваюцца паводле дагавора, перад прыёмкай павінны праводзіцца папярэднія выпрабаванні. У гэтых выпадках прыёмка можа ажыццяўляцца толькі пры станоўчым выніку папярэдніх выпрабаванняў.

6. Заказчык мае права адмовіцца ад прыёмкі выніку работ у выпадку выяўлення недахопаў, якія выключаюць магчымасць яго выкарыстання для ўказанай у дагаворы будаўнічага падряду мэты і не могуць быць ліквідаваны падрядчыкам або заказчыкам.

Артыкул 709. Адказнасць падрядчыка за якасць работ

1. Падрядчык нясе адказнасць перад заказчыкам за дапушчаныя адступленні ад патрабаванняў, прадугледжаных у праектна-каштарыснай дакументацыі і абавязковых для бакоў будаўнічых нормах і правілах, а таксама за недасягненне ўказаных у праектна-каштарыснай дакументацыі паказчыкаў аб'екта будаўніцтва, у тым ліку такіх, як вытворчая магутнасць прадпрыемства.

2. Падрядчык не нясе адказнасці за дапушчаныя ім без згоды заказчыка дробныя адхіленні ад праектна-каштарыснай дакументацыі, калі дакажа, што яны не паўплывалі на якасць аб'екта будаўніцтва.

Артыкул 710. Гарантыі якасці ў дагаворы будаўнічага падряду

1. Падрядчык, калі іншае не прадугледжана дагаворам будаўнічага падряду, гарантуе дасягненне аб'ектам будаўніцтва ўказаных у праектна-каштарыснай дакументацыі паказчыкаў і магчымасць эксплуатацыі аб'екта ў адпаведнасці з дагаворам будаўнічага падряду на працягу гарантыйнага тэрміну. Устаноўлены заканадаўствам гарантыйны тэрмін можа быць павялічаны пагадненнем бакоў.

2. Падрядчык нясе адказнасць за недахопы (дэфекты), выяўленыя ў межах гарантыйнага тэрміну, калі не дакажа, што яны адбыліся ў выніку нармальнага зносу аб'екта або яго частак, няправільнай яго эксплуатацыі або няправільнасці інструкцый па яго эксплуатацыі, распрацаваных самім заказчыкам або прыцягнутымі ім трэцімі асобамі, неналежнага рамонтнага аб'екта, выкананага самім заказчыкам або прыцягнутымі ім трэцімі асобамі.

3. Цячэнне гарантыйнага тэрміну перапыняецца на ўвесь час, на працягу якога аб'ект не мог эксплуатавацца ў выніку недахопаў, за якія адказвае падрядчык.

4. Пры выяўленні на працягу гарантыйнага тэрміну недахопаў, указаных у пункце 1 артыкула 709 гэтага Кодэкса, заказчык (уласнік, уладальнік, карыстальнік) аб'екта мае права да сканчэння ўказанага тэрміну ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку запатрабаваць ад падрядчыка ліквідацыі недахопаў.

Артыкул 711. Тэрміны выяўлення неналежнай якасці будаўнічых работ

Пры прад'яўленні патрабаванняў, звязаных з неналежнай якасцю выніку работ, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктамі 1 – 5 артыкула 677 гэтага Кодэкса.

Пры гэтым гранічны тэрмін выяўлення недахопаў у адпаведнасці з пунктамі 2 і 4 артыкула 677 гэтага Кодэкса складае пяць гадоў.

Артыкул 712. Ліквідацыя недахопаў за кошт заказчыка

1. Дагаворам будаўнічага падряду можа быць прадугледжаны абавязак падрядчыка ліквідаваць па патрабаванні заказчыка і за яго кошт недахопы, за якія падрядчык не нясе адказнасці.

2. Падрядчык мае права адмовіцца ад выканання абавязку, указанага ў пункце 1 гэтага артыкула, у выпадках, калі ліквідацыя недахопаў не звязана непасрэдна з прадметам дагавора або не можа быць ажыццёўлена падрядчыкам па незалежных ад яго прычынах.

§ 4. Падряд на выкананне праектных і вышукальных работ

Артыкул 713. Дагавор падряду на выкананне праектных і вышукальных работ

1. Паводле дагавора падряду на выкананне праектных і вышукальных работ падрядчык (праекціроўшчык, вышукальнік) абавязаны па заданні заказчыка распрацаваць праектна-каштарысную дакументацыю і (або) выканаць вышукальныя работы, а заказчык абавязваецца прыняць і аплаціць іх вынік.

2. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, рызыка выпадковай немагчымасці выканання дагавора на выкананне праектных і вышукальных работ ляжыць на заказчыку.

Артыкул 714. Зыходныя даныя для выканання праектных і вышукальных работ

1. Паводле дагавора падряду на выкананне праектных і вышукальных работ заказчык абавязаны перадаць падрядчыку заданне на праектаванне, а таксама іншыя зыходныя даныя, неабходныя для складання праектна-каштарыснай дакументацыі. Заданне на выкананне праектных работ можа быць па даручэнні заказчыка падрыхтавана падрядчыкам. У гэтым выпадку заданне становіцца абавязковым для бакоў з моманту яго зацвярджэння заказчыкам.

2. Падрядчык абавязаны выконваць патрабаванні, якія ўтрымліваюцца ў заданні і іншых зыходных даных для выканання праектных і вышукальных работ, і мае права адхіліцца ад іх толькі са згоды заказчыка.

Артыкул 715. Абавязкі падрядчыка

1. Паводле дагавора падряду на выкананне праектных і вышукальных работ падрядчык абавязаны:

- 1) выконваць работы ў адпаведнасці з зыходнымі данымі на праектаванне і дагаворам;
- 2) узгадняць гатовую праектна-каштарысную дакументацыю з заказчыкам, а пры неабходнасці разам з заказчыкам – з кампетэнтнымі дзяржаўнымі органамі і органамі мясцовага кіравання і самакіравання;
- 3) перадаць заказчыку гатовую праектна-каштарысную дакументацыю і вынікі вышукальных работ.

Падрядчык не мае права перадаваць праектна-каштарысную дакументацыю трэцім асобам без згоды заказчыка.

2. Падрадчык паводле дагавора падраду на выкананне праектных і вышукальных работ гарантуе заказчыку адсутнасць у трэціх асоб права перашкодзіць выкананню работ або абмяжоўваць іх выкананне на аснове падрыхтаванай падрадчыкам праектна-каштарыснай дакументацыі.

Артыкул 716. Адказнасць падрадчыка за неналежнае выкананне праектных і вышукальных работ

1. Падрадчык паводле дагавора падраду на выкананне праектных і вышукальных работ нясе адказнасць за неналежнае выкананне праектна-каштарыснай дакументацыі і вышукальных работ, уключаючы недахопы, выяўленыя пазней у ходзе будаўніцтва, а таксама ў працэсе эксплуатацыі аб'екта, створанага на аснове выкананай праектна-каштарыснай дакументацыі і даных вышукальных работ.

2. Пры выяўленні недахопаў у праектна-каштарыснай дакументацыі або ў вышукальных работах падрадчык па патрабаванні заказчыка абавязаны безаплата перарабіць праектна-каштарысную дакументацыю і адпаведна выканаць неабходныя дадатковыя вышукальныя работы, а таксама пакрыць заказчыку прычыненыя страты, калі заканадаўствам або дагаворам не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 717. Абавязкі заказчыка

Паводле дагавора падраду на выкананне праектных і вышукальных работ заказчык абавязаны, калі іншае не прадугледжана дагаворам:

1) выплаціць падрадчыку ўстаноўленую цану цалкам пасля завяршэння ўсіх работ або выплачваць яе часткамі пасля завяршэння асобных этапаў работ;

2) выкарыстоўваць праектна-каштарысную дакументацыю, атрыманую ад падрадчыка, толькі на мэты, прадугледжаныя дагаворам, не перадаваць тэхнічную дакументацыю трэцім асобам і не выдаваць даныя, якія ў ёй утрымліваюцца, без згоды падрадчыка;

3) аказваць садзейнічанне падрадчыку ў выкананні праектных і вышукальных работ у аб'ёме і на ўмовах, прадугледжаных у дагаворы;

4) удзельнічаць разам з падрадчыкам ва ўзгадненні гатовай праектна-каштарыснай дакументацыі з адпаведнымі дзяржаўнымі органамі і органамі мясцовага кіравання і самакіравання;

5) пакрыць падрадчыку дадатковыя выдаткі, выкліканыя змяненнем зыходных даных для выканання праектных і вышукальных работ у выніку акалічнасцей, якія не залежаць ад падрадчыка;

6) прыцягнуць падрадчыка да ўдзелу ў справе па іску, прад'яўленым да заказчыка трэцяй асобай у сувязі з недахопамі складзенай праектна-каштарыснай дакументацыі або выкананых вышукальных работ.

§ 5. Выключаны

Артыкул 718. Выключаны

Артыкул 719. Выключаны

Артыкул 720. Выключаны

Артыкул 721. Выключаны

Артыкул 722. Выключаны

ГЛАВА 38 ВЫКАНАННЕ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧЫХ РАБОТ, ДОСЛЕДНА-КАНСТРУКТАРСКІХ І ТЭХНАЛАГІЧНЫХ РАБОТ

Артыкул 723. Дагаворы на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ

1. Паводле дагавора на выкананне навукова-даследчых работ адзін бок (выканаўца) абавязваецца правесці абумоўленыя тэхнічным заданнем заказчыка навуковыя даследаванні, а паводле дагавора на выкананне доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ – распрацаваць узор новага вырабу, канструктарскую дакументацыю на яго або новую тэхналогію, а іншы бок (заказчык) абавязваецца прыняць работу і аплаціць яе.

2. Дагавор з выканаўцам можа ахопліваць як увесь цыкл правядзення даследавання, распрацоўкі і вырабу ўзораў, так і асобныя яго этапы (элементы).

3. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам, рызыку выпадковай немагчымасці выканання дагавораў на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ нясе заказчык.

4. Выключаны.

Артыкул 724. Выкананне работ

1. Выканаўца абавязаны правесці навуковыя даследаванні асабіста. Ён мае права прыцягваць да выканання дагавора на выкананне навукова-даследчых работ трэціх асоб толькі са згоды заказчыка.

2. Пры выкананні доследна-канструктарскіх або тэхналагічных работ выканаўца мае права, калі іншае не прадугледжана дагаворам, прыцягваць да яго выканання трэціх асоб. Да адносін выканаўцы з трэцімі асобамі прымяняюцца правілы аб генеральным падрадчыку і субпадрадчыку (артыкул 660).

Артыкул 725. Канфідэнцыяльнасць звестак, якія складаюць прадмет дагавора

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворамі на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ, бакі абавязаны забяспечыць канфідэнцыяльнасць звестак, якія датычацца прадмета дагавора, ходу яго выканання і атрыманых вынікаў. Аб'ём звестак, якія прызнаюцца канфідэнцыяльнымі, вызначаецца ў дагаворы.

2. Кожны з бакоў абавязваецца публікаваць атрыманыя пры выкананні работы звесткі, прызнаныя канфідэнцыяльнымі, толькі са згоды іншага боку.

Артыкул 726. Правы бакоў на вынікі работ

1. Бакі ў дагаворах на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ маюць права выкарыстоўваць вынікі работ, у тым ліку падлеглыя прававой ахове, у межах і на ўмовах, прадугледжаных дагаворам.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, правы на вынікі работ, у тым ліку падлеглыя прававой ахове, у рамках прадмета дагавора належаць заказчыку, а выканаўца мае права выкарыстоўваць атрыманыя ім вынікі работ для ўласных патрэб.

Пад выкарыстаннем для ўласных патрэб не можа разумецца дзейнасць, накіраваная на сістэматычнае атрыманне прыбытку ад выкарыстання вынікаў работ.

Артыкул 727. Абавязкі выканаўцы

Выканаўца ў дагаворах на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ абавязаны:

1) выканаць работу ў адпаведнасці з узгодненым з заказчыкам тэхнічным заданнем і перадаць заказчыку вынік у прадугледжаны дагаворам тэрмін;

2) узгадніць з заказчыкам неабходнасць выкарыстання ахованых вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці, прыналежных трэцім асобам, і набыццё правоў на іх выкарыстанне;

3) уласнымі сіламі і за свой кошт ліквідаваць дапушчаныя па яго віне ў выкананых работах недахопы, якія могуць пацягнуць за сабой адхіленне ад тэхніка-эканамічных параметраў, прадугледжаных у тэхнічным заданні або ў дагаворы;

4) неадкладна інфармаваць заказчыка аб выяўленай немагчымасці атрымаць чаканыя вынікі або аб немэтазгоднасці працягу работ;

5) гарантаваць заказчыку перадачу атрыманых паводле дагавора вынікаў, якія не парушаюць выключных правоў іншых асоб.

Артыкул 728. Абавязкі заказчыка

1. Заказчык у дагаворах на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ абавязаны:

1) перадаваць выканаўцу неабходную для выканання работы інфармацыю;

2) прыняць вынікі выкананых работ і аплаціць іх.

2. Дагаворам можа быць таксама прадугледжаны абавязак заказчыка выдаць выканаўцу тэхнічнае заданне і ўзгадніць з ім праграму (тэхніка-эканамічныя параметры) або тэматыку работ.

Артыкул 729. Наступствы немагчымасці дасягнення вынікаў навукова-даследчых работ

Калі ў ходзе навукова-даследчых работ выяўляецца немагчымасць дасягнення вынікаў з-за акалічнасцей, якія не залежаць ад выканаўцы, заказчык абавязаны аплаціць вартасць работ, выкананых да выяўлення немагчымасці атрымаць прадугледжаныя дагаворам на выкананне навукова-даследчых работ вынікі, але не звыш адпаведнай часткі цаны работ, указанай у дагаворы.

Артыкул 730. Наступствы немагчымасці працягу доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ

Калі ў ходзе выканання доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ выяўляецца немагчымасць, якая ўзнікла не па віне выканаўцы, або немэтазгоднасць працягвання работы, заказчык абавязаны аплаціць панесеныя выканаўцам затраты.

Артыкул 731. Адказнасць выканаўцы за парушэнне дагавора

1. Выканаўца нясе адказнасць перад заказчыкам за парушэнне дагавораў на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ, калі не дакажа, што такое парушэнне адбылося не па віне выканаўцы (пункт 1 артыкула 372).

2. Выканаўца абавязаны пакрыць страты, прычыненыя ім заказчыку, у межах вартасці работ, у якіх выяўлены недахопы, калі дагаворам не прадугледжана, што яны падлягаюць пакрыццю ў межах агульнай вартасці работ паводле дагавора. Упушчаная выгада падлягае пакрыццю ў выпадках, прадугледжаных дагаворам.

Артыкул 732. Правое рэгуляванне дагавораў на выкананне навукова-даследчых работ, доследна-канструктарскіх і тэхналагічных работ

Да тэрмінаў выканання і цаны работы, а таксама да наступстваў няўкі заказчыка па атрыманне выніку работ прымяняюцца адпаведна правілы артыкулаў 662, 663 і 693 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 39 АПЛАТНАЕ АКАЗАННЕ ПАСЛУГ

Артыкул 733. Дагавор аплатнага аказання паслуг

1. Паводле дагавора аплатнага аказання паслуг адзін бок (выканаўца) абавязваецца па заданні другога боку (заказчыка) аказаць паслугу (выканаць пэўныя дзеянні або ажыццявіць пэўную дзейнасць), а заказчык абавязваецца аплаціць гэтыя паслугі.

2. Правілы гэтай главы прымяняюцца да дагавораў аказання медыцынскіх, ветэрынарных, аўдытарскіх, кансультацыйных, інфармацыйных, рыэлтарскіх, турыстычных паслуг, паслуг сувязі, у сферы адукацыі і іншых паслуг, за выключэннем паслуг, якія аказваюцца паводле дагавораў, прадугледжаных главамі 37, 38, 40, 41, 44–47, 49 і 51 гэтага Кодэкса.

Артыкул 734. Выкананне дагавора аплатнага аказання паслуг

Калі іншае не прадугледжана дагаворам аплатнага аказання паслуг, выканаўца абавязаны аказаць паслугі асабіста.

Артыкул 735. Цана паслуг

1. Заказчык абавязаны аплаціць аказаныя яму паслугі ў тэрміны і ў парадку, указаныя ў заканадаўстве або дагаворы платнага аказання паслуг.

2. У выпадку немагчымасці выканання, якая ўзнікла па віне заказчыка, паслугі падлягаюць аплаце ў поўным аб'ёме, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам аплатнага аказання паслуг.

3. У выпадках, калі немагчымасць выканання ўзнікла па акалічнасцях, за якія ніводны з бакоў не адказвае, заказчык пакрывае выканаўцу фактычна панесеныя ім выдаткі, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам аплатнага аказання паслуг.

Артыкул 736. Аднабаковая адмова ад выканання дагавора аплатнага аказання паслуг

1. Заказчык мае права адмовіцца ад дагавора аплатнага аказання паслуг пры ўмове аплаты выканаўцу фактычна панесеных ім выдаткаў, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

2. Выканаўца мае права адмовіцца ад выканання абавязацельстваў паводле дагавора аплатнага аказання паслуг толькі пры ўмове поўнага пакрыцця заказчыку страт.

Артыкул 737. Правое рэгуляванне дагавора аплатнага аказання паслуг

Агульныя палажэнні аб падрадзе (артыкулы 656–682) і палажэнні аб бытавым падрадзе (артыкулы 683–695) прымяняюцца да дагавора аплатнага аказання паслуг, калі гэта не супярэчыць артыкулам 733–736 гэтага Кодэкса, а таксама асаблівасцям прадмета дагавора аплатнага аказання паслуг.

ГЛАВА 40 ПЕРАВОЗКА

Артыкул 738. Агульныя палажэнні аб перавозцы

1. Перавозка грузаў, пасажыраў, багажу выконваецца паводле дагавора перавозкі.
 2. Умовы перавозкі вызначаюцца гэтым Кодэксам, транспартнымі статутамі і кодэксамі, іншымі актамі заканадаўства, а таксама пагадненнем бакоў.
- Правілы гэтай главы прымяняюцца да перавозак пастолькі, паколькі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

Артыкул 739. Дагавор перавозкі грузу

1. Паводле дагавора перавозкі грузу перавозчык абавязваецца даставіць давераны яму адпраўшчыкам груз у пункт прызначэння і выдаць яго ўпаўнаважанай на атрыманне грузу асобе (атрымальніку), а адпраўшчык абавязваецца заплаціць за перавозку ўстаноўленую плату.
2. Заключэнне дагавора перавозкі груза пацвярджаецца складаннем транспартнай накладной (канасамента або іншага дакумента на груз, прадугледжанага транспартным статутам або кодэксам, іншымі актамі заканадаўства).

Артыкул 740. Дагавор перавозкі пасажыра

1. Паводле дагавора перавозкі пасажыра перавозчык абавязваецца перавезці пасажыра ў пункт прызначэння, а ў выпадку здачы пасажырам багажу таксама даставіць багаж у пункт прызначэння і выдаць яго ўпаўнаважанай на атрыманне багажу асобе; пасажыр абавязваецца заплаціць, калі іншае не вызначана заканадаўчымі актамі, устаноўленую плату за праезд, а пры здачы багажу – і за правоз багажу.
 2. Калі іншае не вызначана заканадаўствам, заключэнне дагавора перавозкі пасажыра сведчыцца білетам і (або) іншым дакументам, прадугледжаным заканадаўствам, а здача пасажырам багажу – багажнай квітанцыяй.
- Формы білета і багажнай квітанцыі ўстанаўліваюцца ў парадку, прадугледжаным транспартнымі статутамі і кодэксамі, іншымі актамі заканадаўства.
3. Пасажыр мае права ў парадку, прадугледжаным адпаведным транспартным статутам і кодэксам, іншымі актамі заканадаўства:
 - 1) выключаны;
 - 2) правозіць з сабой бясплатна ручную паклажу ў межах устаноўленых норм;
 - 3) здаваць да перавозкі багаж за плату па тарыфе.

Артыкул 741. Дагавор фрахтавання

- Паводле дагавора фрахтавання адзін бок (фрактоўшчык) абавязваецца прадаставіць іншаму боку (фрахтавальніку) за плату ўсю або частку ўмяшчальнасці аднаго або некалькіх транспартных сродкаў на адзін або некалькі рэйсаў для перавозкі грузаў, пасажыраў і багажу.
- Парадак заключэння дагавора фрахтавання, а таксама форма ўказанага дагавора ўстанаўліваюцца транспартнымі статутамі, кодэксамі і іншым заканадаўствам.

Артыкул 742. Змешаная перавозка

1. Змешаная перавозка азначае перавозку грузаў, пасажыраў і багажу як мінімум двума відамі транспарту.

2. Змешаная перавозка грузаў ажыццяўляецца або забяспечваецца экспедытарам паводле дагавора транспартнай экспедыцыі ў парадку, прадугледжаным главой 41 гэтага Кодэкса.

3. Змешаная перавозка грузаў, пасажыраў і багажу па адзіным транспартным дакуменце з'яўляецца прамой змешанай перавозкай. Узаемаадносіны перавозчыкаў у розных відах транспарту, а таксама парадак арганізацыі прамой змешанай перавозкі вызначаюцца транспартнымі статутамі і кодэксамі і іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 743. Перавозка транспартам агульнага карыстання

1. Перавозка, якая ажыццяўляецца перавозчыкам, прызнаецца перавозкай транспартам агульнага карыстання, калі з заканадаўчых актаў або выдадзенага гэтаму перавозчыку спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі) вынікае, што гэты перавозчык абавязаны ажыццяўляць перавозкі грузаў, пасажыраў і багажу па звароце любога грамадзяніна або юрыдычнай асобы.

2. Пералік арганізацый, абавязаных ажыццяўляць перавозкі, якія прызнаюцца перавозкамі транспартам агульнага карыстання, публікуецца ва ўстаноўленым парадку.

3. Дагавор перавозкі транспартам агульнага карыстання з'яўляецца публічным дагаворам (артыкул 396).

Артыкул 744. Правазная плата

1. За перавозку грузаў, пасажыраў і багажу спаганяецца правазная плата, устаноўленая пагадненнем бакоў, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

2. Плата за перавозку грузаў, пасажыраў і багажу транспартам агульнага карыстання вызначаецца на падставе тарыфаў, якія ўстанаўліваюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

3. Работы і паслугі, якія выконваюцца перавозчыкам па патрабаванні грузаўладальніка і не прадугледжаныя тарыфамі, аплачваюцца па пагадненні бакоў.

4. Перавозчык мае права ўтрымліваць перададзеныя яму для перавозкі грузы ў забеспячэнне належнай яму правазнай платы і іншых плацяжоў па перавозцы (артыкул 340), калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

5. У выпадках, калі ў адпаведнасці з заканадаўствам устаноўлены льготы або перавагі па правазнай плаце за перавозку грузаў, пасажыраў і багажу, панесеныя ў сувязі з гэтым выдаткі пакрываюцца транспартнай арганізацыі за кошт сродкаў адпаведнага бюджэту.

Артыкул 745. Падача транспартных сродкаў, пагрузка і выгрузка груза

1. Перавозчык абавязаны падаць адпраўшчыку грузу пад пагрузку ў тэрмін, устаноўлены дагаворам перавозкі, спраўныя транспартныя сродкі ў стане, прыдатным для перавозкі адпаведнага грузу.

Адпраўшчык грузу мае права адмовіцца ад пададзеных транспартных сродкаў, не прыдатных для перавозкі адпаведнага грузу.

2. Пагрузка (выгрузка) грузу ажыццяўляецца перавозчыкам або адпраўшчыкам (атрымальнікам) у парадку, прадугледжаным дагаворам, з выкананнем палажэнняў, устаноўленых заканадаўствам і актамі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, якія выдаюцца ў адпаведнасці з ім.

3. Пагрузка (выгрузка) грузу, якая ажыццяўляецца сіламі і сродкамі адпраўшчыка (атрымальніка) грузу, павінна выконвацца ў тэрміны, прадугледжаныя дагаворам, калі такія тэрміны не ўстаноўлены заканадаўствам і выдаваемымі ў адпаведнасці з ім актамі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання.

Артыкул 746. Тэрмін дастаўкі грузу, пасажыра і багажу

Перавозчык абавязаны даставіць груз, пасажыра або багаж у пункт прызначэння ў тэрміны, вызначаныя ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам, а пры адсутнасці такіх тэрмінаў – у разумны тэрмін.

Артыкул 747. Адказнасць па абавязацельствах па перавозцы

1. У выпадку невыканання або неналежнага выканання абавязацельстваў па перавозцы бакі нясуць адказнасць, устаноўленую гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства, а таксама пагадненнем бакоў.

2. Пагадненні перавозчыкаў з пасажырамі і грузаўладальнікамі аб абмежаванні або ліквідацыі ўстаноўленай заканадаўствам адказнасці неправадзейныя, за выключэннем выпадкаў, калі магчымасць такіх пагадненняў пры перавозках грузу прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 748. Адказнасць перавозчыка за непадачу транспартных сродкаў і адпраўшчыка за невыкарыстанне пададзеных транспартных сродкаў

1. Перавозчык за непадачу транспартных сродкаў для перавозкі грузу ў адпаведнасці з дагаворам, а адпраўшчык за непрад'яўленне грузу або невыкарыстанне пададзеных транспартных сродкаў па іншых прычынах нясуць адказнасць, устаноўленую заканадаўствам, а таксама пагадненнем бакоў.

2. Перавозчык і адпраўшчык грузу вызваляюцца ад адказнасці ў выпадку непадачы транспартных сродкаў або невыкарыстання пададзеных транспартных сродкаў, калі гэта адбылося ў выніку:

1) неадольнай сілы, а таксама іншых з'яў стыхійнага характару (пажараў, заносаў, паводак) і ваенных дзеянняў;

2) спынення або абмежавання перавозкі грузаў у вызначаных напрамках, устаноўленага ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам;

3) у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

Артыкул 749. Адказнасць перавозчыка за затрымку адпраўлення пасажыра

1. За затрымку адпраўлення транспартнага сродку, які перавозіць пасажыра, або спазненне прыбыцця такога транспартнага сродку ў пункт прызначэння (за выключэннем гарадскіх і прыгарадных аўтамабільных перавозак у рэгулярных зносінах, перавозак гарадскім электрычным транспартам у рэгулярных зносінах і метрапалітэнам, перавозак унутраным водным транспартам агульнага карыстання ў гарадскіх і прыгарадных зносінах, а таксама перавозак чыгуначным транспартам агульнага карыстання ў цягніках гарадскіх ліній і рэгіянальных ліній эканомкласа) перавозчык выплачвае пасажыру няўстойку ў памеры, устаноўленым заканадаўствам, калі не дакажа, што затрымка або спазненне мелі месца ў выніку неадольнай сілы, ліквідацыі няспраўнасці транспартнага сродку, якія пагражаюць жыццю і здароўю пасажыра, або іншых акалічнасцей, якія не залежаць ад перавозчыка.

2. У выпадку адмовы пасажыра ад перавозкі з прычыны затрымкі адпраўлення транспартнага сродку перавозчык абавязаны вярнуць пасажыру правазную плату.

Артыкул 750. Адказнасць перавозчыка за страту, недастачу і пашкоджанне (псаванне) грузу або багажу

1. Перавозчык нясе адказнасць за незахаванасць грузу або багажу, якая адбылася пасля прыняцця яго да перавозкі і да выдачы грузаатрымальніку, упаўнаважанай ім асобе

або асобе, упаўнаважанай на атрыманне багажу, калі не дакажа, што страта, недастача або пашкоджанне (псаванне) грузу або багажу адбыліся ў выніку акалічнасцей, якія перавозчык не мог прадухіліць і ліквідацыя якіх ад яго не залежала.

2. Урон, прычынены пры перавозцы грузу або багажу, пакрываецца перавозчыкам:

1) у выпадку страты або недастачы грузу або багажу – у памеры вартасці грузу або багажу, які страчаны або якога не хапае;

2) у выпадку пашкоджання (псавання) грузу або багажу – у памеры сумы, на якую знізілася яго вартасць, а пры немагчымасці аднаўлення пашкоджанага грузу або багажу – у памеры яго вартасці;

3) у выпадку страты грузу або багажу, здадзенага да перавозкі з аб'яўленнем яго каштоўнасці, – у памеры аб'яўленай вартасці грузу або багажу.

Вартасць грузу або багажу вызначаецца зыходзячы з яго цаны, указанай у рахунку прадаўца або прадугледжанай дагаворам, а пры адсутнасці рахунку або ўказання цаны ў дагаворы – зыходзячы з цаны, якая пры супастаўляльных акалічнасцях звычайна спаганяецца за аналагічныя тавары.

3. Перавозчык разам з пакрыццём устаноўленага ўрону, выкліканага стратай, недастачай або пашкоджаннем (псаваннем) грузу або багажу, вяртае адпраўшчыку (атрымальніку) правазную плату, спаганую за перавозку грузу або багажу, які страчаны, якога не хапае, які сапсаваны або пашкоджаны, калі гэта плата не ўваходзіць у вартасць грузу.

4. Дакументы аб прычынах незахаванасці грузу або багажу (камерцыйны акт, акт агульнай формы і да т.п.), складзеныя перавозчыкам у аднабаковым парадку, у выпадку спрэчкі падлягаюць ацэнцы судом разам з іншымі дакументамі, якія сведчаць акалічнасці, што могуць служыць падставай для адказнасці перавозчыка, адпраўшчыка ці атрымальніка грузу або багажу.

Артыкул 751. Прэтэнзіі і іскі па перавозках грузаў

1. Да прад'яўлення да перавозчыка іску, які вынікае з перавозкі грузу, абавязковым з'яўляецца прад'яўленне яму прэтэнзіі ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам.

2. Іск да перавозчыка можа быць прад'яўлены грузаадпраўшчыкам або грузаатрымальнікам у выпадку поўнай або частковай адмовы перавозчыка задаволіць прэтэнзію ці неатрымання ад перавозчыка адказу ў трыццацідзённы тэрмін.

3. Тэрмін іскавай даўнасці па патрабаваннях, якія вынікаюць з перавозкі грузу, устанаўліваецца ў адзін год з моманту, які вызначаецца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Артыкул 752. Дагаворы аб арганізацыі перавозак

1. Перавозчык і грузаўладальнік пры неабходнасці ажыццяўлення сістэматычных перавозак грузаў могуць заключаць дагаворы аб арганізацыі перавозак.

Паводле дагавора аб арганізацыі перавозкі грузаў перавозчык абавязваецца ва ўстаноўленыя тэрміны прымаць, а грузаўладальнік прад'яўляць да перавозкі грузы ў абумоўленым аб'ёме. У дагаворы аб арганізацыі перавозкі грузаў вызначаюцца аб'ёмы, тэрміны і іншыя ўмовы прадастаўлення транспартных сродкаў і прад'яўлення грузаў да перавозкі, парадак разлікаў, а таксама іншыя ўмовы арганізацыі перавозкі.

2. Перавозчык пры неабходнасці ажыццяўлення сістэматычных перавозак пасажыраў можа заключаць з грамадзянамі або юрыдычнымі асобамі дагаворы аб арганізацыі перавозак пасажыраў.

Дагавор аб арганізацыі перавозак пасажыраў заключаецца ў пісьмовай форме.

У дагаворы аб арганізацыі перавозак пасажыраў вызначаюцца маршрут, колькасць рэйсаў, тэрміны і іншыя ўмовы прадастаўлення транспартных сродкаў для перавозкі, парадак разлікаў, а таксама іншыя ўмовы арганізацыі перавозак.

Артыкул 753. Дагаворы паміж перавозчыкамі

Паміж перавозчыкамі розных відаў транспарту могуць заключацца дагаворы аб арганізацыі работы па забеспячэнні перавозак грузаў (вузлавая пагадненні, дагаворы на цэнтралізаваны завоз (вываз) грузаў і інш.).

Парадак заключэння такіх дагавораў вызначаецца транспартнымі статутамі і кодэксамі, іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 754. Адказнасць перавозчыка за прычыненне шкоды жыццю або здароўю пасажыра

Адказнасць перавозчыка за шкоду, прычыненую жыццю або здароўю пасажыра, вызначаецца па правілах главы 58 гэтага Кодэкса, калі заканадаўствам або дагаворам перавозкі не прадугледжана павышаная адказнасць перавозчыка.

ГЛАВА 41 ТРАНСПАРТНАЯ ЭКСПЕДЫЦЫЯ

Артыкул 755. Дагавор транспартнай экспедыцыі

1. Паводле дагавора транспартнай экспедыцыі адзін бок (экспедытар) абавязваецца за ўзнагароджанне і за кошт іншага боку (кліента – грузаадпраўшчыка або грузаатрымальніка) выканаць або арганізаваць выкананне вызначаных дагаворам экспедыцыі паслуг, звязаных з перавозкай груза.

Дагаворам транспартнай экспедыцыі могуць быць прадугледжаны абавязкі экспедытара арганізаваць перавозку грузаў транспартам і маршрутам, выбранымі экспедытарам або кліентам, абавязак экспедытара заключыць ад імені кліента або ад свайго імені дагавор (дагаворы) перавозкі грузаў, забяспечыць адпраўку і атрыманне грузаў, а таксама іншыя абавязкі, звязаныя з перавозкай.

У якасці дадатковых паслуг дагаворам транспартнай экспедыцыі можа быць прадугледжана ажыццяўленне такіх неабходных для дастаўкі грузаў аперацый, як атрыманне дакументаў, якія патрабуюцца для экспарту або імпарту, выкананне мытных і іншых фармальнасцей, праверка колькасці і стану грузаў, яго пагрузкі і выгрузкі, выплата выдаткаў, якія ўскладаюцца на кліента, захоўванне грузаў, яго атрыманне ў пункце прызначэння, а таксама выкананне іншых аперацый і паслуг, прадугледжаных дагаворам.

2. Правілы гэтай главы распаўсюджваюцца і на выпадкі, калі ў адпаведнасці з дагаворам абавязкі экспедытара выконваюцца перавозчыкам.

3. Умовы выканання дагавора транспартнай экспедыцыі вызначаюцца пагадненнем бакоў, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

4. Дагавор транспартнай экспедыцыі заключаецца ў пісьмовай форме.

5. Кліент павінен выдаць экспедытару даверанасць, калі яна неабходна для выканання яго абавязкаў.

Артыкул 756. Адказнасць экспедытара паводле дагавора транспартнай экспедыцыі

За невыкананне або неналежнае выкананне абавязкаў паводле дагавора экспедыцыі экспедытар нясе адказнасць па падставах і ў памеры, якія вызначаюцца ў адпаведнасці з правіламі главы 25 гэтага Кодэкса.

Калі экспедытар дакажа, што парушэнне абавязацельства выклікана неналежным выкананнем дагавораў перавозкі, адказнасць экспедытара перад кліентам вызначаецца па тых жа правілах, па якіх перад экспедытарам адказвае адпаведны перавозчык.

Артыкул 757. Дакументы і іншая інфармацыя, якая прадастаўляецца экспедытару

1. Кліент абавязаны прадаставіць экспедытару дакументы і іншую інфармацыю аб уласцівасцях грузу, умовах яго перавозкі, а таксама іншую інфармацыю, неабходную для выканання экспедытарам абавязку, прадугледжанага дагаворам транспартнай экспедыцыі.

2. Экспедытар абавязаны паведаміць кліенту аб выяўленых недахопах атрыманай інфармацыі, а ў выпадку непаўнаты інфармацыі запытаць у кліента неабходныя дадатковыя даныя.

3. У выпадку непрадастаўлення кліентам неабходнай інфармацыі экспедытар мае права не прыступаць да выканання адпаведных абавязкаў да прадастаўлення такой інфармацыі.

4. Кліент нясе адказнасць за страты, прычыненыя экспедытару ў сувязі з парушэннем абавязку па прадастаўленні інфармацыі, указанай у пункце 1 гэтага артыкула.

Артыкул 758. Выкананне абавязкаў экспедытара трэцяй асобай

Калі з дагавора транспартнай экспедыцыі не вынікае, што экспедытар павінен выканаць свае абавязкі асабіста, экспедытар мае права прыцягнуць да выканання сваіх абавязкаў іншых асоб.

Ускладанне выканання абавязку на трэцюю асобу не вызваляе экспедытара ад адказнасці перад кліентам за выкананне дагавора.

Артыкул 759. Аднабаковае скасаванне дагавора экспедыцыі

Любы з бакоў мае права адмовіцца ад выканання дагавора транспартнай экспедыцыі, папярэдзіўшы пра гэта іншы бок у разумны тэрмін.

Пры аднабаковай адмове ад выканання дагавора бок, які заявіў аб адмове, пакрывае іншаму боку страты, выкліканыя скасаваннем дагавора.

ГЛАВА 42 ПАЗЫКА І КРЭДЫТ

Артыкул 760. Дагавор пазыкі

1. Паводле дагавора пазыкі адзін бок (пазыкадаўца) перадае ва ўласнасць іншаму боку (пазычальніку) грошы або іншыя рэчы, вызначаныя радавымі прыкметамі, а пазычальнік абавязваецца вярнуць пазыкадаўцу такую ж суму грошай (суму пазыкі) або роўную колькасць іншых атрыманых ім рэчаў таго ж роду і якасці.

Актамі заканадаўства могуць устанаўлівацца асаблівасці прадастаўлення юрыдычнымі асобамі і індывідуальнымі прадпрымальнікамі пазык у суме, якая не перавышае 15 000 базавых велічынь на аднаго пазычальніка на дзень заключэння дагавора.

2. Дагавор пазыкі лічыцца заключаным з моманту перадачы грошай або іншых рэчаў, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. Замежная валюта і валютныя каштоўнасці могуць быць прадметам дагавора пазыкі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь з выкананнем правілаў артыкулаў 141, 142 і 298 гэтага Кодэкса.

Артыкул 761. Форма дагавора пазыкі

1. Дагавор пазыкі павінен быць заключаны ў пісьмовай форме, калі яго сума перавышае не менш чым у дзесяць разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай

велічыні, а ў выпадках, калі пазыкадаўцам з'яўляецца юрыдычная асоба, – незалежна ад сумы.

2. У пацвярджэнне дагавора пазыкі і яго ўмоў можа быць прадстаўлена распіска пазычальніка або іншы дакумент, які сведчыць перадачу яму пазыкадаўцам пэўнай грашовай сумы або пэўнай колькасці рэчаў.

Артыкул 762. Працэнты паводле дагавора пазыкі

1. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам пазыкі, пазыкадаўца мае права на атрыманне з пазычальніка працэнтаў на суму пазыкі ў памерах і парадку, вызначаных дагаворам. Пры адсутнасці ў дагаворы ўмовы аб памеры працэнтаў іх памер вызначаецца стаўкай рэфінансавання Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь на дзень выплаты пазычальнікам сумы доўгу або яго адпаведнай часткі.

2. Пры адсутнасці іншага пагаднення працэнты выплачваюцца штомесяц да дня вяртання сумы пазыкі.

3. Дагавор пазыкі прадугледжваецца беспрацэнтным, калі ў ім прама не прадугледжана іншае, у выпадках, калі:

1) дагавор заключаны паміж грамадзянамі на суму, якая не перавышае ўстаноўлены заканадаўствам пяцідзсяціразовы памер базавай велічыні, і не звязаны з ажыццяўленнем прадпрымальніцкай дзейнасці хоць бы аднаго з бакоў;

2) паводле дагавора пазычальніку перадаюцца не грошы, а іншыя рэчы, вызначаныя радавымі прыкметамі.

Артыкул 763. Абавязак пазычальніка вярнуць суму пазыкі

1. Пазычальнік абавязаны вярнуць пазыкадаўцу атрыманую суму пазыкі ў тэрмін і ў парадку, прадугледжаных дагаворам пазыкі.

У выпадках, калі тэрмін вяртання дагаворам не ўстаноўлены або вызначаны момантам запатрабавання, сума пазыкі павінна быць вернута пазычальнікам на працягу трыццаці дзён з дня прад'яўлення пазыкадаўцам патрабавання аб гэтым, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам пазыкі, сума беспрацэнтнай пазыкі можа быць вернута пазычальнікам датэрмінова.

Сума пазыкі, прадастаўленай пад працэнты, можа быць вернута датэрмінова са згоды пазыкадаўца.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам пазыкі, сума пазыкі лічыцца вернутай у момант перадачы яе пазыкадаўцу або залічэння адпаведных грашовых сродкаў на яго банкаўскі рахунак.

Артыкул 764. Наступствы парушэння пазычальнікам дагавора пазыкі

1. Калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам пазыкі, у выпадках, калі пазычальнік не вяртае ў тэрмін суму пазыкі, на гэту суму падлягаюць выплаце працэнты ў памеры, прадугледжаным пунктам 1 артыкула 366 гэтага Кодэкса, з дня, калі яна павінна была быць вернута, па дзень яе вяртання пазыкадаўцу незалежна ад выплаты працэнтаў, прадугледжаным пунктам 1 артыкула 762 гэтага Кодэкса.

2. Калі дагаворам пазыкі прадугледжана вяртанне пазыкі па частках (у растэрміноўку), то пры парушэнні пазычальнікам тэрміну, устаноўленага для вяртання чарговай часткі пазыкі, пазыкадаўца мае права запатрабаваць датэрміновага вяртання ўсёй рэшты сумы пазыкі разам з належнымі працэнтамі.

Артыкул 765. Аспрэчванне дагавора пазыкі

1. Пазычальнік мае права аспрэчваць дагавор пазыкі па яго безграшовасці, даказваючы, што грошы або іншыя рэчы ў рэчаіснасці не атрыманы ім ад пазыкадаўцы або атрыманы ў меншай колькасці, чым указана ў дагаворы.

2. Калі дагавор пазыкі павінен быць здзейснены ў пісьмовай форме (артыкул 761), яго аспрэчванне па безграшовасці шляхам паказанняў сведак не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі дагавор быў заключаны пад уплывам падману, насілля, пагрозы, зламыснага пагаднення прадстаўніка пазычальніка з пазыкадаўцам або збегу цяжкіх акалічнасцей.

3. Калі ў працэсе аспрэчвання пазычальнікам дагавора пазыкі па яго безграшовасці будзе ўстаноўлена, што грошы або іншыя рэчы ў рэчаіснасці не былі атрыманы ад пазычальніка, дагавор пазыкі лічыцца незаключаным.

Калі грошы, або іншыя рэчы ў рэчаіснасці атрыманы пазычальнікам ад пазыкадаўцы ў меншай колькасці, дагавор лічыцца заключаным на гэту колькасць грошай або рэчаў.

Артыкул 766. Наступствы страты забеспячэння абавязацельства пазычальніка

Пры невыкананні пазычальнікам прадугледжаных дагаворам пазыкі абавязкаў па забеспячэнні вяртання сумы пазыкі, а таксама пры страце забеспячэння або пагаршэнні яго ўмоў па акалічнасцях, за якія пазыкадаўца не адказвае, пазыкадаўца мае права запатрабаваць ад пазычальніка датэрміновага вяртання сумы пазыкі і выплаты належных працэнтаў, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 767. Мэтавая пазыка

1. Калі дагавор пазыкі заключаны з умовай выкарыстання пазычальнікам атрыманых сродкаў на пэўныя мэты (мэтавая пазыка), пазычальнік абавязаны забяспечыць магчымасць ажыццяўлення пазыкадаўцам кантролю за мэтавым выкарыстаннем сумы пазыкі.

2. У выпадку невыканання пазычальнікам умовы дагавора пазыкі аб мэтавым выкарыстанні сумы пазыкі, а таксама пры парушэнні абавязкаў, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула, пазыкадаўца мае права запатрабаваць ад пазычальніка датэрміновага вяртання сумы пазыкі і выплаты належных працэнтаў, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 768. Пазыка, аформленая вэксалем або аблігацый

Да адносін пазыкі, аформленай вэксалем або аблігацый, прымяняюцца правілы гэтай главы пастолькі, паколькі гэта не супярэчыць заканадаўству аб выдачы і абарачэнні вэксяляў або эмісіі і абарачэнні аблігацый.

Артыкул 769. Дагавор дзяржаўнай пазыкі

Да адносін па пазыцы, па якой пазычальнікам выступае Рэспубліка Беларусь, або пазыцы, па якой пазычальнікам выступае адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка, правілы гэтай главы прымяняюцца пастолькі, паколькі гэта не супярэчыць актам заканадаўства.

Артыкул 770. Камерцыйная пазыка

Правілы, устаноўленыя гэтай главой, распаўсюджваюцца таксама на выпадкі авансу, папярэдняй аплаты, адтэрміноўкі і растэрміноўкі аплаты тавараў, работ або паслуг (камерцыйная пазыка), калі іншае не прадугледжана заканадаўствам.

Артыкул 771. Крэдытны дагавор

1. Па крэдытным дагаворы банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя (крэдытадаўца) абавязваецца прадаставіць грашовыя сродкі (крэдыт) іншай асобе (крэдытаатрымальніку) у памеры і на ўмовах, прадугледжаных дагаворам, а крэдытаатрымальнік абавязваецца вярнуць атрыманую грашовую суму і выплаціць працэнты на яе.

2. Да адносін па крэдытным дагаворы прымяняюцца правілы гэтай главы з улікам асаблівасцей, устаноўленых заканадаўствам.

ГЛАВА 43

ФІНАНСАВАННЕ ПАД УСТУПКУ ГРАШОВАГА ПАТРАБАВАННЯ (ФАКТОРЫНГ)

Артыкул 772. Дагавор фінансавання пад уступку грашовага патрабавання (факторынг)

1. Паводле дагавора фінансавання пад уступку грашовага патрабавання (факторынга) адзін бок (фактар) абавязваецца другому боку (крэдытору) або бакам (крэдытору і даўжніку) уступіць у грашовае абавязацельства паміж крэдытарам і даўжніком шляхам выплаты крэдытору сумы грашовага абавязацельства даўжніка за ўзнагароджанне.

Узнагароджанне фактару выплачваецца крэдытарам (даўжніком) у форме дысонту (розніца паміж сумай грашовага абавязацельства даўжніка і сумай, якая выплачваецца фактарам крэдытору) і (або) у іншых формах, вызначаных дагаворам факторынгу.

2. У якасці фактара можа выступаць банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя.

3. Дагавор факторынгу можа заключацца з нагоды як аднаго грашовага абавязацельства, так і шэрага іншых абавязацельстваў, у тым ліку і тых, якія могуць узнікнуць у будучыні, у прыватнасці аднародных грашовых абавязацельстваў па атрыманні аплаты за пастаўлены тавар.

4. Адносіны па факторынгу рэгулююцца заканадаўствам.

ГЛАВА 44

БАНКАЎСКІ ўКЛАД (ДЭПАЗІТ)

Артыкул 773. Дагавор банкаўскага ўкладу (дэпазіту)

Паводле дагавора банкаўскага ўкладу (дэпазіту) адзін бок (укладаатрымальнік) прымае ад другога боку (укладчыка) грашовыя сродкі ў беларускіх рублях або замежнай валюце – уклад (дэпазіт) і абавязваецца вярнуць укладчыку грашовыя сродкі, праводзіць безнаяўныя разлікі па даручэнні ўкладчыка ў адпаведнасці з дагаворам, а таксама выплаціць налічаныя па ўкладзе (дэпазіце) працэнты на ўмовах і ў парадку, вызначаных гэтым дагаворам.

Ва ўклад (дэпазіт) паводле дагавора банкаўскага ўкладу (дэпазіту) могуць быць унесены таксама каштоўныя металы і (або) каштоўныя камяні.

Адносіны па банкаўскім укладзе (дэпазіце) рэгулююцца заканадаўствам і дагаворам.

ГЛАВА 45

БЯГУЧЫ (РАЗЛІКОВЫ) БАНКАЎСКІ РАХУНАК

Артыкул 774. Дагавор бягучага (разліковага) банкаўскага рахунку

Паводле дагавора бягучага (разліковага) банкаўскага рахунку адзін бок (банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя) абавязваецца адкрыць другому боку

(уладальніку рахунку) бягучы (разліковы) банкаўскі рахунак для захоўвання грашовых сродкаў уладальніка рахунку і (або) залічэння на гэты рахунак грашовых сродкаў, якія паступаюць на карысць уладальніка рахунку, а таксама выконваць даручэнні ўладальніка рахунку аб пералічэнні і выдачы адпаведных грашовых сродкаў з рахунку, а ўладальнік рахунку прадастаўляе банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі права выкарыстоўваць часова свабодныя грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунку, з выплатай працэнтаў, вызначаных заканадаўствам або дагаворам, а таксама за выключэннем выпадкаў, устаноўленых заканадаўчымі актамі, выплачвае банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі ўзнагароджанне (плату) за паслугі, якія яму аказваюцца. Адносіны па бягучым (разліковым) банкаўскім рахунку рэгулююцца заканадаўствам.

ГЛАВА 46 РАЗЛІКІ

Артыкул 775. Разлікі

1. Разлікі з удзелам грамадзян, не звязаныя з ажыццяўленнем імі прадпрымальніцкай дзейнасці, могуць праводзіцца наяўнымі грашыма (артыкул 141) або ў безнаяўным парадку, устаноўленым заканадаўствам.

2. Разлікі паміж юрыдычнымі асобамі, а таксама разлікі з удзелам грамадзян, звязаныя з ажыццяўленнем імі прадпрымальніцкай дзейнасці, праводзяцца ў безнаяўным парадку. Разлікі паміж гэтымі асобамі могуць праводзіцца таксама наяўнымі грашыма ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

3. Безнаяўныя разлікі праводзяцца праз банкі або нябанкаўскія крэдытна-фінансавыя арганізацыі, у якіх адкрыты адпаведныя рахункі, калі іншае не вынікае з акта заканадаўства і не абумоўлена формай разлікаў, якая выкарыстоўваецца.

4. Адносіны па разліках рэгулююцца заканадаўствам.

ГЛАВА 47 ЗАХОЎВАННЕ

§ 1. Агульныя палажэнні аб захоўванні

Артыкул 776. Дагавор захоўвання

1. Паводле дагавора захоўвання адзін бок (захавальнік) абавязваецца захоўваць рэч, перададзеную яму другім бокам (паклажадаўцам), і вярнуць гэту рэч у цэласці.

2. У дагаворы захоўвання, у якім захавальнікам з'яўляецца камерцыйная арганізацыя або некамерцыйная арганізацыя, што ажыццяўляе захоўванне ў якасці адной з мэт сваёй прафесійнай дзейнасці (прафесійны захавальнік), можа быць прадугледжаны абавязак захавальніка прыняць на захоўванне рэч ад паклажадаўцы ў прадугледжаны дагаворам тэрмін.

Артыкул 777. Форма дагавора захоўвання

1. Дагавор захоўвання павінен быць заключаны ў пісьмовай форме ў выпадках, указаных у артыкуле 162 гэтага Кодэкса. Пры гэтым для дагавора захоўвання паміж грамадзянамі (падпункт 2 часткі першай артыкула 162) прытрымліванне пісьмовай формы патрабуецца, калі вартасць рэчы, якая перадаецца на захоўванне, перавышае не менш чым у дзесяць разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай велічыні.

Дагавор захоўвання, які прадугледжвае абавязак захавальніка прыняць рэч на захоўванне, павінен быць заключаны ў пісьмовай форме незалежна ад складу ўдзельнікаў гэтага дагавора і вартасці рэчы, якая перадаецца на захоўванне.

Перадача рэчы на захоўванне пры надзвычайных акалічнасцях (пажар, стыхійнае бедства, раптоўная хвароба, пагроза нападу і да т.п.) можа даказвацца паказаннямі сведак.

2. Простая пісьмовая форма дагавора захоўвання лічыцца вытрыманай, калі прыняцце рэчы на захоўванне засведчана захавальнікам шляхам выдачы паклажадаўцу:

1) захоўнай распіскі, квітанцыі, пасведчання або іншага дакумента, падпісанага захавальнікам;

2) нумарнога жэтона (нумара), іншага знака, які сведчыць прыём рэчаў на захоўванне, калі такая форма пацвярджэння прыёму рэчаў на захоўванне прадугледжана заканадаўствам або звычайная для гэтага віду захоўвання.

3. Непрытрымліванне простага пісьмовай формы дагавора захоўвання не пазбаўляе бакі права спасылання на паказанні сведак у выпадку спрэчкі аб тоеснасці рэчы, прынятай на захоўванне, і рэчы, вернутай захавальнікам.

Артыкул 778. Выкананне абавязку прыняць рэч на захоўванне

1. Захавальнік, які ўзяў на сябе паводле дагавора захоўвання абавязак прыняць рэч на захоўванне (пункт 2 артыкула 776), не мае права патрабаваць перадачы яму гэтай рэчы на захоўванне.

Аднак паклажадаўца, які не перадаў рэч на захоўванне ў прадугледжаны дагаворам тэрмін, нясе адказнасць перад захавальнікам за страты, прычыненыя ў сувязі з неажыццёвым захоўваннем, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам захоўвання. Паклажадаўца вызваляецца ад гэтай адказнасці, калі заявіць захавальніку аб адмове ад яго паслуг у разумны тэрмін.

2. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, захавальнік вызваляецца ад абавязку прыняць рэч на захоўванне ў выпадках, калі ў абумоўлены дагаворам тэрмін рэч не будзе перададзена яму на захоўванне.

Артыкул 779. Тэрмін захоўвання

1. Захавальнік абавязаны захоўваць рэч на працягу абумоўленага дагаворам захоўвання тэрміну.

2. Калі тэрмін захоўвання дагаворам не прадугледжаны і не можа быць вызначаны зыходзячы з яго ўмоў, захавальнік абавязаны захоўваць рэч да запатрабавання яе паклажадаўцам.

3. Калі тэрмін захоўвання вызначаны момантам запатрабавання рэчы паклажадаўцам, захавальнік мае права па сканчэнні звычайнага пры гэтых акалічнасцях тэрміну захоўвання рэчы запатрабаваць ад паклажадаўцы ўзяць назад рэч, даўшы яму для гэтага разумны тэрмін. Невыкананне паклажадаўцам гэтага абавязку цягне за сабой наступствы, прадугледжаныя артыкулам 789 гэтага Кодэкса.

Артыкул 780. Захоўванне рэчаў з абезасобленнем

У выпадках, прама прадугледжаных дагаворам захоўвання, прынятыя на захоўванне рэчы аднаго паклажадаўцы могуць змешвацца з рэчамі такога ж роду і якасці іншых паклажадаўцаў (захоўванне з абезасобленнем). Паклажадаўцу вяртаецца роўная або абумоўленая бакамі колькасць рэчаў таго ж роду і якасці.

Артыкул 781. Абавязак захавальніка забяспечыць захаванасць рэчы

1. Захавальнік абавязаны прыняць усе прадугледжаныя дагаворам меры для таго, каб забяспечыць захаванасць перададзенай на захоўванне рэчы.

Пры адсутнасці ў дагаворы захоўвання ўмоў аб такіх мерах або непаўнаце гэтых умоў захавальнік павінен прыняць для захавання рэчы таксама меры, якія адпавядаюць сутнасці

абавязацельства, у тым ліку ўласцівасцям перададзенай на захоўванне рэчы, калі толькі неабходнасць прыняцця гэтых мер не выключана дагаворам.

2. Захавальнік ва ўсякім выпадку павінен прыняць для захавання перададзенай яму рэчы меры, абавязковасць якіх прадугледжана заканадаўствам або ва ўстаноўленым ім парадку (супрацьпажарныя, санітарныя, ахоўныя і да т. п.).

3. Калі захоўванне ажыццяўляецца безаплатна, захавальнік абавязаны клапаціцца аб прынятай на захоўванне рэчы не менш, чым аб сваіх рэчах.

Артыкул 782. Карыстанне рэччу, перададзенай на захоўванне

Захавальнік не мае права без згоды паклажадаўцы карыстацца перададзенай на захоўванне рэччу, а таксама даваць магчымасць карыстання ёю трэцім асобам, за выключэннем выпадкаў, калі карыстанне рэччу, якая захоўваецца, неабходнае для забеспячэння яе захаванасці і не супярэчыць дагавору.

Артыкул 783. Змяненне ўмоў захоўвання

1. Пры неабходнасці змянення ўмоў захоўвання рэчы, прадугледжаных дагаворам захоўвання, захавальнік абавязаны неадкладна паведаміць аб гэтым паклажадаўцу і дачакацца яго адказу.

Калі змяненне ўмоў захоўвання неабходнае для ліквідацыі небяспекі знікнення, недастачы або пашкоджання рэчы, захавальнік мае права змяніць спосаб, месца і іншыя ўмовы захоўвання, не чакаючы адказу паклажадаўцы.

2. Калі падчас захоўвання ўзнікла рэальная пагроза пашкоджання рэчы, або рэч ужо зазнала пашкоджанне, або ўзніклі акалічнасці, якія не дазваляюць забяспечыць яе захаванасць, а своечасовага прыняцця мер з боку паклажадаўцы чакаць нельга, захавальнік мае права самастойна прадаць рэч або частку яе па цане, якая склалася ў месцы захоўвання. Калі ўказаныя акалічнасці ўзніклі па прычынах, за якія захавальнік не адказвае, ён мае права на пакрыццё сваіх выдаткаў па продажы за кошт пакупной цаны.

Артыкул 784. Захоўванне рэчаў з небяспечнымі ўласцівасцямі

1. Рэчы, лёгкаўзгаральныя, выбухованебяспечныя або наогул небяспечныя па сваёй прыродзе, калі паклажадаўца пры іх здачы на захоўванне не папярэдзіў захавальніка аб гэтых уласцівасцях, могуць быць у любы час аб'яшкроджаны або знішчаны захавальнікам без пакрыцця паклажадаўцу страт. Паклажадаўца адказвае за страты, прычыненыя ў сувязі з захоўваннем такіх рэчаў захавальніку і трэцім асобам.

Пры перадачы рэчаў з небяспечнымі ўласцівасцямі на захоўванне прафесійнаму захавальніку правілы, выкладзеныя ў частцы першай гэтага пункта, прымяняюцца ў выпадку, калі такія рэчы былі здадзены на захоўванне пад няправільным найменнем і захавальнік пры іх прыняцці не мог шляхам вонкавага агляду ўпэўніцца ў іх небяспечных уласцівасцях.

Пры аплатным захоўванні ў выпадках, прадугледжаных гэтым пунктам, выплачанае за захоўванне рэчаў узнагароджанне не вяртаецца, а калі яно не было выплачана, захавальнік можа спагнаць яго цалкам.

2. Калі прынятыя на захоўванне з ведама і згоды захавальніка рэчы, указаныя ў частцы першай пункта 1 гэтага артыкула, сталі, нягледзячы на выкананне ўмоў іх захоўвання, небяспечнымі для навакольных ці для маёмасці захавальніка або трэціх асоб і акалічнасці не дазваляюць захавальніку запатрабаваць ад паклажадаўцы неадкладна іх забраць ці ён не выконвае гэтага патрабавання, гэтыя рэчы могуць быць аб'яшкроджаны або знішчаны захавальнікам без пакрыцця паклажадаўцу страт. Паклажадаўца не нясе ў такім выпадку адказнасці перад захавальнікам і трэцімі асобамі за страты, прычыненыя ў сувязі з захоўваннем гэтых рэчаў.

Артыкул 785. Перадача рэчы на захоўванне трэцяй асобе

Калі дагаворам захоўвання не прадугледжана іншае, захавальнік не мае права без згоды паклажадаўцы перадаваць рэч на захоўванне трэцяй асобе, за выключэннем выпадкаў, калі ён вымушаны да гэтага сілай акалічнасцей на інтарэс паклажадаўцы і пазбаўлены магчымасці атрымаць яго згоду.

Аб перадачы рэчы на захоўванне трэцяй асобе захавальнік абавязаны неадкладна паведаміць паклажадаўцу.

Пры перадачы рэчы на захоўванне трэцяй асобе ўмовы дагавора паміж паклажадаўцам і першапачатковым захавальнікам захоўваюць сілу і апошні адказвае за дзеянні трэцяй асобы, якой ён перадаў рэч на захоўванне, як за свае ўласныя.

Артыкул 786. Узнагароджанне за захоўванне

1. Узнагароджанне за захоўванне павінна быць выплачана захавальніку па заканчэнні захоўвання, а калі аплата захоўвання прадугледжана па перыядах, яно павінна выплачвацца адпаведнымі часткамі па сканчэнні кожнага перыяду.

2. Пры пратэрміноўцы выплаты ўзнагароджання за захоўванне больш чым на палавіну перыяду, за які яно павінна быць выплачана, захавальнік мае права адмовіцца ад выканання дагавора і запатрабаваць ад паклажадаўцы неадкладна забраць здадзеную на захоўванне рэч.

3. Калі захоўванне спыняецца да сканчэння абумоўленага тэрміну па акалічнасцях, за якія захавальнік не адказвае, ён мае права на суразмерную частку ўзнагароджання, а ў выпадку, прадугледжаным пунктам 1 артыкула 784 гэтага Кодэкса, – на ўсю суму ўзнагароды.

Калі захоўванне спыняецца датэрмінова па акалічнасцях, за якія захавальнік адказвае, ён не мае права патрабаваць узнагароджання за захоўванне, а атрыманую ў кошт гэтага ўзнагароджання суму павінен вярнуць паклажадаўцу.

4. Калі па сканчэнні тэрміну захоўвання рэч, якая знаходзіцца на захоўванні, не ўзята назад паклажадаўцам, ён абавязаны выплаціць захавальніку суразмернае ўзнагароджанне за далейшае захоўванне рэчы. Гэта правіла прымяняецца і ў выпадку, калі паклажадаўца абавязаны забраць рэч да сканчэння тэрміну захоўвання.

5. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца, калі дагаворам захоўвання не прадугледжана іншае.

Артыкул 787. Пакрыццё выдаткаў на захоўванне

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам захоўвання, выдаткі захавальніка на захоўванне рэчы ўключаюцца ва ўзнагароджанне за захоўванне.

2. Пры безаплатным захоўванні паклажадаўца абавязаны пакрыць захавальніку зробленыя ім неабходныя выдаткі на захоўванне рэчы, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 788. Надзвычайныя выдаткі на захоўванне

1. Выдаткі на захоўванне рэчы, якія перавышаюць звычайныя выдаткі такога роду і якія бакі не маглі прадбачыць пры заключэнні дагавора захоўвання (надзвычайныя выдаткі), вяртаюцца захавальніку, калі паклажадаўца даў згоду на гэтыя выдаткі або адобрыў іх у далейшым, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам.

2. Пры неабходнасці зрабіць надзвычайныя выдаткі захавальнік абавязаны запытаць паклажадаўцу аб згодзе на гэтыя выдаткі. Калі паклажадаўца не паведаміць аб сваёй

нязгодзе ў тэрмін, указаны захавальнікам, або на працягу нармальна неабходнага для адказу часу, то лічыцца, што ён згодны на надзвычайныя выдаткі.

У выпадку, калі захавальнік зрабіў надзвычайныя выдаткі на захоўванне, не атрымаўшы ад паклажадаўцы папярэдняй згоды на гэтыя выдаткі, хоць па акалічнасцях справы гэта было магчымым, і паклажадаўца ў далейшым не адобрыў іх, захавальнік можа патрабаваць пакрыцця надзвычайных выдаткаў толькі ў межах урону, які мог быць прычынены рэчы, калі б гэтыя выдаткі не былі зроблены.

3. Калі іншае не прадугледжана дагаворам, надзвычайныя выдаткі пакрываюцца звыш узнагароджання за захоўванне.

Артыкул 789. Абавязак паклажадаўцы ўзяць рэч назад

1. Па сканчэнні абумоўленага тэрміну захоўвання або тэрміну, дадзенага захавальнікам для атрымання рэчы назад на падставе пункта 3 артыкула 779 гэтага Кодэкса, паклажадаўца абавязаны неадкладна забраць перададзеную на захоўванне рэч.

2. Пры невыкананні паклажадаўцам свайго абавязку ўзяць назад рэч, перададзеную на захоўванне, у тым ліку пры яго ўхіленні ад атрымання рэчы, захавальнік мае права, калі іншае не прадугледжана дагаворам, пасля пісьмовага папярэджання паклажадаўцы самастойна прадаць рэч па цане, якая склалася ў месцы захоўвання, а калі такая цана перавышае ў сто разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай велічыні, – прадаць яе з аўкцыёну ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 417–419 гэтага Кодэкса.

Сума, выручаная ад продажу рэчы, перадаецца паклажадаўцу за вылікам сум, належных захавальніку, у тым ліку яго выдаткаў на продаж рэчы.

Артыкул 790. Абавязак захавальніка вярнуць рэч

1. Захавальнік абавязаны вярнуць паклажадаўцу або асобе, указанай ім у якасці атрымальніка, тую самую рэч, якая была перададзена на захоўванне, калі дагаворам не прадугледжана захоўванне з абезасобленнем (артыкул 780).

2. Рэч павінна быць вернута захавальнікам у тым стане, у якім яна была прынята на захоўванне, з улікам яе натуральнага пагаршэння, натуральнага змяншэння або іншага змянення з прычыны яе натуральных уласцівасцей.

3. Адначасова з вяртаннем рэчы захавальнік абавязаны перадаць набыткі і даходы, атрыманыя за час яе захоўвання, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

Артыкул 791. Падставы адказнасці захавальніка

1. Захавальнік адказвае за знікненне, недастачу або пашкоджанне рэчаў, прынятых на захоўванне, па падставах, прадугледжаных артыкуламі 372 гэтага Кодэкса. Прафесійны захавальнік адказвае за знікненне, недастачу або пашкоджанне рэчаў, калі не дакажа, што страта, недастача або пашкоджанне адбыліся ў выніку неадольнай сілы, або з-за ўласцівасцей рэчы, аб якіх захавальнік, прымаючы яе на захоўванне, не ведаў і не павінен быў ведаць, або ў выніку намеру ці грубай неасцярожнасці паклажадаўцы.

2. За знікненне, недастачу або пашкоджанне прынятых на захоўванне рэчаў пасля таго, як надышоў абавязак паклажадаўцы ўзяць гэтыя рэчы назад (пункт 1 артыкула 789), захавальнік адказвае толькі пры наяўнасці з яго боку намеру або грубай неасцярожнасці.

Артыкул 792. Памер адказнасці захавальніка

1. Страты, прычыненыя паклажадаўцу знікненнем, недастачай або пашкоджаннем рэчаў, пакрываюцца захавальнікам у адпаведнасці з артыкуламі 364 гэтага Кодэкса, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжана іншае.

2. Пры безаплатным захоўванні страты, прычыненыя паклажадаўцу знікненнем, недастачай або пашкоджаннем рэчаў, пакрываюцца:

- 1) за знікненне і недастачу рэчаў – у памеры вартасці рэчаў, якія зніклі або якіх нестася;
- 2) за пашкоджанне рэчаў – у памеры сумы, на якую панізілася іх вартасць.
3. У выпадках, калі ў выніку пашкоджання, за якое захавальнік адказвае, якасць рэчы змянілася настолькі, што яна не можа быць выкарыстана па першапачатковым прызначэнні, паклажадаўца мае права ад яе адмовіцца і запатрабаваць ад захавальніка пакрыцця вартасці гэтай рэчы, а таксама іншых страт, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам або дагаворам захоўвання.

Артыкул 793. Пакрыццё страт, прычыненых захавальніку

Паклажадаўца абавязаны пакрыць захавальніку страты, прычыненыя ўласцівацямі здадзенай на захоўванне рэчы, калі захавальнік, прымаючы рэч на захоўванне, не ведаў і не павінен быў ведаць аб гэтых уласцівацях.

Артыкул 794. Спыненне абавязацельства захоўвання па патрабаванні паклажадаўцы

Захавальнік абавязаны па першым патрабаванні паклажадаўцы вярнуць прынятую на захоўванне рэч, хоць прадугледжаны дагаворам тэрмін яе захоўвання яшчэ і не скончыўся.

Артыкул 795. Прымяненне агульных палажэнняў аб захоўванні да асобных яго відаў

Агульныя палажэнні аб захоўванні (артыкулы 776–794) прымяняюцца да асобных яго відаў, калі правіламі аб асобных відах захоўвання, якія ўтрымліваюцца ў артыкулах 797–816 гэтага Кодэкса і іншых актах заканадаўства, не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 796. Захоўванне паводле акта заканадаўства

Правілы гэтай главы адпаведна прымяняюцца да абавязацельстваў захоўвання, якія ўзнікаюць паводле акта заканадаўства, калі заканадаўствам не ўстаноўлены іншыя правілы.

§ 2. Захоўванне на таварным складзе

Артыкул 797. Дагавор складскога захоўвання

1. Паводле дагавора складскога захоўвання таварны склад (захавальнік) абавязваецца за ўзнагароджанне захоўваць тавары, перададзеныя яму тавараўладальнікам (паклажадаўцам), і вярнуць гэтыя тавары ў захаванасці.

Таварным складам прызнаецца арганізацыя, якая ажыццяўляе ў якасці прадпрымальніцкай дзейнасці захоўванне тавараў і аказвае звязаныя з захоўваннем паслугі.

2. Письмовая форма дагавора складскога захоўвання лічыцца вытрыманай, калі яго заключэнне і прыняцце тавару на склад засведчаны складскім дакументам (артыкул 802).

Артыкул 798. Захоўванне тавараў складам агульнага карыстання

1. Таварны склад прызнаецца складам агульнага карыстання, калі з заканадаўства або выдадзенага гэтай камерцыйнай арганізацыі спецыяльнага дазволу (ліцэнзіі) вынікае, што яна абавязана прымаць тавары на захоўванне ад любога тавараўладальніка.

2. Дагавор складскога захоўвання, які заключаецца таварным складам агульнага карыстання, прызнаецца публічным дагаворам (артыкул 396).

Артыкул 799. Праверка тавараў пры іх прыёме таварным складам і падчас захоўвання

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам захоўвання, таварны склад пры прыёме тавараў на захоўванне абавязаны за свой кошт правесці агляд тавараў і вызначыць іх колькасць (лік адзінак або таварных месцаў ці меру, вагу, аб'ём) і вонкавы стан.

2. Таварны склад абавязаны даць тавараўладальніку падчас захоўвання магчымасць аглядаць тавары або іх узоры, калі захоўванне ажыццяўляецца з абезасобленнем, браць пробы і прымаць меры, неабходныя для забеспячэння захаванасці тавараў.

Артыкул 800. Змяненне ўмоў захоўвання і стану тавараў

1. У выпадку, калі для забеспячэння захаванасці тавараў патрабуецца змяніць умовы іх захоўвання, таварны склад мае права прыняць неабходныя меры самастойна. Аднак ён абавязаны паведаміць тавараўладальніку аб прынятых мерах, калі патрабавалася істотна змяніць умовы захоўвання тавараў, прадугледжаныя дагаворам складскога захоўвання.

2. Пры выяўленні падчас захоўвання пашкоджанняў тавару, якія выходзяць за межы ўзгодненых у дагаворы складскога захоўвання або звычайных нормаў натуральнага псавання, таварны склад абавязаны неадкладна скласці аб гэтым акт і ў той жа дзень апавясціць тавараўладальніка.

Артыкул 801. Праверка колькасці і стану тавару пры вяртанні яго тавараўладальніку

1. Тавараўладальнік і таварны склад маюць права кожны патрабаваць пры вяртанні тавару яго агляду і праверкі яго колькасці. Выкліканыя гэтым выдаткі нясе той, хто запатрабаваў агляд тавару або праверку яго колькасці.

2. Калі пры вяртанні тавару складам тавараўладальніку тавар не быў імі сумесна агледжаны або правераны, заява аб недастачы або пашкоджанні тавару ў выніку яго неналежнага захоўвання павінна быць зроблена складу пісьмова пры атрыманні тавару, а адносна недастачы або пашкоджання, якія не маглі быць выяўлены пры звычайным спосабе прыняцця тавару, – на працягу трох дзён пасля яго атрымання.

Пры адсутнасці заявы тавараўладальніка, указанай у частцы першай гэтага пункта, лічыцца, паколькі не даказана іншае, што тавар вернуты складам у адпаведнасці з умовамі дагавора складскога захоўвання.

Артыкул 802. Складскія дакументы

1. Таварны склад выдае для пацвярджэння прыняцця тавараў на захоўванне адзін з наступных складскіх дакументаў:

- 1) дваіное складское пасведчанне;
- 2) простае складское пасведчанне;
- 3) складскую квітанцыю.

Не дапускаецца выдача дваінога складскога пасведчання або простага складскога пасведчання пры прыняцці на захоўванне:

маёмасці, якая не належыць паклажадаўцу на праве ўласнасці або іншым рэчавым праве;

каштоўных папер;

маёмасці, абцяжаранай закладам;

маёмасці, якая не можа быць захаванай без страты якасных або колькасных характарыстык на працягу ўсяго тэрміну дзеяння дагавора захоўвання;

маёмасці, у дачыненні да якой не спынена вядзенне па ісках аб выпатрабаванні з чужога незаконнага валодання;

маёмасці, на якую не можа быць накіравана спаганне ў адпаведнасці з заканадаўствам.

2. Двойное складское пасведчанне складаецца з дзвюх частак – складскога пасведчання і закладнога пасведчання (варанта), якія могуць быць адзелены адно ад другога.

3. Двойное складское пасведчанне, кожная з дзвюх яго частак і простае складское пасведчанне з’яўляюцца каштоўнымі паперамі.

4. Тавар, прыняты на захоўванне па двойным складскім пасведчанні, можа быць на працягу яго захоўвання прадметам закладу шляхам аддзялення і перадачы закладнога пасведчання. Пры закладзе тавару аб гэтым робіцца адзнака на складскім пасведчанні.

Артыкул 803. Двойное складское пасведчанне

1. У кожнай частцы двойнога складскога пасведчання павінны быць аднолькава ўказаны:

- 1) найменне і месца знаходжання таварнага склада, які прыняў тавар на захоўванне;
- 2) бягучы нумар складскога пасведчання па рэестры склада;
- 3) найменне юрыдычнай асобы або імя грамадзяніна, ад якога прыняты тавар на захоўванне, а таксама месца знаходжання (месца жыхарства) тавараўладальніка;
- 4) найменне і колькасць прынятага на захоўванне тавару – лік адзінак і (або) таварных месцаў і (або) мера (вага, аб’ём) тавару;
- 5) тэрмін, на які тавар прыняты на захоўванне, калі такі тэрмін устанаўліваецца, ці ўказанне, што тавар прыняты на захоўванне да запатрабавання;
- 6) памер узнагароджання за захоўванне ці тарыфы, на падставе якіх ён вылічваецца, і парадак аплаты захоўвання;
- 7) дата выдачы складскога пасведчання.

Абедзве часткі двойнога складскога пасведчання павінны мець ідэнтычныя подпісы ўпаўнаважанай асобы і пячаткі таварнага склада.

2. Дакумент, які не адпавядае патрабаванням гэтага артыкула, не з’яўляецца двойным складскім пасведчаннем.

Артыкул 804. Права трымальнікаў складскога і закладнога пасведчанняў

1. Трымальнік складскога і закладнога пасведчанняў мае права распараджэння таварам, які захоўваецца на складзе, у поўным аб’ёме.

2. Трымальнік складскога пасведчання, адзеленага ад закладнога пасведчання, мае права распараджацца таварам, але не можа ўзяць яго са склада да выплаты ім усёй сумы доўгу па закладным пасведчанні.

3. Трымальнік закладнога пасведчання, іншы, чым трымальнік складскога пасведчання, мае права закладу на тавар у памеры сумы абавязацельства, для забеспячэння выканання якога перададзена закладное пасведчанне.

4. Таварны склад не мае права выступаць трымальнікам выдадзенага ім двойнога складскога пасведчання (яго часткі).

5. Трымальнік складскога пасведчання, які аддзяліў закладное пасведчанне, не мае права адчужаць складское пасведчанне да выплаты ім усёй сумы доўгу па закладным пасведчанні.

Артыкул 805. Перадача складскога і закладнога пасведчанняў

1. Складское пасведчанне і закладное пасведчанне могуць перадавацца разам або паасобку па перадатачных надпісах (індасаментах).

2. Індасамент павінен быць простым і нічым не абумоўленым. Усякая ўмова, якая абмяжоўвае яго, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, лічыцца нікчэмнай. Частковы індасамент неправадзейны.

3. Не дапускаюцца ўключэнне ў тэкст індасамента агаворак, пры ажыццяўленні чарговага індасамента ўнясенне змяненняў і дапаўненняў у тэкст папярэдніх індасаментаў, складскога пасведчання або закладнога пасведчання, а таксама ажыццяўленне бланкавага індасамента.

4. Індасаменты, ажыццёўленыя з парушэннем патрабаванняў, устаноўленых гэтым артыкулам, лічацца неправадзейнымі.

Артыкул 806. Выдача тавару па двайным складскім пасведчанні

1. Таварны склад выдае тавар трымальніку складскога і закладнога пасведчанняў (двайнога складскога пасведчання) не інакш як у абмен на абодва гэтыя пасведчанні разам. Пры выплаце ўсёй сумы доўгу па закладным пасведчанні закладное пасведчанне вяртаецца трымальніку складскога пасведчання, на ім робіцца адзнака аб выплаце ўсёй сумы доўгу і спыненні закладу.

2. Трымальніку складскога пасведчання, які не мае закладнога пасведчання, але ўнёс суму доўгу па ім, тавар выдаецца складам не інакш як у абмен на складское пасведчанне і пры ўмове прадстаўлення разам з ім дакумента, які пацвярджае выплату ўсёй сумы доўгу па закладным пасведчанні.

3. Таварны склад, што насуперак патрабаванням гэтага артыкула выдаў тавар трымальніку складскога пасведчання, які не мае закладнога пасведчання і не ўнёс суму доўгу па ім, нясе адказнасць перад трымальнікам закладнога пасведчання за выкананне абавязацельства, для забеспячэння выканання якога перададзена закладное пасведчанне.

4. Трымальнік складскога і закладнога пасведчанняў мае права патрабаваць выдачы тавару па частках. Пры гэтым у абмен на першапачатковыя пасведчанні яму выдаюцца новыя пасведчанні на тавары, што засталіся на складзе.

Артыкул 807. Простае складское пасведчанне

1. Простае складское пасведчанне выдаецца на прад'яўніка.

2. Простае складское пасведчанне павінна ўтрымліваць звесткі, прадугледжаныя падпунктамі 1, 2, 4–7 пункта 1 артыкула 803 гэтага Кодэкса, а таксама ўказанне на тое, што яно выдадзена на прад'яўніка.

3. Дакумент, які не адпавядае патрабаванням гэтага артыкула, не з'яўляецца простым складскім пасведчаннем.

Артыкул 808. Захоўванне рэчаў з правам распараджэння імі

Калі з заканадаўства або дагавора вынікае, што таварны склад можа распараджацца здадзенымі яму на захоўванне таварамі, то да адносін бакоў прымяняюцца правілы главы 42 гэтага Кодэкса аб пазыцы, аднак час і месца вяртання тавараў вызначаюцца правіламі гэтай главы.

§ 3. Спецыяльныя віды захоўвання

Артыкул 809. Выключаны

Артыкул 810. Выключаны

Артыкул 811. Захоўванне каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі

1. Банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя могуць прымаць на захоўванне каштоўныя паперы, каштоўныя металы і камяні, іншыя каштоўныя рэчы і каштоўнасці, у тым ліку дакументы.

2. Дагавор захоўвання каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі афармляецца выдачай банкам або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыяй паклажадаўцу імяннага захоўнага дакумента, прад'яўленне якога з'яўляецца падставай для выдачы паклажадаўцу каштоўнасцей, што захоўваюцца.

Артыкул 812. Захоўванне каштоўнасцей у індывідуальным банкаўскім сейфе

1. Дагаворам захоўвання каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі можа быць прадугледжана іх захоўванне з выкарыстаннем паклажадаўцам (кліентам) або з прадастаўленнем яму ахаванага банкам або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыяй індывідуальнага банкаўскага сейфа (ячэйкі сейфа, ізаляванага памяшкання ў банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі).

Паводле дагавора захоўвання каштоўнасцей у індывідуальным банкаўскім сейфе кліенту даецца права самому змяшчаць каштоўнасці ў сейф і забіраць іх з сейфа, для чаго яму павінны быць выдадзены ключ ад сейфа, картка, якая дазваляе ідэнтыфікаваць кліента, ці іншы знак або дакумент, які сведчыць права кліента на доступ да сейфа і яго змесціва.

Умовам дагавора можа быць прадугледжана права кліента працаваць у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі з каштоўнасцямі, якія захоўваюцца ў індывідуальным сейфе.

2. Паводле дагавора захоўвання каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі з выкарыстаннем кліентам індывідуальнага банкаўскага сейфа банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя прымаюць ад кліента каштоўнасці, якія павінны захоўвацца ў сейфе, ажыццяўляюць кантроль за іх змяшчэннем кліентам у сейф і выманнем з сейфа і пасля вымання вяртаюць іх кліенту.

3. Паводле дагавора захоўвання каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі з прадастаўленнем кліенту індывідуальнага банкаўскага сейфа банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя забяспечваюць кліенту магчымасць змяшчэння каштоўнасцей у сейф і вымання іх з сейфа па-за чым-небудзь кантролем, у тым ліку і кантролем з боку банка або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі.

Банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя абавязаны ажыццяўляць кантроль за доступам у памяшканне, дзе знаходзіцца прадастаўлены кліенту сейф.

Калі дагаворам захоўвання каштоўнасцей у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі з прадастаўленнем кліенту індывідуальнага банкаўскага сейфа не прадугледжана іншае, банк або нябанкаўская крэдытна-фінансавая арганізацыя вызваляюцца ад адказнасці за незахаванасць змесціва сейфа, калі дакажуць, што паводле ўмоў захоўвання доступ каго-небудзь да сейфа без ведама кліента быў немагчымы ці стаў магчымым у выніку неадольнай сілы.

4. Да дагавора аб прадастаўленні банкаўскага сейфа ў карыстанне іншай асобе без адказнасці банка або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі за змесціва сейфа прымяняюцца правілы гэтага Кодэкса (глава 34) і іншых актаў заканадаўства аб дагаворы арэнды.

Артыкул 813. Захоўванне ў камерах захоўвання транспартных арганізацый

1. Камеры захоўвання, якія знаходзяцца ў распараджэнні транспартных арганізацый агульнага карыстання, абавязаны прымаць на захоўванне рэчы пасажыраў і іншых грамадзян незалежна ад наяўнасці ў іх праязных дакументаў. Дагавор захоўвання рэчаў у

камерах захоўвання транспартных арганізацый прызнаецца публічным дагаворам (артыкул 396).

2. Для пацвярджэння прыняцця рэчы на захоўванне ў камеру захоўвання (акрамя аўтаматычных камер) паклажадаўцу выдаецца квітанцыя або нумарны жэтон. У выпадку знікнення квітанцыі або нумарнога жэтона здадзеная ў камеру захоўвання рэч выдаецца паклажадаўцу пасля прадстаўлення доказаў прыналежнасці яму гэтай рэчы.

3. Тэрмін, на працягу якога камера захоўвання абавязана захоўваць рэчы, вызначаецца актамі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, выдадзенымі ў адпаведнасці з часткай другой пункта 2 артыкула 738 гэтага Кодэкса, калі пагадненнем бакоў не ўстаноўлены больш працяглы тэрмін. Рэчы, не запатрабаваныя ва ўказаныя тэрміны, камера захоўвання абавязана захоўваць яшчэ на працягу трыццаці дзён. Па сканчэнні гэтага тэрміну незапатрабаваныя рэчы могуць быць прададзены ў парадку, прадугледжаным пунктам 2 артыкула 789 гэтага Кодэкса.

4. Страты паклажадаўцы ў выніку знікнення, недастачы або пашкоджання рэчаў, здадзеных у камеру захоўвання, у межах іх вартасці, якая вызначаецца паклажадаўцам пры здачы на захоўванне, падлягаюць пакрыццю захавальнікам на працягу дваццаці чатырох гадзін з моманту прад'яўлення патрабавання аб іх пакрыцці.

Артыкул 814. Захоўванне ў гардэробах арганізацый

1. Захоўванне ў гардэробах арганізацый будзе безаплатным, калі ўзнагароджанне за захоўванне не агаворана або іншым відавочным спосабам не абумоўлена пры здачы рэчы на захоўванне.

Захавальнік рэчы, здадзенай у гардэроб, незалежна ад таго, ажыццяўляецца захоўванне аплатна або безаплатна, абавязаны прыняць для забеспячэння захаванасці рэчы ўсе меры, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 артыкула 781 гэтага Кодэкса.

2. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца таксама да захоўвання верхняга адзення, галаўных убораў і іншых падобных рэчаў, якія пакідаюцца без здачы іх на захоўванне грамадзянамі ў месцах, адведзеных для гэтых мэт у арганізацыях і сродках транспарту.

Артыкул 815. Захоўванне ў гасцініцы

1. Гасцініца адказвае як захавальнік і без асаблівага аб тым пагаднення з асобай, якая пражывае ў ёй (пастаяльцам), за знікненне, недастачу або пашкоджанне яе рэчаў, унесеныя у гасцініцу, за выключэннем грошай, іншых валютных каштоўнасцей, каштоўных папер і іншых каштоўных рэчаў.

Унесенай у гасцініцу лічыцца рэч, якую даручылі работнікам гасцініцы, ці рэч, змешчаная ў гасцінічным нумары або іншым прызначаным для гэтага месцы.

2. Гасцініца адказвае за знікненне грошай, іншых валютных каштоўнасцей, каштоўных папер і іншых каштоўных рэчаў пастаяльца пры ўмове, калі яны былі прыняты гасцініцай на захоўванне ці былі змешчаны пастаяльцам у прадастаўлены яму гасцініцай індывідуальны сейф незалежна ад таго, знаходзіцца гэты сейф у яго нумары або ў іншым памяшканні гасцініцы. Гасцініца вызваляецца ад адказнасці за незахаванасць змесціва такога сейфа, калі дакажа, што паводле ўмоў захоўвання доступ каго-небудзь да сейфа без ведама пастаяльца быў немагчымы ці стаў магчымым у выніку неадольнай сілы.

3. Пастаялец, які выявіў знікненне, недастачу або пашкоджанне сваіх рэчаў, абавязаны без прамаруджвання заявіць аб гэтым гасцініцы. У адваротным выпадку гасцініца вызваляецца ад адказнасці за незахаванасць рэчаў.

4. Зробленая гасцініцай аб'ява аб тым, што яна не прымае на сябе адказнасці за незахаванасць рэчаў пастаяльцаў, не вызваляе яе ад адказнасці.

5. Гасцініца вызваляецца ад адказнасці за знікненне, недастачу або пашкоджанне рэчаў пастаяльца, калі яны адбыліся па яго віне.

6. Правілы гэтага артыкула адпаведна прымяняюцца ў адносінах да захоўвання рэчаў грамадзян у матэлях, дамах адпачынку, пансіянатах, санаторыях, лазнях і іншых падобных арганізацыях.

Артыкул 816. Захоўванне рэчаў, якія з’яўляюцца прадметам спрэчкі (секвестр)

1. Паводле дагавора аб секвестры дзве або некалькі асоб, паміж якімі ўзнікла спрэчка аб праве на рэч, перадаюць гэту рэч трэцяй асобе, якая прымае на сябе абавязак пасля вырашэння спрэчкі вярнуць рэч той асобе, якой яна будзе прысуджана паводле рашэння суда ці паводле пагаднення ўсіх асоб, якія спрачаюцца (дагаворны секвестр).

2. Рэч, якая з’яўляецца прадметам спрэчкі паміж дзвюма або некалькімі асобамі, можа быць перададзена на захоўванне ў парадку секвестру паводле рашэння суда (судовы секвестр).

Захавальнікам паводле судовага секвестру можа быць як асоба, прызначаная судом, так і асоба, вызначаная па ўзаемнай згодзе бакоў, якія спрачаюцца. У абодвух выпадках патрабуецца згода захавальніка, калі заканадаўствам не ўстаноўлена іншае.

3. На захоўванне ў парадку секвестру могуць быць перададзены як рухомыя, так і нерухомыя рэчы.

4. Захавальнік, які ажыццяўляе захоўванне рэчы ў парадку секвестру, мае права на ўзнагароджанне за кошт бакоў, якія спрачаюцца, калі дагаворам або рашэннем суда, якім устаноўлены секвестр, не прадугледжана іншае.

ГЛАВА 48 СТРАХАВАННЕ

Артыкул 817. Добраахвотнае і абавязковае страхаванне

1. Страхаванне ажыццяўляецца ў добраахвотным парадку на падставе дагавораў страхавання, заключаных страхавальнікам са страхоўшчыкам, калі іншае не ўстаноўлена законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Страхавальнікі – грамадзяне, у тым ліку замежныя, асобы без грамадзянства, арганізацыі, у тым ліку замежныя і міжнародныя, а таксама Рэспубліка Беларусь і яе адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі, замежныя дзяржавы, якія заключылі са страхоўшчыкам дагаворы страхавання ці якія з’яўляюцца такімі паводле закона або акта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

2. У выпадках, калі законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на ўказаных у іх асоб ускладаецца абавязак па страхаванні жыцця, здароўя або маёмасці ці сваёй грамадзянскай адказнасці (абавязковае страхаванне, за выключэннем абавязковага дзяржаўнага страхавання), страхаванне ажыццяўляецца ў адпаведнасці з законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

3. Правілы гэтай главы прымяняюцца да абавязковага страхавання, паколькі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 818. Інтарэсы, страхаванне якіх не дапускаецца

1. Страхаванне проціпраўных інтарэсаў не дапускаецца.

2. Не дапускаецца страхаванне страт ад удзелу ў гульнях, латарэях і закладах.

3. Не дапускаецца страхаванне выдаткаў, да якіх асоба можа быць прымушана з мэтай вызвалення закладнікаў.

4. Выключаны.

5. Умовы дагавораў страхавання, якія супярэчаць пунктам 1–3 гэтага артыкула, нікчэмныя.

Артыкул 819. Дагавор страхавання

1. Паводле дагавора страхавання адзін бок (страхоўшчык) абавязваецца пры надыходзе прадугледжанай заканадаўствам або дагаворам падзеі (страховага выпадку) пакрыць другому боку (страхавальніку) або трэцяй асобе (застрахованай асобе, выгаданабывальніку), на карысць якой заключаны дагавор, прычынены ў выніку гэтай падзеі ўрон застрахованым паводле дагавора маёмасным інтарэсам (ажыццявіць страхавую выплату ў выглядзе страховага пакрыцця або страховага забеспячэння) у межах вызначанай дагаворам сумы (страховой сумы, ліміту адказнасці), а другі бок (страхавальнік) абавязваецца выплаціць абумоўленую дагаворам суму (страховы ўзнос, страхавую прэмію).

2. Аб'ектамі страхавання могуць быць маёмасныя інтарэсы, якія не супярэчаць заканадаўству і звязаны:

з прычыненнем шкоды жыццю або здароўю страхавальніка або іншай названай у дагаворы фізічнай асобы (асабістае страхаванне, якое не адносіцца да страхавання жыцця);

з дасягненнем грамадзянамі пэўнага ўзросту або з надыходам у іх жыцці іншага прадугледжанага ў дагаворы страховага выпадку (асабістае страхаванне, якое адносіцца да страхавання жыцця);

са знікненнем (гібеллю) або пашкоджаннем маёмасці, якая знаходзіцца ў валоданні, карыстанні, распараджэнні страхавальніка або іншага названага ў дагаворы выгаданабывальніка, ці з нанясеннем урону іх маёмасным правам, у тым ліку з узнікненнем страт ад прадпрымальніцкай дзейнасці ў сувязі з невыкананнем (выкананнем неналежным чынам) сваіх абавязацельстваў контрагентамі суб'екта гаспадарання* або са змяненнем умоў гэтай дзейнасці па не залежных ад прадпрымальніка акалічнасцях (маёмаснае страхаванне);

з адказнасцю паводле абавязацельстваў, якія ўзніклі ў выпадку прычынення страхавальнікам або іншай асобай, на якіх такая адказнасць можа быць ускладзена, шкоды жыццю, здароўю або маёмасці іншых асоб, ці з адказнасцю паводле дагавора (страхованне адказнасці).

* Пад суб'ектамі гаспадарання для мэт гэтай главы разумеюцца гаспадарчыя суполкі і таварыствы, унітарныя прадпрыемствы, вытворчыя кааператывы, у тым ліку сельскагаспадарчыя вытворчыя кааператывы, і сялянскія (фермерскія) гаспадаркі; дзяржаўныя аб'яднанні; асацыяцыі (саюзы) – аб'яднанні камерцыйных і (або) некамерцыйных арганізацый, аб'яднанні камерцыйных арганізацый і (або) індывідуальных прадпрымальнікаў; спажывецкія кааператывы, гандлёва-прамысловыя палаты, установы, суполкі ўласнікаў; грамадзяне, якія ажыццяўляюць прадпрымальніцкую дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы.

Артыкул 820. Дагавор асабістага страхавання

1. Паводле дагавора асабістага страхавання страхоўшчык абавязваецца за абумоўлены дагаворам страхавы ўзнос (страховую прэмію), які выплачваецца страхавальнікам, выплаціць аднаразова або выплачваць перыядычна страхавое забеспячэнне ў межах абумоўленай дагаворам страхавой сумы (ліміту адказнасці) у выпадку прычынення шкоды жыццю або здароўю самога страхавальніка або іншай застрахованай асобы ці дасягнення імі пэўнага ўзросту або надыходу ў іх жыцці іншай прадугледжанай дагаворам падзеі (страховага выпадку).

2. Дагавор асабістага страхавання лічыцца заключаным на карысць застрахованай асобы, калі ў дагаворы не названа ў якасці выгаданабывальніка іншая асоба. У выпадку смерці асобы, застрахованай паводле дагавора, у якім не названы іншы выгаданабывальнік, выгаданабывальнікамі прызнаюцца спадчыннікі застрахованай асобы.

Дагавор асабістага страхавання на карысць асобы, якая не з'яўляецца застрахованай асобай, у тым ліку на карысць страхавальніка, які не з'яўляецца застрахованай асобай, можа быць заключаны толькі з пісьмовай згоды застрахованай асобы. Пры адсутнасці такой

згоды дагавор можа быць прызнаны неправдзейным паводле іску застрахованай асобы, а ў выпадку смерці гэтай асобы – паводле іску яго спадчыннікаў.

Артыкул 821. Страхаванне маёмасці

1. Маёмасць можа быць застрахованай паводле дагавора страхавання на карысць асобы (страхавальніка або выгаданабывальніка), якая мае заснаваны на заканадаўстве або дагаворы інтарэс у захаванні гэтай маёмасці.

2. Дагавор страхавання маёмасці, заключаны пры адсутнасці ў страхавальніка або выгаданабывальніка інтарэсу ў захаванні застрахованай маёмасці, неправдзейны.

3. Дагавор страхавання маёмасці на карысць выгаданабывальніка можа быць заключаны без указання імені або наймення выгаданабывальніка.

Пры заключэнні такога дагавора страхавальніку выдаецца страхавы поліс на прад'яўніка. Пры ажыццяўленні страхавальнікам або выгаданабывальнікам правоў паводле такога дагавора неабходнае прадстаўленне гэтага поліса страхоўшчыку.

Артыкул 822. Страхаванне маёмасных правоў і прадпрымальніцкай рызыкі

1. Паводле дагавора страхавання маёмасных правоў могуць быць застрахованымі маёмасныя правы страхавальніка або іншага названага ў дагаворы выгаданабывальніка.

У якасці маёмасных правоў, якія могуць быць застрахованымі паводле дагавора, прымаюцца правы страхавальнікаў (выгаданабывальнікаў), звязаныя з ажыццяўленнем імі правамоцтваў валодання, карыстання і распараджэння маёмасцю, а таксама з маёмаснымі патрабаваннямі, якія ўзнікаюць паміж страхавальнікамі (выгаданабывальнікамі) і іншымі асобамі ў сувязі з вызначэннем лёсу маёмасці і звязаных з ёй правоў (правы ўласнасці, гаспадарчага распараджэння, аператыўнага кіравання, абавязацельныя правы (дагаворныя і пазадагаворныя), правы на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці).

2. Прадпрымальніцкая рызыка – рызыка, якая ўзнікае пры ажыццяўленні страхавальнікам прадпрымальніцкай дзейнасці.

3. Паводле дагавора страхавання прадпрымальніцкай рызыкі можа быць застрахована прадпрымальніцкая рызыка толькі самога страхавальніка і толькі на яго карысць.

Дагавор страхавання прадпрымальніцкай рызыкі асобы, якая не з'яўляецца страхавальнікам, нікчэмны.

Дагавор страхавання прадпрымальніцкай рызыкі на карысць асобы, якая не з'яўляецца страхавальнікам, лічыцца заключаным на карысць страхавальніка.

4. Да дагавора страхавання рызыкі невяртання (непагашэння) і (або) пратэрміноўкі вяртання (пагашэння) крэдыту прымяняюцца правілы, прадугледжаныя гэтай главой, якія падлягаюць прымяненню ў адносінах да страхавання прадпрымальніцкай рызыкі.

Артыкул 823. Страхаванне адказнасці за прычыненне шкоды

1. Паводле дагавора страхавання адказнасці па абавязацельствах, якія ўзнікаюць у выніку прычынення шкоды жыццю, здароўю або маёмасці іншых асоб, можа быць застрахована адказнасць самога страхавальніка або іншай асобы, на якую такая адказнасць можа быць ускладзена.

2. Асоба, адказнасць якой за прычыненне шкоды застрахована, павінна быць названа ў дагаворы страхавання, а калі асоба не названа, лічыцца застрахованай адказнасць самога страхавальніка.

3. Дагавор страхавання адказнасці за прычыненне шкоды лічыцца заключаным на карысць асоб, якім можа быць прычынена шкода (выгаданабывальнікаў), нават калі дагавор заключаны на карысць страхавальніка або іншай асобы, адказнай за прычыненне шкоды, ці ў дагаворы не сказана, на чью карысць ён заключаны.

4. У выпадку, калі адказнасць за прычыненне шкоды застрахована з прычыны таго, што яе страхаванне абавязковае, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам страхавання такой адказнасці, асоба, на карысць якой лічыцца заключаным дагавор страхавання, мае права прад'явіць патрабаванне аб пакрыцці шкоды ў межах страхавой сумы (ліміту адказнасці).

Артыкул 824. Страхаванне адказнасці паводле дагавора

1. Страхаванне адказнасці за парушэнне дагавора дапускаецца ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Паводле дагавора страхавання адказнасці за парушэнне дагавора можа быць застрахована толькі адказнасць самога страхавальніка. Дагавор страхавання, які не адпавядае гэтаму патрабаванню, нікчэмны.

3. Адказнасць за парушэнне дагавора лічыцца застрахованай на карысць боку, перад якім паводле ўмоў гэтага дагавора страхавальнік павінен несці адпаведную адказнасць, – выгаданабывальніка, нават калі дагавор страхавання заключаны на карысць іншай асобы або ў ім не сказана, на чью карысць ён заключаны.

Артыкул 825. Абавязковае страхаванне

1. Законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на ўказаных у іх асоб можа быць ускладзены абавязак страхавець:

1) жыццё, здароўе або маёмасць;

2) сваю грамадзянскую адказнасць, якая можа надысці ў выніку прычынення шкоды жыццю, здароўю або маёмасці іншых асоб ці ў выніку парушэння дагавораў з іншымі асобамі.

2. Абавязак страхавець сваё жыццё або здароўе не можа быць ускладзены на грамадзяніна Рэспублікі Беларусь паводле заканадаўства.

3. Выключаны.

4. У выпадках, калі абавязак страхавання не вынікае з закона або акта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, а заснаваны на дагаворы, у тым ліку абавязак страхавання маёмасці – на дагаворы з уладальнікам маёмасці або на ўстаноўчых дакументах юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца ўласнікам маёмасці, такое страхаванне не з'яўляецца абавязковым у сэнсе гэтага артыкула і не цягне за сабой наступстваў, прадугледжаных артыкулам 827 гэтага Кодэкса.

Артыкул 826. Ажыццяўленне абавязковага страхавання

1. Абавязковае страхаванне ажыццяўляецца шляхам заключэння са страхоўшчыкам дагавора страхавання асобай, на якую законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ускладзены абавязак такога страхавання (страховальнікам).

2. Абавязковае страхаванне ажыццяўляецца за кошт страхавальніка, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

3. Аб'екты абавязковага страхавання, страхавыя рызыкі і памеры (мінімальныя памеры) страхавых сум (лімітаў адказнасці) вызначаюцца законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

4. Правілы гэтага артыкула не распаўсюджваюцца на абавязковае дзяржаўнае страхаванне (артыкул 859).

Артыкул 827. Наступствы парушэння заканадаўства аб абавязковым страхаванні

1. Асоба, на карысць якой у адпаведнасці з законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь павінна быць ажыццяўлена абавязковае страхаванне, мае права, калі ёй вядома,

што страхаванне не ажыццёўлена, запатрабаваць у судовым парадку яго ажыццяўлення асобай, на якую ўскладзены абавязак страхавання.

2. Калі асоба, на якую ўскладзены абавязак страхавання, не ажыццявіла яго або заключыла дагавор страхавання на ўмовах, якія пагаршаюць становішча выгаданабывальніка ў параўнанні з умовамі, вызначанымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, яна пры надыходзе страхавога выпадку нясе адказнасць перад выгаданабывальнікам на тых жа ўмовах, на якіх павінна было б быць выплачана страхавое пакрыццё ці страхавое забеспячэнне пры належным страхаванні.

3. Сумы, беспадстаўна захаваныя асобай, на якую ўскладзены абавязак страхавання, у сувязі з тым, што яна не выканала гэты абавязак ці выканала яго неналежным чынам, спаганяюцца паводле іску органа, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю, у даход Рэспублікі Беларусь з налічэннем на гэтыя сумы працэнтаў у адпаведнасці з артыкулам 366 гэтага Кодэкса.

Артыкул 828. Страхоўшчыкі

1. Страхоўшчыкі – камерцыйныя арганізацыі, якія створаны для ажыццяўлення страхавой дзейнасці і маюць спецыяльныя дазволы (ліцэнзіі) на ажыццяўленне страхавой дзейнасці.

Для асобных відаў страхавання законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь можа быць прадугледжаны іншы склад страхоўшчыкаў.

2. Патрабаванні, якім павінны адпавядаць страхоўшчыкі, і парадак ліцэнзавання іх дзейнасці вызначаюцца заканадаўствам.

Артыкул 829. Выкананне абавязкаў паводле дагавора страхавання страхавальнікам і выгаданабывальнікам

1. Заключэнне дагавора страхавання на карысць выгаданабывальніка, у тым ліку і тады, калі ім з'яўляецца застрахованая асоба, не вызваляе страхавальніка ад выканання абавязкаў паводле гэтага дагавора, калі толькі дагаворам не прадугледжана іншае або абавязкі, якія ляжаць на страхавальніку, выкананы асобай, на карысць якой заключаны дагавор.

2. Страхоўшчык мае права патрабаваць ад выгаданабывальніка, у тым ліку і тады, калі выгаданабывальнікам з'яўляецца застрахованая асоба, выканання абавязкаў паводле дагавора страхавання, уключаючы абавязкі, якія ляжаць на страхавальніку, але не выкананыя ім, пры прад'яўленні выгаданабывальнікам патрабавання аб выплаце страхавога пакрыцця або страхавога забеспячэння. Рызыку наступстваў невыканання або несвоечасовага выканання абавязкаў, якія павінны былі быць выкананы раней, нясе выгаданабывальнік.

Артыкул 830. Форма дагавора страхавання

1. Дагавор страхавання павінен быць заключаны ў пісьмовай форме, калі іншае не ўстаноўлена законамі або актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Непрытрымліванне пісьмовай формы цягне за сабой неправадзейнасць дагавора страхавання, за выключэннем дагавора абавязковага дзяржаўнага страхавання (артыкул 859).

2. Дагавор добраахвотнага страхавання можа быць заключаны шляхам складання аднаго дакумента, а таксама шляхам абмену дакументамі праз паштовую, тэлеграфную, тэлетайпную, электронную або іншую сувязь, якая дазваляе дакладна ўстанавіць, што дакумент выходзіць ад боку паводле дагавора, ці ўручэння страхоўшчыкам страхавальніку

на падставе яго пісьмовай або вуснай заявы страхавога поліса (пасведчання, сертыфіката), падпісанага імі.

Да дагавора добраахвотнага страхавання павінны прыкладацца правілы адпаведнага віду страхавання, зацверджаныя страхоўшчыкам ці аб'яднаннем страхоўшчыкаў і ўзгодненыя з органам, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю. Прыкладанне да дагавора добраахвотнага страхавання правіл страхавання павінна сведчыцца запісам у гэтым дагаворы.

3. Страхоўшчык пры заключэнні дагавора добраахвотнага страхавання мае права прымяняць формы страхавых полісаў (пасведчанняў, сертыфікатаў), распрацаваныя ім, калі іншае не ўстаноўлена актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Абавязковыя рэквізіты страхавога поліса (пасведчання, сертыфіката), парадак яго запаўнення і выкарыстання вызначае орган, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю, калі іншае не ўстаноўлена актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

4. Заключэнне дагавора страхавання ў форме электроннага дакумента ажыццяўляецца з захаваннем парадку і ўмоў, устаноўленых органам, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю.

Артыкул 831. Страхаванне паводле генеральнага поліса

1. Сістэматычнае страхаванне розных партый аднароднай маёмасці (тавараў, грузаў і да т.п.) на падобных умовах на працягу пэўнага тэрміну можа паводле пагаднення страхавальніка са страхоўшчыкам ажыццяўляцца на падставе аднаго дагавора страхавання – генеральнага поліса.

2. Страхавальнік абавязаны ў адносінах да кожнай партыі маёмасці, якая падпадае пад дзеянне генеральнага поліса, паведамляць страхоўшчыку абумоўленыя такім полісам звесткі ў прадугледжаны ім тэрмін, а калі ён не прадугледжаны, – неадкладна пасля іх атрымання. Страхавальнік не вызваляецца ад гэтага абавязку, нават калі к моманту атрымання такіх звестак магчымасць страт, якія падлягаюць пакрыццю страхоўшчыкам, ужо мінула.

3. Па патрабаванні страхавальніка страхоўшчык абавязаны выдаваць страхавыя полісы па асобных партыях маёмасці, якія падпадаюць пад дзеянне генеральнага поліса.

У выпадку неадпаведнасці зместу страхавога поліса генеральнаму полісу перавага аддаецца страхавому полісу.

Артыкул 832. Істотныя ўмовы дагавора страхавання

1. Пры заключэнні дагавора маёмаснага страхавання або страхавання адказнасці паміж страхавальнікам і страхоўшчыкам павінна быць дасягнута пагадненне:

1) аб пэўнай маёмасці ці іншым маёмасным інтарэсе, які з'яўляецца аб'ектам страхавання;

2) аб характары падзеі, на выпадак надыходу якой ажыццяўляецца страхаванне (страховага выпадку);

3) аб памеры страхавой сумы (ліміту адказнасці);

4) аб суме страхавога ўзносу (страховой прэміі) і тэрмінах яго выплаты;

5) аб тэрміне дзеяння дагавора.

2. Пры заключэнні дагавора асабістага страхавання паміж страхавальнікам і страхоўшчыкам павінна быць дасягнута пагадненне:

1) аб застрахованай асобе;

2) аб характары падзеі, на выпадак надыходу якой у жыцці застрахованай асобы ажыццяўляецца страхаванне (страховага выпадку);

3) аб памеры страхавой сумы (ліміту адказнасці);

4) аб суме страхавога ўзносу (страховой прэміі) і тэрмінах яго выплаты;

5) аб тэрміне дзеяння дагавора.

3. Пры заключэнні дагавора страхавання паміж страхавальнікам і страхоўшчыкам, калі страхавальнікам выступае грамадзянін, акрамя істотных умоў, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, павінна быць дасягнута пагадненне:

- 1) аб падставах скасавання дагавора раней за ўстаноўлены тэрмін;
- 2) аб парадку вяртання страхавальніку страхавога ўзносу (страховой прэміі) у выпадку невыканання абавязацельства або скасавання дагавора раней за ўстаноўлены тэрмін;
- 3) аб адказнасці за невыкананне абавязацельства.

Артыкул 833. Вызначэнне ўмоў дагавора страхавання ў правілах страхавання

1. Умовы, на якіх заключаецца дагавор добраахвотнага страхавання, вызначаюцца ў правілах адпаведнага віду страхавання, зацверджаных страхоўшчыкам ці аб'яднаннем страхоўшчыкаў і ўзгодненых з органам, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страховай дзейнасцю.

2. Умовы, якія ўтрымліваюцца ў правілах страхавання, у тым ліку не ўключаныя ў тэкст дагавора страхавання або страхавога поліса (пасведчання, сертыфіката), абавязковыя для страхоўшчыка і страхавальніка або выгаданабывальніка.

Артыкул 834. Звесткі, якія паведамляюцца страхавальнікам пры заключэнні дагавора

1. Пры заключэнні дагавора страхавання страхавальнік абавязаны паведаміць страхоўшчыку вядомыя страхавальніку акалічнасці, якія маюць істотнае значэнне для вызначэння імавернасці надыходу страхавога выпадку і памеру магчымых страт ад яго надыходу (страховой рызыкі), калі гэтыя акалічнасці невядомыя і не павінны быць вядомыя страхоўшчыку.

Істотнымі прызнаюцца ва ўсякім выпадку акалічнасці, прадугледжаныя ў дагаворы страхавання або страхавым полісе (пасведчанні, сертыфікаце) на падставе пісьмовай або вуснай заявы страхавальніка.

2. Калі дагавор страхавання заключаны пры адсутнасці адказаў страхавальніка на якія-небудзь пытанні страхоўшчыка, страхоўшчык не можа ў далейшым патрабаваць скасавання дагавора ці прызнання яго неправадзейным на падставе таго, што адпаведныя акалічнасці не былі паведамлены страхавальнікам.

3. Калі пасля заключэння дагавора будзе ўстаноўлена, што страхавальнік паведаміў страхоўшчыку заведама непраўдзівыя звесткі аб акалічнасцях, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, страхоўшчык мае права запатрабаваць прызнання дагавора неправадзейным і прымянення наступстваў, прадугледжаных пунктам 2 артыкула 180 гэтага Кодэкса.

Патрабаванне страхоўшчыка аб прызнанні дагавора страхавання неправадзейным не падлягае задавальненню, калі акалічнасці, пра якія не паведаміў страхавальнік, ужо адпалі.

Артыкул 835. Права страхоўшчыка на ацэнку страхавой рызыкі

1. Пры заключэнні дагавора страхавання маёмасці страхоўшчык мае права правесці агляд маёмасці, што страхуецца, а пры неабходнасці прызначыць экспертызу дакладнасці вартасці такой маёмасці.

2. Пры заключэнні дагавора асабістага страхавання страхоўшчык мае права правесці абследаванне асобы, якая страхуецца, для ацэнкі фактычнага стану яе здароўя.

3. Ацэнка страхавой рызыкі страхоўшчыкам на падставе гэтага артыкула неабавязковая для страхавальніка, які мае права даказваць іншае.

Артыкул 836. Тайна звестак аб страхаванні

Страхоўшчык не мае права абнародаваць атрыманыя ім у выніку сваёй прафесійнай дзейнасці звесткі аб страхавальніку, застрахаванай асобе і выгаданабывальніку, стане іх

здараўя, а таксама аб маёмасным становішчы гэтых асоб, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам. За парушэнне тайны звестак аб страхаванні страхоўшчык у залежнасці ад роду парушаных правоў і характару парушэння нясе адказнасць у адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі артыкулам 140 або артыкулам 151 гэтага Кодэкса.

Артыкул 837. Страховая сума (ліміт адказнасці)

1. Страховой сумай (лімітам адказнасці) з'яўляецца ўстаноўленая законам, актам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або дагаворам страхавання грашовая сума, у межах якой, калі іншае не прадугледжана законам, актам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, страхоўшчык абавязаны выканаць страхавую выплату пры надыходзе страховага выпадку.

2. Пры страхаванні маёмасці або прадпрымальніцкай рызыкі страхавая сума (ліміт адказнасці) не павінна перавышаць іх страхавой вартасці. Такой вартасцю лічацца:

1) для маёмасці – яе сапраўдная вартасць у месцы яе знаходжання ў дзень заключэння дагавора страхавання;

2) для прадпрымальніцкай рызыкі – страты ад прадпрымальніцкай дзейнасці, якія страхавальнік панёс бы пры надыходзе страховага выпадку.

У выпадках, устаноўленых законам або актам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, страхавая сума (ліміт адказнасці) можа быць меншай за страхавую вартасць.

3. У дагаворах асабістага страхавання і дагаворах страхавання грамадзянскай адказнасці страхавая сума (ліміт адказнасці) вызначаецца бакамі на іх меркаванні, калі іншае не ўстаноўлена законам і актам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 838. Аспрэчванне страхавой вартасці маёмасці

Страховая вартасць маёмасці, указаная ў дагаворы страхавання, не можа быць у далейшым аспрэчана, за выключэннем выпадку, калі страхоўшчык, які не скарыстаўся да заключэння дагавора сваім правам на ацэнку страхавой рызыкі (пункт 1 артыкула 835), быў наўмысна ўведзены ў зман адносна гэтай вартасці.

Артыкул 839. Няпоўнае маёмаснае страхаванне

Калі ў дагаворы страхавання маёмасці або прадпрымальніцкай рызыкі страхавая сума (ліміт адказнасці) устаноўлена ніжэй за страхавую вартасць, страхоўшчык пры надыходзе страховага выпадку абавязаны пакрыць страхавальніку (выгоданабывальніку) частку панесеных апошнім страт прапарцыянальна адносінам страхавой сумы (ліміту адказнасці) да страхавой вартасці. Калі страхаванне праводзіцца па сістэме першай рызыкі, то страхавое пакрыццё выплачваецца ў памеры поўнай вартасці маёмасці, што загінула, або прычынёных страт ад прадпрымальніцкай дзейнасці, але не больш за страхавую суму (ліміт адказнасці).

Артыкул 840. Дадатковае маёмаснае страхаванне

1. У выпадку, калі маёмасць або прадпрымальніцкая рызыка застрахованыя толькі ў частцы страхавой вартасці, страхавальнік (выгоданабывальнік) мае права ажыццявіць дадатковае страхаванне, у тым ліку ў іншага страхоўшчыка, але з тым, каб агульная страхавая сума (ліміт адказнасці) па ўсіх дагаворах страхавання не перавышала страхавую вартасць.

2. Невыкананне палажэнняў пункта 1 гэтага артыкула цягне за сабой наступствы, прадугледжаныя пунктам 4 артыкула 841 гэтага Кодэкса.

Артыкул 841. Наступствы страхавання звыш страхавой вартасці

1. Калі страхавая сума (ліміт адказнасці), указаная ў дагаворы страхавання маёмасці або прадпрымальніцкай рызыкі, перавышае страхавую вартасць, дагавор з'яўляецца нікчэмным у той частцы страхавой сумы (ліміту адказнасці), якая перавышае страхавую вартасць.

Выплачаная залішне частка страхавога ўзносу (страхавой прэміі) вяртанню ў гэтым выпадку не падлягае.

2. Калі ў адпаведнасці з дагаворам страхавання страхавы ўзнос (страхавая прэмія) уносіцца ў растэрміноўку і к моманту ўстанаўлення акалічнасцей, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, ён унесены не цалкам, астатняя частка страхавога ўзносу (страхавой прэміі) павінна быць заплачана ў памеры, паменшаным прапарцыянальна памяншэнню памеру страхавой сумы (ліміту адказнасці).

3. Калі звышэнне страхавой сумы (ліміту адказнасці) у дагаворы страхавання з'явілася вынікам падману з боку страхавальніка, страхоўшчык мае права патрабаваць прызнання дагавора неправадзейным і пакрыцця прычынёных яму ў сувязі з гэтым страт у памеры, які перавышае суму атрыманага ім ад страхавальніка страхавога ўзносу (страхавой прэміі).

4. Правілы, прадугледжаныя ў пунктах 1–3 гэтага артыкула, адпаведна прымяняюцца і ў тым выпадку, калі страхавая сума (ліміт адказнасці) перавысіла страхавую вартасць у выніку страхавання аднаго і таго ж аб'екта ў двух або некалькіх страхоўшчыкаў (двайное страхаванне).

Сума страхавога пакрыцця, якая падлягае выплаце ў гэтым выпадку кожным са страхоўшчыкаў, скарачаецца прапарцыянальна памяншэнню першапачатковай страхавой сумы (ліміту адказнасці) паводле адпаведнага дагавора страхавання.

Артыкул 842. Маёмаснае страхаванне ад розных страхавых рызык

1. Маёмасць і прадпрымальніцкая рызыка могуць быць застрахованы ад розных страхавых рызык як паводле аднаго, так і паводле асобных дагавораў страхавання, у тым ліку паводле дагавораў з рознымі страхоўшчыкамі.

У гэтых выпадках дапускаецца перавышэнне памеру агульнай страхавой сумы (ліміту адказнасці) па ўсіх дагаворах над страхавой вартасцю.

2. Калі з двух або некалькіх дагавораў, заключаных у адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула, вынікае абавязак страхоўшчыкаў выплаціць страхавое пакрыццё за адны і тыя ж наступствы надыходу аднаго і таго ж страхавога выпадку, да такіх дагавораў у адпаведнай частцы прымяняюцца правілы, прадугледжаныя пунктам 4 артыкула 841 гэтага Кодэкса.

Артыкул 843. Сустрахаванне

Аб'ект страхавання можа быць застрахованы паводле аднаго дагавора сумесна некалькімі страхоўшчыкамі (сустрахаванне). Калі ў такім дагаворы не вызначаны правы і абавязкі кожнага са страхоўшчыкаў, яны салідарна адказваюць перад страхавальнікам (выгаданабывальнікам) за выплату страхавога пакрыцця або страхавога забеспячэння.

Артыкул 844. Страхавы ўзнос (страхавая прэмія)

1. Страхавым узносам (страхавой прэміяй) з'яўляецца сума грашовых сродкаў, якая падлягае выплаце страхавальнікам страхоўшчыку за страхаванне, калі іншае не ўстаноўлена Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

2. Пры вызначэнні памеру страхавога ўзносу (страхавой прэміі), які падлягае выплаце паводле дагавора добраахвотнага страхавання, бакі прымяняюць устаноўленыя страхоўшчыкам страхавыя тарыфы, што вызначаюць стаўку страхавога ўзносу (страхавой

прэміі) з адзінкі страхавой сумы (ліміту адказнасці), з улікам аб'екта страхавання і характару страхавой рызыкі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Страховы тарыф па відах добраахвотнага страхавання ўключае базавы страхавы тарыф, склад якога вызначаецца органам, што ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю, і карэкціровачныя каэфіцыенты, якія прымяняюцца да яго. Базавы страхавы тарыф устанаўліваецца страхоўшчыкам пасля ўзгаднення з органам, што ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю.

3. Калі дагаворам страхавання прадугледжана растэрміноўка ўнясення страхавога ўзносу (страховой прэміі), у ім могуць быць вызначаны наступствы нявыплаты чарговай часткі страхавога ўзносу (страховой прэміі) ва ўстаноўлены тэрмін.

4. Калі страхавы выпадак надыхоў да выплаты чарговай часткі страхавога ўзносу (страховой прэміі), унясенне якой пратэрмінавана, страхоўшчык мае права пры вызначэнні памеру падлеглага выплаце страхавога пакрыцця або страхавога забеспячэння залічыць суму пратэрмінаванай часткі страхавога ўзносу (страховой прэміі).

Артыкул 845. Замена застрахованай асобы

1. У выпадку, калі паводле дагавора страхавання адказнасці за прычыненне шкоды (артыкул 823) застрахована адказнасць асобы, іншай, чым страхавальнік, апошні мае права, паколькі іншае не прадугледжана дагаворам, у любы час да надыходу страхавога выпадку замяніць гэту асобу іншай, пісьмова паведаміўшы аб гэтым страхоўшчыку.

2. Застрахованая асоба, названая ў дагаворы асабістага страхавання, можа быць заменена іншай асобай толькі са згоды самой застрахованай асобы і страхоўшчыка.

Артыкул 846. Замена выгаданабывальніка

Страховальнік мае права замяніць выгаданабывальніка, названага ў дагаворы страхавання, іншай асобай, пісьмова паведаміўшы аб гэтым страхоўшчыку. Замена выгаданабывальніка паводле дагавора асабістага страхавання, прызначанага са згоды застрахованай асобы (пункт 2 артыкула 820), дапускаецца толькі са згоды гэтай асобы.

Выгаданабывальнік не можа быць заменены іншай асобай пасля таго, як ён выканаў які-небудзь з абавязкаў паводле дагавора страхавання або прад'явіў страхоўшчыку патрабаванне аб страхавой выплаце.

Артыкул 847. Пачатак дзеяння дагавора страхавання

1. Дагавор страхавання ўступае ў сілу з дня выплаты страхавога ўзносу (страховой прэміі) або першай яго часткі, калі ў заканадаўчых актах або правілах адпаведнага віду страхавання, зацверджаных страхоўшчыкам ці аб'яднаннем страхоўшчыкаў і ўзгодненых з органам, які ажыццяўляе нагляд і кантроль за страхавой дзейнасцю, не прадугледжана іншае.

2. Страхаванне, абумоўленае дагаворам, распаўсюджваецца на страхавыя выпадкі, якія адбыліся пасля ўступлення дагавора страхавання ў сілу, калі ў дагаворы не прадугледжаны іншы тэрмін пачатку дзеяння страхавання.

Артыкул 848. Датэрміновае спыненне дагавора страхавання

1. Дагавор страхавання спыняецца да заканчэння тэрміну, на які ён быў заключаны, калі пасля ўступлення яго ў сілу магчымасць надыходу страхавога выпадку адпала і страхаванне спынілася па акалічнасцях, іншых, чым страхавы выпадак. Да такіх акалічнасцей, у прыватнасці, адносяцца:

1) знікненне (гібель) застрахованай маёмасці па прычынах, іншых, чым надыход страхавога выпадку;

2) спыненне ва ўстаноўленым парадку прадпрымальніцкай дзейнасці асобай, якая застрахавала прадпрымальніцкую рызыку або іншую рызыку, звязаную з гэтай дзейнасцю.

2. Страховальнік (выгоданабывальнік) мае права адмовіцца ад дагавора страхавання ў любы час, калі к моманту адмовы магчымасць надыходу страховага выпадку не адпала па акалічнасцях, указаных у пункце 1 гэтага артыкула.

3. Пры датэрміновым спыненні дагавора страхавання па акалічнасцях, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, страхоўшчык мае права на частку страховага ўзносу (страховой прэміі) прапарцыянальна часу, на працягу якога дзейнічала страхаванне.

Пры датэрміновай адмове страхавальніка (выгоданабывальніка) ад дагавора страхавання выплачаны страхоўшчыку страхавы ўзнос (страховая прэмія) не падлягае вяртанню, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 849. Наступствы павелічэння страхавой рызыкі ў перыяд дзеяння дагавора страхавання

1. У перыяд дзеяння дагавора маёмнага страхавання або страхавання адказнасці страхавальнік (выгоданабывальнік) абавязаны неадкладна паведамляць страхоўшчыку пра значныя змяненні, якія сталі яму вядомыя, у акалічнасцях, паведамленых страхоўшчыку пры заключэнні дагавора, калі гэтыя змяненні могуць істотна паўплываць на павелічэнне страхавой рызыкі.

Значнымі ва ўсякім выпадку прызнаюцца змяненні, агавораныя ў дагаворы страхавання або страхавым полісе (пасведчанні, сертыфікаце) і ў перададзеных страхавальніку правілах страхавання.

2. Страхоўшчык, якому паведамлілі аб акалічнасцях, што цягнуць за сабой павелічэнне страхавой рызыкі, мае права запатрабаваць змянення ўмоў дагавора страхавання або выплаты дадатковага страховага ўзносу (страховой прэміі) суразмерна павелічэнню рызыкі.

Калі страхавальнік (выгоданабывальнік) выступае супраць змянення ўмоў дагавора страхавання або даплаты страховага ўзносу (страховой прэміі), страхоўшчык мае права запатрабаваць скасавання дагавора ў адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі главой 29 гэтага Кодэкса.

3. Пры невыкананні страхавальнікам ці выгоданабывальнікам абавязку, прадугледжанага ў пункце 1 гэтага артыкула, страхоўшчык мае права запатрабаваць скасавання дагавора і пакрыцця страт, прычынёных скасаваннем дагавора (пункт 5 артыкула 423).

4. Страхоўшчык не мае права патрабаваць скасавання дагавора, калі акалічнасці, якія цягнуць за сабой павелічэнне страхавой рызыкі, ужо адпалі.

5. Пры асабістым страхаванні наступствы змянення страхавой рызыкі ў перыяд дзеяння дагавора страхавання, указаныя ў пунктах 2 і 3 гэтага артыкула, могуць надысці, толькі калі яны непасрэдна прадугледжаныя ў дагаворы.

Артыкул 850. Пераход правоў на застрахованую маёмасць да іншай асобы

Пры пераходзе правоў на застрахованую маёмасць ад асобы, дзеля інтарэсаў якой быў заключаны дагавор страхавання, да іншай асобы правы і абавязкі паводле гэтага дагавора пераходзяць да асобы, да якой перайшлі правы на маёмасць, за выключэннем выпадкаў прымусовага адабрання маёмасці па падставах, указаных у пункце 2 артыкула 236 гэтага Кодэкса, і адмовы ад права ўласнасці (артыкул 237).

Асоба, да якой перайшлі правы на застрахованую маёмасць, павінна неадкладна пісьмова паведаміць аб гэтым страхоўшчыку.

Артыкул 851. Паведамленне страхоўшчыку аб надыходзе страховага выпадку

1. Страховальнік паводле дагавора маёмнага страхавання або страхавання адказнасці пасля таго, як яму стала вядома аб надыходзе страховага выпадку, абавязаны неадкладна паведаміць аб яго надыходзе страхоўшчыку або яго прадстаўніку. Калі

дагаворам прадугледжаны тэрмін і (або) спосаб паведамлення, паведамленне павінна быць зроблена ва ўмоўлены тэрмін і ўказаным у дагаворы спосабам.

Такі ж абавязак ляжыць на выгаданабывальніку, якому вядома аб заключэнні дагавора страхавання на яго карысць, калі ён мае намер скарыстаць права на страхавое пакрыццё.

2. Невыкананне абавязку, прадугледжанага пунктам 1 гэтага артыкула, дае страхоўшчыку права адмовіць у выплаце страхавога пакрыцця, калі не будзе даказана, што страхоўшчык свечасова даведаўся аб надыходзе страхавога выпадку або што адсутнасць у страхоўшчыка звестак аб гэтым не магла адбіцца на яго абавязку выплаціць страхавое пакрыццё.

3. Правілы, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, адпаведна прымяняюцца да дагавора асабістага страхавання і выплаты страхавога забеспячэння, калі страхавым выпадкам з'яўляецца смерць застрахованай асобы або прычыненне шкоды яе здароўю. Пры гэтым тэрмін паведамлення страхоўшчыку, што ўстанаўліваецца дагаворам, не можа быць меншым за трыццаць дзён.

Артыкул 852. Памяншэнне страт ад страхавога выпадку

1. Пры надыходзе страхавога выпадку, прадугледжанага дагаворам маёмаснага страхавання або страхавання адказнасці, страхавальнік абавязаны прыняць разумныя і даступныя ва ўзніклых акалічнасцях меры, каб паменшыць магчымыя страты.

Прымаючы такія меры, страхавальнік павінен кіравацца ўказаннямі страхоўшчыка, калі яны паведамлены страхавальніку.

2. Выдаткі з мэтай памяншэння страт, якія падлягаюць пакрыццю страхоўшчыкам, калі такія выдаткі былі неабходныя або былі зроблены для выканання ўказанняў страхоўшчыка, павінны быць пакрыты страхоўшчыкам, нават калі адпаведныя меры аказаліся беспаспяховымі.

Такія выдаткі пакрываюцца прапарцыянальна адносінам страхавой сумы (ліміту адказнасці) да страхавой вартасці незалежна ад таго, што разам з пакрыццём іншых страт яны могуць перавысіць страхавую суму (ліміт адказнасці).

3. Страхоўшчык вызваляецца ад пакрыцця страт, якія ўзніклі ў выніку таго, што страхавальнік наўмысна не прыняў разумных і даступных яму мер, каб паменшыць магчымыя страты.

Артыкул 853. Наступствы надыходу страхавога выпадку па віне страхавальніка, выгаданабывальніка або застрахованай асобы

1. Страхоўшчык вызваляецца ад выплаты страхавога пакрыцця або страхавога забеспячэння, калі страхавы выпадак надыхоў у выніку намеру страхавальніка, выгаданабывальніка або застрахованай асобы, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 гэтага артыкула.

Заканадаўствам могуць быць прадугледжаны выпадкі вызвалення страхоўшчыка ад выплаты страхавога пакрыцця паводле дагавораў маёмаснага страхавання пры надыходзе страхавога выпадку ў выніку грубай неасцярожнасці страхавальніка або выгаданабывальніка.

2. Страхоўшчык не вызваляецца ад выплаты страхавога пакрыцця паводле дагавора страхавання адказнасці за прычыненне шкоды жыццю, здароўю або маёмасці, калі шкода прычыненна па віне адказнай за яе асобы.

3. Страхоўшчык не вызваляецца ад выплаты страхавога забеспячэння, якое паводле дагавора асабістага страхавання падлягае выплате ў выпадку смерці застрахованай асобы, калі яе смерць надыхла ў выніку самагубства і да гэтага часу дагавор страхавання дзейнічаў ужо не менш за два гады.

Артыкул 854. Падставы вызвалення страхоўшчыка ад выплаты страховага пакрыцця і страховага забеспячэння

1. Калі міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь, актамі заканадаўства або дагаворам страхавання не прадугледжана іншае, страхоўшчык вызваляецца ад выплаты страховага пакрыцця і страховага забеспячэння, калі страхавы выпадак надышоў у выніку:

- 1) уздзеяння ядзернага выбуху, радыяцыі або радыеактыўнага забруджвання;
- 2) ваенных дзеянняў;
- 3) грамадзянскай вайны.

2. Калі дагаворам маёмаснага страхавання не прадугледжана іншае, страхоўшчык вызваляецца ад выплаты страховага пакрыцця за страты, якія ўзніклі ў выніку адабрання, канфіскацыі, рэквізіцыі, нацыяналізацыі, арышту або знішчэння застрахованай маёмасці паводле распараджэння дзяржаўных органаў.

Артыкул 855. Пераход да страхоўшчыка правоў страхавальніка на пакрыццё ўрону (субрагацыя)

1. Калі дагаворам маёмаснага страхавання і страхавання адказнасці не прадугледжана іншае, да страхоўшчыка, які выплаціў страхавое пакрыццё, пераходзіць у межах выплачанай сумы права патрабавання, якое страхавальнік (выгоданабывальнік) мае да асобы, адказнай за страты, пакрытыя ў выніку страхавання. Умова дагавора, якая выключае пераход да страхоўшчыка права патрабавання да асобы, якая наўмысна прычыніла страты, нікчэмная.

2. Права патрабавання, якое перайшло да страхоўшчыка, ажыццяўляецца ім з выкананнем правіл, што рэгулююць адносіны паміж страхавальнікам (выгоданабывальнікам) і асобай, адказнай за страты.

3. Страхавальнік (выгоданабывальнік) абавязаны перадаць страхоўшчыку ўсе дакументы і доказы і паведаміць яму ўсе звесткі, неабходныя для ажыццяўлення страхоўшчыкам права патрабавання, якое перайшло да яго.

4. Калі страхавальнік (выгоданабывальнік) адмовіўся ад свайго права патрабавання да асобы, адказнай за страты, пакрытыя страхоўшчыкам, або ажыццяўленне гэтага права стала немагчымым па віне страхавальніка (выгоданабывальніка), страхоўшчык вызваляецца ад выплаты страховага пакрыцця цалкам або ў адпаведнай частцы і мае права запатрабаваць вяртання залішне выплачанай сумы страховага пакрыцця.

Артыкул 856. Іскавая даўнасць па патрабаваннях, звязаных з маёмасным страхаваннем і страхаваннем адказнасці

Паводле патрабаванняў, якія вынікаюць з дагавораў маёмаснага страхавання і страхавання адказнасці, устанаўліваецца агульны тэрмін іскавай даўнасці, што падлічваецца з дня заканчэння дзеяння дагавора страхавання.

Артыкул 857. Перастрахаванне

1. Перастрахаваннем з'яўляецца страхаванне адным страхоўшчыкам (перастрахавальнікам) на вызначаных у дагаворы ўмовах рызыкі выканання часткі сваіх абавязацельстваў у іншага страхоўшчыка (перастрахоўшчыка).

2. Да дагавора перастрахавання прымяняюцца правілы, прадугледжаныя гэтай главой, калі дагаворам перастрахавання не прадугледжана іншае. Пры гэтым страхоўшчык, які паводле дагавора страхавання (асноўным дагаворы) заключыў дагавор перастрахавання, лічыцца ў гэтым апошнім дагаворы перастрахавальнікам.

3. Пры перастрахаванні адказным перад страхавальнікам паводле асноўнага дагавора страхавання за выплату страховага пакрыцця або страховага забеспячэння застаецца страхоўшчык паводле гэтага дагавора.

4. Дапускаецца паслядоўнае заключэнне двух або некалькіх дагавораў перастраховання.

Артыкул 858. Выключаны.

Артыкул 859. Абавязковае дзяржаўнае страхаванне

1. З мэтай забеспячэння сацыяльных інтарэсаў грамадзян і інтарэсаў дзяржавы заканадаўствам можа быць устаноўлена абавязковае дзяржаўнае страхаванне жыцця, здароўя і (або) маёмасці грамадзян.

Абавязковае дзяржаўнае страхаванне ажыццяўляецца за кошт сродкаў, якія выдзяляюцца на гэтыя мэты з адпаведнага бюджэту дзяржаўным органам і органам мясцовага кіравання і самакіравання (страхавальнікам).

2. Абавязковае дзяржаўнае страхаванне ажыццяўляецца непасрэдна на падставе заканадаўства аб такім страхаванні або на падставе дагавораў страхавання, якія заключаюцца ва ўстаноўленым парадку страхоўшчыкамі і страхавальнікамі.

3. Абавязковае дзяржаўнае страхаванне аплачваецца страхоўшчыкам у памеры, які вызначаецца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб такім страхаванні.

4. Правілы гэтай главы прымяняюцца да абавязковага дзяржаўнага страхавання, паколькі іншае не прадугледжана заканадаўствам аб такім страхаванні і не вынікае з сутнасці адпаведных адносін па страхаванні.

Артыкул 860. Прымяненне агульных правіл аб страхаванні да спецыяльных відаў страхавання

Правілы, прадугледжаныя гэтай главой, прымяняюцца да адносін па страхаванні замежных інвестыцый ад некамерцыйных рызык, марскім страхаванні, медыцынскім страхаванні і страхаванні пенсій пастолькі, паколькі заканадаўствам аб гэтых відах страхавання не ўстаноўлена іншае.

ГЛАВА 49 ДАРУЧЭННЕ

Артыкул 861. Дагавор даручэння

1. Паводле дагавора даручэння адзін бок (павераны) абавязваецца ажыццявіць ад імені і за кошт іншага боку (даверніка) пэўныя юрыдычныя дзеянні. Правы і абавязкі па здзелцы, ажыццёўленай павераным, узнікаюць непасрэдна ў даверніка.

2. Дагавор даручэння можа быць заключаны з указаннем тэрміну, на працягу якога павераны мае права дзейнічаць ад імені даверніка, або без такога ўказання.

Артыкул 862. Узнагароджанне паверанага

1. Давернік абавязаны выплаціць паверанаму ўзнагароджанне, калі гэта прадугледжана заканадаўствам або дагаворам даручэння.

У выпадках, калі дагавор даручэння звязаны з ажыццяўленнем абодвума бакамі або адным з іх прадпрымальніцкай дзейнасці, давернік абавязаны выплаціць паверанаму ўзнагароджанне, калі дагаворам не прадугледжана іншае.

2. Пры адсутнасці ў аплатным дагаворы даручэння ўмовы аб памеры ўзнагароджання або аб парадку яго выплаты ўзнагароджанне выплачваецца пасля выканання даручэння ў памеры, які вызначаецца ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса.

3. Павераны, які дзейнічае ў якасці камерцыйнага прадстаўніка (пункт 1 артыкула 185), мае права ў адпаведнасці з артыкулам 340 гэтага Кодэкса ўтрымліваць рэчы,

якія знаходзяцца ў яго і якія падлягаюць перадачы даверніку, з мэтай забеспячэння сваіх патрабаванняў паводле дагавора даручэння.

Артыкул 863. Выкананне даручэння ў адпаведнасці з указаннямі даверніка

1. Павераны абавязаны выконваць дадзенае яму даручэнне ў адпаведнасці з указаннямі даверніка. Указанні даверніка павінны быць правамернымі, здзяйсняльнымі і канкрэтнымі.

2. Павераны мае права адхіліцца ад указанняў даверніка, калі па акалічнасцях справы гэта неабходна ў інтарэсах даверніка і павераны не мог папярэдне запытаць даверніка або не атрымаў у разумны тэрмін адказу на свой запыт. Павераны абавязаны паведаміць даверніку аб дапушчаных адступленнях, як толькі апавяшчэнне стала магчымым.

3. Паверанаму, які дзейнічае ў якасці камерцыйнага прадстаўніка (пункт 1 артыкула 185), давернікам можа быць дадзена права адступаць у інтарэсах даверніка ад яго ўказанняў без папярэдняга запыту аб гэтым. У такім выпадку камерцыйны прадстаўнік абавязаны ў разумны тэрмін паведаміць даверніку аб дапушчаных адступленнях, калі іншае не прадугледжана дагаворам даручэння.

Артыкул 864. Абавязкі паверанага

Павераны абавязаны:

1) Асабіста выконваць дадзенае яму даручэнне, за выключэннем выпадкаў, указаных у артыкуле 866 гэтага Кодэкса;

2) паведамляць даверніку па яго патрабаванні ўсе звесткі аб ходзе выканання даручэння;

3) перадаваць даверніку без прамаруджання ўсё атрыманае па здзелках, ажыццёўленых з мэтай выканання даручэння;

4) пасля выканання даручэння або пры спыненні дагавора даручэння да яго выканання без прамаруджання вярнуць даверніку даверанасць, тэрмін дзеяння якой не мінуў, і прадставіць справаздачу з далучэннем апраўдальных дакументаў, калі гэта патрабуецца па ўмовах дагавора або па характары даручэння.

Артыкул 865. Абавязкі даверніка

1. Давернік абавязаны выдаць паверанаму даверанасць (даверанасці) на ажыццяўленне юрыдычных дзеянняў, прадугледжаных дагаворам даручэння, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай другой пункта 1 артыкула 183 гэтага Кодэкса.

2. Давернік абавязаны, калі іншае не прадугледжана дагаворам, кампенсаваць паверанаму панесеныя выдаткі, а таксама забяспечваць паверанага сродкамі, неабходнымі для выканання даручэння.

3. Давернік абавязаны без прамаруджання прыняць ад паверанага ўсё выкананае ім у адпаведнасці з дагаворам даручэння.

4. Давернік абавязаны выплаціць паверанаму ўзнагароджанне, калі ў адпаведнасці з артыкулам 862 гэтага Кодэкса дагавор даручэння з'яўляецца аплатным.

Артыкул 866. Перадавер'е выканання даручэння

1. Павераны мае права перадаць выкананне даручэння іншай асобе (намесніку) толькі ў выпадках і на ўмовах, прадугледжаных артыкулам 188 гэтага Кодэкса.

2. Давернік мае права адхіліць намесніка, выбранага павераным.

3. Калі магчымы намеснік паверанага пайменаваны ў дагаворы даручэння, павераны не адказвае ні за яго выбар, ні за вядзенне ім спраў.

Калі права паверанага перадаць выкананне даручэння іншай асобе ў дагаворы не прадугледжана або прадугледжана, але намеснік у ім не пайменаваны, павераны адказвае за выбар намесніка.

Артыкул 867. Спыненне дагавора даручэння

1. Дагавор даручэння спыняецца ў выніку:

1) адмены даручэння давернікам;

2) адмовы паверанага;

3) смерці даверніка або паверанага, абвяшчэння каго-небудзь з іх памерлым, прызнання недзеяздольным, абмежавана дзеяздольным або адсутным без вестак.

2. Давернік мае права адмяніць даручэнне, а павераны – адмовіцца ад яго ў любы час. Пагадненне аб адмове ад гэтага права нікчэмнае.

3. Бок, які адмаўляецца ад дагавора даручэння, што прадугледжвае дзеянні паверанага ў якасці камерцыйнага прадстаўніка, павінен апавясціць іншы бок аб спыненні дагавора не пазней чым за трыццаць дзён, калі дагаворам не прадугледжаны больш працяглы тэрмін.

Пры рэарганізацыі юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца камерцыйным прадстаўніком, давернік мае права адмяніць даручэнне без такога папярэдняга апавясчэння.

Артыкул 868. Наступствы спынення дагавора даручэння

1. Калі дагавор даручэння спынены да таго, як даручэнне выканана павераным цалкам, давернік абавязаны пакрыць паверанаму панесеныя пры выкананні даручэння выдаткі, а калі паверанаму належала ўзнагароджанне, таксама выплаціць яму ўзнагароджанне суразмерна выкананай ім рабоце. Гэтае правіла не прымяняецца да выканання павераным даручэння пасля таго, як ён даведаўся або павінен быў даведацца аб спыненні даручэння.

2. Адмена давернікам даручэння не з'яўляецца падставай для пакрыцця страт, прычынёных паверанаму спыненнем дагавора, за выключэннем выпадкаў спынення дагавора, які прадугледжвае дзеянні паверанага ў якасці камерцыйнага прадстаўніка.

3. Адмова паверанага ад выканання даручэння даверніка не з'яўляецца падставай для пакрыцця страт, прычынёных даверніку спыненнем дагавора даручэння, за выключэннем выпадкаў адмовы паверанага ва ўмовах, калі давернік пазбаўлены магчымасці інакш забяспечыць свае інтарэсы, а таксама адмовы ад выканання дагавора, які прадугледжвае дзеянні паверанага ў якасці камерцыйнага прадстаўніка.

Артыкул 869. Абавязкі спадчыннікаў паверанага і ліквідатара юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца павераным

У выпадку смерці паверанага яго спадчыннікі абавязаны апавясціць даверніка аб спыненні дагавора даручэння і прыняць меры, неабходныя для аховы маёмасці даверніка, у прыватнасці захаваць яго рэчы і дакументы, а затым перадаць іх даверніку.

Такі ж абавязак ляжыць на ліквідатары юрыдычнай асобы, якая з'яўляецца павераным.

ГЛАВА 50 ДЗЕЯННІ НА ЧУЖЫ ІНТАРЭС БЕЗ ДАРУЧЭННЯ

Артыкул 870. Умовы дзеяння на чужы інтарэс

1. Дзеянні без даручэння, іншага ўказання або загадзя абяцанай згоды зацікаўленай асобы з мэтай прадухілення шкоды яе асобе або маёмасці, выканання яе абавязацельства або на яе іншых няпроціпраўных інтарэсах (дзеянні на чужы інтарэс) павінны ажыццяўляцца зыходзячы з відавочнай выгады або карысці і сапраўдных або імаверных

намераў зацікаўленай асобы і з неабходнай па акалічнасцях справы клапаціласцю і абачлівасцю.

2. Правілы, прадугледжаныя гэтай главой, не прымяняюцца да дзеянняў на інтарэс іншых асоб, што ажыццяўляюцца дзяржаўнымі органамі і органамі мясцовага кіравання і самакіравання, для якіх такія дзеянні з’яўляюцца адной з мэт іх дзейнасці.

Артыкул 871. Паведамленне зацікаўленай асобе аб дзеяннях на яе інтарэс

1. Асоба, якая дзейнічае на чужы інтарэс, абавязана пры першай магчымасці паведаміць аб гэтым зацікаўленай асобе і вычакаць на працягу разумнага тэрміну яго рашэння аб ухваленні або неўхваленні ажыццёўленых дзеянняў, калі толькі такое чаканне не пацягне за сабой сур’ёзнага ўрону для зацікаўленай асобы.

2. Не патрабуецца спецыяльна паведамляць зацікаўленаму грамадзяніну аб дзеяннях на яго інтарэс, калі гэтыя дзеянні ажыццяўляюцца ў яго прысутнасці.

Артыкул 872. Наступствы ўхвалення зацікаўленай асобай дзеянняў на яе інтарэс

Калі асоба, на інтарэс якой ажыццяўляюцца дзеянні без яе даручэння, ухваліць гэтыя дзеянні, да адносін бакоў у далейшым прымяняюцца правілы аб дагаворы даручэння або іншым дагаворы, які адпавядае характару ажыццёўленых дзеянняў, нават калі ўхваленне было вусным.

Артыкул 873. Наступствы неўхвалення зацікаўленай асобай дзеянняў на яе інтарэс

1. Дзеянні на чужы інтарэс, ажыццёўленыя пасля таго, як таму, хто іх ажыццяўляе, стала вядома, што яны не ўхваляюцца зацікаўленай асобай, не цягнуць за сабой для апошняй абавязкаў ні ў адносінах да таго, хто ажыццявіў гэтыя дзеянні, ні ў адносінах да трэціх асоб.

2. Дзеянні з мэтай прадухілення небяспекі для жыцця асобы, якая апынулася ў небяспецы, дапускаюцца і супраць волі гэтай асобы, а выкананне абавязку па ўтрыманні каго-небудзь – супраць волі таго, на кім ляжыць гэты абавязак.

Артыкул 874. Пакрыццё страт асобе, якая дзейнічала на чужы інтарэс

1. Неабходныя расходы і іншы рэальны ўрон, панесеныя асобай, якая дзейнічала на чужы інтарэс у адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі гэтай главой, падлягаюць пакрыццю зацікаўленай асобай, за выключэннем расходаў, якія выкліканы дзеяннямі, указанымі ў пункце 1 артыкула 873 гэтага Кодэкса.

Права на пакрыццё неабходных расходаў і іншага рэальнага ўрону захоўваецца і ў тым выпадку, калі дзеянні на чужы інтарэс не прывялі да меркаванага выніку. Аднак у выпадку прадухілення ўрону маёмасці іншай асобы памер пакрыцця не павінен перавышаць вартасць гэтай маёмасці.

2. Расходы і іншыя страты асобы, якая дзейнічала на чужы інтарэс, панесеныя ёй у сувязі з дзеяннямі, ажыццёўленымі пасля атрымання ўхвалення ад зацікаўленай асобы (артыкул 872), пакрываюцца па правілах аб дагаворы адпаведнага віду.

Артыкул 875. Узнагароджанне за дзеянні на чужы інтарэс

Асоба, дзеянні якой на чужы інтарэс прывялі да станоўчага для зацікаўленай асобы выніку, мае права на атрыманне ўзнагароджання, калі такое права прадугледжана заканадаўствам, пагадненнем з зацікаўленай асобай.

Артыкул 876. Наступствы здзелкі на чужы інтарэс

Абавязкі па здзелцы, заключанай на чужы інтарэс, пераходзяць да асобы, на інтарэсы якой яна заключана, пры ўмове ўхвалення ёй гэтай здзелкі і калі іншы бок не пярэчыць супраць такога пераходу ці пры заключэнні здзелкі ведаў або павінен быў ведаць аб тым, што здзелка заключана на чужы інтарэс.

Пры пераходзе абавязкаў па такой здзелцы да асобы, на інтарэсы якой яна была заключана, апошняй павінны быць перададзены і правы па гэтай здзелцы.

Артыкул 877. Беспадстаўнае абагачэнне ў выніку дзеянняў на чужы інтарэс

Калі дзеянні, непасрэдна не накіраваныя на забеспячэнне інтарэсаў іншай асобы, у тым ліку ў выпадку, калі асоба, якая ажыццявіла іх, памылкова лічыла, што дзейнічае на ўласны інтарэс, прывялі да беспадстаўнага абагачэння іншай асобы, прымяняюцца правілы, прадугледжаныя главой 59 гэтага Кодэкса.

Артыкул 878. Пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі на чужы інтарэс

Адносіны па пакрыцці шкоды, прычыненай дзеяннямі на чужы інтарэс зацікаўленай асобе або трэцім асобам, рэгулююцца правіламі, прадугледжанымі главой 58 гэтага Кодэкса.

Артыкул 879. Справаздача асобы, якая дзейнічала на чужы інтарэс

Асоба, якая дзейнічала на чужы інтарэс, павінна прадставіць асобе, на інтарэсы якой ажыццяўляліся такія дзеянні, справаздачу з указаннем атрыманых даходаў, панесеных выдаткаў і іншых страт.

ГЛАВА 51 КАМІСІЯ

Артыкул 880. Дагавор камісіі

1. Паводле дагавора камісіі адзін бок (камісіянер) абавязваецца па даручэнні іншага боку (камітэнта) за ўзнагароджанне ажыццявіць адну або некалькі здзелак ад свайго імя, але за кошт камітэнта.

Па здзелцы, ажыццёўленай камісіянерам з трэцяй асобай, набывае правы і становіцца абавязаным камісіянер, хоць бы камітэнт і быў названы ў здзелцы або ўступіў з трэцяй асобай у непасрэдныя адносіны па выкананні здзелкі.

2. Дагавор камісіі можа быць заключаны на вызначаны тэрмін або без указання тэрміну яго дзеяння, з указаннем або без указання тэрыторыі яго выканання, з абавязацельствам камітэнта не даваць трэцім асобам права ажыццяўляць на яго інтарэсы і за яго кошт здзелкі, ажыццяўленне якіх даручана камісіянеру, або без такога абавязацельства, з умовамі або без умоў адносна асартыменту тавараў, якія з'яўляюцца прадметам камісіі.

3. Заканадаўствам могуць быць прадугледжаны асаблівасці пэўных відаў дагавора камісіі.

Артыкул 881. Камісійнае ўзнагароджанне

1. Камітэнт павінен выплаціць камісіянеру ўзнагароджанне, а ў выпадку, калі камісіянер прыняў на сябе паруку за выкананне здзелкі трэцяй асобай (дэлькрэдэрэ), – таксама дадатковае ўзнагароджанне ў памеры і ў парадку, устаноўленых у дагаворы камісіі.

Калі дагаворам памер узнагароджання або парадак яго выплаты не прадугледжаны і памер узнагароджання не можа быць вызначаны зыходзячы з умоў дагавора, узнагароджанне выплачваецца пасля выканання дагавора камісіі ў памеры, які вызначаецца ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 394 гэтага Кодэкса.

2. Калі дагавор камісіі не быў выкананы па прычынах, залежных ад камітэнта, камісіянер захоўвае права на камісійнае ўзнагароджанне, а таксама на пакрыццё панесеных расходаў.

Артыкул 882. Выкананне камісійнага даручэння

Прынятае на сябе даручэнне камісіянер павінен выканаць на найбольш выгадных для камітэнта ўмовах у адпаведнасці з указаннямі камітэнта, а пры адсутнасці ў дагаворы камісіі такіх указанняў – у адпаведнасці з патрабаваннямі, якія звычайна прад'яўляюцца.

У выпадку, калі камісіянер ажыццявіў здзелку на ўмовах, больш выгадных, чым тыя, якія былі ўказаны камітэнтам, дадатковая выгада дзеліцца паміж камітэнтам і камісіянерам пароўну, калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў.

Артыкул 883. Адказнасць за невыкананне здзелкі, заключанай для камітэнта

1. Камісіянер не адказвае перад камітэнтам за невыкананне трэцяй асобай здзелкі, заключанай з ім за кошт камітэнта, акрамя выпадкаў, калі камісіянер не праявіў неабходнай абачлівасці ў выбары гэтай асобы або прыняў на сябе паруку за выкананне здзелкі (дэлькрэдэрэ).

2. У выпадку невыканання трэцяй асобай здзелкі, заключанай з ёй камісіянерам, камісіянер павінен неадкладна паведаміць пра гэта камітэнту, сабраць неабходныя доказы, а таксама па патрабаванні камітэнта перадаць яму правы па такой здзелцы з захаваннем правіл аб уступцы патрабавання (артыкулы 353–357, 359, 360).

3. Уступка правоў камітэнту па здзелцы на падставе пункта 2 гэтага артыкула дапускаецца незалежна ад пагаднення камісіянера з трэцяй асобай, якое забараняе або абмяжоўвае такую ўступку. Гэта не вызваляе камісіянера ад адказнасці перад трэцяй асобай у сувязі з уступкай права з парушэннем пагаднення аб яе абароне або аб абмежаванні.

Артыкул 884. Субкамісія

1. Калі іншае не прадугледжана дагаворам камісіі, камісіянер мае права з мэтай выканання дагавора заключыць дагавор субкамісіі з іншай асобай, застаючыся адказным за дзейні субкамісіянера перад камітэнтам.

Паводле дагавора субкамісіі камісіянер набывае ў дачыненні да субкамісіянера правы і абавязкі камітэнта.

2. Да спынення дагавора камісіі камітэнт не мае права без згоды камісіянера ўступаць у непасрэдныя адносіны з субкамісіянерам, калі іншае не прадугледжана дагаворам камісіі.

Артыкул 885. Адхіленне ад указанняў камітэнта

1. Камісіянер мае права адхіліцца ад указанняў камітэнта, калі па акалічнасцях справы гэта неабходна ў інтарэсах камітэнта і камісіянер не мог папярэдне запытаць камітэнта або не атрымаў у разумны тэрмін адказу на свой запыт. Камісіянер павінен паведаміць камітэнту пра дапушчаныя адступленні, як толькі паведамленне стала магчымым.

Камісіянеру, які дзейнічае ў якасці прадпрымальніка, можа быць дадзена камітэнтам права адступаць ад яго ўказанняў без папярэдняга запыту. У гэтым выпадку камісіянер абавязаны ў разумны тэрмін паведаміць камітэнту аб дапушчаных адступленнях, калі іншае не прадугледжана дагаворам.

2. Камісіянер, які прадаў маёмасць па цане, ніжэйшай за цану, узгодненую з камітэнтам, абавязаны пакрыць апошняму розніцу, калі не дакажа, што ў яго не было магчымасці прадаць маёмасць па ўзгодненай цане і продаж па больш нізкай цане прадухіліў яшчэ большыя страты. У выпадках, калі камісіянер быў абавязаны папярэдне запытаць камітэнта, камісіянер павінен таксама даказаць, што ён не меў магчымасці атрымаць папярэдне згоду камітэнта на адступленне ад яго ўказанняў.

3. Калі камісіянер купіў маёмасць па цане, вышэйшай за цану, узгодненую з камітэнтам, камітэнт, які не жадае прыняць такую куплю, абавязаны заявіць пра гэта камісіянеру ў разумны тэрмін пасля атрымання ад яго апавяшчэння аб заключэнні здзелкі з трэцяй асобай. У адваротным выпадку купля прызнаецца прынятай камітэнтам.

Калі камісіянер паведаміў, што прымае розніцу ў цане на свой кошт, камітэнт не мае права адмовіцца ад заключанай для яго здзелкі.

Артыкул 886. Права на рэчы, якія з'яўляюцца прадметам камісіі

1. Рэчы, якія паступілі да камісіянера ад камітэнта ці набыты камісіянерам за кошт камітэнта, з'яўляюцца ўласнасцю апошняга.

2. Камісіянер мае права ў адпаведнасці з артыкулам 340 гэтага Кодэкса ўтрымліваць рэчы, якія ў яго знаходзяцца і якія падлягаюць перадачы камітэнту ці асобе, указанай камітэнтам, з мэтай забеспячэння сваіх патрабаванняў паводле дагавора камісіі.

У выпадку аб'яўлення камітэнта эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) указанае права камісіянера спыняецца, а яго патрабаванні да камітэнта ў межах вартасці рэчаў, якія ён утрымліваў, задавальняюцца ў адпаведнасці з артыкулам 340 гэтага Кодэкса нароўні з патрабаваннямі, забяспечанымі закладам.

Артыкул 887. Задавальненне патрабаванняў камісіянера з сум, якія належаць камітэнту

Камісіянер мае права ў адпаведнасці з артыкулам 340 гэтага Кодэкса ўтрымліваць сумы, якія належаць яму паводле дагавора камісіі, з усіх сум, што паступілі да яго за кошт камітэнта. Аднак крэдыторы камітэнта, якія карыстаюцца ў адносінах да чарговасці задавальнення іх патрабаванняў перавагай перад закладатрымальнікамі, не пазбаўляюцца права на задавальненне гэтых патрабаванняў з утрыманых камісіянерам сум.

Артыкул 888. Адказнасць камісіянера за знікненне, недастачу або пашкоджанне маёмасці камітэнта

1. Камісіянер адказвае перад камітэнтам за знікненне, недастачу або пашкоджанне маёмасці камітэнта, якая ў яго знаходзіцца.

2. Калі пры прыёме камісіянерам маёмасці, якая прыслана камітэнтам ці паступіла да камісіянера для камітэнта, у гэтай маёмасці акажуцца пашкоджанні або недастача, якія могуць быць заўважаны пры вонкавым аглядзе, а таксама ў выпадку прычынення кім-небудзь урону маёмасці камітэнта, якая знаходзіцца ў камісіянера, камісіянер абавязаны прыняць меры па ахове правоў камітэнта, сабраць неабходныя доказы і пра ўсё без прамаруджання паведаміць камітэнту.

3. Камісіянер, што не застрахаваў маёмасць камітэнта, якая ў яго знаходзіцца, адказвае за гэта толькі ў выпадках, калі камітэнт абавязаў яго застрахаваць маёмасць за кошт камітэнта ці страхаванне гэтай маёмасці камісіянерам прадутледжана дагаворам камісіі.

Артыкул 889. Справаздача камісіянера

Па выкананні даручэння камісіянер павінен прадставіць камітэнту справаздачу і перадаць яму ўсё атрыманае паводле дагавора камісіі. Камітэнт, які мае прычэнні па справаздачы, павінен паведаміць аб іх камісіянеру на працягу трыццаці дзён з дня

атрымання справаздачы, калі пагадненнем бакоў не ўстаноўлены іншы тэрмін. У адваротным выпадку справаздача пры адсутнасці іншага пагаднення лічыцца прынятай.

Артыкул 890. Прыняцце камітэнтам выкананага паводле дагавора

Камітэнт абавязаны:

- 1) прыняць ад камісіянера ўсё выкананае паводле дагавора камісіі;
- 2) агледзець маёмасць, набытую для яго камісіянерам, і апавясціць апошняга без прамаруджання аб выяўленых у гэтай маёмасці недахопах;
- 3) вызваліць камісіянера ад абавязацельстваў па выкананні камісійнага даручэння, прынятых ім на сябе перад трэцяй асобай.

Артыкул 891. Пакрыццё расходаў па выкананні камісійнага даручэння

Камітэнт павінен акрамя выплаты камісійнага ўзнагароджання, а ў адпаведных выпадках – і дадатковага ўзнагароджання за дэлькредэрэ пакрыць камісіянеру выдаткаваны ім на выкананне даручэння сумы.

Камісіянер не мае права на пакрыццё расходаў па захоўванні маёмасці камітэнта, якая ў яго знаходзіцца, калі ў заканадаўстве або дагаворы камісіі не ўстаноўлена іншае.

Артыкул 892. Спыненне дагавора камісіі

Дагавор камісіі спыняецца ў выніку:

- 1) адмовы камітэнта ад выканання дагавора;
- 2) адмовы камісіянера ад выканання дагавора ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам;
- 3) смерці камісіянера, аб'яўлення яго памерлым, прызнання недзеяздольным, абмежавана дзеяздольным або адсутным без вестак;
- 4) прызнання індывідуальнага прадпрымальніка, які з'яўляецца камісіянерам, эканамічна неплацежаздольным (банкрутам).

У выпадку аб'яўлення камісіянера эканамічна неплацежаздольным (банкрутам) яго правы і абавязкі па здзелках, заключаных ім для камітэнта для выканання ўказання апошняга, пераходзяць да камітэнта.

Артыкул 893. Адмена камісійнага даручэння камітэнтам

1. Камітэнт мае права ў любы час адмовіцца ад выканання дагавора камісіі, адмяніўшы дадзенае камісіянеру даручэнне. Камісіянер мае права патрабаваць пакрыцця страт, выкліканых адменай даручэння.

2. У выпадку, калі дагавор камісіі заключаны без указання тэрміну яго дзеяння, камітэнт павінен паведаміць камісіянеру аб спыненні дагавора не пазней чым за трыццаць дзён, калі больш працяглы тэрмін паведамлення не прадугледжаны дагаворам.

Пры гэтым камітэнт абавязаны выплаціць камісіянеру ўзнагароджанне за здзелкі, выкананыя ім да спынення дагавора, а таксама пакрыць камісіянеру панесеныя ім да спынення дагавора расходы.

3. У выпадку адмены даручэння камітэнт абавязаны ў тэрмін, устаноўлены дагаворам, а калі такі тэрмін не ўстаноўлены, неадкладна распарадзіцца сваёй маёмасцю, якая знаходзіцца ў распараджэнні камісіянера. Калі камітэнт не выканае гэты абавязак, камісіянер мае права здаць маёмасць на захоўванне за кошт камітэнта ці прадаць яе па магчыма больш выгаднай для камітэнта цане.

Артыкул 894. Адмова камісіянера ад выканання дагавора камісіі

1. Камісіянер не мае права, калі іншае не прадугледжана дагаворам камісіі, адмовіцца ад яго выканання, за выключэннем выпадку, калі дагавор камісіі заключаны без указання тэрміну яго дзеяння. У гэтым выпадку камісіянер павінен паведаміць камітэнту аб спыненні дагавора не пазней чым за трыццаць дзён, калі больш працяглы тэрмін паведамлення не прадугледжаны дагаворам.

Камісіянер абавязаны прыняць меры, неабходныя для забеспячэння захаванасці маёмасці камітэнта.

2. Камітэнт павінен распарадзіцца сваёй маёмасцю, якая знаходзіцца ў распараджэнні камісіянера, на працягу пятнаццаці дзён з дня атрымання паведамлення аб адмове камісіянера выканаць даручэнне, калі дагаворам не ўстаноўлены іншы тэрмін. Калі ён не выканае гэты абавязак, камісіянер мае права здаць маёмасць на захоўванне за кошт камітэнта ці прадаць яе па магчыма больш выгаднай для камітэнта цане.

3. Калі дагаворам не прадугледжана іншае, камісіянер, які адмовіўся ад выканання даручэння, захоўвае права на камісійнае ўзнагароджанне за здзелкі, ажыццёўленыя ім да спынення дагавора, а таксама на пакрыццё панесеных да гэтага моманту расходаў.

ГЛАВА 52 ДАВЕРНАЕ КІРАВАННЕ МАЁМАСЦЮ

Артыкул 895. Дагавор давернага кіравання маёмасцю

1. Паводле дагавора давернага кіравання маёмасцю адзін бок (давернік) перадае другому боку (давернаму кіраўніку) на вызначаны тэрмін маёмасць у давернае кіраванне, а даверны кіраўнік абавязваецца за ўзнагароджанне ажыццяўляць кіраванне гэтай маёмасцю на інтарэс даверніка або ўказанай ім асобы (выгаданабывальніка).

У выпадку заключэння дагавора давернага кіравання маёмасцю на інтарэс грамадзяніна, які ў сувязі з захворваннем знаходзіцца ў непрытомным стане, што выключае магчымасць разумець значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі, такі дагавор можа быць заключаны без выплаты ўзнагароды давернаму кіраўніку.

Перадача маёмасці ў давернае кіраванне не цягне за сабой пераходу права ўласнасці на яе да давернага кіраўніка.

2. Ажыццяўляючы давернае кіраванне маёмасцю, даверны кіраўнік мае права ажыццяўляць у адносінах да гэтай маёмасці ў адпаведнасці з дагаворам давернага кіравання любыя юрыдычныя і фактычныя дзеянні на інтарэс даверніка або выгаданабывальніка.

Заканадаўствам або дагаворам могуць быць прадугледжаны абмежаванні ў адносінах да асобных дзеянняў па даверным кіраванні маёмасцю.

3. Здзелкі з маёмасцю, перададзенай у давернае кіраванне, даверны кіраўнік ажыццяўляе ад свайго імя, указваючы пры гэтым, што ён дзейнічае ў якасці такога кіраўніка. Гэтая ўмова лічыцца выкананай, калі пры ажыццяўленні дзеянняў, якія не патрабуюць пісьмовага афармлення, другі бок інфармаваны пра іх ажыццяўленне даверным кіраўніком у гэтай якасці, а ў пісьмовых дакументах пасля імя або наймення давернага кіраўніка змешчаны знак «Д.К.».

Пры адсутнасці ўказання аб дзеянні давернага кіраўніка ў гэтай якасці даверны кіраўнік абавязваецца перад трэцімі асобамі асабіста і адказвае перад імі толькі прыналежнай яму маёмасцю.

Артыкул 896. Прадмет давернага кіравання

1. Аб'ектам давернага кіравання могуць быць прадпрыемствы і іншыя маёмасныя комплексы, асобныя аб'екты, якія належаць да нерухомай маёмасці, каштоўныя паперы, правы, засведчаныя бездакументарнымі каштоўнымі паперамі, выключныя правы і іншая маёмасць.

2. Не могуць быць самастойным прадметам давернага кіравання грошы, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

3. Маёмасць, якая знаходзіцца ў гаспадарчым распараджэнні або ў аператыўным кіраванні, не можа перадавацца ў давернае кіраванне. Перадача ў давернае кіраванне маёмасці, якая знаходзілася ў гаспадарчым распараджэнні або аператыўным кіраванні, магчымая толькі пасля ліквідацыі юрыдычнай асобы, у гаспадарчым распараджэнні або аператыўным кіраванні якой маёмасць знаходзілася, ці спынення права гаспадарчага распараджэння або аператыўнага кіравання маёмасцю і паступлення яе ў валоданне ўласніка на іншых прадугледжаных заканадаўствам падставах.

Артыкул 897. Давернік

Давернікам маёмасці, якая перадаецца ў давернае кіраванне, з'яўляецца ўласнік, а ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 909 гэтага Кодэкса, – іншая асоба.

Артыкул 898. Даверны кіраўнік

1. Даверным кіраўніком можа быць індывідуальны прадпрымальнік або камерцыйная арганізацыя, за выключэннем унітарнага прадпрыемства.

У выпадках, калі давернае кіраванне маёмасцю ажыццяўляецца на падставах, прадугледжаных заканадаўствам, даверным кіраўніком можа быць грамадзянін, які не з'яўляецца прадпрымальнікам, або некамерцыйная арганізацыя, за выключэннем установы.

Заканадаўствам аб прыватызацыі можа быць прадугледжана, што давернымі кіраўнікамі могуць быць і іншыя асобы.

2. Выключаны.

3. Даверны кіраўнік не можа быць выгаданабывальнікам паводле дагавора давернага кіравання маёмасцю.

Артыкул 899. Істотныя ўмовы дагавора давернага кіравання маёмасцю

1. У дагаворы давернага кіравання маёмасцю павінны быць указаны:

1) прадмет дагавора, у тым ліку характарыстыка маёмасці, якая перадаецца ў давернае кіраванне, і яе кошт;

2) межы выкарыстання маёмасці даверным кіраўніком;

3) найменне юрыдычнай асобы або імя грамадзяніна, у інтарэсах якога ажыццяўляецца кіраванне маёмасцю (даверніка або выгаданабывальніка);

4) памер і форма ўзнагароджання давернаму кіраўніку, калі выплата ўзнагароджання прадугледжана дагаворам;

5) тэрмін дзеяння дагавора.

2. Дагавор давернага кіравання заключаецца на тэрмін, які не перавышае пяці гадоў. Для асобных відаў маёмасці, што перадаюцца ў давернае кіраванне, заканадаўствам могуць быць устаноўлены іншыя гранічныя тэрміны, на якія можа быць заключаны дагавор.

Пры адсутнасці заявы аднаго з бакоў аб спыненні дагавора па сканчэнні тэрміну яго дзеяння ён лічыцца падоўжаным на той жа тэрмін і на тых жа ўмовах, якія былі прадугледжаны дагаворам.

Артыкул 900. Форма дагавора давернага кіравання маёмасцю

1. Дагавор давернага кіравання маёмасцю павінен быць заключаны ў пісьмовай форме.

2. Дагавор давернага кіравання нерухомай маёмасцю павінен быць заключаны ў форме, прадугледжанай для дагавора продажу нерухомай маёмасці, і падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі.

3. Незахаванне формы дагавора давернага кіравання або патрабавання аб яго дзяржаўнай рэгістрацыі цягне за сабой неправдзейнасць дагавора.

Артыкул 901. Адасабленне маёмасці, якая знаходзіцца ў давернага кіраванні

1. Маёмасць, перададзеная ў давернае кіраванне, адасабляецца ад іншай маёмасці даверніка, а таксама ад маёмасці давернага кіраўніка. Гэтая маёмасць адлюстроўваецца ў давернага кіраўніка на асобным балансе (асобна ў кнізе ўліку даходаў і расходаў арганізацый і індыўідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання), і па ім вядзецца самастойны ўлік. Для разлікаў па дзейнасці, звязанай з даверным кіраваннем, адкрываецца асобны банкаўскі рахунак.

2. Накіраванне спагнання па даўгах даверніка на маёмасць, перададзеную ім у давернае кіраванне, не дапускаецца, за выключэннем эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтва) гэтай асобы. Пры эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве) даверніка давернае кіраванне гэтай маёмасцю спыняецца, і яно ўключаецца ў конкурсную масу.

Артыкул 902. Перадача ў давернае кіраванне маёмасці, абцяжаранай закладам

1. Перадача закладзенай маёмасці ў давернае кіраванне не пазбаўляе закладатрымальніка права накіраваць спагнанне на гэтую маёмасць.

2. Даверны кіраўнік павінен быць папярэджаны аб тым, што маёмасць, якая перадаецца яму ў давернае кіраванне, абцяжарана закладам. Калі даверны кіраўнік не ведаў і не павінен быў ведаць аб абцяжаранні закладам маёмасці, перададзенай яму ў давернае кіраванне, ён мае права запатрабаваць у судзе скасавання дагавора давернага кіравання маёмасцю і выплаты ўзнагароджання, якое належыць яму паводле дагавора.

Артыкул 903. Правы і абавязкі давернага кіраўніка

1. Даверны кіраўнік ажыццяўляе ў межах, прадугледжаных заканадаўствам або дагаворам давернага кіравання, правамоцтвы ўласніка ў адносінах да маёмасці, перададзенай у давернае кіраванне. Распараджэнне нерухомай маёмасцю даверны кіраўнік ажыццяўляе ў выпадках, прадугледжаных дагаворам давернага кіравання.

2. Правы, набытыя даверным кіраўніком у выніку дзеянняў па даверным кіраванні маёмасцю, уключаюцца ў склад перададзенай у давернае кіраванне маёмасці. Абавязкі, якія ўзніклі ў выніку такіх дзеянняў давернага кіраўніка, выконваюцца за кошт гэтай маёмасці.

3. Для абароны правоў на маёмасць, якая знаходзіцца ў даверным кіраванні, даверны кіраўнік мае права патрабаваць усякага ўстаранення парушэння яго правоў (артыкулы 282, 283, 285 і 286).

4. Даверны кіраўнік прадстаўляе даверніку і выганабывальніку справаздачу аб сваёй дзейнасці ў парадку і ў тэрміны, устаноўленыя дагаворам давернага кіравання маёмасцю.

Артыкул 904. Перадача давернага кіравання маёмасцю

1. Даверны кіраўнік ажыццяўляе давернае кіраванне маёмасцю асабіста, акрамя выпадкаў, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула.

2. Даверны кіраўнік можа даручыць іншай асобе (намесніку) ажыццяўляць ад імені давернага кіраўніка дзеянні, неабходныя для кіравання маёмасцю, калі ён упаўнаважаны на гэта дагаворам давернага кіравання, ці атрымаў на гэта згоду даверніка ў пісьмовай форме, ці вымушаны да гэтага з прычыны акалічнасцей для забеспячэння інтарэсаў даверніка або выганабывальніка і не мае пры гэтым магчымасці атрымаць указанні даверніка ў разумны тэрмін.

Даверны кіраўнік адказвае за дзеянні выбранага ім намесніка як за ўласныя.

Артыкул 905. Адказнасць давернага кіраўніка

1. Даверны кіраўнік, які не праявіў пры даверным кіраванні маёмасцю належнай клопатлівасці аб інтарэсах выгаданабывальніка або даверніка, пакрывае выгаданабывальніку ўпушчаную выгаду за час давернага кіравання маёмасцю, а даверніку – страты, прычыненыя знікненнем або пашкоджаннем маёмасці, з улікам яе натуральнага зносу, у тым ліку ўпушчаную выгаду.

Даверны кіраўнік нясе адказнасць за прычыненыя страты, калі не дакажа, што гэтыя страты адбыліся ў выніку неадольнай сілы ці дзеянняў выгаданабывальніка або даверніка.

2. Абавязацельствы па здзелцы, ажыццёўленай даверным кіраўніком з перавышэннем дадзеных яму паўнамоцтваў або з парушэннем устаноўленых для яго абмежаванняў, нясе даверны кіраўнік асабіста. Калі трэція асобы, якія ўдзельнічаюць у здзелцы, не ведалі і не павінны былі ведаць аб перавышэнні паўнамоцтваў або аб устаноўленых абмежаваннях, узніклыя абавязацельствы падлягаюць выкананню ў парадку, устаноўленым пунктам 3 гэтага артыкула. Давернік можа ў гэтым выпадку запатрабаваць ад давернага кіраўніка пакрыцця панесеных ім страт.

3. Даўгі па абавязацельствах, узніклых у сувязі з даверным кіраваннем маёмасцю, пагашаюцца за кошт гэтай маёмасці. У выпадку недастатковасці гэтай маёмасці спаганне можа быць накіравана на маёмасць давернага кіраўніка, а пры недастатковасці і яго маёмасці – на маёмасць даверніка, не перададзеную ў давернае кіраванне.

4. Дагавор давернага кіравання маёмасцю можа прадугледжваць прадастаўленне даверным кіраўніком закладу для забеспячэння пакрыцця страт, якія могуць быць прычынены даверніку або выгаданабывальніку неналежным выкананнем дагавора давернага кіравання.

Артыкул 906. Узнагароджанне давернаму кіраўніку

Даверны кіраўнік мае права на ўзнагароджанне, прадугледжанае дагаворам давернага кіравання маёмасцю, а таксама на пакрыццё неабходных расходаў, зробленых ім пры даверным кіраванні маёмасцю, за кошт даходаў ад выкарыстання гэтай маёмасці.

Артыкул 907. Спыненне дагавора давернага кіравання маёмасцю

1. Дагавор давернага кіравання маёмасцю спыняецца ў выніку:

1) смерці грамадзяніна, які з'яўляецца выгаданабывальнікам, ці аб'яўлення яго памерлым або ліквідацыі юрыдычнай асобы – выгаданабывальніка, калі дагаворам не прадугледжана іншае;

2) адмовы выгаданабывальніка ад атрымання выгад паводле дагавора, калі дагаворам не прадугледжанае іншае;

3) смерці грамадзяніна, які з'яўляецца даверным кіраўніком, аб'яўлення яго памерлым, прызнання недзеяздольным, абмежавана дзеяздольным або адсутным без вестак, прызнання індывідуальнага прадпрымальніка эканамічна неплацежаздольным (банкрутам), а таксама ўстанаўлення забароны давернаму кіраўніку ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць у выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі;

4) адмовы давернага кіраўніка або даверніка ад ажыццяўлення давернага кіравання ў сувязі з немагчымасцю для давернага кіраўніка асабіста ажыццяўляць давернае кіраванне маёмасцю;

5) адмовы даверніка ад дагавора па іншых прычынах, чым тая, якая ўказана ў падпункце 4 гэтага пункта, пры ўмове выплаты давернаму кіраўніку абумоўленага дагаворам узнагароджання;

6) прызнання асобы, якая з'яўляецца давернікам, эканамічна неплацежаздольнай (банкрутам);

7) спынення апекі і апекавальніцтва, калі дагавор давернага кіравання быў заключаны для кіравання маёмасцю падапечнага ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 36 гэтага Кодэкса.

2. Пры адмове аднаго боку ад дагавора давернага кіравання маёмасцю другі бок павінен быць апавешчаны аб гэтым за тры месяцы да спынення дагавора, калі дагаворам не прадугледжаны іншы тэрмін апавяшчэння.

3. Пры спыненні давернага кіравання маёмасць, якая знаходзіцца ў даверным кіраванні, перадаецца даверніку, калі дагаворам не прадугледжанае іншае.

Артыкул 908. Давернае кіраванне каштоўнымі паперамі

1. Пры перадачы каштоўных папер у давернае кіраванне можа быць прадугледжана аб'яднанне каштоўных папер, якія перадаюцца ў давернае кіраванне рознымі асобамі.

2. Правамоцтвы давернага кіраўніка каштоўнымі паперамі вызначаюцца ў дагаворы давернага кіравання.

Па дагаворы давернага кіравання каштоўнымі паперамі давернаму кіраўніку могуць быць перададзены грашовыя сродкі для набыцця каштоўных папер і кіравання імі.

3. Асаблівасці давернага кіравання каштоўнымі паперамі вызначаюцца заканадаўствам.

4. Правілы гэтага артыкула адпаведна прымяняюцца да правоў, пасведчаных бездакументарнымі каштоўнымі паперамі.

Артыкул 909. Давернае кіраванне маёмасцю на падставах, прадугледжаных заканадаўствам

1. Давернае кіраванне маёмасцю можа быць таксама ўстаноўлена:

1) з прычыны неабходнасці пастаяннага кіравання маёмасцю падапечнага або маёмасцю грамадзяніна, прызнанага без вестак адсутным, у выпадках, прадугледжаных артыкуламі 36 і 39 гэтага Кодэкса;

2) на падставе тастамента, у якім прызначаны выканаўца тастамента (душапрыказчык);

3) на іншых падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства.

2. Правілы, прадугледжаныя гэтай главой, адпаведна прымяняюцца да адносін па даверным кіраванні маёмасцю, якое ўзнікла на падставах, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам і не вынікае з сутнасці такіх адносін.

У выпадках, калі давернае кіраванне маёмасцю ўзнікае на падставах, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, правы даверніка, прадугледжаныя правіламі гэтай главы, належаць адпаведна органу апекі і апекавальніцтва, выканаўцу тастамента (душапрыказчыку) або іншай асобе, указанай у законе.

ГЛАВА 53

КОМПЛЕКСНАЯ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦКАЯ ЛІЦЭНЗІЯ (ФРАНЧАЙЗІНГ)

Артыкул 910. Дагавор комплекснай прадпрымальніцкай ліцэнзіі (франчайзінгу)

1. Паводле дагавора комплекснай прадпрымальніцкай ліцэнзіі (франчайзінгу) (далей – дагавор франчайзінгу) адзін бок (праваўладальнік) абавязваецца прадаставіць другому боку (карыстальніку) за ўзнагароджанне на вызначаны ў дагаворы франчайзінгу тэрмін або без указання тэрміну ліцэнзійны комплекс, які ўключае права выкарыстання фірменнага наймення праваўладальніка, іншых аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, прадугледжаных

дагаворам франчайзінгу, а таксама нераскрытай інфармацыі ў прадпрымальніцкай дзейнасці карыстальніка.

2. Дагавор франчайзінгу прадугледжае выкарыстанне ліцэнзійнага комплексу, указанага ў пункце 1 гэтага артыкула, у вызначаным аб'ёме (з устанавленнем мінімальнага і (або) максімальнага аб'ёму выкарыстання) з указаннем або без указання тэрыторыі яго выкарыстання ў дачыненні да пэўных відаў прадпрымальніцкай дзейнасці.

3. Бакамі паводле дагавора франчайзінгу могуць быць камерцыйныя арганізацыі і індывідуальныя прадпрымальнікі.

4. Узнагароджанне паводле дагавора франчайзінгу можа выплачвацца карыстальнікам праваўладальніку ў форме фіксаваных разавых або перыядычных выплат, адлічэнняў ад выручкі або ў іншай форме, прадугледжанай дагаворам франчайзінгу.

Артыкул 910¹. Форма і рэгістрацыя дагавора франчайзінгу

1. Дагавор франчайзінгу заключаецца ў пісьмовай форме.

2. Дагавор франчайзінгу падлягае рэгістрацыі ў патэнтным органе ў парадку, устанавленым заканадаўствам.

Артыкул 910². Комплексная прадпрымальніцкая субліцэнзія

1. Дагаворам франчайзінгу можа быць прадугледжана права карыстальніка дазваляць іншым асобам выкарыстанне прадастаўленага яму ліцэнзійнага комплексу або часткі гэтага комплексу на ўмовах, узгодненых ім з праваўладальнікам або вызначаных у дагаворы франчайзінгу (комплексная прадпрымальніцкая субліцэнзія). Дагаворам франчайзінгу можа быць прадугледжаны абавязак карыстальніка прадаставіць на працягу пэўнага тэрміну пэўную колькасць комплексных прадпрымальніцкіх субліцэнзій.

2. Дагавор комплекснай прадпрымальніцкай субліцэнзіі не можа быць заключаны на больш працяглы тэрмін, чым дагавор франчайзінгу, на падставе якога ён заключаўся.

3. Спыненне дагавора франчайзінгу спыняе дагавор комплекснай прадпрымальніцкай субліцэнзіі.

4. Адказнасць перад праваўладальнікам за дзеянні другасных карыстальнікаў нясе карыстальнік, калі іншае не прадугледжана дагаворам франчайзінгу.

5. Да дагавора комплекснай прадпрымальніцкай субліцэнзіі прымяняюцца прадугледжаныя гэтай главой правілы аб дагаворы франчайзінгу, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

Артыкул 910³. Абавязкі праваўладальніка

1. Праваўладальнік абавязаны перадаць карыстальніку тэхнічную, камерцыйную або іншую інфармацыю, неабходную карыстальніку для выкарыстання прадастаўленага яму паводле дагавора франчайзінгу ліцэнзійнага комплексу, а таксама праінструктаваць карыстальніка і яго работнікаў па пытаннях, звязаных з выкарыстаннем гэтага комплексу.

2. Калі дагаворам франчайзінгу не прадугледжана іншае, праваўладальнік абавязаны: аказваць карыстальніку пастаяннае тэхнічнае і кансультацыйнае садзейнічанне, уключаючы садзейнічанне ў навучанні работнікаў;

кантраляваць якасць тавараў (работ, паслуг), якія вырабляюцца (выконваюцца, аказваюцца) карыстальнікам на падставе дагавора франчайзінгу.

Артыкул 910⁴. Абавязкі карыстальніка

З улікам характару і асаблівасцей дзейнасці, якая ажыццяўляецца карыстальнікам паводле дагавора франчайзінгу, карыстальнік абавязаны:

выкарыстоўваць пры ажыццяўленні прадугледжанай дагаворам франчайзінгу дзейнасці фірменнае найменне праваўладальніка ўказаным у гэтым дагаворы чынам;

забяспечваць адпаведнасць якасці тавараў (работ, паслуг), якія вырабляюцца (выконваюцца, аказваюцца) карыстальнікам на аснове дагавора франчайзінгу, якасці аналагічных тавараў (работ, паслуг), якія вырабляюцца (выконваюцца, аказваюцца) непасрэдна праваўладальнікам;

выконваць інструкцыі і ўказанні праваўладальніка, накіраваныя на забеспячэнне адпаведнасці характару, спосабаў і ўмоў выкарыстання ліцэнзійнага комплексу таму, як ён выкарыстоўваецца праваўладальнікам, у тым ліку выконваць указанні, якія тычацца знешняга і ўнутранага афармлення памяшканняў, што выкарыстоўваюцца карыстальнікам пры выкананні дагавора франчайзінгу;

аказваць пакупнікам (заказчыкам) усе дадатковыя паслугі, на якія яны маглі б разлічваць, набываючы тавар, заказваючы выкананне работ, аказанне паслуг непасрэдна ў праваўладальніка;

не выдаваць атрыманую ад праваўладальніка нераскрытую інфармацыю, у тым ліку сакрэты вытворчасці (ноу-хау);

выдаваць агавораную колькасць комплексных прадпрымальніцкіх субліцэнзій, калі такія абавязак прадугледжаны дагаворам франчайзінгу;

інфармаваць пакупнікоў (заказчыкаў) найбольш відавочным для іх спосабам аб тым, што ён выкарыстоўвае фірменнае найменне, таварны знак, знак абслугоўвання або іншы сродак індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг на падставе дагавора франчайзінгу.

Артыкул 910⁵. Абмежаванні правоў бакоў паводле дагавора франчайзінгу

1. Дагаворам франчайзінгу могуць быць прадугледжаны абмежаванні правоў бакоў праз указанне на:

абавязацельства праваўладальніка прадастаўляць іншым асобам аналагічныя ліцэнзійныя комплексы для іх выкарыстання на замацаванай за карыстальнікам тэрыторыі або ўстрымлівацца ад уласнай аналагічнай дзейнасці на гэтай тэрыторыі;

абавязацельства карыстальніка не канкурыраваць з праваўладальнікам на тэрыторыі, на якую распаўсюджваецца дзеянне дагавора франчайзінгу ў дачыненні да прадпрымальніцкай дзейнасці, што ажыццяўляецца карыстальнікам з выкарыстаннем прыналежных праваўладальніку выключных правоў і нераскрытай інфармацыі;

адмову карыстальніка ад атрымання паводле дагавораў франчайзінгу аналагічных выключных правоў і нераскрытай інфармацыі ў канкурэнтаў (патэнцыяльных канкурэнтаў) праваўладальніка;

абавязацельства карыстальніка ўзгадняць з праваўладальнікам месца размяшчэння памяшканняў, якія выкарыстоўваюцца пры выкананні дагавора франчайзінгу, а таксама іх знешняе і ўнутранае афармленне.

2. Абмежаванні правоў бакоў паводле дагавора франчайзінгу могуць быць прызнаны судом неправадзейнымі згодна з патрабаваннем антыманапольнага органа або іншай зацікаўленай асобы, калі гэтыя абмежаванні з улікам стану адпаведнага таварнага рынку і эканамічнага становішча бакоў супярэчаць антыманапольнаму заканадаўству.

Артыкул 910⁶. Адказнасць праваўладальніка па патрабаваннях, якія прад'яўляюцца да карыстальніка

1. Праваўладальнік нясе субсідыярную адказнасць па патрабаваннях, якія прад'яўляюцца да карыстальніка, аб неадпаведнасці якасці тавараў (работ, паслуг), якія прадаюцца (выконваюцца, аказваюцца) карыстальнікам паводле дагавора франчайзінгу, якасці аналагічных тавараў (работ, паслуг), што прадаюцца (выконваюцца, аказваюцца) непасрэдна праваўладальнікам.

2. Па патрабаваннях, якія прад'яўляюцца да карыстальніка як вытворцы прадукцыі (тавараў) праваўладальніка, праваўладальнік адказвае салідарна з карыстальнікам.

Артыкул 910⁷. Змяненне дагавора франчайзінгу

1. Дагавор франчайзінгу можа быць зменены ў адпаведнасці з правіламі главы 29 гэтага Кодэкса.
2. Змяненне дагавора франчайзінгу падлягае рэгістрацыі ў парадку, устаноўленым для рэгістрацыі дагавораў франчайзінгу.
3. У адносінах з трэцімі асобамі бакі дагавора франчайзінгу маюць права спасылца на змяненне дагавора з моманту рэгістрацыі гэтага змянення.

Артыкул 910⁸. Захаванне дагавора франчайзінгу ў сіле пры перамене бакоў

1. Пераход ад праваўладальніка да іншай асобы якога-небудзь выключнага права на аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, які ўваходзіць у прадастаўлены карыстальніку ліцэнзійны комплекс, не з'яўляецца падставай для змянення або скасавання дагавора франчайзінгу. Новы праваўладальнік становіцца бокам гэтага дагавора ў частцы правоў і абавязкаў, што адносяцца да яго выключнага права на аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, якое да яго перайшло.
2. У выпадку смерці праваўладальніка – індывідуальнага прадпрымальніка і пераходу ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку яго правоў і абавязкаў паводле дагавора франчайзінгу да спадчынніка дагавор франчайзінгу спыняецца, калі спадчыннік не зарэгістраваны на працягу шасці месяцаў з дня адкрыцця спадчыны ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку ў якасці індывідуальнага прадпрымальніка.
3. Ажыццяўленне правоў і выкананне абавязкаў памерлага праваўладальніка да прыняцця спадчыннікам гэтых правоў і абавязкаў і рэгістрацыі яго ў якасці індывідуальнага прадпрымальніка ажыццяўляюцца даверным кіраўніком у адпаведнасці з главай 52 гэтага Кодэкса.

Артыкул 910⁹. Захаванне дагавора франчайзінгу ў сіле пры змяненні фірменнага наймення

У выпадку змянення праваўладальнікам свайго фірменнага наймення дагавор франчайзінгу захоўваецца і дзейнічае ў дачыненні да новага фірменнага наймення праваўладальніка, калі карыстальнік не запатрабуе скасавання дагавора і пакрыцця страт. У выпадку працягу дзеяння дагавора франчайзінгу карыстальнік мае права запатрабаваць суразмернага змяншэння належнага праваўладальніку ўзнагароджання.

Артыкул 910¹⁰. Наступствы спынення выключнага права, карыстанне якім прадастаўлена паводле дагавора франчайзінгу

1. Калі ў перыяд дзеяння дагавора франчайзінгу скончыўся тэрмін дзеяння выключнага права, карыстанне якім прадастаўлена паводле гэтага дагавора, за выключэннем спынення права на фірменнае найменне без замены яго новым фірменным найменнем, або такое права спынілася на іншай падставе, дагавор франчайзінгу працягвае дзейнічаць, за выключэннем палажэнняў, якія адносяцца да права, якое спынілася, а карыстальнік, калі іншае не прадугледжана дагаворам франчайзінгу, мае права патрабаваць суразмернага змяншэння належнага праваўладальніку ўзнагароджання.
2. Дзеянне дагавора франчайзінгу спыняецца ў выпадку спынення права на фірменнае найменне без замены яго новым фірменным найменнем.

Артыкул 910¹¹. Скасаванне дагавора франчайзінгу

1. Дагавор франчайзінгу, заключаны з указаннем тэрміну або без указання тэрміну, можа быць скасаваны ў адпаведнасці з правіламі главы 29 гэтага Кодэкса.

2. Кожны з бакоў дагавора франчайзінгу, заключанага без указання тэрміну, мае права ў любы час поўнаасцю адмовіцца ад выканання дагавора, паведаміўшы аб гэтым іншаму боку за шэсць месяцаў, калі дагаворам не прадугледжаны больш працяглы тэрмін.

3. Датэрміновае скасаванне дагавора франчайзінгу, заключанага з указаннем тэрміну, а таксама скасаванне дагавора, заключанага без указання тэрміну, падлягаюць рэгістрацыі ў парадку, устаноўленым для рэгістрацыі дагавораў франчайзінгу.

ГЛАВА 54 ПРОСТАЯ СУПОЛКА

Артыкул 911. Дагавор прастай суполкі (дагавор аб сумеснай дзейнасці)

1. Паводле дагавора прастай суполкі (дагавора аб сумеснай дзейнасці) дзве або некалькі асоб (супольнікаў) абавязваюцца злучыць свае ўклады і сумесна дзейнічаць без утварэння юрыдычнай асобы для атрымання прыбытку або дасягнення іншай мэты, якая не супярэчыць заканадаўству.

2. Бакамі дагавора прастай суполкі, які заключаецца для ажыццяўлення прадпрымальніцкай дзейнасці, могуць быць толькі індывідуальныя прадпрымальнікі і (або) камерцыйныя арганізацыі.

Артыкул 912. Уклады супольнікаў

1. Укладам супольніка прызнаецца ўсё тое, што ён уносіць у агульную справу, у тым ліку грошы, іншая маёмасць, прафесійныя і іншыя веды, навыкі і ўменні, а таксама дзелавая рэпутацыя і дзелавыя сувязі.

2. Уклады супольнікаў прадугледжваюцца роўнымі па вартасці, калі іншае не вынікае з дагавора прастай суполкі або фактычных акалічнасцей. Ацэнка вартасці неграшовага ўкладу супольніка праводзіцца паводле пагаднення паміж супольнікамі.

Артыкул 913. Агульная маёмасць супольнікаў

1. Унесеныя супольнікамі маёмасць, якой яны валодалі на праве ўласнасці, а таксама вырабленая ў выніку сумеснай дзейнасці прадукцыя і атрыманыя ад такой дзейнасці набыткі і даходы прызнаюцца іх агульнай долевай уласнасцю, паколькі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам прастай суполкі або не вынікае з сутнасці абавязацельства.

Унесеныя супольнікамі маёмасць, якой яны валодалі на падставах, адрозных ад права ўласнасці (на праве гаспадарчага валодання, аператыўнага кіравання, паводле дагавора арэнды, паводле дагавора безаплатнага карыстання маёмасцю і да т.п.), выкарыстоўваецца для інтарэсаў усіх супольнікаў і складае разам з маёмасцю, якая знаходзіцца ў іх агульнай уласнасці, агульную маёмасць супольнікаў.

2. Вядзенне бухгалтарскага ўліку агульнай маёмасці супольнікаў можа быць даручана імі адной з асоб, якія ўдзельнічаюць у дагаворы.

3. Карыстанне агульнай маёмасцю супольнікаў ажыццяўляецца па іх агульнай згодзе, а пры недасягненні згоды – у парадку, які ўстанаўліваецца судом.

4. Абавязкі супольнікаў па ўтрыманні агульнай маёмасці і парадак пакрыцця выдаткаў, звязаных з выкананнем гэтых абавязкаў, прадугледжваюцца дагаворам.

Артыкул 914. Вядзенне агульных спраў супольнікаў

1. Пры вядзенні агульных спраў кожны супольнік мае права дзейнічаць ад імені ўсіх супольнікаў, калі дагаворам прастай суполкі не ўстаноўлена, што вядзенне спраў

ажыццяўляецца асобнымі ўдзельнікамі або сумесна ўсімі ўдзельнікамі дагавора прастай суполкі.

Пры сумесным вядзенні спраў для заключэння кожнай здзелкі патрабуецца згода ўсіх супольнікаў.

2. У адносінах з трэцімі асобамі паўнамоцтва супольніка афармляецца здзелкі ад імені ўсіх супольнікаў сведчыцца даверанасцю, выдадзенай яму астатнімі супольнікамі, або дагаворам суполкі, заключаным у пісьмовай форме.

3. У адносінах з трэцімі асобамі супольнікі не могуць спасылацца на абмежаванні правоў па вядзенні агульных спраў супольніка, які заключыў здзелку, за выключэннем выпадкаў, калі яны дакажуць, што ў момант заключэння здзелкі трэцяя асоба ведала або заведама павінна была ведаць аб наяўнасці такіх абмежаванняў.

4. Супольнік, які заключыў ад імені ўсіх супольнікаў здзелкі, у адносінах да якіх яго права на вядзенне агульных спраў супольнікаў было абмежаваным, або які заключыў для інтарэсаў усіх супольнікаў здзелкі ад свайго імені, можа патрабаваць пакрыцця зробленых ім за свой кошт выдаткаў, калі меліся дастатковыя падставы меркаваць, што гэтыя здзелкі былі неабходнымі для інтарэсаў усіх супольнікаў. Супольнікі, якія панеслі ў выніку такіх здзелаў страты, маюць права патрабаваць іх пакрыцця.

5. Рашэнні, якія тычацца агульных спраў супольнікаў, прымаюцца супольнікамі па агульнай згодзе.

Артыкул 915. Права супольніка на інфармацыю

Кожны супольнік незалежна ад таго, ці ўпаўнаважаны ён весці агульныя справы супольнікаў, мае права знаёміцца з усёй дакументацыяй па вядзенні спраў. Адмова ад гэтага права або яго абмежаванне, у тым ліку па пагадненні супольнікаў, нікчэмныя.

Артыкул 916. Агульныя выдаткі і страты супольнікаў

Парадак пакрыцця выдаткаў і страт, звязаных з сумеснай дзейнасцю супольнікаў, вызначаецца іх пагадненнем. Пры адеутнасці такога пагаднення кожны супольнік нясе выдаткі і страты прапарцыянальна вартасці яго ўкладу ў агульную справу.

Пагадненне, якое поўнасю вызваляе каго-небудзь з супольнікаў ад удзелу ў пакрыцці агульных выдаткаў або страт, нікчэмнае.

Артыкул 917. Адказнасць супольнікаў па агульных абавязацельствах

1. Калі дагавор прастай суполкі не звязаны з ажыццяўленнем яго ўдзельнікамі прадпрымальніцкай дзейнасці, кожны супольнік адказвае па агульных дагаворных абавязацельствах усёй сваёй маёмасцю прапарцыянальна вартасці яго ўкладу ў агульную справу.

Па агульных абавязацельствах, якія ўзніклі не з дагавора, супольнікі адказваюць салідарна.

2. Калі дагавор прастай суполкі звязаны з ажыццяўленнем яго ўдзельнікамі прадпрымальніцкай дзейнасці, супольнікі адказваюць салідарна па ўсіх агульных абавязацельствах незалежна ад падстаў іх узнікнення.

Артыкул 918. Размеркаванне прыбытку

Прыбытак, атрыманы супольнікамі ў выніку іх сумеснай дзейнасці, размяркоўваецца прапарцыянальна вартасці ўкладаў супольнікаў у агульную справу, калі іншае не прадугледжана дагаворам прастай суполкі або іншым пагадненнем супольнікаў. Пагадненне аб адхіленні каго-небудзь з супольнікаў ад удзелу ў прыбытку нікчэмнае.

Артыкул 919. Выдзел долі супольніка паводле патрабавання яго крэдытора

Крэдытор удзельніка дагавора прастай суполкі мае права прад'явіць патрабаванне аб выдзеле долі даўжніка ў агульнай маёмасці ў адпаведнасці з артыкулам 258 гэтага Кодэкса.

Артыкул 920. Спыненне дагавора прастай суполкі

1. Дагавор прастай суполкі спыняецца з прычыны:

1) прызнання каго-небудзь з супольнікаў адсутным без вестак, недзеяздольным або абмежавана дзеяздольным, калі дагаворам прастай суполкі або наступным пагадненнем не прадугледжана захаванне дагавора ў адносінах паміж астатнімі супольнікамі;

2) аб'яўлення каго-небудзь з супольнікаў эканамічна неплацежаздольным (банкрутам), за выключэннем, указаным у падпункце 1 гэтага пункта;

3) смерці супольніка (аб'яўлення яго памерлым) або ліквідацыі ці рэарганізацыі юрыдычнай асобы, якая ўдзельнічае ў дагаворы прастай суполкі, калі дагаворам прастай суполкі або наступным пагадненнем не прадугледжана захаванне дагавора ў адносінах паміж астатнімі супольнікамі або замяшчэнне памерлага супольніка (рэарганізаванай юрыдычнай асобы) яго спадчыннікамі (правапераемнікамі);

4) адмовы каго-небудзь з супольнікаў ад далейшага ўдзелу ў бестэрміновым дагаворы прастай суполкі, за выключэннем, указаным у падпункце 1 гэтага пункта;

5) скасавання дагавора прастай суполкі, заключанага з указаннем тэрміну, паводле патрабавання аднаго з супольнікаў у адносінах паміж ім і астатнімі супольнікамі, за выключэннем, указаным у падпункце 1 гэтага пункта;

6) сканчэння тэрміну дагавора прастай суполкі;

7) выдзелу долі супольніка паводле патрабавання яго крэдытора, за выключэннем, указаным у падпункце 1 гэтага пункта.

2. Пры спыненні дагавора прастай суполкі рэчы, перададзеныя ў агульнае валоданне і (або) карыстанне супольнікаў, вяртаюцца супольнікам, якія іх прадаставілі без узнагароджання, калі іншае не прадугледжана пагадненнем бакоў.

3 моманту спынення дагавора прастай суполкі яго ўдзельнікі нясуць салідарную адказнасць па нявыкананых агульных абавязацельствах у адносінах да трэціх асоб.

Падзел маёмасці, якая знаходзілася ў агульнай уласнасці супольнікаў, і агульных правоў патрабавання, якія ўзніклі ў іх, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым артыкулам 255 гэтага Кодэкса.

Супольнік, які ўнёс у агульную ўласнасць індывідуальна-вызначаную рэч, мае права пры спыненні дагавора прастай суполкі патрабаваць у судовым парадку вяртання яму гэтай рэчы пры ўмове захавання інтарэсаў астатніх супольнікаў і крэдытораў.

Артыкул 921. Адмова ад бестэрміновага дагавора прастай суполкі

Заява аб адмове супольніка ад бестэрміновага дагавора прастай суполкі павінна быць зроблена ім не пазней чым за тры месяцы да меркаванага выхаду з дагавора.

Пагадненне аб абмежаванні права на адмову ад бестэрміновага дагавора прастай суполкі з'яўляецца нікчэмным.

Артыкул 922. Скасаванне дагавора прастай суполкі паводле патрабавання боку

Нароўні з падставамі, указанымі ў пункце 2 артыкула 420 гэтага Кодэкса, бок дагавора прастай суполкі, заключанага з указаннем тэрміну або з указаннем мэты ў якасці скасавальнай умовы, мае права патрабаваць скасавання дагавора ў адносінах паміж сабой і астатнімі супольнікамі па ўважлівай прычыне з пакрыццём астатнім супольнікам рэальнага ўрон, прычыненага скасаваннем дагавора.

Артыкул 923. Адказнасць супольніка, у дачыненні да якога дагавор прастай суполкі скасаваны

У выпадку, калі дагавор прастай суполкі не быў спынены ў выніку заявы кім-небудзь з удзельнікаў аб адмове ад далейшага ў ім удзелу або скасавання дагавора паводле патрабавання аднаго з супольнікаў, асоба, удзел якой у дагаворы спыніўся, адказвае перад трэцімі асобамі па агульных абавязацельствах, якія ўзніклі ў перыяд яе ўдзелу ў дагаворы, так, як калі б яна засталася ўдзельнікам дагавора прастай суполкі.

Артыкул 924. Тайная суполка

1. Дагаворам прастай суполкі можа быць прадугледжана, што яго існаванне не раскрываецца для трэціх асоб (тайная суполка). Да такога дагавора прымяняюцца прадугледжаныя гэтай главой правілы аб дагаворы прастай суполкі, калі іншае не прадугледжана гэтым артыкулам або не вынікае з сутнасці тайнай суполкі.

2. У адносінах з трэцімі асобамі кожны з удзельнікаў тайнай суполкі адказвае ўсёй сваёй маёмасцю па здзелках, якія ён заключыў ад свайго імені ў агульных інтарэсах супольнікаў.

3. У адносінах паміж супольнікамі абавязацельствы, якія ўзніклі ў працэсе іх сумеснай дзейнасці, лічацца агульнымі.

ГЛАВА 55 ПУБЛІЧНАЕ АБЯЦАННЕ ўзнагароды

Артыкул 925. Абавязак выплаты ўзнагароды

1. Асоба, якая аб'явіла публічна аб выплаце грашовага ўзнагароджання або аб выдачы іншай узнагароды (аб выплаце ўзнагароды) таму, хто ажыццявіць указанае ў аб'яве дзеянне ва ўказаны ў ёй тэрмін, абавязана выплаціць абяцаную ўзнагароду любому, хто ажыццявіў адпаведнае дзеянне, у прыватнасці адшукаў страчаную рэч або паведаміў асобе, якая аб'явіла аб узнагародзе, неабходныя звесткі.

2. Абавязак выплаціць узнагароду ўзнікае пры ўмове, што абяцанне ўзнагароды дазваляе ўстанавіць, кім яна абяцана. Асоба, якая адгукнулася на абяцанне, мае права запатрабаваць пісьмовае пацвярджэнне абяцання і нясе рызыку наступстваў непрад'яўлення гэтага патрабавання, калі акажацца, што ў сапраўднасці аб'ява аб узнагародзе не была зроблена ўказанай у ёй асобай.

3. Калі ў публічным абяцанні ўзнагароды не ўказаны яе памер, ён вызначаецца паводле пагаднення з асобай, якая абяцала ўзнагароду, а ў выпадку спрэчкі – судом.

4. Абавязак выплаты ўзнагароды ўзнікае незалежна ад таго, ці ажыццёўлена адпаведнае дзеянне ў сувязі са зробленай аб'явай або незалежна ад яе.

5. У выпадках, калі дзеянне, указанае ў аб'яве, ажыццявілі некалькі асоб, права на атрыманне ўзнагароды набывае тая з іх, якая ажыццявіла адпаведнае дзеянне першай.

Калі дзеянне, указанае ў аб'яве, ажыццёўлена дзвюма або больш асобамі і немагчыма вызначыць, хто з іх ажыццявіў адпаведнае дзеянне першым, а таксама ў выпадку, калі дзеянне ажыццёўлена дзвюма або больш асобамі адначасова, узнагарода паміж імі дзеліцца пароўну або ў іншым памеры, прадугледжаным пагадненнем паміж імі.

6. Калі іншае не прадугледжана ў аб'яве аб узнагародзе і не вынікае з характару ўказанага ў ёй дзеяння, адпаведнасць выкананага дзеяння патрабаванням, што ўтрымліваюцца ў аб'яве, вызначаецца асобай, якая публічна абяцала ўзнагароду, а ў выпадку спрэчкі – судом.

Артыкул 926. Адмена публічнага абяцання ўзнагароды

1. Асоба, якая аб'явіла публічна аб выплаце ўзнагароды, мае права ў такой жа форме адмовіцца ад дадзенага абяцання, акрамя выпадкаў, калі ў самой аб'яве прадугледжана або з яе вынікае недапушчальнасць адмовы або дадзены пэўны тэрмін для ажыццяўлення дзеяння, за якое абяцана ўзнагарода, ці к моманту аб'явы аб адмове адна або некалькі асоб, якія адгукнуліся, ужо выканалі ўказанае ў аб'яве дзеянне.

2. Адмена публічнага абяцання ўзнагароды не вызваляе таго, хто аб'явіў аб узнагародзе, ад пакрыцця асобе, якая адгукнулася да адмены публічнага абяцання ўзнагароды, выдаткаў, панесеных ёй у сувязі з ажыццяўленнем указанага ў аб'яве дзеяння, у межах указанай у аб'яве ўзнагароды.

ГЛАВА 56 ПУБЛІЧНЫ КОНКУРС

Артыкул 927. Арганізацыя публічнага конкурсу

1. Асоба, якая аб'явіла публічна аб выплаце грашовага ўзнагароджання або выдачы іншай узнагароды (аб выплаце ўзнагароды) за найлепшае выкананне работы або дасягненне іншых вынікаў (публічны конкурс), павінна выплаціць (выдаць) абумоўленую ўзнагароду таму, хто ў адпаведнасці з умовамі правядзення конкурсу прызнаны яго пераможцам.

2. Публічны конкурс павінен быць накіраваны на дасягненне якіх-небудзь грамадска карысных мэт.

3. Публічны конкурс можа быць адкрытым, калі прапанова арганізатара конкурсу прыняць у ім удзел звернута да ўсіх жадаючых шляхам аб'яўлення ў друку або іншых сродках масавай інфармацыі, або закрытым, калі прапанова прыняць удзел у конкурсе накіроўваецца пэўнаму колу асоб на выбар арганізатара конкурсу.

Адкрыты конкурс можа быць абумоўлены папярэдняй кваліфікацыяй яго ўдзельнікаў, калі арганізатарам конкурсу праводзіцца папярэдні адбор асоб, якія пажадалі прыняць у ім удзел.

4. Аб'яўленне аб публічным конкурсе павінна ўтрымліваць прынамсі ўмовы, якія прадугледжваюць сутнасць задання, крытэрыі і парадак ацэнкі вынікаў работы або іншых дасягненняў, месца, тэрмін і парадак іх прадстаўлення, памер і форму ўзнагароды, а таксама парадак і тэрміны аб'яўлення вынікаў конкурсу.

5. Да публічнага конкурсу, які ўтрымлівае абавязацельства заключыць з пераможцам конкурсу дагавор, правілы, прадугледжаныя гэтай главай, прымяняюцца пастолькі, паколькі артыкуламі 417–419 гэтага Кодэкса не прадугледжана іншае.

Артыкул 928. Змяненне ўмоў і адмена публічнага конкурсу

1. Асоба, якая аб'явіла публічны конкурс, мае права змяніць яго ўмовы або адмяніць конкурс толькі на працягу першай палавіны ўстаноўленага для прадстаўлення работ тэрміну.

2. Паведамленне аб змяненні ўмоў або адмене конкурсу павінна быць зроблена тым жа спосабам, якім конкурс быў аб'яўлены.

3. У выпадку змянення ўмоў конкурсу або яго адмены асоба, якая аб'явіла аб конкурсе, павінна кампенсаваць выдаткі, панесеныя любой асобай, якая выканала прадугледжаную ў аб'яве работу да таго, як ёй стала або павінна было стаць вядомым аб змяненні ўмоў конкурсу або аб яго адмене.

4. Калі пры змяненні ўмоў конкурсу або яго адмене былі парушаны патрабаванні, указаныя ў пунктах 1 або 2 гэтага артыкула, асоба, якая аб'явіла конкурс, павінна выплаціць узнагароду тым, хто выканаў работу, адпаведную ўказаным у аб'яве ўмовам.

Артыкул 929. Рашэнне аб выплаце ўзнагароды

1. Рашэнне аб выплаце ўзнагароды павінна быць вынесена і паведамлена ўдзельнікам публічнага конкурсу ў парадку і тэрміны, устаноўленыя ў аб'яве аб конкурсе.

2. Калі ўказаныя ў аб'яве вынікі дасягнуты ў рабоце, выкананай сумесна дзюма або больш асобамі, узнагарода размяркоўваецца ў адпаведнасці з дасягнутым паміж імі пагадненнем. Калі такое пагадненне не дасягнута, парадак размеркавання ўзнагароды вызначаецца судом.

Артыкул 930. Выкарыстанне твораў навукі, літаратуры і мастацтва, удастоеных узнагароды

1. Калі прадмет публічнага конкурсу складае падрыхтоўка твора навукі, літаратуры або мастацтва і ўмовамі конкурсу не прадугледжана іншае, асоба, якая аб'явіла публічны конкурс, набывае пераважнае права на заключэнне з аўтарам твора, удастоенага абумоўленай узнагароды, дагавора аб выкарыстанні твора з выплатай яму за гэта адпаведнага ўзнагароджання.

2. Асоба, якая аб'явіла публічны конкурс, абавязана вярнуць удзельнікам конкурсу работы, не ўдастоеныя ўзнагароды, калі іншае не прадугледжана аб'явай аб конкурсе і не вынікае з характару выкананай работы.

ГЛАВА 57 ПРАВЯДЗЕННЕ ГУЛЬНЯЎ І ЗАКЛАДАЎ

Артыкул 931. Патрабаванні, звязаныя з арганізацыяй гульняў і закладаў і ўдзелам у іх

Патрабаванні грамадзян і юрыдычных асоб, звязаныя з арганізацыяй гульняў і закладаў або з удзелам у іх, не падлягаюць судовай абароне, за выключэннем патрабаванняў асоб, якія прынялі ўдзел у гульнях або закладах пад уплывам падману, насілля, пагрозы або зламыснага пагаднення іх прадстаўніка з арганізатарам гульняў або закладаў, а таксама патрабаванняў, указаных у пункце 5 артыкула 932 гэтага Кодэкса, і іншых выпадкаў, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

Артыкул 932. Правядзенне латарэй, таталізатараў і іншых гульняў Рэспублікай Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльнымі адзінкамі або паводле іх дазволу

1. Права на дзейнасць па заснаванні, арганізацыі і правядзенні латарэй у Рэспубліцы Беларусь належыць дзяржаве і ва ўстаноўленым парадку ажыццяўляецца рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, дзяржаўнымі юрыдычнымі асобамі. Адносіны паміж арганізатарамі латарэй, таталізатараў (узаемных закладаў), іншых заснаваных на рызыцы гульняў і ўдзельнікамі гульняў ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам і заснаваны на дагаворы.

2. Дагавор паміж арганізатарам і ўдзельнікам гульняў заключаецца на добраахвотнай аснове і афармляецца выдачай латарэйнага білета, квітанцыі, іншага дакумента або іншым прадугледжаным правіламі арганізацыі гульні спосабам.

3. Прапанова аб заключэнні дагавора, прадугледжанага пунктам 1 гэтага артыкула, павінна ўключаць умовы аб тэрміне правядзення гульняў, парадку вызначэння выйгрышу і яго памеры.

У выпадку адмовы арганізатара гульняў ад іх правядзення ва ўстаноўлены тэрмін удзельнікі гульняў маюць права патрабаваць ад іх арганізатара пакрыцця панесенага рэальнага ўрону з-за адмены гульняў або пераносу іх тэрміну.

4. Асобам, які ў адпаведнасці з умовамі правядзення латарэі, таталізатара або іншых гульняў прызнаюцца тымі, хто выйграў, павінен быць выплачаны арганізатарам гульняў выйгрыш у прадугледжаных умовамі правядзення гульняў памеры, форме (грашовай або натуральнай) і ў тэрмін, а калі тэрмін у гэтых умовах не ўказаны, – не пазней за дзесяць дзён з моманту прад'яўлення патрабавання аб выплаце выйгрышу.

5. У выпадку невыканання арганізатарам гульняў абавязку, указанага ў пункце 4 гэтага артыкула, удзельнік, які выйграў у латарэі, таталізатары або іншых гульнях, мае права патрабаваць ад арганізатара гульняў выплаты выйгрышу, а таксама пакрыцця страт, прычынёных парушэннем дагавора з боку арганізатара.

ГЛАВА 58

АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ Ў ВЫНІКУ ПРЫЧЫНЕННЯ ШКОДЫ

§ 1. Агульныя палажэнні аб пакрыцці шкоды

Артыкул 933. Агульныя падставы адказнасці за прычыненне шкоды

1. Шкода, прычыненая асобе або маёмасці грамадзяніна, а таксама шкода, прычыненая маёмасці юрыдычнай асобы, падлягае пакрыццю ў поўным аб'ёме асобай, якая прычыніла шкоду.

Законам можа быць ускладзены абавязак пакрыцця шкоды на асобу, якая не з'яўляецца прычыняльнікам шкоды.

Законам або дагаворам можа быць вызначаны абавязак прычыняльніка шкоды выплаціць пацярпелым кампенсцыю звыш пакрыцця шкоды.

2. Асоба, якая прычыніла шкоду, вызваляецца ад пакрыцця шкоды, калі дакажа, што шкода прычыненая не па яе віне. Законам можа быць прадугледжана пакрыццё шкоды і пры адсутнасці віны прычыняльніка.

3. Шкода, прычыненая правамернымі дзеяннямі, падлягае пакрыццю ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

У пакрыцці шкоды можа быць адмоўлена, калі шкода прычыненая па просьбе або са згоды пацярпелага, а дзеянні прычыняльніка не парушаюць духоўных прынцыпаў грамадства.

Артыкул 934. Прадухіленне прычынення шкоды

1. Небяспека прычынення шкоды ў будучыні можа з'явіцца падставай да іску аб забароне дзейнасці, якая стварае такую небяспеку.

2. Калі прычыненая шкода з'яўляецца наступствам эксплуатацыі прадпрыемства, збудавання або іншай вытворчай дзейнасці, якая працягвае прычыняць шкоду або пагражае новай шкодай, суд мае права абавязаць адказчыка, акрамя пакрыцця шкоды, прыпыніць або спыніць адпаведную дзейнасць.

Суд можа адмовіць у іску аб прыпыненні або спыненні адпаведнай дзейнасці толькі ў выпадку, калі яе прыпыненне або спыненне супярэчыць дзяржаўным і грамадскім інтарэсам. Адмова ў прыпыненні або спыненні такой дзейнасці не пазбаўляе пацярпелых права на пакрыццё шкоды, прычыненай гэтай дзейнасцю.

Артыкул 935. Прычыненне шкоды ў стане неабходнай абароны

Не падлягае пакрыццю шкода, прычыненая ў стане неабходнай абароны, калі пры гэтым не былі перавышаны яе межы.

Артыкул 936. Прычыненне шкоды ў стане крайняй неабходнасці

Шкода, прычыненая ў стане крайняй неабходнасці, гэта значыць для ліквідацыі небяспекі, якая пагражае самому прычыняльніку або іншым асобам, калі гэта небяспека пры даных акалічнасцях не магла быць ліквідавана іншымі сродкамі, павінна быць пакрыта асобай, якая прычыніла шкоду.

Улічваючы акалічнасці, пры якіх была прычыненая такая шкода, суд можа ўскласці абавязак яе пакрыцця на трэцюю асобу, для інтарэсаў якой дзейнічала асоба, якая прычыніла шкоду, або вызваліць ад пакрыцця шкоды поўнасю або часткова як гэту трэцюю асобу, так і асобу, якая прычыніла шкоду.

Артыкул 937. Адказнасць юрыдычнай асобы або грамадзяніна за шкоду, прычыненую яго работнікам

1. Юрыдычная асоба або грамадзянін пакрывае шкоду, прычыненую яго работнікам пры выкананні сваіх працоўных (службовых, пасадавых) абавязкаў.

Прымяняльна да правіл, прадугледжаных гэтай главой, работнікамі прызнаюцца грамадзяне, якія выконваюць работу на падставе працоўнага дагавора (кантракта), а таксама грамадзяне, якія выконваюць работу паводле грамадзянска-прававога дагавора, калі пры гэтым яны дзейнічалі або павінны былі дзейнічаць па заданні адпаведнай юрыдычнай асобы або грамадзяніна і пад яго кантролем за бяспечным вядзеннем работ.

2. Гаспадарчыя суполкі і вытворчыя кааператывы пакрываюць шкоду, прычыненую іх удзельнікамі (членамі) пры ажыццяўленні апошнімі прадпрымальніцкай, вытворчай або іншай дзейнасці суполкі або кааператыва.

Артыкул 938. Адказнасць за шкоду, прычыненую дзяржаўнымі органамі, органамі мясцовага кіравання і самакіравання, а таксама іх службовымі асобамі

Шкода, прычыненая грамадзяніну або юрыдычнай асобе ў выніку незаконных дзеянняў (бяздзейнасці) дзяржаўных органаў, органаў мясцовага кіравання і самакіравання або службовых асоб гэтых органаў, у тым ліку ў выніку выдання не адпаведнага заканадаўству акта дзяржаўнага органа або органа мясцовага кіравання і самакіравання, падлягае пакрыццю. Шкода пакрываецца адпаведна за кошт казны Рэспублікі Беларусь або казны адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

Артыкул 939. Адказнасць за шкоду, прычыненую незаконнымі дзеяннямі органаў крымінальнага пераследу і суда

1. Шкода, прычыненая грамадзяніну ў выніку незаконнага асуджэння, прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння, прыцягнення ў якасці абвінавачванага, затрымання, утрымання пад вартай, дамашняга арышту, прымянення падпіскі аб нявыездзе і належных паводзінах, часовага адхілення ад пасады, змяшчэння ў псіхіятрычную (псіханеўралагічную) установу, незаконнага накладання адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе адміністрацыйнага арышту, папраўчых работ, пакрываецца за кошт казны Рэспублікі Беларусь, а ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, – за кошт казны адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі ў поўным аб'ёме незалежна ад віны службовых асоб органаў крымінальнага пераследу і суда ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

2. Шкода, прычыненая грамадзяніну або юрыдычнай асобе ў выніку незаконнай дзейнасці органаў крымінальнага пераследу, якая не выклікала наступстваў, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула, пакрываецца на падставах і ў парадку, прадугледжаных артыкулам 938 гэтага Кодэкса. Шкода, прычыненая пры ажыццяўленні

правасуддзя, пакрываецца ў выпадку, калі віна суддзі ўстаноўлена прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу.

Артыкул 940. Органы і асобы, якія выступаюць ад імені казны пры пакрыцці шкоды за яе кошт

У выпадках, калі ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства прычыненая шкода падлягае пакрыццю за кошт казны Рэспублікі Беларусь, казны адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, ад імені казны выступаюць адпаведныя фінансавыя органы, калі ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 125 гэтага Кодэкса названы абавязак не ўскладзены на іншы орган, юрыдычную асобу або грамадзяніна.

Артыкул 941. Пакрыццё шкоды асобай, якая застрахавала сваю адказнасць

Юрыдычная асоба або грамадзянін, якія застрахавалі сваю адказнасць у парадку добраахвотнага або абавязковага страхавання на карысць пацярпелага (артыкул 823, пункт 1 артыкула 825), у выпадку, калі страхавога пакрыцця недастаткова для таго, каб поўнасцю пакрыць прычыненую шкоду, пакрываюць розніцу паміж страхавым пакрыццём і фактычным памерам урону.

Артыкул 942. Адказнасць за шкоду, прычыненую непаўналетнім ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў

1. За шкоду, прычыненую непаўналетнім, які не дасягнуў чатырнаццаці гадоў (малалетнім), адказваюць яго бацькі, усынаўляльнікі або апякун, калі не дакажуць, што шкода ўзнікла не па іх віне.

2. Калі малалетні, які мае патрэбу ў апецы, знаходзіўся ў арганізацыі, што ў адпаведнасці з заканадаўствам з'яўляецца яго апекуном (арганізацыі аховы здароўя, установы адукацыі, установы сацыяльнага абслугоўвання, іншай арганізацыі), гэта арганізацыя абавязана пакрыць шкоду, прычыненую малалетнім, калі не дакажа, што шкода ўзнікла не па яе віне.

3. Калі малалетні прычыніў шкоду ў той час, калі знаходзіўся пад наглядам арганізацыі аховы здароўя, установы адукацыі або іншай арганізацыі, абавязаных ажыццяўляць за ім нагляд, або асобы, якая ажыццяўляе нагляд на падставе дагавора, гэта арганізацыя або асоба адказваюць за шкоду, калі не дакажуць, што шкода ўзнікла не з-за недахопаў пры ажыццяўленні нагляду.

4. Абавязак бацькоў, усынаўляльнікаў, апекуна, арганізацыі аховы здароўя, установы адукацыі і іншай арганізацыі па пакрыцці шкоды не спыняецца з дасягненнем малалетнім паўналецця або атрыманнем ім маёмасці, дастатковай для пакрыцця шкоды.

Калі бацькі, усынаўляльнікі, апякун або іншыя грамадзяне, указаныя ў пункце 3 гэтага артыкула, памерлі або не маюць дастатковых сродкаў для пакрыцця шкоды, прычыненай жыццю або здароўю пацярпелага, а сам прычыняльнік, які стаў поўнасцю дзеяздольным, валодае такімі сродкамі, суд з улікам маёмнага становішча пацярпелага і прычыняльніка шкоды, а таксама іншых акалічнасцей мае права прыняць рашэнне аб пакрыцці шкоды поўнасцю або часткова за кошт самога прычыняльніка шкоды.

Артыкул 943. Адказнасць за шкоду, прычыненую непаўналетнім ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў

1. Непаўналетні ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў самастойна нясе адказнасць за прычыненую шкоду на агульных падставах.

2. У выпадку, калі ў непаўналетняга ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў няма даходаў або іншай маёмасці, дастатковых для пакрыцця шкоды, шкода павінна быць

пакрыта поўнасцю або ў частцы, якой не хапае, яго бацькамі, усынаўляльнікамі або апекавальнікам, калі яны не дакажуць, што шкода ўзнікла не па іх віне.

Калі непаўналетні ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, які мае патрэбу ў апекаванні, знаходзіўся ў арганізацыі, якая ў адпаведнасці з заканадаўствам з'яўляецца яго апекавальнікам (арганізацыі ахове здароўя, установе адукацыі, установе сацыяльнага абслугоўвання, іншай арганізацыі), гэтая арганізацыя абавязана пакрыць шкоду поўнасцю або ў частцы, якой не хапае, калі не дакажа, што шкода ўзнікла не па яе віне.

3. Абавязак бацькоў, усынаўляльнікаў, апекавальніка і адпаведнай арганізацыі па пакрыцці шкоды, прычыненай непаўналетнім ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, спыняецца па дасягненні асобай, якая прычыніла шкоду, паўналецця, ці ў выпадку, калі ў яе да дасягнення паўналецця з'явіліся даходы або іншая маёмасць, дастатковыя для пакрыцця шкоды, ці калі яна да дасягнення паўналецця набыла дзеяздольнасць.

Артыкул 944. Адказнасць бацькоў, пазбаўленых бацькоўскіх правоў, за шкоду, прычыненую непаўналетнім

На аднаго з бацькоў, пазбаўленага бацькоўскіх правоў, суд можа ўскласці адказнасць за шкоду, прычыненую яго непаўналетнім дзіцем, на працягу трох гадоў пасля пазбаўлення бацькоўскіх правоў, калі паводзіны дзіцяці, якія выклікалі прычыненне шкоды, з'явіліся вынікам неналежнага выканання бацькоўскіх абавязкаў.

Артыкул 945. Адказнасць за шкоду, прычыненую грамадзянінам, прызнаным недзеяздольным

1. Шкоду, прычыненую грамадзянінам, прызнаным недзеяздольным, пакрываюць яго апякун або арганізацыя, абавязаная ажыццяўляць за ім нагляд, калі не дакажуць, што шкода ўзнікла не па іх віне.

2. Абавязак апекуна або арганізацыі, абавязанай ажыццяўляць нагляд, па пакрыцці шкоды, прычыненай грамадзянінам, прызнаным недзеяздольным, не спыняецца ў выпадку наступнага прызнання яго дзеяздольным.

3. Калі апякун памёр або не мае дастатковых сродкаў для пакрыцця шкоды, прычыненай жыхцю або здароўю пацярпелага, а сам прычыняльнік валодае такімі сродкамі, суд з улікам маёмаснага становішча пацярпелага і прычыняльніка, а таксама іншых акалічнасцей мае права прыняць рашэнне аб пакрыцці шкоды поўнасцю або часткова за кошт самога прычыняльніка шкоды.

Артыкул 946. Адказнасць за шкоду, прычыненую грамадзянінам, прызнаным абмежавана дзеяздольным

Шкода, прычыненая грамадзянінам, абмежаваным у дзеяздольнасці з прычыны злоўжывання спіртнымі напіткамі, наркатычнымі сродкамі, псіхатропнымі рэчывамі, іх аналагамі, пакрываецца самім прычыняльнікам шкоды.

Артыкул 947. Адказнасць за шкоду, прычыненую грамадзянінам, не здольным разумець значэнне сваіх дзеянняў

1. Дзеяздольны грамадзянін, а таксама непаўналетні ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, які прычыніў шкоду ў такім стане, калі ён не мог разумець значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі, не адказвае за прычыненую ім шкоду.

Калі шкода прычыненая жыхцю або здароўю пацярпелага, суд можа з улікам маёмаснага становішча пацярпелага і прычыняльніка шкоды, а таксама іншых акалічнасцей ускласці абавязак па пакрыцці шкоды поўнасцю або часткова на прычыняльніка шкоды.

2. Прычыняльнік шкоды не вызваляецца ад адказнасці, калі сам прывёў сябе выкарыстаннем спіртных напіткаў, наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў, іх аналагаў або іншым спосабам у такі стан, у якім не мог разумець значэнне сваіх дзеянняў і кіраваць імі.

3. Калі шкода прычыненая асобай, якая не магла разумець значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі з прычыны псіхічнага разладу (захворвання), абавязак пакрыць шкоду можа быць ускладзены судом на яе працаздольных сужэнца, бацькоў, паўналетніх дзяцей, якія пражывалі сумесна з гэтай асобай і ведалі аб псіхічным разладзе (захворванні) прычыняльніка шкоды, але не ставілі пытанне аб прызнанні яго недзеяздольным.

Артыкул 948. Адказнасць за шкоду, прычыненую дзейнасцю, якая стварае павышаную небяспеку для навакольных

1. Юрыдычныя асобы і грамадзяне, дзейнасць якіх звязана з павышанай небяспекай для навакольных (выкарыстанне транспартных сродкаў, механізмаў, электрычнай энергіі высокага напружання, атамнай энергіі, выбуховых рэчываў, моцнадзейных ядаў і да т.п.; ажыццяўленне будаўнічай і іншай, звязанай з ёй дзейнасці і інш.), абавязаны пакрыць шкоду, прычыненую крыніцай павышанай небяспекі, калі не дакажуць, што шкода ўзнікла з прычыны непераадольнай сілы або намеру пацярпелага. Уладальнік крыніцы павышанай небяспекі можа быць вызвалены судом ад адказнасці поўнасцю або часткова таксама на падставах, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 артыкула 952 гэтага Кодэкса.

Абавязак пакрыцця шкоды ўскладаецца на юрыдычную асобу або грамадзяніна, якія валодаюць крыніцай павышанай небяспекі на праве ўласнасці або на іншай законнай падставе, у тым ліку на праве арэнды (за выключэннем арэнды транспартнага сродку з экіпажам (артыкул 611), паводле даверанасці на права кіравання транспартным сродкам, з прычыны распараджэння адпаведнага органа аб перадачы яму крыніцы павышанай небяспекі і да т.п.

2. Уладальнікі крыніц павышанай небяспекі салідарна нясуць адказнасць за шкоду, прычыненую ў выніку ўзаемадзеяння гэтых крыніц (сутыкнення транспартных сродкаў і да т.п.) трэцім асобам, на падставах, прадугледжаных пунктам 1 гэтага артыкула.

Шкода, прычыненая ў выніку ўзаемадзеяння крыніц павышанай небяспекі іх уладальнікам, пакрываецца на агульных падставах (артыкул 933).

3. Уладальнік крыніцы павышанай небяспекі не адказвае за шкоду, прычыненую гэтай крыніцай, калі дакажа, што крыніца выбыла з яго валодання ў выніку проціпраўных дзеянняў іншых асоб. Адказнасць за шкоду, прычыненую крыніцай павышанай небяспекі, у такіх выпадках нясуць асобы, якія проціпраўна завалодалі крыніцай. Пры наяўнасці віны ўладальніка ў проціпраўным адабранні гэтай крыніцы з яго валодання адказнасць можа быць ускладзена як на ўладальніка, так і на асобу, якая проціпраўна завалодала крыніцай павышанай небяспекі.

Артыкул 949. Адказнасць за сумесна прычыненую шкоду

Асобы, якія сумесна прычынілі шкоду, адказваюць перад пацярпелым салідарна.

Па заяве пацярпелага і для яго інтарэсаў суд мае права ўскласці на асоб, якія сумесна прычынілі шкоду, адказнасць у долях, вызначыўшы іх паводле правіл, прадугледжаных пунктам 2 артыкула 950 гэтага Кодэкса.

Артыкул 950. Права рэгрэсу да асобы, якая прычыніла шкоду

1. Асоба, якая пакрыла шкоду, прычыненую іншай асобай (работнікам пры выкананні ім службовых, пасадавых або іншых працоўных абавязкаў, асобай, якая кіруе транспартным сродкам, і да т.п.), мае права адваротнага патрабавання (рэгрэсу) да гэтай асобы ў памеры

выплачанага пакрыцця, калі іншы памер не вызначаны заканадаўствам, або ў парадку, які ім устанаўліваецца.

2. Прычыняльнік шкоды, які пакрыў сумесна прычыненую шкоду, мае права патрабаваць з кожнага з прычыняльнікаў шкоды долю выплачанага пацярпеламу пакрыцця ў памеры, які адпавядае ступені віны гэтага прычыняльніка шкоды. Пры немагчымасці вызначэння ступені віны долі прызнаюцца роўнымі.

3. Рэспубліка Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі, якія пакрылі шкоду, прычыненую службовымі асобамі органаў крымінальнага пераследу і суда (пункт 1 артыкула 939), маюць права рэгрэсу да гэтых асоб, калі віна такіх асоб устаноўлена прыгаворам суда, які набыў законную сілу.

4. Асобы, якія пакрылі шкоду на падставах, указаных у артыкулах 942–945 гэтага Кодэкса, не маюць права рэгрэсу да асобы, якая прычыніла шкоду.

Артыкул 951. Спосабы пакрыцця шкоды

Задавальняючы патрабаванне аб пакрыцці шкоды, суд у адпаведнасці з акалічнасцямі справы абавязвае асобу, адказную за прычыненне шкоды, пакрыць шкоду ў натуре (даць рэч таго ж роду і якасці, выправіць пашкоджаную рэч і да т.п.) або пакрыць прычыненыя страты (пункт 2 артыкула 14).

Артыкул 952. Улік віны пацярпелага і маёмаснага становішча асобы, якая прычыніла шкоду

1. Шкода, якая ўзнікла з прычыны намеру пацярпелага, пакрыццю не падлягае.

2. Калі грубая неасцярожнасць самога пацярпелага садзейнічала ўзнікненню шкоды або яе павелічэнню, у залежнасці ад ступені віны пацярпелага і прычыняльніка шкоды памер пакрыцця павінен быць зменшаны.

Пры грубай неасцярожнасці пацярпелага і адсутнасці віны прычыняльніка шкоды ў выпадках, калі яго адказнасць настае незалежна ад віны, памер пакрыцця павінен быць зменшаны або ў пакрыцці шкоды можа быць адмоўлена, калі заканадаўствам не прадугледжана іншае. Пры нанясенні шкоды жыццю або здароўю грамадзяніна адмова ў пакрыцці шкоды не дапускаецца.

Віна пацярпелага не ўлічваецца пры пакрыцці дадатковых выдаткаў (пункт 1 артыкула 954), пры пакрыцці шкоды ў сувязі са смерцю карміцеля (артыкул 958), а таксама пры пакрыцці выдаткаў на пахаванне (артыкул 963).

3. Суд можа зменшыць памер пакрыцця шкоды, прычыненай грамадзянінам, з улікам яго маёмаснага становішча, за выключэннем выпадкаў, калі шкода прычыненая дзеяннямі, учыненымі наўмысна.

§ 2. Пакрыццё шкоды, прычыненай жыццю або здароўю грамадзяніна

Артыкул 953. Пакрыццё шкоды, прычыненай жыццю або здароўю грамадзяніна пры выкананні дагаворных або іншых абавязацельстваў

Шкода, прычыненая жыццю або здароўю грамадзяніна пры выкананні дагаворных абавязацельстваў, а таксама пры выкананні абавязкаў ваеннай службы, службы ў органах унутраных спраў і іншых адпаведных абавязкаў, пакрываецца па правілах, прадугледжаных гэтай главой, калі заканадаўствам або дагаворам не прадугледжаны больш высокі памер адказнасці.

Артыкул 954. Аб'ём і характар пакрыцця шкоды, прычыненай пашкоджаннем здароўя

1. Пры прычыненні грамадзяніну калецтва або іншага пашкоджання здароўя пакрыццю падлягаюць страчаны пацярпелым заробак (даход), які ён меў або пэўна мог мець, а таксама дадаткова панесеныя выдаткі, выкліканыя пашкоджаннем здароўя, у тым ліку выдаткі на лячэнне, дадатковае харчаванне, набыццё лекавых сродкаў, пратэзаванне, старонні догляд, санаторна-курортнае лячэнне, набыццё тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі, падрыхтоўку да іншай прафесіі, калі ўстаноўлена, што пацярпелы мае патрэбу ў гэтых відах дапамогі і догляду і не мае правоў на іх бясплатнае атрыманне.

2. Пры вызначэнні страчанага заробку (даходу) пенсіі (акрамя пенсіі па інваліднасці, прызначанай пацярпеламу ў сувязі з адпаведным калецтвам або іншым пашкоджаннем здароўя), прызначаныя як да, так і пасля прычынення шкоды здароўю, не прымаюцца пад увагу і не выклікаюць змяншэння памеру шкоды (не залічваюцца на кошт пакрыцця шкоды). На кошт пакрыцця шкоды не залічваецца таксама заробак (даход), які атрымліваецца пацярпелым пасля пашкоджання здароўя.

3. Аб'ём і памер пакрыцця шкоды, належнага пацярпеламу ў адпаведнасці з гэтым артыкулам, могуць быць павялічаны на падставе заканадаўства або дагавора.

Артыкул 955. Вызначэнне заробку (даходу), страчанага ў выніку пашкоджання здароўя

1. Памер падлеглага пакрыццю страчанага пацярпелым заробку (даходу) вызначаецца ў працэнтах да яго адкарэкціраванага ва ўстаноўленым парадку з улікам інфляцыі сярэдняга месячнага заробку (даходу) да калецтва або іншага пашкоджання здароўя або да страты ім працаздольнасці, якія адпавядаюць ступені страты пацярпелым прафесійнай працаздольнасці, а пры адсутнасці прафесійнай працаздольнасці – ступені страты агульнай працаздольнасці.

2. У склад страчанага пацярпелым заробку (даходу) уключаюцца ўсе віды аплаты яго працы паводле працоўных і грамадзянска-прававых дагавораў, якія абкладаюцца падаходным падаткам з фізічных асоб. Не ўлічваюцца выплаты аднаразовага характару, у тым ліку кампенсацыя за нявыкарыстаны працоўны водпуск і выхадная дапамога, якія выплачваюцца пры звальненні. Дапамога, выплачаная за перыяд часовай непрацаздольнасці і водпуску па цяжарнасці і родах, улічваецца. Даходы ад прадпрымальніцкай дзейнасці, дзейнасці, указанай у абзацах другім, трэцім, дванаццатым – трыццаць першым, трыццаць трэцім – сорок чацвёртым часткі чацвёртай пункта 1 артыкула 1 гэтага Кодэкса, а таксама аўтарскае ўзнагароджанне ўключаюцца ў склад страчанага пацярпелым заробку (даходу).

Усе віды заробку (даходу) улічваюцца ў сумах, вызначаных да падаткаабкладання і вылічэння абавязковых страхавых узносаў у бюджэт дзяржаўнага пазабюджэтнага фонду сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Беларусь.

3. Сярэднямесячны заробак (даход) пацярпелага вызначаецца шляхам дзялення агульнай сумы яго заробку (даходу) за дванаццаць месяцаў працы, якія папярэднічаюць прычыненню калецтва, страце або зніжэнню працаздольнасці ў сувязі з калецтвам (на выбар пацярпелага), на дванаццаць.

Сярэднямесячны даход пацярпелага, які ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, дзейнасць, указаную ў абзацах другім, трэцім, дванаццатым – трыццаць першым, трыццаць трэцім – сорок чацвёртым часткі чацвёртай пункта 1 артыкула 1 гэтага Кодэкса, вызначаецца шляхам дзялення агульнай сумы яго даходу за каляндарны год або чатыры кварталы дзейнасці, якія папярэднічаюць году (кварталу) прычынення калецтва, страты або зніжэння працаздольнасці ў сувязі з калецтвам (на выбар пацярпелага), на дванаццаць.

У выпадку прафесійнага захворвання сярэднямесячны заробак (даход) пацярпелага можа вызначацца таксама за дванаццаць апошніх месяцаў (каляндарны год, чатыры кварталы) працы, якія папярэднічаюць спыненню працы, што выклікала такое захворванне.

У выпадку, калі пацярпелы да часу прычынення шкоды працаваў, ажыццяўляў прадпрымальніцкую дзейнасць, дзейнасць, указаную ў абзацах другім, трэцім, дванаццатым – трыццаць першым, трыццаць трэцім – сорок чацвёртым часткі чацвёртай пункта 1 артыкула 1 гэтага Кодэкса, менш за дванаццаць месяцаў, сярэднямесячны заробак (даход) вызначаецца шляхам дзялення агульнай сумы яго заробку (даходу) за фактычна прапрацаваную колькасць месяцаў на колькасць гэтых месяцаў. Не поўнасю прапрацаваных пацярпелым месяцы па яго жаданні замяняюцца папярэднімі поўнасю прапрацаванымі месяцамі або выключаюцца з падліку пры немагчымасці іх замены.

4. У выпадку, калі пацярпелы на момант прычынення шкоды не працаваў, не ажыццяўляў прадпрымальніцкай дзейнасці, дзейнасці, указанай у абзацах другім, трэцім, дванаццатым – трыццаць першым, трыццаць трэцім – сорок чацвёртым часткі чацвёртай пункта 1 артыкула 1 гэтага Кодэкса, улічваецца па яго жаданні заробак (даход) да звальнення (спынення дзейнасці) або звычайны памер узнагароджання работніка яго кваліфікацыі ў данай мясцовасці, але не меншы за ўстаноўлены заканадаўствам пяціразовы памер базавай велічыні.

5. Калі ў заробку (даходзе) пацярпелага да прычынення яму калецтва або іншага пашкоджання здароўя адбыліся ўстойлівыя змяненні, што паляпшаюць яго маёмаснае становішча (павышана заробная плата па займанай пасадзе, ён пераведзены на больш высокааплатную працу, прыняты на працу пасля атрымання адукацыі ў вочнай форме атрымання адукацыі і ў іншых выпадках, калі даказаны ўстойлівасць змянення або магчымасць змянення заробку (даходу) пацярпелага), пры вызначэнні яго сярэднямесячнага заробку (даходу) улічваецца толькі заробак (даход), які ён атрымаў або павінен быў атрымаць пасля адпаведнага змянення.

Артыкул 956. Пакрыццё шкоды пры пашкоджанні здароўя асобы, якая не дасягнула паўналецця

1. У выпадку калецтва або іншага пашкоджання здароўя непаўналетняга, які не дасягнуў чатырнаццаці гадоў (малалетняга) і які не мае заробку (даходу), асоба, адказная за прычыненую шкоду, абавязана пакрыць выдаткі, выкліканыя пашкоджаннем здароўя.

2. Па дасягненні малалетнім чатырнаццаці гадоў, а таксама ў выпадку прычынення шкоды непаўналетняму ва ўзросце ад чатырнаццаці да васьмнаццаці гадоў, які не мае заробку (даходаў), асоба, адказная за прычыненую шкоду, абавязана пакрыць пацярпеламу акрамя выдаткаў, выкліканых пашкоджаннем здароўя, таксама шкоду, звязаную са стратай або змяншэннем яго працаздольнасці, зыходзячы з устаноўленага заканадаўствам пяціразовага памеру базавай велічыні.

3. Калі да часу пашкоджання яго здароўя непаўналетні меў заробак, то шкода пакрываецца зыходзячы з памеру гэтага заробку, але не ніжэй за ўстаноўлены заканадаўствам пяціразовы памер базавай велічыні.

4. Пасля пачатку працоўнай дзейнасці непаўналетні, здароўю якога была раней прычынена шкода, мае права патрабаваць павелічэння памеру пакрыцця шкоды зыходзячы з заробку, які ён атрымлівае, але не ніжэй за памер узнагароджання, устаноўлены па займанай пасадзе, або заробак работніка той жа кваліфікацыі па месцы яго працы.

Артыкул 957. Пакрыццё шкоды асобам, якія панеслі ўрон у выніку смерці карміцеля

1. У выпадку смерці пацярпелага (карміцеля) права на пакрыццё шкоды маюць:

1) непрацаздольныя асобы, якія знаходзіліся на ўтрыманні памерлага або мелі к дню яго смерці права на атрыманне ад яго ўтрымання;

2) дзіця памерлага, якое нарадзілася пасля яго смерці;
3) адзін з бацькоў, сужэнец або іншы член сям’і незалежна ад яго працаздольнасці, які не працуе і заняты доглядам дзяцей, унукаў, братоў і сёстраў памерлага, якія знаходзіліся на яго ўтрыманні і не дасягнулі чатырнаццаці гадоў або якія хоць і дасягнулі ўказанага ўзросту, але, паводле заключэння медыцынскіх органаў, маюць патрэбу па стане здароўя ў староннім доглядзе;

4) асобы, якія знаходзіліся на ўтрыманні і сталі непрацаздольнымі на працягу пяці гадоў пасля яго смерці.

Адзін з бацькоў, сужэнец або іншы член сям’і, які не працуе і заняты доглядам дзяцей, унукаў, братоў і сёстраў памерлага і які стаў непрацаздольным у перыяд ажыццяўлення догляду, захоўвае права на пакрыццё шкоды пасля заканчэння догляду гэтых асоб.

2. Шкода пакрываецца:

- 1) непаўналетнім – да дасягнення васьмнаццаці гадоў;
- 2) навучэнцам, старэйшым за васьмнаццаць гадоў, – да атрымання адукацыі ў вочнай форме атрымання адукацыі, але не больш чым да дваццаці трох гадоў;
- 3) асобам, якія дасягнулі агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту, – пажыццёва;
- 4) інвалідам – на тэрмін інваліднасці;
- 5) аднаму з бацькоў, сужэнцу або іншаму члену сям’і, занятаму доглядам дзяцей, унукаў, братоў і сёстраў памерлага, якія знаходзіліся на яго ўтрыманні, – да дасягнення імі чатырнаццаці гадоў або да змянення стану іх здароўя.

Артыкул 958. Памер пакрыцця шкоды, панесенай у выпадку смерці карміцеля

1. Асобам, якія маюць права на пакрыццё шкоды ў сувязі са смерцю карміцеля, шкода пакрываецца ў памеры той долі заробку (даходу) памерлага, вызначанага паводле правіл артыкула 955 гэтага Кодэкса, якую яны атрымлівалі або мелі права атрымліваць на сваё ўтрыманне пры яго жыцці. Пры вызначэнні пакрыцця шкоды гэтым асобам у склад даходаў памерлага нароўні з заробкам (даходам) уключаюцца пенсія, пажыццёвае ўтрыманне і іншыя падобныя выплаты, якія яны атрымлівалі пры жыцці.

2. Пры вызначэнні памеру пакрыцця шкоды пенсіі (акрамя адпаведных пенсій, прызначаных у сувязі са смерцю карміцеля), прызначаныя як да, так і пасля смерці карміцеля, а таксама заробак (даход) і стыпендыя, якія атрымліваюцца гэтымі асобамі, у кошт пакрыцця ім шкоды не залічваюцца.

3. Устаноўлены кожнаму, хто мае права на пакрыццё шкоды ў сувязі са смерцю карміцеля, памер пакрыцця не падлягае далейшаму пераразліку, акрамя выпадкаў:

- 1) нараджэння дзіцяці пасля смерці карміцеля;
- 2) прызначэння або спынення выплаты пакрыцця асобам, занятым доглядам дзяцей, унукаў, братоў і сёстраў памерлага карміцеля;
- 3) прызначэння выплаты пакрыцця шкоды асобам, якія знаходзіліся на ўтрыманні і сталі непрацаздольнымі на працягу пяці гадоў пасля яго смерці.

Памер пакрыцця можа быць павялічаны на падставе заканадаўства або дагавора.

Артыкул 959. Наступнае змяненне памеру пакрыцця шкоды

1. Пацярпелы, які часткова страціў працаздольнасць, мае права ў любы час запатрабаваць ад асобы, на якую ўскладзены абавязак пакрыцця шкоды, адпаведнага павелічэння памеру яе пакрыцця, калі працаздольнасць пацярпелага ў далейшым зменшылася ў сувязі з прычыненым пашкоджаннем здароўя ў параўнанні з той, якая была ў яго к моманту прысуджэння яму пакрыцця шкоды.

2. Асоба, на якую ўскладзены абавязак пакрыцця шкоды, прычыненай здароўю пацярпелага, мае права запатрабаваць адпаведнага змяншэння памеру пакрыцця, калі

працаздольнасць пацярпелага ўзрасла ў параўнанні з той, якая была ў яго к моманту прысуджэння яму пакрыцця шкоды.

3. Пацярпелы мае права патрабаваць павелічэння памеру пакрыцця шкоды, калі маёмаснае становішча грамадзяніна, на якога ўскладзены абавязак пакрыцця шкоды, палепшылася, а памер пакрыцця быў зменшаны ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 952 гэтага Кодэкса.

4. Суд можа па патрабаванні грамадзяніна, які прычыніў шкоду, зменшыць памер пакрыцця шкоды, калі яго маёмаснае становішча ў сувязі з інваліднасцю або дасягненнем агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту пагоршылася ў параўнанні са становішчам на момант прысуджэння пакрыцця шкоды, за выключэннем выпадкаў, калі шкода была прычынена дзеяннямі, учыненымі наўмысна.

Артыкул 960. Павелічэнне пакрыцця шкоды ў сувязі з павышэннем кошту жыцця і павелічэннем базавай велічыні

1. Сумы пакрыцця шкоды, прычыненай жыццю або здароўю пацярпелага, якое выплачваецца грамадзянам, пры павышэнні кошту жыцця падлягаюць індэксацыі ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку.

2. Пры павышэнні ўстаноўленага заканадаўствам памеру базавай велічыні сумы пакрыцця страчанага заробку (даходу), іншых выплат, прысуджаных у сувязі з пашкоджаннем здароўя або смерцю пацярпелага, павялічваюцца прапарцыянальна ўказанаму павышэнню.

Артыкул 961. Выплаты па пакрыцці шкоды

1. Пакрыццё шкоды, выкліканай зніжэннем працаздольнасці або смерцю пацярпелага, праводзіцца штормесячнымі выплатамі.

Пры наяўнасці ўважлівых прычын суд з улікам магчымасцей прычыняльніка шкоды можа па патрабаванні грамадзяніна, які мае права на пакрыццё шкоды, прысудзіць яму належныя плацяжы адначасова, але не больш чым за тры гады.

2. Сумы на пакрыццё дадатковых выдаткаў (пункт 1 артыкула 954) могуць быць прысуджаны на будучы час у межах тэрмінаў, якія вызначаюцца на аснове заключэння медыцынскай экспертызы, а таксама пры неабходнасці папярэдняй аплаты кошту адпаведных паслуг і маёмасці, у тым ліку набыцця пучэўкі, аплаты праезду, аплаты тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі.

Артыкул 962. Пакрыццё шкоды ў выпадку спынення юрыдычнай асобы

1. У выпадку рэарганізацыі юрыдычнай асобы, прызнанай ва ўстаноўленым парадку адказнай за шкоду, прычыненую жыццю або здароўю, абавязак па выплаце адпаведных плацяжоў нясе яе правапераемнік. Да яго ж прад'яўляюцца патрабаванні аб пакрыцці шкоды.

2. У выпадку ліквідацыі юрыдычнай асобы, прызнанай ва ўстаноўленым парадку адказнай за шкоду, прычыненую жыццю або здароўю, адпаведныя плацяжы павінны быць капіталізаваны для выплаты іх пацярпеламу паводле правіл, устаноўленых заканадаўствам.

Заканадаўствам могуць быць устаноўлены і іншыя выпадкі, пры якіх можа быць праведзена капіталізацыя плацяжоў.

Артыкул 963. Пакрыццё выдаткаў на пахаванне

Асобы, адказныя за шкоду, выкліканую смерцю пацярпелага, абавязаны пакрыць неабходныя выдаткі на пахаванне асобе, якая панесла гэтыя выдаткі.

Дапамога на пахаванне, атрыманая грамадзянамі, якія панеслі гэтыя выдаткі, у кошт пакрыцця шкоды не залічваецца.

§ 3. Пакрыццё шкоды, прычыненай у выніку недахопаў тавару, работы або паслугі

Артыкул 964. Падставы пакрыцця шкоды, прычыненай у выніку недахопаў тавару, работы або паслугі

Шкода, прычыненая жыццю, здароўю або маёмасці грамадзяніна або маёмасці юрыдычнай асобы ў выніку канструктыўных, рэцэптурных або іншых недахопаў тавару, работы або паслугі, а таксама ў выніку недакладнай або недастатковай інфармацыі аб тавары, рабоце або паслуге, падлягае пакрыццю прадаўцом або вытворцам тавару, асобай, якая выканала работу або аказала паслугу (выканаўцам), незалежна ад іх віны і ад таго, знаходзіўся пацярпелы з імі ў дагаворных адносінах або не.

Правілы, прадугледжаныя гэтым артыкулам, прымяняюцца толькі ў выпадках набыцця тавару, выканання работы або аказання паслугі са спажывецкімі мэтамі, а не для выкарыстання ў прадпрымальніцкай дзейнасці.

Артыкул 965. Асобы, адказныя за шкоду, прычыненую ў выніку недахопаў тавару, работы або паслугі

1. Шкода, прычыненая ў выніку недахопаў тавару, падлягае пакрыццю на выбар пацярпелага прадаўцом або вытворцам тавару.

2. Шкода, прычыненая ў выніку недахопаў работы або паслугі, падлягае пакрыццю асобай, якая выканала работу або аказала паслугу (выканаўцам).

3. Шкода, прычыненая ў выніку непрадастаўлення поўнай або дакладнай інфармацыі аб тавары, рабоце або паслуге, падлягае пакрыццю асобамі, указанымі ў пунктах 1 і 2 гэтага артыкула.

Артыкул 966. Тэрміны пакрыцця шкоды, прычыненай у выніку недахопаў тавару, работы або паслугі

1. Шкода, прычыненая ў выніку недахопаў тавару, работы або паслугі, падлягае пакрыццю, калі яна ўзнікла на працягу ўстаноўленых тэрмінаў прыдатнасці тавару, работы або паслугі, а калі тэрмін прыдатнасці ў адпаведнасці з заканадаўствам або іншымі абавязковымі правіламі не ўстанаўліваецца, – на працягу дзесяці гадоў з дня вытворчасці тавару, выканання работы або аказання паслугі.

2. За межамі тэрмінаў, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, шкода падлягае пакрыццю, калі:

1) з-за парушэння патрабаванняў акта заканадаўства або іншых абавязковых правіл тэрмін прыдатнасці не ўстаноўлены;

2) асоба, якой прададзены тавар, для якой выканана работа або аказана паслуга, не была папярэджана аб неабходных дзеяннях па сканчэнні тэрміну прыдатнасці і магчымых наступствах пры невыкананні ўказаных дзеянняў.

Артыкул 967. Падставы вызвалення ад адказнасці за шкоду, прычыненую ў выніку недахопаў тавару, работы або паслугі

Прадавец або вытворца тавару, выканаўца работы або паслугі вызваляюцца ад адказнасці ў выпадку, калі дакажучь, што шкода ўзнікла ў выніку непераадольнай сілы або парушэння спажыўцом устаноўленых правіл карыстання таварам, вынікамі работы, паслугі або іх захоўвання.

§ 4. Кампенсацыя маральнай шкоды

Артыкул 968. Агульныя палажэнні

1. Падставы і памер кампенсацыі грамадзяніну маральнай шкоды вызначаюцца правіламі, прадугледжанымі гэтай главой і артыкулам 152 гэтага Кодэкса.

2. Маральная шкода, прычыненая дзеяннямі (бяздзейнасцю), якія парушаюць маёмасныя правы грамадзяніна, падлягае кампенсацыі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

3. Кампенсацыя маральнай шкоды ажыццяўляецца незалежна ад падлеглай пакрыццю маёмаснай шкоды.

Артыкул 969. Падставы кампенсацыі маральнай шкоды

Кампенсацыя маральнай шкоды ажыццяўляецца незалежна ад віны прычыняльніка шкоды ў выпадках, калі:

1) шкода прычыненая жыццю або здароўю грамадзяніна крыніцай павышанай небяспекі;

2) шкода прычыненая грамадзяніну ў выніку незаконнага асуджэння, прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння, прыцягнення ў якасці абвінавачванага, затрымання, утрымання пад вартай, дамашняга арышту, прымянення падпіскі аб нявыездзе і належных паводзінах, часовага адхілення ад пасады, змяшчэння ў псіхіятрычную (псіханеўралагічную) установу, незаконнага накладання адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе адміністрацыйнага арышту, папраўчых работ;

3) шкода прычыненая распаўсюджваннем звестак, якія не адпавядаюць рэчаіснасці і няславяць гонар, годнасць або дзелавую рэпутацыю грамадзяніна;

4) у іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Артыкул 970. Спосаб і памер кампенсацыі маральнай шкоды

1. Кампенсацыя маральнай шкоды ажыццяўляецца ў грашовай форме.

2. Памер кампенсацыі маральнай шкоды вызначаецца судом у залежнасці ад характару прычынёных пацярпеламу фізічных і духоўных пакут, а таксама ступені віны прычыняльніка шкоды ў выпадках, калі віна з'яўляецца падставай пакрыцця шкоды. Пры вызначэнні памеру кампенсацыі шкоды павінны ўлічвацца патрабаванні разумнасці і справядлівасці.

Характар фізічных і духоўных пакут ацэньваецца судом з улікам фактычных акалічнасцей, пры якіх была прычыненая маральная шкода, і індывідуальных асаблівасцей пацярпелага.

ГЛАВА 59

АБАВЯЗАЦЕЛЬСТВЫ З ПРЫЧЫНЫ БЕСПАДСТАЎНАГА АБАГАЧЭННЯ

Артыкул 971. Абавязак вярнуць беспадстаўнае абагачэнне

1. Асоба, якая без устаноўленых заканадаўствам або здзелкай падстаў набыла або захавала маёмасць (набывальнік) за кошт іншай асобы (пацярпелага), абавязана вярнуць апошняму беспадстаўна набытую або захаваную маёмасць (беспадстаўнае абагачэнне), за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных артыкулам 978 гэтага Кодэкса.

2. Правілы, прадугледжаныя гэтай главой, прымяняюцца незалежна ад таго, ці з'явілася беспадстаўнае абагачэнне вынікам паводзін набывальніка маёмасці, самога пацярпелага, трэціх асоб або адбылося без іх волі.

Артыкул 972. Суадносіны патрабаванняў аб вяртанні беспадстаўнага абагачэння з іншымі патрабаваннямі аб абароне грамадзянскіх правоў

Паколькі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам і не вынікае з сутнасці адпаведных адносін, правілы, прадугледжаныя гэтай главой, падлягаюць прымяненню таксама да патрабаванняў:

- 1) аб вяртанні выкананага па неправадзейнай здзелцы;
- 2) аб выпатрабаванні маёмасці ўласнікам з чужога незаконнага валодання;
- 3) аднаго боку ў абавязацельстве да другога аб вяртанні выкананага ў сувязі з гэтым абавязацельствам;
- 4) аб пакрыцці шкоды, у тым ліку прычыненай нядобрасумленнымі паводзінамі асобы, якая абагацілася.

Артыкул 973. Вяртанне беспадстаўнага абагачэння ў натуры

1. Маёмасць, якая складае беспадстаўнае абагачэнне набывальніка, павінна быць вернута пацярпеламу ў натуры.

2. Набывальнік адказвае перад пацярпелым за ўсякія, у тым ліку і за ўсякія выпадковыя, недастачу або пагаршэнне беспадстаўна набытай або захаванай маёмасці, якія адбыліся пасля таго, як ён даведаўся або павінен быў даведацца аб беспадстаўнасці абагачэння. Да гэтага моманту ён адказвае толькі за намер і грубую неасцярожнасць.

Артыкул 974. Пакрыццё вартасці беспадстаўнага абагачэння

1. У выпадку немагчымасці вярнуць у натуры беспадстаўна атрыманую або захаваную маёмасць набывальнік павінен пакрыць пацярпеламу сапраўдную вартасць гэтай маёмасці на момант яе набыцця, а таксама страты, выкліканыя наступным змяненнем вартасці маёмасці, калі набывальнік не пакрыў яе вартасць неадкладна пасля таго, як даведаўся аб беспадстаўнасці абагачэння.

2. Асоба, якая беспадстаўна часова карысталася чужой маёмасцю без намеру яе набыць або чужымі паслугамі, павінна пакрыць пацярпеламу тое, што захавалася ў выніку такога карыстання, па цане, якая існавала ў час, калі скончылася карыстанне, і ў тым месцы, дзе яно адбывалася.

Артыкул 975. Наступствы беспадстаўнай перадачы права іншай асобе

Асоба, якая перадала шляхам уступкі патрабавання або іншым чынам належнае ёй права іншай асобе на падставе неіснуючага або неправадзейнага абавязацельства, мае права патрабаваць аднаўлення ранейшага становішча, у тым ліку вяртання ёй дакументаў, якія сведчаць перададзенае права.

Артыкул 976. Пакрыццё пацярпеламу неатрыманых даходаў

1. Асоба, якая беспадстаўна атрымала або захавала маёмасць, абавязана вярнуць або пакрыць пацярпеламу ўсе даходы, якія яна здабыла або павінна была здабыць з гэтай маёмасці з таго часу, калі даведалася або павінна была даведацца аб беспадстаўнасці абагачэння.

2. На суму беспадстаўнага грашовага абагачэння падлягаюць налічэнню працэнты за карыстанне чужымі сродкамі (артыкул 366) з таго часу, калі набывальнік даведаўся або павінен быў даведацца аб беспадстаўнасці атрымання або захавання грашových сродкаў.

Артыкул 977. Пакрыццё выдаткаў на маёмасць, якая падлягае вяртанню

Пры вяртанні беспадстаўна атрыманай або захаванай маёмасці (артыкул 973) або пры пакрыцці яе вартасці (артыкул 974) набывальнік мае права патрабаваць ад пацярпелага пакрыцця панесеных неабходных выдаткаў на ўтрыманне і захаванне маёмасці з таго часу, з якога ён абавязаны вярнуць даходы (артыкул 976), з залікам атрыманых ім выгад. Права на пакрыццё выдаткаў страчваецца ў выпадках, калі набывальнік наўмысна ўтрымліваў маёмасць, якая падлягала вяртанню.

Артыкул 978. Беспадстаўнае абагачэнне, якое не падлягае вяртанню

Не падлягаюць вяртанню ў якасці беспадстаўнага абагачэння:

- 1) маёмасць, перададзеная для выканання абавязацельства да надыходу тэрміну выканання, калі абавязацельствам не прадугледжана іншае;
- 2) маёмасць, перададзеная для выканання абавязацельства па сканчэнні тэрміну іскавай даўнасці;
- 3) заработная плата і прыраўнаваныя да яе выплаты, пенсіі, дапамогі, стыпендыі, сумы на пакрыццё шкоды, прычыненай жыццю або здароўю, аліменты і іншыя грашовыя сумы, дадзеныя грамадзяніну ў якасці сродку існавання, пры адсутнасці нядобрадумленнасці з яго боку і падліковай памылкі;
- 4) грашовыя сумы і іншая маёмасць, дадзеныя для выканання неіснуючага абавязацельства, калі набывальнік даказаў, што асоба, якая патрабуе вяртання маёмасці, ведала аб адсутнасці абавязацельства або прадаставіла маёмасць з дабрачыннай мэтай.

РАЗДЗЕЛ V ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЯ ЎЛАСНАСЦЬ

ГЛАВА 60 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 979. Заканадаўства аб інтэлектуальнай уласнасці

Заканадаўства аб інтэлектуальнай уласнасці складаецца з гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства.

Артыкул 980. Аб'екты інтэлектуальнай уласнасці

Да аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці адносяцца:

- 1) вынікі інтэлектуальнай дзейнасці:
творы навукі, літаратуры і мастацтва;
выкананні, фанаграмы і перадачы арганізацый вярчання;
вынаходкі, карысныя мадэлі, прамысловыя ўзоры;
селекцыйныя дасягненні;
тапалогіі інтэгральных мікрасхем;
сакрэты вытворчасці (ноу-хау);
- 2) сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг:
фірменныя найменні;
таварныя знакі і знакі абслугоўвання;
геаграфічныя ўказанні;
- 3) іншыя вынікі інтэлектуальнай дзейнасці і сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг у выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Артыкул 981. Падставы ўзнікнення правоў на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці

Прававая ахова аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці ўзнікае на падставе факта іх стварэння ці з прычыны прадастаўлення прававой аховы ўпаўнаважаным дзяржаўным органам у выпадках і ў парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Умовы прадастаўлення прававой аховы сакрэтам вытворчасці (ноу-хау) вызначаюцца гэтым Кодэксам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Артыкул 982. Асабістыя немаёмасныя і маёмасныя правы на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці

1. Аўтарам вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці належаць у дачыненні да гэтых вынікаў асабістыя немаёмасныя і маёмасныя правы.

Вытворцам фанаграм і арганізацыям вяшчання належаць у дачыненні да гэтых аб'ектаў толькі маёмасныя правы.

Асабістыя немаёмасныя правы належаць аўтару незалежна ад яго маёмасных правоў і захоўваюцца за ім у выпадку пераходу яго маёмасных правоў на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці да іншай асобы.

2. Уладальнікам права на сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг (далей – сродкі індывідуалізацыі) належаць у дачыненні да гэтых сродкаў маёмасныя правы.

3. Права аўтарства (права прызнавацца аўтарам выніку інтэлектуальнай дзейнасці) з'яўляецца асабістым немаёмасным правам і можа належаць толькі асобе, творчай працай якой створаны вынік інтэлектуальнай дзейнасці.

Права аўтарства не падлягае адчужэнню і перадачы.

Калі вынік створаны сумеснай творчай працай дзвюх або больш асоб, яны прызнаюцца суаўтарамі. У дачыненні да асобных аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці заканадаўствам можа быць абмежавана кола асоб, якія прызнаюцца суаўтарамі твора ў цэлым.

Артыкул 983. Выключныя правы на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці

1. Уладальніку маёмасных правоў на вынік інтэлектуальнай дзейнасці (за выключэннем сакрэтаў вытворчасці (ноу-хау)) або сродак індывідуалізацыі належыць выключнае права правамернага выкарыстання гэтага аб'екта інтэлектуальнай уласнасці на сваё меркаванне ў любой форме і любым спосабам.

Выкарыстанне іншымі асобамі аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, у дачыненні да якіх іх праваўладальніку належыць выключнае права, дапускаецца толькі са згоды праваўладальніка.

2. Уладальнік выключнага права на аб'ект інтэлектуальнай уласнасці мае права перадаць гэта права іншай асобе поўнасцю або часткова, дазволіць іншай асобе выкарыстоўваць аб'ект інтэлектуальнай уласнасці і мае права распарадзіцца ім іншым чынам, калі распараджэнне не супярэчыць гэтаму Кодэксу або іншаму закону.

3. Абмежаванні выключных правоў, у тым ліку шляхам прадастаўлення магчымасці выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці іншым асобам, прызнанне гэтых правоў неправадзейнымі і іх спыненне (ануляванне) дапускаюцца ў выпадках, межах і парадку, устаноўленых гэтым Кодэксам або іншым законам.

Абмежаванні выключных правоў дапускаюцца пры ўмове, што такія абмежаванні не наносзяць шкоды нармальнаму выкарыстанню аб'екта інтэлектуальнай уласнасці і не ўшчамляюць беспадстаўным чынам законных інтарэсаў праваўладальнікаў.

Артыкул 984. Пераход выключных правоў да іншай асобы

1. Маёмасныя правы, якія належаць уладальніку выключных правоў на аб'ект інтэлектуальнай уласнасці, калі іншае не прадугледжана гэтым Кодэксам або іншым законам, могуць быць перададзены праваўладальнікам поўнасьцю або часткова іншай асобе паводле дагавора, а таксама пераходзяць у спадчыну і ў парадку правапераемнасці пры рэарганізацыі юрыдычнай асобы – праваўладальніка.

Перадача маёмасных правоў паводле дагавора або іх пераход у парадку ўніверсальнай правапераемнасці не цягне за сабой перадачы або абмежавання права аўтарства і іншых асабістых немаёмасных правоў. Умовы дагавора аб перадачы або абмежаванні такіх правоў нікчэмныя.

2. Выключныя правы, якія перадаюцца паводле дагавора, павінны быць у ім вызначаны. Правы, якія не ўказаны ў дагаворы ў якасці тых, што перадаюцца, лічацца неперададзенымі, паколькі не даказана іншае.

3. Да дагавора, які прадугледжвае прадастаўленне выключных правоў у перыяд яго дзеяння іншай асобе на абмежаваны час, прымяняюцца правілы аб ліцэнзійным дагаворы (артыкул 985), калі іншае не прадугледжана законам.

Да дагавора, які прадугледжвае перадачу выключных правоў іншай асобе ў поўным аб'ёме на ўвесь тэрмін дзеяння выключнага права, прымяняюцца правілы аб дагаворы ўступкі выключнага права (артыкул 984¹).

Артыкул 984¹. Дагавор уступкі выключнага права

1. Паводле дагавора ўступкі выключнага права адзін бок (праваўладальнік) перадае належнае яму выключнае права на вынік інтэлектуальнай дзейнасці або сродак індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг у поўным аб'ёме другому боку.

2. Дагавор уступкі выключнага права павінен утрымліваць умову аб памеры ўзнагароджання або парадку яго вызначэння ці прамое ўказанне на безплатнасць гэтага дагавора.

3. Дагавор уступкі выключнага права заключаецца ў пісьмовай форме і падлягае рэгістрацыі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі. Незахаванне пісьмовай формы або патрабавання аб рэгістрацыі цягне за сабой неправадзейнасць дагавора.

4. Выключнае права на вынік інтэлектуальнай дзейнасці або сродак індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг пераходзіць ад праваўладальніка да другога боку з моманту заключэння дагавора ўступкі выключнага права, калі гэтым дагаворам не прадугледжана іншае. Выключнае права на вынік інтэлектуальнай дзейнасці або сродак індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг паводле дагавора ўступкі выключнага права, які падлягае рэгістрацыі ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі, пераходзіць ад праваўладальніка да другога боку з моманту рэгістрацыі гэтага дагавора.

Артыкул 985. Ліцэнзійны дагавор

1. Паводле ліцэнзійнага дагавора бок, які валодае выключным правам выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці (ліцэнзіяр), дае другому боку (ліцэнзіяту) дазвол выкарыстоўваць адпаведны аб'ект інтэлектуальнай уласнасці.

Не дапускаецца безплатнае прадастаўленне права выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці ў адносінах паміж камерцыйнымі арганізацыямі, калі іншае не вызначана заканадаўчымі актамі.

Ліцэнзійны дагавор і змяненні ў ліцэнзійны дагавор рэгіструюцца ў патэнтным органе ў выпадках і парадку, якія вызначаюцца заканадаўствам.

2. Ліцэнзійны дагавор можа прадугледжваць прадастаўленне ліцэнзіяту:

1) права выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці з захаваннем за ліцэнзіярам права яго выкарыстання і права выдачы ліцэнзіі іншым асобам (простая, невыключная ліцэнзія);

2) права выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці з захаваннем за ліцэнзіярам права яго выкарыстання ў частцы, якая не перадаецца ліцэнзіяту, але без права выдачы ліцэнзіі іншым асобам (выключная ліцэнзія);

3) іншых відаў ліцэнзій, якія дапускаюцца заканадаўчымі актамі.

Калі ў ліцэнзійным дагаворы не прадугледжана іншае, ліцэнзія можа лічыцца простаю (невыключнай).

3. Дагавор аб прадастаўленні ліцэнзіятам права выкарыстання аб'екта інтэлектуальнай уласнасці іншай асобе ў межах, якія вызначаюцца ліцэнзійным дагаворам, прызнаецца субліцэнзійным дагаворам. Ліцэнзіят мае права заключыць субліцэнзійны дагавор толькі ў выпадках, прадугледжаных ліцэнзійным дагаворам.

Адказнасць перад ліцэнзіярам за дзеянні субліцэнзіята нясе ліцэнзіят, калі ліцэнзійным дагаворам не прадугледжана іншае.

Артыкул 986. Дагавор аб стварэнні і выкарыстанні вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці

1. Аўтар можа прыняць на сябе паводле дагавора абавязацельства стварыць у будучыні твор, вынаходку або іншы вынік інтэлектуальнай дзейнасці і даць заказчыку, які не з'яўляецца яго работадаўцам, выключныя правы на выкарыстанне гэтага выніку.

2. Дагавор, прадугледжаны ў пункце 1 гэтага артыкула, павінен вызначаць характар выніку інтэлектуальнай дзейнасці, які падлягае стварэнню, а таксама мэты ці спосабы яго выкарыстання.

3. Дагаворы, якія абавязваюць аўтара даваць якой-небудзь асобе выключныя правы на выкарыстанне любых вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці, якія гэты аўтар створыць у будучыні, з'яўляюцца нікчэмнымі.

4. Умовы дагавора, якія абмяжоўваюць аўтара ў стварэнні ў будучыні вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці пэўнага роду або ў пэўнай галіне, прызнаюцца неправадзейнымі.

Артыкул 987. Выключнае права і права ўласнасці

Выключнае права на вынік інтэлектуальнай дзейнасці або сродак індывідуалізацыі існуе незалежна ад права ўласнасці на матэрыяльны аб'ект, у якім такі вынік або сродак індывідуалізацыі выражаны.

Артыкул 988. Тэрмін дзеяння выключных правоў

1. Выключнае права на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці дзейнічае на працягу тэрміну, прадугледжанага гэтым Кодэксам або іншым законам.

Закон можа прадугледжваць магчымасць падоўжыць такі тэрмін.

2. Асабістыя немаёмасныя правы ў дачыненні да аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці ахоўваюцца бестэрмінова.

3. У выпадках, прадугледжаных законам, дзеянне выключнага права можа спыняцца з прычыны яго невыкарыстання на працягу пэўнага часу.

Артыкул 989. Спосабы абароны выключных правоў

1. Абарона выключных правоў ажыццяўляецца спосабамі, прадугледжанымі артыкулам 11 гэтага Кодэкса. Абарона выключных правоў можа ажыццяўляцца таксама шляхам:

- 1) адабрання матэрыяльных аб'ектаў, з дапамогай якіх парушаны выключныя правы, і матэрыяльных аб'ектаў, створаных у выніку такога парушэння;
 - 2) абавязковай публікацыі аб дапушчаным парушэнні з уключэннем у яе звестак аб тым, каму належыць парушанае права;
 - 3) іншымі спосабамі, прадугледжанымі законам.
2. Пры парушэнні дагавораў аб выкарыстанні вынікаў інтэлектуальнай дзейнасці і сродкаў індывідуалізацыі прымяняюцца агульныя правілы аб адказнасці за парушэнне абавязацельстваў (глава 25).

ГЛАВА 61 АЎТАРСКАЕ ПРАВА І СУМЕЖНЫЯ ПРАВЫ

Артыкул 990. Прадмет рэгулявання

Гэты Кодэкс і прынятыя ў адпаведнасці з ім закон аб аўтарскім праве і сумежных правах і іншыя акты заканадаўства рэгулююць адносіны, якія ўзнікаюць у сувязі са стварэннем і выкарыстаннем твораў навукі, літаратуры, мастацтва (аўтарскае права), выкананняў, фанаграм, перадач арганізацый эфірнага або кабельнага вяшчання (сумежныя правы).

Артыкул 991. Сфера дзеяння аўтарскага права

1. У адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аўтарскае права распаўсюджваецца на творы навукі, літаратуры і мастацтва, якія існуюць у якой-небудзь аб'ектыўнай форме:

- 1) на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь незалежна ад грамадзянства (падданства) аўтараў і іх правапераемнікаў;
- 2) за межамі Рэспублікі Беларусь, і прызнаецца за аўтарамі – грамадзянамі Рэспублікі Беларусь і іх правапераемнікамі;
- 3) за межамі Рэспублікі Беларусь, і прызнаецца за аўтарамі – грамадзянамі (падданымі) іншых дзяржаў і іх правапераемнікамі ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

2. Твор лічыцца апублікаваным у Рэспубліцы Беларусь, калі на працягу трыццаці дзён пасля даты першага апублікавання за межамі Рэспублікі Беларусь ён быў апублікаваны на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

3. Пры прадастаўленні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь аховы твору ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь уладальнік аўтарскіх правоў твора вызначаецца паводле заканадаўства дзяржавы, на тэрыторыі якой мелі месца дзеянне або падзея, якія паслужылі падставай для валодання аўтарскім правам.

Артыкул 992. Аб'екты аўтарскага права

1. Аўтарскае права распаўсюджваецца на творы навукі, літаратуры і мастацтва, якія з'яўляюцца вынікам творчай дзейнасці, незалежна ад прызначэння і вартасці твора, а таксама ад спосабу яго выражэння.

2. Аўтарскае права распаўсюджваецца як на абнародаваныя, так і на неабнародаваныя творы, якія існуюць у якой-небудзь аб'ектыўнай форме:

- 1) пісьмовай (рукапіс, машынапіс, нотны запіс і г.д.);
- 2) вуснай (публічнае прамаўленне, публічнае выкананне і г.д.);
- 3) гука- або відэазапісу (механічнага, магнітнага, лічбавага, аптычнага і г.д.);
- 4) выявы (малюнак, эскіз, карціна, карта, план, чарцёж, кіна-, тэле-, відэа-, фотакадр і г.д.);
- 5) аб'ёмна-прасторавай (скульптура, мадэль, макет, збудаванне і г.д.);

б) у інших формах.

3. Частка твора (уключаючы яго назву), якая адпавядае патрабаванням пункта 1 гэтага артыкула і можа выкарыстоўвацца самастойна, з'яўляецца аб'ектам аўтарскага права.

4. Аўтарскае права не распаўсюджваецца на ўласна ідэі, метады, працэсы, сістэмы, спосабы, канцэпцыі, прынцыпы, адкрыцці, факты.

5. Аўтарскае права на твор не звязана з правам уласнасці на матэрыяльны аб'ект, у якім твор выражаны.

Перадача права ўласнасці на матэрыяльны аб'ект або права валодання матэрыяльным аб'ектам сама па сабе не цягне за сабой перадачы якіх-небудзь аўтарскіх правоў на твор, выражаны ў гэтым аб'екце, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам аб аўтарскіх і сумежных правах.

Артыкул 993. Творы, якія з'яўляюцца аб'ектамі аўтарскага права

1. Аб'ектамі аўтарскага права з'яўляюцца:

1) літаратурныя творы (кнігі, брашуры, артыкулы і інш.);
2) драматычныя і музычна-драматычныя творы, творы харэаграфіі і пантамімы і іншыя сцэнарныя творы;

3) музычныя творы з тэкстам і без тэксту;

4) аўдыявізуальныя творы (кіна-, тэле-, відэафільмы, дыяфільмы і іншыя кіна- і тэлетворы);

5) творы скульптуры, жывапісу, графікі, літаграфіі і іншыя творы выяўленчага мастацтва;

б) творы прыкладнога мастацтва і дызайну;

7) творы архітэктуры, горадабудаўніцтва і садова-паркавага мастацтва;

8) фатаграфічныя творы, у тым ліку творы, атрыманыя спосабамі, аналагічнымі фатаграфіі;

9) карты, планы, эскізы, ілюстрацыі і пластычныя творы, якія належаць да геаграфіі, картаграфіі і іншых навук;

10) камп'ютарныя праграмы;

10¹) манаграфіі, артыкулы, справаздачы, навуковыя лекцыі і даклады, дысертацыі, канструктарская дакументацыя і іншыя творы навукі;

11) іншыя творы.

2. Ахова камп'ютарных праграм распаўсюджваецца на ўсе віды камп'ютарных праграм (у тым ліку аперацыйныя сістэмы), якія могуць быць выражаны на любой мове і ў любой форме, уключаючы зыходны тэкст і аб'ектны код.

3. Да аб'ектаў аўтарскага права таксама адносяцца:

1) другасныя творы (пераклады, апрацоўкі, анатацыі, рэфераты, рэзюмэ, агляды, інсцэніроўкі, музычныя аранжыроўкі і іншыя перапрацоўкі твораў навукі, літаратуры і мастацтва);

2) зборнікі (энцыклапедыі, анталогіі, базы даных) і іншыя састаўныя творы, якія ўяўляюць сабой паводле падбору або размяшчэння матэрыялаў вынік творчай працы.

Другасныя і састаўныя творы ахоўваюцца аўтарскім правам незалежна ад таго, ці з'яўляюцца аб'ектам аўтарскага права творы, на якіх яны грунтуюцца або якія яны ўключаюць.

Артыкул 994. Аб'екты сумежных правоў

Сумежныя правы распаўсюджваюцца на выкананні, фанаграмы, перадачы арганізацый эфірнага і кабельнага вяшчання.

Для ўзнікнення і ажыццяўлення сумежных правоў не патрабуецца захоўваць якія-небудзь фармальнасці.

Артыкул 995. Сфера дзеяння сумежных правоў

1. Правы выканаўцы прызнаюцца за ім у адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб аўтарскіх і сумежных правах, калі:

- 1) выканаўца з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь;
- 2) выкананне ўпершыню мела месца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;
- 3) выкананне запісана на фанаграму ў адпаведнасці з пунктам 2 гэтага артыкула;
- 4) выкананне, не запісанае на фанаграму, уключана ў перадачу ў эфір або па кабелі ў адпаведнасці з пунктам 3 гэтага артыкула;

5) у іншых выпадках, прадугледжаных міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

2. Правы вытворцы фанаграмы прызнаюцца за ім у адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб аўтарскіх і сумежных правах, калі:

- 1) вытворца фанаграмы з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь або юрыдычнай асобай, якая мае афіцыйнае месцазнаходжанне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;
- 2) фанаграма ўпершыню апублікавана на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;
- 3) у іншых выпадках, прадугледжаных міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

3. Правы арганізацыі эфірнага або кабельнага вяшчання прызнаюцца за ёй у адпаведнасці з гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб аўтарскіх і сумежных правах у выпадку, калі арганізацыя мае афіцыйнае месцазнаходжанне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і ажыццяўляе перадачы з перадатчыкаў, размешчаных на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 62

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ ПРАВЕ ПРАМЫСЛОВАЙ УЛАСНАСЦІ

Артыкул 996. Прадмет рэгулявання

Гэты Кодэкс і прынятыя ў адпаведнасці з ім законы рэгулююць адносіны, якія ўзнікаюць у сувязі са стварэннем і выкарыстаннем вынаходак, карысных мадэляў, прамысловых узораў, селекцыйных дасягненняў і з аховай сакрэтаў вытворчасці (ноу-хау), сродкаў індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ, паслуг (фірменных найменняў, таварных знакаў і знакаў абслугоўвання, геаграфічных указанняў).

Артыкул 997. Заканадаўства аб праве прамысловай уласнасці

Заканадаўства аб праве прамысловай уласнасці складаецца з гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства.

Артыкул 998. Аб'екты права прамысловай уласнасці

Права прамысловай уласнасці распаўсюджваецца на:

- 1) вынаходкі;
- 2) карысныя мадэлі;
- 3) прамысловыя ўзоры;
- 4) селекцыйныя дасягненні;
- 5) тапалогіі інтэгральных мікрасхем;
- 6) сакрэты вытворчасці (ноу-хау);
- 7) фірменныя найменні;
- 8) таварныя знакі і знакі абслугоўвання;
- 9) геаграфічныя ўказанні;

10) іншыя аб'екты прамысловай уласнасці і сродкі індывідуалізацыі ўдзельнікаў грамадзянскага абароту, тавараў, работ або паслуг у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

ГЛАВА 63 ПРАВА НА ВЫНАХОДКУ, КАРЫСНУЮ МАДЭЛЬ, ПРАМЫСЛОВЫ ЎЗОР

Артыкул 999. Прававая ахова вынаходкі, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору

Права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор ахоўваецца дзяржавай і сведчыцца патэнтам.

Артыкул 1000. Умовы прававой аховы вынаходкі, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору

1. Права на вынаходку, карысную мадэль і прамысловы ўзор ахоўваюцца пры ўмове выдачы патэнта.

2. Вынаходкай, якой прадастаўляецца прававая ахова, прызнаецца тэхнічнае рашэнне ў любой галіне, якое належыць да прадукту або спосабу, а таксама да прымянення прадукту або спосабу па пэўным прызначэнні, якое з'яўляецца новым, мае вынаходніцкі ўзровень і з'яўляецца прамыслова прымяняльным.

3. Карыснай мадэллю, якой прадастаўляецца прававая ахова, прызнаецца тэхнічнае рашэнне, якое адносіцца да прылад, з'яўляецца новым і прымяняецца ў прамысловасці.

4. Прамысловым узорам, якому прадастаўляецца прававая ахова, прызнаецца мастацкае або мастацка-канструктарскае рашэнне вырабу, якое вызначае яго знешні выгляд і з'яўляецца новым і арыгінальным.

5. Патрабаванні, што прад'яўляюцца да вынаходкі, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору, пры якіх узнікае права на атрыманне патэнта, і парадак яго выдачы патэнтным органам устанаўліваюцца заканадаўствам.

Артыкул 1001. Выключнае права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор

1. Патэнтаўладальніку належыць выключнае права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор.

Выключнае права на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор уключае права выкарыстоўваць іх на сваё меркаванне, калі гэта не парушае правоў іншых асоб, дазваляць або забараняць іх выкарыстанне іншым асобам.

2. Іншыя асобы не маюць права выкарыстоўваць вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор без дазволу патэнтаўладальніка, за выключэннем выпадкаў, калі выкарыстанне ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам або іншым законам не прызнаецца парушэннем выключнага права патэнтаўладальніка.

3. Парушэннем выключнага права патэнтаўладальніка прызнаюцца ажыццёўленыя без яго згоды:

выраб, прымяненне, увоз, прапанова на продаж, продаж, іншае ўвядзенне ў грамадзянскі абарот або захоўванне для гэтых мэт прадукту, у якім прыменена вынаходка; прылады, у якой прыменена карысная мадэль; вырабу, што ўтрымлівае прамысловы ўзор; а таксама ажыццяўленне названых дзеянняў у дачыненні да прылады, пры функцыянаванні або эксплуатацыі якой у адпаведнасці з яе прызначэннем аўтаматычна ажыццяўляецца спосаб, што ахоўваецца патэнтам на вынаходку;

прымяненне спосабу, які ахоўваецца патэнтам на вынаходку, або ўвядзенне ў грамадзянскі абарот ці захоўванне для гэтых мэт прадукту, вырабленага непасрэдна спосабам, які ахоўваецца патэнтам на вынаходку. Калі гэты прадукт з'яўляецца новым, любы ідэнтычны прадукт лічыцца атрыманым запатэнтаваным спосабам, пакуль не даказана адваротнае.

Артыкул 1002. Тэрмін дзеяння патэнта

1. Тэрмін дзеяння патэнта лічыцца з даты падачы заяўкі на выдачу патэнта на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор у патэнтны орган і пры ўмове выканання патрабаванняў, устаноўленых заканадаўствам, складае:

1) на вынаходку – дваццаць гадоў. Калі з даты падачы заяўкі на выдачу патэнта на вынаходку, што адносіцца да лекавага сродку, пестыцыду або аграхімікату, для прымянення якіх у адпаведнасці з заканадаўствам патрабуецца іх дзяржаўная рэгістрацыя, да даты першапачатковай дзяржаўнай рэгістрацыі прайшло больш чым пяць гадоў, тэрмін дзеяння патэнта на гэту вынаходку падаўжаецца патэнтным органам паводле хадайніцтва патэнтаўладальніка. Тэрмін дзеяння патэнта падаўжаецца на час, які прайшоў з даты падачы заяўкі на выдачу патэнта на вынаходку да даты першапачатковай дзяржаўнай рэгістрацыі лекавага сродку, пестыцыду або аграхімікату, у якіх выкарыстана вынаходка, за вылікам пяці гадоў. Пры гэтым тэрмін дзеяння патэнта не можа быць падоўжаны больш чым на пяць гадоў. Хадайніцтва аб падаўжэнні тэрміну дзеяння патэнта падаецца ў перыяд дзеяння патэнта да сканчэння шасці месяцаў з даты першапачатковай дзяржаўнай рэгістрацыі лекавага сродку, пестыцыду або аграхімікату, у якіх выкарыстана вынаходка, або даты публікацыі звестак аб патэнце ў афіцыйным бюлетэні патэнтнага органа ў залежнасці ад таго, які з гэтых тэрмінаў заканчваецца пазней;

2) на карысную мадэль – пяць гадоў з магчымым падаўжэннем гэтага тэрміну патэнтным органам паводле хадайніцтва патэнтаўладальніка, але не больш чым на пяць гадоў. Хадайніцтва аб падаўжэнні тэрміну дзеяння патэнта на карысную мадэль падаецца ў патэнтны орган да сканчэння тэрміну дзеяння патэнта;

3) на прамысловы ўзор – дзесяць гадоў з магчымым падаўжэннем гэтага тэрміну патэнтным органам паводле хадайніцтва патэнтаўладальніка, але не больш чым на пяць гадоў. Хадайніцтва аб падаўжэнні тэрміну дзеяння патэнта на прамысловы ўзор падаецца ў патэнтны орган да сканчэння тэрміну дзеяння патэнта.

2. Ахова вынаходкі, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору дзейнічае з даты падачы заяўкі на выдачу патэнта на вынаходку, карысную мадэль, прамысловы ўзор у патэнтны орган. Абарона правоў можа быць ажыццёўлена толькі пасля выдачы патэнта. У выпадку адмовы ў выдачы патэнта лічыцца, што ахова не надыйшла.

3. Прыярытэт вынаходкі, карыснай мадэлі, прамысловага ўзору вызначаецца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам.

ГЛАВА 64 ПРАВЫ НА САРТЫ РАСЛІН І ПАРОДЫ ЖЫВЁЛ

Артыкул 1003. Умовы аховы правоў на сарты раслін і пароды жывёл

1. Правы на сарты раслін і пароды жывёл (селекцыйныя дасягненні) ахоўваюцца пры ўмове выдачы патэнта.

Селекцыйным дасягненнем у раслінаводстве прызнаецца сорт расліны, гэта значыць група раслін у рамках ніжэйшага з вядомых батанічных таксонаў, якая можа быць вызначана ступенню праяўлення прыкмет, што з'яўляецца вынікам рэалізацыі гэтага генатыпу або камбінацыі генатыпаў, і якая адрозніваецца ад любой іншай групы раслін ступенню выражанасці – прынамсі – адной з гэтых прыкмет і можа разглядацца як адзінае цэлае з пункту гледжання яе прыгоднасці для ўзнаўлення ў нязменным выглядзе цэлых раслін гэтай групы. Селекцыйным дасягненнем у жывёлагадоўлі прызнаецца парода, гэта

значыць цэласная шматлікая група жывёл агульнага паходжання, якая створана чалавекам і мае генеалагічную структуру і ўласцівасці, што дазваляюць адрозніць яе ад іншых парод жывёл гэтага ж віду, і якая колькасна дастатковая для размнажэння ў якасці адной пароды.

2. Патрабаванні, пры якіх узнікае права на атрыманне патэнта на селекцыйнае дасягненне, і парадак выдачы такога патэнта ўстанаўліваюцца заканадаўствам.

Артыкул 1004. Права аўтара вызначаць найменне селекцыйнага дасягнення

1. Аўтар селекцыйнага дасягнення мае права вызначыць яго найменне, якое павінна адпавядаць патрабаванням, устаноўленым заканадаўствам аб селекцыйных дасягненнях.

2. Пры вытворчасці, узнаўленні, прапанове на продаж, продажы і іншых відах збыту ахаваных селекцыйных дасягненняў прымяненне зарэгістраваных для іх найменняў абавязковае. Прысваенне вырабленым і (або) прадаваемым насенню, племянному матэрыялу наймення, якое адрозніваецца ад зарэгістраванага, не дапускаецца.

3. Прысваенне наймення зарэгістраванага селекцыйнага дасягнення недатычнаму да яго вырабленым і (або) прадаваемым насенню і племянному матэрыялу з'яўляецца парушэннем правоў патэнтаўладальніка і аўтара селекцыйнага дасягнення.

Артыкул 1005. Права ўладальніка патэнта на селекцыйнае дасягненне

Уладальніку патэнта на селекцыйнае дасягненне належыць выключнае права на гэта дасягненне ў межах, устаноўленых законам.

Артыкул 1006. Тэрмін дзеяння патэнта на селекцыйнае дасягненне

Дзеянне патэнта на селекцыйнае дасягненне пачынаецца з даты рэгістрацыі дасягнення ў дзяржаўным рэестры ахаваных селекцыйных дасягненняў і доўжыцца на працягу дваццаці гадоў.

Законам могуць быць вызначаны больш працяглыя тэрміны дзеяння патэнта для асобных відаў селекцыйных дасягненняў.

ГЛАВА 65

ПРАВА НА ТАПАЛОГІЮ ІНТЭГРАЛЬнай МІКРАСХЕМЫ

Артыкул 1007. Паняцце тапалогіі інтэгральнай мікрасхемы

Тапалогіяй інтэгральнай мікрасхемы з'яўляецца зафіксаванае на матэрыяльным носьбіце прасторава-геаметрычнае размяшчэнне сукупнасці элементаў інтэгральнай схемы і сувязей паміж імі.

Артыкул 1008. Умовы прававой аховы тапалогій інтэгральных мікрасхем

1. Прававая ахова распаўсюджваецца толькі на арыгінальную тапалогію інтэгральнай мікрасхемы.

Арыгінальнай з'яўляецца тапалогія інтэгральнай мікрасхемы, створаная ў выніку творчай працы аўтара. Тапалогія прызнаецца арыгінальнай да таго часу, пакуль не даказана адваротнае.

2. Тапалогіі інтэгральнай мікрасхемы, сукупнасць элементаў якой вядомая аўтару і (або) спецыялістам у галіне распрацоўкі тапалогій на дату яе стварэння, прававая ахова не прадастаўляецца, калі іншае не вызначана пунктам 3 гэтага артыкула.

3. Тапалогіі інтэгральнай мікрасхемы, якая складаецца з элементаў, што вядомыя аўтару і (або) спецыялістам у галіне распрацоўкі тапалогій на дату яе стварэння, прававая ахова прадастаўляецца толькі ў тым выпадку, калі прасторава-геаметрычнае размяшчэнне сукупнасці такіх элементаў і сувязей паміж імі ў цэлым адпавядае ўмове арыгінальнасці.

Артыкул 1009. Рэгуляванне адносін, звязаных са стварэннем і выкарыстаннем тапалогій інтэгральных мікрасхем

Адносіны, звязаныя са стварэннем, аховай і выкарыстаннем тапалогій інтэгральных мікрасхем, рэгулююцца гэтым Кодэксам і іншымі актамі заканадаўства аб прававой ахове тапалогій інтэгральных мікрасхем.

ГЛАВА 66 ПРАВА НА АБАРОНУ САКРЭТУ ВЫТВОРЧАСЦІ (НОУ-ХАУ) АД НЕЗАКОННАГА ВЫКАРЫСТАННЯ

Артыкул 1010. Умовы прававой аховы сакрэту вытворчасці (ноу-хау)

1. Асоба, якая правамерна валодае звесткамі, што з'яўляюцца сакрэтам вытворчасці (ноу-хау), мае права на абарону гэтых звестак ад незаконнага выкарыстання.

2. Звесткі, якія з'яўляюцца сакрэтам вытворчасці (ноу-хау), ахоўваюцца ў рэжыме камерцыйнай тайны ў выпадку, калі яны адпавядаюць патрабаванням, вызначаным пунктам 2 артыкула 140 гэтага Кодэкса. Права на абарону такіх звестак вынікае незалежна ад выканання ў дачыненні да гэтых звестак якіх-небудзь фармальнасцей (рэгістрацыі, атрымання пасведчання і да т.п.).

Артыкул 1011. Адказнасць за незаконнае выкарыстанне сакрэту вытворчасці (ноу-хау)

1. Асоба, якая правамерна валодае сакрэтам вытворчасці (ноу-хау), мае права патрабаваць ад асобы, якая незаконна яго выкарыстоўвае, неадкладнага спынення такога выкарыстання, а таксама мае права выкарыстоўваць іншыя спосабы абароны, прадугледжаныя заканадаўствам.

2. У выпадку выкарыстання сакрэту вытворчасці (ноу-хау) асобай, якая ў адпаведнасці з заканадаўствам з'яўляецца добрасумленным набывальнікам, суд з улікам сродкаў, выдаткаваных такой асобай на выкарыстанне сакрэту вытворчасці (ноу-хау), можа дазволіць яго далейшае выкарыстанне на ўмовах аплаты.

3. Асоба, якая самастойна і правамерна атрымала звесткі, што з'яўляюцца сакрэтам вытворчасці (ноу-хау), мае права выкарыстоўваць гэтыя звесткі незалежна ад правоў уладальніка адпаведнага сакрэту вытворчасці (ноу-хау) і не адказвае перад ім за такое выкарыстанне.

Артыкул 1012. Распараджэнне сакрэтам вытворчасці (ноу-хау)

Асоба, якая валодае сакрэтам вытворчасці (ноу-хау), можа перадаць усе або частку звестак, з якіх сакрэт складаецца, іншай асобе паводле дагавора.

ГЛАВА 67 СРОДКІ ІНДЫВІДУАЛІЗАЦЫІ ЎДЗЕЛЬНІКАЎ ГРАМАДЗЯНСКАГА АБАРОТУ, ТАВАРАЎ, РАБОТ АБО ПАСЛУГ

§ 1. Фірменнае найменне

Артыкул 1013. Права на фірменнае найменне

1. Юрыдычная асоба мае выключнае права выкарыстоўваць фірменнае найменне на таварах, іх упакоўцы, у рэкламе, шыльдах, праспектах, рахунках, друкаваных выданнях, афіцыйных бланках і іншай дакументацыі, звязанай з яе дзейнасцю, а таксама пры

дэманстрацыі тавараў на выстаўках і кірмашах, якія праводзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

2. Фірменнае найменне юрыдычнай асобы вызначаецца пры зацвярджэнні яе статута і падлягае рэгістрацыі шляхам уключэння ў Адзіны дзяржаўны рэгістр юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрыемстваў.

3. Не можа быць зарэгістравана фірменнае найменне юрыдычнай асобы, падобнае на ўжо зарэгістраванае настолькі, што гэта можа прывесці да атаясамлівання адпаведных юрыдычных асоб.

Артыкул 1014. Выкарыстанне фірменнага наймення юрыдычнай асобы ў таварным знаку

Фірменнае найменне юрыдычнай асобы можа быць выкарыстана ў прыналежным ёй таварным знаку.

Артыкул 1015. Дзеянне права на фірменнае найменне

1. На тэрыторыі Рэспублікі Беларусь дзейнічае выключнае права на найменне, зарэгістраванае ў Рэспубліцы Беларусь у якасці абазначэння юрыдычнай асобы.

На найменне, зарэгістраванае або агульнапрызнанае ў замежнай дзяржаве, выключнае права на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь дзейнічае ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Дзеянне права на фірменнае найменне спыняецца з ліквідацыяй юрыдычнай асобы або са змяненнем яго фірменнага наймення.

Артыкул 1016. Адчужэнне права на фірменнае найменне

1. Адчужэнне і пераход права на фірменнае найменне юрыдычнай асобы не дапускаецца, акрамя выпадкаў рэарганізацыі юрыдычнай асобы або адчужэння прадпрыемства ў цэлым.

2. Уладальнік права на фірменнае найменне можа дазволіць іншай асобе выкарыстанне свайго наймення (выдаць ліцэнзію). Аднак пры гэтым у ліцэнзійным дагаворы павінны быць абумоўлены меры, якія выключаюць увядзенне спажываўца ў зман.

§ 2. Таварны знак і знак абслугоўвання

Артыкул 1017. Паняцце таварнага знака і знака абслугоўвання

1. Таварным знакам і знакам абслугоўвання (далей – таварны знак) прызнаецца знак, які спрыяе адрозненню тавараў, работ і (або) паслуг адной асобы ад аднародных тавараў, работ і (або) паслуг іншых асоб.

2. У якасці таварных знакаў могуць быць зарэгістраваны слоўныя абазначэнні, уключаючы ўласныя імёны, спалучэнні колераў, літарныя, лічбавыя, выяўленчыя, аб'ёмныя абазначэнні, уключаючы форму тавару або яго ўпакоўку, а таксама камбінацыі такіх абазначэнняў. Іншыя абазначэнні могуць быць зарэгістраваны ў якасці таварных знакаў у выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

3. Таварны знак можа быць зарэгістраваны ў любым колеры або колеравым спалучэнні.

Артыкул 1018. Прававая ахова таварнага знака

1. Прававая ахова таварнага знака на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца на падставе яго рэгістрацыі ў патэнтным органе ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб таварных знаках, або паводле міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь.

2. Права на таварны знак ахоўваецца дзяржавай і сведчыцца пасведчаннем.
3. Пасведчанне на таварны знак сведчыць прыярытэт таварнага знака, выключнае права ўладальніка на таварны знак у дачыненні да тавараў, работ і (або) паслуг, указаных у пасведчанні, і ўтрымлівае выяву таварнага знака.

Артыкул 1019. Выключнае права на таварны знак

1. Уладальнік таварнага знака мае выключнае права выкарыстоўваць таварны знак і распараджацца гэтым выключным правам, а таксама права забараняць выкарыстанне таварнага знака іншым асобам.
2. Ніхто не можа выкарыстоўваць ахованы на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь таварны знак без дазволу яго ўладальніка.

Артыкул 1020. Тэрмін дзеяння рэгістрацыі

1. Рэгістрацыя таварнага знака дзейнічае на працягу дзесяці гадоў з даты паступлення заяўкі ў патэнтны орган.
2. Тэрмін дзеяння рэгістрацыі таварнага знака можа быць падоўжаны неабмежаваную колькасць разоў паводле заявы ўладальніка, пададзенай на працягу апошняга года яе дзеяння, кожны раз на дзесяць гадоў.

Артыкул 1021. Калектыўны знак

1. Аб'яднанне асоб, стварэнне і дзейнасць якога не супярэчаць заканадаўству дзяржавы, у якой яно створана, мае права зарэгістраваць у Рэспубліцы Беларусь калектыўны знак, прызначаны для абазначэння маючых адзіныя якасныя або іншыя агульныя характарыстыкі тавараў, што вырабляюцца і (або) рэалізуюцца гэтымі асобамі, выконваемых работ і (або) аказваемых паслуг.
2. Калектыўны знак і права яго выкарыстання не могуць быць перададзены.

Артыкул 1022. Уступка выключнага права на таварны знак, заклад маёмасных правоў, якія сведчацца пасведчаннем на таварны знак

Выключнае права на таварны знак можа быць уступлена ўладальнікам таварнага знака паводле дагавора іншай асобе ў дачыненні да ўсіх або часткі тавараў, работ і (або) паслуг, для якіх зарэгістраваны таварны знак.

Уступка выключнага права на таварны знак не дапускаецца, калі яна можа стаць прычынай увядзення ў зман спажываўца адносна тавару, работы і (або) паслугі або вытворцы тавару, выканаўцы работы і (або) паслугі.

Маёмасныя правы, якія сведчацца пасведчаннем на таварны знак, могуць быць прадметам закладу.

Дагавор уступкі выключнага права на таварны знак, дагавор аб стане маёмасных правоў, якія сведчацца пасведчаннем на таварны знак, а таксама змяненні ва ўказаныя дагаворы рэгіструюцца ў патэнтным органе ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Артыкул 1023. Прадастаўленне ліцэнзіі на выкарыстанне таварнага знака

Права на выкарыстанне таварнага знака можа быць прадастаўлена ўладальнікам таварнага знака (ліцэнзіярам) іншай асобе (ліцэнзіяту) паводле ліцэнзійнага дагавора ў дачыненні да ўсіх або часткі тавараў, работ і (або) паслуг, для якіх зарэгістраваны таварны знак.

Ліцэнзійны дагавор павінен утрымліваць значэнні паказчыкаў якасці тавараў, работ і (або) паслуг ліцэнзіята або ўмову аб тым, што якасць тавараў, работ і (або) паслуг

ліцэнзіята не будзе ніжэйшай за якасць тавараў, работ і (або) паслуг ліцэнзіяра, а таксама ўмову аб ажыццяўленні ліцэнзіярам кантролю якасці тавараў, работ і (або) паслуг ліцэнзіята.

Паводле патрабаванняў, што прад'яўляюцца да якасці тавараў, работ і (або) паслуг ліцэнзіята, на якіх (у дачыненні да якіх) прымяняецца таварны знак ліцэнзіяра, ліцэнзіяр нясе субсідыярную адказнасць.

§ 3. Геаграфічнае ўказанне

Артыкул 1024. Умовы прававой аховы географічнага ўказання

1. Геаграфічным указаннем прызнаецца абазначэнне, якое ідэнтыфікуе тавар як той, што паходзіць з тэрыторыі краіны ці з рэгіёна або мясцовасці на гэтай тэрыторыі, дзе пэўныя якасць, рэпутацыя або іншыя характарыстыкі тавару ў значнай ступені звязваюцца з яго географічным паходжаннем.

Паняцце «геаграфічнае ўказанне» ўключае ў сябе паняцце «найменне месца паходжання тавару» і «ўказанне паходжання тавару».

2. Найменнем месца паходжання тавару, якому прадастаўляецца прававая ахова, з'яўляюцца абазначэнне, якое ўяўляе сабой ці ўтрымлівае сучаснае або гістарычнае, афіцыйнае або неафіцыйнае, поўнае або скарачанае найменне географічнага аб'екта, а таксама абазначэнне, вытворнае ад такога наймення, якое стала вядомым у выніку яго выкарыстання ў дачыненні да тавару, асаблівыя ўласцівасці якога выключна або галоўным чынам вызначаюцца адметнымі для гэтага географічнага аб'екта прыроднымі ўмовамі і (або) людскімі фактарамі.

Указаныя палажэнні прымяняюцца да абазначэння, якое дазваляе ідэнтыфікаваць тавар як той, што паходзіць з тэрыторыі пэўнага географічнага аб'екта, і, хоць не змяшчае наймення гэтага аб'екта, стала вядомым у выніку выкарыстання названага абазначэння ў дачыненні да тавару, асаблівыя ўласцівасці якога адпавядаюць патрабаванням, указаным у частцы першай гэтага пункта.

Не прызнаецца найменнем месца паходжання тавару абазначэнне, якое хоць і ўяўляе сабой найменне географічнага аб'екта або ўтрымлівае найменне географічнага аб'екта, але ўвайшло ў Рэспубліцы Беларусь ва ўсеагульнае выкарыстанне як абазначэнне тавару пэўнага віду, не звязанае з месцам яго вырабу.

3. Указаннем паходжання тавару прызнаецца абазначэнне, якое непасрэдна або ўскосна ўказвае на месца сапраўднага паходжання або вырабу тавару.

Указанне паходжання тавару можа быць прадстаўлена ў выглядзе наймення географічнага аб'екта або выявы.

4. Прававая ахова наймення месца паходжання тавару ў Рэспубліцы Беларусь прадастаўляецца на падставе яго рэгістрацыі ў патэнтным органе або на падставе міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь.

На падставе рэгістрацыі выдаецца пасведчанне на права карыстання найменнем месца паходжання тавару.

Парадак і ўмовы рэгістрацыі і выдачы пасведчання на права карыстання найменнем месца паходжання тавару, прызнання неправадзейнымі і спынення дзеяння рэгістрацыі і пасведчання вызначаюцца заканадаўствам аб найменнях месцаў паходжання тавараў.

5. Прававая ахова ўказання паходжання тавару ажыццяўляецца на падставе выкарыстання гэтага ўказання.

Прававая ахова ўказання паходжання тавару заключаецца ў недапушчэнні выкарыстання непраўдзівых (фальшывых) указанняў паходжання тавару, а таксама тых, што ўводзяць спажыўца ў зман у дачыненні да сапраўднага месца паходжання тавару. Указанне паходжання тавару не падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі.

Артыкул 1025. Права карыстання географічным указаннем

1. Асоба, якая валодае правам карыстання географічным указаннем, мае права змяшчаць яго на тавары, упакоўцы, у рэкламе, праспектах, рахунках і выкарыстоўваць іншым чынам у сувязі з увядзеннем тавару ў грамадзянскі абарот.

2. Найменне месца паходжання тавару можа быць зарэгістравана некалькімі асобамі сумесна для абазначэння тавару, што вырабляецца імі на тэрыторыі пэўнага географічнага аб'екта, асаблівых ўласцівасці якога выключна або галоўным чынам вызначаюцца адметнымі для гэтага географічнага аб'екта прыроднымі ўмовамі і (або) людскімі фактарамі. Права карыстання найменнем месца паходжання тавару належыць кожнай з гэтых асоб.

Права карыстання найменнем месца паходжання тавару, зарэгістраваным ва ўстаноўленым парадку, можа быць дадзена любой юрыдычнай або фізічнай асобе, якая знаходзіцца на тэрыторыі таго ж географічнага аб'екта і вырабляе тавар з тымі ж уласцівасцямі.

3. Асоба, якая добрасумленна выкарыстала найменне географічнага аб'екта, тоеснае або падобнае да зарэгістраванага наймення месца паходжання тавару, не менш чым за шэсць месяцаў да даты яго першай рэгістрацыі, захоўвае права на яго далейшае выкарыстанне на працягу тэрміну, устаноўленага патэнтным органам, але не больш за два гады з даты ўказанай рэгістрацыі.

4. Уступка права карыстання географічным указаннем і прадастаўленне права карыстання ім на падставе ліцэнзіі не дапускаецца.

Артыкул 1026. Сфера дзеяння прававой аховы географічных указанняў

1. У Рэспубліцы Беларусь прадастаўляецца прававая ахова географічнаму ўказанню, якое знаходзіцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

2. Прававая ахова наймення месца паходжання тавару, якое знаходзіцца ў іншай дзяржаве, прадастаўляецца ў Рэспубліцы Беларусь, калі гэта найменне месца паходжання тавару зарэгістравана ў краіне паходжання тавару і ў Рэспубліцы Беларусь у адпаведнасці з гэтым Кодэксам і заканадаўствам аб найменнях месцаў паходжання тавараў.

3. Прававая ахова ўказання паходжання тавару, якое знаходзіцца ў іншай дзяржаве, прадастаўляецца ў Рэспубліцы Беларусь, калі гэта ўказанне выкарыстоўваецца ў краіне паходжання тавару.

Артыкул 1027. Тэрмін дзеяння пасведчання на права карыстання найменнем месца паходжання тавару

1. Пасведчанне на права карыстання найменнем месца паходжання тавару дзейнічае на працягу дзесяці гадоў з даты падачы заяўкі ў патэнтны орган.

2. Тэрмін дзеяння пасведчання на права карыстання найменнем месца паходжання тавару можа быць падоўжаны паводле заявы яго ўладальніка, пададзенай на працягу апошняга года дзеяння пасведчання, на дзесяць гадоў пры захаванні ўмоў, якія даюць права на карыстанне найменнем месца паходжання тавару. Падаўжаць тэрмін дзеяння пасведчання магчыма неабмежаваную колькасць разоў.

Артыкул 1028. Адказнасць за парушэнне заканадаўства аб географічных указаннях

1. Асоба, якая мае права карыстацца географічным указаннем, можа запатрабаваць ад таго, хто незаконна выкарыстоўвае гэта ўказанне, спынення яго выкарыстання, выдалення з тавару, яго ўпакоўкі, бланкаў і да таго падобнай дакументацыі географічнага ўказання, якое выкарыстоўваецца незаконна, або абазначэння, падобнага на яго да ступені

блытаніны, знішчэння вырабленых выяў геаграфічнага ўказання або абазначэння, падобнага на яго да ступені блытаніны, а калі гэта немагчыма, – адабрання і знішчэння тавару і (або) упакоўкі.

2. Асоба, якая валодае правам карыстання геаграфічным указаннем, мае права запатрабаваць ад парушальніка гэтага права пакрыцця панесеных страт.

ГЛАВА 68 НЯДОБРАСУМЛЕННАЯ КАНКУРЭНЦЫЯ

Артыкул 1029. Недапушчэнне нядобрасумленнай канкурэнцыі

Нядобрасумленная канкурэнцыя ў Рэспубліцы Беларусь не дапускаецца.

Нядобрасумленнай канкурэнцыяй прызнаюцца:

1) усе дзеянні, здольныя якім бы там ні было спосабам выклікаць блытаніну ў дачыненні да юрыдычных асоб, індывідуальных прадпрымальнікаў, тавараў, работ, паслуг або прадпрымальніцкай дзейнасці канкурэнтаў;

2) непраўдзівыя сцвярджэнні пры ажыццяўленні прадпрымальніцкай дзейнасці, здольныя дыскрэдытаваць юрыдычную асобу, індывідуальнага прадпрымальніка, тавары, работы, паслугі або прадпрымальніцкую дзейнасць канкурэнта;

3) указанні або сцвярджэнні, выкарыстанне якіх пры ажыццяўленні прадпрымальніцкай дзейнасці можа ўвесці ў зман адносна характару, уласцівасцей, прыдатнасці да прымянення або колькасці тавараў, работ, паслуг канкурэнта;

4) іншыя дзеянні, якія супярэчаць патрабаванням гэтага Кодэкса і іншых актаў заканадаўства аб канкурэнцыі, пры ажыццяўленні прадпрымальніцкай дзейнасці.

Артыкул 1030. Адказнасць за ажыццяўленне нядобрасумленнай канкурэнцыі

1. Асоба, якая ажыццяўляе нядобрасумленную канкурэнцыю, абавязана спыніць проціпраўныя дзеянні і апублікаваць абвяржэнне распаўсюджаных звестак і дзеянняў, якія складаюць змест нядобрасумленнай канкурэнцыі.

2. Асоба, якая пацярпела ад нядобрасумленнай канкурэнцыі, мае права патрабаваць ад нядобрасумленага канкурэнта пакрыцця прычынёных страт.

РАЗДЗЕЛ VI СПАДЧЫННАЕ ПРАВА

ГЛАВА 69 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АБ УСПАДКАВАННІ

Артыкул 1031. Успадкаванне

1. Пры ўспадкаванні маёмасць нябожчыка (спадчына, спадчынная маёмасць) пераходзіць да іншых асоб у нязменным выглядзе як адзінае цэлае і ў адзін і той жа момант (універсальная правапераемнасць), калі з гэтага Кодэкса і іншых законаў не вынікае іншае.

2. Права ўспадкавання гарантуецца. Успадкаванне рэгулюецца гэтым Кодэксам і прынятымі ў адпаведнасці з ім іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 1032. Падставы ўспадкавання

1. Успадкаванне ажыццяўляецца паводле тастамента і закона.

2. Успадкаванне паводле закона мае месца, калі тастамент адсутнічае або вызначае лёс не ўсёй спадчыны, а таксама ў іншых выпадках, устаноўленых гэтым Кодэксам і прынятымі ў адпаведнасці з ім іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 1033. Склад спадчыны

1. У склад спадчыны ўваходзяць усе правы і абавязкі, якія належалі спадчынадаўцу на момант адкрыцця спадчыны, існаванне якіх не спыняецца яго смерцю.

2. Не ўваходзяць у склад спадчыны правы і абавязкі, непарыўна звязаныя з асобай спадчынадаўцы:

1) правы членства (удзелу) у камерцыйных і іншых арганізацыях, якія з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі, калі іншае не ўстаноўлена законам або ўстаноўчымі дакументамі;

2) права на пакрыццё шкоды, прычыненай жыццю або здароўю;

3) правы і абавязкі па аліментных абавязацельствах;

4) правы на пенсіі, дапамогі і іншыя выплаты на падставе заканадаўства аб працы і сацыяльным забеспячэнні;

5) асабістыя немаёмасныя правы, не звязаныя з маёмаснымі.

3. Асабістыя немаёмасныя правы і іншыя нематэрыяльныя даброты, якія належалі спадчынадаўцу, могуць ажыццяўляцца і абараняцца спадчыннікамі, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам.

4. У склад спадчыны ўваходзяць паеназапашванні ў жыллёвым, жыллёва-будаўнічым, дачным, гаражным або іншым спажывецкім кааператыве, маёмасныя правы і абавязкі спадчынадаўцы, заснаваныя на дагаворы стварэння аб'екта долевага будаўніцтва, або кватэра, дача, гараж, іншае памяшканне, машынамесца, пай за якія поўнасцю выплачаны і гэтая маёмасць аформлена за спадчынадаўцам на праве ўласнасці ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку. Калі воля спадчынадаўцы на афармленне ўказанай маёмасці на праве ўласнасці была выражана ў пісьмовай заяве, накіраванай у кампетэнтныя органы, але працэдура афармлення не была завершана ў сувязі з яго смерцю, такая маёмасць можа быць судом прызнана спадчыннай паводле патрабавання зацікаўленых асоб.

Артыкул 1034. Успадкаванне маёмасці, якая з'яўляецца агульнай сумеснай уласнасцю

1. Смерць удзельніка агульнай сумеснай уласнасці з'яўляецца падставай для вызначэння яго долі ў такой уласнасці і раздзелу агульнай маёмасці або выдзелу з яе долі памерлага ўдзельніка ў парадку, устаноўленым артыкулам 255 гэтага Кодэкса. У гэтым выпадку спадчына адкрываецца ў дачыненні да агульнай маёмасці, якая прыпадае на долю памерлага ўдзельніка, а пры немагчымасці раздзелу маёмасці ў натуре – у дачыненні да вартасці такой долі.

2. Удзельнік агульнай сумеснай уласнасці мае права адпісаць у тастаменце сваю долю ў агульнай маёмасці, якая будзе вызначана пасля яго смерці ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула.

Артыкул 1035. Адкрыццё спадчыны

1. Спадчына адкрываецца з прычыны смерці грамадзяніна або аб'яўлення яго судом памерлым.

2. Часам адкрыцця спадчыны з'яўляецца дзень смерці грамадзяніна, а пры аб'яўленні яго памерлым – дзень, устаноўлены ў адпаведнасці з пунктам 3 артыкула 41 гэтага Кодэкса.

3. Асобы, якія памерлі ў адзін і той жа дзень, лічацца з мэтай спадчыннай правапераемнасці памерлымі адначасова і не ўспадкоўваюць адна пасля адной. Успадкаванне адкрываецца пасля кожнай з іх, і да ўспадкавання выклікаюцца спадчыннікі кожнай з іх.

Артыкул 1036. Месца адкрыцця спадчыны

Месцам адкрыцця спадчыны з'яўляецца апошняе месца жыхарства спадчынадаўцы, якое вызначаецца па рэгістрацыі спадчынадаўцы па месцы жыхарства (пры яе адсутнасці – месцы знаходжання) на дзень адкрыцця спадчыны, а калі яно невядомае, – месца знаходжання нерухомай маёмасці або асноўнай яе часткі, а пры адсутнасці нерухомай маёмасці – месца знаходжання асноўнай часткі рухомай маёмасці.

Артыкул 1037. Спадчыннікі

1. Спадчыннікамі паводле тастамента і закона могуць быць грамадзяне, якія з'яўляюцца жывымі ў момант адкрыцця спадчыны, а таксама якія былі зачатыя пры жыцці спадчынадаўцы і нарадзіліся жывымі пасля адкрыцця спадчыны.

2. Спадчыннікамі паводле тастамента могуць быць таксама юрыдычныя асобы, якія з'яўляліся створанымі ў момант адкрыцця спадчыны, Рэспубліка Беларусь і адміністрацыйна-тэрытарыяльныя адзінкі.

Артыкул 1038. Недастойныя спадчыннікі

1. Адхіляюцца ад успадкавання як паводле тастамента, так і паводле закона асобы, якія наўмысна пазбавілі жыцця спадчынадаўцу або зрабілі замах на яго жыццё. Выключэнне складаюць асобы, у дачыненні да якіх тастаментар ажыццявіў тастамент ужо пасля замаху на яго жыццё.

2. Адхіляюцца ад успадкавання як паводле тастамента, так і паводле закона асобы, якія шляхам стварэння падложнага тастамента, стварэннем наўмыснай перашкоды ажыццяўленню спадчынадаўцам апошняй волі або іншымі наўмыснымі процізаконамі дзеяннямі спрыялі таму, каб выклікаць іх саміх або блізкіх ім асоб да ўспадкавання або павелічэння належнай ім долі спадчыны.

3. Пры ўспадкаванні паводле закона адхіляюцца ад успадкавання бацькі пасля дзяцей, у дачыненні да якіх яны былі пазбаўлены бацькоўскіх правоў і не адноўлены ў гэтых правах да часу адкрыцця спадчыны, а таксама грамадзяне, якія злосна ўхіляліся ад выканання абавязкаў, што ляжалі на іх паводле акта заканадаўства па ўтрыманні спадчынадаўцы, калі гэта акалічнасць пацверджана ў судовым парадку.

4. Недастойны спадчыннік можа быць на падставе гэтага артыкула адхілены ад успадкавання судом паводле патрабавання асобы, для якой такое адхіленне параджае звязаныя з успадкаваннем маёмасныя наступствы.

5. Правілы гэтага артыкула распаўсюджваюцца на спадчыннікаў, якія маюць права на абавязковую долю ў спадчыне.

6. Правілы, якія ўтрымліваюцца ў пунктах 1, 2 і 4 гэтага артыкула, адпаведна прымяняюцца да тастаментавага адпісання (артыкул 1054).

Артыкул 1039. Вымарачная спадчына

1. Калі няма спадчыннікаў ні паводле закона, ні паводле тастамента, або ніхто са спадчыннікаў не мае права ўспадкоўваць (артыкул 1038), або ўсе яны адмовіліся ад спадчыны, спадчына прызнаецца вымарачнай.

2. Вымарачная спадчына пераходзіць ва ўласнасць адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі па месцы знаходжання адпаведнай маёмасці, якая ўваходзіць у склад спадчыны.

3. Спадчына можа быць прызнана вымарачнай судом на падставе заявы органа мясцовага кіравання і самакіравання па месцы адкрыцця спадчыны па сканчэнні аднаго года з дня адкрыцця спадчыны. Спадчына можа быць прызнана вымарачнай да сканчэння

прызначанага тэрміну, калі выдаткі, звязаныя з аховай спадчыны і кіраваннем ёй, перавышаюць яе вартасць.

4. Ахова вымарачнай спадчыны і кіраванне ёй ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з артыкуламі 1066–1068 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 70 УСПАДКАВАННЕ ПАВОДЛЕ ТАСТАМЕНТА

Артыкул 1040. Агульныя палажэнні

1. Тастаментам прызнаецца волевыяўленне грамадзяніна па распараджэнні маёмасцю, якая яму належыць, на выпадак смерці.

2. Тастамент можа быць ажыццёўлены грамадзянінам, які валодае дзеззольнасцю ў поўным аб'ёме.

3. Тастамент павінен быць ажыццёўлены асабіста. Ажыццяўленне тастамента праз прадстаўніка не дапускаецца.

4. У тастаменце могуць утрымлівацца распараджэнні толькі адной асобы. Ажыццяўленне тастамента дзвюма або большай колькасцю асоб не дапускаецца.

5. Тастамент з'яўляецца аднабаковай здзелкай, правадзейнасць якой вызначаецца на момант складання тастамента.

Артыкул 1041. Свабода тастамента

1. Грамадзянін можа адпісаць у тастаменце ўсю сваю маёмасць або частку яе адной або некалькім асобам, якія ўваходзяць ці не ўваходзяць у кола спадчыннікаў паводле закона, а таксама Рэспубліцы Беларусь і яе адміністрацыйна-тэрытарыяльным адзінкам.

2. Тастаментар мае права без тлумачэння прычын пазбавіць спадчыны аднаго, некалькіх або ўсіх спадчыннікаў паводле закона. Пазбаўленне спадчыны спадчынніка паводле закона не распаўсюджваецца на яго нашчадкаў, якія ўспадкоўваюць на падставе права прадстаўлення, калі з тастамента не вынікае іншае.

3. Спадчынадаўца мае права ажыццявіць тастамент, які ўтрымлівае распараджэнне аб любой маёмасці, у тым ліку аб маёмасці, уласнікам якой ён можа стаць на дзень адкрыцця спадчыны.

4. Тастаментар мае права абумовіць атрыманне спадчыны пэўнай правамернай умовай адносна характару паводзін спадчынніка, адмяніць і змяніць складзены тастамент у любы момант пасля яго ажыццяўлення і не абавязаны пры гэтым прызначаць або паведамляць каму-небудзь аб прычынах адмены або змянення ім тастамента.

5. Свабода тастамента абмяжоўваецца правіламі аб абавязковай долі ў спадчыне (артыкул 1064), аб недапушчэнні ўскладання на асоб, прызначаных спадчыннікамі ў тастаменце, абавязку ў сваю чаргу распарадзіцца пэўным чынам адпісанай у тастаменце ім маёмасцю на выпадак іх смерці, уключэння ў тастамент проціпраўных або невыканальных для спадчынніка паводле аб'ектыўных прычын умоў яго паводзін для атрымання спадчыны.

Артыкул 1042. Падпрызначэнне спадчыннікаў

1. Тастаментар можа на выпадак, калі прызначаны ў тастаменце спадчыннік памрэ да адкрыцця спадчыны, не прыме яе або адмовіцца ад яе або будзе адхілены ад успадкавання як недастойны спадчыннік у парадку, прадугледжаным артыкулам 1038, а таксама на выпадак невыканання спадчыннікам паводле тастамента правамерных умоў спадчынадаўцы прызначыць іншага спадчынніка (падпрызначэнне спадчынніка).

2. Падпрызначаным спадчыннікам можа быць любая асоба, якая ў адпаведнасці з артыкулам 1037 гэтага Кодэкса можа быць спадчыннікам.

3. Адмова спадчынніка паводле тастамента не на карысць падпрызначанага спадчынніка не дапускаецца.

Артыкул 1043. Долі спадчынікаў у маёмасці. Успадкаванне часткі маёмасці, якая засталася неадпісанай у тастаменце

1. Маёмасць, адпісаная ў тастаменце двум або некалькім спадчыннікам без указання іх долей у спадчыне і без указання таго, якія прыналежаць да складу спадчыны рэчы або правы каму са спадчынікаў прызначаюцца, лічыцца адпісанай спадчыннікам у роўных долях.

2. Непадзельная рэч (артыкул 133), адпісаная двум або некалькім спадчыннікам, лічыцца адпісанай у тастаменце ў долях, адпаведных кошту адпісаных у тастаменце ім частак гэтай рэчы.

3. Частка маёмасці, якая засталася неадпісанай у тастаменце, размяркоўваецца паводле закона паміж спадчынікамі, выкліканымі да ўспадкавання ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 1056–1065 гэтага Кодэкса. У лік гэтых спадчынікаў уваходзяць і тыя спадчыннікі паводле закона, якім другая частка маёмасці была пакінута паводле тастамента.

Артыкул 1044. Агульныя правілы аб форме тастамента

1. Тастамент павінен быць складзены ў пісьмовай форме і засведчаны натарыусам. Сведчанне тастамента іншымі асобамі дапускаецца ў выпадках, прадугледжаных пунктам 6 артыкула 1045, артыкулам 1047 і пунктам 2 артыкула 1048 гэтага Кодэкса. Невыкананне правіл гэтага Кодэкса аб пісьмовай форме тастамента і яго сведчанні цягне за сабой неправадзейнасць тастамента.

2. Тастамент павінен быць уласнаручна падпісаны тастаментарам. Калі тастаментар з-за фізічных недахопаў, хваробы або непісьменнасці не можа ўласнаручна падпісаць тастамент, ён па яго просьбе можа быць падпісаны ў прысутнасці натарыуса або іншай асобы, якая сведчыць тастамент у адпаведнасці з законам, іншым грамадзянінам з указаннем прычын, паводле якіх тастаментар не мог падпісаць тастамент уласнаручна. У тастаменце павінны быць указаны прозвішча, імя, імя па бацьку і месца жыхарства гэтага грамадзяніна.

3. У выпадках, калі ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам пры складанні, падпісанні або сведчанні тастамента павінны прысутнічаць сведкі, не могуць быць такімі сведкамі, а таксама не могуць падпісваць тастамент замест тастаментара:

- 1) натарыус або іншая асоба, якая сведчыць тастамент;
- 2) асоба, на карысць якой складзены тастамент або ажыццёўлена тастаментавая адпісанне, сужэнец такой асобы, яе дзеці, бацькі, унукі і праўнукі;
- 2¹) спадчыннікі паводле тастамента або паводле закона;
- 3) грамадзяне, якія не валодаюць поўнай дзяздольнасцю;
- 4) непісьменныя;
- 5) асобы, якія маюць судзімасць за непраўдзівое сведчанне;
- 6) грамадзяне з такімі фізічнымі недахопамі, якія не дазваляюць ім у поўнай меры ўсведамляць сутнасць таго, што адбываецца;
- 7) асобы, якія не валодаюць у дастатковай ступені мовай, за выключэннем выпадкаў, калі натарыусам прымаецца закрыты тастамент.

4. У тастаменце павінны быць указаны месца і дата яго сведчання, за выключэннем выпадку, прадугледжанага артыкулам 1046 гэтага Кодэкса.

Артыкул 1045. Натарыяльна засведчаны тастамент

1. Натарыяльна засведчаны тастамент павінен быць напісаны тастаментарам або запісаны з яго слоў у прысутнасці сведкі натарыусам. Пры запісе тастамента са слоў тастаментара натарыусам могуць быць выкарыстаны агульнапрынятыя тэхнічныя сродкі (пішучая машынка, персанальны камп'ютар і да т.п.).

2. Тастамент, запісаны натарыусам са слоў тастаментара, павінен быць поўнасьцю прачытаны тастаментарам у прысутнасьці натарыуса і сведкі да падпісаньня тастаменту. Калі тастаментар з-за фізічных недахопаў, хваробы або непісьменнасьці не ў стане асабіста прачытаць тастамент, яго тэкст чытаецца ўголос для яго сведкам у прысутнасьці натарыуса, аб чым у тастаменце робіцца адпаведны запіс з указаннем прычын, паводле якіх тастаментар не змог асабіста прачытаць тастамент.

3. Калі натарыяльна засведчаны тастамент складаецца ў прысутнасьці сведкі, у тастаменце павінны быць указаны прозьвішча, імя, імя па бацьку і месца жыхарства сведкі.

4. Натарыус абавязаны папярэдзіць сведку і асобу, якая падпісвае тастамент замест тастаментара, аб неабходнасьці захоўваць тайну тастаменту (артыкул 1050).

5. Пры сведчанні тастаменту натарыус абавязаны растлумачыць тастаментару змест артыкула 1064 гэтага Кодэкса.

6. У выпадках калі права ажыццяўленьня натарыяльных дзеяньняў дадзена законам упаўнаважаным службовым асобам мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, дыпламатычным агентам дыпламатычных прадстаўніцтваў Рэспублікі Беларусь і консульскім службовым асобам консульскіх устаноў Рэспублікі Беларусь, тастамент можа быць засведчаны замест натарыуса адпаведнай службовай асобай з выкананнем патрабаваньняў гэтага Кодэкса аб форме тастаменту і парадку яго натарыяльнага сведчання.

Артыкул 1046. Закрыты тастамент

1. Паводле жаданьня тастаментара тастамент сведчыцца натарыусам без азнаямленьня з яго зместам (закрыты тастамент).

2. Закрыты тастамент павінен быць уласнаручна напісаны і падпісаны тастаментарам. Невыкананне гэтых правілаў цягне за сабой неправадзейнасьць тастаменту, аб чым натарыус абавязаны папярэдзіць тастаментара.

3. Закрыты тастамент перадаецца ў прысутнасьці двух сведак, якія ставяць на канверце свае подпісы. Затым канверт, падпісаны сведкамі і тастаментарам з указаннем аб растлумачэньні тастаментару патрабаваньняў, устаноўленых пунктам 2 гэтага артыкула, закрываецца ў прысутнасьці тастаментара і сведак у другі канверт, на якім натарыус робіць надпіс, што ўтрымлівае звесткі аб асобе, ад якой ім прыняты закрыты тастамент, аб месцы і даце яго прыняцця, аб прозьвішчы, імені, імені па бацьку і месцы жыхарства кожнага сведкі. Прымаючы ад тастаментара канверт з тастаментом, натарыус абавязаны растлумачыць тастаментару змест артыкула 1064 гэтага Кодэкса.

4. Пры паступленьні звестак аб смерці асобы, якая ажыццявіла закрыты тастамент, натарыус абавязаны праверыць такія звесткі праз органы, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану. Пры паступленьні копіі актавага запісу аб смерці або прадстаўленьні пасведчання аб смерці такой асобы зацікаўленымі асобамі натарыус не пазней чым за пятнаццаць дзён раскрывае канверт з тастаментом з абавязковай прысутнасьцю двух сведак. Пры раскрыцці канверта маюць права прысутнічаць і зацікаўленыя асобы.

5. Аб раскрыцці канверта з тастаментом натарыусам складаецца пратакол, у якім павінны быць адлюстраваны месца, дата і час раскрыцця канверта, прозьвішча, імя, імя па бацьку натарыуса, сведак і прысутных зацікаўленых асоб, месца іх пастаяннага пражываньня, стан канвертаў і змест зробленых на іх запісаў, факт абвяшчэньня натарыусам змешчанага ў канверце дакумента, поўны тэкст гэтага дакумента, подпісу натарыуса і сведак.

6. Не пазней за наступны дзень пасля раскрыцця канверта з тастаментом натарыус абавязаны накіраваць паведамленьні зацікаўленым асобам аб іх праве ўспадкаваньня.

Артыкул 1047. Тастаменты, якія прыраўноўваюцца да натарыяльна засведчаных

1. Прыраўноўваюцца да натарыяльна засведчаных тастаментуў:

1) тастаменты грамадзян, якія знаходзяцца на лячэньні ў бальніцах, шпіталях, іншых арганізацыях аховы здароўя, што аказваюць медыцынскую дапамогу ў стацыянарных

умовах, або якія пражываюць у дамах-інтэрнатах для састарэлых і інвалідаў, засведчаныя галоўнымі ўрачамі, іх намеснікамі па медыцынскай частцы або дзяжурнымі ўрачамі гэтых бальніц, шпіталюў і іншых арганізацый аховы здароўя, якія аказваюць медыцынскую дапамогу ў стацыянарных умовах, а таксама начальнікамі шпіталюў, кіраўнікамі дамоў-інтэрнатаў для састарэлых і інвалідаў;

2) тастаменты грамадзян, якія знаходзяцца падчас плавання на судах, якія ходзяць пад Дзяржаўным сцягам Рэспублікі Беларусь, засведчаныя капітанамі гэтых суднаў;

3) тастаменты грамадзян, якія знаходзяцца ў разведвальных, арктычных або іншых падобных экспедыцыях, засведчаныя начальнікамі гэтых экспедыцый;

4) тастаменты ваеннаслужачых у пунктах дыслакацыі воінскіх часцей, дзе няма натарыусаў, а таксама тастаменты грамадзянскіх асоб, якія працуюць у гэтых часцях, членаў іх сямей і членаў сямей ваеннаслужачых, засведчаныя камандзірамі гэтых часцей;

5) тастаменты асоб, якія знаходзяцца ва ўстановах, што выконваюць пакаранне ў выглядзе арышту, абмежавання свабоды, пазбаўлення волі, пажыццёвага зняволення, або месцах утрымання пад вартай, засведчаныя начальнікамі адпаведных устаноў, якія выконваюць пакаранне, або кіраўнікамі адміністрацый месцаў утрымання пад вартай.

2. Тастаменты, прадугледжаныя ў пункце 1 гэтага артыкула, павінны быць падпісаны тастаментарам у прысутнасці сведкі, які таксама падпісвае тастамент.

У астатнім да такіх тастаментаў адпаведна прымяняюцца правілы артыкула 1045 гэтага Кодэкса, за выключэннем патрабавання аб натарыяльным сведчанні тастамента.

3. Тастамент, засведчаны ў адпаведнасці з гэтым артыкулам, павінен быць, як толькі для гэтага з'явіцца магчымасць, накіраваны асобай, якая засведчыла тастамент, праз орган юстыцыі натарыусу па месцы жыхарства тастаментара.

4. Парадак сведчання тастаментаў і ажыццяўлення звязаных з гэтым іншых дзеянняў асобамі, якімі права сведчання тастаментаў прадастаўляецца ў адпаведнасці з гэтым артыкулам, устанаўліваецца заканадаўствам.

Артыкул 1048. Тастаментавыя распараджэнні грашовымі сродкамі ў банках або нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях

1. Права на грашовыя сродкі, якія ўнесены грамадзянінам у банкаўскі ўклад (дэпазіт) або знаходзяцца на банкаўскім рахунку грамадзяніна, могуць быць ім адпісаны ў тастаменце на яго меркаванне, або ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 1044–1047 гэтага Кодэкса, або шляхам ажыццяўлення тастаментавага распараджэння непасрэдна ў тым банку ці нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі, у якіх адкрыты банкаўскі рахунак ці размешчаны банкаўскі ўклад (дэпазіт). У дачыненні да сродкаў на рахунку такое тастаментавае распараджэнне мае сілу натарыяльна засведчанага тастамента.

2. Тастаментавае распараджэнне правамі на сродкі ў банку ці нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі павінна быць уласнарачна напісана і падпісана тастаментарам з указаннем даты яго складання і павінна быць засведчана служачым банка ці нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі, які мае права прымаць да выканання распараджэнне кліента ў дачыненні да сродкаў на яго рахунку ў парадку, вызначаным заканадаўствам.

3. Права на грашовыя сродкі, у дачыненні да якіх у банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі ажыццяўлена тастаментавае распараджэнне, уваходзяць у склад спадчыны і ўспадкоўваюцца на агульных падставах у адпаведнасці з гэтым Кодэксам. Гэтыя сродкі выдаюцца спадчыннікам на падставе пасведчання аб праве на спадчыну і ў адпаведнасці з ім. Да прадстаўлення банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі пасведчання аб праве на спадчыну спадчыннікам, указаным у тастаментавым распараджэнні, могуць быць выдадзены з рахунку спадчынадаўцы сродкі, якія не перавышаюць у сто разоў устаноўлены заканадаўствам памер базавай велічыні.

Артыкул 1049. Адмена і змяненне тастамента

1. Тастаментар мае права ў любы час адмяніць ажыццёўлены ім тастамент у цэлым ці змяніць яго шляхам адмены, змянення або дапаўнення асобных змешчаных у ім тастаментавых распараджэнняў, склаўшы новы тастамент.

Тастамент можа быць адменены шляхам знішчэння ўсіх яго экзэмпляраў тастаментарам або паводле пісьмовага распараджэння тастаментара – натарыусам.

2. Тастамент, складзены раней, адмяняецца наступным тастаментом поўнасьцю або ў частцы, у якой ён яму супярэчыць.

3. Раней ажыццёўлены тастамент, адменены поўнасьцю або часткова наступным тастаментом, не аднаўляецца, калі апошні будзе ў сваю чаргу адменены або зменены тастаментарам.

Артыкул 1050. Тайна тастамента

Натарыус, іншая асоба, якая сведчыць тастамент, сведкі, а таксама грамадзянін, які падпісвае тастамент замест тастаментара, не маюць права да адкрыцця спадчыны выдаваць звесткі, якія тычацца зместу тастамента, яго складання, адмены або змянення.

Артыкул 1051. Тлумачэнне тастамента

Пры тлумачэнні тастамента натарыусам, выканаўцам тастамента або судом прымаецца пад увагу літаральнае значэнне слоў і выказаў, якія ў ім ўтрымліваюцца. Пры няяснасці літаральнага сэнсу якога-небудзь палажэння ён устанаўліваецца шляхам параўнання гэтага палажэння з іншымі палажэннямі і сэнсам тастамента ў цэлым. Пры гэтым павінна быць забяспечана найбольш поўнае ажыццяўленне волі тастаментара.

Артыкул 1052. Неправадзейнасць тастаментара

1. Тастамент можа быць прызнаны судом неправадзейным паводле іску асобы, правы або інтарэсы якой парушаны гэтым тастаментом. Аспрэчванне тастамента да адкрыцця спадчыны не дапускаецца.

2. Тастамент прызнаецца неправадзейным пры парушэнні правіл аб форме тастамента, іншых палажэнняў гэтага Кодэкса, якія цягнуць за сабой неправадзейнасць тастамента або неправадзейнасць здзелак (параграф 2 главы 9). Не могуць служыць падставай прызнання тастамента неправадзейным апіскі і іншыя нязначныя парушэнні парадку яго складання, падпісання або сведчання, калі даказана, што яны не могуць уплываць на разуменне волевыяўлення тастаментара.

3. Неправадзейным могуць быць прызнаны як тастамент у цэлым, так і асобныя тастаментавыя распараджэнні, якія ў ім утрымліваюцца.

Неправадзейнасць асобных тастаментавых распараджэнняў не закранае астатняй часткі тастамента, калі можна дапусціць, што яна была б уключана ў тастамент і пры адсутнасці распараджэнняў, якія прызнаюцца неправадзейнымі.

4. Прызнанне тастамента неправадзейным не пазбаўляе асоб, указаных у ім у якасці спадчыннікаў або адпісаннеатрымальнікаў, права ўспадкоўваць паводле закона або на падставе іншага, правадзейнага тастамента.

Артыкул 1053. Выкананне тастамента

1. Тастаментар можа даручыць выкананне тастамента прызначанай ім у тастаменце асобе, якая не з'яўляецца спадчыннікам (выканаўцу тастамента, душапрыказчыку). Згода гэтай асобы быць выканаўцам тастамента павінна быць выражана ёю ці ў яе ўласнаручным надпісе на самім тастаменце, ці ў заяве, далучанай да тастамента. Калі выканаўца

тастамента не прызначаны тастаментарам, то паводле пагаднення паміж сабой спадчыннікі маюць права даручыць выкананне тастамента аднаму са спадчыннікаў ці іншай асобе. Пры недасягненні такога пагаднення выканаўца тастамента можа быць прызначаны судом паводле патрабавання аднаго або некалькіх спадчыннікаў з прапанаваных імі суду асоб.

Выканаўца тастамента мае права ў любы час адмовіцца ад выканання ўскладзеных на яго тастаментарам абавязкаў, загадзя паведаміўшы пра гэта спадчыннікам паводле тастамента. Вызваленне выканаўцы тастамента ад яго абавязкаў магчымае таксама паводле рашэння суда згодна з заявай спадчыннікаў.

2. Паколькі ў тастаменце не ўстаноўлена іншае, выканаўца тастамента павінен прыняць меры, неабходныя для выканання тастамента, у тым ліку:

1) забяспечыць пераход да спадчыннікаў належнай ім маёмасці ў адпаведнасці з воляй спадчынадаўцы і законам;

2) прыняць самастойна або праз натарыуса меры па ахове спадчыны і кіраванні ёю на інтарэсы спадчыннікаў;

3) атрымаць сумы і іншую маёмасць, якія належалі спадчынадаўцу, для перадачы іх спадчыннікам, калі гэтыя сумы не падлягаюць перадачы іншым асобам (пункт 1 артыкула 1090);

4) выканаць тастаментавыя ўскладанне або патрабаваць ад спадчыннікаў паводле тастамента выканання тастаментавых адпісання (артыкул 1054) або тастаментавых ўскладання (артыкул 1055).

3. З мэтай выканання волі спадчынадаўцы выканаўца тастамента мае права ад свайго імя весці справы, звязаныя з кіраваннем спадчынай і выкананнем тастамента, у тым ліку ў судзе, іншых дзяржаўных органах.

4. Выканаўца тастамента мае права на пакрыццё за кошт спадчыны неабходных выдаткаў, звязаных з выкананнем тастамента, а таксама на атрыманне звыш выдаткаў узнагароджання за кошт спадчыны, калі гэта прадугледжана тастаментом.

Артыкул 1054. Тастаментавыя адпісанне

1. Тастаментар мае права ўскласці на спадчынніка паводле тастамента выкананне за кошт спадчыны якога-небудзь абавязацельства (тастаментавыя адпісанне) на карысць адной або некалькіх асоб (адпісаннеатрымальнікаў), якія набываюць права патрабаваць выканання тастаментавых адпісання.

Адпісаннеатрымальнікамі могуць быць асобы, якія ўваходзяць ці не ўваходзяць у лік спадчыннікаў паводле закона.

2. Прадметам тастаментавых адпісання можа быць перадача адпісаннеатрымальніку ва ўласнасць або на іншым рэчавым праве, а таксама для карыстання рэчы, якая ўваходзіць у склад спадчыны, набыццё і перадача яму маёмасці, якая не ўваходзіць у склад спадчыны, выкананне для яго пэўнай работы, аказанне яму пэўнай паслугі і да т.п.

3. Спадчыннік, на якога тастаментарам укладзена тастаментавыя адпісанне, павінен выканаць яго толькі ў межах сапраўднай вартасці спадчыны, якая да яго перайшла, за вылікам часткі даўгоў спадчынадаўцы, што на яго прыпадае.

Калі спадчыннік, на якога ўскладзена тастаментавыя адпісанне, мае права на абавязковую долю ў спадчыне, яго абавязак выканаць адпісанне абмяжоўваецца межамі вартасці спадчыны, што да яго перайшла, якая перавышае памер яго абавязковай долі.

Калі тастаментавыя адпісанне ўскладзена на ўсіх або некалькіх спадчыннікаў, адпісанне абцяжарвае кожнага з іх суразмерна яго долі ў спадчыне, паколькі тастаментам не прадугледжана іншае.

4. На спадчынніка, да якога пераходзяць жылы дом, кватэра або іншае жылёе памяшканне, тастаментар мае права ўскласці абавязак прадаставіць іншай асобе пажыццёвае карыстанне гэтым памяшканнем або пэўнай яго часткай. Пры наступным

пераходзе права ўласнасці на жылое памяшканне права пажыццёвага карыстання захоўвае сілу.

Права пажыццёвага карыстання неадчужальнае, неперадавальнае і не пераходзіць да спадчыннікаў адпісаннеатрымальніка.

Права пажыццёвага карыстання, дадзенае адпісаннеатрымальніку, не з'яўляецца падставай для пражывання членаў яго сям'і, калі ў тастаменце не ўказана іншае.

5. У выпадку смерці спадчынніка, на якога было ўскладзена тастаментавое адпісанне, або ў выпадку непрыняцця ім спадчыны выкананне тастаментавога адпісання пераходзіць да іншых спадчыннікаў, якія атрымалі яго долю, ці да адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, калі маёмасць стала вымарачнай.

Тастаментавое адпісанне не выконваецца ў выпадку смерці адпісаннеатрымальніка да адкрыцця спадчыны або пасля адкрыцця, але да таго моманту, калі спадчыннік паводле тастамента паспеў прыняць яе.

6. Адпісаннеатрымальнік не адказвае па даўгах спадчынадаўцы.

Артыкул 1055. Ускладанне

1. Тастаментар можа ўскласці на аднаго або некалькіх спадчыннікаў паводле тастамента абавязак ажыццявіць якое-небудзь дзеянне маёмаснага ці немаёмаснага характару, накіраванае на ажыццяўленне агульнакарыснай мэты. Такі ж абавязак можа быць ускладзены на выканаўцу тастамента пры выдзяленні спадчынадаўцам часткі маёмасці для выканання ім ускладання.

Прадметам ускладання можа быць таксама ўтрыманне прыналежных спадчынадаўцу жывёл, нагляд за імі і догляд іх.

2. Да ўскладання, прадметам якога з'яўляюцца дзеянні, якія маюць маёмасны характар, адпаведна прымяняюцца правілы, што ўтрымліваюцца ў артыкуле 1054 гэтага Кодэкса.

3. Выканання ўскладання маюць права патрабаваць у судзе зацікаўленыя асобы, а таксама выканаўца тастамента і любы са спадчыннікаў, паколькі ў тастаменце не прадугледжана іншае.

ГЛАВА 71 УСПАДКАВАННЕ ПАВОДЛЕ ЗАКОНА

Артыкул 1056. Агульныя палажэнні

1. Спадчыннікі паводле закона выклікаюцца да ўспадкавання ў парадку чарговасці, прадугледжанай артыкуламі 1057–1063 гэтага Кодэкса.

Спадчыннікі адной чаргі ўспадкоўваюць у роўных долях, за выключэннем спадчыннікаў, якія ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення (артыкул 1062).

2. Пры ўспадкаванні паводле закона ўсыноўлены і яго нашчадкі, з аднаго боку, і ўсынаўляльнік і яго сваякі – з другога, у поўнай меры прыраўноўваюцца да сваякоў па паходжанні (кроўных сваякоў).

3. Усыноўлены і яго нашчадкі не ўспадкоўваюць паводле закона пасля смерці бацькоў усыноўленага і іншых яго сваякоў па паходжанні, а бацькі ўсыноўленага і іншыя яго сваякі па паходжанні не ўспадкоўваюць паводле закона пасля смерці ўсыноўленага і яго нашчадкаў, за выключэннем выпадкаў, указаных у пункце 4 гэтага артыкула.

4. У выпадках, калі ў адпаведнасці з Кодэксам аб шлюбе і сям'і Рэспублікі Беларусь усыноўлены па рашэнні суда захоўвае правы і абавязкі ў адносінах да аднаго з бацькоў і іншых сваякоў па паходжанні, усыноўлены і яго нашчадкі ўспадкоўваюць паводле закона пасля смерці гэтых сваякоў, а апошнія ўспадкоўваюць паводле закона пасля смерці ўсыноўленага і яго нашчадкаў.

5. Спадчыннікі паводле закона кожнай наступнай чаргі атрымліваюць права на ўспадкаванне ў выпадку адсутнасці спадчыннікаў папярэдняй чаргі, адхілення іх ад спадчыны, непрыняцця імі спадчыны ці адмовы ад яе.

6. Правілы гэтага Кодэкса аб чарговасці выклікання спадчыннікаў паводле закона для ўспадкавання і аб памеры іх долей у спадчыне могуць быць зменены натарыяльна засведчаным пагадненнем зацікаўленых спадчыннікаў, заключаным пасля адкрыцця спадчыны. Такое пагадненне не павінна закранаць правоў спадчыннікаў, якія ў ім не ўдзельнічаюць, а таксама спадчыннікаў, што маюць права на абавязковую долю.

Артыкул 1057. Спадчыннікі першай чаргі

1. Спадчыннікамі паводле закона першай чаргі з'яўляюцца дзеці, сужэнец і бацькі памерлага.

2. Унукі спадчынадаўцы і іх прамыя нашчадкі ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення.

Артыкул 1058. Спадчыннікі другой чаргі

1. Пры адсутнасці ў памерлага спадчыннікаў першай чаргі спадчыннікамі паводле закона другой чаргі з'яўляюцца паўнародныя і непаўнародныя браты і сёстры спадчынадаўцы.

2. Дзеці братаў і сясцёр спадчынадаўцы – яго пляменнікі і пляменніцы ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення.

Артыкул 1059. Спадчыннікі трэцяй чаргі

Пры адсутнасці ў памерлага спадчыннікаў першай і другой чаргі спадчыннікамі паводле закона трэцяй чаргі з'яўляюцца дзядуля і бабуля памерлага як з боку бацькі, так і з боку маці.

Артыкул 1060. Спадчыннікі чацвёртай чаргі

1. Пры адсутнасці ў памерлага спадчыннікаў першай, другой і трэцяй чаргі спадчыннікамі паводле закона чацвёртай чаргі з'яўляюцца паўнародныя і непаўнародныя браты і сёстры бацькоў спадчынадаўцы (дзядзькі і цёткі спадчынадаўцы).

2. Стрыечныя браты і сёстры спадчынадаўцы ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення.

Артыкул 1061. Спадчыннікі наступных чэргаў

1. Пры адсутнасці ў памерлага спадчыннікаў першай, другой, трэцяй і чацвёртай чаргі (артыкулы 1057–1060) права ўспадкоўваць паводле закона атрымліваюць сваякі спадчынадаўцы трэцяй, чацвёртай, пятай і шостаў ступені сваяцтва, якія не адносяцца да спадчыннікаў папярэдніх чэргаў, прычым сваякі больш блізкай ступені сваяцтва адхіляюць ад успадкавання сваякоў больш далёкай ступені сваяцтва.

2. Ступень сваяцтва вызначаецца лікам нараджэнняў, якія аддзяляюць сваякоў адзін ад аднаго. Нараджэнне самога спадчынадаўцы ў гэты лік не ўваходзіць.

3. У адпаведнасці з гэтым артыкулам выклікаюцца да ўспадкавання ў якасці:

1) сваякоў трэцяй ступені сваяцтва – прадзедаў і прабабулі спадчынадаўцы;

2) сваякоў чацвёртай ступені сваяцтва – дзеці родных пляменнікаў і пляменніц спадчынадаўцы (стрыечныя ўнукі і ўнучкі) і родныя браты і сёстры яго дзядуль і бабуль (стрыечныя дзядулі і бабулі);

3) сваякоў пятай ступені сваяцтва – дзеці яго стрыечных унукаў і ўнучак (стрыечныя праўнукі і праўнучкі), дзеці яго стрыечных братоў і сяцёр (стрыечныя пляменнікі і пляменніцы) і дзеці яго стрыечных дзядуль і бабуль (стрыечныя дзядзькі і цёткі);

4) сваякоў шостаі ступені сваяцтва – дзеці яго стрыечных праўнукаў і праўнучак (стрыечныя прапраўнукі і прапраўнучкі), дзеці яго стрыечных пляменнікаў і пляменніц (траюрадныя ўнукі і ўнучкі) і дзеці яго стрыечных дзядзькаў і цёткаў (траюрадныя браты і сёстры).

4. Спадчыннікі адной ступені сваяцтва, якія выклікаюцца да ўспадкавання, успадкоўваюць у роўных долях.

Артыкул 1062. Успадкаванне паводле права прадстаўлення

1. У выпадках, прадугледжаных пунктам 2 артыкула 1057, пунктам 2 артыкула 1058 і пунктам 2 артыкула 1060 гэтага Кодэкса, доля спадчынніка паводле закона, памерлага да адкрыцця спадчыны або адначасова са спадчынадаўцам, пераходзіць паводле права прадстаўлення да яго адпаведных нашчадкаў і дзеліцца паміж імі пароўну.

2. Не ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення нашчадкі спадчынніка паводле закона, пазбаўленага спадчынадаўцам спадчыны, калі аб гэтым указана ў тастаменце (пункт 2 артыкула 1041).

3. Нашчадкі памерлага да адкрыцця спадчыны або адначасова са спадчынадаўцам спадчынніка, які мог быць адхіленым ад успадкавання на падставах, указаных у артыкуле 1038 гэтага Кодэкса, могуць быць адхілены судом ад успадкавання паводле права прадстаўлення, калі суд палічыць, што выкліканне іх да ўспадкавання супярэчыць асновам маралі.

Артыкул 1063. Непрацаздольныя ўтрыманцы спадчынадаўцы

1. Грамадзяне, якія адносяцца да ліку спадчыннікаў паводле закона, указаных у артыкулах 1058–1061 гэтага Кодэкса, і непрацаздольныя на момант адкрыцця спадчыны, але не прыналежаць да кола спадчыннікаў той чаргі, якая выклікаецца да ўспадкавання, успадкоўваюць разам са спадчыннікамі гэтай чаргі, калі не менш чым за год да смерці спадчынадаўцы знаходзіліся на яго ўтрыманні незалежна ад таго, ці пражывалі яны сумесна са спадчынадаўцам. Непрацаздольныя ўтрыманцы, якія выклікаюцца да ўспадкавання на падставе гэтага пункта разам са спадчыннікамі адной з папярэдніх чаргаў, успадкоўваюць не больш за адну чацвёртую частку спадчыны, аднак, калі спадчынадаўца быў абавязаны паводле закона іх утрымліваць, яны ўспадкоўваюць нароўні са спадчыннікамі гэтай чаргі.

2. Да ліку спадчыннікаў паводле закона адносяцца грамадзяне, якія не ўваходзяць у кола спадчыннікаў, указаных у артыкулах 1057–1061 гэтага Кодэкса, але да моманту адкрыцця спадчыны з'яўляліся непрацаздольнымі і не менш за адзін год знаходзіліся на ўтрыманні спадчынадаўцы і пражывалі сумесна з ім. Пры наяўнасці іншых спадчыннікаў паводле закона яны ўспадкоўваюць разам са спадчыннікамі той чаргі, якая выклікаецца да ўспадкавання, аднак не больш за адну чацвёртую частку спадчыны. Пры адсутнасці ў памерлага іншых спадчыннікаў указаныя непрацаздольныя ўтрыманцы спадчынадаўцы ўспадкоўваюць самастойна ў роўных долях.

Артыкул 1064. Права на абавязковую долю ў спадчыне

1. Непаўналетнія або непрацаздольныя дзеці спадчынадаўцы, а таксама яго непрацаздольныя сужэнец і бацькі ўспадкоўваюць незалежна ад зместу тастамента не менш за палавіну долі, якая належала б кожнаму з іх пры ўспадкаванні паводле закона (абавязковая доля).

2. У абавязковую долю залічваецца ўсё, што спадчыннік, які мае права на такую долю, атрымлівае са спадчыны на якой-небудзь падставе, у тым ліку кошт маёмасці, што

складаецца з прадметаў звычайнай хатняй абстаноўкі і ўжытку, і вартасць устаноўленага на карысць такога спадчынніка тастаментавага адпісання.

Абавязковая доля выдзяляецца з незапісанай у тастаменце часткі маёмасці, а калі яе недастаткова, то і за кошт запісанай у тастаменце маёмасці.

Калі ажыццяўленне права на абавязковую долю ў спадчыне пацягне за сабой немагчымасць перадаць спадчынніку паводле тастамента маёмасць, якой спадчыннік, што мае права на абавязковую долю, пры жыцці спадчынадаўцы не карыстаўся, а спадчыннік паводле тастамента карыстаўся для пражывання (жылы дом, кватэра, іншае жылое памяшканне, дача і да т.п.) або выкарыстоўваў у якасці асноўнай крыніцы атрымання сродкаў на існаванне (прылады працы, творчая майстэрня і да т.п.), суд можа з улікам маёмаснага становішча спадчыннікаў, якія маюць права на абавязковую долю, зменшыць памер абавязковай долі.

3. Любыя абмежаванні і абцяжарванні, устаноўленыя ў тастаменце для спадчынніка, які мае права на абавязковую долю ў спадчыне, правадзейныя толькі ў дачыненні да той часткі спадчыны, што пераходзіць да яго, якая перавышае абавязковую долю.

Артыкул 1065. Права сужэнца пры ўспадкаванні

1. Права ўспадкавання, якое належыць сужэнцу ў адпаведнасці з тастаментам або законам, не закранае іншыя яго маёмасныя правы, звязаныя са знаходжаннем у шлюбе са спадчынадаўцам, у тым ліку права ўласнасці на частку маёмасці, сумесна нажытай у шлюбе.

2. Паводле рашэння суда сужэнец можа быць адхілены ад успадкавання паводле закона, за выключэннем успадкавання на падставе артыкула 1064 гэтага Кодэкса, калі будзе даказана, што шлюб са спадчынадаўцам фактычна спыніўся да адкрыцця спадчыны і сужэнцы на працягу не менш чым пяць гадоў да адкрыцця спадчыны пражывалі асобна і не вялі агульную гаспадарку.

Артыкул 1066. Ахова спадчыны і кіраванне ёй

1. Для абароны правоў спадчыннікаў, адпісаннеатрымальнікаў і іншых зацікаўленых асоб натарыус па месцы адкрыцця спадчыны прымае ўказанія ў артыкулах 1067 і 1068 гэтага Кодэкса і іншыя неабходныя меры па ахове спадчыны і кіраванні ёй.

2. Меры па ахове спадчыны або кіраванні ёй прымаюцца натарыусам па заяве аднаго або некалькіх спадчыннікаў, выканаўцы тастамента, органа мясцовага кіравання і самакіравання або іншых асоб, якія дзейнічаюць у інтарэсах захавання спадчыннай маёмасці. Натарыус мае права па ўласнай ініцыятыве прыняць меры па ахове спадчыны або кіраванні ёй.

3. З мэтай выяўлення складу спадчыны і яе аховы натарыус мае права запытваць у банкаў і нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацый звесткі аб грашах (валюце), валютных і іншых каштоўнасцях, якія маюцца ў іх ва ўкладах (дэпазітах), на рахунках або перададзены ім на захоўванне, што належаць спадчынадаўцу. Атрыманыя звесткі натарыус можа паведамляць толькі выканаўцу тастамента і спадчыннікам.

4. Меры па ахове спадчыны і кіраванні ёй ажыццяўляюцца з дня складання вопісу ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 1067 гэтага Кодэкса на працягу тэрміна, які вызначаецца натарыусам з улікам характару і каштоўнасці спадчыны і часу, неабходнага спадчыннікам, але не больш чым на працягу аднаго года.

5. Ахова спадчыны і кіраванне ёй ажыццяўляюцца аплатна (артыкул 1085), калі заканадаўствам не ўстаноўлена іншае.

6. У выпадку, калі спадчынная маёмасць знаходзіцца ў розных месцах, натарыус па месцы адкрыцця спадчыны накіроўвае праз органы юстыцыі натарыусу або службовай асобе, упаўнаважанай ажыццяўляць натарыяльныя дзеянні, па месцы знаходжання

адпаведнай часткі спадчыннай маёмасці абавязковае для выканання даручэнне аб ахове гэтай маёмасці або кіраванні ёй.

Артыкул 1067. Меры па ахове спадчыны

1. Для аховы спадчыны натарыус робіць вопіс спадчыннай маёмасці пры ўдзеле двух сведак, якія адпавядаюць патрабаванням, устаноўленым пунктам 3 артыкула 1044 гэтага Кодэкса, а таксама зацікаўленых асоб, якія пажадалі прысутнічаць пры вопісе маёмасці.

2. Наяўныя грошы (валюта), якія ўваходзяць у склад спадчыны, уносяцца ў дэпазіт натарыуса, дыпламатычнага агента дыпламатычнага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь і консульскай службовай асобы консульскай установы Рэспублікі Беларусь, а валютныя каштоўнасці, вырабы з каштоўных камянёў і металаў і каштоўныя паперы, што не патрабуюць кіравання імі, перадаюцца банку або нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі для захоўвання паводле дагавора ў парадку, прадугледжаным артыкулам 811 гэтага Кодэкса.

3. Зброя, якая ўваходзіць у склад спадчыны, перадаецца натарыусам на захоўванне органам унутраных спраў.

4. Маёмасць, не ўказаная ў пунктах 2 і 3 гэтага артыкула, якая ўваходзіць у склад спадчыны, калі яна не патрабуе кіравання, перадаецца натарыусам паводле дагавора на захоўванне каму-небудзь са спадчыннікаў, а пры немагчымасці перадаць яе спадчыннікам – іншай асобе ў адпаведнасці з рашэннем натарыуса.

5. Парадак вопісу натарыусам спадчыннай маёмасці і прыняцця ім мер па ахове гэтай маёмасці, у тым ліку абавязковыя і іншыя ўмовы дагавораў яе захоўвання, а таксама парадак вызначэння ўзнагароджання за яе захоўванне ўстанаўліваюцца заканадаўствам.

Артыкул 1068. Меры па кіраванні спадчынай

1. Калі ў складзе спадчыны маецца маёмасць, якая патрабуе не толькі аховы, але і кіравання (прадпрыемства, доля ў статутным фондзе гаспадарчага таварыства або суполкі, каштоўныя паперы, выключныя правы і да т.п.), натарыус у адпаведнасці з артыкулам 909 гэтага Кодэкса ў якасці даверніка заключае дагавор давернага кіравання гэтай маёмасцю.

2. Абавязковыя і іншыя ўмовы дагавора давернага кіравання спадчыннай маёмасцю, парадак яго заключэння і вызначэння памеру ўзнагароджання давернаму кіраўніку ўстанаўліваюцца заканадаўствам у адпаведнасці з правіламі главы 52 гэтага Кодэкса, калі іншае не вынікае з сутнасці адносін па даверным кіраванні спадчынай.

ГЛАВА 72 НАБЫЦЦЁ СПАДЧЫНЫ

Артыкул 1069. Прыняцце спадчыны

1. Для набыцця спадчыны спадчыннік павінен яе прыняць.

Для набыцця вымарачнай спадчыны (артыкул 1039) прыняцце спадчыны не патрабуецца. Такая спадчына пераходзіць ва ўласнасць адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі на падставе рашэння суда, якім спадчына прызнаецца вымарачнай.

2. Прыняцце спадчыннікам часткі спадчыны азначае прыняцце ўсёй належнай яму спадчыны, у чым бы яна ні заключалася і дзе б ні знаходзілася.

Не дапускацца прыняцце спадчыны пад умовай або з агаворкамі.

3. Прыняцце спадчыны адным або некалькімі спадчыннікамі не азначае прыняцця спадчыны астатнімі спадчыннікамі.

4. Прынятая спадчына прызнаецца прыналежнай спадчынніку з часу адкрыцця спадчыны незалежна ад моманту дзяржаўнай рэгістрацыі права спадчынніка на гэту маёмасць, калі права падлягае рэгістрацыі.

5. Непрыняцце спадчыннікам спадчыны цягне за сабой тыя ж наступствы, што і яго адмова ад спадчыны без указання асобы, на карысць якой ён адмовіўся ад спадчыны, паколькі іншае не ўстаноўлена законам.

Артыкул 1070. Спосабы прыняцця спадчыны

1. Прыняцце спадчыны ажыццяўляецца падачай натарыусу па месцы адкрыцця спадчыны заявы спадчынніка аб прыняцці спадчыны або яго заявы аб выдачы пасведчання аб праве на спадчыну.

Прыняцце спадчыны праз прадстаўніка магчымае, калі ў даверанасці спецыяльна прадугледжана паўнамоцтва на яе прыняцце.

2. Прызнаецца, калі не даказана іншае, што спадчыннік прыняў спадчыну, калі ён фактычна ўступіў у валоданне або кіраванне спадчыннай маёмасцю, у прыватнасці— калі спадчыннік:

- 1) прыняў меры для захавання маёмасці, да абароны яе ад замаху або дамаганняў трэціх асоб;
- 2) ажыццявіў за свой кошт выдаткі на ўтрыманне маёмасці;
- 3) аплаціў за свой кошт даўгі спадчынадаўцы або атрымаў ад трэціх асоб належныя яму сумы.

Артыкул 1071. Тэрмін для прыняцця спадчыны

1. Спадчына павінна быць прынята на працягу шасці месяцаў з дня адкрыцця спадчыны.

2. Калі права ўспадкавання ўзнікае для іншых асоб у выпадку адмовы спадчынніка ад спадчыны, яны могуць прыняць спадчыну на працягу часткі тэрміну, што застаўся ад указанага ў пункце 1 гэтага артыкула, а калі тэрмін меншы за тры месяцы, то на працягу трох месяцаў.

3. Асобы, для якіх права ўспадкавання ўзнікае толькі ў выпадку непрыняцця спадчыны іншым спадчыннікам, могуць прыняць спадчыну да сканчэння трох месяцаў з дня заканчэння тэрміну, указанага ў пункце 1 гэтага артыкула.

Артыкул 1072. Прыняцце спадчыны па сканчэнні ўстаноўленага тэрміну

1. Па заяве спадчынніка, які прапусціў тэрмін для прыняцця спадчыны (артыкул 1071), суд можа прызнаць яго прыняўшым спадчыну, калі знойдзе, што прычыны пропуску тэрміну ўважлівыя, у прыватнасці— калі ўстаноўціць, што гэты тэрмін быў прапушчаны таму, што спадчыннік не ведаў і не павінен быў ведаць аб адкрыцці спадчыны, і пры ўмове, што спадчыннік, які прапусціў тэрмін для прыняцця спадчыны, звярнуўся ў суд на працягу шасці месяцаў пасля таго, як прычыны пропуску гэтага тэрміну адпалі.

Прызнаўшы спадчынніка прыняўшым спадчыну, суд вырашае пытанні правоў іншых спадчыннікаў на спадчынную маёмасць, якія вынікаюць з гэтага, а таксама прызнае неправдзейнымі выдадзеныя раней пасведчання аб праве на спадчыну. У гэтым выпадку выдача новага пасведчання аб праве на спадчыну не патрабуецца.

2. Спадчына можа быць прынята спадчыннікам па сканчэнні тэрміну, які ўстаноўлены для яе прыняцця, без звароту ў суд пры ўмове згоды на гэта ўсіх астатніх спадчыннікаў, якія прынялі спадчыну. Подпіс гэтых спадчыннікаў пад дакументамі, што змяшчаюць такую згоду, павінны быць засведчаны ў парадку, указаным у пункце 2 артыкула 1083 гэтага Кодэкса. Такое пагадненне спадчыннікаў з'яўляецца падставай для анулявання натарыусам выдадзенага раней пасведчання аб праве на спадчыну і выдачы новага пасведчання.

Калі на падставе выдадзенага раней пасведчання аб праве на спадчыну, у далейшым ануляванага натарыусам, была ажыццёўлена дзяржаўная рэгістрацыя правоў на нерухомую

маёмасць, то выдадзенае натарыусам новае пасведчанне з'яўляецца падставай для ўнясення адпаведных змяненняў у запіс аб дзяржаўнай рэгістрацыі.

3. Спадчыннік, які прыняў спадчыну ў адпаведнасці з гэтым артыкулам пасля сканчэння ўстаноўленага для гэтага тэрміну, мае права на атрыманне належнай яму спадчыны ў адпаведнасці з правіламі артыкулаў 973, 974, 976 і 977 гэтага Кодэкса.

У выпадку, указаным у частцы першай пункта 2 гэтага артыкула, гэтыя правілы прымяняюцца пастолькі, паколькі натарыяльна пасведчаным пагадненнем паміж спадчыннікамі не прадугледжана іншае.

Артыкул 1073. Пераход права на прыняцце спадчыны (спадчынная трансмісія)

1. Калі спадчыннік, выкліканы да ўспадкавання паводле тастамента або паводле закона, памёр пасля адкрыцця спадчыны, не паспеўшы яе прыняць, права на прыняцце належнай яму спадчыны пераходзіць да яго спадчыннікаў. Права на прыняцце спадчыны ў парадку спадчыннай трансмісіі не ўваходзіць у склад спадчыны, якая адкрылася пасля смерці такога спадчынніка.

2. Права прыняць спадчыну, якая належыць памерламу спадчынніку, можа быць ажыццёўлена яго спадчыннікамі на агульных падставах у адпаведнасці з артыкуламі 1069–1072 гэтага Кодэкса.

Калі частка адведзенага для прыняцця спадчыны тэрміну, якая засталася пасля смерці спадчынніка, складае менш за тры месяцы, яна падаўжаецца да трох месяцаў.

Па сканчэнні тэрміну для прыняцця спадчыны спадчыннікі памерлага спадчынніка могуць быць прызнаны судом прыняўшымі спадчыну ў адпаведнасці з артыкулам 1072 гэтага Кодэкса, калі суд знойдзе ўважлівымі прычыны пропуску гэтага тэрміну спадчыннікамі памерлага.

3. Права спадчынніка прыняць частку спадчыны ў якасці абавязковай долі (артыкул 1064) не пераходзіць да яго спадчыннікаў.

Артыкул 1074. Права адмовіцца ад спадчыны

1. Спадчыннік мае права адмовіцца ад спадчыны на працягу тэрміну, устаноўленага для прыняцця спадчыны (артыкул 1071), у тым ліку і ў выпадку, калі ён ужо прыняў спадчыну.

Калі спадчыннік прыняў спадчыну, фактычна ўступіў у валоданне або кіраванне спадчыннай маёмасцю (пункт 2 артыкула 1070), суд можа паводле заявы гэтага спадчынніка прызнаць яго тым, хто адмовіўся ад спадчыны, і па сканчэнні ўстаноўленага тэрміну, калі знойдзе прычыны яго пропуску ўважлівымі.

2. Адмова ад спадчыны не можа быць у далейшым зменена або ўзята назад.

3. Адмова ад спадчыны ажыццяўляецца падачай заявы спадчынніка натарыусу па месцы адкрыцця спадчыны.

У выпадку, калі заява падаецца натарыусу не самім спадчыннікам, падпіс спадчынніка на такой заяве павінен быць засведчаны натарыусам або службовай асобай, упаўнаважанай ажыццяўляць натарыяльныя дзеянні (пункт 6 артыкула 1045).

Адмова ад спадчыны праз прадстаўніка магчымая, калі ў даверанасці спецыяльна прадугледжана паўнамоцтва на такую адмову.

4. Адмова ад спадчыны ў выпадках, калі спадчыннікам з'яўляецца непаўналетні ці грамадзянін, прызнаны недзяздольным або абмежавана дзяздольным, дапускаецца з папярэдняга дазволу органа апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 1075. Адмова ад спадчыны на карысць іншай асобы, адмова ад часткі спадчыны або пад умовай

1. Пры адмове ад спадчыны спадчыннік мае права ўказаць, што ён адмовіўся ад яе на карысць іншых асоб з ліку спадчыннікаў паводле тастамента або спадчыннікаў паводле закона любой чаргі, у тым ліку тых, якія ўспадкоўваюць паводле права прадстаўлення.

Не дапускаецца адмова на карысць іншай асобы:

1) ад маёмасці, якая ўспадкоўваецца паводле тастамента, калі ўся маёмасць спадчынадаўцы адпісана ў тастаменце прызначаным ім спадчыннікам;

2) ад абавязковай долі ў спадчыне (артыкул 1064);

3) калі спадчынніку падпрызначаны спадчыннік (артыкул 1042).

2. Адмова ад спадчыны з агаворкамі або пад умовай не дапускаецца.

3. Адмова ад часткі належнай спадчынніку спадчыны не дапускаецца. Але калі спадчыннік выклікаецца да ўспадкавання і паводле тастамента, і паводле закона, ён мае права адмовіцца ад спадчыны, належнай яму на адной з гэтых падстаў або на абедзвюх падставах.

Артыкул 1076. Права адмовіцца ад атрымання тастаментавага адпісання

1. Адпісаннеатрымальнік мае права адмовіцца ад атрымання тастаментавага адпісання.

Адмова ад часткі належнай адпісаннеатрымальніку маёмасці, адмова на карысць іншай асобы, з агаворкамі або пад умовай не дапускаецца.

2. У выпадку, калі адпісаннеатрымальнік з'яўляецца адначасова спадчыннікам, яго права, прадугледжанае гэтым артыкулам, не залежыць ад яго права прыняць спадчыну або адмовіцца ад яе.

3. Калі адпісаннеатрымальнік адмовіўся ад тастаментавага адпісання, спадчыннік, які абавязаны выканаць тастаментовае адпісанне, вызваляецца ад абавязку яго выканання.

Артыкул 1077. Прырашчэнне спадчынных долей

1. Калі спадчыннік не прыме спадчыну, адмовіцца ад спадчыны без указання іншага спадчынніка, на карысць якога ён адмаўляецца, будзе адхілены ад успадкавання на падставах, указаных у артыкуле 1038 гэтага Кодэкса, або ў выніку прызнання тастамента неправадзейным, то частка спадчыны, якая належала б такому адпаламу спадчынніку, паступае да спадчыннікаў паводле закона, выкліканым да ўспадкавання, і размяркоўваецца паміж імі прапарцыянальна іх спадчынным долям.

Калі спадчынадаўца запісаў у тастаменце ўсю маёмасць прызначаным ім спадчыннікам, частка спадчыны, што належала спадчынніку, які адмовіўся ад спадчыны або адпаў па іншых указаных вышэй прычынах, паступае да астатніх спадчыннікаў паводле тастамента і размяркоўваецца паміж імі прапарцыянальна іх спадчынным долям, паколькі іншае не прадугледжана тастаментам.

2. Правілы, якія ўтрымліваюцца ў пункце 1 гэтага артыкула, не прымяняюцца, калі спадчынніку, які адмовіўся або адпаў па іншых прычынах, падпрызначаны спадчыннік (пункт 2 артыкула 1042).

Артыкул 1078. Агульная ўласнасць спадчыннікаў на спадчыну

Пры ўспадкаванні паводле закона, калі спадчынная маёмасць пераходзіць да двух або некалькіх спадчыннікаў, і пры ўспадкаванні паводле тастамента, калі яна адпісана ў тастаменце двум або некалькім спадчыннікам без указання канкрэтных рэчаў і правоў, якія атрымліваюцца ў спадчыну кожным з іх, маёмасць паступае з дня адкрыцця спадчыны ў агульную долеваю ўласнасць спадчыннікаў. Да агульнай уласнасці спадчыннікаў на спадчынную маёмасць прымяняюцца правілы главы 16 гэтага Кодэкса аб агульнай долевай уласнасці, калі іншае не ўстаноўлена правіламі гэтага Кодэкса аб атрыманні ў спадчыну.

Артыкул 1079. Раздел спадчыны паводле пагаднення паміж спадчыннікамі

1. Маёмасць, якая ўваходзіць у склад спадчыны і знаходзіцца ў агульнай долевай уласнасці двух або некалькіх спадчыннікаў, можа быць раздзелена паводле пагаднення паміж імі.

2. Пагадненне аб раззеле спадчыны, у тым ліку аб выдзеле з яе долі аднаго са спадчыннікаў, калі яно заключана да выдачы пасведчання аб праве на спадчыну і натарыяльна пасведчана, з’яўляецца падставай для выдачы спадчыннікам пасведчання аб праве на спадчыну (артыкул 1083) з указаннем у пасведчанні канкрэтных рэчаў.

3. Пагадненне спадчыннікаў аб раззеле спадчыны, калі яно заключана на працягу шасці месяцаў пасля выдачы пасведчання аб праве на спадчыну і натарыяльна пасведчана, з’яўляецца падставай для дзяржаўнай рэгістрацыі спадчыннікамі іх права на нерухомую маёмасць у адпаведнасці з гэтым пагадненнем.

4. Выключаны.

Артыкул 1080. Раздел спадчыны судом

Пры недасягненні спадчыннікамі пагаднення аб раззеле спадчыны, у тым ліку аб выдзеле з яе долі аднаго са спадчыннікаў, раздел выконваецца ў судовым парадку ў адпаведнасці з артыкулам 255 гэтага Кодэкса.

Артыкул 1081. Ахова інтарэсаў дзіцяці пры раззеле спадчыны

1. Пры наяўнасці зачатага, але яшчэ не народжанага спадчынніка— раздел спадчыны можа быць выкананы толькі пасля нараджэння такога спадчынніка.

2. Для аховы інтарэсаў непаўналетніх да ўдзелу ў складанні пагаднення аб раззеле спадчыны (артыкул 1079) і да разгляду ў судзе справы аб раззеле спадчыны (артыкул 1080) павінен быць запрошаны прадстаўнік органа апекі і апекавальніцтва.

Артыкул 1082. Пераважнае права на пэўныя аб’екты са складу спадчыны пры яе раззеле

1. Спадчыннік, які валодае сумесна са спадчынадаўцам правам агульнай уласнасці на непадзельную рэч (артыкул 133), доля ў праве на якую ўваходзіць у склад спадчыны, мае пры раззеле спадчыны пераважнае права на атрыманне ў лік сваёй спадчыннай долі рэчы, якая знаходзіцца ў агульнай уласнасці.

2. Спадчыннік, які пастаянна карыстаўся сумесна са спадчынадаўцам або самастойна непадзельнай рэччу (артыкул 133), якая ўваходзіць у склад спадчыны, мае пры раззеле спадчыны пераважнае права на атрыманне ў лік сваёй спадчыннай долі гэтай рэчы. Спадчыннікі, для якіх жылы дом, кватэра або іншае жылое памяшканне, якія належалі спадчынадаўцу, на працягу года да адкрыцця спадчыны з’яўляліся адзіным месцам пастаяннага пражывання, маюць пры раззеле спадчыны пераважнае права на атрыманне ў лік іх спадчынных долей гэтага жыллага памяшкання, а таксама дамашняга начыння і прадметаў хатняга ўжытку, якія знаходзяцца ў гэтым памяшканні.

3. Несуразмернасць маёмасці, аб пераважным праве на атрыманне якой заяўляе спадчыннік на падставе гэтага артыкула, яго спадчыннай долі ліквідуецца перадачай астатнім спадчыннікам іншай маёмасці са складу спадчыны ці іншай кампенсацыяй, у тым ліку выплатай адпаведнай грашовай сумы. Калі пагадненнем паміж усімі спадчыннікамі не ўстаноўлена іншае, ажыццяўленне кім-небудзь з іх пераважнага права магчымае пасля прадастаўлення адпаведнай кампенсацыі іншым спадчыннікам.

Артыкул 1083. Пасведчанне аб праве на спадчыну

1. Пасведчанне аб праве на спадчыну выдаецца па месцы адкрыцця спадчыны натарыусам або службовай асобай, якой прадастаўлена права ажыццяўлення такога натарыяльнага дзеяння.

2. Пасведчанне аб праве на спадчыну выдаецца па заяве спадчынніка, які прыняў спадчыну або прымае яе, падачай гэтай заявы (артыкул 1070). У выпадку, калі заява аб

выдачы пасведчання аб праве на спадчыну пададзена натарыусу не самім спадчыннікам, подпіс спадчынніка на заяве павінен быць засведчаны натарыусам або службовай асобай, упаўнаважанай ажыццяўляць натарыяльныя дзеянні (пункт 6 артыкул 1045). Па жаданні спадчыннікаў пасведчанне можа быць выдадзена ўсім спадчыннікам разам або кожнаму спадчынніку паасобку.

3. У выпадку выяўлення пасля выдачы пасведчання аб праве на спадчыну спадчыннай маёмасці, на якую пасведчанне не было выдадзена, выдаецца дадатковае пасведчанне аб праве на спадчыну.

Артыкул 1084. Тэрміны выдачы пасведчання аб праве на спадчыну

1. Пасведчанне аб праве на спадчыну выдаецца спадчыннікам па сканчэнні шасці месяцаў з дня адкрыцця спадчыны, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

2. Пры ўспадкаванні як паводле закона, так і паводле тастамента пасведчанне аб праве на спадчыну можа быць выдадзена раней за сканчэнне шасці месяцаў з дня адкрыцця спадчыны, калі маюцца дакладныя даныя аб тым, што акрамя асоб, якія звярнуліся па выдачу пасведчання, іншых спадчыннікаў у дачыненні да спадчыны або яе адпаведнай часткі няма.

3. Выдача пасведчання аб праве на спадчыну можа быць прыпынена паводле пастановы суда ў выпадку спрэчкі аб праве ўласнасці на спадчынную маёмасць.

Артыкул 1085. Пакрыццё выдаткаў, выкліканых смерцю спадчынадаўцы, аховай спадчыны і кіраваннем ёй

1. Неабходныя выдаткі, выкліканыя перадсмяротнай хваробай спадчынадаўцы, выдаткі на пахаванне спадчынадаўцы, а таксама выдаткі, звязаныя з аховай або кіраваннем спадчыннай маёмасцю, пакрываюцца за кошт спадчыны ў межах яе вартасці.

2. Да атрымання спадчыннікамі пасведчання аб праве на спадчыну патрабаванні аб пакрыцці выдаткаў, указаных у пункце 1 гэтага артыкула, могуць быць прад'яўлены да спадчынніка, які прыняў спадчыну, або да выканаўцы тастамента. Пры адсутнасці ўказаных асоб выплата неабходных сум, у тым ліку з укладу (дэпазіту) або з рахунка спадчынадаўцы, можа быць зроблена па рашэнні натарыуса. У выпадку адмовы ў задавальненні патрабаванняў спрэчка вырашаецца судом.

3. Пасля атрымання спадчыннікамі пасведчання аб праве на спадчыну выдаткі, указаныя ў пункце 1 гэтага артыкула, пакрываюцца спадчыннікамі ў межах вартасці спадчыннай маёмасці, якая перайшла да кожнага з іх, да пагашэння патрабаванняў па даўгах спадчынадаўцы.

Артыкул 1086. Адказнасць спадчыннікаў па даўгах спадчынадаўцы

1. Кожны са спадчыннікаў, хто прыняў спадчыну, адказвае па даўгах спадчынадаўцы ў межах вартасці спадчыннай маёмасці, якая перайшла да яго.

2. Спадчыннік, які прыняў спадчыну ў выніку спадчыннай трансмісіі (артыкул 1073), адказвае ў межах вартасці гэтай спадчыннай маёмасці па даўгах спадчынадаўцы, якому гэта маёмасць належала, і не адказвае гэтай маёмасцю па даўгах спадчынніка, ад якога да яго перайшло права на прыняцце спадчыны.

Спадчыннік, які атрымаў спадчынную маёмасць як непасрэдна ў выніку адкрыцця спадчыны, так і ў выніку спадчыннай трансмісіі (артыкул 1073), не адказвае па даўгах спадчынніка, ад якога да яго перайшло права на прыняцце спадчыны, а па даўгах спадчынадаўцы адказвае ў межах вартасці спадчыннай маёмасці, атрыманай на абедзвюх падставах.

3. Спадчыннікі адказваюць па даўгах спадчынадаўцы салідарна (артыкул 304), але кожны з іх адказвае ў межах, указаных у пункце 1 гэтага артыкула.

4. Крэдыторы спадчынадаўцы маюць права на працягу тэрміну іскавай даўнасці прад'явіць свае патрабаванні спадчыннікам, якія прынялі спадчыну. Да прыняцця спадчыны патрабаванні крэдытораў могуць быць прад'яўлены да выканаўцы тастамента або заяўлены да спадчыннай маёмасці. У апошнім выпадку разгляд іску прыпыняецца да прыняцця спадчыны спадчыннікамі або пераходу яе як вымарачнай да адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

ГЛАВА 73

АСАБЛІВАСЦІ ЎСПАДКАВАННЯ АСОБНЫХ ВІДАЎ МАЁМАСЦІ

Артыкул 1087. Успадкаванне права на вартасць долі ў гаспадарчай суполцы і на вартасць паю ў вытворчым кааператыве

1. У склад спадчыны ўдзельніка поўнай суполкі або поўнага супольніка ў камандытнай суполцы ўваходзіць права на вартасць долі гэтага ўдзельніка ў статутным фондзе суполкі, калі іншае не прадугледжана ўстаноўчым дагаворам. У выпадку прыняцця спадчынніка ў лік удзельнікаў поўнай суполкі (пункт 1 артыкула 78) або ў якасці поўнага супольніка ў камандытную суполку вартасць долі яму не выплачваецца. Спадчыннікі ўдзельніка поўнай суполкі або поўнага супольніка ў камандытнай суполцы нясуць адказнасць па абавязацельствах суполкі перад трэцімі асобамі ў парадку, прадугледжаным артыкулам 72 гэтага Кодэкса.

2. У склад спадчыны члена вытворчага кааператыва ўваходзіць права на вартасць паю памерлага члена кааператыва. У выпадку прыняцця спадчынніка ў члены кааператыва (пункт 4 артыкула 111) вартасць паю яму не выплачваецца.

Артыкул 1088. Успадкаванне долі (паю) укладчыка ў камандытнай суполцы, удзельніка (акцыянера) гаспадарчага таварыства і члена спажывецкага кааператыва

1. У склад спадчыны ўдзельніка камандытнай суполкі, які з'яўляўся ўкладчыкам, уваходзіць доля гэтага ўкладчыка ў статутным фондзе таварыства.

2. У склад спадчыны ўдзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю ўваходзіць доля гэтага ўдзельніка ў статутным фондзе таварыства, калі статутам таварыства не прадугледжана, што такі пераход долі да спадчыннікаў дапускаецца толькі са згоды астатніх удзельнікаў таварыства. Адмова ў згодзе на пераход долі цягне за сабой абавязак таварыства выплаціць спадчыннікам яе вартасць у парадку, прадугледжаным пунктам 6 артыкула 92 гэтага Кодэкса і статутам таварыства.

3. У склад спадчыны ўдзельніка акцыянернага таварыства (акцыянера) уваходзяць акцыі, якія яму належалі.

4. У склад спадчыны члена спажывецкага кааператыва ўваходзіць пай памерлага члена кааператыва.

5. Спадчыннік удзельніка камандытнай суполкі, які з'яўляўся ўкладчыкам, удзельніка таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю ці акцыянера ў акцыянерным таварыстве становіцца ўдзельнікам (акцыянерам) адпаведнай суполкі або таварыства, за выключэннем выпадку, калі паводле статута таварыства з абмежаванай адказнасцю або таварыства з дадатковай адказнасцю для гэтага патрабуецца згода ўдзельнікаў таварыства і ў такой згодзе адмоўлена.

6. Спадчыннік члена спажывецкага кааператыва валодае правам быць прынятым у члены адпаведнага кааператыва.

7. Вырашэнне пытання аб тым, хто са спадчыннікаў можа быць прыняты ў гаспадарчую суполку або таварыства ці ў спажывецкі кааператыв у выпадку, калі правы

спадчынадаўцы да адпаведнай юрыдычнай асобы перайшлі да некалькіх спадчыннікаў, а таксама парадак, спосабы і тэрміны выплаты спадчыннікам, якія не сталі ўдзельнікамі суполкі, таварыства або кааператыва, належных ім сум або выдачы замест іх маёмасці ў натуре вызначаюцца заканадаўствам аб гаспадарчых суполках і таварыствах, аб спажывецкіх кааператывах і ўстаноўчымі дакументамі адпаведнай юрыдычнай асобы.

Артыкул 1089. Успадкаванне рэчаў, абмежавана абаратаздольных

Рэчы, што належалі памерламу на праве ўласнасці, знаходжанне якіх у абароце дапускаецца па спецыяльным дазvole (грамадзянская зброя і інш.), уваходзяць у склад спадчыны і ўспадкоўваюцца ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам з захаваннем устаноўленага заканадаўствам парадку абароту адпаведнай маёмасці.

Указаныя рэчы, якія ўваходзяць у склад спадчыны, адбіраюцца і бяруцца на адказнае захоўванне ўпаўнаважанымі органамі дзяржаўнага кіравання (службовымі асобамі) у парадку, устаноўленым заканадаўствам.

На прыняцце спадчыны, у склад якой уваходзяць указаныя рэчы, не патрабуецца спецыяльнага дазволу. Пры гэтым не дапускаецца прыняцце спадчыны спосабамі, якія парушаюць устаноўлены заканадаўствам парадак абароту адпаведнай маёмасці.

Спадчыннік, які не мае спецыяльнага дазволу, не можа валодаць і карыстацца абмежавана абаратаздольнымі рэчамі, а таксама распараджацца імі інакш, чым гэта прадугледжана артыкулам 239 гэтага Кодэкса.

Калі спадчыннік не звярнуўся па атрыманне спецыяльнага дазволу на працягу тэрміну, прадугледжанага заканадаўствам, або яму адмоўлена ў выдачы такога дазволу, яго права ўласнасці на ўказаныя рэчы падлягае спыненню ў адпаведнасці з артыкулам 239 гэтага Кодэкса.

Артыкул 1090. Успадкаванне нявыплачаных сум зароботнай платы, пенсій, дапамог і выплат па пакрыцці шкоды

1. Права на атрыманне сум зароботнай платы і прыраўнаваных да яе выплат, пенсій, дапамог па сацыяльным страхаванні, іншых дапамог і выплат па пакрыцці шкоды жыццю або здароўю, якія падлягалі выплаце грамадзяніну, але не былі атрыманы ім пры жыцці з якой-небудзь прычыны, належыць членам сям'і, якія пражывалі сумесна з памерлым членам сям'і, а таксама яго непрацаздольным утрыманцам незалежна ад таго, ці пражывалі яны сумесна з памерлым.

2. Патрабаванні аб выплаце сум на падставе пункта 1 гэтага артыкула могуць быць прад'яўлены да абавязаных асоб на працягу шасці месяцаў з дня адкрыцця спадчыны.

3. Калі асоб, якія мелі б на падставе пункта 1 гэтага артыкула права на атрыманне сум, не выплачаных памерламу, няма ці яны не прад'явілі патрабаванняў аб выплаце гэтых сум ва ўстаноўлены тэрмін, адпаведныя сумы ўключаюцца ў склад спадчыны і ўспадкоўваюцца на агульных падставах, устаноўленых гэтым Кодэксам.

Артыкул 1091. Успадкаванне маёмасці, прадастаўленай Рэспублікай Беларусь або адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкай безаплатна або на льготных умовах

Сродкі транспарту і іншая маёмасць, прадастаўленыя грамадзяніну Рэспублікай Беларусь або адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкай безаплатна або на льготных умовах у сувязі з яго інваліднасцю або іншымі падобнымі акалічнасцямі, уваходзяць у склад спадчыны і ўспадкоўваюцца на агульных падставах, устаноўленых гэтым Кодэксам, за выключэннем выпадкаў, калі з устаноўленых заканадаўствам умоў прадастаўлення гэтай маёмасці вынікае, што яна перадаецца толькі ў карыстанне.

Артыкул 1092. Успадкаванне дзяржаўных узнагарод і ганаровых знакаў

1. Дзяржаўныя ўзнагароды, якіх быў удастоены грамадзянін і на якія распаўсюджваецца заканадаўства аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь, не ўваходзяць у склад спадчыны. Перадача гэтых узнагарод пасля смерці ўзнагароджанага іншым асобам ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь.

2. Дзяржаўныя ўзнагароды, якія належалі спадчынадаўцу і на якія не распаўсюджваецца заканадаўства аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь, ганаровыя, памятныя і іншыя знакі, у тым ліку ўзнагароды і знакі ў складзе калекцый, уваходзяць у склад спадчыны і ўспадкоўваюцца на агульных падставах, устаноўленых гэтым Кодэксам.

РАЗДЗЕЛ VII МІЖНАРОДНАЕ ПРЫВАТНАЕ ПРАВА

ГЛАВА 74 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1093. Вызначэнне права, якое падлягае прымяненню да грамадзянска-прававых адносін, ускладненых замежным элементам

1. Права, якое падлягае прымяненню да грамадзянска-прававых адносін з удзелам замежных грамадзян або замежных юрыдычных асоб ці ўскладненых іншым замежным элементам, вызначаецца на падставе Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, гэтага Кодэкса, іншых заканадаўчых актаў, міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь і міжнародных звычаяў, якія не супярэчаць заканадаўству Рэспублікі Беларусь.

2. Пагадненне бакоў аб выбары права павінна быць яўна выражана або прама вынікаць з умоў дагавора і акалічнасцей справы, якія разглядаюцца ў іх сукупнасці.

3. Калі ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага артыкула немагчыма вызначыць права, якое падлягае прымяненню, прымяняецца права, найбольш цесна звязанае з грамадзянска-прававымі адносінамі, ускладненымі замежным элементам.

4. Правілы гэтага раздзела аб вызначэнні права, якое падлягае прымяненню судом, адпаведна прымяняюцца іншымі organамі, надзеленымі правамоцтвамі вырашаць пытанне аб праве, якое падлягае прымяненню.

Артыкул 1094. Кваліфікацыя юрыдычных паняццяў

1. Пры вызначэнні права, якое падлягае прымяненню, суд грунтуецца на тлумачэнні юрыдычных паняццяў у адпаведнасці з правам краіны суда, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

2. Калі юрыдычныя паняцці, якія патрабуюць прававой кваліфікацыі, не вядомыя праву краіны суда або вядомыя пад іншай назвай або з іншым зместам і не могуць быць вызначаны шляхам тлумачэння паводле права краіны суда, то пры іх кваліфікацыі можа прымяняцца права замежнай дзяржавы.

Артыкул 1095. Устанаўленне зместу нормаў замежнага права

1. Пры прымяненні замежнага права суд або іншы дзяржаўны орган устанаўлівае змест яго нормаў у адпаведнасці з іх афіцыйным тлумачэннем, практыкай прымянення і дактрынай у адпаведнай замежнай дзяржаве.

2. З мэтай устанаўлення зместу нормаў замежнага права суд можа звярнуцца ва ўстаноўленым парадку па садзейнічанне і растлумачэнне да Міністэрства юстыцыі, іншых кампетэнтных дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь, у тым ліку тых, якія знаходзяцца за мяжой, ці прыцягнуць экспертаў.

3. Асобы, якія ўдзельнічаюць у справе, маюць права прадстаўляць дакументы, што пацвярджаюць змест нормаў замежнага права, на якія яны спасылаюцца для абгрунтавання сваіх патрабаванняў або прэрэчанняў, і іншым чынам садзейнічаць суду ва ўстанаўленні зместу гэтых нормаў.

4. Калі змест нормаў замежнага права, нягледзячы на прынятыя ў адпаведнасці з гэтым артыкулам меры ў разумныя тэрміны, не ўстаноўлены, прымяняецца права Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1096. Зваротная адсылка і адсылка да права трэцяй краіны

1. Любая адсылка да замежнага права ў адпаведнасці з правіламі гэтага раздзела, акрамя выпадкаў, прадугледжаных гэтым артыкулам, павінна разглядацца як адсылка да матэрыяльнага, а не калізійнага права адпаведнай краіны.

2. Зваротная адсылка да права Рэспублікі Беларусь і адсылка да права трэцяй краіны прымяняюцца ў выпадках прымянення замежнага права згодна з артыкулам 1103, пунктамі 1, 3, 5 артыкула 1104, артыкуламі 1106 і 1109 гэтага Кодэкса.

Артыкул 1097. Наступствы ўнікнення акта заканадаўства

Неправадзейнымі з'яўляюцца пагадненні і іншыя дзеянні ўдзельнікаў адносін, якія рэгулююцца грамадзянскім заканадаўствам і накіраваны на тое, каб унікнуць правілаў гэтага раздзела аб падлеглым прымяненню праве падпарадкаваць адпаведныя адносіны іншаму праву. У гэтым выпадку прымяняецца права адпаведнай дзяржавы, якое падлягае прымяненню ў адпаведнасці з гэтым раздзелам.

Артыкул 1098. Узаемнасць

1. Суд прымяняе замежнае права незалежна ад таго, ці прымяняецца ў адпаведнай замежнай дзяржаве да аналагічных адносін права Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадкаў, калі прымяненне замежнага права на пачатках узаемнасці прадугледжана заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

2. Калі прымяненне замежнага права залежыць ад узаемнасці, мяркуецца, што яна існуе, паколькі не даказана іншае.

Артыкул 1099. Агаворка аб публічным парадку

Замежнае права не прымяняецца ў выпадках, калі яго прымяненне супярэчыла б асновам правапарадку (публічнаму парадку) Рэспублікі Беларусь, а таксама ў іншых выпадках, прама прадугледжаных заканадаўчымі актамі. У гэтых выпадках прымяняецца права Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1100. Прымяненне імператыўных нормаў

1. Правілы гэтага раздзела не закранаюць дзеянні імператыўных нормаў права Рэспублікі Беларусь, якія рэгулююць адпаведныя адносіны незалежна ад права, якое падлягае прымяненню.

2. Пры прымяненні права якой-небудзь краіны (акрамя Рэспублікі Беларусь), згодна з правіламі гэтага раздзела, суд можа прымяніць імператыўныя нормы права іншай краіны, якія маюць цесную сувязь з адносінамі, што разглядаюцца, калі, згодна з правам гэтай

краіны, такія нормы павінны рэгуляваць адпаведныя адносіны незалежна ад права, якое падлягае прымяненню. Пры гэтым суд павінен прымаць пад увагу прызначэнне і характар такіх нормаў, а таксама наступствы іх прымянення.

Артыкул 1101. Прымяненне права краіны з множнасцю прававых сістэм

У выпадках, калі падлягае прымяненню права краіны, у якой дзейнічаюць некалькі тэрытарыяльных або іншых прававых сістэм, прымяняецца прававая сістэма ў адпаведнасці з правам гэтай краіны.

Артыкул 1102. Рэторсіі

Урадам Рэспублікі Беларусь могуць быць устаноўлены сустрэчныя абмежаванні (рэторсіі) у дачыненні да правоў грамадзян і арганізацый тых дзяржаў, у якіх маюцца спецыяльныя абмежаванні правоў грамадзян і арганізацый Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 75 КАЛІЗІЙНЫЯ НОРМЫ

§ 1. Асобы

Артыкул 1103. Асабісты закон фізічнай асобы

1. Асабістым законам фізічнай асобы лічыцца права краіны, грамадзянства (падданства) якой гэта асоба мае. Пры наяўнасці ў асобы грамадзянства (падданства) дзвюх або больш дзяржаў асабістым законам лічыцца права краіны, з якой асоба найбольш цесна звязана. Калі асоба разам з грамадзянствам Рэспублікі Беларусь мае грамадзянства (падданства) дзвюх або больш замежных дзяржаў, яе асабістым законам лічыцца права Рэспублікі Беларусь.

2. Асабістым законам фізічнай асобы, якая не мае доказаў сваёй прыналежнасці да грамадзянства (падданства) якой-небудзь дзяржавы, лічыцца права краіны, у якой гэта асоба пастаянна пражывае.

3. Асабістым законам фізічнай асобы, якой прадастаўлены статус бежанца або іншыя формы абароны, у дзяржаве, якая не з'яўляецца дзяржавай яе грамадзянства (падданства), з'яўляецца права краіны, у якой гэта асоба пастаянна пражывае.

Артыкул 1104. Праваздольнасць і дзеяздольнасць фізічнай асобы

1. Праваздольнасць і дзеяздольнасць фізічнай асобы вызначаюцца яе асабістым законам.

2. Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства карыстаюцца ў Рэспубліцы Беларусь грамадзянскай праваздольнасцю нароўні з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, калі іншае не вызначана Канстытуцыяй, законам і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

3. Грамадзянская дзеяздольнасць фізічнай асобы ў адносінах да здзелак, якія заключаюцца ў Рэспубліцы Беларусь, і абавязацельстваў, што ўзнікаюць у выніку прычынення шкоды ў Рэспубліцы Беларусь, вызначаецца паводле заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

4. Здольнасць фізічнай асобы, якая ажыццяўляе прадпрымальніцкую дзейнасць, быць індывідуальным прадпрымальнікам і мець звязаныя з гэтым правы і абавязкі вызначаецца паводле права краіны, дзе фізічная асоба зарэгістравана ў якасці індывідуальнага прадпрымальніка. Пры адсутнасці краіны рэгістрацыі прымяняецца права краіны асноўнага месца ажыццяўлення індывідуальнай прадпрымальніцкай дзейнасці.

5. Прызнанне фізічнай асобы недзеяздольнай або абмежавана дзеяздольнай падпарадкоўваецца праву краіны суда.

Артыкул 1105. Прызнанне фізічнай асобы адсутнай без вестак і аб'яўленне яе памерлай

Прызнанне фізічнай асобы адсутнай без вестак і аб'яўленне яе памерлай падпарадкоўваецца праву краіны суда.

Артыкул 1106. Імя фізічнай асобы

Правы фізічнай асобы на імя, яго выкарыстанне і абарону вызначаюцца яе асабістым законам, паколькі іншае не вынікае з правілаў, прадугледжаных часткай другой пункта 2 і пунктам 4 артыкула 18, артыкуламі 1115 і 1132 гэтага Кодэкса.

Артыкул 1107. Выключаны.

Артыкул 1108. Выключаны.

Артыкул 1109. Апека і апекавальніцтва

1. Апека або апекавальніцтва над непаўналетнімі, недзеяздольнымі або абмежаванымі ў дзеяздольнасці паўналетнімі асобамі ўстанаўліваецца і адмяняецца паводле асабістага закона асобы, у адносінах да якой устанаўліваецца або адмяняецца апека або апекавальніцтва.

2. Абавязак апекуна (апекавальніка) прыняць апякунства (апекавальніцтва) вызначаецца паводле асабістага закона асобы, якая прызначаецца апекуном (апекавальнікам).

3. Праваадносіны паміж апекуном (апекавальнікам) і асобай, якая знаходзіцца пад апекай (апекавальніцтвам), вызначаюцца паводле права краіны, установа якой прызначыла апекуна (апекавальніка). Аднак калі асоба, якая знаходзіцца пад апекай (апекавальніцтвам), пражывае ў Рэспубліцы Беларусь, прымяняецца права Рэспублікі Беларусь, калі яно больш спрыяльнае для гэтай асобы.

4. Апека (апекавальніцтва), устаноўленая над грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, якія пражываюць за межамі Рэспублікі Беларусь, прызнаецца правадзейнай у Рэспубліцы Беларусь, калі супраць устанаўлення апекі (апекавальніцтва) або супраць яе прызнання няма заснаваных на заканадаўстве пераважных адпаведнай консульскай установы Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1110. Праваздольнасць замежных арганізацый, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі паводле замежнага права

Грамадзянская праваздольнасць замежных арганізацый, якія не з'яўляюцца юрыдычнымі асобамі паводле замежнага права, вызначаецца паводле права краіны, дзе арганізацыя заснавана.

Артыкул 1111. Закон юрыдычнай асобы

Законам юрыдычнай асобы лічыцца права краіны, дзе гэта юрыдычная асоба заснавана.

Артыкул 1112. Праваздольнасць замежнай юрыдычнай асобы

1. Грамадзянская праваздольнасць замежнай юрыдычнай асобы вызначаецца паводле права краіны, дзе заснавана юрыдычная асоба.

2. Замежная юрыдычная асоба не можа спасылацца на абмежаванне паўнамоцтваў яе органа або прадстаўніка на заключэнне здзелкі, не вядомае праву краіны, у якой орган або прадстаўнік замежнай юрыдычнай асобы заключыў здзелку.

Артыкул 1113. Нацыянальны рэжым дзейнасці замежных юрыдычных асоб у Рэспубліцы Беларусь

Замежныя юрыдычныя асобы ажыццяўляюць у Рэспубліцы Беларусь прадпрымальніцкую і іншую дзейнасць, якая рэгулюецца грамадзянскім заканадаўствам, у адпаведнасці з правіламі, устаноўленымі гэтым заканадаўствам для такой дзейнасці юрыдычных асоб Рэспублікі Беларусь, калі заканадаўствам Рэспублікі Беларусь для замежных юрыдычных асоб не прадугледжана іншае.

Артыкул 1114. Удзел дзяржавы ў грамадзянска-прававых адносінах з замежным элементам

Да грамадзянска-прававых адносін з замежным элементам з удзелам дзяржавы правілы гэтага раздзела прымяняюцца на агульных падставах, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

§ 2. Права, якое падлягае прымяненню да асабістых немаёмасных правоў

Артыкул 1115. Абарона асабістых немаёмасных правоў

Да асабістых немаёмасных правоў прымяняецца права краіны, дзе мела месца дзеянне або іншая акалічнасць, якая паслужыла падставай для патрабавання аб абароне такіх правоў.

§ 3. Здзелкі, прадстаўніцтва, іскавая даўнасць

Артыкул 1116. Форма здзелкі

1. Форма здзелкі падпарадкоўваецца праву месца яе заключэння. Аднак здзелка, заключаная за мяжой, не можа быць прызнана неправадзейнай у выніку незахавання формы, калі выкананы патрабаванні права Рэспублікі Беларусь.

2. Знешнеэканамічная здзелка, адным з удзельнікаў якой з'яўляецца хоць бы адна юрыдычная асоба Рэспублікі Беларусь або грамадзянін Рэспублікі Беларусь, заключаецца незалежна ад месца заключэння здзелкі ў пісьмовай форме.

3. Форма здзелкі ў адносінах да нерухомай маёмасці падпарадкоўваецца праву краіны, дзе знаходзіцца гэта маёмасць, а ў дачыненні да нерухомай маёмасці, якая зарэгістравана ў Рэспубліцы Беларусь, – праву Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1117. Даверанасць

Форма і тэрмін дзеяння даверанасці вызначаюцца паводле права краіны, дзе выдадзена даверанасць. Аднак даверанасць не можа быць прызнана неправадзейнай у выніку незахавання формы, калі апошняя адпавядае патрабаванням права Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1118. Іскавая даўнасць

1. Іскавая даўнасць вызначаецца паводле права краіны, якое прымяняецца для рэгулявання адпаведных адносін.

2. Патрабаванні, на якія іскавая даўнасць не распаўсюджваецца, вызначаюцца паводле права Рэспублікі Беларусь, калі хоць бы адзін з удзельнікаў адпаведных адносін з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь або юрыдычнай асобай Рэспублікі Беларусь.

§ 4. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы

Артыкул 1119. Агульныя палажэнні аб праве, якое прымяняецца да права ўласнасці і іншых рэчавых правоў

1. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на нерухомую і рухомую маёмасць вызначаюцца паводле права краіны, дзе гэта маёмасць знаходзіцца, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі.

2. Прыналежнасць маёмасці да нерухомах або рухомах рэчаў, а таксама іншая юрыдычная кваліфікацыя маёмасці вызначаюцца паводле права краіны, дзе гэта маёмасць знаходзіцца.

Артыкул 1120. Узнікненне і спыненне права ўласнасці і іншых рэчавых правоў

1. Узнікненне і спыненне права ўласнасці і іншых рэчавых правоў на маёмасць, якая з'яўляецца прадметам здзелкі, вызначаюцца паводле права месца заключэння здзелкі, калі іншае не ўстаноўлена пагадненнем бакоў.

2. Узнікненне і спыненне права ўласнасці і іншых рэчавых правоў на маёмасць не па здзелцы вызначаюцца паводле права краіны, дзе гэта маёмасць знаходзілася ў момант, калі мела месца дзеянне або іншая акалічнасць, якая паслужыла падставай для ўзнікнення ці спынення права ўласнасці і іншых рэчавых правоў, калі іншае не прадугледжана заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Узнікненне права ўласнасці і іншых рэчавых правоў на маёмасць у выніку набыўной даўнасці вызначаецца правам краіны, дзе маёмасць знаходзілася ў момант заканчэння тэрміну набыўной даўнасці.

Артыкул 1121. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на транспартныя сродкі і іншую маёмасць, якая падлягае дзяржаўнай рэгістрацыі

Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на транспартныя сродкі і іншую маёмасць, якая падлягае ўнясенню ў дзяржаўныя рэестры, вызначаюцца паводле права краіны, дзе гэтыя транспартныя сродкі або маёмасць зарэгістраваны.

Артыкул 1122. Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на рухомую маёмасць у дарозе

Права ўласнасці і іншыя рэчавыя правы на рухомую маёмасць, якая знаходзіцца ў дарозе паводле здзелкі, вызначаюцца паводле права краіны, з якой гэта маёмасць адпраўлена, калі іншае не ўстаноўлена пагадненнем бакоў.

Артыкул 1123. Абарона права ўласнасці і іншых рэчавых правоў

1. Да абароны права ўласнасці і іншых рэчавых правоў прымяняецца на выбар заяўніка права краіны, дзе знаходзіцца маёмасць, або права краіны суда.

2. Да абароны права ўласнасці і іншых рэчавых правоў на нерухомую маёмасць прымяняецца права краіны, у якой гэта маёмасць знаходзіцца. У дачыненні да маёмасці, якая зарэгістравана ў Рэспубліцы Беларусь, прымяняецца права Рэспублікі Беларусь.

§ 5. Дагаворныя абавязацельствы

Артыкул 1124. Выбар права бакамі дагавора

1. Бакі дагавора могуць пры заключэнні дагавора або ў далейшым выбраць па пагадненні паміж сабой права, якое падлягае прымяненню да іх правоў і абавязкаў паводле гэтага дагавора, калі гэта не супярэчыць заканадаўству.

2. Пагадненне бакоў аб выбары права, якое падлягае прымяненню, павінна быць яўна выражана або павінна непасрэдна вынікаць з умоў дагавора і акалічнасцей справы, якія разглядаюцца ў іх сукупнасці.

3. Выбар бакамі паводле дагавора падлеглага прымяненню права, зроблены пасля заключэння дагавора, мае зваротную сілу і лічыцца правадзейным з моманту яго заключэння без урону для правоў трэціх асоб.

4. Бакі дагавора могуць выбраць падлеглае прымяненню права як для дагавора ў цэлым, так і для асобных яго частак.

Артыкул 1125. Права, якое прымяняецца да дагавора пры адсутнасці пагаднення бакоў

1. Пры адсутнасці пагаднення бакоў дагавора аб падлеглым прымяненню праве да гэтага дагавора прымяняецца права краіны, дзе мае асноўнае месца дзейнасці бок, які з'яўляецца:

- 1) прадаўцом – у дагаворы куплі-продажу;
- 2) дарыльшчыкам – у дагаворы дарэння;
- 3) арэндадаўцам (наймадаўцам) – у дагаворы арэнды (маёмаснага наймання);
- 4) пазыкадавальнікам – у дагаворы безаплатнага карыстання маёмасцю (пазыкі);
- 5) падрадчыкам – у дагаворы падраду;
- 6) перавозчыкам – у дагаворы перавозкі;
- 7) экспедытарам – у дагаворы транспартнай экспедыцыі;
- 8) пазыкадаўцам (крэдытадаўцам) – у дагаворы пазыкі (крэдытным дагаворы);
- 9) павераным – у дагаворы даручэння;
- 10) камісіянерам – у дагаворы камісіі;
- 11) захавальнікам – у дагаворы захоўвання;
- 12) страхоўшчыкам – у дагаворы страхавання;
- 13) паручальнікам – у дагаворы паручальніцтва;
- 14) заклададаўцам – у дагаворы закладу;
- 15) ліцэнзіярам – у ліцэнзійным дагаворы аб карыстанні выключнымі правамі.

Пры немагчымасці вызначыць асноўнае месца дзейнасці боку, указанага ў падпунктах 1–15 гэтага пункта, прымяняецца права краіны, дзе ён заснаваны, мае месца пастаяннага жыхарства.

2. Да правоў і абавязкаў паводле дагавора, прадметам якога з'яўляецца нерухомасць, а таксама паводле дагавора аб даверным кіраванні маёмасцю прымяняецца права краіны, дзе гэта маёмасць знаходзіцца, а ў адносінах да маёмасці, якая зарэгістравана ў Рэспубліцы Беларусь, – заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

3. Пры адсутнасці пагаднення бакоў дагавора аб падлеглым прымяненню праве прымяняецца незалежна ад палажэнняў пункта 1 гэтага артыкула:

1) да дагавораў аб сумеснай дзейнасці і да дагавораў аб выкананні будаўнічых, мантажных і іншых работ па капітальным будаўніцтве – права краіны, дзе такая дзейнасць ажыццяўляецца або ствараюцца прадугледжаныя дагаворам вынікі;

2) да дагавора, заключанага на аўкцыёне, па конкурсе або на біржы, – права краіны, дзе праводзіцца аўкцыён, конкурс або знаходзіцца біржа.

4. Да дагавораў, не пералічаных у пунктах 1–3 гэтага артыкула, пры адсутнасці пагаднення бакоў аб падлеглым прымяненню праве прымяняецца права краіны, дзе мае асноўнае месца дзейнасці бок, які ажыццяўляе выкананне, што мае вырашальнае значэнне

для зместу такога дагавора. Пры немагчымасці вызначыць асноўнае месца дзейнасці боку, які ажыццяўляе выкананне, што мае вырашальнае значэнне для зместу такога дагавора, прымяняецца права краіны, дзе гэты бок заснаваны, мае месца пастаяннага жыхарства. Пры немагчымасці вызначыць выкананне, якое мае вырашальнае значэнне для зместу дагавора, прымяняецца права краіны, з якой дагавор найбольш цесна звязаны.

5. У адносінах да прыёмкі выканання паводле дагавора прымаецца да ўвагі права месца правядзення такой прыёмкі, паколькі бакамі не ўзгоднена іншае.

6. Калі ў дагаворы выкарыстаны прынятыя ў міжнародным абароце гандлёвыя тэрміны, то пры адсутнасці ў дагаворы іншых указанняў лічыцца, што бакамі ўзгоднена прымяненне да іх адносін звычайных значэнняў адпаведных тэрмінаў.

Артыкул 1126. Права, якое прымяняецца ў дачыненні да дагавора аб стварэнні юрыдычнай асобы з замежным удзелам

Да дагавора аб стварэнні юрыдычнай асобы з замежным удзелам прымяняецца права краіны, дзе заснавана юрыдычная асоба.

Артыкул 1127. Сфера дзеяння прымененага права

1. Права, якое прымяняецца ў дачыненні да дагавора ў адпаведнасці з палажэннямі гэтага параграфу, ахоплівае, у прыватнасці:

- 1) тлумачэнне дагавора;
- 2) правы і абавязкі бакоў;
- 3) выкананне дагавора;
- 4) наступствы невыканання або неналежнага выканання дагавора;
- 5) спыненне дагавора;
- 6) наступствы нікчэмнасці або неправадзейнасці дагавора;
- 7) уступку патрабаванняў і перавод доўгу ў сувязі з дагаворам.

2. У дачыненні да спосабаў і працэдуры выканання, а таксама мер, якія павінны быць прыняты ў выпадку неналежнага выканання, акрамя прымененага права прымаецца пад увагу і права краіны, у якой адбываецца выкананне.

§ 6. Пазадагаворныя абавязацельствы

Артыкул 1128. Абавязацельствы з аднабаковых дзеянняў

Да здзелак з аднабаковых дзеянняў (публічнае абяцанне ўзнагароды, дзейнасць на чужы інтарэс без даручэння і інш.) прымяняецца права месца заключэння здзелкі. Месца заключэння здзелкі вызначаецца паводле права Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1129. Абавязацельствы ў выніку прычынення шкоды

1. Правы і абавязкі па абавязацельствах, якія ўзнікаюць у выніку прычынення шкоды, вызначаюцца паводле права краіны, дзе мела месца дзеянне або іншая акалічнасць, якая паслужыла падставай для патрабавання аб пакрыцці шкоды.

2. Правы і абавязкі па абавязацельствах, якія ўзнікаюць у выніку прычынення шкоды за мяжой, калі бакі з'яўляюцца грамадзянамі або юрыдычнымі асобамі адной і той жа дзяржавы, вызначаюцца паводле права гэтай дзяржавы.

3. Замежнае права не прымяняецца, калі дзеянне або іншая акалічнасць, якая служыць падставай для патрабавання аб пакрыцці шкоды, паводле заканадаўства Рэспублікі Беларусь не з'яўляецца проціпраўнай.

Артыкул 1130. Адказнасць за ўрон, прычынены спажыўцу

Да патрабавання аб пакрыцці ўрону, які ўзнік у спажыўца ў сувязі з купляй тавару або аказаннем паслугі, на выбар спажыўца прымяняецца права краіны, дзе:

- 1) знаходзіцца месца жыхарства спажыўца;
- 2) знаходзіцца месца жыхарства або месца знаходжання вытворцы або асобы, якая аказала паслугу;
- 3) спажывец набыў тавар або яму была аказана паслуга.

Артыкул 1131. Беспадстаўнае абагачэнне

1. Да абавязацельстваў, якія ўзнікаюць у выніку беспадстаўнага абагачэння, прымяняецца права краіны, дзе абагачэнне мела месца.

2. Калі беспадстаўнае абагачэнне ўзнікае ў выніку адпазнення падставы, паводле якой набыта або захавана маёмасць, прымененае права вызначаецца паводле права краіны, якому была падпарадкавана гэтая падстава.

3. Паняцце беспадстаўнага абагачэння вызначаецца паводле права Рэспублікі Беларусь.

§ 7. Інтэлектуальная ўласнасць

Артыкул 1132. Права на інтэлектуальную ўласнасць

1. Да правоў на інтэлектуальную ўласнасць прымяняецца права краіны, куды звяртаюцца па абарону гэтых правоў.

2. Дагаворы, якія маюць сваім прадметам права на інтэлектуальную ўласнасць, рэгулююцца правам, якое вызначаецца палажэннямі гэтага раздзела аб дагаворных абавязацельствах.

§ 8. Спадчыннае права

Артыкул 1133. Адносіны па ўспадкаванні

Адносіны па ўспадкаванні вызначаюцца паводле права краіны, дзе спадчынадаўца мае апошняе месца жыхарства, паколькі іншае не прадугледжана артыкуламі 1134 і 1135, калі спадчынадаўцам не выбрана ў тастаменце права краіны, грамадзянінам якой ён з'яўляецца.

Артыкул 1134. Успадкаванне нерухомай маёмасці і маёмасці, якая падлягае рэгістрацыі

Успадкаванне нерухомай маёмасці вызначаецца паводле права краіны, дзе знаходзіцца гэтая маёмасць, а маёмасці, якая зарэгістравана ў Рэспубліцы Беларусь, – паводле права Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1135. Здольнасць асоб да складання і адмены тастамента, форма тастамента і акта яго адмены

Здольнасць асобы да складання і адмены тастамента, а таксама форма тастамента і акта яго адмены вызначаюцца паводле права краіны, дзе спадчынадаўца меў месца жыхарства ў момант складання акта, калі спадчынадаўцам не выбрана ў тастаменце права краіны, грамадзянінам якой ён з'яўляецца. Аднак тастамент або яго адмена не могуць быць прызнаны неправадзейнымі ў выніку незахавання формы, калі апошняе адпавядае патрабаванням права месца складання акта або патрабаванням права Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЕЛ VIII ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1136. Гэты Кодэкс уступае ў сілу з 1 ліпеня 1999 года, за выключэннем палажэнняў, для якіх у гэтым раздзеле Кодэкса ўстаноўлены іншыя тэрміны ўступлення ў сілу. Па меры ўступлення ў сілу нормаў гэтага Кодэкса лічацца страціўшымі сілу адпаведныя нормы Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь, зацверджанага **Законам Рэспублікі Беларусь ад 11 чэрвеня 1964 года** (з адпаведнымі змяненнямі і дапаўненнямі).

Гэты раздзел уступае ў сілу з дня афіцыйнага апублікавання гэтага Кодэкса.

Артыкул 1137. Надалей да прывядзення заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Кодэксам законы і пастановы Урада прымяняюцца ў той частцы, у якой яны не супярэчаць Кодэксу.

Указанае правіла дзейнічае і ў дачыненні да прынятых да ўступлення ў сілу Кодэкса актаў рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання па пытаннях, якія, згодна з Кодэксам, могуць рэгулявацца адпаведна толькі законамі Рэспублікі Беларусь ці актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або пастановамі Урада Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 1138. Гэты Кодэкс прымяняецца да адносін, якія ўзніклі пасля 1 ліпеня 1999 года.

Па грамадзянскіх праваадносінах, якія ўзніклі да 1 ліпеня 1999 года, Кодэкс прымяняецца да тых правоў і абавязкаў, якія ўзнікнуць пасля ўступлення яго ў сілу.

Артыкул 1139. Па грамадзянскіх праваадносінах, якія ўзніклі да 1 ліпеня 1999 года, але не былі ўрэгуляваны дзеючым на той момант заканадаўствам, прымяняюцца правілы гэтага Кодэкса.

Артыкул 1140. Выключаны.

Артыкул 1141. Глава 4 («Юрыдычныя асобы») гэтага Кодэкса ўступае ў сілу з дня афіцыйнага апублікавання Кодэкса. З гэтага дня камерцыйныя арганізацыі могуць стварацца выключна ў тых формах, якія прадугледжаны ўказанай главай.

Юрыдычныя асобы, створаныя да афіцыйнага апублікавання гэтага Кодэкса, калі іх віды дзейнасці адпавядаюць прадугледжаным Кодэксам, да 1 ліпеня 1999 года абавязаны прывесці свае ўстаноўчыя дакументы ў адпаведнасць з Кодэксам.

Калектыўныя прадпрыемствы, а таксама прадпрыемствы, маёмасць якіх з'яўляецца ўласнасцю іншых юрыдычных і (або) фізічных асоб, а ўказаным прадпрыемствам належыць на праве поўнага гаспадарчага распараджэння, да 1 ліпеня 2000 года, а арэндныя прадпрыемствы – не пазней за месяц па сканчэнні дагавораў арэнды, заключаных да дня афіцыйнага апублікавання Кодэкса, павінны быць пераўтвораны ў іншыя прадугледжаныя Кодэксам віды юрыдычных асоб або ліквідаваны. Па сканчэнні ўказанага тэрміну гэтыя юрыдычныя асобы падлягаюць ліквідацыі ў судовым парадку па патрабаванні органа, які ажыццяўляе дзяржаўную рэгістрацыю, або пракурора.

Юрыдычныя асобы, указаныя ў гэтым артыкуле, вызваляюцца ад выплаты рэгістрацыйнага збору пры рэгістрацыі змяненняў іх прававога статусу або ўнясенні змяненняў у іх устаноўчыя дакументы ў сувязі з іх прывядзеннем у адпаведнасць з нормаў Кодэкса.

Артыкул 1142. Нормы гэтага Кодэкса аб падставах і наступствах неправадзейнасці здзелак (артыкулы 163, 166–181) прымяняюцца да здзелак, патрабаванні аб прызнанні неправадзейнымі і наступствах неправадзейнасці якіх разглядаюцца судом пасля 1 ліпеня 1999 года незалежна ад часу заключэння адпаведных здзелак.

Артыкул 1143. Устаноўленыя гэтым Кодэксам тэрміны іскавай даўнасці прымяняюцца да тых іскаў, тэрміны прад'яўлення якіх, прадугледжаныя раней дзеючым заканадаўствам, не скончыліся да 1 ліпеня 1999 года.

Да прадугледжанага пунктам 2 артыкула 182 Кодэкса іску аб прызнанні спрэчнай здзелкі неправдзейнай і аб прымяненні наступстваў яе неправдзейнасці, права на прад'яўленне якога ўзнікла да 1 ліпеня 1999 года, прымяняецца тэрмін іскавай даўнасці, устаноўлены для адпаведных іскаў заканадаўствам, што дзейнічала раней.

Артыкул 1144. Дзеянне артыкула 235 гэтага Кодэкса (набыўная даўнасць) распаўсюджваецца і на выпадкі, калі валоданне маёмасцю пачалося да 1 ліпеня 1999 года і працягваецца ў момант уступлення ў сілу Кодэкса.

Артыкул 1145. Парадак заключэння дагавораў, устаноўлены главой 28 гэтага Кодэкса, прымяняецца да дагавораў, прапановы заключыць якія накіраваны пасля 1 ліпеня 1999 года.

Артыкул 1146. Да дагавораў, прапановы заключыць якія накіраваны да 1 ліпеня 1999 года, але якія заключаны пасля 1 ліпеня 1999 года, прымяняюцца нормы гэтага Кодэкса аб форме дагавораў асобных відаў, а таксама аб іх дзяржаўнай рэгістрацыі.

Нормы Кодэкса, якія вызначаюць змест дагавораў асобных відаў, прымяняюцца да дагавораў, заключаных пасля ўступлення яго ў сілу, а таксама да дагавораў, заключаных да ўступлення ў сілу гэтага Кодэкса, у частцы правоў і абавязкаў, якія ўзніклі пасля ўвядзення яго ў дзеянне.

Заклучаныя да ўступлення ў сілу гэтага Кодэкса дагаворы франчайзінгу, а таксама іншыя дагаворы, падставы, парадак заключэння (скасавання) і змест якіх у адпаведнасці з гэтым Кодэксам павінны рэгулявацца іншымі актамі заканадаўства, пры адсутнасці такіх актаў на 1 ліпеня 1999 года дзейнічаюць да іх выдання, але не больш за адзін год пасля ўступлення ў сілу гэтага Кодэкса. У выпадку прыняцця адпаведных актаў заканадаўства такія дагаворы павінны быць прыведзены ў адпаведнасць з нормамаі гэтых актаў у парадку, устаноўленым гэтымі актамі. Калі пасля сканчэння ўказанага тэрміну адпаведныя акты не будуць прыняты, то дзеянне ўказаных дагавораў спыняецца.

Артыкул 1147. У далейшым да ўступлення ў сілу акта заканадаўства аб рэгістрацыі правоў на нерухомую маёмасць і здзелак з ёй для дагавораў, прадугледжаных артыкуламі 522, 531 і пунктам 3 артыкула 545 гэтага Кодэкса, захоўваюць сілу правілы аб абавязковым натарыяльным сведчанні такіх дагавораў, устаноўленыя заканадаўствам, якое дзейнічала да ўступлення ў сілу Кодэкса.

Артыкул 1148. Абавязковыя для бакоў дагавора нормы гэтага Кодэкса аб падставах, парадку і наступствах скасавання дагавораў асобных відаў прымяняюцца таксама да дагавораў, якія працягваюць дзейнічаць пасля ўступлення ў сілу Кодэкса незалежна ад даты іх заключэння.

Абавязковыя для бакоў дагавора нормы Кодэкса аб адказнасці за парушэнне дагаворных абавязацельстваў прымяняюцца, калі адпаведныя парушэнні былі дапушчаны пасля ўступлення ў сілу Кодэкса, за выключэннем выпадкаў, калі ў дагаворах, заключаных да 1 ліпеня 1999 года, прадугледжвалася іншая адказнасць за такія парушэнні.

Артыкул 1149. Дзеянне артыкулаў 938 і 939 гэтага Кодэкса распаўсюджваецца таксама на выпадкі, калі прычыненне шкоды пацярпеламу мела месца да 1 ліпеня 1999 года, але не раней за 1 ліпеня 1996 года і прычыненая шкода засталася непакрытай.

Дзеянне артыкулаў 954–963 Кодэкса распаўсюджваецца таксама на выпадкі, калі прычыненне шкоды жыццю і здароўю грамадзяніна мела месца да 1 ліпеня 1999 года, але не раней за 1 ліпеня 1996 года і прычыненая шкода засталася непакрытай.

Артыкул 1150. Нормы гэтага Кодэкса ў частцы, што тычыцца здзелак з зямельнымі ўчасткамі, прымяняюцца ў той меры, у якой іх абарот дапускаецца заканадаўствам аб ахове і выкарыстанні зямель.

Артыкул 1151. Устанавіць, што на творы, якія заканадаўствам, што дзейнічала раней, не прызнаваліся аб'ектамі аўтарскага права, дзеянне главы 60 гэтага Кодэкса распаўсюджваецца, калі твор выпушчаны ў свет пасля 1 ліпеня 1999 года.

Артыкул 1152. Нормы гэтага Кодэкса прымяняюцца таксама да спадчын, якія адкрыліся да ўступлення ў сілу ўказанага Кодэкса, але якія не былі прыняты нікім са спадчыннікаў і не перайшлі згодна з правам успадкавання ва ўласнасць дзяржавы да 1 ліпеня 1999 года.

Артыкул 1153. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у тэрмін да 1 ліпеня 1999 года прыняць меры па прывядзенні заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Кодэксам.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

А.Лукашэнка

